

مُخْتَصَر

صَحِيحُ إِبْرَاهِيمَ دَاوُدَ

المسمى بـ:

التجريد الكريم

دانراوی: ابی العباس زین الدین الزبیدی

به کوردی کردن و لیکۆینه وهی

نوری فارس همه خان

به گویره ته خریجی (د. مصطفی دیب البغا) ته خریج کراوه

محمود احمد محمد

پیدا چۆته وهو سه ره پهرشتی ته چاپدانی کردوه

دارالمعرفة

بیروت - لبنان

مُخْتَصَرُ صَاحِبِ الْبُخَارِيِّ

الْمُسْتَشَى

بِالتَّجْرِيدِ الصَّرِيحِ

مختصر صحيح البخاري

المسمى

بالتجريد الصريح

دانراوى: أبى العباس زين الدين الزبيدى

به كوردی كردن و ليكۆلینه وهی

نوری فارس همه خان

به گویرهی ته خریجی (د. مصطفى ديب البغا) ته خریج کراوه

محمود احمد محمد

پييدا چۆته وهو سه رپه رشتی له چاپدانی کردووه

1431 هـ

2010 ز

به رگی پينجه م

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

📖 ناوی کتیب: مختصر صحیح البخاری المسمى بـ (التجريد الصريح).

📖 دانراوی: ابی العباس زین الدین الزییدی.

📖 ودرگیرانی: نوری فارس همه‌خان.

📖 تیراژ (۲۵۰۰) دوووه‌زارو پینج سهد دانسه.

📖 ژمارهی سپاردن: (۲۴۶۴ سالی ۲۰۰۹).

📖 سالی چاپ: ۲۰۱۰ ز ۱۴۳۱ ک

📖 کۆمپیوته‌رو هه‌له چنن: (رویار حسین/کۆمپیوته‌ری شانیای)

📖 له‌سه‌ر نه‌رکی کتیب‌خانه‌ی نارام له‌سلیمانی چاپ کراوه. مافی چاپ‌کردنه‌وه‌ی بۆ

کتیب‌خانه‌ی ناویراوه.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۷۰- نامہی ژنہینان * کتاب النکاح

پیشہ کی:

۱. باسی ژنہینان (نیکاح) لہ فقیہی ناسان دا، والہ بہرگی دووہم دا، زنجیرہ: ۲۵۲ لاپہرہ: ۶۰۵ ہتا لاپہرہ: ۶۵۲ چاپی یہ کہم.

۲. باسی ژنہینان لہ تاجول ثوصول دا، و مرگہ پراوہ کوردی یہ کہی، و لہ بہرگی سیئہم دا، چاپی یہ کہم، زنجیرہ: ۲۲، لاپہرہ ۴۷ ہتا لاپہرہ ۱۵۰.

۳. بو نہم باسہ تہ ماشای نہم جینگہ یہش بی سوود نابی: ریاض صالحین، بہرگی یہ کہم ل-۲۲۳ ز-۳۲ ہتا لاپہرہ: ۲۴۷ کوٹای زنجیرہ/۳۶- کوردی یہ کہی.

۱۷۴۳- عَنْ أَنَسَ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ ثَلَاثَةُ رَهْطٍ إِلَى يُبُوتِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُونَ عَنْ عِبَادَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا أُخْبِرُوا كَانَهُمْ يَقَالُوهَا فَقَالُوا: وَأَيْنَ نَحْنُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ، قَالَ أَحَدُهُمْ: أَمَا أَنَا فَإِنِّي أَصَلِّي اللَّيْلَ أَبَدًا وَقَالَ آخَرُ: أَنَا أَصُومُ الدَّهْرَ وَلَا أَفْطِرُ، وَقَالَ آخَرُ: أَنَا أَعْتَزِلُ النِّسَاءَ فَلَا أَتَزَوَّجُ أَبَدًا، فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ: أَنْتُمْ الَّذِينَ قُلْتُمْ كَذًا وَكَذَا؟ أَمَا وَاللَّهِ إِنِّي لَأَخْشَاكُمْ لِلَّهِ وَأَتَقَاكُمْ لَهُ، لَكِنِّي أَصُومُ وَأَفْطِرُ، وَأَصَلِّي وَأَرْقُدُ، وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ، فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي. (الحديث ۵۰۶۳) (۱۷۴۳).

نہنہسی کوپی مالیک-رمزای خوی لی بی- فہرمووی:- سی کہس چوون بو مالی ہاوسہر مکانی پیغہ مہر- دروودی خودای لہ سہر بی - کہنیمامی عہلی و عہدوللای کوپی عہمری کوپی عاص و عوسمانی کوپی مہظموون بوون،

لهبارى په‌رستيش و خوا په‌رستى ي پيغه‌مبه‌روه -دروودى خواى له‌سهر-
پرسياريان هه‌بوو، كه‌پييان گوترا عيباده‌تى پيغه‌مه‌ر -دروودى خواى له‌سه-
چهنده و چونه، وهك بلتي به‌كه‌مى بزنان و ابوو، له‌به‌ر نه‌وه له‌ناو خويانا
گوتيان: ئيمه له‌كوئ و پيغه‌مبه‌ر- دروودى له‌سهر- له‌كوئ، نه‌و خودا
به‌پاشكاوى به‌ده‌قى نايه‌ت له‌گونه‌ه‌ي به‌رووداى خوش بووه، نه‌وه‌تاني يه‌زداني
كه‌وره مزده‌ي ده‌داتو پي دمه‌رموي: ﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا. لِيُغْفِرَ لَكَ
اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا. سورة
الفتح ٤٨/١-٢﴾ جايه‌كيكيان گووتى: من به‌شه و ناخه‌وم هه‌ر شه و نويز
ده‌كه‌م هه‌تا هه‌تايه، يه‌كيكي تريشيان گووتى: منيش سال دوازده مانگه هه‌ر
به‌رؤزوو دمبه‌و يه‌ك رؤزى لى ناخؤم، نه‌وى تريشيان گووتى: منيش كه‌نار
ده‌گرم له‌ژن و هه‌تا هه‌تايه ژن ناهينم و توخنى ژن ناكه‌وم. كاتى پيغه‌مبه‌ر -
دروودى له‌سهر- به‌مه‌ي زانى، هات بو لايان و فه‌رمووى: نه‌وه ئيوه وده‌ا وده‌ا
ده‌لتن و نه‌م جوړه هسانه ده‌كه‌ن! دمه‌ا به‌و خودايه من له‌ئيوه زياتر له‌خودا
ده‌ترسمو، له‌ئيوه زياتر ته‌قواى ده‌كه‌م، به‌لام له‌گه‌ل نه‌وه‌يش دا من به‌ش
به‌حالى خؤم رؤزوو‌يش ده‌گرم و رؤزوو‌يش ناگرم و شه و نويزيش به‌شى خؤم
ده‌كه‌م و به‌شى خويشم ده‌خه‌وم و سه‌رمراى نه‌مانه‌يش ژنيش ده‌هينم، جا
نه‌مه ريگه‌و ره‌وشت و ره‌فتارى منه، نه‌وه‌ي لتي لابدو په‌پره‌وى نه‌كا له‌من
نيه‌و، به‌په‌پره‌وى ته‌واوى ئاييني من دانانري، كه‌رچى به‌موسوئمانيش
دابنري. (تاجول نوصول به‌كوردى، به‌رگى سييه‌م لاپه‌ره: ٤٨ زنجيره/٢٢).

ده‌به‌نى و خوځه‌ساندن زور ناباشه

١٧٤٤- عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: رَدَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى عَثْمَانَ بْنِ مَطْعُونٍ التَّبَّثُلَ وَلَوْ أُذِنَ لَهُ لَأَخْتَصِمْنَا. (الحديث ٥٠٧٣
- طرفه في ٥٠٧٤) (١٧٤٤).

سہ عدی کوری ٹہبو ومقاص - رمزای خودای لی بی - فہرمووی عوسمانی
کوری مہزعوون ویستی لی بپری بؤ خوداو، واز لہ دنیا بھیئی و بہرہبہنی
بزی و ژن نہ ہیئی، پیغہمبہریش - دروودی خودای لہ سہر بی - ریگہی
ٹہوہی نہدا، ٹہگہر پیغہمبہر - دروودی لہ سہر - بؤ ٹہوہ ریگہی ٹہوی بدایہ،
ٹیمہیش خویمان دہخہسان و تہرکی دنیاو ژنہینانمان دہکردو سہرمان دہکردہ
خوا پہرستی ہتا مردن! (تاجی کوردی ۳/ ز ۲۲ / ژ ۶ / ل ۵۰/۵).

۱۷۴۵ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَجُلٌ
شَابٌّ، وَأَنَا أَخَافُ عَلَى نَفْسِي الْعَنْتَ، وَلَا أَجِدُ مَا أَتَزَوَّجُ بِهِ النِّسَاءَ، فَسَكَتَ عَنِّي،
ثُمَّ قُلْتُ مِثْلَ ذَلِكَ، فَسَكَتَ عَنِّي، ثُمَّ قُلْتُ مِثْلَ ذَلِكَ، فَسَكَتَ عَنِّي، ثُمَّ قُلْتُ مِثْلَ
ذَلِكَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا أَلْتَ لَاقٍ
فَاخْتَصَصَ عَلَى ذَلِكَ أَوْ ذُرْ. (الحديث ۵۰۷۶) (۱۷۴۵).

ٹہبو ہورمہرہ - رمزای خودای لی بی - فہرمووی؛ گوتم؛ ٹہی پیغہمبہری
خودا! من پیاویکی گہنجم و جہہیلم و نیمہ ژن بھیئم، لہ خوشم دہترسم
کہتووشی نارہوایی و بی شہرعی ببم، کہواتہ؛ ریگہم پی بدہ باخویم بخہسیئم،
ہتا لہمہترسی بی ژنی و پمہنی رزگار ببم! پیغہمبہریش خاموش بوو،
وہیچی نہفہرموو، ہتا سی جار ٹہمہم لی دووبارہ کردہوہ، ہہردمنگی
نہکرد؛ تالہجاری جوارہما فہرمووی: (ٹہی ٹہبو ہورمہرہ! ٹہوہی کہدیٹہ
رپٹ تازمتی پہرپہوو پمت بوونہوہی بؤ نییہو، کار لہکار تہرازوہو لہچارمت
نووسراوہو کاغہزو قہلم پیچراونہتہوہو ہہلگیراون و ہیچ لہگہل چارمنووس
ناکری! لہگہل ٹہمیشہ کہیخی خوٹہ حہزدہکہی خوٹ بخہسیئمہو، حہزدہکہی
واز بھیئمہو خوٹ مہخہسیئمہ، ہیچ لہکارہکہ ناگوپی و لہناستی چارمنووسی

(۱۷۲۵) لم یوافقہ مسلم علی تخريج حديث أبي هريرة: (شاب أخاف العنت..) (فتح الباری

ج/ ۱۰ ص ۴۳۲ - خاتمة کتاب النکاح. (فاختص علی ذلك أبوذر). (الحديث ۵۰۷۶). - المترجم.

له وحواله محفوظ هیچ سوودی نییه). (بپر: تاجول ئوصول به کوردی، لاپه‌ره: ٥٠ بهرگی/سییه‌م).

هینانی کج په‌سه‌نده

١٧٤٦- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ لَوْ نَزَلَتْ وَادِيًا وَفِيهِ شَجَرَةٌ قَدْ أَكَلَ مِنْهَا وَوَجَدَتْ شَجَرًا لَمْ يُؤْكَلْ مِنْهَا فِي أَيِّهَا كُنْتُ تُرْتَعُ؟ قَالَ: فِي الَّذِي لَمْ يُرْتَعْ مِنْهَا تَغْنِي أَنْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَتَزَوَّجْ بِكَرًا غَيْرَهَا. (الحديث ٥٠٧٧) (١٧٤٦).

عائشه -پرمزای خودای ئی بی- فه‌رمووی: ئەو پێغه‌مبەری خودا! پێم بفرموو ئەگەر لەشویئێ دابەزیت، دوو جۆره لەو‌م‌پ‌ری ئی بوو. یه‌کیکیان ئی ی خورابوو، ئازەل تیا لەو‌م‌پ‌رابوو، ئەو‌ی تریان ئی ی نه‌خورابوو، ئازەل ئی ی نه‌له و‌م‌پ‌رابوو، تو له‌کامیان و‌ش‌تره‌که‌ت ده‌له‌و‌م‌پ‌رتی؟ فه‌رمووی: له‌و له‌و‌م‌پ‌ریان که‌ده‌می بۆ نه‌پ‌راوه‌و ئی ی نه‌خوراوه‌! عائیشه مه‌به‌ستی ئەوه‌ بوو که‌پێغه‌مبەر -دروودی له‌سه‌ر- بێجگه‌ له‌خۆی کچی تری نه‌هیناوه‌، و‌ژنه‌کانی تری به‌بی‌و‌ژنی هینا‌ونی. هەر له‌به‌ر ئەوه‌میش پێغه‌مبەر- دروودی له‌سه‌ر بی- زیاتر نازی عائیشه‌ی ده‌گرت. (تاج/ ٣ ز/ ٢٤ ل/ ٥٦ ژ/ ٥).

پاشه‌و شیکردنه‌وه:

ئهم فه‌رموودمیه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئەوه‌ که‌وا باشه: هەر قسه‌و گو‌فتو‌گو‌یه‌ک که‌په‌یوه‌ندی به‌کاری نه‌یئێ ی نیوانی ژن و پیا‌وه‌هه‌بێ، له‌ژیر په‌رده‌وه‌ بی‌و به‌پاشکاوی و سه‌روالایی نه‌بێ. هه‌روه‌ک جۆره به‌لگه‌یی یه‌کی واتیادا: که‌کچیش واپه‌سه‌نده‌ شووبکا به‌کۆر.

(١٧٢٦) لم یوافقه مسلم علی تخريج حديث عائشة: (لو نزلت واديا...). (فتح الباري. ج/ ١٠)

ماره برینی بچووک له که ووره دروسته

۱۷۴۷- عَنْ عُرْوَةَ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ عَائِشَةَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ، فَقَالَ لَهُ أَبُو بَكْرٍ: إِنَّمَا أَنَا أَخُوكَ، فَقَالَ: أَلَيْتَ أَخِي فِي دِينِ اللَّهِ وَكِتَابِهِ، وَهِيَ لِي حَلَالٌ. (الحديث ۵۰۸۱) (۱۷۴۷).

عوروه - رحمهتی خودای گه وورهی ئی بی- فهرمووی پیغه مبهه دروودی له سهه- خوازیبئی عائیشهی کچی نه بوبه کر، له نه بوبه کر، دهکا بو خوی، نه بوبه کریش پیی دهئی: (جائه وه چۆن دهبی، چونکه من برای تۆم، نه ویش کچی منه، براراش به مامه ی خوی ناشی؟). پیغه مه ریش حالی دهکا و پیی دهفه رموی: (راسته تۆ برای ئایینی منی، به پیی نامه ی خودا، که ده رفه رموی: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ (۱۰) سورة الحجرات واته: موسولمانان له ناو خویانا خوشک و برای ئایینین. به لām خوشک و برای ئایینی، نابی به مایه ی له یه کتری حه رام بوون، به لکوو ته نها خوشک و برای خوینی و شیر ی (نه سه بی و ریشاعی) ده بی به هوی حه رام بوونی خوشک و برا له یه کتری، تۆیش نه برای خوینی منی و نه برای شیر ی، که واته: عائشه ی کچت بو من دروسته و پیم ده شی).

رافه و شیکردنه وه:

به لگه بیی ئەم فهرموودمیه له سهه سه رباسه که، له و رووه و ده یه: که پیغه مبهه گه ئی له عائیشه گه ورمتر بووه، به ته مه ن، عائیشه له و کاته دا، زۆر بچکۆله بووه. ئەم فهرموودمیه مورسه لی تاببعی یه، به لām له بهر نه وه ی شکۆمه ندیی عوروه ی کوری زوبه یر ناسراوه له ناو فهرموده زاناکان دا، وه ئەم باسو خواسه یش په یومندی به عائیشه ی پوری و به نه بوبه کری باپیری وه هه یه، که باوکی نه سمای دایکی عورو مبووه، وه عوروه خوی فه قی و شاگردی عائیشه ی پوری بووه، له بهر ئەم چهنده هویه چاوپۆشی له ئرساله که ی کراوه و له حوکمی

مسندی متصل دایه (تهواو کاری) . ههروهك دروسته ژنی كهوره یاپیر له منال، یاله كوری كهنج ماره بكری. (بر: بهرگی ۱/ ژ ۳/ ل ۱۲/ + ژ ۷۵/ = بهرگی ۱/ ل ۹۵).

باسی هاوتایی و هاولفی - كه فانهت

۱۷۴۸- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ أَبَا حُدَيْفَةَ بْنَ عُتْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ بْنِ عَبْدِ شَمْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ بَذْرًا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَبَنَّى سَالِمًا، وَأَلْكَحَهُ بِنْتُ أَخِيهِ هِنْدُ بِنْتُ الْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ، وَهُوَ مَوْلَى لِمَرْأَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ كَمَا تَبَنَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَيْنًا، وَكَانَ مَنْ تَبَنَّى رَجُلًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ دَعَا النَّاسُ إِلَيْهِ وَوَرِثَ مِنْ مِيرَاثِهِ حَتَّى أُنْزَلَ اللَّهُ: (ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ) إِلَى قَوْلِهِ (وَمَوَالِكُمْ) فَرَدُّوا إِلَى آبَائِهِمْ فَمَنْ لَمْ يُغْلَمْ لَهُ أَبٌ كَانَ مَوْلَى وَأَخًا فِي الدِّينِ فَجَاءَتْ سَهْلَةُ بِنْتُ سَهْلٍ ابْنِ عَمْرِو الْقُرَشِيِّ ثُمَّ الْعَامِرِيُّ وَهِيَ امْرَأَةُ أَبِي حُدَيْفَةَ بْنِ عُتْبَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا كُنَّا نَرَى سَالِمًا وَلَدًا وَقَدْ أُنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ مَا قَدْ عَلِمْتَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ. (الحديث ۵۰۸۸ - طرفه في ۴۰۰) (۱۷۴۸).

عائیشه - ږمزی خودای لی بی - هه رمووی: نه بو حوزمیفه ی کوری عوتبه ی کوری ره بیعه ی کوری عهبدو شه مس- ږمزی خودای لی بی - سالی کوری مه عقلی، له سه رده می نه زانیدا، کردبوو به کوری خو، که بهم کرداره له زاراوی شه رع ی ږیروژدا، ده گوتری: (تبني) نه م نه بو حوزمیفه یه یه کیک بوو له وزاتانه ی که له گهل ږیغه مبه ردا، ناماده ی جهنگی به در بوو بوو، له م رووه وه ږی ده گوتری: به در ی. نه بو حوزمیفه بر ارایه کی خو شی - که ناوی هیندی

(۱۷۴۸) أشار العسقلاني في خاتمة كتاب النكاح بأن مسلماً وافقه في تخريجه. (انظر فتح الباري

کچی وهلیدی کورپی عوتبهی کورپی رهمبیه بوو لهم سالمهی بهناو کورپی ماره کردبوو، سالم نازاد کراوی ژنیکی نه نصاری بوو، ناوی ثوبه ییه بوو، ژنی نه بو حوزمیفه بوو، نهم رپووداوی کردنی کهسئ به کورپی خوت، له پپیش ئیسلا ما باو بوو، نهوه بوو، نهوه بوو؛ پیغه مبه ریش لهو سه رده مه دا، زهیدی کورپی حاریسهی کردبوو بهناو کورپی خوی، وهک له قورانا باسی نهم داستانه کراوه، له سه رده می نه فامیش دا دستور بوو، کهسئ پی او یکی بکر دایه به کورپی خوی، مهر دمه که بهناوی نهوه و ناویان دهینا، وهک به زهیدی کورپی حاریپه یان دهگوت: زهیدی کورپی موحه مه دا، وه بهناو کورپه که له باو که دروینه کهی میراتو که له پوری دهگرت، نهم باوو دستوره هه روا ما، هه تا نهم نایه ته پیروژه هاته خواره وه: ﴿مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهِ وَمَا جَعَلَ اَزْوَاجَكُمْ اللّٰهِي نَظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ اُمَّهَاتِكُمْ وَمَا جَعَلَ اَدْعِيَاءَكُمْ اَبْنَاءَكُمْ ذٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِاَفْوَاهِكُمْ وَاللّٰهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيْلَ﴾. اذغوهم لبائهم هو افسط عند الله فان لم تعلموا آباءهم فإخوانكم في الدين ومواليكم وليس عليكم جناح فيما أخطأتم به ولكن ما تعمدت قلوبكم وكان الله عفورا رحيمًا. - سورة الأحزاب (۳۳/۴-۵) - ﴿

واته: وهخودا زر کورپه کانیشتانی نه کردوو به کورپی ئیوه، نهوه قسه یه کی رووته، که به زار دمی کهن، برپاری یاسایی به شتی وا دانامه زری، خودا فه رمانیشتی راست و دروسته، وه هه رخوی ریگهی هه ق نیشتانی به نده گانی خوی دما. نیت نهم زر کورپه نه تان بهناوی خوتانه وه بانگ مه کهن، به لگوو بهناوی باوکی راسته قینهی خویانه وه بانگیان بکهن. بۆ نمونه: مه ئین: زهیدی کورپی موحه مه دا، به لگو بلین: زهیدی کورپی حاریسه. چونکه واله بار ترو رپواتره له لای خودا، خوتنه گهر دنیا بوو، باوکی نه و انتان نه دمناسی و نه تان دهمانی که کورپی کین، نهوا برای دینی و دوستی ئیوهن. نه گهر به هه له، له سه ر عاده تی کۆن، شتی واتان له دهم دهرچوو، به وینه: له باتی نه وهی که بلین: سالی

کوپری معقل، گوتتان: سالی کوپری ئەبو حوزەیفە، ئەووە قەیدی نییە و بەووە
 گوناھارنابن، بەلام لەپاش ئەم روونکردنەوہیە، بەقەستی دل، ئەگەر شتی
 واتان گوت، ئەووە بەرپرس دەبن و پێی گوناھار دەبن ھەمیشە خودا لەگوناھ
 دەبوورئ و رحم بەدروستکراوانی خۆی دەکا. جاکاتی ئەم نایەتە پیرۆزانە
 سەبارەت بەم بابەتە ھاتنە خوارەووە، ئیتر ئەو زپکوپر و بەناو کوپرانە بەناوی
 باوکی خۆیانەووە بانگ دەکران، و مھەر کەسێ لەوان ناوی باوکی نەزانرايە،
 ئەووە ئازاد کراویان بوو، و مبراى نایینی یان بوو، و مەناوی زپابەکەییەووە
 ناویان نەدەھێنا، جا سەھەلە کچی سۆھەیلی کوپری عەمرى ناسراو: ھەم
 بەقورەیشی و ھەم بەعامیری، کەھەوئ ی ئوبەییەى ژنی ئەبو حوزەیفە بوو،
 ھاتە خزمەتی حەزەرت. دروودی خودای گەورەى لەسەر بێ. فەرمووی:
 (ئەى پێغەمبەرى خودا! خۆت دەزانی کەئیمە جارێ لەسەر دەستووری کۆن،
 سالمەن بەکوپری خۆمان دەزانی، وە وەک کوپری خۆمان پەشتارمان لەگەڵ
 دەکردو مەحرەم و خۆیی بوو لەناو مانا، بەلام ئیستا ئەومتا وەک دەزانیت
 خودای گەورە بەنایەتی قورئان ئەو دەستورو باوو نەریتە کۆنەى پووچ
 کردۆتەووە ھەلئ و مەشاندۆتەووە. جا ئەى پێغەمبەرى خودا! تۆ ئیستا چی
 دەفەرمووی لەم بارەییەووە؟ فەرمووی: (مەمکی بەدەرئ ھەتا سالم ببێ بەخۆیی
 (بەمەحرەم) بۆت، سۆھیلەیش پێنج جار لەشیری خۆی تیر شیرى کرد، ئیتر
 سالم بوو بەکوپری شیریی سۆھەیلەو کیشەکەیان کرایەووە. (بەر: تاج/ ۷/ ل/ ۹۳
 ز/ ۱۶ + ۱۰/ ز/ ۱۱) + (ژ: ۱۷۵۳ تجرید).

رافەو روونکردنەووە:

- ۱- پەيوەندى فەرموودەكە بەسەر باسەكەووە لەوەدایە، گەرچی سالم و
 ھیند كەژن و مێرد بوون، یەكێكیان كۆنەبەندەو ئەوى تریان ئازادى ئەصلى
 بوو، بەلام چونكە لەناوین دا ھاوكوف بوون و ھەردوكیان موسلمان بوون

مارمیان لهیه کتر هاتوو، به لām نه گهر نه سه ب مهرج بوايه، دهبوو مارمیان لهیه کتری نه یه ت.

۲- نه م فه رموو دمی به لگهی نهومی، که شیرو مه مکواردن به که وره می ش کاری گهری هیه و ته حریمی ته نبیدی پی دادمه زری، چه زرمی عانی شه فه توای وای دما بۆ خه لک و خوشی کاری پی ده کرد، چونکه واده بوو فه رمانی ده کرد به خوشکه زاو برازا کانی که مه م بدهن به هه ندی پیاو، هه تا ببن به خوشکه زاو برازای چه زرمی عانی شه، نیتر له وه دوا پگهی هاموشوی پی ده دان وه ک خوپی و مه حره م، ژنه کانی تری پیغه مبه ر شتی وایان نه ده کرد.

۱۷۴۹- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ضُبَاعَةَ بِنْتِ الزُّبَيْرِ فَقَالَ لَهَا: لَعَلَّكَ أَرَدْتَ الْحَجَّ قَالَتْ: وَاللَّهِ لَا أَجِدُنِي إِلَّا وَجَعَةً فَقَالَ لَهَا: حُجِّي وَاشْتَرِطِي قَوْلِي: اللَّهُمَّ مَحِلِّي حَيْثُ حَبَسْتَنِي. وَكَأَنْتَ تَحْتَ الْمِقْدَادِ بْنِ الْأَسْوَدِ. (الحديث ۵۰۸۹) (۱۷۴۹).

عانی شه- رهزای خودای لی بی- فه رموی پیغه مبه ر- دروودی خوای له سه ر بی- چوو بۆ سه ردانی ضوباعه ی کچی زوبهیری کوری عه بدو لوگه لیب، که ناموزای پیغه مبه ر بوو، ضوباعه گوتی: نه ی پیغه مبه ری خودا؟ ده مه وئ بچم بۆ چه ج، به لām دمه رسم له پئ نه خو ش بکه وم؟ فه رمووی پی- دروودی خودای له سه ر بی-: (برۆ بۆ چه ج و مهرج دابنی، ناوا: بلئ: نه ی خودایه! له هه ر کوئ تو نه خو شت خستم، له وئ ئی حرام ده شکینم). ضوباعه ژنی میقدادی کوری نه سه دبوو. (تاج/ ۲ ل/ ۱۷۰ ز: ۸۷ ژماره/ ۵).

پا شه و شیکردنه وه:

ده ی نه گهر بیجگه له هاوکوفی له ئایین دا، هاوکوفی له نه ژادو نه سه بدا مهرج بوايه، مارهی ضوباعه ی ناموزای پیغه مه ر- دروودی له سه ر- له میقداد

نہدہات، بروانہ: ژماره/۱۵۳۵ تجرید = ۴۰۱۹ فتح الباری = بہرگی چوارہم
ل/۲۶۹.

۱۷۵۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ لِأَرْبَعٍ لِمَالِهَا وَلِحَسَبِهَا وَجَمَالِهَا وَلِدِينِهَا فَاظْفَرِ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبْتَ
يَذَاكَ. (الحديث ۵۰۹۰) (۱۷۵۰).

ئەبو ھورەیرە -پەزای خودای ئی بی- ھەرمووی: پێغەمبەر -دروودی
لەسەر- دھەرمووی: (واباوو لەناو خەڵکا، کەژن لەبەر ئەم چوار شتە مارە
دەکری و دەخواری: لەبەر ئەوە کە مائی ھەیە، یالە بەر ئەوە کە خانەدانە،
یالەبەر ئەوە کە جوانە، یالەبەر ئەوە کە بەئایینەو بەدینەو دیندارە، جائی
ژنخواری ھۆشمنەند! تۆ ئافرەتی ناینداری بەدین بەینەو لەکیس خۆتی مەدە،
ھەتا دەستە شکی نەبیت!). (تاج/۳ ل/۵۴ ز/۲۴ ژ/۱).

روونکردنەو:

بۆ ژنیش ھەروا، وئەم چوار شتە، بەپێی ئەم ھەرمودەییە، سوننە تە
ھەم بۆ پیاو و ھەم بۆ ژن پەچاوبکری. بەنموونە: ژنی کۆپێکی دەولەمەندی
خانەدانی بەدین و کۆپێکی ھەژاری بەدین داوای بکەن، واباشە شوو بکا بە
کۆرە دەولەمەندە بەدینەکیان. مەبەست ھەر ئەم چوار شتە نییە، بەئکوو
ھەموو شتیکی باش، ھاندەریکە بۆ ژنەیان و شووکردن، بەلام سەر گولەکیان
دینە.

۱۷۵۱- عَنْ سَهْلِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَرَّ رَجُلٌ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: مَا تَقُولُونَ فِي هَذَا؟ قَالُوا: حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ يُنْكَحَ وَإِنْ شَفَعَ أَنْ
يُشَفَّعَ وَإِنْ قَالَ أَنْ يُسْتَمَعَ قَالَ: ثُمَّ سَكَتَ فَمَرَّ رَجُلٌ مِنْ فَقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ: مَا
تَقُولُونَ فِي هَذَا؟ قَالُوا حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ لَا يُنْكَحَ وَإِنْ شَفَعَ أَنْ لَا يُشَفَّعَ وَإِنْ قَالَ:

أَنْ لَا يُسْتَمَعَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا خَيْرٌ مِنْ مِلْءِ الْأَرْضِ مِثْلَ هَذَا. (الحديث ۵۰۹۱ طرفه في: ۶۴۴۷) (۱۷۵۱).

سەھلی کوری سەعدی ساعیدی ئەنصاری فەرمووی: پیاویکی داراو دەوڵەمەند، لەلای پێغەمبەر و مەجلیسە کە یەوہ رابورد. فەرمووی: (ئەم پیاوہ چۆن پیاویکە بەلاتانەوہ؟) گوتیان: ئەمە پیاویکی خانەدانی دەوڵەمەندە، بەخودا ئەمە شایستەیی ئەوہیە ئەگەر داوای ژن بکا، ژنی پێ بدری، ئەگەر تکایی بکا تکای بگیری، ئەگەر ھەسەیی بکا گوێ بۆ ھەسەکی بگیری و گوێی بۆ شل بکری. پێغەمبەریش - دروودی لەسەر بی - خامۆش بوو، تاپیاویکی ھەزار لەموسلمانان لەوێوہ پەت بوو، جا فەرمووی: (ئەدی ئەی ئەم پیاوہ چۆن پیاویکە بەلاتانەوہ؟) گوتیان: ئەی پێغەمبەری خودا! ئەمە پیاویکە لەھەزارانی موسلمانان، ئەمە ھەقی وایە کە ژنی پێ نہدري، تکای نہگیری، گوێ لە ھەسەیی نہگیری! پێغەمبەریش - دروودی لەسەر بی - فەرمووی: (دەسا بزانی کە ئەمەیان، کە ئێوہ لەبەر ھەزاری واتان پێگوت، لەلای خودای گەورە، باشترو لەپێشتەرە لەپەر زەوی لەوێنەیی ئەوہی تریان. ھەدرو پێزو چاکی لەلای خودای گەورە، بەدلی پاکە، بەباومری جوانە، بەمال و سامان و خانەدانی نییە). (تاج/ ۳ ل/ ۵۸ ز/ ۲۵ ژ/ ۱) + (ریاض/ ۱ ل/ ۲۲۳ ژ/ ۲۵۳).

باسی شوومی و بەدقدوومی ژن

۱۷۵۲- عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا تَرَكْتُ بَعْدِي فِتْنَةً أَضَرَّ عَلَى الرَّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ. (الحديث ۵۰۹۶) (۱۷۵۲).

(۱۷۵۱) لم يوافقة مسلم على تخريج حديث سهل: مر رجل فقالوا: هذا حري إن خطب ان

- المترجم -

ينكح- فتح/ ۱۰ خاتمة كتاب النكاح ص ۴۳۲.

(۱۷۵۲) أخرجه مسلم في الذكر والدعاء والتوبة والرقاق، باب: أكثر أهل الجنة الفقراء...رقم:

ئوسامەى كۆرى زەيد - پەزى خۇداى لىئى بى - فەرمووى (لەپاش مەرگى خۆم، ھىچ ئازاۋو ھىتتە يەكەم لەناو ئومەتەما بەجى نەھىشتوو، كەۋەك ئازاۋو ھىتتەى ژنان زىانبەخشن بى بۇ پىاۋان). (تاج/ ۳ ل/ ۵۷ ز/ ۲۴ ژ/ ۸) + (رياض/ ۱ ز/ ۳۵ ل/ ۲۴۴ ژ/ ۲۸۸).

پوونكردنه وه:

بۇ ئەم باسە پروانە: (تاج/ ۴ ل/ ۲۳۱ ز/ ۷۷) + (رياض الصالحين، بەرگى چوارەم، لاپەرە/ ۱۲۳۰ ز/ ۳۰۴) = ژمارە: ۱۶۷۴ تا ۱۶۷۷.

باسى شىرو مەمكخواردن

۱۷۵۳ - عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قِيلَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَا تَتَزَوَّجُ ابْنَةَ حَمْزَةَ؟ قَالَ: إِنَّهَا ابْنَةُ أَخِي مِنَ الرِّضَاعَةِ. (الحديث ۵۱۰۰ طرفه في: ۲۶۴۵) (۱۷۵۳).

ئىبنو عەباس - پەزى خۇدايان لى بى - فەرمووى ئىمامى عەلى عەرزى پېغەمەر دەگا - دروودى لەسەر - ئەۋە بۇچى كچەكەى حەمزەى مامەت، كەنامۇزای خۆتە مارە ناكەى بۇ خۆت، بەراستى كچىكى شۆخ و شەنگە؟ فەرمووى: (پىم ناشى، چونكە برازای شىرىمەو كچى حەزمىيە، حەزمىش ھەم مامى ھەقمە، براى باۋكەمەو ھەم براى شىرىمە، چونكە ئوۋمىبە ھەم شىرى دابوو بەئىمامى حەمزە، ھەم شىرى دابوو بەپېغەمبەر - دروودى لەسەر - بەدووسال لەپاش حەمزە مەمكى دابوو بەپېغەمبەر. (تاجول ئوصول، بەرگى/ سىيەم لاپەرە/ ۶۷ ز/ ۲۹) + (ل- ۶۹ ز/ ۳۰) - باسى مەمكخواردن و شىرخواردن).

١٧٥٤- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ عِنْدَهَا وَأَنَّهَا سَمِعَتْ صَوْتَ رَجُلٍ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِ حَفْصَةَ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا رَجُلٌ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَاهُ فَلَانًا لِعَمِّ حَفْصَةَ مِنَ الرِّضَاعَةِ قَالَتْ عَائِشَةُ لَوْ كَانَ فَلَانٌ حَيًّا لِعَمِّهَا مِنَ الرِّضَاعَةِ دَخَلَ عَلَيَّ؟ فَقَالَ: نَعَمْ الرِّضَاعَةُ تُحَرِّمُ مَا تُحَرِّمُ الْوِلَادَةُ. (الحديث ٥٠٩٩ طرفاه في: ٢٦٤٦، ٣١٠٥) (١٧٥٤).

عائشه -رمزای خودای لی بی- فہرمووی: پیغہمبہر-دروودی لہسہر- لہلای من بوو، گویم لی بوو پیاوی ریخوازی دہکرد کہبچی بو لای حہفصہی کچی عومہر، کہژنی پیغہمبہر بوو، عائیشہ فہرمووی: عہرزی پیغہمبہرم کرد: نہی پیغہمبہری خودا! نہوہ پیاویکہ ریخوازی دہکا، کہبچی بو مالی تو، واتہ: بو مالی حہفصہی ژنت؟ فہرمووی: (وادہزانم کہفیسارہ کہسہ، کہمامی شیریی حہفصہیہ) کہواتہ: خوئی یہو بیگانہ نییہ، بابچیئت) عائیشہ فہرمووی: منیش عہرزیم کرد: دہی کہوابی نہگہر نیستا فیسارہ کہس بمایی، کہمامی شیریی من بوو، دہیتوانی وہک مہحرہم هاموشوی من بکا؟ فہرمووی: (بہلی، چونکہ ہہرچی بہخرمایہتی و زاوزی حہرام بیی، بہہوی مہمکخوادنیشہوہ حہرام دہبی). (تاج/٣ ل/٦٧ ز/٢٩ ژ١- ش/د/ت/ن= شہیخان + نہبوداوود + تہرمہزی + نہسانی. رحمہتی خوا لہہہموویان بی).

١٧٥٥- عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ بِنْتِ أَبِي سُفْيَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهَا قَالَتْ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ الْكَحْ أَخْتِي بِنْتُ أَبِي سُفْيَانَ فَقَالَ: أَوْثَجِبِينَ ذَلِكَ؟ فَقُلْتُ: نَعَمْ لَسْتُ لَكَ بِمُخْلِيةٍ وَأَحَبُّ مَنْ شَارَكَنِي فِي خَيْرِ أَخْتِي فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ ذَلِكَ لَا يَحِلُّ لِي قُلْتُ: فَإِنَّا نَتَحَدَّثُ أَنَّكَ تُرِيدُ أَنْ تَنْكِحَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ؟ قَالَ: بِنْتُ

أُم سَلَمَةَ قُلْتُ: نَعَمْ فَقَالَ: لَوْ أَنَّهَا لَمْ تَكُنْ رَبِّيبَتِي فِي حَجْرِي مَا حَلَّتْ لِي إِكْلَاهَا لِابْنَةِ
أَخِي مِنَ الرِّضَاعَةِ أَرْضَعْتَنِي وَأَبَا سَلَمَةَ ثَوْبِيَّةٌ فَلَا تَعْرِضْنَ عَلَيَّ بَنَاتِكُنَّ وَلَا
أَخَوَاتِكُنَّ. (الحديث ۵۱۰۱ أطرافه في: ۵۱۰۶، ۵۱۰۷، ۵۱۲۳، ۵۳۷۲) (۱۷۵۵).

نوم حەبیبەیی کچی ئەبو سوفیان -پەزای خودایان لی بی- فەرمووی: گوتم:
ئەو پێغەمبەری خودا! حەمنەو خوشکەم کە کچی ئەبو سوفیانە، مەرە بکە بۆ
خۆت. فەرمووی: جاپێت خۆشە؟ گوتم: بەئێ، چونکە ئەووە نەبی کەتۆ تەنیا
هەر بۆ من بیت، خۆشەوێستەری کە سیش کە هاوبەشەم بی لەم بەهرە
هاوسەرپیتی ی تۆدا، ئەو خوشکەمە، کە وابوو حەزەدەم مەرە بکە، هەتا
ئەو شانازی و سەر بەرزە ی بەویش بپێ. فەرمووی: (دەسا ئەووە بۆ من
دروست نییە و پێم ناشی، چونکە دروست نییە بۆ پیاوی دوو خوشک مەرە بکا
بۆ خۆی). منیش گوتم: ئەو پێغەمبەری خودا! سائیمە لەناو خۆمانا مقو
مقوئ ئەووە مانە کەتۆ دمتەوئ دورە کچی ئەبو سەلەمە مەرە بکە بۆ
خۆت، ئەو ئەووە چۆنە؟ فەرمووی: (هەنەزا کە خۆم کە کچی ئومموسەلەمە
ژنە؟). گوتم: بەئێ ئەو! فەرمووی: (دەسا بەخودا ئەووە راست نییە، چونکە
ئەووە گریمان ئەگەر زێ کچیشم نەبی و لەکۆشی خۆشم دا بەخیوی نەکەم،
هەر پێم ناشی، چونکە ئەو برازای شیریمە؟ لەکاتی خۆیدا شووہیبە مەمکی
داوە هەم بەمن و هەم بەئەبو سەلەمە ی باوکی، جا نەکچی خۆتان و نە خوشکی
خۆتانم بۆ هەل مەدەن و ئەوانەم پێشکەش مەکەن، ئێوە کەژن و هاوسەری
من). (تاج/ ۲ ل/ ۶۸ ز/ ۲۹ ز/ ۴).

پاڤە و شیکردنەووە:

۱. شوومیبه دایکی شیر ی نیمامی حه مزه و پیغهمهرو نه بو سه له مه بوو، له سه رده می پیش هاتنی نیسلام دا شیر ی دابوو به هه رسیکیان و نه و شیر پیدانه کاریگه ر بوو. که واته نیستایش نه گه ر دوو که س شیر و مه مکی ژنی بخون و پاشان نیسلام ببین، له یه کتر حه رام ده بن.

۲. نه م چوار ژنه مه مکیان به پیغهمبه ر داوه: نامینه ی دایکی و شوومیبه و حه لیمه ی سه عدیه یه و نوم نه یه من.

۳. نیبنو مه نده دمفه رموی: شوومیبه نیسلام بووه. پیغهمبه ر زور بو ی باش بووه، خه دیجه یش زور ریزی ده گرت، له سائی حه وتی کوچی دا له پاش نازاد کردنی خه یبه ر، کوچی دواپی کردووه. رهمزای خودای لی بی. برپوانه: بهرگی پینجه م، تاج، لابه ره:

۱۷۵۶- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَيْهَا وَعِنْدَهَا رَجُلٌ فَكَانَهُ تَغَيَّرَ وَجْهُهُ كَأَنَّهُ كَرِهَ ذَلِكَ فَقَالَتْ إِنَّهُ أَخِي، فَقَالَ: انْظُرْنَ مَنْ إِخْوَانُكُنَّ فَإِنَّمَا الرُّضَاعَةُ مِنَ الْمَجَاعَةِ. (الحدیث ۵۱۰۲) (۱۷۵۶).

عائیشه - رهمزای خودای لی بی- فهرمووی: جار ی له مالی خوم پیاوی له لام دانیشتبوو، پیغهمبه ر- دروودی له سه ر- له وکاته دا هات بو لام، که نه مه ی دی له بهری گران بوو، سه رهنجی ده مو چاویم کردتوو رهبوو، عه رزیم کرد: نه ی پیغهمبه ری خودا! نه وه برای شیریمه، بیگانه نییه، پیّت ناخوش نه بی. فهرمووی: (باش سه رنج بدهن له براو خوشکی شیر ی خوتان، هه تا بزنان هه موو مه رجه گانی شیر و مه مکخواردن هاتوته جی نه و جا بریار بدهن، چونکه نه مکخواردن کاتی داده مه زری، که له گاتی ساوایی دابی، که منال له بهر برسیتی ی شیر ده خوات). (تاج/ ۳/ ل ۷۰/ ز ۳۰/ ز ۳- ش/ د).

دروست نییه ژن به سهر پووری،

یابه سهر میمکی خوۍ شوو بکات

۱۷۵۷- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُنْكَحَ الْمَرْأَةُ عَلَى عَمَّتِهَا أَوْ خَالَتِهَا. (الحديث ۵۱۰۸) (۱۷۵۷).

جایبری کوړی عهبدو لڼا - پرمزای خودایان لې بې - هه رمووی: پښه مېبه -
دروودی له سهر - پښگری ده گرد له وه: که ژن شووبکا به سهر خوشکی باوکی،
که پښی ده گوتړی میمک، یاشوو بکات به سهر خوشکی دایکی که پښی ده گوتړی
پوور، وهه روا پورو میمکیش نابې شوو بکه ن به سهر برازاو خوشکه زای
خوۍان. (تاج/ ۳ ل/ ۶۸ ز/ ۲۹ ز/ ۳ ش/ د/ ت/ ن).

پاهو شیکردنه وه:

چند برپاریکی شهرعی عه مه لی:

یه که م: پوخته یی له برپارمکانی شیرو مه مخواردن:

۱- هه ردوو که سی شیر خواردنی شهرعی چه سپا له نیوانیان دا، هه تا
هه تایه له یه کتر حه رام دهن، مارهیان له یه کتری نایی، نه ظهریان بو یه کتر
حه رام نییه، خه لو هتیان دوو به دوو له گهل یه کتر دا حه رام نییه، سه فهریان
پیکه وه دوو به دوو دروسته، دروسته له گهل یه کتری بچن بو حج،
ده ستونو یژیان له یه کتری ناشکی، به شیوه ی گشتی، له بابیه تی خواستن و ته ماشا
کردن و دوو به دوو پیکه وه بوون و سه رفهر کردن و ده ستونو یژو ته و قه کردن و
ماچ کردن و ته و ابیعی نیکاحه وه، داده نرین به دوو خزمی خوۍی و مه حره م،
به بې زیادو که م، چی بو نه وان دروسته بو نه مانیش دروسته، وه چی بو نه وان
دروست نییه بو نه مانیش که که سی شیریی یه کترین دروست نیه.

(۱۷۵۷) لم یوافقه مسلم حدیث جابر فی الجمع بین المرأة وعمتها. (فتح/ ۱۰ ص ۴۲) خاتمه

کتاب النکاح - المترجم

ب۔ به لām به شیر و مه مکخوارن نه م بریارانه ناچه سپی: که له پوورو میرات لهیه کتری ناگرن، ژپوارو نه فقهه قه یان له سهر یه کتری نییه، نه گهر کورپی شیري خوشکی شیري خوی، یادایکی شیري خوی، یاباوکی شیري، یاهر که سیکی تری شیري خوی بوو به به ندهو مولکی، به وه نازاد نابی، به پیچه وانه ی باوک و دایک و براو که سی نه سه بی، که له کاتی وادا یه کسهر نازاد دهن. یا شایه تی برای شیري بۆ دایکی شیري قهیدی نییه و و مرده گیری، یانه گهر باوکی شیري که سی، یاباپیری شیري که سی، یان دایکی شیري که سی، که سیکی تری کوشت، نه م مناله شیریه ی به عاقله دانانری، واته: به شی له خوینی کوژراو که ناکه ویته نه ستوی نهو. نه گهر باوکی شیري یادایکی شیري، منالی شیري خویی کوشت ده کوژریته وه له باتی، به پیچه وانه ی منالو باوک و دایکی خوینی، واته: نه سه بی. چونکه نهوان له باتی منالی خویان ناکوژرینه وه وده روده ها براو باوک و مامی شیري و نه مانه، له کاتی ماره برین داو، له کاتی حه ددو تۆله سهندن و قصاص و قه زفو ته عزیزو نه مانه دا نابن به هه قدارو وه لی ژنه شیره خۆره که یان، یاباوکه شیریه که یان.

ج۔ به شیوه ی گشتی سیله ی ره حمیان سوننه ته، به سه رگر دنه وه و سه ر لیدان و دیاری بردن بۆیان سوننه ته، باشبوون بۆیان سوننه ته.

د۔ شیر خواردن مه حره مییه ت له نیوان شیره خۆرو نه م که سانه دا له سه ر نه م شیوه یه داده مه زرینی:

۱- ژنه شیر دمره که، چونکه دایکی شیري یه تی.

۲- میردمه که ی چونکه خاومنی شیره که یه و نهو ژنه که ی متوربه کردوه.

۳- ناغای ژنه که، نه گهر ژنه که که نیزه ک و جاریه بوو، میردی نه بوو، نوم وده دبوو.

۴- دایکی ژنه شیر دمره که، چونکه نه کی شیریه تی، بابهره و ژووریش بره و.

۵- خوشکی شیر دمره که، چونکه پووریه تی.

۶- کچی شیر دهره که چونکه خوشکی شیریه تی.

۷- کچی کچی شیر دهره که، چونکه خوشکه زایه تی، بابهره و خواریش بر و ا،

۸- کچی پیایوی خاوهن شیره که باله ژنیکی تریشی بی چونکه خوشکی شیریه تی.

۹- کچی کچی خاوهن شیره که، چونکه خوشکه زای شیریه تی، بابهره و خواریش بر و ا.

۱۰- دایکی خاوهن شیره که، چونکه نهنکی شیریه تی، بابهره و ژووریش بر و ا،

۱۱- خوشکی خاوهن شیره که، چونکه پووری شیریه تی.

۱۲- برای خاوهن شیره که چونکه مامی شیریه تی.

۱۳- کوری خاوهن شیره که، چونکه برای شیریه تی

۱۴- باوکی خاوهن شیه که چونکه باپیره شیریه تی، بابهره و ژووریش بر و ا.

۱۵- کوری شیر دهره که، چونکه برای شیریه تی.

۱۶- برای شیر دهره که، چونکه خالی شیریه تی.

۱۷- کورو کچی کوری شیر دهره که، چونکه کوره زاو خوشکه زایه تی له

شیره وه. (بؤ زیاده بههره، بر و انه: فیهی ئاسان، بهرگی دو وه، لاپه ره/ ۶۲۷ زنجیره/ ۲۶۱).

ه- باوک و دایک و براو خوشک و کهسی تری مه حره می مناله شیر خوره که

نابن به هیچی ژنه شیر دهره که و میرده که ی و منال و کهس و کاری تریان، نه گهر له لایه کی تره وه مه حره میان نه بن.

و- شیرو برپاره گانی شیر له نیوانی موسولمان و ناموسلمانیش دا داده مه زری،

نه گهر شیر دهر مه سیحی بوو، مناله شیر خوره که موسلمان بوو، ده بن به دایک و کوری شیریی یه کتری وهه روا.

دوہم: پوختہ ہی لہنادورستبوونی کؤکردنہوہی دووژنی لہناوخویانا

خوی، لہژنیتی ی پەك پیاودا؛

۱- حەرامە کؤکردنہوہی دایک و کچ.

۲- حەرامە کؤکردنہوہی نەنک و نەوہی خوی.

۳- حەرامە کؤکردنہوہی دوو ژن، کە ئەگەر گریمان یەکیکیان پیاو بێ و

یەکیکیان ژن بێ، مارمیان لہیەکتیری نەیی، وەك دوو خوشك پیکەوہ، یاژن

لەگەڵ برازای خوی دا، یالەگەڵ خوشکەزای خوی دا، یا کؤکردنہوہی دوو

خوشکی شیریی بەیەگەوہ، یا کؤکردنہوہی کچ لەگەڵ دایکی شیریی خوی دا،

یا کؤکردنہوہی کچ لەگەڵ نەنکی شیریی، یا کؤکردنہوہی ژن لەگەڵ دایکی

شیری، یانەنکی شیریی باوک و دایکدا... تادوایی.

باسی ژن بەژن

۱۷۵۸- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَهَى عَنْ الشَّغَارِ وَالشَّغَارُ أَنْ يُزَوَّجَ الرَّجُلُ ابْنَتَهُ عَلَى أَنْ يُزَوَّجَهُ الْآخَرُ ابْنَتَهُ لَيْسَ

بَيْنَهُمَا صَدَاقٌ. (الحديث ۵۱۱۲ طرفه في: ۶۹۶۰) (۱۷۵۸).

ئیبنو عومەر- پەزای خودایان لی بئی - فەرمووی: پێغەمبەر- دروودی

لەسەر- پێگە ی ژن بەژنی نەئەدا، ژن بەژنیش ئەوەتانی کەدوو پیاو بەکچی

خۆیان ژن بەژن بکەن، بەبێ مارمی (تاج/ ۳ ل/ ۱۴۷ ز/ ۵۹ ژ/ ۲ - ش/ د/ ت/ ن

= شەپخان + ئەبوداوود + تەرمەزی + نەسانی - رحمەتی خودا لەهەموویان).

روونکردنەوہ:

ژن بەژن لەسەر ئەم شیوەیە کەوا لەم فەرموودمیەدا نادروستە، ئیتر کچ

بەکچ بێ، یاخوشک بەخوشک بێ، یا کچ بە خوشک بێن یا پوور بێ، یادایک

به خوشك بى، ياكج به كچه زاو كورمزا بى ههرومهه. به لām نه گهر ژن به ژنه كه له سهر نهم شيويهى تر بى كه ئىستا باوه، نهوه ژنبه ژنه كه داده مه زرى، چونكه به دوو عه قدى سه حيح ههردوو ژنه، ههريه كه يان له ميژده كهى خوى ماره ده كرى، وه ماره يى بۆ ههردوو ژنه كه داده نرى، وه تارادى به رزموندو پزمه ندى ههردوو ژنه كه ره چاو ده كرى. به لām له گهال نه مه يشه ژن به ژن زۆر باش نييه، گهال جار كيشه و به ره دروست ده كا. (بروانه: فيقهى ناسان، بهرگى/دووهم ل/ ٦٤١).

باسى سيغه كردن، واته: موتعه

١٧٥٩- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَسَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَا: كُنَّا فِي جَيْشٍ فَأَتَانَا رَسُولُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّهُ قَدْ أُذِنَ لَكُمْ أَنْ تَسْتَمْتَعُوا فَاسْتَمْتَعُوا. (الحدِيثان: ٥١١٧-٥١١٨) (١٧٥٩).

جابري كورى عهبدو لالاو سه له مهى كورى نه كوه -رمزى خودايان لى بى- ههرموويان: له ناو سوپايه كا بووين، له غه زايه كا فروستادهى پيغه مبهه - دروودى له سهر- هات بۆ ناومان، ههرمووى: له لايهنى پيغه مبهه وه -دروودى خوداى له سهر بى- ريگهى ژن سيغه كرتان دراوه، ده توانو و دروسته بو تان كه ژن سيغه بكهن). (تاج/ ٣ ز/ ٦٠ ل/ ١٤٧، ١/ ٢، ٣، ٤).

پوون كردنه وه:

نهم بابيهتى سيغه كردنه، كه پيشى دهگوتري: ماره برينى كاتى، قسهى زۆرى له سهر كراوه، له لاي شيعه كان دروسته، و به زۆر يش دميكه. به لām له لاي سونيه كان: ژنه يانى كاتى، ماوه يى رهوا بووه، به لām دوايى پيغه مبهه -دروودى له سهر- حه رام و نادروستى كردووه ههتا رۆزى قيامهت، وه هيج

بایه خن به رای پیچه وانه ی نه م رایه نادری، لیږدها شتی هه یه هه ز ده کم روونی بکه مه وه: (له سهرمتاوه وک نیستا نه م هه رموودمو بریاره شهرعی یانه مه شهوورو زانراو نه بوون، به لکو پوخته و موجه لیکیان له بابته تی عیبادات و خواپه رستی و دروشم و شه عاتیره وه سه قامگیر بوون و بوون به پیناسه و دروشم و جیاوه کهری نایینی پیروزی نیسلام، له نایینه کانی تر. به لام هو ی زور هه بوو، بو دروستبوونی رای زور له هه ندی بابته تی شهریه تدا، که نه و راجیا جیا یانه، هه یان بوو له یه کتره وه نزیک بوون، هه یان بوو به پیچه وانه ی یه کتری بوون، هه یان بوو ته و او کهری یه کتری بوون، یه کی له م هو سهره کیانه نه وه بوو: که زوړینه ی کات و مفدو خه لکی زوړو زوړینه ی سه حابه کان، ناو به ناو به خرمه ت پیغه مبه ر ده گه یشتن، و مزوړینه ی کات دادمبران له پیغه مبه ر و مئاگیان له بریاری نو ی نه بوو، وه نه و هه رموودمو بریارانه ی که له و دانیشنانه دا، له پیغه مبه ر دمبیست، کاریان پی ده کردو فه تویان پی دما و په خشیان ده کرده و، هه تا فه رمانیکی نو ی پیغه مبه ریان له و بارمیه وه دمبیست، که ته عدیلی ده کرد، یانه سخی ده کرده و، نه و ان به رده و ام بوون له سهر نه و بریارو هه رموودمو زانیاریانه ی که کاتی خو ی له پیغه مبه ریان و مرگرتبوو، جانه مه و زور هو ی تر بوون به هو ی نه م هه موو راجیایی یه).

ژن پيشکesh کردن به پياوې باش

۱۷۶۰- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ امْرَأَةً عَرَضَتْ نَفْسَهَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زَوِّجِيهَا فَقَالَ مَا عِنْدَكَ؟ قَالَ: مَا عِنْدِي شَيْءٌ قَالَ: اذْهَبْ فَالْتَمِسْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَاذْهَبْ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ: لَا وَاللَّهِ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا وَلَا خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ هَذَا إِزَارِي وَلَهَا نِصْفُهُ قَالَ سَهْلٌ: وَمَا لَهُ رِذَاءٌ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَمَا تَصْنَعُ إِذَا رَأَيْتَ لِمَ يَكُنْ

عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ لَيْسَتْ لَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ مِنْهُ شَيْءٌ فَجَلَسَ الرَّجُلُ حَتَّى إِذَا طَالَ مَجْلِسُهُ قَامَ فَرَأَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَعَاهُ أَوْ دُعِيَ لَهُ فَقَالَ لَهُ: مَاذَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ؟ فَقَالَ: مَعِيَ سُورَةٌ كَذَا وَسُورَةٌ كَذَا لِسُورٍ يُعَذِّدُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَمَلَكُنَا كَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ. (الحديث ٥١٢١ أطرافه في: ٢٣١٠، ٥٠٢٩، ٥٠٣٠، ٥٠٨٧، ٥١٢٦، ٥١٣٢، ٥١٣٥، ٥١٤١، ٥١٤٩، ٥١٥٠، ٥٨٧١، ٧٤١٧) (١٧٦٠).

ئەم فەرموودمیە لەتاجی پیرۆزدا ناوەهایە: سەھلی کورێ سەعد -رمزای خودای ئی بـ- فەرمووی: ژنیک هاتەلای پێغەمبەر- دروودی لەسەر- گوتی: ئەی پێغەمبەری خودا! هاتووم هەتا خۆم ببەخشم بەتۆ، پێغەمبەریش - دروودی خودای لەسەر بـ- سەرتاپا تەماشای کردو، ئەنجا سەری دانەواندو، هیچ قەسەى نەکرد. ژنەكەش كەپروانى پێغەمبەر- دروودی لەسەر- هیچى نەگوت لەبارەىوە دانیش. جا پیاوی- كەلەهاورپییانى پێغەمبەر بوو- هەلسا گوتی: ئەى پێغەمبەرى خودا! ئەگەر خۆت ناتەوئى لەمنى ماربەكە؟ فەرمووی: (ئایا هیچت هەیه كەبیکەى بەمارمى؟ گوتی: نەبەخوا ئەى پێغەمبەرى خوا! هیچم نییه كەبیکەم بەمارمى. فەرمووی: (دمبرۆ بۆ مائەووە بۆ لای كەسوگارت بزانە هیچت دەست دەكەوئى كەبیکەى بەمارمى) پیاووەكە روڤشت و هاتەووە گوتی: بەخوا هیچم دەست نەكەوت، ئەى پێغەمبەرى خودا! فەرمووی: (دەشتێك پەیدا بكە بانهنگوستیلهیهكى ئاسنیش بئى، بیکە بەمارمى). پیاووەكە دیسان روڤشتهووە هاتەووە گوتی: بەخودا ئەى پێغەمبەرى خودا! ئەنگوستیلهى ئاسنیشم دەست نەكەوت، بەلام ئەم تاقە لۆ جلكەم هەیه، نیوہى بۆ من نیوہى بۆ ئەو لەباتى مارمى؟

(١٧٦٠) أخرجه مسلم في النكاح، باب: الصداق وجواز كونه تعليم القرآن وخاتم حديد....

پیغهمبەر- دروودی لهسەر- فهرمووی: (ئهوه بهوچی، خووی یهك پارچهیه،
ئهگهر لهبهر تۆدا بی، هیچی بهر نهو ناکهوی، ئهگهر لهبهر نهودا بی هیچی
بهر تۆ ناکهوی).

جا بیاویکه، تاویکی باش دانیشت، لهپاشا ههلسا رۆیشت، پیغهمبەر-
دروودی لهسەر- چاوی لی بوو، ناردی بهشوپنیدا، بانگی کردوه، كههات پی ی
فهرموو: (چیت لهقورئان لهبهره؟) گوتی: نهو سوورتهو نهو سوورتهم
لهبهره، وهسوورتهکانی ژمارد، فهرمووی: (ئایا ئهم سوورتهانه ههموویان
بهباشی لهبهر دهخوینی؟) گوتی: بهئێ. فهرمووی: (دهبرۆ ئهوا لهسەر ئهو
قورئانهی كه لهبهرته ئهم ژنهم كرد بههی تۆ). لهگیرانهوهیهكا: (ئهوا
لهسەر ئهوه كهفیری ئهو قورئانهی بکهی كهخۆت نیستا لهبهرته ئهم ژنهم
ماره كرد لهتۆ!). (تاج/ ٣/ ز/ ٢٤/ ل/ ٨١/ ژ/ ١/ ش/ د/ ت/ ن- رحمهتی خودا
لهههموویان بێت).

لهگیرانهوهی ئێردها ئهم رستهیهی پتره: (سههل فهرمووی: بیاوهكه بهس
ئهو بهركۆشهی ههبوو، پهشتهمالی سهردهوهی نهبوو كه بهعهرمبی پی ی
دهگوتری: ریداء) بهبهركۆشیش دهگوتری: ئیزار. ئهمهیش لهدواوه
گیرانهوهكهی تاجول نوصوول:

١٧٦٠- مكرر- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ جِئْتُ لَأَهَبَ لَكَ نَفْسِي فَتَنْظُرَ إِلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَعَّدَ النَّظَرَ إِلَيْهَا وَصَوَّبَهُ ثُمَّ طَاطَأَ رَأْسَهُ فَلَمَّا رَأَتْ الْمَرْأَةُ أَنَّهُ لَمْ يَقْضِ فِيهَا شَيْئًا جَلَسَتْ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ فَزَوِّجْنِيهَا فَقَالَ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ فَقَالَ لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ أَذْهَبَ إِلَى أَهْلِكَ فَانْظُرْ هَلْ تَجِدُ شَيْئًا فَذْهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا قَالَ انْظُرْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذْهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ هَذَا إِزَارِي قَالَ سَهْلٌ مَا لَهُ رِذَاءٌ فَلَهَا نِصْفُهُ

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا تَصْنَعُ يَا زَارِكُ إِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ شَيْءٌ فَجَلَسَ الرَّجُلُ حَتَّى طَالَ مَجْلِسُهُ ثُمَّ قَامَ فَرَأَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُوَلِّيًا فَأَمَرَ بِهِ فَدُعِيَ فَلَمَّا جَاءَ قَالَ مَاذَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ مَعِيَ سُورَةٌ كَذَا وَسُورَةٌ كَذَا وَسُورَةٌ كَذَا عَدَّهَا قَالَ أَتَقْرَأُوهُنَّ عَنْ ظَهْرِ قَلْبِكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ اذْهَبْ فَقَدْ مَلَكْتُكُمَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ. (الحديث (۵۳۰) طرفه في: ۱۷۶۰ تجريد = ۵۱۲۱ فتح) (۱۷۶۰). فهرمووی دهی پیش نهم فهرموودمیه.

وهلی = ههقدار

۱۷۶۱- عَنْ مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: زَوَّجْتُ أَخْتًا لِي مِنْ رَجُلٍ فَطَلَّقَهَا حَتَّى إِذَا انْقَضَتْ عِدَّتُهَا جَاءَ يَخْطُبُهَا فَقُلْتُ لَهُ زَوِّجْكَ وَفَرَشْتُكَ وَأَكْرَمْتُكَ فَطَلَّقْتُهَا ثُمَّ جِئْتُ تَخْطُبُهَا لَا وَاللَّهِ لَا تَعُودُ إِلَيْكَ أَبَدًا وَكَانَ رَجُلًا لَا بَأْسَ بِهِ وَكَانَتْ الْمَرْأَةُ تُرِيدُ أَنْ تَرْجِعَ إِلَيْهِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ هَذِهِ آيَةً: فَلَا تَعْصِلُوهُنَّ. فَقُلْتُ: أَلَا أَنْ أَفْعَلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَزَوَّجَهَا إِيَّاهُ. (الحديث ۵۱۳۰- أطرافه: ۴۵۲۹، ۵۳۳۰، ۵۳۳۱) (۱۷۶۱).

مهعقیلی کوری یه سار-رمزای خودای لی بی- فهرمووی: خوشکیکم ههبوو، مارهمیم بری له پیاوی، چوو بهرهلای کرد، ته لافی دا، لی نه پرسیییه وه ههتا حهیهی هه لئات و عیددهی به سهر چوو، نهوسا هات داوایکردموه، منیش پییم گوت: من خوشکه کهی خوّمم پیّت دا، کردم بهنوین و ژیره خهرت و لهلای خوئی قهدرو ریّزم لی گرتی، کهچی تو چوویت به پیچه وانه وه، ته لاقت داو بهرهلایت کرد، نیستایش هاتوویته وه، دیسان خوازیبئی ی دمکه یته وه لی!

نابه خوا ههتا ههتایه نابیتتهوه بهژنت لهراستیش دا پیاوهکه خراب نه‌بوو، خوشکه‌که‌ی منیش که‌ناوی جومه‌یل بوو، دمیویست که بگه‌پیتتهوه بو‌لای، جالهم نیوانه‌داو لهم هه‌لو مهرجه‌دا نهم نایه‌ته پیروزه هاته خواره‌وه: ﴿وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَلَبَسْنَ أَجْلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضَوْا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ ذَلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَمْ أَزْكَى لَكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ (سورة البقرة ۲۳۲). واته: کاتی ژنتان ته‌لاق دا ومعیددمیان ته‌واو بوو، ومی‌رده کۆنه‌کانیان ویستیان به پی‌ی شهرعی خوا مارهمیان بکه‌نه‌وه، ئیوه‌ئهی خاومنان و هه‌قدارانئی ئهو جوړه ژنانه مه‌بن به‌پښگر له‌وه. ئیتر منیش گوتم: ئیستا ئهی پی‌یغه‌مبه‌ری خودا! خوی گه‌وره چۆن دمفه‌رموی واده‌که‌م. هه‌رمووی: (ئیت دووباره براکه‌ی له‌سهر مارهمی یه‌کی تازه، مارهی برپی‌ه‌وه له‌می‌رده پی‌یشینه‌که‌ی).

هه‌قدار- وه‌لی- چ باوک بی، چ که‌سی تر بی،

کچ یابی‌وه ژن نادات به‌شوو، مه‌که‌ر به‌ناره‌زووی خوی

۱۷۶۲- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تُنْكَحُ الْأَيِّمُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ وَلَا تُنْكَحُ الْبُكَرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ إِذْلَاهَا؟ قَالَ: أَنْ تَسْكُتَ. (الحديث ۵۱۳۷- طرفاه في: ۶۹۴۹، ۹۷۱) (۱۷۶۲).

له‌ئهبو هوریره‌وه- رمزای خودای ئی بی - پی‌یغه‌مبه‌ر- دروودی له‌سهر- دمفه‌رموی: (بی‌وه‌ژن نادری به‌شوو، تا به‌پراشکاوی پای ودرنه‌گیری، کچیش نادری به‌شوو، تا پرس و پای پی‌نه‌گری!) گوتیان: ئهی پی‌یغه‌مبه‌ری خودا! لهم رپۆزگاره‌ی ئی‌مه‌دا، کچان شهرمنن، له‌روویان نایی که‌له‌باسی وا به‌روونی بدوین، جا چۆن بزانی که‌که‌چه‌که‌ه‌یله‌ یانا؟ هه‌رمووی: (که‌له‌به‌ر شهرم و

شكۆ نهوهك له بهر هۆیه کی تر، قسه ی نه کرد، نه وه مانای وایه که پازی یه).
(تاج/ ۳/ ز ۳۱/ ل ۷۲/ ژ ۱/).

پاڤه و روونکردنه وه؛

ئه م فهرموودیه و کۆمه ئی فهرمووده ی تری راست و دروست نیشانه و به لگه ی نه وه ن که ژن، چ کچ بی، چ بیوه ژن، کاتی دهری به شوو، دهبی رمزای له سه ر شوو کردنه که ی هه بی، ئیتر نه و په زابوون و پێگه پێدانه، به بی ی پۆژ ده گۆڕی، له شه رعی پیرۆژدا کۆمه ئیک بریار هه یه به بی ئی کات و سات ده گۆڕی ئه م باب ته یش له و جوړه بریارانه یه. من به خودی خۆم، ئاماده ی چه ندين ماره برین بووم، به شیوه ی هه قدار، به شیوه ی شایهت، به شیوه ی مه لای ماره بر، به شیوه ی خزمی ریش سه ی، له کورد، له عه رب، له تورکمان، له سلیمانی، له کهرکوک، له به غا، له شوینانی تر، له کۆمه لگای جوړاو جوړ، له لادی و گوند، له شارو شارۆچکه، له خه لکی به دین، له خه لکی مه ده نی، که پله ی هۆشیاری و زرنگی و روشنیری خه لکه که ی به رز و نزمی پێوه دیار بی.

جا له پاش ئه م رپخۆشکردنه، نه وه ی که په چاو م کردووه و له لای هه موو که سه ی که ناگای له م بارودۆخه ناسکه بی، ئه م دیارده به لگه نه ویسته یه، که نه مه بوخته که یه تی: (زۆرینه ی کات، په یوه ن دیداران و عه لاقه مه ندان، چ هه قدار و وه ی بن، چ ژن و میرد بن، چ شایهت بن، شه رم و شکۆ دمیانگری، سامیان ئی دهنیشی، گه ئی جار واده په شوکین، شه رزمی یان پێوه دیاره، زۆر جار واده شه ژین قسه کان تی که ل و پێ که ل ده کهن، باوکی که چه که، یاکچه که، یامی رده که، زمانی ته ته له ده کا، ده می ده له رزی، شه رم و سام واده می گری تفی بۆ قووت نادرئ. جارئ من خۆم مه لای گری دمری گری به ندی ماره کردنه که بووم، باوکی که چه که که پیاویکی کامل بوو، پزیشک بوو رۆژی له رۆژان ره نیسی صیحه ی شاری سلیمانی بوو می رده که یش پزیشک بوو، که چه که دمر چووی کۆلێژ بوو، دایکی که چه که خانمی کی شازنی هۆشه ندی ژیره و سه لار بوو،

خوینہ واریکی بہرز بوو، شایہ تہکان کۆمہ لئ له پیاو ماقوولانی شارہکە بوون، کەناسیاو و دۆستی ھەردوولا بوون. دە ی باوکە کە واشەرم گرتبووی، زمانی گۆی نەدەکرد، ھەسە یۆ نەدەکرا، ھەروا کوپو کچە کەش، تەنیا دایکی کچە کە نەشلەژا، وەك ناومندئ پابەری ئەوانی دەکردو ھەسەکانی یۆ راست دەکردنەو، لەبەر ئەو ھە من کە ھەستم بەم شلۆقی ھەلۆیستە کرد، ناچار بووم کە بە باوکی کچە کە بلییم: تۆ من بکە بەو دگیل یۆ ئەم کارەو ئیتەر ھەفت نەبێ، ئەویش وایکردا دە ی برا! کە ئەمە ھە حالی دوکتۆرو پۆشنبیرانی سەدە ی بیستەم بێ، لەکات و ساتی وادا، ئیتەر دەبێ حالی کچە دەوارنشینکی کورد، یاعەرمب، یاهەر نەتەو مە یەکی تر، لە گوندیکی لاپی، یالە کوپەر دی یەك، یا لە دوورگە یەکی دوورە دەست، یالە زۆنگاوی لە زۆنگاوەکانی خوارووی عیراق، لە مەو پێش و ئیتستایش و لە مەو دوایش چۆن بێ و چۆن بتوانی کە وەك بولبول، بە گوساخی پەر بە دەم ھاوار بکاو بلی: من وادە کەم. ئەو دی کە لەم لایە نەو پێویستە ئەو مە یە: کەرەزابوونی ژن و میرد بە یە کتری مسۆگەر بێ، ئیتەر دەرپرین و ئاشکرا کردنی ئەم مە بەستە بە ھەر شیو مە ی بێ دروستە و دەبێ. ئەو دی وانائی لە حالە کە حالی نییە یا نە یە وئ حالی بێ.

۱۷۶۳ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ طَارِقٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أَبِي عَمْرِو مَوْلَى عَائِشَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْبِكْرَ تَسْتَحِي؟ قَالَ: رِضَاهَا صَمْتُهَا. (الحدیث ۵۱۳۷ طرفاه فی: ۶۹۴۹ - ۶۹۷۱) (۱۷۶۳).

عائیشە - رمزای خودای ئی بێ - عەرزی پێغەمبەر - دروودی لە سەر - دەکات: ئە ی پێغەمبەری خودا! لە کاتی کچ بە شوودانا، کاتی پەرس و پاو پاویژ بە کچ دەکری شەرم دەکا کە بە پاشکاوی رمزابوونی خۆی دەرپرئ و بلی: ئاشوو بەو پیاو دەکەم و پازیم مارەم بکەن ئی ی، دە ی لە بارودۆخی ئاوا دا چار

چییه؟ فہرمووی: (لہکاتی ئاوادا بی دہنگی ی کچہکە نیشانہی
رمز مہندیہ تی).

پیاو کچی خوی کەرەزامەندیی لەسەر نہ بیی بدا بە شوو، بەشوودانەکە ی پووچو بیی بایەخە

۱۷۶۴ - عَنْ خَنْسَاءِ بِنْتِ خِدَامٍ الْأَنْصَارِيَّةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا
وَهِيَ ثَيِّبٌ فَكْرِهَتْ ذَلِكَ فَأَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَدَّ نِكَاحَهَا.
(الحديث ۵۱۳۸ أطرافه في: ۵۱۳۹، ۶۹۴۵، ۶۹۶۹) (۱۷۶۴).

خەنسای کچی خیدام - کەئافرمەتییکی ئەنصارى بوو - فەرمووی: بێژمژن
بووم، باوکم دامی بەشوو، منیش پێم ناخۆش بوو، چووم بۆ خزمەتی
پێغەمبەر - دروودی لەسەر - رووداوەکەم حالى کرد، ئەویش مارەبەرپنەکەم
هەلومشاندەو. (تاج/ ۳ ل/ ۷۳ ز/ ۳۱ ز: ۳).

روونکردنەو:

خەنسائ صەحابییە بوو، یەك فەرموودەى لەبوخارى پیرۆزدا هەیه،
کەئەم فەرموودەیهى ئێرەیه، بەلام لەسێ جێگەى تریش لەبوخاریدا دووبارە
بۆتەو، وەك لەئەطرافەكان دا ئاماژە بۆ ژمارەكانیان كراوە كەژمارە: (۵۱۳۹) و
(۶۹۴۵) و (۶۹۶۹) ن. كاتێ ئەم سكالایەى لەدەستى باوكی کرد، بێژمژن بوو، وە
عەرزی پێغەمبەرى کرد: ئەى پێغەمبەرى خودا! من پیاویكى تر داواى
كردووم، وەدئەم بەووەیه، پێغەمبەرىش كەمارەبەرپنەكەى هەلومشاندەو،
بەباوكەكەى ی فەرموو: (الحقها بهواها: دئى بە كێوێهە بیدە بەو). ئیتر
باوكیشى بەدئى ئەوى کرد.

(۱۷۶۴) لم يوافقہ مسلم على تخريج حديث خنساء بنت خدام في تزويجها (فتح الباری -

خوازیبئی له سه‌ر خوازیبئی نادرسته

۱۷۶۵ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيعَ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ وَلَا يَخْطُبَ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ حَتَّى يَتْرَكَ الْخَاطِبُ قَبْلَهُ أَوْ يَأْذَنَ لَهُ الْخَاطِبُ. (الحديث ۵۱۴۲ أطرافه في: ۲۱۳۹ ، ۲۱۶۵ ، ۲۱۴۰ ، ۲۱۴۸ ، ۲۱۵۰ ، ۲۱۵۱ ، ۲۱۶۰ ، ۲۱۶۲ ، ۲۷۲۳ ، ۲۷۲۷ ، ۵۱۴۴ ، ۵۱۵۲ ، ۶۶۰۱) (۱۷۶۵).

ئيبنو عومەر - ره‌زای خودایان لێ بێ - فه‌رمووی: سه‌ودا له‌سه‌ر سه‌ودای
برای ئایینی خۆتان مه‌که‌ن، هه‌روه‌ها خوازیبئیش له‌سه‌ر خوازیبئی ی برای
ئایینی خۆتان مه‌که‌ن، مه‌گه‌ر خوازیبئی کاری پێش ئه‌و وازی هینابی، یا ئه‌و
پێگه‌تان پێ بدا) . (تاج/ ۲: ۱۵۲ ز/ ۷ + تاج/ ۳ ز/ ۲۶ ز/ ۵ ل/ ۶۱) مامۆستای
عه‌ینی له‌عمده القاری و دا، له‌روونکردنه‌وه‌ی ئه‌م فه‌رمووده‌یه‌دا ده‌فه‌رموی:
(وشه‌ی برا له‌م فه‌رمووده‌یه‌دا، ئه‌م سه‌ جووره‌ براهه‌ ده‌گریته‌وه: برای خوینی-
واته: برای نه‌سه‌بی - و برای ئایینی و برای شیریی).

برای خوینی موسلمان و ناموسولمانی هه‌یه، برای شیریش هه‌روه‌ها، برای
ئایینیش خوینی و شیر و بیانی هه‌یه، له‌م جووره‌ بابه‌تانه‌دا، که‌له‌م جووره
فه‌رموودانه‌دا باسکراون، کڕین و فرۆشتنو خوازیبئی و برا، نمونه‌ن. قه‌یدو
مه‌رج نین، بو زیا‌ده روونکردنه‌وه‌ن، روونترین نمونه‌ن له‌بابه‌ته‌که‌دا،
که‌له‌زاراودا پێی ده‌گوتری: (اظهر مثال). که‌واته هه‌موو مامه‌له‌و سه‌ودایه‌ک
به‌سه‌ر مامه‌له‌و سه‌ودای برای خۆت نادرسته یا به‌سه‌ر مامه‌له‌و سه‌ودای
خوشکی خۆت نادرسته، وه‌ک: ره‌هن به‌سه‌ر ره‌هن، یاسه‌له‌م به‌سه‌ر سه‌له‌م،
یا قیراض به‌سه‌ر قیراض، یا هاوبه‌شی به‌سه‌ر هاوبه‌شی، یا که‌سه‌ی خوشکی خۆی

پیشکش بکا به پیاویکی باش، که سیکی تریش پیشبری لی بکاو، به سهر نهو خوشکی خوئی، یا کچی خوئی پیشکش بکابهو پیاوه باشه، ومزورشتی تری لهم چه سنه بابته تانه، ومهر ودها خوشک له گه ل خوشکا.

نهو مهرجانه ی له هاوسهر کرتن دا نا دروستن

۱۷۶۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَجِلُّ لِمَرْأَةٍ تَسْأَلُ طَلَّاقَ أُخْتِهَا لِتَسْتَفْرِغَ صَخْفَتَهَا فَإِنَّمَا لَهَا مَا قُدِّرَ لَهَا. (الحديث ۵۱۵۲- أطرافه في: ۹۶۹ تجريد = ۲۱۴۰، ۲۱۴۸، ۲۱۵۰، ۵۱۵۱، ۲۱۶۰، ۲۱۶۲، ۲۷۲۳، ۲۷۲۷، ۵۱۴۴، ۶۶۰۱ بهرگی/ ۳- ۴۲) (۱۷۶۶).

رافه و روونکردنه وه:

لیرهدا، له کوتاوه دمه رموی: (نهو ژنه نه گهر هه وئی وایش بدا، نه گهر چارهنووسی خوایی له سهر نه بی مه به سته که ی نایه ته جی، که واته: باهه وئی بی هووده نه داو، خوئی ته سلیمی چارهنووسی ی خوایی بکا). زاناکان دمه رموون: مه به ست له خوشک لهم فهرموودمه دا نه م چوار جورمه:

۱- خوشکی خوینی.

۲- خوشکی شیریی.

۳- خوشکی نایینی.

۴- خوشکی ناموسلمانن چونکه نه ویش خوشکی تی له ناده میزادیدا ئیبنو عهبدولبهر - ره حمه تی خودای لی بی- دمه رموی: به پی ی نه م فهرموودمه دروست نییه که هه وئی داوا له میرده که ی بکا، که هه ویکه ی ته لاق بدا، هه تا هه رخوئی به ته نها ژنی بیت.

ژنان ژن ده بن به بووکی بو میرده که یو

دووعای پیتو فهران بو ده که ن

۱۷۶۷ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَلْهَا زُفْتُ امْرَأَةً إِلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا عَائِشَةُ مَا كَانَ مَعَكُمْ لَهْوٌ؟ فَإِنَّ الْأَنْصَارَ يُعْجِبُهُمُ اللَّهُوُ. (الحديث ۵۱۶۲) (۱۷۶۷).

عائیشه - رمزای خودای لی بی- فهرمووی: ژنیکم گواسته وه بو پیاویکی نه نصاری، پیغهمبه- دروودی له سر- فهرمووی: (عائیشه! نایا هیچ به زم و شادی به کتان نه گپرا؟ چونکه یاریده دمران (نه نصار) حه زیان له به زم و شادی هه یه). (تاج/ ۳ ل/ ۸۶ ز/ ۳۷).

نزای کاتی دروستبوون له که ل جه لال و هاوسه ردا

۱۷۶۸ - عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَمَّا لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ يَقُولُ حِينَ يَأْتِي أَهْلَهُ: بِاسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنِي الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا، ثُمَّ قُدِّرَ بَيْنَهُمَا فِي ذَلِكَ أَوْ قُضِيَ وَلَدٌ لَمْ يَضُرَّهُ الشَّيْطَانُ أَبَدًا. (الحديث ۵۱۶۵ أطرافه في: ۱۴۱، ۳۲۷۱، ۳۲۸۳، ۶۳۸۸، ۷۳۹۶) (۱۷۶۸).

ئیبنو عبباس - رمزای خویان لی بی- فهرمووی: پیغهمبه- دروودی له سر- دهمه رموی: (کاتی یه کی له ئیوه ده یه وی پرواته لای خیزانی خوی، نه گهر بللی: باسم الله... مار زهتنا:

(۱۷۶۷) لم يوافقه مسلم على تخريج حديث عائشة: (فإن الأنصار يعجبهم اللهو...). (فتح/ ۱۰)

- المترجم

ص/ ۴۳ - خاتمة كتاب النكاح.

(۱۷۸) أخرجه مسلم في النكاح، باب: ما يستحب أن يقوله عند الجماع، رقم/ ۱۴۳۴.

بهناوی خودا، نهی خودا! شهیتانمان لهکۆل بکهروه و شهیتان دووربخه روه لهم رزق و روژی خۆته که داوته به ئیمه. ههر که سه تان لهو کاته دا ئاوابلی، نه گهر لهو جارهدا منداڵ له چاره بیان نووسرابی، ههر گیز شهیتان زیانی بوی نابێ. (تاج/ ۳ ز/ ۴۳ ل/ ۹۷ ز/ ۱).

شایی و مهر سه ربیرین له شایی دا

۱۷۶۹ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا أَوْلَمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى شَيْءٍ مِنْ نِسَائِهِ مَا أَوْلَمَ عَلَى زَيْنَبَ: أَوْ لَمْ يَشَأْ. (الحديث ۵۱۶۸ - أطرافه في: ۴۷۹۱، ۴۷۹۲، ۴۷۹۳، ۴۷۹۴، ۵۱۵۴، ۵۱۶۳، ۵۱۶۶، ۵۱۷۰، ۵۱۷۱، ۵۴۶۶، ۶۲۳۸، ۶۲۳۹، ۶۲۷۱، ۷۴۲۱) (۱۷۶۹).

ئه نهس- رهزای خودای ئی بی - فهرمووی: نه م دیوه که پیغه مبهه- دروودی له سهه - بو که سی تر له ژنه کانی، نانی شایی دروست بکا، وهک نهو نانیه که بو شایی یه که ی زمین بهی ژنی دروستی کردبوو: مهریکی کوشته وهو کردی به نانی شایی بو. (تاج/ ۳ ز/ ۴۰ ل/ ۹۴ فهرمووده ی ژماره ۴ - ش/ د).

۱۷۷۰ - عَضُنْ صَفِيَّةُ بِنْتُ شَيْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: أَوْ لَمْ يَشَأْ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى بَعْضِ نِسَائِهِ بِمُدَّتَيْنِ مِنْ شَعِيرٍ. (الحديث ۵۱۷۲) (۱۷۷۰).

سه فیهی کچی شهیه به- رحمه تی خودای ئی بی - فهرمووی: پیغه مبهه- دروودی خودای ئی بی - بو یه کی له ژنه کانی خوی، دوو موود جو ی کرد به نانی شایی. دوو موود ده کاته نیومه ن، واته: نیو صاع سه فیهی سه حابییه نییه، نه م فهرمووده یه مورسه له.

(۱۷۸) أخرجه مسلم في النكاح، باب زواج زينب. ونزول الحجاب.. رقم ۱۴۲۸.

(۱۷۹) لم يوافقه مسلم على حديث صفية بنت شيبة في الوليمة (فتح الباری ج/ ۱۰ ص ۴۲۲).

۱۷۷۱- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْوَلِيمَةِ فَلْيَأْتِهَا. (الحديث ۵۱۷۳ - طرفه في ۵۱۷۹) (۱۷۷۱).

عہد و ثلاثی کوری عومہر - رھزای خودایان لی بی - فہرمووی: پیغہ مبہر - دروودی خودای لی بی - فہرمووی: (کاتی کہ سیکتان خوٹک کرا بو سہر نانی شای بابچیت).

ناموژگاری خیر دہربارہی ژنان

۱۷۷۲- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِي جَارَهُ. (الحديث ۵۱۸۵ - أطرافه في: ۶۰۱۸، ۶۳۳۶، ۶۱۳۸، ۶۴۷۵).

وَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا فَإِنَّهُنَّ خُلِقْنَ مِنْ ضَلْعٍ وَإِنَّ أَعْوَجَ شَيْءٍ فِي الضِّلَعِ أَعْلَاهُ فَإِنْ ذَهَبَتْ ثِقْمُهُ كَسَرَتْهُ، وَإِنْ تَرَكْتَهُ لَمْ يَزَلْ أَعْوَجَ فَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا. (الحديث ۵۱۸۶ - طرفاه في: ۳۳۳۱، ۵۱۸۴) (۱۷۷۲).

ئەبو ھوریرە - رھزای خودای لی بی - لە ھەزەر مەتھو - دروودی خودای لی بی - دەفەرمووی: ھەرکەسێ باوەری تەواوی بە خوداو بە پرۆژی دواپی ھەبی، نابێ نازاری دراوسێی خوێ بدات، ناموژگاری بی لێتان زۆر باش بن بو ژنان، چونکە ژنان، لە ھەنە پەتھو، لە پەراسووی باوە ئادەم دروست کراون، چونکە دایە ھەوا لە پەراسووی ھەپی باوە ھەوا (واتە: باوە ئادەم) دروست کراوە، لە لارترین شوێنی پەراسوو کە نووکە کە یەتی دروست کراوە، واتە: بە سروشت بە ھەوتی و بە لاری و خواری دروست کراون، جائە گەر بتھوێ راستی بکەیت ھە

(۱۷۷۱) أخرجه مسلم في النكاح، باب: الأمر بإجابة الداعي الى دعوة، رقم: ۱۴۲۹.

(۱۷۷۲) أخرجه مسلم في الرضاع، باب الوصية بالنساء، رقم: ۱۴۶۸.

راست نابیتەو، بەلام دەشکێ، ئەگەر دەستیشی ئی نەدەو ئەوا بەلاری دەمینیتەو، هەرچۆنی بی بوونی لەنەبوونی باشتەر، کەوابوو، با راسپیری و دەست بی لیتان زۆر باش بن بۆ ژنان) لەگێرپانەو مەیهکی تاجول ئوصول دا دەفەر موی: (ژن لەپەرأسوو دروست کراوو چەوتییەکی بەشیکی لەسروشتی تیکلاوی خوین و بیرو هۆشی بوو، جا لەبەر ئەو تاسەر لەسەر یەک بار نامینی و زوو زوو دەگوێ و بەسروشت حول حول یەو لەمەدا تارادەیی بیانوی هەیه، جالەسەر ئەم بنیاتە ئەگەر دمتەوئ لەگەڵیا رابویری، ئەوا دەبی بەپی ی سروشتەکی بەلاری و خواری رابویری لەگەڵی دا، ئەگینا ئەگەر بتەوئ راستی بکەیتەو، ئەوسا لەگەڵی رابویری، ئەو بەتۆ راست نابیتەو، بەئکو لەدەستتا دەشکێ، شکاندنە کەشی بریتیه لەبەرەلا کردنی و تەلاق دانی، ئەو دەیش بەپیچەوانە ی مەبەستە). (تاج/ ۳/ ز/ ۴۷/ ل/ ۱۱۶/ ژ/ ۱-ش/ تیرمیزی) + (ریاض/ ۱/ ل/ ۲۳۶/ ز/ ۲۴/ ژ/ ۲۷۳).

رافەو روونکردنەو:

مەبەست لەم جۆرە فەرموودانە تانەو تەشەر نییه لەژن، وەك هەندئ مروفی گیلۆكە والی ی تی دەگەن، بەئکو بەپیچەوانەو مەبەست روونکردنەو پێکەتە ی جەستە یی و دەروونی ژنە، بەپی ی سروشتی خودایی، هەتا تەکلیفی مالایطاقی ئی نەکرئو، ئەرکیکی نەخریتە سەر شان، کە لەتوانای دا نەبی، کاری خودایش بی دانایی نییه، دیارە کە ئافەرتی لەسەر ئەو شیوێ کە چ و خوارە دروست کردوو، سوودی خۆی و سوودی پیاویشی واتیادا، نابینی خودی پەرأسوو چەماوو لارە، ئەگەر راست و رهوان بوایه وەك دووخ، رۆلی خۆی نە دەبینی، قەفەزە ی سینگ دروست نە دەبوو، کە شوورایەکی قاییمە بۆ هەموو ئەندامە هەناوییهکانی مروف، وەك دل و جەرگ و سیی و گورچیلەو رېخۆلەو سپل.

داستانی نوم زرع

۱۷۷۳- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: جَلَسَ إِحْدَى عَشْرَةَ امْرَأَةً فَتَعَاهَدْنَ وَتَعَاذَنْ أَنْ لَا يَكْتُمْنَ مِنْ أَخْبَارِ أَزْوَاجِهِنَّ شَيْئًا. قَالَتِ الْأُولَى زَوْجِي لَحْمٌ جَمَلٌ غَتَّ عَلَى رَأْسِ جَبَلٍ لَا سَهْلٌ فَيُرْتَقَى وَلَا سَمِينٌ فَيَنْتَقَلُ، قَالَتِ الثَّانِيَةُ: زَوْجِي لَا أَبْتُ خَبْرَهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ لَا أَدْرَهُ إِنْ أَذْكُرُهُ أذْكُرُ عُجْرَهُ وَبُجْرَهُ قَالَتِ الثَّالِثَةُ: زَوْجِي الْعَشَقُّ إِنْ أُلْطِقَ أُطْلِقَ وَإِنْ أَسْكُتَ أَعْلَقُ قَالَتِ الرَّابِعَةُ: زَوْجِي كَلِيلُ بَهَامَةٍ لَا حَرٌّ وَلَا قُرٌّ وَلَا مَخَافَةٌ وَلَا سَامَةٌ قَالَتِ الْخَامِسَةُ: زَوْجِي إِنْ دَخَلَ فَهَدَّ وَإِنْ خَرَجَ أَسَدٌ وَلَا يَسْأَلُ عَمَّا عَهِدَ قَالَتِ السَّادِسَةُ: زَوْجِي إِنْ أَكَلَ لَفٌّ وَإِنْ شَرِبَ اشْتَفَّ وَإِنْ اضْطَجَعَ انْتَفَّ وَلَا يُولِجُ الْكَفَّ لِيَعْلَمَ الْبَيْتُ قَالَتِ السَّابِعَةُ: زَوْجِي غَيَابَاءُ أَوْ عَيَابَاءُ طَبَاقَاءُ كُلُّ دَاءٍ لَهُ دَاءٌ شَجَّكَ أَوْ فَلَكَ أَوْ جَمَعَ كُلُّا لَكَ قَالَتِ الثَّامِنَةُ زَوْجِي الْمَسُّ مَسُّ أَرْتَبٍ وَالرِّيحُ رِيحُ زَرْبٍ قَالَتِ التَّاسِعَةُ: زَوْجِي رَفِيعُ الْعِمَادِ طَوِيلُ النَّجَادِ عَظِيمُ الرَّمَادِ قَرِيبُ الْبَيْتِ مِنَ النَّادِ قَالَتِ الْعَاشِرَةُ: زَوْجِي مَالِكٌ وَمَا مَالِكٌ خَيْرٌ مِنْ ذَلِكَ لَهُ إِيْلٌ كَثِيرَاتُ الْمَبَارِكِ قَلِيلَاتُ الْمَسَارِحِ وَإِذَا سَمِعْنَ صَوْتَ الْمِزْهَرِ أَيقَنَ أَهْلُهُ هَوَالِكُ قَالَتِ الْحَادِيَةَ عَشْرَةَ: زَوْجِي أَبُو زَرْعٍ وَمَا أَبُو زَرْعٍ أَلَسَ مِنْ حُلِيِّ أَدْنَى وَمَلَأَ مِنْ شَحْمٍ عَضُدِي وَبَجَحَنِي فَبَجَحَتِ إِلَيَّ نَفْسِي وَجَدَنِي فِي أَهْلِ غُنَيْمَةٍ بِشَقٍّ فَجَعَلَنِي فِي أَهْلِ صَهْلٍ وَأَطِيطُ وَذَائِسُ وَمُنَقَّ فَعِنْدَهُ أَقُولُ فَلَا أَكْبَحُ وَأَرْقُدُ فَلَا تَصْبَحُ وَأَشْرَبُ فَلَا تَقْنَحُ، أُمُّ أَبِي زَرْعٍ فَمَا أُمُّ أَبِي زَرْعٍ عَكُومُهَا رَدَاخٌ وَبَيْتُهَا فَسَاخٌ، ابْنُ أَبِي زَرْعٍ فَمَا ابْنُ أَبِي زَرْعٍ مُضْجَعُهُ كَمَسَلٌ شَطْبَةٌ وَيَشْبَعُهُ ذِرَاعُ الْجَفْرَةِ، بِنْتُ أَبِي زَرْعٍ فَمَا بِنْتُ أَبِي زَرْعٍ، طَوْعُ أَبِيهَا، وَطَوْعُ أُمِّهَا، وَمِلَّةُ كِسَائِهَا وَغَيْظُ جَارَتِهَا، جَارِيَةُ أَبِي زَرْعٍ، فَمَا جَارِيَةُ أَبِي زَرْعٍ لَا بُتُّ حَدِيثَنَا تَبِيْثًا وَلَا تُنْقَتُ مِيرَتَنَا ثَنَقِيًّا وَلَا تَمْلَأُ بَيْتَنَا تَغْشِيْشًا قَالَتْ: خَرَجَ أَبُو زَرْعٍ وَالْأَوْطَابُ مُنْخَضٌ. فَلَقِيَ امْرَأَةً مَعَهَا وَلَدَانِ لَهَا كَالْفَهْدَيْنِ يَلْعَبَانِ مِنْ تَحْتِ خَصْرِهَا، بَرْمَاتَيْنِ، فَطَلَقْنِي، وَلَكَّحَهَا، فَتَكَحْتُ بَعْدَهُ رَجُلًا سَرِيًّا رَكِبَ شَرِيًّا وَأَخَذَ خَطِيئًا وَأَرَاخَ عَلَيَّ نَعْمًا ثَرِيًّا وَأَعْطَانِي مِنْ كُلِّ رَايِحَةٍ زَوْجًا وَقَالَ كُلِّي أُمُّ زَرْعٍ. وَمِيرِي أَهْلَكَ. قَالَتْ:

فَلَوْ جَمَعْتُ كُلَّ شَيْءٍ أَعْطَانِيهِ مَا بَلَغَ أَصْغَرَ آيَةِ أَبِي زَرْعٍ قَالَتْ عَائِشَةُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُنْتُ لَكَ كَأَبِي زَرْعٍ لَأَمْ زَرْعٍ. (الحديث ۵۱۸۹) (۱۷۷۳).

عائیشہی ھاوسہری پیغہمبہر۔ دروودی خودا لہسہر پیغہمہرو رمزای خودا لہوبی - فہرمووی: یازدہ ژن کوپری قسہی لی دمہستن، ودمہلین بہیہکتری دہدن و، پھیمان دمہستن کہہیچ شتی لہدمنگوباسی میردہکانیان نہشارنہوہ، ژنی یہکہمیان دہلی: میردہکہی من گوشتہلہرکی وشرہ لہرہ، وابہسہر لووتکہی شاخیکی سہختہوہ،نہشاخہکہ سہرکہوتنی ئاسانہو، نہگوشتہکہش ئہوہندہ باش و قہلہوہ، تاکہسی بجی بوی و بیبات بو خوی. واتہ: ہمہ رژدو چرووکہو ہمہ چہمووش و بہدخوہ. دہمیان دہلی: ھہوالی میردہکہم بلاو ناکہمہوہ، چونکہ ناویرم ناوی بہرم، نہگینا شہن و کہوی دہکہم و ناوی دہزپینم! واتہ: نہنگی زورہ، کہم نہنگ ھہیہ کہتیا نہبی. سییہمیان دہلی: میردہکہی من قووچیکی ناقولای نہگریسہ، ئہگہر نقہ بکہم تہلاقم دہدا، ئہگہر نقہیش ناکہم ئہوا وک بئوہژن بہسراومہتہوہ، نہخوی بہمیرد دہچیو، نہبہرہلاشم دہکا. تابو خوم شوویہکی تر بکہم بو خوم. چوارہمیان دہلی: میردہکہی من وک شہوی تیھامہ فیئک و خوشتہ، نہساردہو نہ گہرمہ، بہبی ترسو بہبی بیزاری، دوو بہدوو بو خومان رادہبویرین. پینجہمیان دہلی: میردہکہی من لہمالہوہ ویزہ، ھہردہکاو دہخہوی و لہدہرہوہ شیرہو ئازایہو چاو تیرہو لہشتی ناوماال ناپرسیتہوہ!

شہشہمیان دہلی: میردہکہی من بو خواردن لرفہی لی دی و لہکاتی خواردنہوہدا بہشی کہس ناداو، کہدہخہوی خوی گرمؤلہ دہداو، دہس ناگیپری تالہپہزارہی دل تی بگا! واتہ: زور خورو بہدفعہرو رژدو دژکردنہ! ژنی حہوتہمیان دہلی: میردہکہی من دژیکی ئیسک قورسی دژ پہرینہ، لازگ و

گهوجو گیلە، ھەموو دەردی بۆ ئەو دەردەو دەردە دارەو دەغەزارەو دەردنییە
کەتووشی نەبووبی! لەگەڵ ئەوەیشتا ھەروا بەئاسانی لەدەستی رزگارت نابێ،
یاسەرت دەشکێنی، یاشوینیکت دەقرنجینی، یاتووشی چورتومیکی گەورەت
دەکا!

ژنی ھەشتەمیان دەلی: میژدەکە ی من نەرم و نۆلە وەك کەرویشك، بۆنی
خۆشە وەك زەغفەرەن. ژنی نۆ ھەمیان دەلی: میژدەکە ی من خانەدان و
نانبەدەو جەوانمەرد و بالا بەرزو شوخ و شەنگەو، ئالای بەخشنەدی ئی
ھەلکەردووەو خانە ی نزیکی یانەپەو، سەردار و ئازاو میوانپەر و مرو ھۆشمەندە!
ژنی دەھەمیان دەلی: مالیکی میژدی من چۆن مالیکیکە! گەلی لەم
پیاوانە ی کەئێوە دەلێن باشترە، وشترو پەچە وشتی زۆرە، بەلام پیاوان و
پاکژی کەمە، چونکە بۆ سەربرینی راگرتوون، نەوەك بۆ بەخێو کردن،
کەوشتەکان دەنگی کەمانچە دەبیستن دەزانن کەوا سەریان دەبرن بۆ میوانی
نوی!

ژنی یازدەھەم دەلی: ئەبو زەرعی میژدی من چۆن ئەبو زەرعیکە! ھەردو
گوێچکە ی پەر کردووم لەگوارەو خشل، وەبازووی پەر کردووم لە گوشت و بەز،
ئەوھندە نازی ئی گرتوووم ئەوھندە نازی کیشام تا نازدار و نازمین بووم،
لەناوخیزانیکی ھەزاری مەردار دابووم، لە پەنا یە کابووین، ئەو ھینامیەناو
خیزانیکی تیرو پەری دەوڵەمەندی داراوە، کەبەچەندەن پەرگەو پانە وشترو
گاگەل و خەلەو خەرمان و مشتاخیان ھەبوو، کەقسەم دەکرد لەگەڵیا
کەسنەیدەدایەو بەدەمما، بەشەو کەدەخەوتم لەباوھشیا، تابەیان ی لەخەو
ھەل نەدەسام، چونکە کارەکەرو نۆکەری زۆرم ھەبوو، ئەوان ئیشی ناوماڵیان
دەکرد، وھەتا دەمتوانی لەجۆرەھا شەرابی نایاب دەمخواردەو.

دایکە ئەبوزەرە، کەخەسووم بوو، چۆن ژنیکی شاھانەبوو، چۆن خان و
مانی بوو، خورجەکانی ھەمیشە پەربوون و ھەم قەبەو ھەم کەشخە بوون و

هه مووکاتی پېر بوون له گه وههرو زیږو زیوو جلی ئالو والا، وه ماله که ی پان و پوړ بوو، وه بۇ هیچ شتی دانه دهما! کوږه که ی نه بو زمرع چوڼ کوږیک بوو! که له گه ت و ناو هه د باریک، پاکخوړو که مخوړ، به ژن و بالای نه وه منده ږیک و شوو شو هه لاه می بوو، له شوین تلیشی په لکه خورما په کا جیگه ی دمبووه، له بهر که مخوړی له دمستی کار ژده لپی له بهری دهمایه وه!

که چه که ی نه بو زمرع چوڼ کچیک بوو! گوږپرایه لا وه رمان بهرو کارم هند بوو، له فهرمانی باوک و دایکی دمر نه ده چوو، بۇ جوانی وینه ی نه بوو، خرپنه و خړو خه پان و خه په توله بوو، له بهر شوخ و شهنگی و ناسک و نازداری و داوین پاکي هه ویکه ی ږقه ی لی ده کی شو، بوو بوو به چقلی چاوی ناحه زی!

که نیزه که که ی نه بو زمرع چوڼ که نیزه کیک بوو! نه هسه مانی دمبرده دمره وه، نه نازوو هه و دانه ویله ی دهمزان دین و، نه ناومالی پېر ده کردین له پووشکه و په لاش، زمان پاک و دلسوزو پاک و ته میزو نیش جوان بوو، نوم زمرع گوتی، مه شکه دمه ندر، کات گهرمه ی به هار بوو، به هاریکی خوش، ږوژی نه بوو زمرع دمرچوو بۇ دمره وه، تووشی ئافرمتی دمی، دوو کوږی خو ی به بهر وه دمی، وهک دوو به چه ویز، مه مکه کانی دایکیان دهمژن، که وهک دوو هه نار وادمین، خړو نهرمو نول و پېر به دست دمین، نیتر نه بو زمرع منی ته لاق داو، نه وی ماره کرد، به هیوای نه وه ی که منالی وه جاخزاده ی لی بیی، وهک نه و دوو مناله که له به چه ویزیان ده کرد! نه نجامنیش- له دوا نه و- شوو مکرد به پیاویکی خانه دانی داراو دهوله مهند، سواری نه سپیکی نایابی خوشږه و بوو، ورمپیکی چاکی هه لگرت، وه سر له نیواری ئاژه لیکي بی شوو ماری هینايه وه بوم، وه له هه موو چه شنی سهر و جووتی داپیم، وه گوتی: نه ی نوم زمرع! له هیچ دست مه گره وه، نه له خوت و نه له کهسو و کارت.

ئوم زمرع گوتی: بهلام ئەم ھەموو نازو نیعەتە ی ئەم مێردە تازە یەم،
نادات لەگۆچکە یی نانی ئەبو زمرع! چ جایی ئەو ھەموو خێرو بێردی کە ھە ی
بوو.

عائیشە - پەزای خودای ئی بی- ھەرمووی: پێغەمەر - دروودی خوای لەسەر
بی- بی- ھەرمووم: (ئە ی عائیشە! ئەبو زمرع چۆن بوو بۆ ئوم زمرع، منیش
بۆ تۆ وام، بەلام لەناز گرتن و ھەدر زانین دا ، نەو ک لەجیا بوونەو ھەو تەلاق
دان دا) . (تاج/ ۳ ز/ ۴۹ ل/ ۱۲۱ ژ/ ۱ - ش/ ن).

رافەو شیکردنەو ھە:

لەم ھەرموودەدا: پێز گرتنی ژن دیاریکراو ھە، و ھەگوزمرانی خوێش لەگە ئیدا
زۆر پەسەندە، ھەرمانکراو ھە حوسنی موعاشەرە ی، و مژۆر لە پەفتاری بەرز ی
مێرد لەگە ئ ھاوسەریدا دیاری کراو ھە، و مەم جۆر ھە بپارێنە ی ئی و مەدەگیر ی:
۱- تەمئیل و نمایش و شانۆگەری دروستن، بەمەر جی لە پەردە ی شەرم و
شکۆدەر نە چن و سودو بەرژەو ھەندی کۆمە ئیان تیادا بی، تەنانەت دروستە
رۆمان و جیرۆک و حیکایاتی دەستە ئبەست بۆ ئەم جۆر ھە شتانە دابنرێن و
داستان و سەر گوزمشتە ی نەتەو ھە پێشینە کان بکرین بەسەر مەشق و نمونە و
چاویان ئی بکری و بکرین بەفەلیم و رۆمان و شتی واو پەخش بکرینەو ھە،
دارشتنی گەتوگۆ لەم بوارەدا دانانری بەدرۆ.

۲- گەتوگۆ ی خوێش و گالتەو سوعبەت و ھەسە نەستەق کردن و ھەسە
رەوا، بەھەر شیو ھە یی بی، دروستەو ھیجی تیا بەستە نییە.

۳- واپەسەندە ھەسە گەتوگۆ و گیرپانەو ھە ناخاوتن بەوشە ی ناسک و
رستە ی دل و ھەست بزوین و بە ھەسە نەستەق و بە پەندی بەرز ی رەوان و
بەدەر پینی جوانی پەر لەر ھەوانبێزی بپازنرێنەو ھە، بەسە جەو ھاوسەر وایی
جوان بنەخشینرێن.

٤- چند بر گهائی لهفه رمایشته کانی ماموستای عهسقه لانی، به عهر مبی، سه بارمت به سوودو به هرهی نهم فهرموودهیه، له پاشه وه، راگوئیز ده کهین، بو پشتیوانی نهم خالانهی پیشه وه: دمه رموی؛ (في هذا الحديث من الفوائد: حسن عشرة المرء أهله و الحادثة بالأمور المباحة، و فيه المزح احياناً و بسط النفس، و فيه الحديث عن الأمم الخالية و خربُ الامثال بهم اعتباراً، و جواز الانبساط بذكر طرف الاخبار و مستطابات النواذر و تنشيطاً للنفوس، و جواز المبالغة، و فيه جواز التأسی بأهل الفضل من كل امة.. و فيه جواز الكلام بالألفاظ الغريبة و استعمال السجع.. و في كلامهن من فنون التشبيه و الاستعارة و الكناية و الموازنة و التصریح و الإشارة و ضرب المثل و الله یمن علی من یشاء بما شاء..).

٥- نهم کۆمه له ژنه له نه ته وه کانی پیش نیسلام بوون.

به بی فهرمانی میرد نابی هاموشوی ژنی میرددار بکری

١٧٧٤- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَجِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلَّا يَأْذِنَهُ وَلَا تَأْذَنَ فِي يَنْتِه إِلَّا يَأْذِنَهُ وَمَا أَلْفَقَتْ مِنْ نَفَقَةٍ عَنْ غَيْرِ أَمْرِهِ فَإِنَّهُ يُؤَدِّي إِلَيْهِ شَطْرَهُ. (الحديث ٥١٥٩- أطرافه في : ٢٠٦٦، ٥٣٦٠، ٥١٩٢) (١٧٧٤).

ئه بو هوریره -رمزای خوای لی بی- دمه رموی: پیغه مه- دروودی خوای لی بی- دمه رموی: (دروست نییه که ژن رۆزووی سوننهت بگری، نه گهر میرده کهی له گه ئیابی، مه گهر به رمزای میرده کهی، ههروها نابی که ژن ریگه ی کهس بدا که هاموشوی بکاو، بچئ بو مائی مه گهر به رمزای میرده کهی هه رکاتیکیش ژن، به بی وهرگرتنی فهرمانی روون و ناشکرا له میرده کهی، شتی

بہ خش، یا خہرج بکا بو کاری خیر، خیری ئہو بہ خشینہ نیوہیی یانہ).
(تاج/ ۳ ز: ۴۶ ل- ۱۱۲ ژ: ۱ - ش، د/ت) + (ریاض/ ۱ ل/ ۲۴۲ ز/ ۳۵ ژ/ ۲۸۲).

رافہو و شیکردنہوہ:

مہبہست ئہم چہند شتہیہ:

۱. واباشہ ژن رۆژووی سوننمت بہی رمازمہندی میردہکھی نہگری،
بہ مہرجی میردہکھی لہ ماوہی رۆژووکہدا لہ گہ ئیایی. مہبہستیش
لہ پرہزابوون ئہوہیہ کھمنی نہکا. گریمان ژن بہی فہرمانی میردیش
بہ پرۆژووی رۆژووکہی دروستہ بہلام کاریکی ناباشی کردوہ.

۲. پیاوی بیانی نابی ہاموشوی ژنی بیانی بکا، مہگر بہرمازی میردو
کھسوکارو بہ پی ی باوی جوانی ناو کۆمەل، بہوینہ: ئہگر چہند پیاوی ہاتن
بہمیوانی، دروستہ ژن دمرگایان بو بکاتہوہوبیانبا لہ دیوہخان دانیشن و
بہ خیرہاتنیان بکاو، چاوہروانی بکھن ہتا خاوہن مال دیتہوہ، چونکہ بہ پی
ی نہریت و باوی جوانی ناو کۆمەلگای موسولمانان شتی وا گومانی خراپی پی
نابری، مہبہست لہ رمازمہندی و فہرمان و نیزن، رمازوونی ئاسایی و باوہ، ئیتر
بہ ہر شیوہی ئہو رمازمہندی یہ سہر بگری دمی. مہبہستی سہرہکی لہم
جۆرہ فہرموودہیہ، رپیگری یہ لہہموو کۆبوونہوہیہکی دوو بہ دووی گومان
لیکراوی ژن و پیاو.

۳. ژنیش وھکوو پیاو ئہندامیکی ئہو مالہیہ کھتیایدا دھڑی لہبہر ئہوہ
پیویست ناکا بو ہہموو شتی، وھک منائی ساوا، پرس بہم و بہو بکا، وھک ئہوہ
بلی: ئہری پیاوہکہ ئہوہ سوالکھریکھ لہبہر دمرگا لہتی نانی بدہمی؟ ئہری
پیاوہکہ دھچم بو نویژی جومعہ لہ مزگھوت رازیت دہ فلس بدہم بہہہ ژاری.
بہراستی لہکاتی وادا ژن بہقہد کارہکھریدہستی ناروا. بہی گومان ژن
دادہنری بہئہندامیکی کارا لہ مالہوہ، سہربہ خوئی خوئی ہہیہ، وھمالی

کورددهواری جارانی خوْمان، جوانترین نموونهی بالابوو بۆ مائی موسولمانی جوان!

سه‌ریچی ژن:

هووی نه‌وه‌یه که زۆرینه‌ی خه‌لکی دۆزه‌خن

١٧٧٥- عَنْ أَسَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قُمْتُ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَكَانَ عَامَةً مَن دَخَلَهَا الْمَسَاكِينُ وَأَصْحَابُ الْجَدِّ مَحْبُوسُونَ غَيْرَ أَنَّ أَصْحَابَ النَّارِ قَدْ أُمِرَ بِهِمْ إِلَى النَّارِ وَقُمْتُ عَلَى بَابِ النَّارِ فَإِذَا عَامَةً مَن دَخَلَهَا النِّسَاءُ. (الحديث ٥١٩٦ - طرفه في: ٦٥٤٧). (رياض/ ١ ز: ٣٢ ل/ ٢٢٥ ز: ٢٥٨) (١٧٧٥).

ئوسامه -رمزای خودای ئی بی- له‌خۆشه‌ویسته‌وه- دروودی خوای ئی بی- فهرمووی: (له‌دمرگای به‌هه‌شتا راو‌ه‌ستام، سه‌رنجم دا زۆریه‌ی به‌هه‌شتیه‌کان که‌چوو بوونه ناوی هه‌زاران و مسکینه‌کان بوون، به‌لام داراو دمو له‌مهنده‌کان هیشتا راگیرابوون بۆ حیساب و لیپرسیینه‌وه له‌سه‌ر سامانه‌کانیان، که‌رچی ئه‌وه‌ی که‌دۆزه‌خی بوون به‌فهرمانی خودا برابوون بۆ ناو دۆزه‌خ، له‌به‌ردمرگای دۆزه‌خیشا راو‌ه‌ستام، سه‌رنجم دا زۆریه‌ی خه‌لکه‌که‌ی ناوی ژنان بوون!).

قورعه‌ کردن له‌نیوانی چه‌ند ژنی‌کا له‌کاتی سه‌فه‌ردا

١٧٧٦- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ إِذَا خَرَجَ أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ، فَطَارَتْ الْقُرْعَةُ لِعَائِشَةَ وَحَفْصَةَ، وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ بِاللَّيْلِ سَارَ مَعَ عَائِشَةَ يَتَحَدَّثُ، فَقَالَتْ حَفْصَةُ، أَلَا تَرَ كَيْنَ اللَّيْلَةِ

بَعِيرِي وَأَرْكَبُ بَعِيرَكَ تَنْظُرِينَ وَالْظُّرُ؟ فَقَالَتْ: بَلَى. فَرَكِبَتْ فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى جَمَلٍ عَائِشَةَ وَعَلَيْهِ حَفْصَةُ فَلَسَّمْ عَلَيْهَا ثُمَّ سَارَ حَتَّى نَزَلُوا وَافْتَقَدَتْهُ عَائِشَةُ، فَلَمَّا نَزَلُوا جَعَلَتْ رِجْلَيْهَا بَيْنَ الْإِذْخِرِ وَقُولُ: يَا رَبِّ سَلِّطْ عَلَيَّ عَقْرَبًا أَوْ حَيَّةً تَلْدَغُنِي، وَلَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقُولَ لَهُ شَيْئًا. (الحديث ٥٢١١) (١٧٧٦).

عائيشه - پرزای خوای لی بی- فہرمووی: پیغہمبہر - دروودی خوای لہسہر بی- کہ دہمیویست بجی بؤ سہفہری، لہنیوانی ژنہکانیدا تیروپشکی دہکرد، پشکی ہہرکامیکیان دمر بجوایہ نہومیان لہگہلی دہچوو بؤ نہو دمرچوونہ، جاپشکی عائیشہ و حہفصہ دمر دہچی کہ لہگہلی بچن بؤ نہو سہفہرہ، پیغہمہر - دروودی خوای لہسہر بی- لہشہودا کہ دہکہوتنہ ری، لہگہل عائیشہ دمرؤی و ہسہو گفتوگویمان پیکہوہ دہکرد، حہفصہ بہعائیشہ دہلی: بانہم شہو وشرہکانمان بگورپنہوہ، تو سواری وشرہکہی من بہ، منیش سواری وشرہکہی تو دہبم، دہور دہگورپنہوہ، نہوہی تو لہ شہوانی پیشوودا دیوتہ منیش دہیبینم لہنہحوالی پیغہمہر - دروودی خودای لہسہر بی- وئہوہی منیش لہشہوانی پیشوودا دیومہ تویش دہیبینی ! عائیشہ یش دہلی باشہ، وہوا دہکہن. جاکہ دہکہونہ ری، دہق وہک شہوانی پیشوو، پیغہمہر - دروودی لہسہر- دہچی بؤ لای وشرہکہی عائیشہ و سلاوی لی دہکا، ئیتر دمرؤن ہہتا کاتی لادان و دابہزین و چان. جائہو شہوہ عائیشہ ہہست بہبی پیغہمبہری دہکا، لہداخی نہوہ کہ دادمبہزن، ہہردوو قاچی خوای دہخاتہ ناو بنچکی سوور ناتکہوہ، کہ زورپنہی کات حہشارگہی چرو جانہومرہو، نزای خراب لہخوای دہکاو دہلی: خواہی! لہتؤلہی نہم ہہلہپہدا کہ کردم کہ نہوہیہ نہمشہو لہہاودہمی پیغہمہر دابرہم، دووپشکی، یا ماریکم بؤ پرہخسینہ کہ پیغہمہوہ بدات!

سہارمت بہ پیغہمبہریش لہم بارمیہوہ ناتوانم ہیچی دہربارہ بلیم،
چونکہ سووچ سووچی خۆم بوو، سووچی کہسی تری تیا دا نہبوو).

نۆره شہوی ژنان - القسم بین الزوجات

١٧٧٧- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَلَوْ شِئْتُ أَنْ أَقُولَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَلَكِنْ قَالَ السُّنَّةُ إِذَا تَزَوَّجَ الْبُكَرَ أَقَامَ عِنْدَهَا سَبْعًا وَإِذَا تَزَوَّجَ الثَّيِّبَ أَقَامَ عِنْدَهَا ثَلَاثًا. (الحديث ٥٢١٣ طرفه في ٥٢١٤) (١٧٧٧).

ئەنەس — رەزای خودای ئی بی — فەرمووی: سوننەت وایە ئەگەر پیاو کچی
هینا بەسەر بیوژن، ھەوت شەو لەلای بی، ئەوسا بەسەر شەویان وەک یەک
بۆ دابنیت، بەلام ئەگەر بیوژنی هینا بەسەر کچ سێ شەو لەلای بی، ئینجا
بەنۆرە وەک یەک شەویان بۆ دابنیت. ئەبو قیلابە فەرمووی: ئەگەر بمەوی
لەباتی ئەوہی بلیم ئەنەس فەرمووی: (سوننەت وایە..تاد) دەلیم: ئەنەس
فەرمووی: پیغەمەر — دروودی لەسەر — فەرمووی: (ئەگەر پیاو کچی هینا
بەسەر....تاد). (تاج/ ٢/ ل/ ١٢٩ ز/ ٥١/ ١ - ش/ د/ تیرمیزی).

لافو کەزافو خۆ ھەلکێشانى

ھەوی بەسەر ھەوی خۆیدا

١٧٧٨- عَنْ أَسْمَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي ضَرَّةً
فَهَلْ عَلَيَّ جُنَاحٌ إِنْ تَشَبَّعْتُ مِنْ زَوْجِي غَيْرَ الَّذِي يُعْطِينِي؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمُتَشَبِّعُ بِمَا لَمْ يُعْطَ كَلَّاسٍ ثَوْبِي زُورٍ. (الحديث ٥٢١٩) (١٧٧٨).

مەردايەتى و بەتەنگەۋە بوونى نامووس زۆر پەسەندە

ئەبو ھورەيرە - پەزىلەتلىك خەلىپە ئىبنى ئەبى ھەشەم ۋەسەيەھ (خودا بەتەنگەۋە دى، ھەر ۋەھە موسولمانىش بەتەنگەۋە دى، لەكەتلىك پەۋدانى كەرى نەشەرىندە خودا غەرىمەت دەمەگەرى، موسولمان غەرىمەت دەمەگەرى، بەتەنگەۋە شەرىفە ۋە ئابەرو ۋە ناموسەۋە دىن، بەتەپەتە خودا لەسەر ئەۋە غەرىمەت دەمەگەرى ۋە ھەل ئەدەتە، كە موسولمان شەتە نەپەۋە بكاۋ ئەۋە كە خودا پەۋدانى نەبەننى ئەۋە پەۋدانى بېنەننى). (تەجە ۳ / زە ۵۷ / ل ۱۴۲ / ژ ۱ / تە ب).

رقم/٢١٣٠.

(١٣٩) أخرجه مسلم في التوبة، باب: غيرة الله تعالى وتحريم الفواحش ، رقم: ٢٧٦١، ٢٧٦٢.

١٧٨٠- عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ تَزَوَّجَنِي الزُّبَيْرُ وَمَا لِي فِي الْأَرْضِ مِنْ مَالٍ وَلَا مَمْلُوكٍ وَلَا شَيْءٍ غَيْرَ فَرَسِهِ فَكُنْتُ أَغْلِفُ فَرَسَهُ نَاضِحٍ وَغَيْرِ وَأَسْتَقِي الْمَاءَ وَأَخْرُزُ غَرَبَهُ وَأَعِجُنُ وَلَمْ أَكُنْ أَحْسِنُ أَخْبِرُ وَكَانَ يَخْبِرُ لِي جَارَاتٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَكُنَّ يَسُوَّةَ صِدْقٍ قَالَتْ وَكُنْتُ أَثْقُلُ التَّوَى مِنْ أَرْضِ الزُّبَيْرِ الَّتِي أَقْطَعُهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى رَأْسِي وَهِيَ مَنَى عَلَى ثُلْثِي فَرَسِي فَجِئْتُ يَوْمًا وَالتَّوَى عَلَى رَأْسِي فَلَقِيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَدَعَانِي ثُمَّ قَالَ إِيْخُ إِيْخُ لِيَحْمِلَنِي خَلْفَهُ فَاسْتَحْيَيْتُ أَنْ أَسِيرَ مَعَ الرِّجَالِ وَذَكَرْتُ الزُّبَيْرَ وَغَيْرَتَهُ وَكَانَ غَيْرَ النَّاسِ فَعَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنِّي قَدْ اسْتَحْيَيْتُ فَجِئْتُ الزُّبَيْرَ فَقُلْتُ لِقِينِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى رَأْسِي النَّوَسُ، وَمَعَهُ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَأَنَاحَ لَأَرْكَبَ فَاسْتَحْيَيْتُ مِنْهُ وَعَرَفْتُ غَيْرَكَ فَقَالَ وَاللَّهِ لِحَمْلِكَ التَّوَى كَانَ أَشَدُّ عَلَيَّ مِنْ رُكُوبِكَ مَعَهُ قَالَتْ حَتَّى أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ بَعْدَ ذَلِكَ بِخَادِمٍ يَكْفِينِي سِيَاسَةَ الْفَرَسِ فَكَأَنَّمَا أَعْتَقَنِي. (الحديث ٥٢٢٤ طرفه في: ٣١٥١) (١٧٨٠).

ئەسمای کچی ئەبوبەکر، کە خوشکی عایشەیی هاوسەری پێغەمەر بوو، فەرمووی: کاتێ زوبەیر منی هینا، ئەوەی پێی بێی مالدو بەندەو شتی تریوا، ئەیبوو، تەنیا و شترێکی ئاوکیش و ئەسپەکەیی خۆی ئەبێ، وەمن خۆم ئالیکم دەدا بە ئەسپەکەیی و ئاوم دەکیشا بۆ خۆمانو، سەتڵو دولچەکەیم دە دووری یەو و پینەو پەرۆیم دەکرد، وە خۆم نان و هەویرم دەکرد، بەلام نەم دەزانی بە جوانی نان بکەم، چەند ژنیکی دراوسیمان هەبوو، ئەنصاری بوون، ئەوان نانیان بۆ دەکردم، بەراستی ژنی راست و دروست خۆیان بوون. لەو پارچە زەویەو، کە پێغەمەر -دروودی خۆی لەسەربێ- بەخەلاتی دابوو بە زوبەیر، لەوێو بەسەر سەر ناوکی خورماد دەگواستەو بۆ مالهو، بۆ

(١٧٨٠) أخرجه مسلم في السلام، باب جواز إرداف المرأة الأجنبية إذا أعيت في الطريق.

ئاللىكى وشترەكان، زەمبەكە نىزىكەى دوومىل لەمالەوہ دوور بوو (مىلى چوار ھەزار ھەنگاۋە)، جا رۇژى لەسەر ئەم بارودۇخە، كۆلى ناوكە خورما بەسەر سەرمەوہ بوو، لەرپىگە گەيشتم بە پىڭمەر و كۆمەلى لەيارانى، لە كۆمەلى يارىدەدەمران، جا پىڭمەر بانگى كردم، ئەوجا خورپى لەوشترەكەى كە پىخى بىداو فەرمووى: (پىخ ... پىخ) ھەتا من لەپاشكۆى خۆيەوہ سوار بكا، چونكە من بىانى نەبووم، چونكە خوشكى عائىشەى خىزانى بووم، بەلام من سوارنەبووم، چونكە شەرم دەكرد كەلەگەل پياوانا بپۆم بەرپىگەدا، لەھەمان كاتىشا بىرى ئەوشم كەردمەوہ كەزوبەيرى مىردم، بۆشتى واو لەكاتى وادا تەنگە دەپگرى و پىي ناخۆشە، چونكە بەراستى لەھەموو كەسى زياتر زوبەير بەتەنگى نامووسەوہ ھەبوو، جاكاتى پىڭمەر — دروودى خواى لەسەر — بەمەى زانى كەوا من شەرم دەمگرى، تەشرىفى رۆشت و منيان بەجى ھىلا، جا كاتى زوبەيرم دى حالەكەم لەنووكەوہ بۆيگىراپەوہ، كەلەسەر ھالىكى وا بەخزمەت پىڭمەر و كۆمەلى لە يارىدەدەمران گەيشتم، پىڭمەر — دروودى خواى لەسەر — وشترەكەى پىخ دا كە من لەپشتى خۆيەوہ سواربكا، بەلام من شەرم كەردو بىرى غەيرەى تۆم كەوتەوہ، ئىتر ئەوان رۆشتن و من مامەوہ).

زوبەير فەرمووى: (سویندم بەخودا ئەوہم بەلاوہ گرانتەر بوو، كەلەسەر ئەوھالە كۆلە ناوكە خورما ھەلبىرى، ھەتا ئەوہى كەلەپاشكۆى پىڭمەرەوہ سواربوويتايە!).

ئەسما فەرمووى: ئىتر لەسەر ئەم شىۋەيە مامەوہ، خۆم خزمەتى زوبەيرو ولاخەكانىم دەكرد، ھەتا ماومىي لەوودوا پىڭمەر — دروودى خواى لەسەر — بەھۆى ئەبوبەكرى باوكمەوہ خزمەتكارىكى بۆم نارد، خزمەتى ئەسپەكەى لەكۆل خستم، ئەم كارە ئەوھندە گرنگ بوو بەلامەوہ، وەك لەبەندىي و كۆيلەيى نازادىم بكات وابوو.

۱۷۸۱- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي لَأَعْلَمُ إِذَا كُنْتُ عَنِّي رَاضِيَةً وَإِذَا كُنْتُ عَلَيَّ غَضَبِي قَالَتْ فَقُلْتُ: مِنْ أَيْنَ تَعْرِفُ ذَلِكَ فَقَالَ: أَمَّا إِذَا كُنْتُ عَنِّي رَاضِيَةً فَإِنَّكَ تَقُولِينَ لَا وَرَبَّ مُحَمَّدٍ وَإِذَا كُنْتُ غَضَبِي قُلْتُ لَا وَرَبَّ إِبْرَاهِيمَ قَالَتْ: قُلْتُ: أَجَلٌ وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَهْجُرُ إِلَّا اسْمَكَ. (الحديث ۵۲۲۸، طرفه في: ۶۰۷۸) (۱۷۸۱).

عائيشه - په زای خوای لی بڼې - هه رمووی: پېغه مهه - دروودی خوای له سهه - هه رمووی: (من د زمانم که توهی عائيشه له من پرازیت یانا گوتم: چوڼ چوڼی و به چیا د زمانیت؟ هه رمووی: (به وده د زمانم کاتې توه له من پرازیت، له کاتې گو فتوگوډا، به وینه ناوا سویند ده خویت: نا، به خودای موحه مهه، به لام کاتې له من نیگه ران بیت، له کاتې گو فتوگوډا ناوا سویند ده خویت: نا، به په روه ردگاری نیبراهیم). عائيشه هه رمووی: منیش عه رزیم کرد: به لی چوڼ دمفه رمووی وایه، ئه ی پېغه مهه ری خودا! بهس ناوکه ت ته رک نه که م، ئه ویش به دهم و بهس، به لام له دله وه هه ر دلم لای تویه، له کاتې ناشتی و له کاتې زویری دا، قهت به دل لی ت زویر نابم.

پیکه وه بوونی دوو به دووی هه ردوو په که زی ناخوئی

۱۷۸۲- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِيَّاكُمْ وَالْدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَرَأَيْتَ الْحَمُوَ قَالَ الْحَمُوَ الْمَوْتُ. (الحديث ۵۲۳۲) (۱۷۸۲).

(۱۷۸۱) أخرجه مسلم في فضائل الصحابة، باب: في فضل عائشة رضي الله عنها، رقم: ۲۴۳۹.

(۱۷۸۲) رواه الشيخان، التاج الجامع للأصول في أحاديث الرسول، أخرجه مسلم في السلام، باب

تحريم الخلوة بالأجنبية، رقم/ ۲۷۲۲.

عوقبهی کورې عامیر - پرمزای خوای لی بی- فهرمووی پیغه مهر - دروودی
 خوای له سهر- فهرمووی: (به ته نیا مه چن بولای ژنانی ناخوایی، واته:
 نامه حرم، پیاوړکی نه نصاری گوتی: نهی پیغه مهری خودا: نهی نه گهر
 خزمی میړده گهی بی؟ فهرمووی: (خزمی میړ مردنه: نه و له هه موو خرابتر،
 نه گهر نامه حرم بی، چونکه دوور نییه که به ناوی خزمایه تییه وه کاری
 دوژمنی بکا). (تاج/ ۳ ل/ ۱۳۸ ز/ ۵۶ باسی به ته نیا کؤبوونه وه له گهل نافرته
 بیگانه دا ش/ت).

روونکر د نه وه:

مه به ست له م جوړه فهرموودمیه، کردنی احتیاط و ودرعو دووربینی یه،
 مه به ست چاندنی توی دوو دلی و به دگومانی نییه له ناو که سوکاردا، جا
 هرکاتی له ناو خیزانا، هه ست به م جوړه په یوه نندی یه گومانبارانه کرا،
 پیویسته پیښگری لی بکری، دنا نه گهر هیچ هوی که پوهانه بوو، بو پیکه وه
 ژيانی خیزانی ناو که سوکار، نه وه پیویست به وروژانی وا ناکات که بی
 به هوی دلپسی و پچراندنی شیرازی ناو خیزان و که سوکار. له راستیدا
 له سهرده می پیغه مهر خو یه وه هه تا نیستا خوشک و براو مام و خال و برازا و
 خوشکه زای میړد یا زن به که سیکی نه میندار ناسراوه و پیکه ی هاموشوی
 ناسایی یان لی نه گیراوه، مه گهر به هوی نه و هاموشوی وه گومان یا کی شه ی
 دروست بووی.

کیرانه وه و باسی جوانی و شیوهی ژنی ناخوایی بو میړد

۱۷۸۳- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تُبَاشِرُ الْمَرْأَةَ الْمَرْأَةَ فَتَنْتَعَهَا لِزَوْجِهَا كَأَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا. (الحدیث ۵۲۴۰ طرفه فی: ۵۲۴۱) (۱۷۸۳).

عەبدوللای کورێ مەسعود — پرمزای خوای ئی بی — فەرمووی: خوشەویست — دروودی خوای لەسەر — دمفەرموئی: (نابی ژن سەرنجی ژنیکی تر بداو، لەپاشا ورد ورد باسی لەشولاری ئەو ژنە تر بکا بۆ میڕدەگەیی خۆی بەشیوەیەکی وا وەك میڕدەگەیی بەچاوی خۆی تەماشای کردبێ وابێ!). (تاج/ ۳ ز/ ۵۶ ل/ ۱۴۰ ژ/ ۷ — باسی کۆبوونەوهی نادروست لەگەڵ ژنی ناخۆیی — نامەحرەم — دا).

ئەمە بۆ پیاویش ھەروەھایە، النساء شقائق الرجال فی معظم الأحكام. لە پەنجاکانی سەدەیی پێشوو، بەھوکی و مزیزە لە ھەبانییە بووم کەئەوسەرەدەمە کوردەکانی خۆمان پێیان دەگوت: سێنە دەبان، کەوا دزمانە موکەرەدی (سین الدبان)ە. ئەوکاتە بەھۆی ئینگلیزەکانەو، تا پادەییەکی زۆر، بەر بەرەلای پەوشتی لەوئ وەك ئیستای کوردستانی خۆمان، بەرە بەرە بلۆو دەبوو و پەشتگیری ئی دەر، بەتایبەتی لەگەشت و سەیرانی دەرپاچەگەیی ھەبانییە، ژن و پیاو بەبەرگی مەلەو، مەلەو شەرەگۆمکی و شەرە مەلەیان پیکەو دەکرد، وە عەشامەتیکی زۆر لەھەموولاو دەھاتن و لەوئ لەوچۆرە شتانەدا، بەبێ پەروا، بەشدارییان دەکرد.

جا کابرای ئی ناوی خوشابە بوو، ھەموو رۆژی لەگەڵ برادەریکی خۆیدا، کەناوی ئیشو بوو، دەچن بۆ مەلەو شتی وا، کە دەگەرپتەو خوشابە، باسی لەشولاری ئیشو بۆ ژنەگەیی دەکا، کە چۆن لاویکی شوخ و لاوچاک و جوان خاسیکە، ھەتا باسی ئەوێ بۆ دەکا، کە یارۆکەیی دەلێی بڕەدارە!

جا پۆژی کە خوشابە دیتەو دەرپوانی ژنەگەیی لەگەڵ ئیشو دا دەرپێ تیکەلن و خەریکی داوینپیسین. جا خوشابە زۆر بەخوین ساردیەو، لەدیاریان دەووستی و دەست خوشی یان ئی دەکاو، بە ژنەگەیی دەلێ: (ژنەگە و مزە لە خۆتان تیک مەدن، ئەمە خەتای منە، ئەوێ تۆ، چونکە ئەم میلە من بەدەستی خۆم ناومەتە ناو ئەم میکەلەییەو).

دلیپسی نیوانی هاوسه ران هه وینی رووخانی خیزانه

١٧٨٤- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَطَالَ أَحَدُكُمْ الْغَيَّةَ فَلَا يَطْرُقُ أَهْلَهُ لَيْلًا. (الحديث ٥٢٤٤ طرفه في: ٥٢٤٦) (١٧٨٤).

جابیری کوپی عهبدوئلا - پرزای خوای لی بی- دمفه رموی: خو شه ویست - دروودی خوای له سه- دمفه رموی: (کاتی که سیکتان سهفه ره که ی دریزه ی کیشا یا بؤما و میه کی زور، له بهر هه هه یه ک بی، له خیزانی دابرا، با به شهو له نا کاوا نه کا به ما لاو، له بارود و خی نا وادا نه دابه سه ر خیزانی دا). (تاج/ ٣ ز/ ٤٧ ل/ ١٨ ز/ ٥ - مافی ژن له سه ر میرد - ش/ د/ ت/ ن).

١٧٨٥- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا دَخَلْتَ لَيْلًا فَلَا تَدْخُلْ عَلَى أَهْلِكَ، حَتَّى تَسْتَحِدَّ الْمُغِيَّةَ، وَتَمْتَشِطَ الشَّعِثَةَ. (الحديث ٥٢٤٦، أطرافه في: ٤٤٣، ١٨٠١، ٢٠٩٧، ٢٣٠٩، ٢٣٨٥، ٢٣٩٤، ٢٤٠٦، ٢٤٧٠، ٢٦٠٣، ٢٦٠٤، ٢٧١٨، ٢٨٦١، ٢٩٦٧، ٣٠٨٧، ٣٠٨٩، ٣٠٩٠، ٤٠٥٢، ٥٠٧٩، ٥٠٨٠، ٥٢٤٣، ٥٢٤٤، ٥٢٤٥، ٥٢٤٦، ٥٢٤٧، ٥٢٦٧، ٦٣٨٧) (١٧٨٥).

جابر کوپی عهبدوئلا - پرزای خودایان لی بی- فه رموی: پیغه مه- دروودی خوای له سه- فه رموی: (کاتی له سهفه رو شتی وا ده که ری نه وه، نه که ره به شهو ده که یشتنه جی، وابکه نه که له پی شدا ناگاداریان بکه نه وه، هه تا ژن سه ری خوی شانه بکاو، دمرمانی حه مام به کار بی نی بؤ لابر دنی مووی زیاده ی له شی). نه مه ده فی گیرانه وه ی نه م فه رمو و ده یه له تا جول نو وولدا. (بر: تاج/ ٣ ل/ ١٨)

(١٧٨٤) و أخرجه مسلم في الجهاد عن بNDAR، (عيني/ ٢٠ ص/ ٢٢١). - المترجم

(١٧٨٥) أخرجه مسلم في الإمارة، باب: كراهة الطروق وهو الدخول ليلا. رقم/ ٧١٥.

ز/٤٧ ٦ + ٨ + ٥ + ٧/ش/د/ت/ن = شه یخین: بوخاری و موسلیم و نه بوداود و تیرمیزی و نه سائی).

روونکردنه وه:

نهم فهرمووده یه جوړیکه له نه ده بی نهینی نیوانی ژن و میړد، نمونه یه که بوړینمایي ژن و میړد، سه بارمت به و کردار و رفتارانه ی که ده بن به هوکاری پته و بوونی نیوانیان.

ماموستای عه سقه لانی - په حمه تی خوی لی بی- دمه رموی: نامه ی ژنه نیان دووسه دو بیست و هشت فهرمووده ی به رزه وه بووی واتیادا، بیپرشته و موبابه عه گانی چل و پینج فهرموودن، نهوانی تریان په یوهستن، واته: مه وصولن، دوباره گانیان سه دو شهست و دوو فهرموودن، پوخته که یان شهست و شش فهرموودن، پیښه و موسلیمیش وهک پیښه و بوخاری هه موویانی گیراوه ته وه بیجکه له مانه یان، که بیست و دوو فهرموودن:

۱. فهرمووده ی نیبنو عباس (خَيْرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَكْثَرُهَا نِسَاءً) = ژماره ۵۰۶۹/فتح له ته جریده که دا نییه.

۲. فهرمووده ی ژماره ۱۷۴۵/تجرید = ۵۰۷۶/فتح. نه بوهوره یه (إِنِّي شَابُّ أَخَافُ الْعَتَّةَ).

۳. ژ/۱۷۴۶/تجرید = ۵۰۷۷/فتح = عائشه (لَوْ نَزَلَتْ وَادِيًا).

۴. ژ/۱۷۴۷/تجرید = ۵۰۸۱/فتح = (إِنَّمَا أَنَا أَخُوک).

۵. ژ/۱۷۵۰/تجرید = ۵۰۹۰/فتح = (تَنكِحُ الْمَرْأَةَ لِأَرْبَعِ).

۶. هه دیسه که ی سه هل: (هَذَا حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ يَنْكِحَ ...) ۱۷۵۱/تجرید = ۵۰۹۱/فتح.

۷. هه دیسی ابن عباس (حَرْمٌ مِنَ النِّسَاءِ سَبْعٌ) = ۵۱۰۵/فتح.

۸. حەدیسى (دَفَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَبِيبَتَهُ إِلَى مَنْ يَكْفُلُهَا) له نیوانى ژماره ۵۱۰۵ و ۵۱۰۶ فه تەح دایه.
۹. حەدیسى جابیر: (أَنَّ تَنكِحَ الْمَرْأَةَ عَلَى عَمَتِهَا أَوْ خَالَتِهَا) = ۱۷۵۷ تەجرید = ۵۱۰۸ فه تەح.
۱۰. حەدیسى ابن عەباس (فِي الْمُنْعَةِ...).
۱۱. حەدیسى سلمه: (أَيُّمَا رَجُلٍ وَامْرَأَةٍ تَوَافَقَا) = ۵۱۱۹ فه تەح.
۱۲. فەرمووده کەى ئیبنوعەباس سەبارت بە پروونکردنە وەى ئایەتى: ﴿فِيمَا عَرَضْتُمْ بِهِ مِنْ خُطْبَةِ النِّسَاءِ﴾ = ۵۱۲۴ فه تەح.
۱۳. فەرمووده کەى عائشە: (كَانَ النِّكَاحُ عَلَى أَرْبَعَةِ أَلْحَاءَ) = ۵۱۲۷ فه تەح الباری.
۱۴. فەرمووده کەى خەنسائى كچى خدام: (أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهِيَ ثِيْبٌ فَكَرِهَتْ ذَلِكَ... فَرَدَّ رَسُولُ اللَّهِ نِكَاحَهَا) = ۵۱۳۸ فه تەح = ۱۷۶۴ تەجرید.
۱۵. فەرمووده کەى رەبىعى كورى معوذ، سەبارت بە لێدانى دەف له شایىدا = ۵۱۴۷ فه تەح.
۱۶. فەرمووده کەى عائشە: (فَإِنَّ الْأَنْصَارَ يَعْجَبُهُمُ اللَّهُوُ...) = ۱۷۶۷ تەجرید = ۵۱۶۲ فه تەح.
۱۷. فەرمووده کەى ئەنەس: (كَانَ إِذَا مَرَّ بِجَنَابَاتِ أُمِّ سَلِيمٍ دَخَلَ عَلَيْهَا...) = ۵۱۶۳ فه تەح. ئەم فەرموودهیه موعەللەقە، باقیە کەى مۆتەقوعە لەیهى یه.
۱۸. فەرمووده کەى صفیهى كچى شەیبە لەبارەى نانى شایى = ۵۱۷۲ فه تەح الباری.
۱۹. تەعلیقە کەى: (لَمْ يُوقَّتِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْنِي فِي الْوَلِيمَةِ) له پێش ژماره: ۵۱۷۳ فه تەح.

۲۰. فہرموودہی نہبوہورمیرہ: (مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُوْذِي جَارَهُ)

= ۵۸۵ فہتج.

۲۱. تہعلیقہکہی معاویہی کوری حیدہ: (لَا هَجرَ إِلَّا فِي الْبیتِ) = بابی/۹۳

والہپیش ژمارہ/۵۲۰۲ فہتجہوہ.

۲۲. فہرموودہی ئیبنوہعبباس لہبارہی داستانی ہہجری ژنان = ۵۲۰۳ فہتج

الباری.

ہہروا شیخ دمفہرموی: لہم نامہیہدا سیو شہش بیستراو — اثری

صہحابہو تابعینیشی واتیادا.

بسم الله الرحمن الرحيم

۷۱- نامه‌ی ته‌لاق (ژن به‌ره‌لاکردن)

کتاب الطلاق

۱۷۸۶- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرُهُ فَلْيُرَاجِعْهَا ثُمَّ لِيُمْسِكْهَا حَتَّى تَطْهَرَ ثُمَّ تَحِيضَ ثُمَّ تَطْهَرَ ثُمَّ إِنْ شَاءَ أَمْسَكَ بَعْدُ وَإِنْ شَاءَ طَلَّقَ قَبْلَ أَنْ يَمَسَّ فِتْلِكَ الْعِدَّةُ الَّتِي أَمَرَ اللَّهُ أَنْ تُطْلَقَ لَهَا النِّسَاءُ. (الحديث ۵۲۵۱ أطرافه في: ۴۹۰۸، ۵۲۵۲، ۵۲۵۳، ۵۲۵۸، ۵۲۶۴، ۵۳۳۲، ۵۳۳۳، ۷۱۶۰).

ئيبنوعومەر -رەزای خۆای ئی بی- فەرمووی: بەسەرینی پیڤه‌مه‌ر -دروودی خۆدای له‌سه‌ر- ژنیکم له‌بی‌نویژی دابوو ته‌لاقم دا، عومەر -رەزای خۆای ئی بی- بۆئەم مەسەله‌یه‌ له‌خۆشه‌ویست دەپرسێ -دروودی خۆدای له‌سه‌ر- خۆشه‌ویست -دروودی خۆدای له‌سه‌ر- دمه‌رموێ: (پیی بلی: با ژنه‌که‌ی بگێرپێته‌وه‌ بۆ ژیر ڕکیزی خۆی، ئەوسا بیهێلپێته‌وه‌ له‌لای خۆی تا له‌بی‌نویژی پاك دمبیته‌وه‌ و جارێکی تر دمکه‌ویته‌وه‌ سه‌ر بی‌نویژی و دیسان پاك دمبیته‌وه‌، ئیتر له‌وه‌ دوا ئەگەر ئارم‌زووده‌کا با به‌جوانی ڕای بگێڕ لای خۆی و ژنی خۆیه‌تی، وه‌کی تریش ئەگەر ئارم‌زووش ده‌کا به‌رله‌وه‌ی که‌ بجپێته‌ لای، با ته‌لاقى بدات، ئەمه‌ که‌ژن له‌پاکیه‌یه‌کا ته‌لاق بدرێ، که‌ می‌رده‌که‌ی له‌وپاکیه‌یه‌دا نه‌چوو‌بیته‌لای ئەو حه‌یه‌و عیددمیه‌یه‌ که‌خودا له‌ فورتانا فەرمانی کردوو‌ه که‌ژنی تیادا ته‌لاق بدرێ، که‌ دمه‌رموێ: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَالْقُوا إِلَّاهُ رَبُّكُمْ﴾ (سورة الطلاق ۱/۶۵) واته‌: ئەو پیڤه‌مه‌ری خۆشه‌ویست: به‌ موسوڵمانان بفەرموو: هه‌رکاتی ویستتان ژن

تہ لاق بدن بالہ کاتی کدا تہ لاقیان بدن کہ ماوہی عیددہ میہ، کہ کاتی پاکی
ژنانہ لہ بینویژری و زہیستانی، وہ ژمارہی روژو کاتی عیددہ کہ بیان رابگرن، وہ
بہردموام لہ خودا بترسن). (بر: تاج/۲ ل/۱۵۷ ز/۶۴ ژ/۲+۱ س/د/ن).

۱۷۸۶م - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: حُسِبَتْ عَلَيَّ بِتَطْلِقَةٍ. (الحديث ۵۲۵۳
طرفہ فی: ۱۷۸۶ تجرید) (۱۷۸۶).

لہ گیرانہ و مہ کی تری ئەم فەر موودہ میہ دا ئیبنو عومەر - پرمزای خودایان لی
بی- فەر مووی: (ئەو تہ لاقہی کہ لہ کاتی بینویژریدا دام، دانرا بہیہک تہ لاق و
ژنہ کہم بہوہ یہک تہ لاقی کہوت)

بہ کارہینانی ووشہی تہ لاق و لیڈا تاشر اوہکانی

مہرجہ بو کہوتنی تہ لاق یانا؟

۱۷۸۷ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ ابْنَةَ الْجَوْنِ لَمَّا أُدْخِلَتْ عَلَى رَسُولِ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَدَنَا مِنْهَا قَالَتْ: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْكَ فَقَالَ لَهَا: لَقَدْ غَذَتْ
بِعَظِيمِ الْحَقِّي بِأَهْلِكَ. (الحديث ۵۲۵۴) (۱۷۸۷).

عائیشہ - پرمزای خوای لی بی- فەر مووی: پیغہ مہر - دروودی خودای لہ سہر -
ژنیکی ہینا، ناسراو بوو بہ ئیبنہ تولجہون، کاتی گواستیانہ وہ بو پیغہ مہرو
پیغہ مہر ویستی بہدہستی بگری، ژنہ کہ گوتی: پەنا دەگرم بہ خوا لہ تو.
پیغہ مہریش - دروودی خودای لہ سہر - فەر مووی پی: (بہراستی پەنات گرت
بہ کہ سیکی گہورہو مہزن، کہ خوای گہورہ میہ، لہ بہر ئەوہ من بہدلی خوئت

(۱۷۸۶) أخرجه مسلم في الطلاق، باب تحريم طلاق الحائض بغير رضاها، رقم/۱۴۷۱.

(۱۷۸۷) (۱۷۸۸+۱۷۸۷) لم يوافقه مسلم على تخريج حديث عائشة و حديث أبي اسيد و حديث

سهل بن سعد في صته الجونية - خاتمة كتاب الطلاق، فتح/۱۰ ص/۶۲۲.

لەگەڵ دەكەم و دەستت بۆنابەم كەواتە برۆرەو بە سەر كەسوكارت، چونكە لەم ساتەووە تۆ ژنی من نیت).

۱۷۸۸- عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى اُطْلَقْنَا إِلَى حَائِطٍ يُقَالُ لَهُ الشَّوْطُ حَتَّى اتَّهَيْنَا إِلَى حَائِطَيْنِ فَجَلَسْنَا بَيْنَهُمَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اجْلِسُوا هَا هُنَا وَدَخَلَ وَقَدْ أُتِيَ بِالْجَوْنِيَّةِ فَأُنْزِلَتْ فِي بَيْتٍ فِي تَخْلِ فِي بَيْتِ أُمَيْمَةَ بِنْتِ الثُّعْمَانِ بْنِ شَرَّاحِيلَ وَمَعَهَا ذَاتُهَا حَاصِنَةٌ لَهَا فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ هَبِي نَفْسُكِ لِي قَالَتْ وَهَلْ تَهَبُ الْمَلِكَةَ نَفْسَهَا لِلْسُّوقَةِ؟ قَالَ فَأَهْوَى بِيَدِهِ يَضَعُ يَدَهُ عَلَيْهَا لِتَسْكُنَ فَقَالَتْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْكَ فَقَالَ: قَدْ غَذَتْ بِمَعَاذِ ثُمَّ خَرَجَ عَلَيْنَا فَقَالَ يَا أَبَا أُسَيْدٍ اكْسُهَا رَازِقَتَيْنِ وَأَلْحِقْهَا بِأَهْلِهَا. (الحديث ۵۲۵۵ طرفه في: ۵۲۵۷).

ئەبو ئوسەید -رەزای خوای ئی بئ- فەرمووی: پێغەمەر -دروودی خودای لەسەر- ژنیکی خواست، ناسرابوو بە بینتولجەون چونکە لەھۆزی بەنی جەون بوو، من چووم بۆ وولاتی خۆی و گواستەمەو بە پێغەمەر -دروودی خودای لەسەر- کە ھەوالم بە پێغەمەر دا، کەوا بینتول جەونمان ھێناو بەبووکی بۆت، پێغەمەر -دروودی خودای لەسەر- دەرچوو و رویشت بۆلای، ئیمەیش لەخزمەتیدا چووین، رویشتین لەخزمەتیدا ھەتا گەیشتینە رەزە خورمایەکی شووردار، کەپێی دەگوترێ رەزی شەو، کەناوی باخیکی ناسراو لەمەدینە، رویشتن ھەتا گەیشتن لە دوو رەزە خورما، لەبەینیانا دانیشتین، پێغەمەر -دروودی خودای لەسەر- فەرمووی ئێوە لیڤەدا دابنیشن.

پێغەمەر -دروودی خودای لەسەر- رویشتە ناو ھۆدەیی، لەناو رەزە خورمایەکا بوو، بینتول جەونیان بردناو ئەو ھۆدەییەو، نوعمانی کوپی شەراحیل بوو، نازناوی بینتول جەون: ئومەیمە بوو، دایەنەکەشی کەلەلەیی بوو لەگەڵیا ھاتبوو، جا پێغەمەر -دروودی خودای لەسەر- کەچوو و ژوورەو بۆلای پێی گزوت: (خۆتم پێ ببەخشە).

بىنتول جەۋن گوتى: مەن شازادەم و تۆمسكىنى، چۆن شازادە خۇي دەپەخشى بەگابرايەكى بازارى مسكىنى ۋەك تۆ؟ فەرموۋى: جا پېغەمەر — دروۋدى خۇداي لەسەر- دەست دەبا، كە دەست بىخاتە سەرشانى ھەتا ھېمە بېيتەۋە، ژنەكەش دەلى: پەنا دەگرم بەخۇا لەتۆ. پېغەمەرىش دەفەرمۇئ: (پەنات گرت بەكەسى شايەنى پەنا بۆ بردنە).

ئەۋجا تەشريفى دېتە دەرەۋە و ۋاز لەژنەكەى دېنى و ھات بۆلەى ئېمە و فەرموۋى: (ئەى ئەبو ئوسەيد! دوو كراسى ئاۋدامەنى بلوورنى سېى، لەجۆرى رازقىيەى بۆ بىكەو، بېبەرەۋە بۆ خاۋمنى، ئەمە بۆ ھاۋسەرىتى مەن دەست نادات).

روونكرندنەۋە:

ئەبو ئوسەيدى ساعىدى ناۋى مالىكى كۆرى رەبىعەيە، خەزەرەجىيە، ئەنصارىيە، ئامادەى غەزەى بەدرو غەزاكانى پاش بەدر بوۋە، لە پۆزى ئازاد كەردنى مەككەدا ئالەى ئېلى بەنى ساعدە بەو بوۋە، ۋاقىدى دەفەرمۇئ: بېاۋىكى كورته بالەى سەرو پېش سېى بوۋە، موۋى پېرو زۆر بوۋ، لەئاخىر تەمەنىدا نابىنا بوۋ، سالى شەستى كۆچى لەتەمەنى ھەفتاۋ ھەشت سالىدا كۆچى دۋاىى كەردوۋە، دۋاترىن كەس بوۋ لەبەدرىيەكان كە مردوۋە، لەمەدېنە مردوۋە.

جېگەى داخە پەكارانى ئەم فەرموۋدىمە و تەرمەفەكانى، زۆر بەگالى و كەچى باسى ئەم چىرۆكى شوۋكەردنى بىنتول جەۋنە و جىابوۋنەۋەى لەپېغەمەر دەكەن، زۆرىنەى بۆ چوۋنەكانىان لاۋازو بى تام و بى مەعنايە، بگرە ئەم چىرۆكە يەك چىرۆكە بەلام ئەۋان ۋائالۆزىيان كەردوۋە، لەكەسى ۋاپە كە پېغەمەر چەندىن ژنى ھېناۋە لەم بابەتەۋ، ۋە بەم جۆرە مەھانانە لېيان جىابۇتەۋە، ۋېنە ناۋى ئەم ژنانە لەم چىرۆكە داھاتوۋە، غەمەرى كچى جەۋن و ئەسمەى كچى كەندەى جۋنى و ئەسمەى كچى نۇعمان و ئەسمەى كچى ئەسۋەد

و هیندی کچی یزید و فاتیمه‌ی کچی زحاک و عه‌مره‌ی کچی یزیدو که‌سانی
تریش!!

له‌هه‌مووی سه‌پرتر هسه‌و کوفتوگوؤ و گیړانه‌وه‌ی رووداوه‌کانی نه‌م چیرۆکه،
له‌ حیواری فیلم و نمایش و شانۆده‌کا.

ئێوه ته‌ماشاکه‌ن کچی‌کی شازاده، باوکی پیشکه‌شی بکا به‌ پیغه‌مه‌ر وه
پیغه‌مه‌ر مارمه‌یه‌کی باشی پێ بدا، وه کۆمه‌لێ پیاو به‌سه‌روکایه‌تی نه‌بو
ئوسه‌ید بنێری، که‌به‌و به‌ری پێزو هه‌دره‌وه له‌ولاتی خۆیه‌وه بیگوازنه‌وه بۆ
پیغه‌مه‌ر، کاتی پیغه‌مه‌ر بچینه‌ پهرده‌وه پێی بلێ: (ومره بۆ ئێره) نه‌ویش
بلێ: تۆ ومره من نایه‌م، وه له‌سه‌ر نه‌مه لییان ببێ به‌کێشه‌و به‌ره، نه‌و بلێ
من له‌تۆ گرنگترم دمبێ تۆ بێی، نه‌و بلێ به‌ پیچه‌وانه‌وه، وه به‌هۆی بارو
دۆخیکێ ئاوا په‌هله‌وانانه‌وه، به‌ره‌له‌وه‌ی به‌یه‌کتر بگه‌ن له‌یه‌کتر جیا‌بنه‌وه!!

ته‌لاقێ سێ به‌ سێ دروسته‌ یا نا دروسته‌

١٧٨٩- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ امْرَأَةً رِفَاعَةَ الْقُرْظِيِّ جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ: إِنَّ رِفَاعَةَ طَلَّقَنِي فَبَتَّ طَلَّاقِي وَإِنِّي
نَكَحْتُ بَعْدَهُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الزُّبَيْرِ الْقُرْظِيَّ وَإِنَّمَا مَعَهُ مِثْلُ الْهُدْبَةِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَلَّكَ تُرِيدِينَ أَنْ تُرْجِعِي إِلَى رِفَاعَةَ؟ لَأَ، حَتَّى يَذُوقَ عُسَيْلَتَكَ
وَتَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ. (الحديث ٥٢٦٠ أطرافه في: ٢٦٣٩، ٥٢٦١، ٥٢٦٥، ٥٣١٧، ٥٧٩٢، ٥٨٢٥، ٦٠٨٤) (١٧٨٩):

عائیشه -پرمزای خوای ئی بێ- دمفه‌رموئ: ژنه‌که‌ی ریفاعه‌ی قورمه‌ظی هاته
لای پیغه‌مه‌ر -دروودی خودای له‌سه‌ر- گوئی: نه‌ی پیغه‌مه‌ری خوا: ریفاعه‌ی
قورمه‌زی به‌ ئیجگاری ته‌لاقێ داوم و له‌پاش نه‌و شووم کردوو به‌نه‌وره‌حمانی

کوری زهیبیری قورمزی بهلام چووکی نه وره حمان ودهك پهتك وایه و، جیماعی پی ناکری؟ پیغمهر — دروودی خودای له سهر- ههرمووی پی: پهنک بی بتهوی بگه پیتته وه بولای ریفاعه ی میردی پیشووت، شتی وانابی، ههتا نه وره حمان چیژ له خووشی جووتبوون له گهل تودا نه چیژی و توش چیژ له خووشی جووتبوون له گهل نه وره حماندا نه چیژی، دانانری به شووی دووم که دهبی به هووی دروستبوونی شووگردنه وه به میردی یه کهم، به مهرجی میردی دووم ژنه که ته لاق بداو عیددهی ژنه که له میردی دووم ته واو بی، نه وسا دروسته نه وژنه به گریدانیکی نوی شووبکاته وه به میردی پیشووی). (تاج/ ۳ ل/ ۱۵۹ ز/ ۶۵ ژ/ ۱/ ش/ د/ ت/ ن).

شتی جهال له خوچه رامکردن به وه ههرام نابی

۱۷۹۰- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحِبُّ الْعَسَلَ وَالْحُلُوءَ وَكَانَ إِذَا انْصَرَفَ مِنَ الْعَصْرِ دَخَلَ عَلَى نِسَائِهِ فَيَدْتَرُونَ مِنْ إِحْدَاهُنَّ فَدَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ فَاتَّخَبَسَ أَكْثَرَ مَا كَانَ يَحْتَبِسُ فَعِزْتُ فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ فَقِيلَ لِي: أَهْدَتْ لَهَا امْرَأَةٌ مِنْ قَوْمِهَا عُكَّةً مِنْ عَسَلٍ فَسَقَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهُ شَرْبَةً فَقُلْتُ: أَمَا وَاللَّهِ لَتَحْتَانَنَّ لَهُ فَقُلْتُ لِسَوْدَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ إِنَّهُ سَيَدْتَرُونِيكَ فَإِذَا دَنَا مِنْكَ فَقُولِي: أَكَلْتُ مَغَافِيرَ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ لَكَ: لَا، فَقُولِي لَهُ مَا هَذِهِ الرِّيحُ الَّتِي أَجِدُ مِنْكَ، فَإِنَّهُ سَيَقُولُ لَكَ: سَقَتْنِي حَفْصَةُ شَرْبَةَ عَسَلٍ، فَقُولِي لَهُ: جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعَرْفُطُ، وَسَأَقُولُ ذَلِكَ، وَقُولِي أَنْتِ يَا صَفِيَّةُ ذَاكَ قَالَتْ: تَقُولُ سَوْدَةُ: قَوْلَ اللَّهِ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ قَامَ عَلَى الْبَابِ فَأَرَدْتُ أَنْ أُبَادِيَهُ بِمَا أَمَرْتَنِي بِهِ، فَرَقَا مِنْكَ، فَلَمَّا دَنَا مِنْهَا قَالَتْ لَهُ سَوْدَةُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَكَلْتُ مَغَافِيرَ؟ قَالَ: لَا. قَالَتْ: فَمَا هَذِهِ الرِّيحُ الَّتِي أَجِدُ مِنْكَ؟ قَالَ: سَقَتْنِي حَفْصَةُ شَرْبَةَ عَسَلٍ. فَقَالَتْ: جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعَرْفُطُ، فَلَمَّا دَارَ إِلَيَّ قُلْتُ لَهُ نَحْوُ ذَلِكَ، فَلَمَّا دَارَ إِلَيَّ صَفِيَّةُ قَالَتْ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ فَلَمَّا دَارَ إِلَيَّ حَفْصَةُ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا أَسْقِيكَ مِنْهُ؟ قَالَ: لَا حَاجَةَ لِي

فِيهِ. قَالَتْ: تَقُولُ سَوْدَةُ: وَاللَّهِ لَقَدْ حَرَمْنَا، قُلْتُ لَهَا: اسْكُتِي. (الحديث ٥٢٦٨ طرفه في: ١٧٠٩ تجريد = ٤٩١٢ = بهرگی چوارم ل/٥٠٨).

عائشه -رمزای خوی لی بی- فەرمووی: پیغەمەر -دروودی خودای لەسەر-
 ھەزی لەھەنگوین و ھەلوا بوو، گەلی جار لەپاش کردنی نوێژی ھەسر
 دەچوو بۆلای ھاوسەرھەکانی، یەکە یەکە ھەوائی دەپرسین و ساڵوی لی
 دەکردن، ئەوجا دەچوو بۆلای یەکیکیان و چەتینیکی دەگرت لەلای و خۆی لی
 نزیک دەکردەو، ماچ و مۆچ و شتی وای لەگەڵ دا دەکرد، بەلام بەبی
 جووتبوون و دروستبوون لەگەڵی. جا جاری چوو ھۆدەگە ی ھەفصە ی
 ھاوسەری، کە کچی عومەری کۆری خەتاب بوو، زیاتر لەو ی کە چاوەروان
 دەکرا لەلای گلی خواردەو، منیش دەماری ھەوێباری گرتمی، کە پرسیم ھۆ ی
 ئەم زیادەمانەو ی پیغەمەر لەلای ھەپسە چییە، پێیان گوتم: ژنیکی خەزمی
 دوو بەرمی ھەنگوینی بە دیاری بۆ ھیناوە، ئەویش شەربەتی لی دروست
 دەکاو دەیدا بە پیغەمەر -دروودی خودای لەسەر- بەو ھۆیەو کەم لەلای
 دەمینیتەو، منیش گوتم: بەخوا دەبی فیلکی وای لی بکەین کەوازیی ئەم
 مانەو ی لای ھەپسەییە، جا بە سەودە ی کچی زەمەم گوت: کە یەکەم ژنی
 پیغەمەر بوو لەپاش مردنی خەدیجە ی یەکەم ھاوسەری، پێم گوت: دیارە کە
 پیغەمەر -دروودی خودای لەسەر- تەشریف دینی بۆلای تۆیش، لەنۆرە روژی
 خۆتا. کە تەشریفی ھات بۆلات، پی ی بلێ: من بینی مەغافیرت لی دەکەم،
 دەلێی مەغافیرت خواردوو؟ ئەویش پێت دەفەرموێ: (نا، مەغافیرم
 نەخواردوو! تۆیش پی ی بلێ: ئە ی ئەم بۆنە ناخۆشە چییە کە لیت دی،
 ئەویش دەفەرموێ: (ئەو لای ھەفصە شەربەتی ھەنگوینم خاردۆتەو)
 تۆیش پی ی بلێ: (ئای: ئەو ھەنگەگە ی جەویی داری عورفوطی ھەلمژیو،
 کە پی دەگوترێ مەغافیر) کاتی ھاتیش بۆلای من، منیش ھەمان شتی ی
 دەلێم، وە تۆیش ئە ی صەفیە، کاتی پیغەمەر لەسەرە ی خۆتا تەشریفی ھات

بۆلات ھەمان قسەو پرسیارو گفتوگۆی لەگەڵ بکە، سەودە ھەرمووی: (بەخوا لەترسی تۆ ئەى عائیشە! ھەر کە پێغەمەر -دروودی خودای لەسەر- لەدەرگا کەووە ھاتە ژوورەو، وێستەم یەكسەر قسەكەى تۆ پێت گوتەم پێى بلییم، جا کە ھاتە پێشەو و لییم نزیكبوو گوتەم پێى: ئەى پێغەمەرى خودا: مەغافیرت خوار دوو؟ ھەرمووی: (نە) عەرزیم کرد: ئەى ئەم بۆنە ناخۆشە چییە کە لێت دێ؟ ھەرمووی: (حەفسەى خێزانم شەربەتى ھەنگوینی دەرخوارد داوم) گوتەم: دیارە کە ھەنگەكەى مەغافیری ھەلەمژێو و کردوو پێتى بە ھەنگوین، کە جەوپی داریکی دەرکاویە حوشتەر دەپخوات، بە عەرمبى پێى دەگوترێ: عورفوط، رەنگ بێ بە داری عورفوط، بە کوردی، بلیین: مارگرە. عائیشە ھەرمووی: کاتێ لەسەرەى خۆما ھات بۆلام منیش ھەروام پێ گوت، کاتى لەسەرەى سەفیش دا دەچێ بۆلای سەفیش ھەروای پێ دەلێ، کاتێ لەسەرەى حەفسەدا دەچێ بۆلای، حەفسە پێى دەلێ: ئەى پێغەمەرى خوا! با شەربەتێكى ھەنگوینت بۆ بکەم. دەھەرمووی: (کارم پێى نییە) عائیشە ھەرمووی: جا سەودە بەمنى گوت: کاریکی باشمان نەکرد، ھەنگوینمان لە پێغەمەر -دروودی خودای لەسەر- قەدەغە کرد، منیش پێم گوت: وسبە، فیلەكەمان با ئاشکرا نەبێ. (بروانە: ژ/ ۱۷۰۹ تجرید - ۴۹۱۲ ھەتھولبارى = بەرگی چوارەم ل/ ۵۰۸) + (تاج/ ۷ ل/ ۲۰۵ ز/ ۴۹ ژ/ ۱ سورەتى تەحریم).

روونکردنەو:

ئەم بەھرانە لەم ھەرموودەى وەردەگیر:

۱. لەسەر ھەرمایشى گەلێ لەزانایانى پایەبەرز، کەسێ بەژنى خۆى بلی:
- (ئەوا تۆم لەخۆم حەرام کرد) بەو تەلەقى ناکەوئ و لیشى حەرام نابێ، بروانە ھەرموودەى ژمارە/ ۵۲۶۶ لەھەتھولبارىدا.

۲. دهمارگری و ههویبازی بو ژنان کاریکی سروشتییه، ههتا رادهیی، چاوپۆشی ئی دهکری و بهگوناھ دانانری.

۳. واباشه ههندی کاروباری ژن و میرد که شه رماوی بی، له ژیر بهردهوه قسهی ئی بکری، نهوه کوو بهراشکاوی و به زهقی و کوتو مهترهقی، ههتا له نیوان ژن و میرد پشا ههروا، کهواته: ههندی نامیلکهو شتی وا پهیدا بوون، کهسانی بازرگانیان پیوه دهکهن، ههتا ههیانه وینهی نهندامهکانی نیرو میی تیا روونکراوتهوه. نهو نامیلکانه زۆر خراپن، منالو لاو دهو روژینن پیش کات.

باسی (خولع): ریکهوتنی ژن و میرد

له سهه جیا بوونهوه بهرام بهر به مال

۱۷۹۱- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ امْرَأَةً تَابِتِ بْنِ قَيْسٍ أَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ تَابِتُ بْنُ قَيْسٍ مَا أَعْتَبَ عَلَيْهِ فِي خُلُقٍ وَلَا دِينٍ وَلَكِنِّي أَكْرَهُ الْكُفْرَ فِي الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتُرَدِّينَ عَلَيْهِ حَدِيثَهُ قَالَتْ: نَعَمْ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَقْبِلِ الْحَدِيثَ وَطَلِّقْهَا تَطْلِيقَةً. (الحديث ۵۲۷۳ أطرافه في: ۵۲۷۴، ۵۲۷۵، ۵۲۷۶، ۵۲۷۷).

ئیبینوعه باس - پرزای خودایان ئی بی- ههرمووی: ژنه کهی سابیتی کوری قهیس هاته لای پیغه مهه - دروودی خودای له سهه - گوتی: نهی پیغه مهه ری خودا! گلهیم له رهووت و به دینی سابیت نییه، له م رووهوه که مو کوری نییه، به لام زۆر ناشیرینه، له بهر نهوه مهترسی نهوه م ههیه نه گهر به شیوهیه کی رهوا دهستم له دهستی نه بیتهوه خو م کافر بکه م، بهو شیوهیه نیکاحی خو م لکی هه ل بوه شینمهوه، پیغه مه ریش - دروودی خودای له سهه - ههرمووی: (نهو باخه ی که له باتی مارمی داویتی پیت دمیدمیتهوه پیی؟) گوتی: به ئی،

فهرمووی بهسابیت: (باخهکەى ئى وەربگرەو و تاقەيەك تەلاقى بەدە). (تاج/ ۳
ل/ ۱۶۴ ز/ ۶۷ ژ/ ۱/ ب/ ن).

کەنیز خۆى سەرپشکە لەپاش نازادبوونى، کەبمىنیتەو و لەلای مێردى کۆيلەى

۱۷۹۲- وَ عَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ زَوْجَ بَرِيرَةَ كَانَ عَبْدًا يُقَالُ لَهُ مُغِيثٌ كَأَنِّي
أَنْظُرُ إِلَيْهِ يَطُوفُ خَلْفَهَا يَبْكِي وَدُمُوعُهُ تَسِيلُ عَلَى لِحْيَتِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ لِعَبَّاسٍ: يَا عَبَّاسُ أَلَا تَعْجَبُ مِنْ حُبِّ مُغِيثِ بَرِيرَةَ وَمِنْ بُغْضِ بَرِيرَةَ مُغِيثًا فَقَالَ
النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَوْ رَأَيْتَهُ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ تَأْمُرُنِي؟ قَالَ: إِمَّا أَنَا
أَشْفَعُ. قَالَتْ: لَا حَاجَةَ لِي فِيهِ. (الحديث ۵۲۸۳، أطرافه في: ۵۲۸۰، ۵۲۸۲).

ئيبنو عەبابس -رمزای خواى ئى بى- فهرمووى: مێردەكەى بەریرە کۆيلە
بوو، ناوى موعیث بوو، کاتى بەریرە نازاد بوو خۆى هەلگرتەو و نیکاحى
خۆیى لە موعیثى مێردى هەلئەوشاندەو، جابەم بۆنەیهو و موعیث شوین
بەریرە کەوتبوو، دەرگیاو لکى دەپاراپەو کە نیکاحەکەى هەلئەو و مەشینیتەو،
فرمیسکى هۆن هۆن بەسەر ریشى دا دەهاتە خوارەو پێغەمەر -دروودى
خودای لەسەر- بەمنى فهرموو: (ئەى عەباس: تەعەجوب ناکەى لە
خۆشەویستى موعیث بۆ بەریرەو لەرقى بەریرە لە موعیث؟). پێغەمەر -
دروودى خودای لەسەر- بە بەریرەى فهرموو: (بۆچى ناچیتەو بۆلای؟).
بەریرە گوتى: ئەى پێغەمەرى خودا ئەمە فەرمانەو پێم دەکەى، ديارە کە
فەرمانى تۆ دەبێ جێ بەجێ بکرى، یا فەرمان نیهو شتى ترە؟ پێغەمەر -
دروودى خودای لەسەر- فهرمووى: نا، ئەمە فەرمان نیهو، بەلکو تکایە و بۆى
دەکەم لەلای تۆ، زۆرى تیا دا نیهو. بەریرە گوتى: کەواتە کارم پێى نیهو
تازە ژنیتى نەوم قەبوول نیهو). (بى: ژمارە/ ۱۰۹۴ تجريد = ۲۵۶۰

فته تح = بهرگی/ ۳/ ل (۱۸۳) + (تاج/ ۳/ ل ۳۸/ ز ۱/ ف + تاج/ ۲/ ل ۳۱۰/ ف ۳/ ز/ ۱۴۹) + (ژماره: ۷۸: تجرید = ۱۴۹۵ فتح الباری = بهرگی/ ۲/ ته جرید ل/ ۱۴۱).

ناماژه بریار و حوکمی پیداده مه زری

۱۷۹۳- عَنْ شَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا. وَأَشَارَ بِالسَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى، وَفَرَجَ بَيْنَهُمَا شَيْئًا. (الحديث ۵۳۰۴، طرفه فی: ۶۰۰۵).

سه هلی کوری سه عدی نهل ساعیدی - پرزای خوای نی بی - فه رمووی:
پیغه مهر - دروودی خودای له سهر - فه رمووی: (من و دمسته بهرو به خپوکاری
هه تیو له به هه شتا ناوا وهك نههم دُوو په نجه یه له نزیك یه کتره وه دمبین).
پیغه مهر - دروودی خودای له سهر - به په نجه ی شایه تمنای و به په نجه ی
ناو پرستی ناماژه ی گردو توژیك له یه کتری بلاوی کردنه وه). (تاج/ ۹/ ل ۲۱/
ز/ ۵/ ژ ۲۱۱/ ش/ د/ ت+ م).

روونکردنه وه:

وهك له کومه لئ فه رمووده ی پیغه مهر وه، که نههم فه رمووده ی سه هله
یه کیکیانه دمردده کوئ، به ناماژه کردن بریار داده مه زری، به تایبه تی نه گهر
واتاکه ی روونو تیگه یه نه ربی، یا قسه شی له گهل دابی، که واته: نه گهر که سئ
ته لاقی خواردو له هه مان کاتدا به یهك په نجه ی ناماژه ی کرد که مه به ستم یهك
ته لاقه، نه وه ته لاقدانه که ی داده مه زری و یهك ته لاقی ده که وئ.

حوکمی ته عریض بو حاشا کردن له منالی خو ی چیه

۱۷۹۴- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَتَى إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَدَ لِي غُلَامٌ أَسْوَدَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

هَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ: قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: مَا أَلْوَأَتْهَا؟ قَالَ: حُمُرٌ قَالَ هَلْ فِيهَا مِنْ أَوْزُقٍ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَأَكْبَى ذَلِكَ؟ قَالَ لَعَلَّهُ نَزَعَهُ عِرْقٌ. فَلَعَلَّ إِبْنَكَ نَزَعَهُ عِرْقٌ. (الحديث ٥٣٠٥ طرفاه في: ٦٨٤٧، ٧٣١٤).

نہبو ہورہیرہ - پرمزای خوای لی بی- فہرمووی: پیاویکی ہؤزی بہنی فہزارہیی ہاتہ خرمہتی پیغہمہر - دروودی خودای لہسہر- عہرزی کرد: نہی پیغہمہری خودا! من خؤم سہیم کہچی ژنہکہم کورپیکی پرمشی بووہ؟ فہرمووی: ہیج وشرتت ہہیہ؟ گوتی: بہئی ہہمہ. فہرمووی: پرمگیان چؤنہ؟ گوتی: سوورن. فہرمووی: وشرت تالہیان تیادا ہہیہ؟ گوتی: بہئی وشرت تالہیان واتیادا، فہرمووی: نہو وشرتہ تالانہیان لہکوپوہ تی کہوتووہ؟ گوتی: رمنگ بی پدگی لہرہگہزیان پدنگی وابوو بی، نہمانہی نیستا چووبنہتہوہ سہر پدنگی نہو پدگہزہ کؤنہی خؤیان! فہرمووی: دہ کورہکہی تؤیش ہہروہہا. (تاج/٣ ل/١٧٢ ز/٧١ ژ/١ - ش/د/ت/ن).

روونکردنہوہ:

واتہ: خانہ گومانی و بہدگومانی باش نییہ، شت بہگومانی بی بناغہ سہرناگری، تہعریض لہکاتی وادا کاریگہری نییہ نہومتا نہم پیاوہ کہلہژنہکہی خؤی خانہگومان بووہ، لہسہر نہم تہعریزہی ہیج حوکمی دانہمہزراوہ، نہتہلاقی ژنہکہی کہوتووہ، نہکورہکہی لہکورپیتی نہو دمہرچووہ.

مارہیی ژنی شہرہنہفرین لہکال کراو

١٧٩٥- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي حَدِيثِ الْمُتَلَاعِنِينَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لِلْمُتَلَاعِنِينَ حِسَابُكُمَا عَلَى اللَّهِ أَحَدُكُمَا كَاذِبٌ لَا سَبِيلَ لَكَ عَلَيْهَا. قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَالِي؟ قَالَ: لَا مَالَ لَكَ إِنْ كُنْتَ صَدَقْتَ عَلَيْهَا فَهُوَ بِمَا اسْتَخْلَلْتَ مِنْ فَرْجِهَا وَإِنْ كُنْتَ كَذَبْتَ عَلَيْهَا فَذَاكَ أَبْعَدُ لَكَ. (الحديث ٥٣١٢)

اطرافه فی: ۵۳۱۱، ۵۳۴۹، ۵۳۵۰). پروانه: (ژماره/۱۶۷۵ اتجرید + ۱۱۷۱ = ۴۷۴۵ فتح + ۴۷۴۷ فتح - بهرگی/ ۴ ل/ ۴۶۳ + ۴۶۶)

لهم گیرانه و هدا دمه رموی: نیبنو عومهر - پرمزای خودیان لی بی-
دمه رموی: پیغه مه - دروودی خودای له سهر- بهو ژن و میرده ی فهرموو،
که له ناو مزگه و ته که ی پیغه مه ردا شه پر نه فرینیان کرد؛ حیساب و
پرسینه و متان له سهر خودایه، دیاره که نیوه یه کیکتان درو ده کهن، نیر نه
ژنه له ژنی تو دمرچوو، وه مافت نه ما به سهریه وه و هرت پی یه وه نه ماوه).
پیاوه که ی میردی ژنه که یش گوتی: نه ی ماله کهم، نه ی نه و ماله ی که له جیاتی
مارمیی داومه پیی؟ فهرمووی - دروودی خودای له سهر- : مالت ناکه وی، نه و
مارمیه ی داوته پیی بووه به ی خوی، چونکه نه گهر فسه کهت راستبی نه وه
ماله که ی ده که وی و نه و مارمیه یه دمی به ی نه و له باتی نه وه که له مه و پیش
ژنت بووه و له باخه لیت گرتووه، خو نه گهر بوختانیش کرببی بوی نه مه یانت
خراپتر).

کل بو ژنی ره شپوش

۱۷۹۶- عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ امْرَأَةً لَوْفِي زَوْجَهَا فَخَشُوا عَلَى عَيْنَيْهَا فَأَتَوْا رَسُولَ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَأْذَنُوهُ فِي الْكُحْلِ فَقَالَ لَا تَكْتَحِلَنَّ قَدْ كَانَتْ إِحْدَاكُنَّ
تَمُكُّثُ فِي شَرِّ أَخْلَاسِهَا أَوْ شَرِّ بَيْتِهَا فَإِذَا كَانَ حَوْلَ فَمَرَّ كَلْبٌ رَمَتْ بِبَعْرَةٍ فَلَا حَتَّى
تَمْضِيَ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا. (الحدیث ۵۳۳۸، طرفاه فی: ۵۳۳۸، ۵۷۰۶) (۱۷۶۹).

زهینه بی نه بو سه له مه - رحمه تی خوی لی بی- فهرمووی: بیستم له دایکم
له نوم سه له مه - پرمزای خوی لی بی- فهرمووی: ژنی هاته خزمه تی پیغه مه
- دروودی خودای له سهر- گوتی: قوربان: کهه کهم میرده که ی مردوو، هیشتا

عیددهی تهواو نه بووه، چاویشی دیشی ئایا چاوی برپژئی؟ فهرمووی: (نه) نهوسا فهرمووی: (ۆی تهنیا چوار مانگ و ده شهوه، نهویش له بارو دۆخیکی له بارو نهو په پری پاك و خاوپنیدا، كه چى ئیوه هیشتا په له په لى ئى دهكهن و دهتانهوئ لى بدزنه وه، به لام جاران له سهردهمى نه زانیدا، له پاش تیپه ربوونى سالى نهوسا پشقله كه تان فرى دهدا).

حومه يد - رهحمه تی خودای لى بى - كه نه م فهرموودمیه له زمینه به وه دهگيرپژته وه ده لى: به زمينه بهم گوت: له پاش تیپه ربوونى سالى نهوسا پشقله كه تان فرى دهدا، واتهى چى؟ فهرمووی: جاران ژن كه مێردهكهى ده مرد ده جووه ناو كوله به كه وه و جلیكى زۆر خرابى له بهر ده كرد، وه بوونى خوڤ و گولاو و شتى وای له خوێ قهدهغه ده كرد، جا تاسالى دهرۆى نه مه حالى نه م ژنه بوو، نه و جا ولاخیکیان بو دهینا، نیت نه و ولاخه كه ربوايه، یا مه پربوايه، یا بالنده بوايه، نه و ژنه خوێ پى پاك ده كرده وه، به لام به دهگمه ن پرى ده كهوت كه نه و ژنه خوێ به شتى پاك بكاته وه و نه وشته له بهر نه و پیسی و پۆخلییه نه مرئ!

نهوسا ژنه كه له كوئبه كهى دههاته دهر وه و پشقلیکیان ده دایه دهستی، نهویش پشقله كهى توورده دا، نیشانهى نه وه بوو كه نیت عیددهی تهواو بووه. نیت له وه دوا تازی ده شكاند و نهوسا نه گهر ئارمژووی بكر دایه، وهك جارانى، جلو به رگی ئاسایی له بهر ده كردو، بوون و گولاو و شتى وای به كارد دهینا به وه!! (تاج/ ۳/ ل ۱۸۶/ ز ۷۹/ ژ ۴/ ش/ د/ ت/ ن).

روونكر د نه وه،

گيرانه وه كهى حومه يد، كه وا له تاج دا، دهقى فهرموودهى ژماره/ ۵۳۳۷، له فه تحولباریدا، بۆیه منیش كردم به تهفسیری فهرموودهى ژماره/ ۵۳۳۸، ى ئیره كه فهرموودهى ژماره/ ۱۷۹۶ ى ته جریده كه یه، له بهر پۆشنایی نه م دانایی و حيكمه تهى كه وا له م شيعر ده دا:

بەزىمانى رۇڭ گۇفۇتوگۇيەتلى!

لەبەر رۇشنايى ئەم خىكمەتە دەلئىم:

(لەپىش ھاتنى ئىسلاما، لەسەراسەرى جىھانا، بەگۇى را، ژن لەۋپەرى
كەساسى و داماۋى و چەۋساۋەيى و بەشخۇراۋىدا بوو، كۆمەلئ نەرىت و
رەفتارى ناھەموار، بالى كىشابوو بەسەر جىھانى ژناندا، بگرە خالى كۆيلەو
بەندەى زەرخپىدە لەخالى ژن گەلئ باشت بوو، تەنانەت ژنان خۇشيان دىل و
بەيدەستى ئەو ھەموو كۇت و زنجىرو بەندو باۋانە بوون، كە كۆمەلگاۋ
نەرىت و باۋى رۇڭگار سەپاندبوۋى بەسەريانا، وئەم دەستور و باۋو نەرىت و
تەقالىدانە گەرچى ھەيان بوو پاشماۋەى حوكم و بىرپارەكانى ئايىنە
پىشەنەكان بوو، بەلام ئەۋەندە پۈۋ و سۈابوون، لەكەلگ كەۋتېوون وەك
كراسە كۇنىكى دىراۋى پىنە پىنە كراۋ، كە لە قوماشىكى چاك دروستكرابى،
ئاۋا بەرباد بوو بوون، كەچى لەگەل ئەۋەشدا ۋا لە قولايى و ناخى دل و
دەروۋنى جەماۋەردا دەقيان بەستېوو، وە رەمگ و پىشەيان داكوتا بوو، ھەموو
ھەۋل و تەقەلايى بۇ گۆرپىن و باشكردن و نۆيژمىكردنەۋەيان، بەشىتى و لەرى
دەرچوون لە قەلەم دەدرا. لەچىن، لەھىند، لە خۇرەلات بەگشتى ژن
لەپايەيەكى ھەرە نزمدا رىز بەندى دەكرا، ژن خۇى دەسووتاند لەدۋا مردنى
مىردى، بەپىى ھەرمانى ئايىن، لە تىبىت قەۋمەكەى دەلا لايما، ھەتا ئەمىرپۇش
نەك فرە مىردى باۋ بوو لەناۋيانا، بەلگۈۋ بەرمبابى، دوو بىرابىن، يا زىياتر،
يەك ژن دىنن!! جارى ۋاھەيە ژنەكەۋ براى يەكەم تەمەنيان پەنجا ساللە،
ئاخر برا كە بەئۇتۇماتىكى دەبى بەمىردى براژنەكەى تەمەنى دەساللە!!

لە دوورگەى عەرمب ئەمە خالى ژن بوو: (بەمىندالى زىندە بەچال دەكرا،
بە گەۋرەيى وەك ئاژەل دەفرۇشرا، ژن بىرىتى بوو لەبەشى لەسامان و مال و
دارايى كەسوكارى، يا مىردى، لەپاش مردنى مىردەكەى ژن دەبوو بە

که له پووری میراتبهرانی میړدمکهی، گه لن جار کوړی مردووه که ماره ی دمکردهوه بؤ خوی، فره میړدی هر زور باو بوو، ژن هه بوو دمیړدی هه بوو، نه گهر منالی بېوايه رمگه زناس (هائف) دملکان به یه کی لهو دمیړدموه!

له نایینی دمسکاریکراوی زمرده شتیشدا، که نایینی رسمی دهولته تی نیران بوو، که یه کی که بوو له گه ورمترین سهرچاوه ی زیارو حه زاره ی کون و بگره نیستایش، کچ مه گهر زور ناشیرین بوايه یا په ککه وته بوايه، دنا باوکی بؤ خوی ماره ی دمکرد، هه تا له بهر باوکی نه مایه ته وه بهر برای نه دمکه وت، دهی دمبی چی له وه ناخوشر و دزیوتربی، دایک کاتی کچی کی دمبی، سوور بزانی، وهختی که خوی پیر دمبی و نه م کچه ی گه وره دمبی و خالو میل دمپړی، ببی به هه وئی، نه م یه ده لن، به چکه مار گه ورمکردن له یونان و میسر حالی ژن له مه باشر نه بوو، له نه وروپا گومانیان هه بوو له وده که ژن مروقه یا نازه له!! به کوی دنگ، ژن له هه موو جیهانا هه تا کاتی هاتنی نایینی نیسلام: (به ناو نازاد بوو، به لام به م عنا بهنده وکویله بوو. نه م کورته یه کی پوخته له راستی حالی ژن. به لام کاتی نیسلام هات، نه م راستی یه ی جاپدا، وه بهر کرده و پیاده ی کرد، دمووی رحمتی بؤ ژنان خسته سهرپشت ﴿الْیَسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ﴾ : ژنان له مافو پړزا، مانه ندی پیاوانن. هاوکه رتی یه کترین، وهک چون سیوی بیکه یت به دوو له تی یه کسانه وه ناوا!!!.

نیر نه م بانگه وازه ی نیسلام به جیهاندا، وهک ناگرو پووش بلاو بؤوه، وهه تا نه م پویش ژن هر له پیشکه وتن دایه. تافه پیموری بؤ نه م پیشکه وتن، یا له مپه ری له بهر دم نه م پیشکه وتن، تهنیا دوو شته، له نایینی پیروزی نیسلام دا:

یه که م: کاروباری پهرستش و خواپهرستی، چ بؤ ژن، چ بؤ پیاو، شیاوی دمسکاری و دمست تیومردان نییه.

دوووهه: گهشه کردنی مافی ژن و بهرهو پېش چوونی، نابې لهسهه
 حیسابی شهرهفو نامووسو چهسیهت بې، چونکه ئافههرت بهبې خووی
 بهرزو بهبې ئاپروو مهندي، لهگولې ژاکاو دهچې، که نهبوی ههبې و نهپرنگ،
 نه مه حهقیقه ته که یه جا نهوهی که پېی رازی یه نهوه حهقی قه بوولنه،
 نهو میشی که شتی تر دهلې به دهم نیسلامه وه لهم لاینه وه، نهوه یا دروژن و
 بوختانچې و نیاز پیسه، یا گیلوکو نهفامه و دوزمنه و لهبرگی دؤستا. وهله
 راستیشدا ئایینی پیروزی نیسلام کوشتهی دهستی نهم دوو کؤمه لهیه یه.

بسم الله الرحمن الرحيم

مامؤستای عهسقه لانی - په حمه تی خوی لی بې - دمه فرموی: نامه ی ته لاق و
 پاشکوکانی، له لیعان و ظهار و شتی تریش، سه دو ههژده فره مووده ی بهرزه وه
 کراوی له خو گرتووه، بیړشته (تعلیق) هکانی بیست و شهش فره موودمن،
 نهوانی تریان په یوه ست - موصول -ن، دووباره کانیان نهوودو دوو فره موودمن،
 بوخته که یان: (۱۱۸ - ۹۲ - ۲۶) بیست و شهش فره موودمن پېشه و موسلیمیش
 نهم بوخته یه ی وهك پېشه و بوخاری گپراو ته وه، بیجگه له مانه یان:

۱. فره مووده که ی عائیشه، له باره ی داستانی بنت لجونه وه = ۱۷۸۷ تجرید
 = ۵۲۵۴ فهتج.

۲. فره مووده که ی نه بو نوسه پیدیش لهم بارمیه وه = ۱۷۸۸ تجرید = ۵۲۵۵
 فهتحول باری.

۳. فره مووده که ی سه هلی کوری سه عد لهم بارمیه وه = ۵۲۵۶ فتح الباری.

۴. ته علیقه که ی نیمامی عه لی که دمه فرموی: (أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ الْقَلَمَ رُفِعَ عَنْ
 ثَلَاثَةٍ ...) که و له بابی (۱۱) دا، له بابه کانی کیتابی ته لاق، له پېش ژماره: ۵۲۶۹
 فهتج.

۵. فہرموودہ کے ٹیبو عہد، لہبارہی خولعی ژنہ کے سابییتی کوپی قہیس = ۱۷۹۱ تجرید = ۵۲۷۳ فتح الباری.
 ۶. حہدیسہ کے ٹیبو عہد، سہبارہت بہ میردہ کے بہریرہ = ۱۷۹۲ تجرید = ۵۲۸۳ فتح الباری.
 ۷. فہرموودہ کے ٹیبو عہد (كَانَ الْمُشْرِكُونَ عَلَىٰ مَنْزِلَتَيْنِ...) = ۵۲۸۶ فتح الباری.
 ۸. فہرموودہ کے ٹیبو عہد، لہبارہی مارہ کردنی ژنہ زمیہ وہ = ۵۲۸۵ فتح الباری. عہینی دمفہرموی: (وهذا الحديث من أفرادہ...).
 ۹. فہرموودہ کے لہبارہی روونکردنہ وہی نایہ تی ٹیلانہ وہ = ۵۲۹۰ فتح.
 ۱۰. فہرموودہ کے میسومر لہبارہی سوبہ یعہوی نہ سلہ می یہ وہ = ۵۳۲۰ فتح الباری شہرحی صہحیحی بوخاری.
 ۱۱. فہرموودہ کے عائیشہ: (كانت فاطمة بنتُ قيسٍ في مكانٍ وحشٍ) = ۵۳۲۵، ۵۳۲۶ فتح الباری.
- ہہروا مامؤستای عہسقلانی دمفہرموی نہم کتابہ سہد بیستراو — اثریشی واتیادا. کہ ریوایہت کراون لہ صہحابہ کان و لہ چینہ گانی دوا نہوانہ وہ.

بسم الله الرحمن الرحيم

٧٢- نامه‌ی زیوار و نه‌فقهه - کتاب النِّفَقَاتِ

١٧٩٧- عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا أَنْفَقَ الْمُسْلِمُ نَفَقَةً عَلَى أَهْلِهِ وَهُوَ يَحْتَسِبُهَا كَأَنَّهُ لَهُ صَدَقَةٌ. (الحديث ٥٣٥١ طرفه في: ٥٥ فتهج/٥١ تجريد. لهوى ودرگه‌پاوه‌که‌ی رُویشت = به‌رگی یه‌که‌م ل/٣٧) (١٧٩٧).

١٧٩٨- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ الْقَائِمِ اللَّيْلَ الصَّائِمِ النَّهَارَ. (الحديث ٥٣٥٣، طرفاه في: ٦٠٠٦، ٦٠٠٧) (١٧٨٩).

نه‌بو هورمیره - رمزای خوای بی - ددغه‌رموی: خو‌شه‌ویست - دروودی خوای له‌سهر - فهرمووی: (که‌سی تی‌بک‌وشی له‌پیناوی ژنی بی می‌ردو مرو‌فی هه‌ژارداو، ساغ بۆ رمزای خودای گه‌وره به‌خیویان بکاو خزمه‌تیاں بکا، زیوار و گوزمرانی ئاسوودمیان بۆ فهراهه‌م به‌ینی، نه‌وه به‌قه‌د نه‌وه که‌سه خیرو پاداشی بۆ هه‌یه: که‌ساغ له‌به‌ر رمزای خودا خه‌بات ده‌گی‌رئ و غه‌زاده‌کاو ناودم‌رده‌کات به‌غه‌زاکار له‌پ‌نگه‌ی خوادا، یا به‌قه‌د نه‌وه که‌سه خیرو پاداشی باشی بۆ هه‌یه که‌به‌شو هه‌رشه‌و نو‌پ‌زبکا و لئی سارد نه‌ب‌یت‌ه‌وه، به‌ رو‌ژیش هه‌میشه به‌رو‌ژو بیو سا‌ل دوان‌زه مان‌گه به‌رو‌ژوو بی یه‌ک رو‌ژی لئ‌نه‌ش‌ک‌ینی). (ریاض ١/ ل ٢٣٢ - ژماره ٦/ ١٢٦٥).

(١٧٩٧) اخرجہ مسلم فی الزکاة، باب: فضل النفقة، علی الأقربین، رقم: ١٠٠٢.

(١٧٩٨) اخرجہ مسلم فی الزهد و الرفائق، باب الأحسان إلى الأرملة... رقم: ٢٩٨٢.

۱۷۹۹- عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَبِيعُ تَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ، وَيَخْسُ لَهُلِهِ قُوتَ سَنَتِهِمْ. (الحديث ۵۳۵۷) (۱۷۹۹):

عومەر - ۲/مزی خوی لی بی- فہرموی: پیغہ مہر - دروودی خوی لہ سہر- کبہری باخہ خورماکانی بہنی نہزیری دہفروشت، کہ لہفہینی غہزای خہبہر دہستی کہوتبوو، ہہموو سائی بہشی نانی سائی خیزانہ کہی لکدانہ ناو، نہودی لہود دہمایہود، دہیدا بہچہک و تفاقی غہزا). (تاج/۲ ل/۱۹۶ ۲/۷).

ماموستای گہورہو مہزن عہسقہ لانی دہفہرموی: نامہی ژبوار و نہفہقات بیستو پینج فہرموودہی بہرزہودہکراوی لہخوگرتوود، سیانیان بی رشتن، ہہموویان دووبارہن سیانیان نہبی، نہو سیانہیش نہمانہن، فہرموودہکہی نہبوہورمیرہ (السّاعی علی الأزملة والمسکین) = ۱۷۹۸ تجرید = ۵۳۵۳ فتح الباری موسلیم گپراویہتیہود. تہعلیقہکہی ثیبونوعہباس و تہعلیقہکہی موعاویہ لہبارہی ژنانی قورہیشہود = ۵۳۶۵ فہتج لہموسلیم دا تہخریج نہکراون.

بسم اللہ الرحمن الرحیم

۷۳- نامہی خواردہ مہنیہکان * کتابُ الأطعمَةِ

۱۸۰۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَصَابَنِي جَهْدٌ شَدِيدٌ فَلَقِيتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فَاسْتَقْرَأْتُهُ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَدَخَلَ دَارَهُ وَفَتَحَهَا عَلَيَّ فَمَشَيْتُ غَيْرَ بَعِيدٍ فَخَرَزْتُ لَوَجْهِهِ مِنَ الْجَهْدِ وَالْجُوعِ فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَائِمٌ عَلَى رَأْسِي فَقَالَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ فَقُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ فَأَخَذَ يَدَيَّ

فَأَقَامَنِي وَعَرَفَ الَّذِي بِي فَأَلْطَقَ بِي إِلَى رَحْلِهِ فَأَمَرَ لِي بِعُصٍّ مِنْ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ مِنْهُ ثُمَّ قَالَ عَذِّ يَا أَبَا هِرٍّ فَعُدْتُ فَشَرِبْتُ ثُمَّ قَالَ عَذِّ فَعُدْتُ فَشَرِبْتُ حَتَّى اسْتَوَى بَطْنِي فَصَارَ كَالْقِدْحِ قَالَ فَلَقِيتُ عُمَرَ وَذَكَرْتُ لَهُ الَّذِي كَانَ مِنْ أَمْرِي وَقُلْتُ لَهُ: فَوَلَّى اللَّهُ ذَلِكَ مَنْ كَانَ أَحَقُّ بِهِ مِنْكَ يَا عُمَرُ وَاللَّهِ لَقَدْ اسْتَقْرَأْتُكَ الْآيَةَ وَلَأَنَا أَقْرَأُ لَهَا مِنْكَ قَالَ عُمَرُ: وَاللَّهِ لَأَنْ أَكُونَ أَذْخَلْتُكَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ يَكُونَ لِي مِثْلُ خُمْرِ النَّعَمِ. (الحديث ٥٣٧٥ طرفاه في: ٦٢٤٦، ٦٤٥٢) (١٨٠٠).

ئەبوھورمیرە - پرمزای خوای لی بی- فەرمووی: جارێ لەتاوبرسییتی ووزەم تێادا نەمابوو، ویستم بەبیانوویەک کەسێ لەگەڵ خۆی بمباتەووە و تێرنامم و ئاوام بکا، دەرچووم بەم نیازە گەیشتم بەعوومەری کورپی خەتتاب، داوام لێکرد کە فلانە ئایەتەم لەقورئانی پیروزی بی بلی، لە دڵەووە مەبەستم ئەووە بوو کەبەم بۆنەیهووە هەست بکا کەمن برسیم و نانۆ ئاویکم پێ بدا، بەلام عومەر ئایەتەکە ی پێ گوتم و لەمەبەستەکەم حالی نەبوو، بەجێی هیشتەم و پۆیشتەووە بۆ مائەووەی.

جا تۆزی پۆیشتەم و لەبەر شەکەتی و برسییتی لەپەورووگەوتەم و بوورامەووە و لەسەر خۆ چووم، کاتیکم زانی پیغمەر - دروودی خوای لەسەر بی- لەدیارم پاوەستاو، فەرمووی: (ئەبو هیڤ!). گوتم: بفرموو ئەی سەرور، فەرموودەت لەسەر سەر. جادەستی گرتەم و هەلێ ساندەم سەر پێ و لەگەڵ خۆی بردمیەووە بۆ مائەووە، هەستی کرد کە لەبەرچی وام بەسەرھاتوووە فەرمانی کرد پرجامی شیریان بۆم هیئا، لێم خواردەووە، بەلام فەرمووی: (دووبارە ی بکەرەووە ئەی ئەبو هورمیرە!) منیش دووبارە شیرم خواردەووە، دیسان فەرموویەووە: (دیسانەووە دووبارە ی بکەرەووە). منیش بۆجاری سیھەم تەواو تەواو تێرم لە شیرەکە خواردەووە، هەتا سکەم وەک دووخ رێک بۆووە.

(١٨٠٠) لم یوافقه مسلم على تخريج حديث أبي هريرة، في استقرائه عمر الآية (فتح) ١٠/ ص ٧٢٤ - خاتمة كتاب الأطعمة - المترجم.

ئەبو ھورەیرە ھەرمووی: لەوێ دوا کە گەیشتم بە عومەر، حائیم کرد، لەحالەکەو چیرۆکەکەم لە نووکەوێ بۆ گێڕایەو، وەپێم گوت: ئەو عومەر! خوای گەورە ئەم ئەرکە سێارد بەپێغەمەری خودا، کە دیارە ئەو لەتۆ لەپێشتەرە بۆکاری خیری وای. عەرزیشم کرد: بەخوا کە ئەو ئایەتەم لەتۆ پرسییەو مەبەستم ئەو بوو کە لەو شەکەتی و برسیتییه پزگارم بکە، دەنا خۆم لەتۆ ئایەتەکەم باشتر دزانای!!

عومەر، کە لەحالەکەو حائی بوو ھەرمووی: تازە ئەوێم لەکیس چوو، بەوخوایە تۆم بێردایەتەوێ بۆمەلەوێ لەگەڵ خۆما و ئاوو نانم بۆدانایتایە، ئەوێم بەلاوێ باشترە لەپرانەوشتی سوور، کە باشترین سامانی عەرەب.

١٨٠١- عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ: كُنْتُ غُلَامًا فِي حَجْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصَّخْفَةِ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا غُلَامُ سَمَّ اللَّهُ وَكُلَّ يَمِينِكَ وَكُلَّ مِمَّا يَلِيكَ. فَمَا زَالَتْ تِلْكَ طِعْمَتِي بَعْدُ. (الحديث ٥٣٧٦، طرفه في: ٥٣٧٧، ٥٣٧٨) (١٨٠١).

عومەری کۆری ئەبو سەلەمە -پەزای خوای ئی- ھەرمووی: منال بووم، پێغەمەر -دروودی خوای لەسەر ئی- خۆی بەخووی دەکردم، چونکە زێکۆری بووم، کۆری ئومموسەلەمە بووم، کە ھاوسەری پێغەمەر بوو، -دروودی خوا لەسەر پێغەمەر و پەزای خوا لەھەموو ھاوسەرە بەپێزەکانی، کەنانە دەخوارد دەستم دەگێرا بەناو لەگەنەکەدا، بەئارمژووی خۆم، جا حەزەرت -دروودی خوای لەسەر ئی- تەمینی کردم و ھەرمووی پێم: (پۆلە: کەنان دەخۆی لەسەرتاوە ناوی خوابینەو بیسمیلا بکەو، بەدەستی راستت بخۆو لەبەر دەمی خۆتەو بخۆو دەست مەگێرە بەم لاوлада، مەگەر لەبەر عوزر).

عومهر - ږمزای خوای لی بی- فهرمووی: نیتړ لهوساوه ههتا نیستا هه ربه م
شیوهیه نان دهخوم که پیغه مهر فیری کردووم. (تاج/ ۴/ ز/ ۱۶/ ل/ ۴۶/ ز/ ۲-
سه رباسی دهستووری نانخواردن - ش/ د/ ت + ریاض/ ۱/ ز/ ۳۸/ ل/ ۲۵۰/ ز/ ۲۹۹ +
ریاض/ ۲/ ل/ ۲۴۸/ ز/ ۱۰۰/ ز/ ۲۲۸).

روونگردنه وه:

سوننه ته شت به دهستی راست شت بخوری، مه گهر له بهرناچاری و مه هانه ی
ږهوا، وهك نه خوځشی و برین و شتی وا، به زه نیم که سی چه په وانه نه بی و اباشه،
که هه ول بدا به دهستی راست بخوا، به لام نه گهر بو ی زه حمهت بوو، دروسته
دهستی چه پی به کار بهی نی.

عومهری کورې نه بو سه له مه - ږمزای خوای لی بی- هه نه زای پیغه مهر بووه،
له سالی دووی کوچی دا، کاتی باوک و دایکی کوچکار بوون، له خاکی حبه شه
له دایک بووه، له روژه که ی خه نده قا له گهل نیبنو زوبهیرا، له ناو
خه نده قه که دا بوون، له گهل سو پای نیما می عه لی دا ناماده ی جهنگی نه ل-
جه مه ل بوو، که له دژی له شکری عایشه بوو، هه لی کردی به بهر پرسی سه ر
ولاتی فارس و به حره ین، کو مه لی فهرمووده ده گپ پته وه، له ریجالی
صه حیه ینه، هه روا له کتیبه شایسته کانی تری فهرمووده دا فهرمووده ی تری
هه یه، نه م زاتانه راوی فهرمووده کانی بوون: محمدی کورې، سه عیدی کورې
مسیب، عوروه، نه بو نومامه، وه بی کورې کیسان و که سانی تریش،
له سه رده می جینشین ی عه بدوله لیکی کورې مهروانا، له مه دینه سالی هه شتاو
سی کوچی، به مه رگی خوا مردووه، نزیکه ی هه شتا سالی ژیاوه، دوو
فهرمووده ی له بوخاریدا هه یه، په کیکه له هاوړی بچوکه کانی پیغه مهر -
دروودی خوای له سه ر بی- ته مه ن دریژ بووه، ږروانه به رگی په که م، لاپه ر/ ۱۸
فهرمووده ی ژماره/ ۹۴ بو زانینی ژياننامه ی نوم سه له مه ی دایکی.

١٨٠٢- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: ثَوَقِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ شَبَعْنَا مِنَ الْأَسْوَدَيْنِ: التَّمْرَ وَالْمَاءَ. (الحديث ٥٣٨٣ طرفه في: ٥٤٤٢) (١٨٠٢).

عائيشه - پرمزای خواى لى بى- فهرمووى: ههل لهگهل تيرسكى خويمان لهخورماو ناو خوارد، نيتړ نهومندهى پى نهچوو، پيغه مەر - دروودى خواى لهسەر بى- ومفاتى کرد. (تاج/ ٩ ل/ ٣١٦ ز/ ٥ + ٦) + (رياض صالحين/ ٢ ل/ ٦٤ ز/ ٦٥ ز/ ٤٩٢).

١٨٠٣- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا أَكَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُبْزًا مُرَقَّقًا، وَلَا شَاةَ مَسْمُوطَةً حَتَّى لَقِيَ اللَّهَ. (الحديث ٥٣٨٥ طرفاه في: ٥٤٢١، ٥٤٥٧) (١٨٠٣).

نهانس - پرمزای خواى لى بى- فهرمووى: پيغه مەر - دروودى خواى لهسەر بى- عهتا چووہ ديوانى خودا، نهناى تيرى و نه مېرى بريانى نه خوارد.

١٨٠٣م- وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فِي رِوَايَةٍ، قَالَ: مَا عَلِمْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكَلَ عَلَى سَكْرَجَةٍ قَطُّ، وَلَا خُبْزَ لَهُ مُرَقَّقٌ قَطُّ، وَلَا أَكَلَ عَلَى خِرَانٍ قَطُّ. (الحديث ٥٣٨٦ طرفاه في: ٥٤١٥، ٥٤٥٠) (١٨٠٣م).

ديسان نهانس - پرمزای خواى لى بى- دمفهرموى: من ناگام لى بى پيغه مەر - دروودى خواى لهسەر بى- لهسەر قهرهوانهى رازاوه ههرگيز نانى نه خواردووہ، يالهسەر خوان (ميّز) نانى نه خواردووہ، يانانى تيرى بو نه کراوه. بهقه تادهميان گوت: نهى لهسهرچى نانيان ده خوارد؟ فهرمووى: لهسەر سفره. (تاج/ ٤ ل/ ١٩ ل/ ٦٥ ز/ ٥).

(١٨٠٢) أخرجه مسلم في الزهد و ارقاق، رقم: ٢٩٧٥.

(١٨٠٣) لم يوافقه مسلم على تخريج حديث انس (ما رأى شاة سميطة). فتح/ ١٠ ص/ ٧٣٤ -

الترجم

خاتمة كتاب الأطعمة.

(١٨٠٣م) الظاهر لم يوافقه مسلم على تخريجه - المترجم.

۱۸۰۴- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: طَعَامُ الْإِثْنَيْنِ كَافِي الثَّلَاثَةِ وَطَعَامُ الثَّلَاثَةِ كَافِي الْأَرْبَعَةِ. (الحديث ۵۳۹۲) (۱۸۰۴).

نهبو هورميره - پرمزای خوای لی بی- فهرمووی: خوشه ویست - دروودی خوای لهسهر بی- دمفهرمووی: (نانی دووکهس بهشی سی کهس دهکا، ومانانی سی کهس بهشی چوار کهس دهکا). (تاج/ ۴ ل/ ۶۷ ز/ ۲۰ ژ ۱/ ش/ ت) + (ریاض/ ۲ ل/ ۲۶۲ ز/ ۱۱۰ ز/ ۷۵۵ + ۷۵۶/ ۷۵۶).

۱۸۰۵- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ لَا يَأْكُلُ حَتَّى يُؤْتِيَ بِمَسْكِينٍ يَأْكُلُ مَعَهُ، قَالَ نَافِعُ الرَّائِي عَنْهُ: فَأَذْخَلْتُ رَجُلًا يَأْكُلُ مَعَهُ فَأَكَلَ كَثِيرًا فَقَالَ يَا نَافِعُ لَا تُدْخِلْ هَذَا عَلَيَّ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مَعَى وَاحِدٍ وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ. (الحديث ۵۳۹۴ - طرفاه فی: ۵۳۹۳، ۵۳۹۵) (۱۸۰۵).

نافیع - پرحمه تی خودای لی بی- فهرمووی: دهستووری ئیبنوعمهر - پرمزای خوای لی بی- وابوو نانی بهته نیا نهده خوارد، هه میسه نانی لهگهل هه ژاراندا ده خوارد، نه گهر کهس نه بوايه، هه ژاریکیان بو پهیدا دهکرد، هه تا نانی لهگهلدا بخوات، جا جارئ هه ژاریکم برد بولای، نانی لهگهلیدا خوارد، بهلام زور زوری خوارد. فهرمووی: نهی نافیع! جارئ تر نه مه مه هیته بوم که نانم لهگهلدا بخوات، چونکه من له پیغه مه رم ژنه وتوو - دروودی خوای لهسهر بی- دهیفه رموو: (موسولمان کهمخوره و بهفتنیاته و خواردنی به پیت و فهره، دهلیی له چاو کافردا یه که دهی هیه، بهلام بیپروا چاو برسییه و سکه روو سکدراوه و خواردنی بی پیت و فهره، بویه هه رده خواو تی رناخوا و تیر نابی،

(۱۸۰۴) أخرجه مسلم في الأشربة: باب فضيلة المواصلات في الطعام: رقم/ ۲۰۸۵.

(۱۸۰۵) أخرجه مسلم في الأشربة: باب: المؤمن يأكل في نعي واحد: رقم/ ۲۰۶۱-۲۰۶۰.

وهك له چاو پياوى موسولماندا كهوت ورگى هه بى وايه). (تاج/ل ۵۳/ز ۱۶/ز ۱۹ + ۲۰ ش/ت + م/ت).

۱۸۰۶- عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِرَجُلٍ عِنْدَهُ: (لَا أَكُلُ وَ أَنَا مُتَّكِئٌ). (الحديث ۵۳۹۹ طرفه في: ۵۳۹۸) (۱۸۰۶).

ئه بو جوو حه يفه -رهمزای خوای لی بئ- فه رمووی: له خزمه تی پیغه مهردا بووم -دروودی خوای له سه ر بئ- پیاویکی له لابیوو، پیی فه رموو: من به پال كهوتنه وه شت ناخوم. (تاج/ل ۵۱/ز ۱۶/ز ۱۲/ب/د/ت/ن) + (رياض الصالحين/ ۲/ل ۲۵۸/ز ۱۰۸/ز ۷۴۶).

۱۸۰۷- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا عَابَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامًا قَطُّ إِلَّا اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ وَإِنْ كَرِهَهُ تَرَكَهُ. (الحديث ۵۴۰۹ طرفه في: ۳۵۶۳ = بهرگی/ل ۱۰۹/ل ۱۸۰۷).

ئه بو هورهیره -رهمزای خوای لی بئ- فه رمووی: پیغه مهردا -دروودی خوای له سه ر بئ- هه رگیز خراپه ی له خواردن و نان و ئاو نه ده گرت، نه گهر چه زی لی بوايه ده یخوارد، ده نا نه گهر به دلی نه بوايه وازی لی دهینا). (تاج/ل ۵۱/ز ۱۶/ز ۱۱/ل ۲۵۳/ز ۱۰۱/ز ۷۳۶).

۱۸۰۸- عَنْ سَهْلِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قِيلَ لَهُ: هَلْ رَأَيْتُمْ فِي زَمَانِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّقِيَّ؟ قَالَ: لَا، قِيلَ: كُنْتُمْ تَنْخَلُونَ الشَّعِيرَ؟ قَالَ: لَا وَلَكِنْ كُنَّا نَنْفُخُهُ. (حديث ۵۴۱۰، طرفه في: ۵۴۱۳) (۱۸۰۸).

(۸۰۶) لم يوافقه مسلم على تخريج حديث أبي جحيفة، (لا أكل متكئا) (فتح/ ۱۰/ ص ۷۳۴ خاتمة كتاب الأطعمة) - المترجم.

(۸۰۷) أخرجه مسلم في الأشربة: باب: لا يعيب الطعام، رقم/ ۲۰۶۴. راجع رقم/ ۱۴۳۶ تجريد.

(۸۰۸) لم يوافقه مسلم على تخريجه (فتح/ ۱۰/ ص ۷۳۴ - خاتمة كتاب الأطعمة) - المترجم.

گوترا بهسه هل - پرمزای خوای لی بی- نایا پیغه مهر - دروودو سلاو و
 صهلاوات و پرحممت و بهرکات و سوزو پیروزی خوای گهوره و سهروهری لهسه ر
 بی- نایا پیغه مهر نانی تیری ناردہ سپی خواردووه؟ فہرمووی: نہ ئیمہ و نہ
 پیغه مهر، تا نہ و روژدی کہ پیغه مهر چووه دیداری خودا چاومان بهنانی سپی
 نہکہوت. گوتیان پیی: نہی چوں چۆنی ناردی جۆتان چار دہکرد؟ نایا
 دمتانبیژایه وه؟ فہرمووی: نہ، بهلام فوومان لیی دہکرد، ئیتر نہ و سؤس و
 شتہی کہ بادمیبرد نہ و دمیبرد و نہ و دیشی دہمایه وه دہمان گرتہ وه و دہمان
 شیلاو دہمان کرد بههه ویر. (تاج/ ۹/ ل ۲۲۴/ ز ۱۷/ ز ۹۹/ ت/ ب).

۱۸۰۹- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَسَمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 يَوْمًا، بَيْنَ أَصْحَابِهِ ثَمْرًا فَأَعْطَى كُلَّ إِنْسَانٍ سَبْعَ ثَمَرَاتٍ، فَأَعْطَانِي سَبْعَ ثَمَرَاتٍ،
 إِحْدَاهُنَّ حَشَقَةٌ، فَلَمْ يَكُنْ فِيْهِنَّ ثَمْرَةٌ أَعْجَبَ مِنْهَا شَدَّتْ فِي مَضَاغِي. (الحديث
 ۵۴۱۱، طرفاه فی: ۵۴۴۱، ۵۴۱۱ م) (۱۸۰۹).

نہبو هورمیره - پرمزای خوای لی بی- فہرمووی: جاری پیغه مهر - دروودی
 خوای لهسه ر بی- لهبرکہمی خوراک، خورمای دابہش دہکرد بهسه ر
 هاورپیانیدا، هہرکہسهی بهژماره جهوت دهنکی دہداییمان، جهوت دهنکی دا
 بهمنیش، دهنکیکیان پووچهل بوو، جیرپوه بوو بوو، بهلام لهگهل نه وه دیشا
 لهلام لهه موویان خوشتر بوو، چونکه نووسا بهمه لاشوومه وه و بهگران
 دہجوورا، وهک بنیشت و ماجووم ههتا تاوی جوویم، لهبر نہ وه زور خوش
 بوو لهلام. (تاج/ ۴/ ل ۶۸/ ز ۲۰/ ز ۴/ ب/ ت).

١٨١٠- و عنه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ فَرَّ بِقَوْمٍ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ شَاةٌ مَصْلِيَّةٌ، فَدَعَوْهُ، فَأَبَى أَنْ يَأْكُلَ، وَقَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الدُّنْيَا وَلَمْ يَشْبَعْ مِنْ خُبْزِ الشَّعِيرِ. (الحديث ٥٤١٤) (١٨١٠).

نهبو هورمهیره - پهزای خوای لی بی- جارئ له لای کومه لی پیاووه پمت بوون مه پیکي بریانی یان بو دانرابوو، خه ریکی خواردنی بوون، خو لکی نه بو هورمهیره یان کرد که له که لیان دا له گوشتی نه و مه په برژاوه بخوات، به لام نه بو هورمهیره قاییل نه بوو، لی لی نه خوارد، وه هه رمووی: (پیتغه مهه - دروودی خوای له سهه بی- هه تا له دنیا در چوو، تیری له نانی جو نه خوارد، نیت من چون دلم به رای بی، که قاورمه و گوشتی بریانی بخوم).

١٨١١- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ قَدِيمِ الْمَدِينَةِ مِنْ طَعَامٍ بَرَّ ثَلَاثَ لَيَالٍ تَبَاعًا حَتَّى قُبِضَ. (الحديث ٥٤١١/ طرفه في: ٦٤٥٤) (١٨١١).

عائشه - پهزای خوای لی بی- هه رمووی: له وکاته وه که پیتغه مهه - دروودی خوای له سهه بی- کوچی کرد بو مه دینه، تا نه و روژهی که خودا به په حمهت بر دیه وه بو لای خوای، خو و خیزانه که ی سئ شه و له سهه په که تیر سکی خو یانیان له نانی که نه نه خواردووه. (تاج/ ٩/ ل ٣١٥/ ز ٩٦/ ز ١/ ش/ ت).

١٨١٢- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّهَا كَانَتْ إِذَا مَاتَ الْمَيِّتُ مِنْ أَهْلِهَا فَاجْتَمَعَ لِلذَّكَاءِ ثُمَّ تَفَرَّقْنَ إِلَّا أَهْلَهَا وَخَاصَّتَهَا أَمَرَتْ بِرُمَةٍ مِنْ ثَلْبِيَّةٍ فَطُبِخَتْ ثُمَّ صُنِعَ ثَرِيدٌ فَصَبَّتِ الثَّلْبِيَّةَ عَلَيْهَا ثُمَّ قَالَتْ: كُلْنَ مِنْهَا فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الثَّلْبِيَّةُ مُجَمَّةٌ لِفُؤَادِ

الْمَرِيضُ يُذْهِبُ بَعْضَ الْحُزَنِ. (الحديث ۵۴۱۷ طرفاه في: ۵۶۸۹ - ۵۶۹۰) (۱۸۱۲).

عائیشہ - پرزای خوای لی بی۔ کہ ہاوسہری پیغہ مہرہ - دروودی خوای لہ سہر بی۔ کاتی کہ سیکی دہمرد، ژنان کہ لیی گو دہوونہوہ، کاتی کہ بلاومیان لی دہکردو دہمانہوہ بہس کہسو کارو دہستو پیوہندہ مکی خوی، دہستووری دہدا پر دیزہیہک پہلوولہیان دہکردو دہیان کرد بہسہر تریتدا، ئہوسا عائیشہ بہژنہکانی دہگوت: لہمہ بخون، چونکہ من خوم ژنہوتوومہ لہ پیغہ مہر - دروودی خوای لہ سہر بی۔ دہیفہ رموو: (پہلوولہ بہری دلی نہخوش دہگری و ناوسکی دہحہوینیتہوہو خہمو خہفہتیش ہہئی دہرہوینیتہوہ)۔ (تاج/ ۴/ ل/ ۲۰۸/ ز/ ۶۷/ ژ/ ۳+۲+۱)۔

۱۸۱۳ - عَنْ حَدِيقَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا تَلْبَسُوا الْحَرِيرَ وَلَا الدِّيْبَاجَ وَلَا تَشْرَبُوا فِي آيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَلَا تَأْكُلُوا فِي صِحَافِهَا، فَإِنَّهَا لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَنَا فِي الْآخِرَةِ. (الحديث ۵۴۲۶ طرفاه في: ۵۶۳۲، ۵۶۳۳، ۵۸۳۱، ۵۸۳۷) (۱۸۱۳)۔

حوزہ ہیفہ - پرزای خوای لی بی۔ فہرمووی: ژنہوتم لہ پیغہ مہری خوشہ ہست و نازدار - دروودی خوای لہ سہر بی۔ دہیفہ رموو: (ٹاوریشم و دیباج لہ بہرمہ کھن، لہ حاجت و قاپ و قاچاگی زیرو زیویشا، نہشت بخون و نہشت بخونہوہ، چونکہ ئہمانہ لہ جیہانا بو ئہوانن و لہ دوارؤژدا بو خومانن)۔ (تاج/ ۴/ ل/ ۶۴/ ز/ ۱۹/ ژ/ ۱/ ش/ د/ ت/ ن)۔

(۸۱۲) أخرجه مسلم في السلام، باب: التلبينة مجمة لفؤاد المريض رقم/ ۲۲۱۶.

(۸۱۳) أخرجه مسلم في اللباس و الزينة، باب: تحريم استعمال إناء الذهب و الفضة،

له گێرانه وهکی تاجول ئوصولدا: هه رکه سی له حاجه تی زیڤدا، یا له حاجه تی زیودا شت بخوا، یا شت بخواته وه ئه وه قلبه قلب ناگری دۆزه خ دهرژینیته ناوسکی خۆیه وه).

روونکردنه وه:

مه به ست له خۆمان موسوڵمانانه، مه به ستیش له وان ناموسوڵمانانه، لیڤدا دوو خالی سهره کی هه یه:

یه کهم: برپاری ژن له م چوارشته دا له بیاو جیا یه، زیڤو زیوو ئاوریشم و دیباج بۆ ژن ره واو دروسته، ته نیا وه ک حاجه ت و قاپ و قاجاخ ئه م چوارشته بۆ ژنیش نادرسته. به لام به شیوه ی گشتی کرپن و فروشتن و بازرگانی کردن به م چوارشته وه بۆ هه موو موسوڵمانی، نیڤ بی، یا می بی، دروسته، له گه ل هه ندی مه رجی تایبته که ئیستا شوینی ئه و ورده کاریه نییه، له بهر ئه وه دروست کردنی پارچه و خشل و که لوپه ل و شتی و له م شتانه دروسته، وه داده نری به که سابه تی هه لال، هه مووشمان دهرانین که کاسب خۆشه ویستی خوا یه. (بڤ: فیه کی ناسان/ ۱ ل/ ۲۱ ز/ ۶).

دوو هه م: ئه و رسته یه ی له فهرمووده که که ده فهرموی: (ئه م چوار شته بۆ بی برپوایانه له جیهانا) ئه وه بۆ به یانی واقع و رووداوه، نه وه ک بۆ به یانی ئه وه بی که ئه مانه له دنیا دا بۆ ئه وان هه لال و ره وان.

ته نیا ئه وه ند هه یه ده سه لاتی ولاتی ئیسلام ده توانی ئه م شتانه له موسوڵمان قه ده ده بکا، مه گه ر له سنووری ره وای خۆیا نا، به لام بۆی نییه ئه م چوارشته له ناو موسوڵمان قه ده ده بکات!!

۱۸۱۴ - عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ أَبُو شُعَيْبٍ وَكَانَ لَهُ غُلَامٌ لَحَامٌ فَقَالَ: اصْنَعْ لِي طَعَامًا أَذْغُو رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَمْسَةَ خَمْسَةٍ، فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَامِسَ خَمْسَةٍ، فَتَبِعَهُمْ رَجُلٌ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّكَ دَعَوْتَنَا خَامِسَ خَمْسَةٍ،

وَهَذَا رَجُلٌ قَدْ تَبِعَنَا، فَإِنْ شِئْتَ أَذْنْتُ لَهُ وَإِنْ شِئْتَ تَرَكْتُهُ. قَالَ: بَلْ أَذْنْتُ لَهُ. (الحديث ۵۴۳۴ أطرافه في: ۲۰۸۱، ۲۴۵۶، ۵۴۶۱) (۱۸۱۴).

ئەبو مەسعوودی ئەنصاری -پەزای خوای ئی بی- فەرمووی: پیاویکی ئەنصاری ناوی ئەبو شوعەیب بوو، خوڵامیکی گۆشتفرۆشی هەبوو، پی گوت: نانێ دروست بکە، پیغەمەر و چوار کەسی تر خەڵک دەکەم، جا پیغەمەر و چوارکەسی تری بانگ کرد، پیاویکیش شوینیان کەوت، کە گەیشتنە بەردەرگای مالهە، پیغەمەر -دروودی خوای لەسەر بی- بەخاوەن مالهەکی فەرمووی: (ئەم پیاووە شوینمان کەوتوو، کە تۆخوڵکت کردین ئەومان لەگەڵ نەبوو، جا ئەگەر پێی ئەدەدێ ئەوا دێه ژوورەو، ئەگەر حەزیش ئەکەیت ئەوا دەگەرپێتەو؟ خانە خویکەیش گوتی: قوربان! رێگەی پی ئەدەم، با بفەرموئ لەگەڵ ئێو). (ریاض ۲/ ز ۱۰۳/ ل ۲۵۴/ ژ ۷۳۹ چاپی دووهم).

۱۸۱۵- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ الرُّطْبَ بِالْقِثَاءِ. (الحديث ۵۴۴۰، طرفاه في ۵۴۴۷، ۵۴۴۹) (۱۸۱۵).

عەبدوڵلای کورپی جەعەفەری کورپی ئەبو تالیب -پەزای خوا لە خۆیی و بابی بی- فەرمووی: پیغەمەرم دی -دروودی خوای لەسەر بی- فەریکە خورما (روتاب)ی دەخوارد بە تروزییەو. وە فەرمووی: (فینکی تروزیەکە گەرمکی خورماکە دەشکێنێ). (تاج ۴/ ز ۲۱/ ل ۷۳/ ژ ۳+۲).

روونکردنەو:

پشتە ی ئەم فەرموودەیە لە پشته چوارینەکانی بوخارییە، پیاوانی پشتهکە ئەمانەن (بەروانە: ژمارە/ ۶۹۴ = بەرگی دووهم لاپەرە/ ۱۱۶):

(۸۱۴) أخرجه مسلم في الأثرية، باب: ما يفعل الضيف إذا تبعه غير من دعاه... رقم/ ۲۰۳۶.

(۸۱۵) أخرجه مسلم في الأثرية، باب: أكل القثاء بالرطب، الرقم/ ۲۰۴۳.

۱. مامؤستای بوخاری، که بوخاری ئەم فەرموودەیی لەووه گیراومتهوه، کهناوی عەبدولعەزیزی کورپی عەبدوڵلایه.

۲. شیخی شیخەکهی بوخاری، کهناوی: ئیبراهیمی کورپی سەعدی کورپی ئیبراهیمی کورپی عەبدولپەرەحمانی کورپی عەوفە (بروانه: ژماره: ۹۹۳ ته جرید = ۲۰۴۸ فتح الباری - بهرگی ۲/ ل ۵). مامؤستای مامؤستاکهی بوخاری ئەم فەرموودەیه لەباوکی خۆیهوه دهگیرێتتهوه که:

۳. سەعدی کورپی ئیبراهیم، کورپی عەبدولپەرەحمان کورپی عەوف، ئەویش ئەم فەرموودەیه دهگیرێتتهوه له:

۴. عەبدوڵلای کورپی جەعفەری کورپی ئەبوتالیب، رەزاو پەرەمەتی خودا له هەموویان بێ- (بروانه: ژماره: ۷۶۱ ته جرید = ب/ ۱/ ل ۷۸۸). پیاوی سییەم لەم فەرموودەیهدا، کهسەعدە له گچکهی پەرپەرمانه، واته: له صقاری تابعینه، کهناسراون بهچینی دووهمی موسوڵمانان، پیاوی چوارەمیش که عەبدوڵلای کورپی جەعفەر له گچکهی هاوپیانه، واته: صقاری صەحابیه، که پیغمەر مردوووه ئەو منالکار بووه. دوو فەرموودە لەبوخاریدا ههیه، لهخاکی حەبەشه، کاتی باوک و دایکی لهوئ کۆچکار بوون عەبدوڵلا له دایک بووه، دایکی ناوی ئەسمائی کچی عومەیه، یەکەم منائی موسوڵمانه که له حەبەشهدا له دایک بووه، کاتی باوک و دایکی له حەبەشهوه هاتن بۆ مەدینه ئەویش له گەلیانا هات، دووبرای باوک و دایکی تریشی هەبوو، کهناویان موحەمەد و عەون بوو، ئەوانیش له پاپۆرەکهدا له گەل ئەوانا کۆچیان کرد بۆلای پیغمەر، له مەدینه، پیغمەر - دروودی خوای لەسەر بێ- دەستی هینا به سەریداو، فەرمووی: (خودایه: چیگهی جەعفەر به منائەکانی پربکەر موه). کاتی پیغمەر - دروودی خوای لەسەر بێ- مرد، عەبدوڵلا تەمەنی دە سال بوو، له جەنگی صفین دا عەبدوڵلا یەکێ بوو له فەرماندەکانی ئیمامی عەلی، عەبدوڵلا زۆر سەخی بوو، تەنانەت ناسراو بوو به: به حەری جوود، واته:

دمریای سه خیتی، پایاوکی پیوانه‌ی رموش به‌رزی زمان پاک و رموش پاک
 بوو، رای وابوو که گوی گرتن له گورانی و له‌دمنگی خوش هه‌یدی نییه،
 هه‌رمووده‌ی له‌په‌یغه‌مه‌رموه له‌به‌رکردوو، ئه‌م زاتانه له‌وه‌وه، له‌په‌یغه‌مه‌رموه،
 هه‌رمووده‌مکانی ئه‌ویانگی‌پارامته‌وه؛ دوو‌کوره‌که‌ی خوی؛ ئیسماعیل و موعاویه،
 هه‌روا ئه‌بوجه‌عه‌ر محمه‌دی کوری عه‌لی و قاسمی کوری موحه‌مه‌د و
 عورو‌ی کوری زوبه‌یر و سه‌دی کوری ئیبراهیمی ئه‌کبه‌ر و شه‌عی و مورق
 العجلی و عه‌بدو‌ل‌لای کوری شدادو هه‌سه‌نی کوری سه‌عدو عه‌باسی کوری
 سه‌هلی کوری سه‌عدو که‌سانی تریش. له‌مه‌دینه‌ مرد، سالی هه‌شتای کۆچی،
 له‌ته‌مه‌نی نه‌وه‌د سالی‌دا، (به‌روانه؛ هه‌رمووده‌ی ژماره‌/ ۱۵۷۶ ته‌جرید = ۴۲۳۰،
 ۴۲۳۱، فتح‌الباری + ۱۵۸۰ ته‌جرید = ۴۲۶۱ فتح‌الباری = به‌رگی چواره‌م / ۳۲۱) +
 (تاج/ ۴ ز/ ۱۰۲ ل/ ۳۲۷ ز/ ۱).

۱۸۱۶ - عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ بِالْمَدِينَةِ يَهُودِيٌّ
 وَكَانَ يُسَلِّفُنِي فِي تَمْرِ إِلَى الْجَدَادِ وَكَانَتْ لِحَابِرِ الْأَرْضِ الَّتِي بِطَرِيقِ رُومَةَ
 فَجَلَسْتُ فَخَلَا عَامًا فَجَاءَنِي الْيَهُودِيُّ عِنْدَ الْجَدَادِ وَلَمْ أَجِدْ مِنْهَا شَيْئًا فَجَعَلْتُ
 أَسْتَنْظِرُهُ إِلَى قَابِلٍ فَيَأْتِي فَأُخْبِرَ بِذَلِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِأَصْحَابِهِ
 امْشُوا نَسْتَنْظِرُ لِحَابِرِ مِنَ الْيَهُودِيِّ فَجَاءُونِي فِي نَخْلٍ فَجَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ يُكَلِّمُ الْيَهُودِيَّ فَيَقُولُ أَبَا الْقَاسِمِ لَا أَنْظِرُهُ فَلَمَّا رَأَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ قَامَ فَطَافَ فِي النَّخْلِ ثُمَّ جَاءَهُ فَكَلَّمَهُ فَأَبَى فَقُمْتُ فَجِئْتُ بِقَلِيلٍ رُطَبٍ فَوَضَعْتُهُ
 بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَكَلَ ثُمَّ قَالَ أَيْنَ عَرِيضُكَ يَا جَابِرُ فَأَخْبَرْتُهُ
 فَقَالَ افْرُشْ لِي فِيهِ فَفَرَشْتُهُ فَدَخَلَ فَرَقْدَهُ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ فَجِئْتُهُ بِقُبْضَةٍ أُخْرَى فَأَكَلَ مِنْهَا
 ثُمَّ قَامَ فَكَلَّمُ الْيَهُودِيَّ فَأَبَى عَلَيْهِ فَقَامَ فِي الرُّطَابِ فِي النَّخْلِ الثَّانِيَةِ ثُمَّ قَالَ يَا جَابِرُ
 جِدْ وَأَقْضِ فَرَقَفَ فِي الْجَدَادِ فَجَدَدْتُ مِنْهَا مَا قَضَيْتُهُ وَفَضَّلْتُ مِثْلَهُ فَخَرَجْتُ حَتَّى

جِئْتُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَشَّرْتُهُ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ. (الحديث ٥٤٤٣) (١٨١٦).

جابیری کو پی عہدوللہ - پرمزای خوائی لی بی۔ فہرمووی: جوولہکھین
لہمہدینہ ہہبوو، پیٹھکی پارہم لکی و مردہگرت بہسہلہم بہسہر خورما ہہتا
کاتی پنینی، باخہ خورمایہکم ہہبوو، لہریگہکھی بیری رومہ بوو، ئەو سالاہ
پرمزہ خورماکہ بہری نہگرت، مہگہر زور کہم، ئەوہیش دہبوو بہہووی
دواکہوتنی دانہوہی سہلہمہکھی سہرم، جا کاتی خورماپنین، کابرای
جوولہکھ ہات بولامن داوای خورماکہی لیم کرد، منیش ہیچم لی نہپنی بوو،
لہبہر ئەوہ داوام لی کرد کہ ہہتا سالی ناپیندہ مؤلہتم بدات، بہلام قاییل
نہبوو مؤلہتی نہدام. ئەمہ ئەگپرنہوہ بو پیغہمہر - دروودی خوائی لہسہر
بی۔ ئەویش بہہاوپیکانی لای خووی دہفہرموی: (بابرپوین داوای مؤلہتی
دواخستن لہو جوولہکھیہ بکہین، کہ مؤلہتی جابیر بدا تاسائی). جا لہناو
پرمزہ خورماکہ مابووم ہاتن بولام، وہ پیغہمہر - دروودی خوائی لہسہر بی۔ لہم
بارہیہوہ زوری لہگہل کابرای جووہ فہرموو، سوودی نہبوو، ہہموو جاری
کابرای جوولہکھ بہپیغہمہری دہگوت: ئەی ئەبو ہاسم! مؤلہتی جابیر نادہم،
جا کاتی پیغہمہر - دروودی خوائی لہسہر بی۔ پوانی حالہکھ وایہ، ہہلسا
خولیکی خوارد بہناو باخہ خورماکہدا، دیسان جووہ ملی نہدا و قاییل
جوولہکھو لہم بارہیہوہ قسہی لہگہل کردہوہ، دیسان جووہ ملی نہدا و قاییل
نہبوو مؤلہتی جابیر بدات، جا منیش ہہلسام چووم ہہنی فہریکہ خورمای
تازہم ہیئا و لہبہردہم پیغہمہردا دامنا بوی، ئەویش لکی نوش کرد، ئەو جا
فہرمووی: (ئەی جابیر! ساباتہکەت، کەلەناو ئەم باخەدا، ستاری تیا دہگریت
لەکوئ یە؟) منیش نیشانم دا و جیگہکھیم پی گوت. فہرمووی شتیکم لہبنیا

(۱۸۱) لم یوافقہ مسلم علی تخریج حدیث جابر فی وفاء دینہ (فتح) ۱۰/ ص ۷۲۴ - خاتمہ

بۇ راخە، ئەوجا تەشريفى چوۋە ناۋ ساباتەكەۋ سەرخەۋىكى تيا شكاند و ئەوسا خەبەرى بۆۋە، جا چەپكى فەرىكە خورماى ترم بۆيھىنا و لىنى خوارد، ئەوسا ھەئساۋ قەسى لەگەل جوۋلەكەكە لەم بارمىەۋە كەردەۋە، بەلام جوۋە رازى نەبوو، ئەنجا بەناۋ بەرى تازەى باخەكەدا، كە ھىشتا بەدارمەۋە بوو. جارى تر سووراپىەۋە و نزاى پىرۋزى و پىتو فەرى دىسان بەسەردا خويندەۋە، ئەوسا بەپشتى پىتو فەرى خودا فەرموۋى: (دەست بكە بەرنىنى خورماى باخەكەۋ بە تەۋاۋى قەرزى سەلەمەكەى جوۋلەكەكە بەدەرەۋە ئەى جابىر!).

جا پىغەمەر دروۋدى خۋاى لەسەر بى. خۋى لەناۋ مشتاخى خورما رىزناۋەكەدا بۇ موفەپكى ۋەستا، منىش دەستم كەرد بە رنىنى خورماى باخەكە، ھەتا بەتەۋاۋى سەلەمى جوۋلەكەكەم داپەۋە، ۋە ئەۋەندەى تىرىشى لى زىاد بوو، جا لەخۋشى ئەۋەى كە ئىمە بەتەماى ئەۋەىش نەبوۋىن كەبەرى باخەكە بەشى قەرزى جوۋلەكەكە بكا، كەچى لەپىتو فەرى پىغەمەرەۋە دوو ئەۋەندەى تيا بوو رۋىشتەم بۇلاى پىغەمەر، ۋە موزدەى ئەم پىتو فەرو پىرۋزىيەم پىدا، ئەۋىش بۇ روونكردەۋەى ئەم موعجىزە گەۋرەيە، كە بەلگەيە لەسەر پىغەمەرايەتى ئەۋكەسەى كەلەسەر دەستىدا پروۋى داۋە فەرموۋى: (شايبەتى دەدەم كەمن پىغەمەرى رەۋانەكراۋى خودام، دەنا خودا موعجىزەى ۋا گەۋرەى لەسەر دەستى مندا پىشان نەئەدا). (برۋانە: تاج/۴ ز/۱۰۸ ل/۳۴۶ ز/۱).

۱۸۱۷ - عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ تَصَبَّحَ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعَ ثَمَرَاتٍ عَجْوَةٍ لَمْ يَضُرَّهُ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ سُمْ وَلَا سِحْرٌ. (الحديث ۵۴۴۵ أطرافه في: ۵۷۶۸، ۵۷۶۹، ۵۷۷۹) (۱۸۱۷).

سەعدی کورپی ئەبو وەقاص -رەزای خوای ئی بئ- فەرمووی: پێغەمەر - دروودی خوای لەسەر بئ- فەرمووی: (هەرکەسێ بەیانیاں لەسەر خورینێ، حەوت دەنک خوماى (عەجوە) بخوات، ئیتر ئەو رۆژە نە زەهرو نە جادوو زیانیاں نابێ بۆی). (تاج/ ٤/ ز/ ٦٥/ ل/ ٢٠٣/ ژ/ ١).

١٨١٨- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَمْسَحُ يَدَهُ حَتَّى يُلْعَقَهَا أَوْ يُلْعِقَهَا. (الحديث ٥٤٥٦) (١٨١٨).

ئیبنو عەباس -رەزای خوایان ئی بئ- دەفەرموئ: پێغەمەر -دروودی خوای لەسەر بئ- دەفەرموئ: (کەنان دەخۆن دەستی خۆتان مەسپن، هەتا خۆتان دەیلێسنەوه، یا یەکی تر بۆتانی دەلێسیتەوه!). (تاج/ ٤/ ز/ ١٦/ ل/ ٥٦/ ژ/ ٢٤).

پووونکردنەوه،

هۆی ئەم لستەنەوهیە ئەوهیە کە لەفەرمودەیهکی تردا پێغەمەر -دروودی خوای لەسەر بئ- دەفەرموئ: (ئێو نازانن کە پیت و فەرپی خواردەمەنێ یە کە تان لە کامەى دایە). (پروانە: ریاض الصالحین بەرگی/ ٢/ ل/ ٢٦٠/ ز/ ١٠٩/ ژ/ ٧٥٢).

وهکی تریش مەبەست لەوهی کە کەسێ تر لەپاش نانخواردن دەستی بۆ بلیسیتەوه ئەگەر خۆی نەیلێسایەوه، کە سێکە کە قیزو بیز لەوهنە کاتەوه، وەك منالی خۆی و فەقێی کە بۆ پیرۆزی دەستی بلیسیتەوه، بەهەر حال، بەهیچ شیوەیهك مەبەست ئەوه نییه کە موسوڵمان کاری ناشایسته و باری نالهبار بره و پێ بدا، ئەم جوژه کارە سوننەتە، کردنی سوننەتیش هەرکاتێ کیشەیهکی بۆ موسوڵمانان دروست دەکرد، ئەوه نەکردنی لەکردنی باشترە، وەك زۆر لە سوننەتەکانی حەج، ئەگەر هەموو حاجی یەك لەکاتی حەج کردنا حەجەرو لئەسوود ماچ بکا، یا ئیسلامی روکنی یەمانی بکا، یا دوورکات

نويژى سوننهت له مه قامى ئيبراهيم بكا، نه وه هه موو حه جه كه يان دهغه وتى،
يا هه زاران كه س دمېن به ژېر پټوه، هه تا زور له زانايانى خاوهن ته قواى نه مړو
قسه له وه دهكهن، كه دروسته بؤ بهرزه وه ندى ئيسلام و موسولمانان تهركى
هه ندى واجبيش بكرى، وهك كچى موسولمان به بهرگى مؤدوه له زانكو د هوم
بكا، نه گهر د هولت ريگه نهددا به بهرگى موسولمانان وه د هوم بكا،
هه موومان د زمانين روژ گوږاوه، خه لك خراب بوون، صه لى بيهت و
صه هيؤنيه تيش هت وهك نه مړو، به نه رمه بره، له دزى ئيسلام سهنگه ريان
نه گرتووه، له هه مووى بقت له ولاتى ئيمه دا به داخه وه، مزگه وته كان چولن،
مهيدان خالى يه، زاناي داناي كارا كه م بووه، نه وه ميشى هه يه كه نارخواه!
به تايبه تى له ولاتى ئيمه دا، كه ساني پيدا بوون، په رومردى ناو زي رابن،
كه خويان پيى ده لپن: خه باتى ژيرزه مينى، ئيستا هه لپان بؤ په خساوه،
دمغه زو كينه ي پهنگه وه خواردوى چهند سالي ناو د هروونى پيسان به و
په رى سه ربه ستى يه وه، وه بى په روا له دزى ئيسلام، وهك ناو ده ستخانه دمردى
هه ل دمړيژن، وه بؤ نه گبه تى هه ل و مه رجيكى واش په خساوه كه خه لك
گوږيان لى ده گريو بگره باومرپيشيان پي ده كا، به تايبه تى له كوردستانى
نازاددا، به ناوى نازاد يه وه، كو مه لى نيمچه ميرزا و به ناو رو شنيير، به
كريگيراون، بؤ په فكردن و تانه وته شهردان له ئيسلام، هه تا شيوه ي جوانى گه لى
كورد ناشيرين بكهن و هه ل بؤ دوزمن بسازيننه وه كه گوايه كورد كافر
بونه ته وه تا نه فالمان بكهنه وه.

١٨١٩- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَدْ كُنَّا زَمَانَ النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ لَنَا مَنَادِيلُ إِلَّا أَكْفُنَا وَسَوَاعِدُنَا وَأَقْدَامُنَا ثُمَّ لُصِّلِي وَكَا
تَتَوَضَّأُ. (الحديث ٥٤٥٧) (١٨١٩).

جابیری کوپی عہدو للاً - ہرمزای خویان لی بی۔ فہرمووی: (جاران نیمہ
لہسہ ردمی حہزہ تدا - دروودی خوی لہسہر بی۔ بیجگہ لہلہ پو قول و
ژیرپی خومان دہستہ سپی ترمان نہ بوو، واتہ: کاتی شتیکیان دہخوارد
کہ دہستیان چہور دہ بوو، یا تہر دہ بوو، لہبہرئہ وہی خاوی و دہسمال و
دہستہ سریان نہ بوو دہستیان بہ دہستہ کہی تریان، یان بہ قولی خویان یا بہ بن
پی و پستی پی خویان دہسری). مہبہست روونکردنہ وہی پلہی ہہزاری و کہم
دہستیانہ، لہوسہ ردمہدا، چونکہ نہ مہ بابہ تی (رہنائیقہ = ناسککاریہ
دلہہ ژینہ کان) دہنا مہبہست نہ وہ نییہ کہشتی وا سوننہت بی.

۱۸۲۰ - عَنْ أَبِي أَمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا
رَفَعَ مَائِدَتَهُ قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مُدَّعٍ وَلَا مُسْتَعْتَى
عَنْ رَبَّنَا. (الحديث ۵۴۵۸ طرفه في: ۵۴۵۹) (۱۸۲۰).

نہ بو نومامہ - ہرمزای خوی لی بی۔ فہرمووی: لہپاش نانخواردن کہ
سفرہ کہی پیغہ مہر - دروودی خوی لہسہر بی۔ ہلہدہ گیر، دہیفہرموو (الحمد
للہ کثیرا طیباً مبارکاً فیہ غیر مکفی ولا مددع ولا مستعتی عنہ ربنا: سوپاس و
ستایش و حہمدیکی زوری پاک و پیروز بو خودای پەروردگارمان، نہ کہس
جیگہی نہو دہگریتہ وہ و نہوازی لی نہہینری و نہئہوزاتہ پشت گوئی
دہخری، وہ کہس نییہ کہلہ خوا بی نیازبی، نہو خودای نیمہیہ). (ریاض
الصالحین/ ۲/ ز/ ۱۰۰/ ل/ ۲۵۱/ ژ/ ۷۳۳) + (تاج/ ۴/ ل/ ۶۲/ ز/ ۱۸۰).

۱۸۲۰ م- و عنه في رواية: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا فَرَعَ مِنْ
طَعَامِهِ، قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَفَانَا وَأَرْوَانَا غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مَكْفُورٍ. (۱۸۲۰-۳)

(۸۲۰) لم يوافقہ مسلم على تخريج حديث أبي أمامة في الدعاء بعد الأكل - المصدر السابق -
الترجم.

(۸۲۰-۴) لم يوافقہ مسلم على تخريج حديث أبي أمامة في الدعاء بعد الأكل - المصدر السابق -
الترجم.

دیسان لہنہ بوئو مامہ وہ - پرزای خوای لی بی- لہ گیرانہ و میہ کی تردا؛
 حہ زرمٹ - دروودی خوای لہ سہر بی- لہ دوای نانخواردن دمیفہ رموو؛ (الْحَمْدُ لِلَّهِ
 الَّذِي كَفَّأَنَا وَأَرْوَأَنَا غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مَكْفُورٍ: سوپاس و ستایش بو خودا کہ ہر
 خوی بہس و بہشمان دہکاو، ہر خوی تیراومان دہکا، نہ کہس دمتوانی جیگہ کی
 نہ و بگریتہ وہ، نہ کہس رادہی دہکہ وی کہناسوپاسی نہ و زاتہ بکا). (تاج/ ۴ ز/ ۸
 ل/ ۶۲ ز/ ۲).

۱۸۲۱- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَنَا أَعْلَمُ النَّاسَ بِالْحِجَابِ كَانَ أَبِي بْنُ
 كَعْبٍ يَسْأَلُنِي عَنْهُ أَصْبَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَرُوسًا بِزَيْنَبَ بِنْتِ
 جَحْشٍ وَكَانَ تَزَوُّجُهَا بِالْمَدِينَةِ فَدَعَا النَّاسَ لِلطَّعَامِ بَعْدَ ارْتِفَاعِ النَّهَارِ فَجَلَسَ رَسُولُ
 اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَلَسَ مَعَهُ رَجُلَانِ بَعْدَ مَا قَامَ الْقَوْمُ حَتَّى قَامَ رَسُولُ اللَّهِ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَشَى وَمَشَيْتُ مَعَهُ حَتَّى بَلَغَ بَابَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ، ثُمَّ ظَنُّ
 أَنَّهُمْ خَرَجُوا فَرَجَعَ فَرَجَعْتُ مَعَهُ فَإِذَا هُمْ جُلُوسٌ مَكَالَهُمْ فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ الثَّانِيَةَ
 حَتَّى بَلَغَ بَابَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ فَإِذَا هُمْ قَدْ قَامُوا فَصَرَبَ بَيْنِي
 وَبَيْنَهُ سِتْرًا وَأَنْزَلَ الْحِجَابَ. (الحديث ۵۴۶۶ أطرافه في: ۴۷۹۱، ۴۷۹۲، ۴۷۹۳،
 ۵۴۶۶، ۶۲۳۸، ۶۲۲۶، ۶۲۷۱، ۷۴۲۱) (۱۸۲۱).

نہنس - پرزای خوای لی بی- فہرمووی: من لہہموو کہسی باشر لہبارہی
 حیجابہ وہ شارمزام و ناگام لیہتی، ثوبہی کی کوری کہعبیش لہبارہی ثاہتی
 حیجابہ وہ پرسیری لیم کرد، ہوی ہاتنی ثاہتی حیجاب ناوا بوو: پیغہمہر -
 دروودی خوای لہسہر بی- لہمہدینہ زہینہبی کچی جہحشی ہینا، جا شہوی
 زاوایی بو بہیانی کہخوڑ بہرزہوہ بوو، پیغہمہر - دروودی خوای لہسہر بی-
 نانی شایی دروست کردو بانگہیشتی لہخہک کرد بو نانخواردن بہم

بۆنە يەوہ. جا کاتى خەلکەكە لەپاش نانخواردن بلأوميان لىكرد، چەند پياوئ
 لەخزمەتى پيغەمەردا -دروودى خواى لەسەر بى- دانىشتن و نەپويشتن و ھەر
 دەورىان چۆل نەکرد، ھەتا پيغەمەر خوى ھەلسا و پويشت، منيش
 لەخزمەتيدا رويشتە ھەتا گەيشتە بەردمەرگای ھۆدەكەى عائيشە، ئەوسا
 لەويوہ گەپايەوہ منيش لەگەلئا گەپامەوہ، وە لەپيغەمەر وابوو كە ئيستا
 پياوہكان رويشتوون، كەچى تەماشامان كرد ھيشتا ھەر لەشويئى خويان
 دانىشتوون، ديسان پيغەمەر -دروودى خواى لەسەر بى- گەپايەوہ و رويشت
 ھەتا گەيشتەوہ بەردمەرگای ھۆدەكەى عائيشە، منيش ديسان لەگەلئا چووم كە
 پيغەمەر گەپايەوہ، منيش لەگەلئا گەپامەوہ، ئەمجارميان كەتەماشامان كرد
 پياوہكان ھەلسابوون رويشتبوون. ئيتەر پيغەمەر -دروودى خواى لەسەر بى-
 بەردەى لەنيوانى من و خويىدا دادايەوہ وەخوداى گەورە نايەتى حىجابى
 ناردە خوارەوہ كەدەفەرەموى: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِيَّاهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا إِذَا طَعِمْتُمْ فَانْصَرُّوا وَلَا مُسْتَأْسِنِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا (۵۳/۳۳) سورة الأحزاب** واتە: ئەى كەسانى
 كە باومەرتان ھيئناوہ بەخوداو بەپيغەمەرى خودا، خود سەر خوتان مەكەن
 بەناو مائەكانى پيغەمەردا، مەگەر كاتى كەپيگەتان پيبدەرى بۆ نانخواردن و
 شتى وا، لەم حالەشدا كاتى بچن كەنانەكە پيگەيشتبى، نەوہك لەپيشا بچن
 لەوى چاوہنواربەكەن تا نان پى دەگا، جاكاتى خولك كران بپوئ، كاتى نانتان
 خوارد بلأوہى لى بکەن، وە لەوى كۆپى قەسەى لى دامەبەستن و زۆر
 مەمىننەوہ، چونكە شتى وا ئازارى پيغەمەردەدا، پيغەمەر شەرمەتان لىدەكا،
 بۆيە قەسەناكا، بەلام خودا لەشتى حەق شەرم ناکا، وەھەر كاتى داواى شتى

دهكەن لە ھاوسەرەكانی پێڤەمەر لەپشتی پەردەو داوایان ئی بکەن، چونکە بەم شیوەیە باشترە بۆ دڵپاکی ئیویمیش و بۆ ئەوانیش. (تاج/ ۳ ز/ ۴۰ ل/ ۹۴ ژ/ ۵ ش/ت).

روونکردنەوه:

زمینه‌بی کچی جەحش دایکی ناوی ئومەیه‌ی کچی عەبدول مۆتەلیبی کۆری هاشم بوون کە واتە پوورزای پێڤەمەر، لەپێشدا ژنی زەیدی کۆری حاریسەبوو، کە زەید لەپێشدا زۆرکۆری پێڤەمەر بوو، کە زەید تەڵاقدیدا شوویکرد بەپێڤەمەر، زمینه‌ب جوان بوو، لەپیش ئەویدا شووبکا بەپێڤەمەر ناوی (بزة) بوو، پێڤەمەر ناوی نا زمینه‌ب، لەسالی پینجی کۆچیدا شووی کرد بە پێڤەمەر، تەمەنی زمینه‌ب ئەو کاتە سی و پینج سال بوو، ژنیکی خواناسی خواپەرستی زۆر باش بوو، شەونۆژی زۆری دەکرد، رۆژووی سوننەتی زۆری دەگرت، خێرکەرێکی گەورەبوو، ژنیکی دەست رەنگین بوو، کەوێی خوش دەکرد، مەشکەو کۆندە دەرەووری و دەمفرۆشت و پارەکە دەرەو بەخێر وە دەیدا بەهەزاران، جاری زمینه‌ب بەسەفیه‌ی ھاوسەری پێڤەمەر دەلێ: کچە جوو، لەسەر ئەو دەوری سی مانگ، پێڤەمەر دەنگی ئی دابری زمینه‌ب کەمێ کورتە بالابوو، یەکەم ژنی پێڤەمەر بوو کە لەدوای مردنی پێڤەمەر مرد. کۆمەلێ فەرمووده لەپێڤەمەر وە دەگیرێتەوه، ئەم زاتانە فەرمووده‌کانی ئەویان گیراوتەوه: موحەمەدی کۆری عەبدوللای کۆری جەحش کە برازای بوو، هەر وەها ئوم حەبیبە کچی ئەبوسوفیان و زمینه‌بی کچی ئەبوسەلەمە، لەبوخاریدا دوو فەرمووده‌ی هەیه، زمینه‌ب کفنیکی بۆ خۆی نامادەکردبوو، کاتی کە وەتە گیانە لا گوتی: خۆم کفنیکم بۆخۆم نامادەکردوو، عومەریش کفنیکم بۆ دەنێری، لەیه‌کیکیاناً بمنێژن و ئەوی تریان بکەن بەخێر! ئەگەر دەتوان کراسەکە‌ی بەریشم بکەن بەخێر!!.

داستانی شووگردنه که ی به پیغمه مهر، وا له سوورته تی نه حزابا به دوورو
 دریژی له ته مه نی په نجا سالتیدا، له سالی بیستنی کوچیدا، له سه رده می
 جینیشینی عومهردا کوچی دوایی کرد، که له وسالهدا میسر نازادکرا. بو
 زید زانیاری تر، سه بارمت به ژیانی خاتوو زمینهب پروانه نه شوینانه،
 فهرمووده ی ژماره/۱۱۲۱ مختصر صحیح البخاری به کوردی بهرگی سییه م ل/۲۰۹
 = ۲۶۶۱ فه تحولباری + فهرمووده ی/۳ بهرگی ل/۱۲ + ۹۴/ز بهرگی ل/۱۸ +
 ۱۵۴/ز بهرگی ل/۱۷۰ + ۳۵۹/ب ل/۱ + ۳۵۶/ز بهرگی دووهم لاپه ره/۳۹
 + ۹۳۱/ز بهرگی ل/۲۰۸ + ۹۳۵/ز بهرگی ل/۱۰ + ۱۴۹۸/ز بهرگی ل/۴ + ۱۸۴/ز
 ژماره/۱۴۹۹ بهرگی ل/۴ + ۱۸۵/ز تاج/۵ + ۴۰/ز ل/۱۵۹ + تاج/۵ ز/۳۵ + ۱۴۸/ز
 ز/۳۶ ل/۱۴۹ + ز/۳۷ ل/۱۵۲ + ز/۲۸ ل/۱۵۸ + ز/۴۱ ل/۱۶۱).

بسم الله الرحمن الرحيم

ماموستای عهسقه لانی - په زای خوی لی بی- له مییدا دمفه رموی، نامه ی
 خوارده مه نییه کان (کتاب الأطعمة) سه دو دوازه فهرمووده ی بهرزه ووه مکرای
 واتیدا، چوارده طه ریقیان بیپرشته ن، واته ته علیقن، نه وانی تریان په یوه ستن،
 واته: موصولن، نه وهدیان دووبارمن، پوخته که یان (۱۱۲ - ۹۰ = ۲۲) بیستو دوو
 فهرمووده ن، هه موویان له ته جریده که دا هاتوون، له ژماره: ۸۰۰ هه تا
 ژماره/۱۸۲۱، موسلیمیش نه م پوخته یه ی گیرا و ته وه بیجگه له مانه یان:

۱. فهرمووده ی ژماره/۸۰۰ ته جرید = ۵۳۷۵ فه تح = فهرمووده ی
 نه بوهورمیره (فی استقراؤه عمر الآیه).

۲. فهرمووده ی ژماره/۸۰۳ ته جرید = ۵۳۸۵ فه تح = فهرمووده ی نه نه س:
 (مارآی شاة سَمِطاً).

۳. فہرموودہی ژمارہ/ ۱۸۰۶ تہجرید = ۵۳۹۹ فہتج. فہرموودہی نہبو جوحہیفہ: (لا آکلُ متکناً).
۴. فہرموودہی ژمارہ/ ۱۸۰۸ تہجرید = ۵۴۱۰ فہتج = فہرموودہی سہل: (ما رأى النقي).
۵. فہرموودہی ژمارہ/ ۱۸۱۶ تہجرید = ۵۴۴۳ فہتج. فہرموودہی جابر: (وَفَاءٌ دَيْنِهِ).
۶. فہرموودہی ژمارہ/ ۵۴۶۳ فہتج. لہتہجریدہگہدا نییہ = (إذا حضر الطعام و الصلاة) فہرموودہگہی نہنہس.
۷. ژمارہ/ ۱۸۱۹ تہجرید = ۵۴۵۷ فہتج = فہرموودہی جابیر باسی دمہسہسرو خاوی.
۸. ژمارہ/ ۱۸۲۰ تہجرید = ۵۴۵۸ فہتج. فہرموودہگہی نہبونومامہ پارانہوہ لہپاش نانخواردن.
۹. ژمارہی نییہ وا لہنیوان ژمارہ/ ۵۴۶۰ فہتج و ژمارہ/ ۵۴۶۱ فہتج فہرموودہی نہبو ہورمیرہ الطاعمُ الشاکر.

بسم الله الرحمن الرحيم

٧٤- نامه‌ی جهوتم: کتاب العقیقة

١٨٢٢- عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: وَلَدَ لِي غُلَامٌ فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَمَاهُ إِبْرَاهِيمَ فَحَنَكُهُ بِتَمْرَةٍ وَدَعَا لَهُ بِالْبَرَكَةِ وَدَفَعَهُ إِلَيَّ وَكَانَ أَكْبَرَ وَلَدِ أَبِي مُوسَى. (الحديث ٥٤٦٧ أطرافه في: ٢٢٢، ٦٠٠٢، ٦٣٥٥) (١٨٢٢).

نه بوموسا - پرهای خوی لی بی- فهرمووی: کوریکم له دایک بوو، بردم بو خرمه تی پیغه مهر - دروودی خوی له سهر بی- ناوی نا ئیبراهیم، به دمنکی خورما مه لاشوی شیرین کرد، له سهر نه م شیومیه: پیغه مهر - دروودی خوی له سهر بی- دهنکه خورماکه ی ته واو جوی، نه و جا ماجوومی خورماکه ی تفانده ناودهمی مناله که، له پیشا ناوی نا نهوسا مه لاشوی شیرین کرد، وه پیغه مهر - دروودی خوی له سهر بی- نزای پیروزی و بیت و فهری بو مناله که کردو نهوسا دایه وه دمستم فهرمووی: نه و کوره نوبه رهی مناله کانم بوو). (تاج/ ٤ ز- ١١ ل- ٣٢ ز/ ٥+٣+٤+١ + تاج/ ١٠ ز- ٦٤ ل- ١٦٠ ز- ٤+ + فیهی ناسان بهرگی سییهم لایه ره: ٩٣٨ ز/ ٣٧٣)، بو زیده سوودو بههره برونه نه م شوینانه.

١٨٢٣- عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهَا حَمَلَتْ بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ بِمَكَّةَ قَالَتْ فَخَرَجْتُ وَأَنَا مُتِمٌّ فَأَتَيْتُ الْمَدِينَةَ فَنَزَلْتُ بِقَبَاءٍ فَوَلَدَتْهُ بِقَبَاءٍ ثُمَّ أَتَيْتُ بِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعْتُهُ فِي حَجْرِهِ ثُمَّ دَعَا بِتَمْرَةٍ فَمَضَغَهَا ثُمَّ تَفَلَ فِي فِيهِ فَكَانَ أَوَّلَ شَيْءٍ دَخَلَ جَوْفَهُ رِيقُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ حَنَكُهُ بِالتَّمْرَةِ ثُمَّ دَعَا لَهُ وَبَرَكَ عَلَيْهِ وَكَانَ أَوَّلَ مَوْلُودٍ وَلِدَ فِي الْإِسْلَامِ فَفَرَحُوا بِهِ

فَرَحًا شَدِيدًا لِأَنَّهُمْ قِيلَ لَهُمْ: إِنَّ الْيَهُودَ قَدْ سَحَرْتُكُمْ فَلَا يُؤَلِّدُ لَكُمْ. (سبق بتمامه في: رقم ١٨١٨ - المجلد الرابع في الترجمة الكردية). (١٨٢٣)

١٨٢٤- عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ الضَّبِّيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَعَ الْغُلَامِ عَقِيقَةً فَأَهْرَبُوا عَنْهُ دَمًا وَأَمِيطُوا عَنْهُ النَّأَذَى. (الحديث ٥٤٧٢ طرفه في: ٥٤٧١) (١٨٢٤)

سهلانی کوری عامیری زمببی -رمزای خوای لی بی- ههرمووی: خو شه ویست - دروودی خوای له سهر بی- ههرمووی: هه زردمت -دروودی خوای له سهر بی- ههرمووی: (هه وتم بو کوپ ده کری، که واته خوینی بو بکه و نازده لیکی ده ست بدا بو هوربانی بو بکه و به هه وتم، وه نازارو لیمان و شتی وای لی دووربخه ره وه). (تاج/ ٤ ز- ١١ ل- ٣٦ ژ-).

روونکردنه وه:

له دوا ههرمووده ی ژماره: ١٨٢٥ وه رونکردنه وه ی شیوا له سهر باب هه ته که وه له سهر سهلانی کوری عامیر ده نویسن.

١٨٢٥- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (لَا فَرْعَ وَلَا عَصِيْرَةَ) وَالْفَرْعُ أَوَّلُ النَّتَاجِ كَأَنَّهُ يَذْبَحُونَهُ لِطَوَاغِيْتِهِمْ وَالْعَصِيْرَةُ فِي رَجَبٍ. (الحديث ٥٤٧٣ طرفه في: ٥٤٧٤) (١٨٢٥)

ئه بو هورمیره -رمزای خوای لی بی- ههرمووی: (نه هه ره ع هه یه وه نه عه تیره) زوهری له ته فسیری هه ره ع وه ته ره دا ده هه رموی: (هه ره ع یه که م نو به ره ی نازده له، جاران له سه ره ده می نه زانیدا سه ریان ده بری بو بته سه رکه شه کانیان

(١٨٢٣) أخرجه مسلم في الآداب، باب: استحباب تحنيك المولود عند الولادة ... رقم: ٢١٤٦.

(١٨٢٤) لم يوافقه مسلم على تخريجه (فتح/ ١١ ص- ١٧ خاتمة كتاب العقيدة) - المترجم -

(١٨٢٥) قال في التاج الجامع للأصول في أحاديث الرسول رواه الخمسة وأشار العسقلاني في

خاتمة كتاب العقيدة الى أنه وافقه مسلم - المترجم -

که هوی گومرا بوونیان بوون، عه تیرش جوړه کوشتی یه که بوو، له دهی یه که می مانگی رهجه با ناژه لیکیان به ناوی عه تیره وه سهر دمبری به ناوی بهرسته وه). (تاج/ ۴ ز- ۱۲ ل- ۲۳ ژ ۱+۲+۳) + (مغنی المحتاج/ ۴ ص- ۲۹۶).

روونکر د نه وه:

له موغنی موحتاجا، له م بابی حه وتمه دا، له حه وتمدا، به نه قل له ئیبنو سورا ه وه دمه رموی: (خیرترین سهر برپاوی سوننه ت ناژه لی دیاری خانیه خودایه، که پئی ده گوتری هدی بهیت، نه و جا قوربانی سوننه ت، نه و جا حه وتم، نه و جا عه تیره، نه و جا هره ع، ...) هه رمایشی موغنی ته و او.

که واته: هره ع، که نو بهر دی ناژه له، کاتی گه وره بوو، نه گه راو منه که ی بیکا به خیرو سهری برپئ دمی، هه روه ها که سی له دهی یه که می مانگی رهجه با، یا له مانگی رهجه با ناژه لی بکا به خیرو سهری برپئ به ناوی عه تیره وه، یا به ناوی رهجه بییه وه دمی. له سهر هه رمایشی ئیبنو سورا ه له خیرترین سهر برپاوی سوننه ته. گه رچی خه تی ب دمه رموی: (نه م دوو شته ناباشن و مه کروهن) له بهر هه واله که ی بوخاری پی شه وه: (لا فرع ولا عترة). وادیاره مه بهستی ئیبنو سورا ه - په زای خوی لی بی- نه و میه: که کردنی نه م دوو شته کاتی ناباشه که له بهر لاسکایی بته رسته کان بی، به لام نه گه ر به نیاز یکی پاکی موسولمانانه بی، وه ک مه ولوودی و خیری مو تله ق و سو پاسی خودا له سهر نازو بهر هکانی، کاریکی په سه ندو جوانه و ناباشی نییه. وه زور شتی تری له م بابه ته که له سهر دمی نه زانیدا کرا وه و شهرع نه هی لی کردو وه، که له سهر شیوه ی بته رستان بکری و مه بهست لاسکایی نه وان بی، به لام له گه ل نه وه یشا ریگه ی پی درا وه و له نیسلا ما گه لی جار نه و کاره واجبه وه ک حه ج، یا سوننه ته وه ک: ریش هی شته نه وه و چا ور شتن و مار می و خوازی پی و ژنه یان و خیر کردن و ری زگرتنی که سوکارو سیله ی په حم و زور شتی تر.

پایانی - الخاتمة

یہ کہہ م: پوختہ ہی برپارہ کانی حہوتم: احکام العقیقة:

۱. حہوتم سوننہ تیکی گہورمہ، لہ شہرعا نہو نازہ لہ یہ لہرؤژی حہوتمہ ما دہکری بہ حہوتم بؤ منالی تازہ لہدایک بوو، یالہ ژیانیدا، یا لہ پاش مردن بؤیدہ کری بہ حہوتم.

۲. نہو نازہ لہی دہکری بہ حہوتم دہبی ہہموو مہرجہ کانی نازہ لی قوربانی تیابی و دمست بدا بؤ قوربانی. دہبی لہ تہ مہن و جوړو بی نہنگی و ساغیدا، دہق و ہک نازہ لی قوربانی وابی، کہ واتہ: تہ نیا مہرو بزنی و پشہ و لاخ و گامیش و حوشت، ہی مالی یان نہک ہی کیوی یان، بہ ہہموو جوړہ کانیانہ وہ دہکری بہ حہوتم. و ہک مہری دووگدارو مہری بی دووگو بزنی شاخدارو بزنی کوّل و بزنی مہرمزو مہری عہرہ بی و مہری کوردی و حوشتی ناسیای و حوشتی نہ فریقی و حوشتی یہک کوپارہ و حوشتی دوو کوپارہ و مانگای عیراقی و مانگای ہؤلہندی و... تاد. جوړی کیوی نہم نازہ لانہ دمست نادمن بؤ قوربانی و حہوتم. ہہریہ کی لہم چوار جوړہ نازہ لہ مالیانہ، مہرجی تایبہ تی خو یان ہہیہ، لہباسی قوربانیدا بہ دوو رو دریزی باسکراون. گامیش لہ ہہموو روویہ کہ وہ، وہ لہ ہہموو بابہ تیکی شہر عیدا، برپار و حوکمی پشہ و لاخی ہہیہ بہ بی زیادو کہم.

۳. کاتی قوربانی، لہ مہزہ بی خو مانا، کہ مہزہ بی ئیمامی شافیعی یہ - پرحمہ تی خودای لی بی- چوار رؤزی جہ زنی قوربانہ، بہ لام حہوتم کاتی دیاریکراوی بؤ نییہ، گہرجی وا سوننہ ترہ، لہرؤزی حہوتمہی لہدایک بوونی منالا حہوتمی بؤ بکری (بؤ زانیی برپارہ کانی قوربانی، کہ حہوتم و ہک نہو وایہ، لہزور رووہ وہ پروانہ: تاجی کوردی، بہرگی چوارہم، زنجیرہ: ۱۳، لاپہرہ: ۳۶ ہتا کوٹایی زنجیرہ ۱۵ ل- ۴۳).

۴. کاتی حەوتەم لەو دەمەووە دەست پێ دەکا، کە منالەکە لە دایک دەبێ، لەوکاتەووە حەوتەم بۆ هەقداری منالەکە سوننەتە، هەتا کاتی بالقبوونی منالەکە، وە دەبێ لەمال و پارەى خۆى بیکا، نەوێک لەمالی منالەکە، وە لەکاتی بالقبوونەووە حەوتەم بۆ منالەکە خۆى سوننەتە هەتا کاتی مردن، وە دەبێ لەمالی خۆى بیکات. ئەمەى کە بڵێین: حەوتەم لەسەر هەقدارە، واتە: وەلى، مەزھەبى ئىمامى شافىعییە، هەقدار وەک: باوکی، باوکی باوکی، براى، مامى، ئامۆزای.

۵. ئایا بێجگە لەهەقدار (وەلى) کەسى تر، لەخزم و بیانی، بۆیان هەیه حەوتەم بۆ کەسێ بکەن؟ بەئێ بۆیان هەیه، تەقلیدی ئەو زانایانە بکەن کە هەقداریان بەمەرج نەگرتووە، کەواتە: دایک و خوشک و باپیرەو خال و نەنکی دایکیش دەتوانن حەوتەم بۆ منالی کەسوکاریان بکەن. چونکە پێغەمەر -دروودی خۆای لەسەر بێ- حەوتەمى بۆ حەسەن و حوسەینی کچەزای کرد، باوک و دایکی حەسەن و حوسەین ئەوکاتە لە ژيانا بوون. ئەو مەیش کە دایک و نەنک و پوور و خال و خزمی کەژن بێ بۆیان هەیه کە حەوتەم بکەن بۆ منالی کەس و کاریان، فەرموووە کەى عائیشەى کەبەدەق دەفەرموێ: (أَمَرَكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَعْقُ عَنْ الْغُلَامِ بِشَائِنٍ وَعَنِ الْجَارِيَةِ بِشَاةٍ). ئەو مەتا لەم فەرموووە صەحیحەدا عائیشە دەفەرموێ: (پێغەمەر -دروودی خۆای لەسەر بێ- فەرمانی پێمان کردووە کە بۆکۆر... تاد). چونکە ئەم جۆرە دەرپەین و تەعبیرە ژن و پیاو، وەک یەک دەگرێتەووە (بروانە: فىقھى ئاسان/ ۲ ل- ۹۳۹ ز- ۳۷۳ = تەجریدى صەحیح = مختصر صحیح البخاری/ ۳ ل- ۳۴ ژ- ۱۳). گۆتمان: حەوتەم بۆ هەقدار (وەلى) و کەسوکار سوننەتە هەتا منالەکە رەسیدە دەبێ، بەلام لەپاش رەسیدە بوون بۆ منالەکە خۆى سوننەتە، هەتا زووتر بیکا باشترە، وە لەهەر تەمەنیکا بیکا دەبێ، وە لەهەر کوێ بیکا دەبێ، وە دەتوانی وەکیل بگرێ کە بۆى بکا. لای شافىعیەکان تەنیا بۆ هەقدار حەوتەم سوننەتەو

بۇ خۇدۇ مەنەلەكە لەپاش رەسیدەبوونی. عەسقەلانی لەفەتھولباریدا
دەفەرموی: (گەرچی شافیعییەکان وادەفەمون، بەلام وشەى (یُذَبِّحُ)
لەفەرموودەكەدا، بەفیعلی بینا مەجهوول، بەلگەى ئەومیه كە حەوتمكەر
دیاریکراونییه و نادیارە، كەواتە: دروستە هەموو كەسى، خزمبى، یا بیگانه،
حەوتمى بۆكە (بەر: شەرحى فەرموودەى ژمارە: ۵۴۷۱. وە ژمارەكانى دواى
ئەو).

۶. سوننەتە بۇ كۆر دووسەر ئاژەلى وردە (بزن و مەپ) بكرى بەحەوتەم، وە
بۇ كچ يەك سەر ئاژەلى وردە. ئەصلى سوننەتەكە بەيەك سەر بۇ كۆر، یا بۇ
كچ جى بەجى دىمى، واتە: مەرج نییه بۇ كۆر دووسەر بكرى، يەك سەرىش
دىمى، یا بۇ كچ هەریەك سەر بكرى، دوو سەرىش بۇ كچ دىمى.

۷. دروستە گایەك، یا وشترىك بكرى بەحەوتەم، یا حەوت يەكى
رەشەولاًخىك، یا حەوت يەكى حوشترى بكرى بەحەوتەم، وە دروستە
زیاترىش بكرى، وەك كەسى دەسەر ئاژەل بكا بە حەوتەم، بۇ كۆر، یا بۇ كچ.
ئاژەلەكان نىربىن، یا مى بن دىمىن. چونكە لە عیباداتى سامانىدا، ئەندازەى
دیاریکراو. زۆرىنەى كات، مەرج نییه، بەلگەو بۇ دیاریکردنى لای كەمى
ئەندازەى دیاریکراو، بۇ ئەموانە زمكانى پىنج وشتر مەرىكە، یا بزنىكە، بەلام
دروستە وشترى بدرى بەزمەكاتیانا، فیدیەى تەمەتتوع لەحەجا مەرىكە یا
بزنىكە بەلام دەتوانرى حوشترى بدرى، وە زۆر شتى ترى لەم بابەتە، وەك
دانى ئەندازەى زیاتر لەو ئەندازمیهى كەدیاریکراو بۇ سەرفەرە، لە ئەنواردا
دەفەرموی: (ئەگەر زیاتر لەئەندازەى پىویستى، لەسەرفەرە، یا لەزمەكات دا،
بەپیشیاوى، پىویستە لەسەر وەرگر، پىى بلى كەئەندازەى پىویست
ئەومندمیه). واتە: ئەگەر زەكاتدەر بەئارمىزوى خۇى زیاترىدا دەبىت. (بەر:
موغنى موحتاج ۱/ ص-۳۷۰ تنبیه).

۸. سكى دوانەبى دوو حەوتمى بۇ دەكرى، زیاتر بى زیاترى بۇ دەكرى.

۹. نېرو مى (واته: خونښا) بريارى كچى ههپه، واته ئهصلى سوننه ته كه بهپهك سهر دپته جئ، زياتریشى بؤ بكرئ خپتره.

۱۰. كؤيلهو بهنده ههوتمى بؤ دهكرئ ههر كهسئ بؤى بكا دهبئ، كاتئ نازادبوو خؤى بيكا بؤ خؤى نهگهر بؤى نهكرابوو (بې: ژماره-۳۰).

۱۱. منائى زينا ههوتمى بؤدهكرئ، ههر كهسئ بؤى بكا دهبئ، يا لهكاتى گهورمبوو خؤى بيكا بؤ خؤى (بې: ژماره-۳۰) لهدواوه.

۱۲. نهگهر يهك سهر پشه ولاخ، يا يهك سهر وشتر بؤ ههوت منال سهر بېرئ دهبئ و برپتى ههوتمى ههر ههوت مناله كه دهكهوئ، ئيتر زيندووبن، يا مردووبن، يا ههنديكيان زيندووبن و ههنديكيان مردووبن دهبئ.

۱۳. نهگهر چهند كهسئ وشترئ، يا پشه ولاخئ، يا گاميشئ، بههاوبهشى سهر بېرئ، ههموو ههوت يهكيكى نهو ولاخه دهست ددها بؤ ههوتم، يا بؤ قوربانى، يا بؤ گوشت. كهواته: نهگهر موحه مدهد و نهحمدهد و مەحمود، يهكى سهد ديناريان دا، وه ههسەن چوارسەد دينارى دا، وه بهوپارميه بههاوبهشى گايهكيان كړى، نهوه دروسته موحه مدهد ههوت يهكى خؤى بكا بهههوتم، نهحمدهد بيكا بهقوربانى، مەحمود ههوت يهكى خؤى بكا بهفديهي تهههتتوعى ههچ، ههسەن بهشى له چوار بهشهكهى خؤى بكا بهقوربانى، بهشى ترى بكا بهههوتم، بهشى ترى بكا بهفديهي تهههتتوع، بهشى چوارهمى بكا بهگوشت بؤ خؤى و مال و منائى بيخؤن، يا بيفرؤشئ، يا ههرچى ليدهكا، وهك بهخشين و ديارى و شتى ترىوا. نههم جؤره نمونهي ههر لهكاتى قوربانيدا جئ بهجئ دهكرئ، كه برپتى به لهچوار رؤژمى جهژنى قوربان، چونكه قوربانيان واتيادا، نهگهر قوربانيان تيانه بوو ههموو كاتئ دهبئ.

۱۴. نيته و تهههنى نازهلئ ههوتم و جؤرى و چؤنپتى و ساغى و بئ نهنگى و ليخواردن و ليبهخشين لهگوشتهكهى، ريك وهك قوربانى سوننهت

وايه، له قوربانى سوننه تدا مهر جبى له چه و تميشدا مهرجه، وه گوشتى قوربانى سوننه ت بؤ كى دروسته لىي بخوات بؤ چه و تميش هه روا.

۱۵. سوننه ته چه وتم بؤ مردویش بکری، چى پيش رۆزى چه و ته مى ته مهنى مردبى، چى پاش نه و رۆژه مردبى، ته مهنى مردوو که هه رچه نى بى چه وتمى بؤ ده کرى، وه هه روها ته مهنى زيندوو، که واته: چه وتم بؤ نير، بؤ مى، بؤ زيندوو، بؤ مردوو، بؤ بچوک، بؤ گه و ره ده کرى، وه هه رکه سى بيكا ده بى. ته نانه ت نه گه ر که سى به گه و ره بى، وه خوى چه وتم بؤ خوى نه کا، چه وتمى بؤ ده کرى.

۱۶. چه وتم چه ند جار ده کرى؟ وه لام يه کجار ده کرى.

۱۷. سوننه ته له کاتى سه ربړينى چه وتم دا، چه وتم کار بلئ: (بسم الله هذا منك و اليك) واته: به ناوى خودا، خوايه! نه مه هى خوته و بؤ خوته. چه وتم بؤ کراوه که ديارى بکا، وه ک بلئ: نه مه چه وتم بى بؤ باوکم يا بؤ دايکم يا بؤ فيسارى کورم يا کچم ... تاد.

۱۸. سوننه ته له کاتى گزنگدانى خوردا چه وتم سه ربړى.

۱۹. نه وهى که له رۆزى چه و ته مى له دايکبوونى منالا سوننه ته بؤى بکرى:

(۱) سوننه ته چه وتم له رۆزى چه و ته مى مناله که دا بؤى بکرى ته نانه ت نه گه ر له وه و پيشيش بؤى کرابوو، سوننه ته له رۆزى چه و ته مى دا، دووباره بکريته وه. (ب) له هه مان رۆژدا، له پاش سه ربړينى چه و ته مه کهى، نه گه ر چه و ته مى بؤکرا ناويکى جوانى ليبنرى، نه گه ر چه و تميشى بؤ نه کرى هه روا. وه سوننه ته منالى له بارچویش ناوبنرى، وه نه گه ر نه دهمزانرا که کوره يان کچه، ناويکى هاوبه شى لى بنرى، وه ک: ناوات و نه ورۆز له کورديدا، که هه م دمست دهمدن بؤ کور هه م بؤ کچ.

ج) نهوجا سهري منالتهكه، كورپي يا كچ، بهتهواوي بتاشري، وه سهنگي نهوه زيړ يا زيو بكرئ بهخير و بدرئ بهههژاري، يا بهكهسي كه زهكاتي پي بشي، وه سوننهته بانگ بدرئ بهگوي راستيدا، وهقامهت بكرئ بهگوي چهپيدا، وه بو پيرؤزي و موفهركي، كورپي يا كچ، نهام نايهتهش بخويني به گويچكه راستيدا: (إِنِّي أُعِيْذُهَا بِكَ وَ ذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) له موغني موحتاجا نامازه بو نهوه دهكا، كه سورمتي (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) يش بخويني بهگويچكه راستيدا. وه مهلاشوي منالتهكه بهشيريني شيرين بكرئ. (بر: فيقهى ناسان، بهرگي سيپهه، لاپهړه: ٩٤٠: ز-٣٧٤).

د) نهگهر كهسي بهمنالي سهري نهتاشرابوو، وه نهوخيره ي بو نهكرابوو، بوي ههيه كاتي خوي گهورمبوو، بهقهه پارهي سهنگي نهو مووه، نهگهر لهپروزي هوهتهدا بتاشرايه بكا بهخيرو بيدات بهههژاري. (بر: مغني محتاج - عقيقه).

ه) سوننهته بو هوهتمكار، زن بي يا پياو، يا نيرو مي، نهگهر خوځي نازهلئ هوهتمهكه سهرنهبرئ، لهكاتي سهربريندا، نامادهبي بهديار سهر برينهكهوهبي، لهوكاتهدا كهوهكيلهكه ي سهري دهبريت.

٢٠ سوننهته لهگوشي هوهتم بهشي مامانهكه ي لي بدرئ، تهنانهت نهگهر منالتهكه خوي رهسيده بوو، وه خوي هوهتمي كرد بو خوي، نهگهر مامانهكه مابوو، بهشي بدات، واباشه سهروپيكيه ي بي بدريت.

٢١. ههروا سوننهته نهام نازهلئ هوهتمه بهكولاوي پيشكهش بكرئ به مهردوم و لهكاتي كولانهكهيدا شيريني تيكل بكرئ، بهنيازي نوفلانه ي باش، كه رهفتار و كردارو گوتاري شيرين و جوان بيت. سوننهته نهوهنده ي بكرئ نيسقانهكاني نهشكيئرئ، بهلام نهگهر نيسكهكانيشي بشكيئرئ، يا بهگوشي و بهنهكولاوي دابهشكري بهسهر خهلكا ناباش نيه.

۲۲. سۈننەتە بەخورما، يا بەشىرىنى تر مەلاشۈۈى شىرىن بىكرى، لەكاتى ناۋاننىدا، يا لەكاتى لەداىكبۈۋىنىدا، بەلام بەخورما باشترە.

۲۳. سۈننەتە منالى لەبارچۈۈ، ئەگەر ھاۋارى، قىزىمى، گىرانى، خۇكرىز كىرنى، ياهەر نىشانەيەكى ترى ژيانى لى بىنرا، حىسابى گەۋرى بۇ بىكرى، كەۋاتە: دىمۇرى، كىن دىكرى، نۇپۇزى لەسەردەكرى، دىمىزىرى، ۋە ھەۋتى بۇ دىكرى ۋە ناۋىكى شىۋى لى دىمىرى، كىچ ۋە ناۋى كىچانە لى دىمىرى، كۈر ۋە ناۋى كۈرانە لى دىمىرى. (مغنى المحتاج/ ۱ ص-۲۴۹).

۲۴. لەبارچۈۈ بەمنالى دىگۈترى كە مانگەكانى تەۋاۋ ۋەۋى منالى، لەسكى دىكىدا تەۋاۋ نەكرىدى، كەۋاتە: ئەگەر منالى نۇ مانگ يا زىاتىر لەسكى دىكىدا ما، دۋاى لەبارچۈۈ، ۋە بەمىردۋى لەداىك ۋەۋ، بەگەۋرە دادىمىرى ۋە مامەلەى گەۋرى بۇدىكرى، با ھىچ نىشانەيەكى ژيانىشى لى نەبىنرى.

۲۵. ئاىا درۈستە بەھى ھەۋتى بە پارمى لەباتى ھەتم ۋە گۈشتەكەى بدىرى بەھەزاران، يا ئازەلەكە بەساغى بدىرى بەھەزارى، يا بەچەند كەسى، ۋەك ئازەل ۋە مالى زەكات؟ بۇ پىرسىارى يەكەم: بەلى، كەسى تەقلىدى ئىمامى ئەھمەد بكا لەم بابەتەدا بۇى ھەيە پارمى ھەۋتمەكە بدا بەھەزاران، ھەروەك بۇ سەرفترە تەقلىدى ئىمامى ھەنەفى دىكەين، لەباتى خۇراك پارەمدەمىن. چۈنكە ئىمامى ئەھمەد — پەھمەتى خۋاى لى بى — دىفەرەمۈى: (كىرنى ھەۋتمە پىباشترە ھەتا ئەۋەى كە بەھاگەى بە پارمى بىكرى بە خىرو دابەش بىكرى بەسەر ھەزاراندا). بۇ پىرسىارى دوۋەمىش: دىلىن: ۋا سۈننەتە كە ئازەلەكە سەر بىرى لەمالى ھەۋتمكارەكەدا، بەلام ئەگەر بەزىندۋىش بدىرى بەھەزارى يا بەچەند ھەزارى دىبى بەقىاس لەسەر بەھاگەى. خالىكى گىرنگ ھەيە ۋەۋى دىكەينەۋە: مەرجى عىباداتى سامانى، ۋەك مەرجى خۋاپەرستى جەستەيى ۋە گوتارى نىيە، كە نەۋۋى مەرجەكەى خۋاپەرستىيەكە ۋەۋچ دىكاتەۋە، بىگرە لە عىبادەتەۋە دىبى بەگۈناھ ۋە تاۋان،

بەۋىنە: پۈۈكۈرۈنە پۈۈگەۈ دەسۈۈۈ مەرجىن بۇ نۆۈزى ۋەرز، جا ئەگەر كەسنى بەبى مەھانەى پەۈ بە ئارموزو نۆۈز پۈشەۈ پۈۈگە بكا تاۋانە، يا بەبى دەسۈۈۈ بىكا تاۋانە، بەلام ئەگەر كارى بدا بەزەكاتا، يا ۋەلەمونى، يا كەلشېرى بكا بەقوربانى، بە نىيازىكى پاك، يا مەپكى شەل بكا بەقوربانى، يا لەپاش كۈرۈنى قوربانى، يا كۈرۈنى ۋەۈتم دەرکەۈت ئازەلەكە مەرجى لەمەرجهكانى قوربانى تېدانىيە، لەم كاتانەدا بەكۈرۈنى ئەم كارانە تاۋانبار نابى، بەلگۈۈ خېرى دەگا، ۋەك ئەۈپارمىيە، يا ئەۈ ئازەلە، يا ئەۈ گىانلەبەرەى كۈرۈنى بەخېرو سەدەۋەى ئاساى واىە، ئەۈەندە ۋەيە خېرى قوربانىيەكە، يا ۋەۈتمەكە، يا نەزەكە، يا زەكاتەكەى ناگات، ۋە لەسەرەۋەتى ۋەرزى ئەم شتانە لەكاتىكى تۈدا بكا، بەكۈرۈنى ئەمانە ۋەرزەكەى لەكۆل ناكەۈى ۋەگەل كەمتر لەخېرى سۈننەتەكەى بۇدەنۈۈسرى.

۲۶. لە ئەنۋارى ئەردەبىلى دا - پەحمەتى خۇداى لىلى - دەۋەرمۈى: (كەرەۋەتى ۋەيەۈ ناباشە كە بەخۈۈنى ۋەۈتمەكە، سەرى ۋەۈتم بۇ كراۈ خۈۈناۈى بكرى) لە مۈغنى مۈحتاجىش دا ۋەروا دەۋەرمۈى، بەلام دەش ۋەرمۈى: (ۋەندى لەزانايان دەلېن شتى ۋا ناباش نىيەۈ درۈستە چۈنكە ۋەرمۈۈدى لەسەرە).

۲۷. نىيەتەنن مەرج نىيە كەۋەر لەكاتى سەرېرېندا بى، ئەۈە سۈننەتە، ۋەك لەخالى ژمارە (۱۷) دا پابۈۈرد، بەلام درۈستە لەپېشېش نىيەت بەيۈنى ۋ بلى: ئەم مەرە يا ئەم مانگايە ۋەتم بى بۇ ۋەسارەكەس، ۋە لەپاشا ۋەر لەكاتى ۋەستى سەرى بېرى، ۋە ئىكتىفا بەۈ نىتە پېشېشەبكات. بەلام ۋاباشە لەكاتى سەرېرېندا نىيەت بەيۈرېت لەۋەموۈ ۋالەتېكا، بەلام درۈست نىيە نىتەكە دۈابخرى، چۈنكە لەنىتى قوربانىدا، نىيەت پېشېشەن درۈستە، بەلام نىيەت پاشېشەن درۈست نىيە.

۲۸. سوننه ته وهك قوربانی، چه وتمكار خوئی حه تمه كهی سهر برپړئ، به لام بؤ ژن و نیرو می كه سی نه توانئ شت سهر برپړئ وهكیل بگرن سوننه ته كه پیاو سهری برپړئ به دهستی خوئی، به لام نه گهر كه سیكی وه هایش بكا به وهكیل، كه سه برپړای دهستی هه لال بئ، نه وه دروسته و ده بی و كه راهه تی نییه، له گهل په چا و كړنی ته واوی خالی (۲۹).

۲۹. له كاتی وهكیل گرتن دا كامیان نیه ت بهینن؟ وه لامی نه م پرسیاره شیوه كار و نمونه ی زوره:

(ا) چه وتمكار وهكیل بگرئ و بیکا به وهكیلی نیه تهینانیش، وهك نه وهی موسولمانئ كه بؤ خوئی سوننه ت بئ چه وتمی خوئی سهر برپړئ، بكا به وهكیل و بلئ: تۆ وهكیلی من به چه وتمی كم بؤ سهر برپړه و، خوشت وهكیلی نیه تهینان به. (ب) چه وتمكار خوئی نیه ت بهینن و بلئ نیه تمه نه م گایه م كرد به چه وتم، یا نیه تمه نه م مپړه ده كم به چه وتم، نیتر كه سی بكا به وهكیلی سهر برپړنی نازه له كه. وهكیله كه سهری برپړئ نه وه منده به سه، با وهكیله كه له كاتی سهر برپړنه كه دا نیه تیش نه هیئنی، به لام مه رجه كاتی نازه له كه ده داته دهستی وهكیله كه نیئنی نه وه بی كه بیکا به چه وتم.

(ج) چه وتمكاریش نیه ت بهینن و وهكیله كه ش نیه ت بهینن ده بی.

(د) دروسته چه وتمكار كا برایه کی خاومن نامه وهك جوله كه و مه سیحی بكا به وهكیل، كه گوشتی سهر برپړایان هه لال بئ، كه چه وتمه كهی یا قوربانیه كهی بؤ سهر برپړئ، به لام ده بی چه وتمكاره كه، یا قوربانی كه ره كه خویان نیه ت بهینن، دروست نییه كه بؤ نه م دوو شته، واته: بؤ قوربانی و چه وتم كا فر بكرئ به وهكیلی نییه تهینان. بؤ ژن و نیرو می و پیاوئ نه توان بئ، و مكیل گرتن سوننه ته، و اباشه بیكه ن به وهكیلی نیه تهینان نه گهر وهكیله كه موسولمان بوو، و اباشه كه خوشیان نیه ت بهینن.

۵) دروستە كە كەسنى بىرئى بەۋەكىل، كە لەشۋىنى تايىبەت ھەۋتمى بۇيكا،
 ۋەك ئەۋە بەكەسنى بلى: ۋەكىلى مەن بە لەدىكەى خۇمان، يا لە گەپمكى
 خەبات، يالە ھەرشۋىنى بەباشى دىزانىت، ئازەللىكەم بۇ بىكە بە ھەۋتم بۇ
 خۇم، يا بۇ كچە مردوۋمكەم، يا بۇ فىسارەكەس، يابە حاجىيەكا پارمىنىرى بۇ
 مەككەۋ مەدىنە لەۋى بۇى بىكا بەھەۋتم يا بەقوربانى، يا بەخىر ...
 ۋەھەرۋەھا.

۳۰. ئەگەر كەسنى شايدان بوو بۇ ھەۋتم كىردن، ۋە بەزىمىنى بەھىزى خۇى
 باۋمىرى ۋابوۋ كە: بەمەنالى ھەۋتمى بۇ نەكراۋە، ۋەك ئەۋە بزانى لەكاتى
 لەدايك بوۋنى ئەۋدا، دايك ۋاۋكى ھەزاربوۋن، يا خۇيان پىيى بلىن ھەۋتمەن
 بۇت نەكردوۋە، ئەۋە سۈننەتە ھەۋتم بۇ خۇى بىكا. ۋاتە: مەۋلە كاتى گەۋرە
 دىبى، ئەگەر بەشايەت ۋە بەلگە چەسپا كەھەۋتمى بۇ كراۋە ئەۋا باشە، دىنا
 بۇى ھەيە ھەۋتم بۇ خۇى بىكات.

۳۱. دروستە مەۋلە قوربانى، يا ھەۋتم، يا خىرى تر بىكا بۇ خۇى، ۋە
 كەسانى تر بىكا بەھاۋبەش ۋە شەرىكى خۇى لەخىرو پاداشەكەيدا، بەپىيى
 فەرمۇدەكەى موسلىم: (پىغەمەر -دروۋدى خۇاى لەسەر بى- دوۋ بەرانى كىرد
 بە قوربانى ۋە فەرموۋى: خۇدايە قەبۇلى بىفەرموۋ لە مۇھەمەد ۋە كەسۋاكارى
 مۇھەمەد لە ئومەتى مۇھەمەد). لەمۇغنى مۇحتاجا، ۋا دىفەرمۇى.

۳۲. قوربانى ۋە ھەۋتم بۇ سىك ناكىرى ھەتا لەدايك نەبى، بەلام دروستە
 كەسنى بلى: ئەگەر ئەم سىكە لەدايكبوۋ ئەۋ ۋىترەى بۇ دىكەم بە ھەۋتم، ئەۋە
 دادەنرى بەھەۋتمى نەزر كراۋ، پىۋىستە لەسەرى كەبۇى بىكا لەپاش
 لەدايكبوۋن.

۳۳. فەرمائىشتى ھەرە دروست ئەۋمىيە كەئازەلى ئاۋس دەست نادا بۇ
 قوربانى ۋە بۇ ھەۋتم، جا ۋاباشە ئازەلى ئاۋس نەكرى بەقوربانى ۋە ھەۋتم،
 بەلام لەلاى ھەندى زانا ئاۋسىش دەست دەدا بۇ قوربانى ۋە بۇ ھەۋتمىش.

له بهر نه وه دروسته تهقلیدی نه م زانایه بکړئ له کاتی روودانی شتی وادا،
ته نانه تهقلیدی پاش عه مه لیش دروسته، نه گهر که سئ قوربانی کرد، کاتئ
گوشته که بیان دابه شکرد، دمر که وت نازده له که ناسه، دروسته تهقلیدی پاش
عه مه ل بکاو قوربانیه که ی یا حه وتمه که ی داده مه زړئ، نه و میش که ده لئین:
قوربانی ناس دروست نییه، نه وه مه عنای وانیه که گوشته که ی حه رامه،
نه به لکو گوشته که ی حه لاله، به لکو و ده کړئ به خیریش.

۳۴. ناماز و ئیشارمتی که پروال، که تی که یه نه ربئ، و ده کو قسه ی قسه کار وایه،
همو و ناماز و ئی له بابته خوی دا برپاری له و بابته دا پئ داده مه زړئ: (إشارة
الأخرس المفهمة كنطق الناطق).

۳۵. سه ربړین و قوربانی و حه وتم کردن له شه ودا، به شیوه ی گشتی ناباشه،
واته: مه کرو ووه.

۳۶. دوو ره گي نه م چوار نازده له ناو خویانا دمبئ، به لام دمبئ بو ته مه ن،
باوک و دایکه که ی کامیان مه رجه ته مه نی زور تربئ، نه و ته مه نه بو به چکه
دوو ره گه که بیان ره چاو بکړئ، که واته دوو ره گي له به ران و بزن بئ، دمبئ دوو
سالی ته و او کرد بئ و پئی نابیته سئ سال، و ده بویه که سیش ده بئ،
له ر مشه و لاخ و و شربئ، دمبئ پئی نابیته شه ش سال، به لام بو حه وت که س
دمبئ. به لام دوو ره گي له مه پر کيوی بئ، یا له گای ماله و گای کيوی بئ نابئ.

دوو و هم: سه لمانی کوړی عامیری نه ل ضه بیبی، سه حابه ی پیغه مه ره، له
بو خاریدا به س نه م فه رمو و د میه ی هیه، له شاری به صره داده نیشت، شیخی
بو خاری نه م فه رمو و د دی له سه لمانه وه به م چهند شیوه یه دمر هی ناوه، واته:
اخراج کرد ووه، یه که م: به و مه و قو و فی له سه ر سه لمان، دوو و هم: به موعه لله قی
مه و قو و ف له سه ر سه لمان، سییه م: به موعه لله قی مه و صولی مه رفو و ع. شیخی

بوخاری ئەم فەرموودهیە لەسەلانی کۆری عامیرهوه، بە پێنج شیواز (طریق) دەرھێناوه ئاوا:

۱. بە مەوقوفی لەسەر سەلمان، لە شیخی بوخارییەوه هەتا سەلمان پەییوەستە، واتە: موصولە، واتە: مەوصولی مەوقوف.

۲. بە موعەللەقی مەرفوع، لە رشتەگەیدا حەمادی واتیا بەپێی مەرجی شیخی بوخاری نییە. واتە: حەمادی کۆری سەلەمە لە رجالی صەحیحی بوخاری نیە.

۳. موبهەمی موعەللەقی مەرفوع.

۴. موعەللەقی مەوقوف لەسەر سەلمان.

۵. هەژمە گری مەرفوعی مۆتەصیل بێ، وە شیخی عەسقەلانی دەرەرمۆی: ئەم شیوازی پێنجەمی ئەم فەرموودهیە: زۆربەیی فەرمووده زانەکان بە موصولی دادەنێن. وەك مامۆستا ئیبنو صەلاح لە (علوم الحدیث) دا ئەوەی بریارداوە. وەهەڵبەش دەگری موعەللەقی مەرفوع بێ.

ئەم پێنج شیوازه هیچیان بەپێی مەرجی بوخاری نین، بەلام لەبەرئەوەی فەرموودهکە، لەئەصلاً، لە بنەرەتدا صەحیحە و دروستە زیانی نیە، چونکە مەرفوعە و لەرێگەی زۆری ترەوه بەصەحیحی پێواپەت کراوە، بەلام ئەو رێگە ساغ و دروستانە دەست بوخاری نەکەوتون.

سێیەم: عەسقەلانی -رەزای خۆی لی بێ- دەرەرمۆی: نامەی حەوتەم و فەرەعو عەتیرە دوازدە فەرموودهی لەخۆی گرتووە، سیانیان بێرپشتەن، تەعلیقن، ئەوانی تریان پەییوەستن، هەشتیان دووبارەن، پوختەگەیان چوار فەرموودهی، کەئەمانەن:

۱. ژماره: ۵۷۴۰ فہرمودہ گہی ٹہنس، داستانی مردنی براکھی و لہدایکبوونی برایہ کی تری، لہ تہ جریده گہدا لیرہدا نییہ، موسلیمیش گپراویہ تہ وہ.

۲. ژماره: ۸۲۵ تہ جرید = ۵۴۷۲ فہتج = فہرموودہ گہی ٹہبوهورمیرہ (لَا فَرَعْ وَلَا عَتِرَة) موسلیمیش گپراویہ تہ وہ.

۳. ژماره: ۸۲۴ تہ جرید = ۵۴۷۲ فہتج = فہرموودہ گہی سہلان (مَعَ الْغُلَامِ عَقِيقَةً) لہ موسلیمدا نییہ، واتہ: لہ ٹہفرادی بوخاریہ.

۴. فہرموودہ گہی سہموورہی کوری چوندوب، کہ لہ تہ جریده گہدا نییہ، وہ ژمارہی نییہ، وہ وا لہدوا ژماره: ۵۴۷۲ وودہ، ٹہمیش لہ ٹہفرادی بوخاریہ لہ موسلیم دا نییہ.

بسم الله الرحمن الرحيم

۷۵- نامه‌ی سهربراهه‌کان و نه‌چیر کتاب الذبائح والصيد

ناوی خودا هیتنان له‌نه‌چیر

۱۸۲۶- عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَيْدِ الْمِعْرَاضِ قَالَ مَا أَصَابَ بِحَدِّهِ فَكُلَّهُ وَمَا أَصَابَ بِعَرْضِهِ فَهُوَ وَقَيْدٌ وَسَأَلْتُهُ عَنْ صَيْدِ الْكَلْبِ فَقَالَ مَا أَمْسَكَ عَلَيْكَ فَكُلْ فَإِنْ أَخَذَ الْكَلْبُ ذَكَاةً وَإِنْ وَجَدَتْ مَعَ كَلْبِكَ أَوْ كِلَابِكَ كَلْبًا غَيْرَهُ فَخَشِيتَ أَنْ يَكُونَ أَخَذَهُ مَعَهُ وَقَدْ قَتَلَهُ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّمَا ذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ عَلَى كَلْبِكَ وَلَمْ تَذْكُرْهُ عَلَى غَيْرِهِ. (الحديث ۵۴۷۵، أطرافه في: ۱۷۵، ۲۰۵۴، ۵۴۷۵، ۵۴۷۶، ۵۴۷۷، ۵۴۸۳، ۵۴۸۴، ۵۴۸۵، ۵۴۸۶، ۵۴۸۷، ۷۳۹۷). (۱۸۲۶)

عه‌دی کو‌ری حاتهم -ره‌زای خوای لی بی- فه‌رمووی: پرسیم له پیغه‌مه‌ر -
دروودی خوای له‌سه‌ر بی- نه‌ی پیغه‌مه‌ری خودا! من راوده‌که‌م، جاری واهیه
تیره کوئه، که‌به‌عه‌رمبی پی‌ی ده‌لین (میعراض) ده‌گرمه نه‌چیره ده‌پیکم،
نهم جو‌ره راوه چه‌لآله یانا؟ فه‌رمووی: (نه‌گهر تیره کوئه‌ت گرتنه نه‌چیره
به‌باری تی‌زییه‌که‌یدا پی‌کای وتی‌ی هه‌لچه‌قی و زاماری کرد، نه‌وه بیخو،
چونکه چه‌لآله، ته‌نانه‌ت کاتخ ده‌گه‌یته سه‌ری مردبوو ههر چه‌لآله، به‌مه‌رجی
نه‌گه‌نی بی، به‌لام نه‌گهر له‌سه‌رباری پانی نه‌نگاوتی، وه فریاری سه‌ربرینی
نه‌که‌وتی و به‌وتیره مردار بوویه‌وه، نه‌وه مه‌یخو، چونکه نه‌وه به‌زمبر

مردارەومبوو و بەرئەو مەوقوووزمیه دەکەوئ، کەخودا لەقورئانا حەرامی کردوو، کەناسراو بە (مَوقوذة). وە ئیشم پرسی لەبارەى نەچیری ڤاوکراو بەسەگی فێرە ڤاو، عەرزەم کرد: ئەى پێغمەرى خودا! من سەگی فێرە ڤاوم ھەيە کەدمیانکەمە نەچیر دەيگرن بۆمن، وە لەکاتی بەرەللاکردنیا کە دمیانکەمە نەچیرە کە ناوی خودا دەھینم، ئەى ئەمە چۆنە؟ ھەرمووی: (کاتی سەگی فێرە ڤاوی خۆتت بەرەللاکردە گیانی نەچیر و ناوی خودات ئی ھینا، ئیتەر لەگۆشتی نەچیرە کە بخۆ، ئەگەر بیشی کوژی ھەر لێی بخۆ، بەمەرجی سەگی تری لەگەل نەبێ، کە کەسێ ڤەوانەى نەکردبێ و لەکاتی ڤاوکەدا بسم الله نەکرا بێ، چونکە گرتنی سەگە کە، کە نەچیرە کە دەگرێ ئەو دەنرێ بەسەر بڕین، جانەگەر لەگەل سەگە کەى خۆتا، یا لەگەل سەگە کانی خۆتا روانیت سەگی تریش ھەبوو، وە مەترسی ئەوت ھەبوو کە ئەویش بەشداری کردوو لە کوشتنی نەچیرە کەدا، وە کەسێ لەکاتی بەرەللاکردنیدا بۆ گیانی نەچیرە کە کەسێ ناوی خودای نەھیناوە، ئەو مەیبخۆن چونکە تۆ بەس ناوی خودات لەسەر ڤەوانەکردنی سەگە کانی خۆت ھیناوە). (تاج/ ٤ ز- ٦ ل- ٢٢ ز- ٤+٣+٥+٦+٧+٨+١٠ ز- ٧ ل- ٢٥ ھەتا ز- ١١ ل- ٣١) + (فیقھی ئاسان/ ٣ ل- ٩٠٢ ز- ٣٥٩ + ز- ٣٥٧ + ز- ٣٥٨).

روونکردنەوہ:

عەدی کوڤی حاتەمی طائی، ناسراو بەسەخی، لەپیشا فەلە بوو، مەسیحی بوو، لەسائی نوێ کوچیدا موسوڵمان بوو، حەوت ھەرموودەى لەبوخاریدا ھەيە، لە کووفە دادەنیشت، دەیفەرموو: ئەوتەى ئیسلام بووم، ھەرکاتی بانگی دابی، دەستنویژم بوو، ئامادەى ئازادکردنی عێراق بوو، لەشەری سەفیندا لەگەل ئیمامی عەلى بوو، مامۆستا عەبدولەر لە ئیستیعا بایا دەفەرمووی: (ئاغایەکی بەگزادەى ناودار و رێزدار بوو لەناو ھۆزە کەى خۆیدا،

وتار بیژیکی جوان بوو، ناماده وه لّام بوو، واته حازر جهواب بوو. دمیغه رموو: هه موجاری که ده چووم بو خزمهتی پیغه مهر - دروودی خوای له سهر بی- جموجوئیکی ده کردو جیگهی له ناو کوړه که دا بوم ده کرده وه، جاری چووم بو خزمهتی له ماله وهی بوو، هوده که پر بوو له هاورپکانی، پیغه مهر - دروودی خوای له سهر بی- ته که ته که ی به مهر دومه که کرد هه تا جی بو من بکاته وه، سهره نجام له په نا خو یا دانیستم. له هه رای نه لجه مه لا چاو یکی قه لپووت کرا، به شدار ی صه فین و نه هره وانیشی کردو وه، له کوفه مردو وه، له سهر دمی موختاردا، هه ندی ده لّین: عه دی - پر مزی خوای لی بی- له سالی شه ست و نو ی کوچی دا مردو وه، ته مه نی سه دو بیست سال بو وه. پروانه: ژماره ۸۵ ته جرید = ۱۹۱۶ فه تج = بهرگی ۲/ ل ۲۷۶.

۱۸۲۷- عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُسَيْنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنْ أَرَضَ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أَفْئَاكُلُ فِي آيَتِهِمْ؟ وَأَرَضَ صَيْدٌ أَصِيدُ بِقَوْسِي وَبِكَلْبِي الَّذِي لَيْسَ بِمُعَلِّمٍ وَبِكَلْبِي الْمُعَلِّمَ فَمَا يَصْلُحُ لِي؟ قَالَ: أَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ: فَإِنْ وَجَدْتُمْ غَيْرَهَا فَلَا تَأْكُلُوا فِيهَا وَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَاغْسِلُوهَا وَكُلُوا فِيهَا وَمَا صِدْتَ بِقَوْسِكَ فَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ فَكُلْ وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ الْمُعَلِّمَ فَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ فَكُلْ وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ غَيْرِ مُعَلِّمٍ فَأَذَرْتُ ذَكَائَهُ فَكُلْ. (الحديث ۵۴۷۸ طرفاه في: ۵۴۷۸، ۵۴۹۶) (۱۸۲۷).

نه بو سه علاوه ی خوشه نی - پر مزی خوای لی بی- فه رمووی گوتم: نه ی پیغه مه ری خودا! نی مه له ولاتی شامین، دراوسی خاوه نامه کانین و له ولاتی نه وانداین، واین له گه ل مه سیحی و جوله که دا، وه ل حال نه وان له مه نه ج له کانیا نا گوشتی به راز ده کو لّین له قاپ و حاجه ته کانیا نا مه ی و باده و نار هق ده خو نه وه، له م حاله دا نی مه چار مان چی یه، نایا له و حاجه ته یانا شت بخوین، یا

بخۆینهوه؟ فهرمووی: (ئەگەر دەفتری تەرتان دەست کەوت لەو هەدا بخۆن و بخۆنەوه، بەلام ئەگەر حاجەتی تەرتان دەست نەکەوت، بەئاو پاک بیان شوێن و نێتر تیا یاندا شت بخۆن و بخۆنەوه). عەرزیشم کرد: قوربان ئیمە واین لەولاتی نەچیری زۆرە، هەم بەتیر و کەوان راو دەکەم، هەم بەوسەگەم کە مەشقی راوی نەکردووه، هەم بەو سەگەیشم راو دەکەم کە فێرە راو و لەشەر عا ناو دارە بە (کەلبی موعەللەم: سەگی فێرکراو) جا لەم جوۆرە راو کەمەیان حەلالە بۆم؟ فهرمووی: (ئەوهی کە بەتیر راوی دەکەوێ و ناوی خودات ئی هیناو بیخۆ، و ئەوهی کە بەسەگی مەشقیدە فێرە راو، راوی دەکەوێ و ناوی خوات ئی هیناو بیخۆ، و ئەوهی کە بەسەگی فێر نەکراو راوی دەکەوێ و فریای دەکەوێت کە پێش ئەوهی مردار ببێتەوه سەری بپری بیخۆ). (تاج/ ۴ ل- ۶۶ ز- ۱۹ ژ- ۶).

روونکردنەوه:

ئەبو سەعلەبەیی خوشەنی، لەهاوێ پێشینهکانی پێغەمەرە -دروودی خوای لەسەر بێ- لەوکەسانەن کە لەپەیمانی بەیعهتو شەجەرەدا لەخەزەت پێغەمەرەدا پەیمانی وەرگرت (بروانە: ژ- ۱۲۱۲ تەجرید- ژ- ۲۹۵۸ فەتح = بەرگی/ ۳ ل- ۳۳۵). پێغەمەر -دروودی خوای لەسەر بێ- ناردی بۆئاو هۆزەکەیی خۆی، لەسەر دەستی ئەودا هۆزەکەیی قەبوڵی ئیسلامیان کرد، لەجەنگی صفین دا لەگەڵ کەسیان نەبوو، بەشداری ئەم جەنگە نەکرد، دەفەر موون: هەموو شەوێ دەچوو و دەرەوه، تەماشایەکی وردی ئاسمانگی دەکرد، ئەوسا دەگەراییهوه و سەجدەیهکی ئایەتی دەبرد (ب: تاج/ ۱ ص- ۳۱۲ لمطلق الآيات = بەرگی - ۱ ل- ۴۷۱) ئەبو سەعلەبە دەفەر موو: (لەخودا دەخوازم کە من لەسەر مەرگا وەک ئێو لەکاتی گیانەلادا دەکەوێ لرخە لرخ، من ئاوا نەکەومە لرخە لرخ) ئەبو زاهیریە دەفەر موو: (جا شەوێ ئەبو سەعلەبە

شه و نوپژ دهکا، له ناو جهرگه‌ی شه‌وا، له ناو سه‌جده‌دا فه‌رمانی هه‌ق به‌جی دهه‌ینی و ده‌مری، له‌وکاته‌دا که‌چه‌که‌ی ده‌خه‌وی، له‌خه‌ویدا ده‌بینی که‌وا باوکی مردوو، له‌خه‌و راده‌چه‌نی و هاوارده‌کا؛ کوا باوکه‌م؟ ده‌لین؛ وا له‌نوپژگا که‌ی خوی سه‌رگه‌رمی شه‌ونوپژه، جالای خوییه‌وه بانگی ده‌کا؛ بابه، بابه! وه‌لام نابی، جا راده‌کا بۆلای، ده‌روانی به‌مردووی واله کورنووشدا، که راپیده‌وه‌شین خه‌ ده‌که‌وی به‌لادا. له‌بوخاریدا سی فه‌رمووده‌ی هه‌یه. کۆمه‌لی له‌میژوو نوسانی هاوړپییانی پیغه‌مه‌ر - دروودی خوی له‌سه‌ر بی- ده‌فه‌رموون؛ له‌سالی حه‌فتاو پینجی کۆچی‌دا له‌شام مردوو.

۱۸۲۸- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُقْلَبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ رَأَى رَجُلًا يَخْذِفُ فَقَالَ لَهُ: لَا تَخْذِفْ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْخَذْفِ أَوْ كَانَ يَكْرَهُ الْخَذْفَ وَقَالَ: إِنَّهُ لَا يُصَادُ بِهِ صَيْدٌ وَلَا يُنْكَى بِهِ عَدُوٌّ وَلَكِنَّهَا قَدْ تُكْسِرُ السِّنَّ وَتَفْقَأُ الْعَيْنَ ثُمَّ رَأَاهُ بَعْدَ ذَلِكَ يَخْذِفُ فَقَالَ لَهُ: أَحَدَّثَكَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ نَهَى عَنِ الْخَذْفِ أَوْ كَرِهَ الْخَذْفَ وَأَنْتَ تَخْذِفُ لَا أَكَلَمُكَ كَذَا وَكَذَا. (الحديث ٥٤٧٩) (١٨٢٨).

عه‌بدوئلا‌ی کوری موغه‌فه‌ل - ر‌م‌زای خوی لی بی- پیاویکی بینی په‌له‌پیتکه‌ی دمه‌ه‌قان، پی فه‌رموو؛ په‌له‌پیتکه‌ مه‌هاو‌پژه، چونکه پیغه‌مه‌ر - دروودی خوی له‌سه‌ر بی- ر‌یگه‌ی نه‌وه‌ی نه‌داوه، یا حه‌زی له‌وه نه‌بوو، وه ده‌یفه‌رموو؛ (نه‌وه نه نیجیری پی و‌راوده‌کری و نه‌دوشمنی پی کۆله‌وار ده‌کری، به‌لام به‌پ‌یچه‌وانه‌وه دوورنیه که‌دانی که‌سی بشکینی، یا چاوی دۆستی کو‌پ‌ربکا!) جا ماوه‌یی له‌وه‌دوا دیسان عه‌بدوئلا‌ پیاوه‌که‌ی دییه‌وه، په‌له‌پیتکه‌ی ده‌هاو‌یشته‌وه، جا عه‌بدوئلا‌ به‌کا‌برای گوت؛ من فه‌رمووده‌ی پیغه‌مه‌ر - دروودی خوی له‌سه‌ر بی- بۆ تۆ ده‌گ‌پ‌مه‌وه، که پیغه‌مه‌ر - دروودی

(۱۸۲۸) أخرجه مسلم في الصيد و الذبائح باب: إباحة ما يستعان به على الاصطياد و العدو،

خوای له سەر بـی- رینگە پەله پیتکە ی هاویشتن نادات، کەچی تۆ هەرواز ناهینی، جا کەوای لێهات، هەتا ئەوێندە و ئەوێندە قسەت لەگەڵ ناکەم). (تاج/ ۴/ ل/ ۲۵/ ز/ ۶/ ژ/ ۱۰/ ش/ د).

روونکردنەوه:

ئەم فەرموودەیە گەورەترین پرافەو روونکردنەوهیە بۆ ئەو فەرموودانە ی تر، کە رینگە ی قسە دابڕین نادەن و بەناڕەوا و نادروستی دادەنێن، بەپێی رێسای (الحديث يفسر بعضه بعضا: فەرموودەکان لەناو خۆیاندا دەبن بەشەر ح و پرافەو روونکردنەوه بۆ یەکتەری).

جا لەسەر ئەم بنیاتە دروستە کە موسوڵمان، پتر لەسێ رۆژ، قسە لەکەسێ دابڕی، بەمەر جی قسە دابڕین و قسە نەکردنەکە لەبەر پەزای خوابی، نەوێک بۆ هەواو هەوێس بـی. (بـر: رياض الصالحين/ ۴/ ل/ ۱۱۷۵/ ز/ ۲۸۰/ هەتا زنجیرەکە تەواو دەبێ) + (تاجی کوردی/ ۹/ ل/ ۶۴/ ز/ ۲۲/ تاکو تایی).

۱۸۲۹- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ اقْتَنَى كَلْبًا لَيْسَ بِكَلْبِ مَاشِيَةٍ أَوْ ضَارِيَةٍ نَقَصَ كُلَّ يَوْمٍ مِنْ عَمَلِهِ قِيرَاطَانِ. (الحديث ۵۴۸۰ طرفاه في: ۵۴۸۱، ۵۴۸۲) (۱۸۲۹).

عەبدوللای کورێ عومەر- پەزای خوایان لێ بـی- لەپێغەمەرەوه- دروودی خوای لەسەر بـی- دەفەرموێ: (هەرکەسێ سەگێ رابگری، کە سەگێ پاسی ران و کێلگەو ران نەبێ، هەموو رۆژی پارچەپێی، هەتا ئەوسەگە رابگری، لەپاداشتی باشی کردەوه ی باشی کەم دەبێتەوه، یا دوو پارچە لەپاداشی کردەوه ی باشی کەم دەکا). (تاجی کوردی/ ۲/ ل/ ۳۵۸/ ز/ ۱۷۱/ ژ/ ۱/ باسی سەگ بۆ پاس و رمشەولاخ بۆ زەوی کێلان).

روونکردنه وه:

به پتی یاسانامه ی نیسلام سهگ پیسه، و مزیا نی زۆره له زۆر رووه وه، به لام له گهل نه وه يشا شهرعی پیرۆز ریگهی سوود و مرگرتنی له سهگ داوه، به هه موو چه شنه کانیه وه، به لام نه وکه سه ی که سهگ راده گری، ده بی چه ند خالی ر ده جاوبکا، وهك پاك و ته میزی و پا کژکردنی، له سه ر نه م شیومه یه:

یه که م: دروسته سهگ بۆ نه م مه به ستانه رابگری:

۱. بۆ پاس و ناگاداری، وهك پاسی پان و مه زاروا مال، له دزو جانه و مری زیانه خرۆ، وهك گورگو چه قهل و به راز، یا بۆ پاسی منالی ساوا وهك له له، یا بۆ پاس و ناگاداری پیاووژنی که فته کار له ماله وه.

۲. بۆ راوشکار، وهك تووله و تانجی و سه گی راوی تر.

۳. سه گی پۆلیسی، بۆ دۆزینه وه ی تاوان و بۆ زۆر مه به ستی ره وای تر وهك له کاتی بوومه له رزه و کارساتی سروشتیدا، ته رمی ژێردار و به رد نه دۆزیته وه، یا مرۆفی گیر خواردوی ژێر ره وخواوی و شتی وا دمه دۆزیته وه، یا ماده سپرکه ره کان و بارووت و ته قه مه نی شاروه به نیازی خراپ که شف ده کا، یا له زۆر ره ووی تری شهرعیه وه سوود به کۆمه لگا ده که یه نی.

۴. سه گی چاوساخ له نه وروپا و له زۆر ولاتانی تر، ده بن به چاوساخ بۆ کوپرو نه مانه و له پێشیانه وه دمه رۆن و نه وانیش به هۆی په تیکه وه شوپنیان ده که ون.

۵. بۆ کارکردن، وهك ده بینین، له ولاتی ئالاسکا، له ناو نه سکیمۆکاندا، له به ر زۆر ساردی سه گ به کار ده یێن بۆ گالیسکه و عه ره بانیه سهر به فر، وه به سه گ راپیده کیشن، وهك له زۆر شوپن سه گ فێر ده که ن و مه شقی پی ده که ن و زه میله ده که نه ملی و ده چی له بازار له لای مامیل گوشت و سه وزه و شتی وا ده کړئ و ده که رپیته وه بۆ مائی خاومنی، جا نه م سه وداو مامه له یه له ره ووی شهرعه وه دروسته یانا، دوا یی ده که رپیتنه وه سه ری.

دوۋەم: سەگ لەم سەردەمەى ئىمەدا و لەكۆنىشدا بۆ زۆر شتى تر بەكار دەھيئىرى، وەك:

۱. سەگى گەمەو يارى وەك مەيمونى لۆتى، وەك لە سىرك و ئەمانەدا دەيبىنين، وەك سەگ بۆ جوانى، وەك خولياو ھىوايە.
 ۲. بۆ شپە سەگ و شتى ترى واو بۆ قومارو بۆر بۆرپن.
 ۳. بۆ ھەندى كارى نارەوا، كە پىيوست ناكا ناوى بەرىن.
 ۴. دەواجىنى سەگ ھەيە لەكۆرياو ئەو ولاتانەى كەسەگ دەخۆن، بۆ خواردنى گۆشتەكەى، وەك دەواجنى پەلەومر و ئازەلى ولاتى خۆمان.
- سەيەم:** جا ئەوەى ئەركى موسولمانە ئەمەيە:

۱. بەپى تەوانا خۆى لەسەگ دوور بگرى، وە بۆناچارى نەبى، بەپى برگەكانى (يەكەم)، بەكارى نەھيئى.
۲. لەكاتى بەكارھيئانيدا بىكوئى، بە لقاحى دژى ھارى.
۳. ھەموكاتى شوپنىكى بەتەرى بەرسەگەكە كەوت گلاوى دەرېكات، وە ئەوئەندەى دەتوانى، جيگەو كولانەى سەگ و شوپنى، پاك و پوخت رابگىرى، وە برسى و توونى نەكات. چونكە لەفەرموودەدا ھەيە: (ژنى بەھۆى تىراوكردنى سەگىكەو دەچيئە بەھەشت وە بەھۆى ئازاردانى پشيلەيەكەو دەچيئە دۆزەخ).
۴. جا بەنيازى سوود وەرگرتنى رەوا لەسەگ دروستە پەرومردەش بگرى و بە توتكەيى گەورەبگرى. وە لەرووى شەرەو ئەم جۆرە كرادارنە دروستەو قەيدى نىيە و بەر ئەو نەھيە ناكەوئ كە لەراگرتنى سەگ كراو. بەلام ئەوئەندە ھەيە كار كردن بەوسەودا و مامەئەى كەسەگ ئەنجامى دەدا، ياكردنى ھەندى تصەروفاتى سەگ بەبەلگەو نیشانە لەسەر ھەندى برپار ئەوە باسكى دوورو دريژە، ئىرە جيگەى ئەوە نىيە.

۱۸۳۰- عَنْ عَدِيٍّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا أُرْسِلْتَ كُلِّبَكَ وَسَمَّيْتَ فَأَمْسَكَ وَقَتَلَ فَكُلْ وَإِنْ أَكَلَ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ وَإِذَا خَالَطَ كِلَابًا لَمْ يُذَكِّرْ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا فَأَمْسَكَ وَقَتَلَ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّكَ لَا تَذَرِي أَثَرَهَا قَتَلَ وَإِنْ رَمَيْتَ الصَّيْدَ فَوَجَدْتَهُ بَعْدَ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ لَيْسَ بِهِ إِلَّا أَثَرُ سَهْمِكَ فَكُلْ وَإِنْ وَقَعَ فِي الْمَاءِ فَلَا تَأْكُلْ. (الحديث - ۵۴۸۴ طرفه في: ۵۴۷۵ فتح = رقم/ ۱۸۲۶ تجريد) (۱۸۳۰).

له پيشه وه له ژماره/ ۱۸۲۶ دا له بهرگی پينجه مډا راپوورد، به لام ليړه دا نه م زياته هه يه:

نه گهر تير يکت نا به نه چير يکه وه، وه پيکاي وه له پاش يه ک دوو روژيش دوزيته وه به مردويي نه وه بيخو، به مهر جي چيگه ي پيکاني تيره که ي تو ي پيوه بي و به س، به لام نه گهر گه ني بوو، يا که وتبو وه ناوچه م و پيرو گو می ناو وه نه وه مه يخو، چونکه هه ل ده گري که له ناو ه که دا خنکابي و مردار بوو بيته وه). (تاجي کوردي/ ۴/ ل/ ۲۳/ ۵).

۱۸۳۱- عَنْ ابْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ غَزَوْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبْعَ غَزَوَاتٍ أَوْ سِتًّا كُنَّا نَأْكُلُ مَعَهُ الْجَرَادَ. (الحديث ۵۴۹۵) (۱۸۳۱).

عه بدوللای کورې نه بو نه وفا - پر مای خودا له خو ی و باوکی - فه رمووی: حه وت غه زا - یا شهش غه زا - مان له گهل پیغه مهر خویدا - دروودی خوی له مهر بی - کرد، که له و غه زایانه دا، له گهل پیغه مهر دا کولله مان ده خوارد. (تاجي کوردي/ ۴/ ل/ ۲/ ۲ + ل/ ۱۰/ ۳).

(۱۸۳۰) لاحظ ماجاء في هامش رقم: ۱۸۲۶.

(۱۸۳۱) أخرجه مسلم في الصيد و الذبائح، باب: إباحة الجراد، رقم/ ۱۹۵۲.

۱۸۳۲- عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ: تَحَرَّنا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَسًا وَنَحْنُ بِالْمَدِينَةِ فَأَكَلْنَاهُ. (الحديث - ۵۵۱۱ ، أطرافه فی: ۵۵۱۰، ۵۵۱۲، ۵۵۱۹) (۱۸۳۲).

نہسمای کچی نہبوبہ کری صدیق - رھزای خواہان لی بی۔ فہرمووی؛
لہسہردہمی پیغہمہر خویدا - دروودی خوی لہسہر بی۔ لہمہدینہ، نہسپیکمان
سہربری و خواردمان). (تاجی کوردی/ ۴ ز/ ۱/ ۶).

روونکردنہوہ:

نہم جوڑہ دہرپین و تہعبیرہ، بہلگہی نہومیہ کہ پیغہمہر ناگای لہکارکہ
بووہو رھزای لہسہر بووہ. لہبہرئہوہ برپاری حہلالی بو گوشتی مایین و
نہسپ دہچہسپی، کاتی شہر یہکی لہدو و رگہزی نازہلیکی دانا بہحہلالہ،
وہک رگہزی نیئر، یا رگہزی می، نیئر نہوہ ہہردو و رگہزہکہ حہلال و
گوشتی دہخوری، نہم نمونہی نیئرہ بو بہیانی واقعیہو بو روونکردنہوہی
روووداوہکہیہ. زاناکان دہفہرموون: پای سہنگین نہوہیہ، کاتی صہحابی، زن
بی یا پیاو، بظہرموی؛ لہسہردہمی پیغہمہردا نہوہمان دہکرد، نہوہ برپاری
رہفی ہہیہ، نہو فہرموودہیہ دادہنری بہبہرزہوہکراو بو پیغہمہر - دروودی
خوی لہسہر بی۔ (بر: فیقہی ناسان/ ۳ ل/ ۹۱۳).

۱۸۳۳- عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ رَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عُمَرَ فَمَرُّوا بِفَتِيَةٍ أَوْ
بَنَفَرٍ نَصَبُوا دَجَاجَةً يَرْمُونَهَا فَلَمَّا رَأَوْا ابْنَ عُمَرَ تَفَرَّقُوا عَنْهَا وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ مَنْ فَعَلَ
هَذَا؟ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَنَ مَنْ فَعَلَ هَذَا. (الحديث ۵۵۱۵) (۱۸۳۳).

(۸۳۳) أخرجه مسلم في الصيد و الذبائح، باب: في اكل لحوم الخيل، رقم: ۱۹۴۲.

(۸۳۳) أخرجه مسلم في الصيد و الذبائح، باب: النهي عن صيد البهائم، رقم: ۱۹۵۷، ۱۹۵۸.

سہ عیدی کوپری جوبہ پیر - رحمتی خوی لی بی۔ فہرمووی: لەخزمەتی
عەبدوللای کوپری عومەردا بووم، لەلای تاقمی لاوی قورەیشەوہ پەت بوو،
مەریشکیکیان نابۆوہ بەنیشانە و تیریان تی دەگرت، ئەو تیرانە ی کەلکی نەئەدا،
دەیاندا بەخاوەن مەریشکەگە، کە چاویان کەوت بە ئیبنو عومەر، لەشەرمانا
هەلەاتن و بلاو میان لێکرد، ئیبنو عومەر فہرمووی: گێ ئەمە ی کردووہ، ئەمە
ئیشی چ بی ویزدانیکە، دەک نەفرینی خۆدای لی بی، چونکە پیغەمەر -
دروودی خوی لەسەر بی۔ لەعنەتی کردووہ لەوکەسە ی کە گیانلەبەر
دەنیئەوہ بەنیشانە). (ریاض/ ۴/ ز/ ۲۸۲ ل/ ۱۸۰ ز/ ۲ + تاجی کوردی/ ۴/ ز/ ۹/
ل/ ۲۸ ز/ ۳).

روونکردنەوہ:

سہ عیدی کوپری جوبہ پیر - پەزاو پەرحمتی خوی لی بی۔ پێشەوایەکی
گەورەو شکۆمەندە لەفہرموودەمزانەکان، لەچینی شوپنکەوتوانە، کەناسراون
بە تابعین، چینی دووہمی موسوئلمانان، سہ عیدو عەکرەمە و عەتای کوپری
رەباح، لەفەقی گەورەو ناودارەکانی ئیبنو عەباس بوون، سہ عید وەک
زانایەکی گەورەبوو، زاہیدیک و خواناسیکی گەورەیش بوو، ھەمیشە
سەرگەرمی خواپەرستی بوو، بەخزمەت زۆر لەگەورە پیاوانی سەحابە
گەشتووہ، وەک عەبدوللای کوپری عومەر وە عەبدوللای کوپری عەباس،
خەلکیکی زۆر لەتابعین شاگردو فەقی بوون، وەک ئیمامی زوہری. حەجج
بەناھەق کوشتی، دوعای لەحەجج کرد، کە لەپاش ئەو زال نەبی بەسەرکەسی
تردا، وە نزاکە ی گیرابوو، وە لەپاش شەھیدبوونی سہ عید، حەجج وەک شیتی
لێھات، چەند رۆژی ژیاو مرد، لە کۆلە مانگی سالی نەوہدو پینجی کۆچیدا
حەجج سہ عیدی کوپری جوبہ پیری شەھید کرد. دەئین: لەکاتی دادگایی کردنی
لەبەر دەمی حەجج دا، حەجج پی دەئ: داوای لیبوردنم لی بکە دما دەدم

لەگەردنت، سەعیدیش دەفەرموئ: خۆم بەتاوانبار نازانم ھەتا داواى لیبوردنت ئى بکەم، لەئەنجاما ھەجەج بە درمەدەکانى بەردەستى دەئى: بیبەن بۆ بەرقەنارەکە لەگردنى بدن، بەلام لەرئ ئەگەر قەسەى کرد، بیگێرپنەوہ بۆلاى خۆم، کە دەیبەن سەعید لەرئ پێدەکەنئ، دەیگێرپنەوہ بۆلاى ھەجەج، لئى دەپرسئ: بۆ پێدەکەنیت؟ دەئى: لەزۆرداریى تۆو لەبئومى من و لەببایکى خودا!! ھەروا دەئىن: پاش ئەوہى ھەجەج سەعید شەھید دەکا، وەك شىئى ئى دئ، بەشەو وەك گا دەبۆرپنئ و دەئى: کوا سەعید بیھینن بۆم، مەیکۆژن، بەلام تازە ج سوود، کار لەکار تەرازابوو.

مێزوونوسى گەورە ئیبنو خەلەکان دەفەرموئ: (ناو ھەناوى ھەجەج تووشى خۆرە بوو بوو، پزیشك دەچیتە سەرى، پارچەئى گۆشت بەپەتئ بەقورگیا شۆردەکاتەوہ، پاش تاوئ دەرى دەھینئ، کرمیکى زۆرى پێوہ دەنووسئ، خوا تووشى لەرزوتاپەکی وای کردبوو، لەسەرمانا گەرمى نەدەبۆوہ، مەقالئ پەر لەناگری مەشقەلانیان بەدەوریدا ریزکردبوو. پێستەکەى دەسوتاندا، بەخۆى نەدەزانئ و گەرمى نەدەبۆوہ).

لەلاى شىخ ھەسەنى بەصرى -پەرزەواو پەحمەتى خواى ئى بئ- ھەجەج سکالائى حالئ خۆى دەکا، شىخ ھەسەن پێى دەفەرموئ: (چەندەم پئ گوتیت کەنازارى پیاوچاکان مەدە، تۆ ھەر بەگویت نەکردم لاساریت کرد...).

ھەجەج دەئى: ئەى ھەسەن: داواى ئەومت لئناگەم کەداوا لەخوا بکەى کەچاکم بکاتەوہ، بەلام داوات لئئەکەم کەداوا لەخوابکەى کە بەزوویى گیانم بکیشئ و لەمەزیاتەر سزاو ئیش و نازارم نەدا...).

کەسانیکى زۆر لەوانەى کە لەنزیكەوہ بوون دەیانگوت: (ھەجەج لەپەر لەخەو رادەپەرى بەشەلەزاوى، وەك گا دەیبۆرپنەوہ: خزمینە! سەعیدى کورى جوبەیر لەمەزیاتەر چى تری لەمن دەوئ، ھەرچەند دەمەوئ چاوم بەچیتە خەو، سەعید دەست دەخاتە بەربینم و دەمتاسیئ و دەمەوئ بمخنکێئ).

ھەججە ۋاي ھەست دەکرد كە بانككەرى دىمىزىكىنى بەناۋ گۈنچكەيدا و پىنى
 دەلى: (ئەي دوزمنى خودا! لەسەرچى سەئىدى كۆرى جوبەيرت كۈشت؟).
 خودايە لەگەل سەئىدى كۆرى جوبەيردا ھەشرمان بىكەي. (سبحان الله!).
 كاتى كاۋەي كۆرۈم لەگەل كۆرىكى كەركۈكى تردا لەپىي پىنجوڭ، لەلايەنى
 كۆمەل چەتەۋە، بۇ پارەو پوول و سەيارە كۆژران، لەبىرو باۋەرى بەندەدا،
 كەنەۋە گەۋرەترىن تاۋان بوو، كۆر كۆژرا، مال پراۋ دىزا، ئوتومبىل فېنرا،
 كەۋتىنە بارودۇخىكى ۋاۋە دىنگمان بەخۋا نەبى بەكەس نەدەگەشت، سى و
 دوۋسالى لەغەرىبى، بەدلىشكاۋى و بەنازارداۋى، بەسەر و رىشى سىيەۋە،
 خۇشى خۇشى گەپاينەۋە ناۋ ۋلاتى خۇمان، كەچى كۆمەل كوردى نامەردى
 سەربەم لاينە كوردىيە بەناۋ پىشمەرگانە، كەلەرپاستىدا جاش مەرگەن،
 نەۋەك پىشمەرگە، ۋەك دوۋپىشكى ەربەت و كۆلەۋەپاپ دايان پىمانەۋە. جا
 لەمالەۋە من و دايكى كاۋە دەستمان كىرد بەپارەنەۋە قورئان خۇندىن و
 قورئان ھەلپىن و قوۋروسكاندان، گاور بەزمى پىمانا دەھاتەۋە، ناكامان
 لەھىچ نەبوو، مىش دوزمنمان نەبوو، ھىچ خەبەر نەبوو، رۇزى دوۋپىاۋ
 لەخەلگى ئەۋ ناۋچەيە ھاتن بە پىرسمانەۋە، ئىمەش رىزىكى شاپانمان گرتن،
 دىلەم خەبەرى دا كەنەمانە شتى لەدلىاندایە، لەبەر ئەۋە يەكى كىتەبىكى تاجى
 كوردىم بە دىارى پىيان داۋ گۆتم پىيان: ئەمە نۆپنەرى ئىمەيە لەلاى ئىۋە.
 ئەۋانىش بەخەيالى خۇيان ئىمە مالە مەلايەكى ھەزارى خۇداى بى كەسىن و
 تەۋاۋ، لەبەرئەۋە جىگە مەترسى نىن بۇيان.

جا رۇزى جەزنى مەۋلۇد (يا جەزنى ميعراج) بوو، پاش ەصر دەۋەت
 كرابووم، بۇ مەزگەۋتى گەۋرە، لەۋ ناھەنگەدا لەناۋ مەلاەكانا دانىشتبووم،
 خىزمىكەم ھات، گۆتى: كابرايەك ۋالەدەرەۋە داۋات دەكات، كەچووم دەرۋانم
 ۋاپىاۋى رانكو چۇغەيەكى رەشى ۋا لەبەردا، لەناۋ حافظەكانا لەبەردەم
 مەرھەدەكەى كاك ئەھمەدى شىخ دا دانىشتوۋە، كەمنى دى گۆتى: تۆ نوورى

فارسی باوکی کاوہیت؟ گوتەم؛ بەئێ بۆچی؟ گوتی: دەبرۆ دەمانچەیی بێنەو بمکوژەو رزگارم بکە، من یەکیکم لەو کۆمەڵەی کە کورپەکە ی تۆمان کۆشتوو، گوتەم؛ بابچینە ژووری لە ژووری حافظەکان، لەوێ گوتی: ناپۆم هەتا نەمکوژی، ژیانم ئێ تال بوو، شەوتا بەیانێ نەقیبێکی عەسکەری دێتە گیانەم، نازارم دەدا دەست دەخاتە بەربینەم، هەتا بەیانێ دەمتاسیئێ، هەموو شەوێ پێم دەئێ؛ رۆژ لە رۆژ خراپترت ئێ دەکەم، ئەگەر نەچی بۆلای باوکی کاو و ئەم تاوانە ناشکرا نەکەیت!! گوتی: ئێوە نازانن هەرشەوێکم مردنێکە، منیش لەگەڵ خزمەکەما هەرجی گوت لەبارە ی تاوانەکەو لە کورتە کاغەزێ بەپەلە نوسیمان، ئەوجا پێم گوت: من لێردە، لەپەنا قەبری کاک ئەحمەدی شیخا — غەرقی رەحمەتی خودایی— پیاو ناکوژم، بەلام تۆ برۆ با ئەو پۆلیس و ئینزیباتانە پێت نەزانن، ریزی مزگەوتەکە نەشکی، بەیانێ سەعات نۆ وەرەو بۆ فلان دوکان، گوتی باشە. بەلام ئیستا بێ یان بەیانێ نەمکوژی ناپۆم، کەچوومەو بۆ مائەو هەموو گوتیان: چۆن هەلە ی وات کردوو تازە نایەتەو، بەلام من دلتیا بووم کە قورئان کەمەندکیشی کردوو بە دەست خۆی نییە دێتەو، چونکە کابرا زۆر پەڕیشان و لەحالیکی سەیرایوو.

کەبەیانێ چووین بۆ دوکانەکە، لەوێ گوتی: من لەسەعات هەشتەو لێردە، ئەمشەو لەهەموو شەوێ ناخۆشتر بوو، نەقیبەکە هاتەو سەرم، پێی گوتەم: ئەو پیاو لەخۆت رازی نەکەیت خراپترت لێدەکەم.

جا گوتەم بابچین بۆلای مدیری شورتە، کەئەوکاتە: کاک سەلاح چاوشین بوو، وەکاک سەلاح عەقیدێکی شورتە ی پەسپۆری بانگ کرد، بە حزووری ئێمەو کاک سەلاح و چەند پەسپۆریکی تری پۆلیس لەنووکەو تاوانەکە ی روون کردەو، وەپەکە یەکە تاوانبارەکانی ناوئوس کرد، وەهۆی ئەم خۆتەسلیم کردن و اعتراف کردنە ی وەک پێشوو روونکردەو، کەزانی ئێ تال بوو و خەو و خواردنی ئێ هەراسان بوو. کە ئیفادەکە ی تەواو بوو، ئەوجا

بەننى گوت: دە درەنگە كەي دەمكۆزىتو رزگارم دەكەيت؟ منىش پىم گوت:
من لەم لە حەزمىيەو دە تۆم بەخشى، و دە داواشم لەكاك سەلاح و شورتهكانى تر
كرد، كە رىزى ئەو كابرايە بگرن و ئازارى نەدەن، و دە ئەوانىش وایان كرد،
هەتا ئەنجامى دادگايى، لەپاش ھەمووشتى، لەگەڵ باوكەكەيدا زۆر ھەولمان دا
ھەتا بەردرا، لەماوەى حەپسەكەيدا مائەلەكان خەزمەتتىكى زۆريان كرد. ئەو
كەلىرەدا دەمەوى ئاماژەى پى بكەم ئەم خالانەپە:

۱. لەپاش خۆ تەسلىم كردن و زەبىتى ئىفادەكەى و كەشفى تاوانەكەى
لەئازارەكەى رزگارى بوو.

۲. لەتاوانبارە ناو تۆماركراوەكان لەدادگا، ھەشتیان لەشەپسەگى شەپە
خۆرىدا كۆژران و بەر شەقى قورئان كەوتن و دەستى ئىمەيان پىو خۆیناوى
نەبوو.

۳. مەلای ئەو گوندەى كە دووپىاوەكەى ھاتن بۆ بوارتاقى كردنەو بۆ مالى
ئىمە، بۆيگىرپامەو، گوتى: رۆژى باوكى يەكئ لەوتاوانبارانەى كە كۆرەكەى
تۆيان كۆشتوو، ھات بۆ مزگەوت، كەتیبكى بەدەستەو بوو، گوتى: مەلا ئەم
كەتیبە چى لىبكەم ئەمە مالى منى وئران كرد، كەتەماشام كرد: كەتیبەكە
بەرگىكى تاج بوو بەكوردى، تۆ بەدىارى دابووت بەباوكى ئەو تاوانبارەكە
كۆرەكەى لەجەردەمىدا، لەرپگەى پىنجوین كۆژرابوو.

۴. لەرپگەى خەزمىكمانەو، رۆژى كابرايى ھات، گوتى: بە ئوتومبىلىكى
بەپازىلى (ع)ت بۆ دەكۆژم، كە (ع) يەكئ بوو لە بكۆژەكان، منىش دەرم كردو
بەخەمەكەمانم گوت: من بەگوللە كەس ناكۆژم، قورئانەكەم نیشانداو گوتم:
من ئەمە چەكى دەستەو بەس. دەورى مانگىكى پى چوو، عومەر چاوشىن
ئەوكابرايەى كۆشتو لەكوردوستانا دەنگى داپەو و بوو بەيەكئ لەپىنج
پالەوانەكان!.

سہ عیدی کوری جو بہر - پرماو پر حمہ تی خوی لی بی۔ چل سال لہ پری
یہ گہ می جہ ماعتا بوو، جہ ماعتی نہ فہ و تاوہ، لہ و ماوہ پدا پشت ملی
مہ نمووی نہ دیوہ، لہ تہ دریبی راوی دا دم فہ رموی؛ فہ رموودہ زانی گہ ورہ
یہ حیای کوری سہ عید - پرماو پر حمہ تی خوی لی بی۔ دم فہ رموی؛
(مورسہ لاتی کوری جو بہر لہ لام باشترہ لہ مورسہ لاتی عہ طاء). وہ ہر وہا
لہ تہ دریبی راوی نیمامی سیوو طیدا - پرماو پر حمہ تی خوی لی بی۔
دم فہ رموی؛ (کۆمہ لی لہ زانا گہ ورہ کان، کہ یہ کئی لہ وان سہ عیدی کوری
جو بہرہ - پرماو پر حمہ تی خوی لی بی۔ ریگہ ی نویسنہ وہی فہ رموودہ یان
دما، وہ خوشیان دمیان کرد، ہر وہ ک ریگہ ی زہ بتی فہ رموودہ یان نہ دا، وہ
خوشیان دمیان کرد). (ظبط) بریتہ لہ نوختہ و سہر و بۆرو ژیر و زہ نہ کردن
بۆ وشہ، لہ گہ ل نویسنی اعراب بۆی، ہتا وشہ و رستہ بہ پی ری نووس و
پریمان کۆنترۆل بکریں و دواپی بہ جوانی و بہرہ وانی، بہ بی ہلہ لہ بہر بکری،
یا بنوسری.

۱۸۳۳م - عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي رِوَايَةٍ: أَلَّهُ قَالَ: لَعَنَ النَّبِيُّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ مَثَلَ بِالْحَيَوَانِ.

لہ گپرانہ وہ پدا نیبنو عومہر - پرماو خویان لی بی۔ فہ رمووی؛ پیغہ مہر -
دروودی خوی لہ سہر بی۔ نہ فرین و لہ عنہ تی کردو وہ لہ و کہ سہی کہ لاشہ ی
گیانلہ بہر، بہ زیندوی، یا بہ مردوی بشیوین، وہ ک نہ وہ لچو و لیو و لووت و
گوپچکہ ی بپری، یا کلک و پلہ کانی بقرتین.

۱۸۳۴م - عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ دَجَاجًا. (الحديث ۵۵۱۷ أطرافه في: ۳۱۳۳، ۴۳۸۵،
۴۴۱۵، ۵۵۱۲، ۵۵۱۸، ۶۶۲۳، ۶۶۴۹، ۶۶۷۸، ۶۶۸۰، ۶۷۱۸،
۶۷۱۹، ۷۵۵۵) (۱۸۳۴).

نهبوموسای نه شعهری - رهمزای خوای لی بی- فهرمووی: پیغه مهرم دی - دروودی خوای له سهر بی- گوشتی مریشکی ده خوارد. (تاج/ ۴ ز/ ۱ ل/ ۳ ز/ ۱ ب/ ت/ ن).

۱۸۳۵- عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ. (الحديث ۵۵۳۰ طرفاه في: ۵۷۸۰، ۵۷۸۱) (۱۸۳۵).

نهبو سهعله بهی خوشه نی - رهمزای خوای لی بی- فهرمووی: ههر درندمی که که لبه ی هه بی، پیغه مهر خواردنی گوشته که ی قه دهغه کردوه. (تاجی کوردی/ ۴ ل/ ۱۴ ز/ ۳ ز/ ۹) + (فیقهی ناسان/ ۳ ل/ ۹۱۴).

۱۸۳۶- عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالسَّوِّءِ كَمَثَلِ الْمَسْكِ وَالنَّافِخِ الْكَبِيرِ فَحَامِلُ الْمَسْكِ إِمَّا أَنْ يُخَذِّلِكَ وَإِمَّا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً وَالنَّافِخِ الْكَبِيرِ إِمَّا أَنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ رِيحًا خَبِيثَةً. (الحديث ۵۵۳۴ طرفه في: ۳۱۰۱) (۱۸۳۶).

نهبوموسا - رهمزای خوای لی بی- له پیغه مهره وه - دروودی خوای له سهر بی- دمفه رموی: نمونه ی هاوړی و هاوونشینی باش، وهک میسک فروش وایه، وپنه ی هاوده م و هاوړی خراپیش وهک مووشه دمه چی وایه، میسک فروش یا خوت لی دهم کړی، یا خوی بهشت ددها، یا ههرهیج نه بی بو نه خوشه که ی ده چی به سهرتا، به لام مووشه دمه چی واته: ناسنگه ر یا جله کانت دموتینی، یا ههر هیج نه بی بو چروکیکی پیس دیت به سهرتا. (تاجی کوردی/ ۹ ز/ ۵۵ ل/ ۱۲۴ ز/ ۶ ش/ د - رهمزاو رهمه تی خویان لی بی-).

(۸۳۵) أخرجه مسلم في الصيد و الذبائح، باب: تحريم اكل كل ذي ناب..رقم: ۱۹۳۲.

(۸۳۶) أخرجه مسلم في الأدب - (العيني/ ۱۱ ص/ ۲۲۰) قال النووي في رياض الصالحين: متفق عليه، رقم تخريجه في مسلم (۲۶۲۸) هامش الحديث الرقم ۳۶۲/۴ ص/ ۱۹۰.

۱۸۳۷- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُضْرَبَ الصُّرُورَةُ. (الحديث ۵۵۴۱) (۱۸۳۷).

ئىبنو عومەر -پرمزای خوای ئى بى- فەرمووی: پېغەمەر -دروودی خوای لەسەر بى- نەیی کردوووە لەووە کە لەدەموچاوی ئازەل و گیانلەبەر بدرئ.

روونکردنەووە:

مامۆستای عەسقەلانی دmfەر موئ: پېشەوا بوخاری بەم فەرموودمىە ئاماژە دەکا بۆ ئەو فەرموودەى تر کە پېشەوا موسلىم دمرى هیناوە کە بە دەق دmfەر موئ: (جابر -پرمزای خوای ئى بى- دmfەر موئ: پېغەمەر -دروودی خوای لەسەر بى- فەدەغەى کردوووە کە بدرئ لەپروخسارى گياندار، یا روخسارى گياندار داخ بکرى بۆ نیشان کردن). (تاجى کوردی/ ۴/ ل ۱۵۲/ ز ۴۸/ ز ۱/).

پایانی - الخاتمة

مامۆستا شیخی عەسقەلانی -پرمزای خوای ئى بى- دmfەر موئ: نامەى نەچىرو سەر بپراوەکان نەوودو سى فەرموودەى بەرزەووەکراوى واتىادا، بیستو یەک فەرموودمىان بپړشتەن، واتە: تەعلیقن، هەئسپێراون، ئەوانى تریان پەيوستو مەوصولن، حەفتاو نۆیان دووبارەن، پوختەکەیان: (۷۹-۹۳ = ۱۴). چوارده فەرموودمىە، کە بۆیەکەم جار لەم باسەدا دمرهینراون. ئەم چوارده فەرموودمىە موسلىمیش وەک بوخاری هەموویانی گپراوەتەووە، بپجگە لەمانەیان:

۱. فەرموودەکەى ئىبنو عومەر: (...أن تُضْرَبَ الْبَهِيمَةُ = ۵۵۱۴ فەتھ) لەتەجریدەکەدا لیژەدا نییە.

٢. فەرمووده که ی ئیبنو عەباس سەبارەت بە (أَنْ تَصْبِرَ الْبَهِيمَةُ لِلْقَتْلِ) بڕوانە: کۆتایی فەرموودهی ژمارە: ٥٥١٥ فتح الباري.
٣. فەرمووده که ی عەبدوڵلای کوری یەزید: (في النهي عن المثلة = ٥٥١٦ فتح).
٤. فەرموودهی ژمارە: ٥٥٢٩ فتح = حديث ابن عباس و الحكم بن عمر و في الحمر الانسية. لیرەدا نییه.
٥. ژمارە ١٨٢٧ تجريد = ٥٥٤١ فەتح = حديث ابن عمر في النهي عن الصورة. هەرودها عەسقه لانی دەفەر موی: ئەم نامە یە چل و چوار بيسراو (اثر) یشی واتیادا، که ی سەحابە و کەسانی دواترە.

بسم الله الرحمن الرحيم

۷۶- نامه ی قوربانی - کتاب الأضاحی

(باسی قوربانی له فیهی ناسانا وا له بهرگی سییه مدا، ز: ۳۶۶ لاپه ره/۹۲۰).
 ۱۸۳۸- عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ ضَحَّى مِنْكُمْ فَلَا يُصْبِحَنَّ بَعْدَ ثَلَاثَةٍ فِي بَيْتِهِ مِنْهُ شَيْءٌ فَلَمَّا كَانَ الْعَامُ الْمُقْبِلُ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ نَفْعُ كَمَا فَعَلْنَا عَامَ الْمَاضِي؟ قَالَ: كُلُّوا وَأَطْعِمُوا وَادَّخِرُوا فَإِنَّ ذَلِكَ الْعَامَ كَانَ بِالنَّاسِ جَهْدٌ فَأَرَدْتُ أَنْ تُعِينُوا فِيهَا. (الحديث ۵۵۶۹) (۱۸۳۸).

سه له مهی کوری نه کوه - پژای خوی لی بی- فه مووی: پیغه مهر - دروودی
 خوی له سهر بی- فهرمووی: (هه رکه سی له نیوه قوربانی دهکا، بابیکا، به لام
 نابئ له پاش سی شهو له گوشتی نهو قوربانیه له مالیا بمینئ، جاله سائی
 ناینده دا عمر زیان کرد: نهی پیغه مهری خودا! نه مسالیش وهک پار بکهینه وه؟
 فهرمووی: نه، هه خوشتان لی بیخون و هه بهشی خه لکی تریشی لی بدهن
 و هه قایمه (ادخار)یشی لی بکهن، پار بویه کا وام گوت، چونکه پار ساله که ی
 نه هاتی و گرانی بوو، خه لکه که په رۆش بوون و حالیان په ریشان بوو، ویستم
 نیومیش یاریدمیان بدهن و دستگیرویی خه لک بکهن). (تاج/ ۴ ل- ۵؛
 ش/ د/ ت/ ن).

روونکردنه وه:

نه ههرمووده یه به لگه یه له سهر نه وه که بپار به هوئی کات و هوکار
 دهگوری، هوئی هه رامبوونی قایمه کاری و ادخار، زیاتر له سی شهو، له سائی

(۱۸۳۸) أخرجه مسلم في باب الأضاحي، باب: بيان ما كان من النهي عن أكل لحوم الأضاحي

پیشوودا بههوی گرانیه وه بوو، کاتی سالی ناپینده دی هۆکارمکه که گرانیه نامینی برپاری حه رامبوونیش دهگۆږی به برپاری که بگونجی لهگهڵ کاتو سهردهمی نویدا، که قایمه کاری دروسته.

۱۸۳۹ - عَنْ الزُّهْرِيِّ رَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو عُبَيْدٍ مَوْلَى ابْنِ أَزْهَرَ أَنَّهُ شَهِدَ الْيَوْمَ الْأَضْحَى مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَصَلَّى قَبْلَ الْخُطْبَةِ ثُمَّ خَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ نَهَاكُمْ عَنْ صِيَامِ هَذَيْنِ الْيَوْمَيْنِ أَمَّا أَحَدُهُمَا فَيَوْمُ فِطْرِكُمْ مِنْ صِيَامِكُمْ وَأَمَّا الْآخَرُ فَيَوْمٌ تَأْكُلُونَ نُسُكَكُمْ. (الحديث - ۵۵۷۱ طرفه في: ۱۹۹۰) (۱۸۳۹).

زوهری - ږمزی خوای لی بڼ- فهرمووی: ئه بو عوبهیدی نازادکراوی ئه زههر، بۆیگپراومه ته وه، فهرمووی: له کاتی جینشینی ئیمامی عومهردا، له خزمه تیدا نامادهی نوپزی جهزنی قوربان بووم، نوپزی جهزنی قوربانی له پیش وتارخویندنه ومدا کرد ئه وجا وتاری داو فهرمووی: ئه ی خه لکینه! پیغه مهری خودا - دروودی خوای له سه ر بڼ- نه یی کردوو له گرتنی رۆزووی رۆزی جهزنی ره مه زان و رۆزی جهزنی قوربان، چونکه په که میان رۆزی جهزنی رۆزوو شکاندنه، ئه وی تریشیان رۆزی خوادرنی قوربانیه کانتانه.

پایانی - الخاتمة

یه کهم: پروانه ئەم شوینانە، که په یومندیان ههیه به بابەتی قوربانیه وه:

۱. فەرموودهی ژماره: ۵۰۱ تجرید/ ۹۵۵ فتح الباری = مختصر صحیح البخاری، بهرگی یه کهم لاپه‌ره/ ۴۷۸. پروانه ژماره‌گانی دوايش که بۆره په یومندیه‌گیان به قوربانی و روژی جه‌ژنی قوربان‌ه وه ههیه.

۲. پروانه ژ/ ۷۷۹ تجرید/ ۱۶۲۲ فتح/ بهرگی ۲ ل/ ۱۹۹ + ژماره/ ۷۹۷ ل/ ۲۱۴. ژماره‌گانی پاشی هه‌تا ژماره/ ۸۱۰ به‌تایبه‌تی ژماره: ۸۰۱ = ۱۷۰۷ فتح ل/ ۲۱۷ وه ژماره/ ۸۰۲ ته‌جرید/ ۱۷۰۹ فه‌تح. وه ژماره/ ۸۰۴ ته‌جرید/ ۱۷۱۳ فه‌تح. وه ژماره/ ۸۰۶ ته‌جرید/ ۱۷۱۹ فه‌تح.

۳. بر: ژماره/ ۱۰۱۲ ته‌جرید/ ۲۳۰۰ فه‌تح بهرگی/ ۳ ل/ ۹۳.

دووهم: عه‌سقه‌لانی - پرزاو ره‌حه‌تی خوای لی بئ- فەرمووی: (نامە‌ی قوربانی چل و چوار فەرمووده‌ی له‌خۆی گرتوو، پازده‌یان بپ‌رشتن، ئەوانە‌ی تریان په‌یوه‌ستن و مه‌وسوولن، سیو نو‌یان دووبارەن، پوخته‌که‌یان: (۴۴- ۳۹= ۵) پینج فەرمووده‌یه، موسلیمیش وه‌ک شیخی بوخاری - پرزاو ره‌حه‌تی خوایان لی بئ- ئەم پینج فەرمووده‌یان گیراوت‌ه وه بپ‌جگه له فەرمووده‌که‌ی فه‌تاده‌ی کوری نو‌عمان = ۵۵۶۴ فه‌تح له‌گه‌ل زیاده‌یی له‌ته‌جریده‌که‌دا نییه وه هه‌روه‌ها دم‌فه‌رموئ حه‌وت بیستر اویشی واتیادا.

سی‌یه‌م: پوخته‌یه‌کی کورتی بریاره‌گانی قوربانی:

۱. قوربانی سونه‌تیک‌ی گه‌وره‌یه، سونه‌ته هه‌موو موسو‌لمانیک، هه‌موو جه‌ژنی قوربانی، ئەگەر هه‌یبوو قوربانی بکا، ژماره بۆ‌کردنی قوربانی دانه‌نراوه.

۲. قوربانی دوو جو‌ری هه‌یه: قوربانی سونه‌ت، قوربانی واجب. قوربانی سونه‌ت بۆ هه‌موو که‌سێ هه‌یه که‌لیی بخوات، یابه‌شی بدرئ لک‌ی. به‌لام قوربانی پپ‌ویست، که‌ته‌نیا به‌نه‌زر پپ‌ویست نه‌بی، که‌پیشی ئەگوترئ قوربانی

نەزەرکراو دەبێ گشت گۆشتەکی بکا بەخێرو ببەخشیتەو، بەسەر هەزارانا، نابێ نەخۆی و نەکەسی ژێواری لەسەری بێ لێی بخوات، نابێ بەشی دەولەمەندیشی لێبدا، مەبەست لەهەزار کەسیکە، زەکاتی پێ بشی.

۳. لەبەرئەوێ گۆتهی نەزەرکردن جووری زۆرە و بۆهەموو کەسی بەباشی کۆنترۆڵ ناکرێ، واباشە لەکاتی قوربانی کردن و مەولوودیدا، قوربانیکەر، یا مەولوودیکار ئاوا بێ: (ئەم ئازەلەم کرد بەقوربانی سوننەت، کە بۆهەموو کەسی هەبێ لێی بخوات، یا ئەم ئازەلەم کرد بە مەولوودی سوننەت، کە هەم خۆم و هەم هەموو کەسی بۆی هەبێ کەلێی بخوات وە ئەگەر لەکاتی سەربرپندا ئەم نییەتە دووبارە بکاتەو زۆرباشە).

۴. کاتی قوربانی سەربرپ دەست پێ دەکا بە تێپەرپوونی ماوەی دوو پرکات نوێژو دوو وتار لەپاش هەتاوگەوتنی رۆژی یەکەمی جەزنی قوربان، وە دەمیانی هەتا رۆژ ئاوا بوونی رۆژی سییەمی پاش رۆژی یەکەمی جەژن، کە تیکرا دەکاتە چوار رۆژ، رۆژی جەژن و سێ رۆژی پاش جەژن.

۵. ئەو ئازەلەنە کە بۆقوربانی دەست دەدەن ئەمانەن: وشتر و پەشەولەخ و مەرو بزن. بەهەموو جوورەکانیانەو، گامیشیش لەزاراوی شەرعاً بەپەشەولەخ دادەنرێ.

۶. تەمەنی ئازەلی قوربانی: بزن دووسالێ تەواوکردبێ و پێی نابێتە سالی سییەمەو، مەڕ سالیکی تەواوکردبێ و پێی نابێتە سالی دووهم. پەشەولەخ دەبێ دووسالێ تەواو کردبێ و پێی نابێتە سالی سییەمەو. وشتر دەبێ پێنج سالی تەواوکردبێ و پێی نابێتە شەشەو.

۷. قوربانی بۆ مردوو دەکرێ، ئەگەر خۆی راپیسپاردبێ کە قوربانی بۆ بکەن، هەندێ زانیان دەفەرموون: مردوو کە راسپێریشی نەکردبێ بۆی دەکرێ، دروستە تەقلیدی ئەو زانیانە بکری.

۸. زۆر لەبەریارەکانی قوربانی لەباسی حەوتەدا رابووورد لەم بەرگەدا، لەکۆتایی ژمارە/ ۱۸۲۵ = رۆنکردنەوێ.

بسم الله الرحمن الرحيم

۷۷- نامہی خوار دنہ وہ کان: کتاب الأشربة

باسی نادروستی مہی

۱۸۴۰- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ لَمْ يَتُبْ مِنْهَا حُرِمَ فِي الْآخِرَةِ. (الحديث ۵۵۷۵) (۱۸۴۰).

عہدو لای کوری عومہر - پرمزای خواہان لی بی- فہرمووی: پیغہمہر - دروودی خوای لہسہر بی- دہفہرموی: (ہہموو سہرخوشکہری ئارہقہ، وہ ہہموو سہرخوشکہری حہرامہ، ومہر کہسی لہجہانا ئارہق بخواتہوہو فیری بیو تادہمری تہرکی نہکاو وازی لی نہہینی و تہوبہی لیئہکا، ئہوہ لہبہہشتا چہشکہی ناکات). (تاج/ ۴/ ل ۹۰/ ز ۲۶/ ژ ۱/ ش/ د/ ت/ ن). (بر: ریاض/ ۲/ ز ۱۱۱/ ل ۲۶۲ - ۲۷۲ ز/ ۱۱۶).

۱۸۴۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَ عَنْهُ فِي رِوَايَةٍ: (وَلَا يَنْتَهَبُ نَهْبَةً ذَاتَ شَرَفٍ يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ أَبْصَارَهُمْ فِيهَا حِينَ يَنْتَهَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ). (الحديث: ۵۵۷۸ أطرافه في: ۲۴۷۵، ۶۷۷۲، ۶۸۱۰) (۱۸۴۱).

ئہبوہورمیرہ - پرمزای خوای لی بی- فہرمووی: پیغہمہر - دروودی خوای لہسہر بی- دہفہرموی: (داوینپیس لہکاتی ئہنجامدانی داوینپیسیدا بہ

(۱۸۴۰) أخرجه مسلم في الأشربة، باب: بيان أن كل مسكر خمر: رقم: ۲۰۰۳.

(۱۸۴۱) أخرجه مسلم في الإيمان باب: نقص الإيمان بالمعاصي.. رقم: ۵۷.

١٨٤٢- عَنْ أَبِي عَامِرٍ الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لِيَكُونَنَّ مِنْ أُمَّتِي أَقْوَامٌ يَسْتَحِلُّونَ الْحِرَّ وَالْحَرِيرَ وَالْخَمْرَ وَالْمَعَازِفَ وَلَيَنْزِلَنَّ أَقْوَامٌ إِلَى جَنْبِ عِلْمٍ يَرُوحُ عَلَيْهِمْ بِسَارِحَةٍ لَهُمْ يَأْتِيهِمْ يَغْنِي الْفَقِيرَ لِحَاجَةِ فَيَقُولُونَ ارْجِعْ إِلَيْنَا غَدًا فَيَبِيتُهُمُ اللَّهُ وَيَضَعُ الْعِلْمَ وَيَمْسَحُ آخِرِينَ قِرْدَةً وَخَنَازِيرَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. (الحديث ٥٥٩٠) (١٨٤٢).

[illegible]

(١٤٢) لم يوافقهم مسلم على حديث أبي عامر في المعازف (خاتمة كتاب الأشربة ج ١١)

و مال و منالان دىن بەئىز ھەرسى كىۋەكەۋە، ۋە ئەۋانەشيان كەنەبوۋىن
بەئىز ھەرسى كىۋەكەۋە، خودا بېچمىيان دەگۈرۈۋ دەيانكات بەمەيموون و
بەراز، ھەتا رۇزى قىامەت ئەم جۈرە سزايە لەناۋ ئەم گەلى ئىسلامەدا
ھەردەمىنى، ناۋ بەناۋ بۇ پەندو ئامۇزگارى، لىيان رۇدەچى بەناۋ ناخى
زمويداۋ، لىيان دەبى بەئىز ھەرسەۋە لىيان دەبى بەمەيموون و بەراز).
(تاج/ ۴ ل/ ۹۲ ز/ ۲۶).

روونكر دنەۋە:

۱. ئەۋەدى كەلەم ھەرموودمىيە ۋەردەگىرى: (بىرپارى شەرى پەيۋەندى
بەمەعناۋ واتاى شتەكەۋە ھەيە، نەۋەك بەناۋو بە لفظ و لەقەبەۋە، بادە
لەبەرئەۋە نادروستە، كەسەر خۇشكەرە، ئىتر پىۋ دەئىت: مەرى، يا ئارەق، يا
خەمر، يا بىرە، يا ۋىسكى، ھىچ لەكارەكە ناگۈرۈ). بەمە لەزاراۋى ئوۋولا
دەگۈترى: (بىرپارى شەرى لەگەل ھۆكەيا دەسوۋرۈ، ھۆكە ما بىرپارەكە
دەمىنى، ھۆكە نەما بىرپارەكە نامىنى) بۆنموونە: (مەى پىسە، نادروستە،
چۈنكە سەرخۇشكەرە، بەلام كاتى كەلەخۇيەۋە، بەبى دەسكارى كەسى بوو
بەسركە، پاك و ھەلالە، چۈنكە لەم كاتەدا سەرخۇشكەر نىيە).

۲. لەم سەردەمەى ئىمەدا ئەۋ پىشېبىنىيەى لەم ھەرموودەدا ھەيە،
ھەموۋى ھاتۋەدى. تەنانت زۇرىنەى دەۋلەمەندو داراكانى ئەمپۇ، گەرجى
ھىشتا لە سوۋرەت و شەكلى مۇۋا بەدىمەن ماۋن، بەلام لەراستىدا بەسیرەت و
پەفتار گەلى لەئازەل ۋە مەيموون و بەراز خراپەرن.

۳. ئەبوعامىر ئەشعەرىيە، ھاپۇرى پىغەمەرە، دەئىن: ناۋى عوبەيدى كورى
ۋەھبە، لەشام نىشتەجى بوو، لەبەنەرەتا، لەھۆزەكانى يەمەن بوو لەسەردەمى
عەبدولەلىكى كورى مەروانا ھەرمانى ھەقى بەجى ھىنا، ديارە كەئەبوعامىرى
مامى ئەبو موساى ئەشعەرى نىيە، چۈنكە ئەم لەسەردەمى پىغەمەر خۇيدا،

لهغه زای حونه پیندا شه هید بووه. درودی خودای گه وره له سهر پیغه مه ربی و
 ره زاو په حمه تی خواش له سهری هه موو یارو هاوړ پیا نی بیټ. له موغه دیمه ی
 فه تحو لباریدا، باسی نه وه ناکات که نه بو عامیر چهند فه رمو وده ی له بو خاریدا
 هه یه.

خوشاو دروسته نا دروست نییه

۱۸۴۳- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَتَى أَبُو أُسَيْدٍ السَّاعِدِيُّ فَدَعَا
 رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غُرْسِهِ فَكَانَتْ امْرَأَتُهُ خَادِمَهُمْ وَهِيَ الْعُرُسُ
 قَالَ: أَتَذَرُونِ مَا سَقَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلْقَعْتُ لَهُ ثَمَرَاتٍ مِنَ اللَّيْلِ
 فِي ثَوْرٍ. (الحديث ۵۵۹۱ طرفه في: ۵۱۷۶) (۱۸۴۳).

سه هلی کورې سه عد- په زای خوای لی بی- فه رمووی: نه بو نوسه یدی
 سه عیدی پیغه مه رب بانگ دهکا بو سه رزه ماوه نه که ی، ژنه که ی واته بوو که که ی
 ژنی نه و خزمه تی ده گردن، سه هل فه رمووی: نایا ده زانن که بوو کی چی
 خوار دنه وه یه که پیشکه ش دهکا به پیغه مه رب؟ هر له وه شه وه چهند دهنکی
 خورما له ته شپیه کی به ردینه دا ده خوسینی، وه له پاش نان خوار دن، نه و
 خوشاو خورما یه ددها به پیغه مه رب- درو وده ی خوای له سهر بی- نو شی گیانی
 دهکات). (تاج/ ۳ ز/ ۴۰ ل/ ۹۲ ژ/ ۲ + تاج/ ۴ ل/ ۹۵ ز/ ۲۷ ژ/ ۱ ش) +
 (ریاض/ ۲ ل/) .

(۱۸۴۳) أخرجه مسلم في الأشربة، باب: اباحة النبيذ الذي لم يشتر ولم يصر مسكرا، رقم:

ریدان به به کارهیتانی هه ندی ده فرو قاپ و حاجهت

۱۸۴۴ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: لَمَّا نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْأَسْقِيَةِ قِيلَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ كُلُّ النَّاسِ يَجِدُ سِقَاءً فَرَخَّصَ لَهُمْ فِي الْجَرِّ غَيْرَ الْمَزْفَتِ. (الحديث ۵۵۹۳) (۱۸۴۴).

عەبدوللای کۆری عومەر - پەزای خویان لی بی- دەفەر موی: لەوسەر دەمه دا که پیغه مهەر - دروودی خوی لەسەر بی- نهیی کرد، لەدروست کردنی خۆشاو (نەبیز) لەهه ندی حاجهتی تاییهتا، وهک: کووپه ی دارین و کوو له کهو شتی وا، چونکه خۆشاوی ئەم جۆره دەفەر، زوو دهبی بهمه ی.

عه رزیان کرد: قوربان! خۆ هه موو که سی جه و مندو کونده ی دهست ناکه وئ، ههتا بهس له وانا خۆشاو (نەبیز) بکا، وهک تۆ دهفەر مووی ئە ی چار چییه؟ جا بههوی ئەم پرسیاره جوانه وه، پیغه مهەر - دروودی خوی لەسەر بی- ریگه ی خۆشاو کردنی له کووپه ئەدا دا، بهمه رجی به زفت پوو کهش نه کرابی).

روونکردنه وه:

مه بهستی سه رهکی له نه هیه که ی پیغه مهەر - دروودی خوی لەسەر بی- ئە وه بوو، که ههتا دهتوانن له مه ی و هه رجی سه ره ده کیشی بۆ مه ی دوور بن، ئیتر ده فرو قاپ له زاتی خویانا هه لال و نه ی روونا کاته ئەوان.

خۇشاۋ دەبىي لەيەك جۆرە ميوە بىت

١٨٤٥- عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَجْمَعَ بَيْنَ التَّمْرِ وَالزَّهْرِ وَالتَّمْرِ وَالزَّيْبِ وَلْيُبَذَّ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَلَى حِدَةٍ. (الحديث ٥٦٠٢) (١٨٤٥)

ئەبو قەتادە - پرمزاي خۋاي ئى بى- فەرموۋى: پېغەمەر - دروودى خۋاي لەسەر بى- نەبىي كىردوۋە لەو ە كەدوۋشت پېكەو ە لەيەك دەفرا بىكرىن بەخۇشاۋ، ەك خورماۋ بەرسىلەى ئالو بۆلى خورما، يا ەك خورماۋ مېۋ، با ەرىەكى لەم دوۋە سەربەخۇ خۇى بەتەنھا بخووسىئىرى و بىكرى بەخۇشاۋ).

خواردنەو ەى شىرو سەرداپۆشىنى خۇراك

١٨٤٦- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ أَبُو حُمَيْدٍ بِقَدَحٍ مِنْ لَبَنٍ مِنَ التَّقِيعِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلَا خَمْرَتُهُ: وَلَوْ أَنْ تَغْرُضَ عَلَيْهِ عُودًا. (الحديث ٥٦٠٥ طرفه في: ٥٦٠٦) (١٨٤٦)

جابىرى كورى ەبدوللا - پرمزاي خۋاي ئى بى- فەرموۋى: ئەبو حومەيد لەنەقىع، كە شوپىنېكە وا لەشپوى ەقىق، كەبىست فەرسەخ لەشارى مەدىنەو ە دوۋرە، جامى شىرى ەينا بۇ پېغەمەر - دروودى خۋاي لەسەر بى- سەرى دانەپۇشرايو، پېغەمەر - دروودى خۋاي لەسەر بى- پىي فەرموۋ: (ئەو ە بۇچى سەرىت دانەپۇشيو ە، دەبوۋ ئەگەر ەەر ەيچت دەست نەكەوتايە كەبىكەى بەقەباغ بۇى، تەلەدارىكت بەسەردا رايەل بىكرادىە).

(١٨٤٥) أخرجه مسلم في الأشربة، باب: كراهة انتباز التمر و الزبيب مخلوطين، رقم/١٩٨٨.

(١٨٤٦) أخرجه مسلم في الأشربة، باب: شرب النبيذ و تخمير الإناء، رقم: ٢٠١١.

١٨٤٧- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: نِعْمَ الصَّدَقَةُ اللَّفْحَةُ الصَّفِيُّ مِئْخَةً وَالشَّاةُ الصَّفِيُّ مِئْخَةً تُعْدُو بِإِنَاءٍ وَتَرْوَحُ بِآخَرٍ. (الحديث ٥٦٠٨ طرفه في: ٢٦٢٩) (١٨٤٧).

ئەبوهورمیره -رمزای خوای لی بی- له خووشه ویسته وه دهفه رموی: (وشتی شیرداری به شیرو مهرو بزنی شیرداری به شیر، خیریکی گه لی چاکن، بو که سی به دۆخه بیاندا به خیزانی، که بوخویان شیره که ی بخون، به یانی قاپی شیرو نیواره قاپی شیر، دمه نه یه کی گه لی چاکه).

دۆخه ئازده لیکه مه ر بی، یا بزنی بی، یا مانگابی، یا وشتی، که خاومنه که ی به پیاوه تی، به خو رایی، بو ماوه یه کی دیاریکراو، دهیدا به مائیکی رهشایی که ئازده لی دۆشه نی یان نه بی، که هه تا وشک دهکا بو خویان شیرو ماست و دۆکه ی بخون و داویی بیگپر نه وه بو خاومنه که ی. فه رمووده که بو نی نه وه ی لی دی، که واپه سه نده نه و ئازده لیه ی دهری به دۆخه له سه رگوان بی و به رله زایین بدری به مائه رهشاییه که و له هه مان کاتدا شیر دهریکی باش بی، نه وه ک خاومنه که ی ئازده لیکه ی نه خ هه لبریری.

١٨٤٨- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَمَعَهُ صَاحِبٌ لَهُ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ كَانَ عِنْدَكَ مَاءٌ بَاتَ هَذِهِ اللَّيْلَةَ فِي شَنَةِ وَإِلَّا كَرَعْنَا قَالَ وَالرَّجُلُ يُحَوِّلُ الْمَاءَ فِي حَائِطِهِ قَالَ: فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ عِنْدِي مَاءٌ بَاتَ فَانْطَلِقْ إِلَى الْعَرِيشِ قَالَ: فَانْطَلِقْ بِهِمَا فَسَكَبَ فِي قَدَحٍ ثُمَّ حَلَبَ عَلَيْهِ مِنْ دَاجِنٍ لَهُ قَالَ فَشَرِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ شَرِبَ الرَّجُلُ الَّذِي جَاءَ مَعَهُ. (الحديث ٥٦١٣ طرفه في: ٥٦٢١) + (رياض ٢/ ل ٢٧١) (١٨٤٨).

(٨٤٧) أخرجه مسلم في الزكاة، باب: فضل المنيحة، رقم: ١٠١٩، ١٠٢٠.

(٨٤٨) لم يوافقه مسلم على تخريج حديث جابر في الكرع (خاتمة كتاب الأشربة ج/ ١١)

جابیری کوپی عہدوللا - رھزای خویان لی بی۔ فہرمووی: پیغہمہر۔
 دروودی خوی لہسہر بی۔ لہگہل پیایو لہہاوپڑیانی، کہ حہزرمتی
 ئەبوبہکری صہدیق بوو - رھزای خوی لی بی۔ چوون بۆلای پیایو
 لہیاردهدران، کہ لہزارای خہلکی فہرموودہدا ناودارن بہ (ئەنصار)، کہ
 ئەوپیایوہ ناوی ئەبو ہہیسہمی کوپی تہیہانی ئەنصاری بوو، پیغہمہر۔
 دروودی خوی لہسہر بی۔ بہپیایوہکەہی فہرموو: (ئەگەر ئای شہویی کوندمت
 ہہیہ، بیہینہ بۆمان، تا بیخۆینہوہ، ئەگینا خۆمان دەمی تی دەنیین و بہدەم
 لہجۆگہکە دەخۆینہوہ).

پیایوہکە بہبیلئ ناوہکەہی لہدیراوہکەوہ دەگواستہوہ بۆ دیراویکی تر. ہەتا
 ہەموو درەخەتەکان ئاو بخۆنہوہ، فہرمووی: پیایوہکە عہرزی کرد: قوربان:
 ئای شہویم ہہیہ، کەئەم شہو لہکوندەدا بووہ، کەناوی وا ہەم ساردە و ہەم
 سافہ، ئەہی پیغہمہری خودا! بھفہرموون بابرۆین بۆلای ساباتہکە. فہرمووی:
 جا ہەردووکیان دەبا بۆلای کەپرەکە، لہوئ لہکوندەکە ئای کردە جامیک و
 ئازہلئیکی دەستہ مؤیان ہەبوو دۆشی و شیرەکەہی کرد بہسہر ناوہکەداو کردی
 بہشیراو، ئەوجا پیغہمہر - دروودی خوی لہسہر بی۔ لئی خواردہوہ، ئەوجا
 ئەبوبہکریش لئی خواردہوہ، کەلہگەئیا بوو). (تاج/ ۴/ ز/ ۱۷/ ل/ ۶۰/ ژ/ ۱۳).

ناوخواردنہوہ بہپیوہ دروستہ

۱۸۴۹ - عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ أَتَى عَلَى بَابِ الرَّحْبَةِ فَشَرِبَ قَائِمًا فَقَالَ
 إِنَّ نَاسًا يَكْرَهُ أَنْ يَشْرَبَ وَهُوَ قَائِمٌ وَإِنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 فَعَلَ كَمَا رَأَيْتُمُونِي فَعَلْتُ. (الحديث ۵۶۱۵ طرفہ فی: ۵۶۱۶) (۱۸۴۹).

(۸۴۹) لم يوافقه مسلم على تخريج حديث علي في الشرب قائما (خاتمة كتاب الأشربة ج/ ۱۱)

نه ززال - پر حمهت و پر زای خوای ئی بی- فهرمووی: له بهردهرگای چهوشه ی
مرگهوتی کووفه دا، ئاویان هینا بو ئیمامی عهلی - پر زای خوای ئی بی- عهلی
به پراوهستانه وه ئاوه که ی خوارده وه و فهرمووی: (هه ندئ که س چه ز نا که ن
به پراوهستانه وه شت بخۆنه وه، به لām من به چاوی خۆم پیغه مه رم دیوه - دروودی
خوای له سه ر بی- ئاوا وه ک ئیستای من به پراوهستانه وه شتی خوارده وه!).
(تاج/ ٤/ ل ٥٧/ ز ٧/ ژ ٢) + (ریاض/ ٢/ ل ٢٦٧/ ژ ٧٦٨/ ٢/ ز ١١٤).

١٨٥٠- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: شَرَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَائِمًا مِنْ زَمْرَمَ. (الحديث ٥٦١٧ طرفه في: ١٦٣٧ فتح = ٧٨٣ تجريد = بهرگی
دووهم، لاپه ره: ٢٠١) له پی شه وه به ته واوی رابوورد (ریاض/ ٢/ ل ٢٦٧
ژ/ ٧٦٧) (١٨٥٠).

دهم و ههنگلی کونده و مهشکه هه لپیچ کردن

١٨٥١- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ اخْتِنَانِ الْأَسْقِيَةِ يَعْنِي الشَّرْبَ مِنْ أَفْوَاهِهَا. (الحديث ٥٦٢٥ طرفه
في: ٥٦٢٦) (١٨٥١).

ئه بوسه عیدی خودری - پر زای خوای ئی بی- فهرمووی: پیغه مه ر - دروودی
خوای له سه ر بی- نه هی ده کرد له وه که دهم و ههنگلی کونده و جه وهنده و
مهشکه هه لپیچ بکری و ئه نجا دهمی پیوه بنری و ئاوی ئی بخوریته وه). (تاج/ ٤/
ز ١٧/ ل ٦٠/ ژ ١١/ ش/ د/ ت) + (ریاض/ ٢/ ل ٢٦٢/ ژ ٧٦٢/ ٢/ ز ١١١).

خواردنه وه له ده می کونده و مه شکه

١٨٥٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الشُّرْبِ مِنْ فَمِ الْقِرْبَةِ أَوْ السَّقَاءِ وَأَنْ يَمْنَعَ جَارَهُ أَنْ يَغْرِزَ خَشْبَهُ فِي دَارِهِ. (الحديث ٥٦٢٧ سبق طرفه في: ١٠٦٩ تجريد = بهرگی/ ٣ ل/ ١٦١) (١٨٥٢).

نه بو هورهیره - پرمزای خوای لی بی- هه رمووی: پیغه مهه - دروودی خوای له سهه بی- ریگری دهکرد له وه، که دهه بنری به دهه و ههنگلی دمفری چه رمینی ناو و شتی واوه، وه که کونده و مه شکه و شتی تری وا. مهنده ی هه رمووده که له ژماره: ١٠٦٩ ته جرید = ٢٤٦٣ فهتج = بهرگی/ ٣ ل/ ١٦١ له وی رابورد (ریاض/ ١ ل/ ٢٥٣).

هه ناسه دان له کاتی شت خواردنه وه دا

١٨٥٣- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَنَفَسُ فِي الْإِنَاءِ ثَلَاثًا. (الحديث ٥٦٣١). (بپ: ریاض/ ٢ ل/ ١١١ ز/ ٣٦٢ ل/ ٧٥٧) (٧٥٣).

نه نهس - پرمزای خوای لی بی- دهیغه رموو: دهستووری پیغه مهه - دروودی خوای له سهه بی- وابوو: بهسی بین شتی ده خواردنه وه، له دهره وهی جامه که سی هه ناسه ی ده دا). (بپ: ژماره: ١٢١ = بهرگی/ ١ ل/ ١٤٥).

روونکردنه وه:

واته: زۆرینه ی کات پیغه مهه - دروودی خوای له سهه بی- کاتی که ناو و شتی وای ده خواردنه وه، په له په لی نه ده کرد، به لکوو له سهه ره خو، به شی نه یی، به سی جار شته که ی نوښ ده کرد، هه موو جارئ جامه که ی له ده می دوور ده خسته وه

ههناسه يه کی پشوو دانی دمد)، نهوجا ههندیکی تری دهخواردموه ههتا تیراو دمبوو، زۆرینهی کات بهسێ ههناسه شتهکهی دهخواردموه. (بروانه: ژ/ ١٢١ ت/ ١٥٣ ههتج).

١٨٥٤ - عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الَّذِي يَشْرَبُ فِي إِسَاءِ الْفِضَّةِ إِمَّا يُجْرَجِرُ فِي بَطْنِهِ نَارَ جَهَنَّمَ. (الحديث ٥٦٣٤) (١٨٥٤).

ئوم سهلهمه -رمزای خوای لی بی- فهرمووی: خوشهویست دروودی خوای لهسر بی- فهرمووی: (ههرکهسێ له حاجهتی زیودا شت بخواتهوه، نهوه قهله قهلب ناگری سووری دۆزهخ دهرژینیتته ناو سکی خوێهوه). (ریاض/ ٢ ز/ ١١٦ ل/ ٢٧٢ ژ/ ٧٧٨ ش).

١٨٥٥ - عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَقِيفَةَ بَنِي سَاعِدَةَ فَقَالَ: اسْقِنَا يَسْهَلُ. قَالَ: فَخَرَجْتُ لَهُمْ هَذَا الْقَدَحَ فَأَسْقَيْتُهُمْ فِيهِ. قَالَ الرَّاوي: فَأَخْرَجَ لَنَا سَهْلٌ ذَلِكَ الْقَدَحَ فَشَرَبْنَا مِنْهُ قَالَ: ثُمَّ اسْتَوْهَبَهُ بَعْدَ ذَلِكَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ فَوَهَبَهُ لَهُ. (الحديث ٥٦٣٧) (١٨٥٥).

سههلی کوپی سهعد -رمزای خوای لی بی- فهرمووی: جارێ چهزهرتی پیغهمهه -دروودی خوای لهسر بی- لهبۆنهیهکا، تهشریفی هات لهساباتهکهی بهنی سهعیده، لهوێ دانیشتهو بوو بهمیوانمان، نهوجا فهرمووی (ئههی سههل! خواردنهوهیهکی پاکمان بۆ بێنه). منیش ئالهه جامههه، کهجامی پیغهمههه خۆی بوو، خواردنهوهیهکی پاکو چهلاهم دهخوارد دان، پیغهمهههه خۆی و هاوێکانی دهمی پیرۆزیان نا بهلیوی ئهم جامهوهه لهخواردنهوهکهیان

(١٨٥٤) أخرجه مسلم في اللباس و الزينة، باب: تحريم استعمال اواني الذهب و الفضة في

الشراب، رقم: ٢٠٦٥.

(١٨٥٥) أخرجه مسلم في الأشربة، باب: عقوبة من شرب الخمر..رقم: ٢٠٠٧.

خوارددهوه. نهبو حازم كه نههم فهرموودهيه له زاری سههلهوه دهگيرپهتهوه
فهرمووی: (جاله سهرداوی خو مان، سههل نهو جامه ی بو مان هینا، وه ناومان
لكی خوارددهوه بو موفه پرکی).

فهرمووی: له دواتر عومهری كور ی عه بدولعه زیز، كات ی فهرمانروای
سه رشاری مه دینه بوو، داوی له سههل كرد كه نهو جامه ی پ ی ببه خشی،
نهویش به خشی پ ی).

١٨٥٦- عَنْ عَاصِمِ الْأَحْوَلِ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى قَالَ: رَأَيْتُ قَدَحَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ أَنَسٌ: لَقَدْ سَقَيْتُ رَسُولَ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا الْقَدَحِ أَكْثَرَ مِنْ كَذَا وَكَذَا قَالَ: كَانَ فِيهِ حَلَقَةٌ
مِنْ حَدِيدٍ فَأَرَادَ أَنَسٌ أَنْ يَجْعَلَ مَكَانَهَا حَلَقَةً مِنْ ذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ فَقَالَ لَهُ أَبُو طَلْحَةَ:
لَا تُغَيِّرَنَّ شَيْئًا صَنَعَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَرَكَهُ. (الحديث ٥٦٣٨ طرفه
في: ٣١٠٩) (١٨٥٦).

عاصمی نهحوهل - پرزاو پهحهتهی خوی لی بی- فهرمووی: جامی ناو
خواردنهوه که ی پیغه مهرم له لای نههس دی. نههس - پرزای خوی لی بی-
فهرمووی: (چهندههاو بارهها جار بهدهستی خو م نالهه جامه دا ناو و شتی تری
خواردنهوه داوه به پیغه مه - دروودی خوی له سهر بی- خواردوو یه تیهوه
عاصم فهرمووی: ئیبنو سیرین فهرمووی: نه لقه یه کی ئاسنی پ ی بوو، نههس
ویستی بیگوړی به نه لقه یه کی زیږ، یا کوتی: بیگوړی به نه لقه یه کی زیو، نهبو
ته لحه ی زربابی نههس به نههسی فهرموو: (شتی که پیغه مه ر خوی -
دروودی خوی له سهر بی- کرد بی تی تو دهستکاری مه کهو مه یگوړه) ئیتر
نههسیش دهستکاری نه لقه که ی نه کرد.

(١٨٥٦) لم يوافقهم مسلم على تخريج حديث ابي طلحة في قدح النبي صلى الله عليه وسلم

خاتمة كتاب الأشربة ج/ ١١ ص/ ٢٣٨ - الفتح).

۱. ئەم جامە لەدارى ناياب، وەك دارى ئابە نووس دروست كرابوو، پانكۆلە بوو، پانيەكەى زياتر بوو لەقوولئەكەى، ئەلقەيەكەى ئاسننى پئوہ بوو، بەو ئەلقەيە ھەل دەواسرا، لەنيو مودد زياترى دەگرت، بەلام كەمتر لەمودديكى دەگرت.

۲. ئەنەس دەيفەرموو: بەدەستى خۆم لەم جامۇلگەيەدا جۆرەھا خواردنەوم پېشكەش کردوو بەپېغەمەر و نۆشى کردوو، وەك شەرابى ھەنگوین و خۆشاو و ئاو و شىرو شتى تر.

۳. بوخاری - پرمزاو پرهمهتی خوای ئی بی- دمه رموی: (له به صره به خزمهت نه م جامه ی پیغمه ر - دروودی خوای له سهر بی- گه شتووم، وه به چاوی خوّم دیومه ناوم پی خوار دۆته وه، بهر نه ضری کوپی نه نهس که وتبوو، له که له پووره که ی نه ضر کرپیوویان به ههشت سه دهه زار دره می زیو).

٤. چەند جامیکی پیغه‌مەر - دروودی خوای لەسەر بێ - لەپاش مەرگی، لەلای ئەم زاتانە بوو، وە هەموویان لەداربوون، جامی یادوان لەلای ئەنەس بوو، جامی لەلای سەهل بوو، جامی لەلای عەبدوڵلای کوچی سەلام بوو. جامیکیان ناوی رەبیان بوو، جامیکیان ناوی موعیث بوو، جامی تری هەبوو، سی پینەیی زیوی پێوه بوو.

۵. كۆمەللى شتى تر، لەناكارى پېغەمەر، لەپاش مەرگى خۆى، بەجىمابوو،
وەك: جبەو مېزەرو شانەيەكى عاج و مەقەست و سىواك و ئاوينەو ئەمۇستىلەو
قەرمانەيەكى شووشە و چەندىن شتى تىرى لەم بابەتە، لەپاش خۆى،
موسولمانان بۆ تەبەرەك بەكارىان دەمىنا.

پایانی - الخاتمة

شیخی عهسقه لانی - پرمزاو پر حمه تی خوی لی بی - دمفه رموی: نامه ی خوارندنه وه کان نه وه دو یه ک فه رمووده ی له خو گرتووه، نوژده ریگه (طریق) یان بی پشتن، واته: ته علیقن، نهوانی تریان په یوهستن، واته: موصولن، هفتا ریگه یان دووبارن، پوخته که یان بریتیه له (۹۱ - ۷۰ - ۲۱) بیستو یه ک فه رمووده، نیمامی موسلیمیش وه کوو نیمامی بوخاری نه م پوخته یه ی گیراومه وه، بیجگه له مانه یان:

۱. فه رمووده ی ژماره: ۱۸۴۲ ته جرید - ۵۵۹۰ فه تج - حدیث ابی مالک و ابی عامر فی المعارف.

۲. فه رمووده ی ژماره: ۵۵۹۶ فه تج = حدیث ابن ابی اوفی فی الجبر الأخضر.

۳. ژماره: ۵۶۱۰ فه تج = حدیث انس فی الاقداح لیلۃ الإسراء وهو معلق.

۴. ژماره: ۱۸۴۸ ته جرید = ۵۶۱۳ فه تج = حدیث جابر فی الکرع.

۵. ژماره: ۱۸۴۹ ته جرید = حدیث علی فی الشرب قائما = ۵۶۱۵ فه تج.

۶. ژماره: ۵۶۲۸ فه تج = حدیث ابی هریره فی النهی عن الشرب من فم

السقاء. به لام نه م فه رموودمیه که ته رمفی ژماره: ۲۴۶۳ فه تج. لهوی

دمفه رموی: موسلیم ته خریجی کردووه. (بر: ز/ ۱۰۶۹ تجرید = بهرگی/ ۲

ل/ ۱۶۱).

۷. ژماره: ۱۸۵۶ ته جرید = ۵۶۳۸ فه تج - حدیث ابی طلحه فی قدح النبی

صلی الله علیه وسلم.

دهیش فه رموی: چوارده بیسراوی سه حابه و چینانی دواسه حابه یشی

واتیادا.

بسم الله الرحمن الرحيم

٧٨- نامه‌ی نه خوشه‌کان - کتاب المرضى

١٨٥٧- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلَا وَصَبٍ وَلَا هَمٍّ وَلَا حُزْنٍ وَلَا أَذًى وَلَا غَمٍّ حَتَّى الشُّوْكَةِ يُشَاكُهَا إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ. (الحديث ٥٦٤١ و الحديث ٥٦٤٢) (١٨٥٧).

نه‌بو سه‌عی‌دی خودری و نه‌بو هورهره - په‌زای خویان لی بی- دمه‌رموون: پیغمه‌ر - دروودی خوی له‌سهر بی- دمه‌رموی: (هه‌رشه‌که‌تی و کفتی و نه‌خو‌شی و په‌زاره‌و خه‌م و خه‌فه‌ت و ئیش و نازاری که‌تووشی موسولمان ده‌بی، خودا ده‌یانکات به‌سه‌ری‌و‌ش و په‌رده (که‌فارمت) و بریت‌ی گونا‌هه‌کانی، و‌یه‌که یه‌که گونا‌هه‌کانی نه‌و موسولمانه ده‌سپ‌نه‌وه، ته‌نانه‌ت در‌کی‌کیش که‌له شوین‌یکی هه‌ل‌چه‌قی هه‌روا -ش). (تاج/ ٤ ز/ ٥٢ ز/ ١ ل/ ١٧١).

١٨٥٨- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الْخَامَةِ مِنَ الزَّرْعِ مِنْ حَيْثُ أَتَتْهَا الرِّيحُ كَفَأَتْهَا فَإِذَا اعْتَدَلَتْ تَكْفَأُ بِالْبَلَاءِ وَالْفَاجِرُ كَالْأَرْزَةِ صَمَاءً مُعْتَدِلَةً حَتَّى يَقْصِمَهَا اللَّهُ مَتَى شَاءَ. (الحديث ٥٦٤٤ طرفه فی: ٧٤٦٦) (١٨٥٨).

نه‌بو هورهره - په‌زای خوی لی بی- هه‌رمووی: خو‌شه‌ویست - دروودی خوی له‌سهر بی- دمه‌رموی: (موسولمان وه‌ک قه‌رسیلی سه‌وزی نه‌رم و نو‌ل وایه،

(٨٥٧) أخرجه مسلم في البر و الصلاة و الآداب .. رقم: ٢٥٧٣.

(٨٥٨) أخرجه مسلم في صفات المنافقين و أحكامهم .. باب: مثل المؤمن كالزراع و مثل

ھەروەك چۇن قەرسىل بەدەم باوۋ ھەزارەدەكا، بەلّام بايەكە قەرسىلەكەى بۇ
 ھەلئاكەنرى، ھەركە باكەى خست قەرسىلەكە قىتو قىنجو رەمپ و راست
 رادەوھستىت، موسولمانىش ئاوا دەردوبەلّا، لەھەموو جۇرى، لەھەر چوارلاو،
 دەيھىنىو دەيىبات، بەلّام موسولمانەكە خۇگرە، ھەركە رەزگارى بوو دەست دەكا
 بەژيانىكى ئاسايى و سوپاسگوزارى خوا دەكا و ھەمىشە سەركەوتوو دەبى.
 بەلّام مروى بەدكار (فاجر) وەك شىخەللى دار كاژ وايە، قەوى و پتەوۋە رەمپو
 رېك رادەوھستىت، كەمتر تووشى دەردو بەلّا دەبى، ھەتا لەناكاويكا، باى ئاكام
 لەرەك و رىشە ھەللى دەكەنىو خوا لەكاتو ساتى خۇيدا پىشتى دەشكىنى).

١٨٥٩- وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُصِيبْ مِنْهُ. (الحديث ٥٦٤٥) (١٨٥٩).

دیسان نہبوهورمیره - پرمزای خوای لی بی- دمفهرموی: خوشهویست - دروودی
خوای لهسهر بی- دمفهرموی: (ههرگهسی کهخودا خواستی خیبری پی ههبی،
توووشی ئیشو ئازارو دهردو بهلای دهکا). (ریاض/ ۱ ل ۵۸ / ژ ۳۹ / ز ۳) + (تاج/ ۴
ز ۵۲ / ل ۱۷۱ / ژ ۳).

۱۸۶۰- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَشَدَّ عَلَيْهِ الْوَجَعُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. (الحديث ۵۶۴۶) (۱۸۶۰).

عائيشه هاوسهري پيڻه مهر - دروودي خوا له سر پيڻه مهر و رمزاي خوا
له سر هموو هاوسه رگاني بي- فهرمووي: كه سم نه ديوه كه وهك پيڻه مهر -
دروودي خوي له سر بي- ئاوا ئازاري سهخت بي). (تاج/ ٤ ز/ ٥٢ ل/ ١٧٢
(٤/).

(١٥٩) لم يوافقهم مسلم على تخريج حديث أبي هريرة: (من يرد الله به خيرا ...) (فتح/١١)

الترجم

ص/٢٧٦ خاتمة كتاب المرضى).

(٢٦٠) أخرجه مسلم في البر و الصلاة و الآداب، باب: ثواب المؤمن فيما يصيبه... رقم: ٢٥٧٠.

۱۸۶۱- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَرَضِهِ وَهُوَ يُوعَكُ وَغَكَا شَدِيدًا وَقُلْتُ: إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَغَكَا شَدِيدًا قُلْتُ إِنَّ ذَاكَ بِأَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ قَالَ: أَجَلَ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَدَى إِلَّا حَاتَّ اللَّهُ عَنْهُ خَطَايَاهُ كَمَا تَحَاتُّ وَرَقَ الشَّجَرِ. (الحديث ۵۶۴۷ أطرافه في: ۵۶۴۸، ۵۶۶۰، ۵۶۶۱، ۵۶۶۷) (۱۸۶۱).

ثیبنو مهسعود که ناوی عهبدو للایه -رمزای خوای لی بی- دمهفرموی: (له) نه خوشینه که ی پیغه مهردا، -دروودی خوای له سهر بی- چووم بو سهردان و هه والپرسینی، تایه کی گران لی هاتبوو، عهرزیم کرد: نه ی پیغه مهری خودا! تایه کی گران و سهخت دایگرتوویت. فهرمووی: (نه دی وایه، من که تا دامده گری به قهد دووپیاو له نیوه تا دامده گری، گوتم: دیاره نه وه له بهر نه وه یه که تو دووقات پاداشت بو هه یه، فهرمووی: (به لی نه وه وایه، وه ههر موسولمانی ههر رئیس و نازاریکی بیته ری، له درپکیکه وه بیگره هه تا زیاتر، به هو ی نه وه وه خودا گونا هه کانی هه ل دمو ری نی، هه روه ک چون که لای دره ختی سهر پاک هه لومری ناوا، هه تا له نه نجاما به هو ی نه خوشی و نی شو نازاره وه موسولمان له گونا هه پاک دمبیته وه). (تاج/ ۴ ل/ ۱۷۲ ز/ ۵۲ ز/ ۵ ش).

۱۸۶۲- عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى قَالَ: قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَلَا أُرِيكَ امْرَأَةً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟ قُلْتُ: بَلَى. قَالَ: هَذِهِ الْمَرْأَةُ السَّوْدَاءُ أَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ إِنِّي أَصْرَعُ وَإِنِّي أَتَكَشَّفُ فَادْعُ اللَّهَ لِي قَالَ إِنَّ شَيْتَ صَبَرَتْ وَلَكَ الْجَنَّةُ وَإِنْ شَيْتَ دَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يُعَافِكَ فَقَالَتْ: أَصْبِرُ فَقَالَتْ: إِنِّي أَتَكَشَّفُ فَادْعُ اللَّهَ لِي أَنْ لَا أَتَكَشَّفَ فَدَعَا لَهَا. (الحديث ۵۶۵۲) (۱۸۶۲).

(۸۶۱) أخرجه مسلم في البر و الصلة و الآداب، باب: ثواب المؤمن فيما يصيبه.. رقم: ۲۵۷۱.

(۸۶۲) أخرجه مسلم في البر و الصلة و الآداب، باب ثواب المؤمن... رقم: ۲۵۷۱.

عهتای کوپی ئه بوره باح - رهاو ره حمه تی خوی لی بی- فه رمووی:
 ئیبنوعه باس - رهاو خویان لی بی- بیی فه رمووم: بازنیکی بهه شتیت پی
 نیشانبدم، گوتم: ئادهی بفه رموو: فه رمووی: ئهم ژنه ره شه هاته لای
 پیغه مهر - دروودی خوی له سه ر بی- عهرزی کرد: قوربان! من فیم لی دی، و
 کاتی بهرکه مه که ده مگرئ گیانم درده که وی، له خودا بپاریره وه بۆم، که چاکم
 بکاته وه. فه رمووی: (ئه گهر چه زده که ی ددان بگره به خوتا و ئوقره بگرمو
 ئارام بگره له سه ر ئهم نه خوشین و ئیشو ئازاره، له تۆله ی ئه وه دا خودا
 بهه شتت پی خه لات دهکا. ئه گهر چه زیش ده که ی ئه وا له خوا ده پاریره وه
 بۆت که خودا چاکت بکاته وه!) ژنه ره شه که فه رمووی: (باشه ئارام ده گرمو
 له ژیر باری خودادا سه بر ده گرم، به لام له کاتی خوولیهاتنه که دا له شم
 درده که وی، له خودا بپاریره وه که ئیتر له شم درنه که وی، پیغه مهریش -
 دروودی خوی له سه ر بی- نرای ئه وه ی بۆیکرد...). (تاج/ ۴/ ل ۱۷۴/ ز ۵۲/ ژ ۹/
 -ش).

۱۸۶۳ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ قَالَ: إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدِي بِحَبِيبَتِهِ فَصَبْرَ عَوِضَتُهُ مِنْهُمَا الْجَنَّةَ
 يُرِيدُ عَيْنِيهِ. (الحديث ۵۶۵۳) (۱۸۶۳).

ئهنهس - رهاو خوی لی بی- فه رمووی: له پیغه مهرم بیست دهیغه رموو:
 (خودای گه وره، له فه رموو دهیه کی قودسیدا، ده فه رموی: کاتی دووچاو بهو
 شیرین و نازداریه، له بهنده ی خۆمم سهنده وه و گیرۆده ی داوی کویریم کردو،
 ئه ویش مهردانه له ژیر باری تاه ی کردنه وه ی مندا، ئارامی گرت و ددانی گرت
 به خۆیداو، به بهشی من رازی بوو، ئه وه منیش ههقی بۆ ده که مه وه له باتی

(۱۸۶۳) لم يوافقته مسلم على إخراج حديث أنس في الحبيبيتين (فتح/ ۱۱/ ص ۲۷۶) خاتمة

نہو دووچاوه له قیامه تا، بههه شتی ددهموی! (تاج/ ۴ ل/ ۱۷۵ ژ/ ۱۰ ز/ ۵۲ ش/ت).

۱۸۶۴- عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَوِّدُنِي لَيْسَ بِرَأْسِ بْنِ بَغْلٍ وَلَا بِرِذْوَنٍ. (الحديث ۵۶۶۴ سبق طرفه في: رقم: ۱۴۳ تجريد = ۱۹۴ فتح = بهرگی ۱/ ل/ ۱۶۴) (۸۶۴).

لیرمدا دمفه رموی: نه خووش بووم پیغه مهر - دروودی خوای له سهر بی- له گهل نه بوبه کری صدیقا، به پی ته شریفیان هات بو هه والپرسینم، نه به سواری هیستر بوون و نه به سواری بارگیر بوون).

۱۸۶۵- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: وَرَأْسَاهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاكَ لَوْ كَانَ وَأَنَا حَيٌّ فَاسْتَغْفِرَ لَكَ وَأَدْعُو لَكَ فَقَالَتْ عَائِشَةُ وَآ تَكْلِيَاهُ وَاللَّهِ إِنِّي لَأُطْنُكُ ثُجْبٌ مَوْتِي وَلَوْ كَانَ ذَاكَ لَطَلَبْتُ آخِرَ يَوْمِكَ مُعَرَّسًا بِبَعْضِ أَزْوَاجِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَلْ أَنَا وَرَأْسَاهُ لَقَدْ هَمَمْتُ أَوْ أَرَدْتُ أَنْ أُرْسِلَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ وَابْنِهِ وَأَعْهَدَ أَنْ يَقُولَ الْقَائِلُونَ أَوْ يَتَمَنَّى الْمُتَمَنِّونَ ثُمَّ قُلْتُ يَا أَبَى اللَّهِ وَيَذْفَعُ الْمُؤْمِنُونَ أَوْ يَذْفَعُ اللَّهُ وَيَأْبَى الْمُؤْمِنُونَ. (الحديث ۵۶۶۶ طرفه في: ۷۲۱۷) (۱۸۶۵).

جاری چه زرمتی عائیشه سه ری دیشی، له تاو ژانی سه ری دمفه رموی، وای سهرم! چه زرمتی عائیشه - رمزای خوای ئی بی- فه رمووی، که من وام گوت پیغه مهر - دروودی خوای له سهر بی- فه رمووی، (نه خووشی نیشانه ی مردنه نه گهر تو له پیش منا بمریت نه ی عائیشه! بیگومان له خوای گه وره بوژ دهمارپیمه وه که گونا هه کانت بیووشی و نزای باشت بو ده که م) منیش گوتم:

ئای کۆستم كهوئ! به خوا وادەزانم ھەز دەكەیت كەمن بمرم، خۆ ئەگەر شتی وا پرووبدات، من بمرم و تۆ زیندوو بیت، ئەومندە خەم بۆ من ناخۆی ھەر ئەو رۆژە منت بێردەچیئەو، دوورنیە لەكۆتایی ئەو رۆژەدا كەلەگەل یەكێك لەئەزەكانتا زەماوێن بكەیت، واتە: بچیتە لای و دروست ببیت لەگەڵی!!

دیارە كەئەم جۆرە قسەو گفتوگۆیە، لە پرووی نازو رازو گلەیی بەینی ژن و میدەووە بوووە بۆ خۆشی و سوعبەت بوو بەیە خۆشەویست -دروودی خوای لەسەر بێ- بەقسەكەى عائیشە زەردەخەنە دەیگرێ. ئەوجا پێغەمەر -دروودی خوای لەسەر بێ- بەعائیشە دەفەرموێ: (واز لەم ھەسانە بێنە تۆ زۆرت ماوہ لەژیاندا، ئەگەر راستیت دەوێ، من وای سەرم! مەرگ گری من دەدا نەوێك تۆ، كەواتە ھەتا زووە مشورێكى من بخۆ! پێغەمەر بەسرووش -وحى- ئەمە دەزانێ. عائیشە -پەرزای خوای ئى بێ- دەفەرموێ: (ئێتر بەرە بەرە نەخۆشینى سەرەمەرگی دەستی پێكرد).

پێغەمەر -دروودی خوای لەسەر بێ- ویستی كە دووپاتی بكاتەووە بۆ عائیشە كە مەرگی نزیكە، ئەوھەتا بێر لەدیاریكردنى جێنشین بۆ خۆی دەكاتەووە لەھەمان كاتا دەیەوێ دلى بداتەووە، بەو كە باوكى مۆرەشەحە بۆ ئەو، وەك عائیشە خۆی ئەمە پوون دەكاتەووە و دەفەرموێ: (پێغەمەر -دروودی خوای لەسەر بێ- لە نەخۆشینى سەرەمەرگا كەتیا مرد، فەرمووێ: ئەى عائیشە ئەبۆبەكرى باوكت و براكەتم بۆ بانگ بكە، ھەتا وەسیئەنامەى بنووسم بۆ ئەبۆبەكر، كەلەپاش مەرگی خۆم ئەوجێ نشینم بێ، نەبادا ھەركەسە بۆخۆی ھەول بدا بۆ شوینەكەم و بلى: ھەقى منەو بۆ من پەواترە و بروبیانوو بۆ ئەمە بدۆزنەو! لەپاشا فەرمووێ: وەلى نا، پێویست بەنامە و راسپێرى ناك، چونكە خودا ئەو ناكات و موسوڵمانیش شتی وا قەبول ناكەن و جگە لە ئەبۆبەكر بەكەسى تر رازی نابن كەلەپاش خۆم ببێ

به جینشینم، نهوه بوو و ابو له پاش چه زهت نه بوبه کرا به جینشین.

(تاج/ ٥ ز ٣ ل ١٧/ ٥) + (ریاض/ ٢ ل ٣٥٠/ ٩١٦).

١٨٦٦- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَتَمَتَّعُ أَحَدُكُمْ الْمَوْتَ مِنْ ضَرِّ أَصَابِهِ فَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ فَاعِلًا فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ أَخِنِي مَا كَانَتْ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي. (الحديث ٥٦٧١).
(ریاض/ ١ ز ٣ ل ٥٨/ ٤٠ ش) (٨٦٦)

نه نه سی کوری مالک - رمزای خوی لی بی- فهرمووی: پیغه مهر - دروودی
خوی له سهر بی- فهرمووی: (نه گهر تووشی ناخوشی بوون خوژگه بو مردن
مه خوازن، نه گهر هه رناچار بوون شتی و ابکه ن بلین خوی هه تا ژیانم بووم
باشه بم ژینه، وه کاتی مردنم باشتر بوو بووم بم مرینه). (تاج/ ١ ل ٥١٦ ز ١٩١
١/ ش د/ د/ ت/ ن).

١٨٦٧- عَنْ خُبَابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ أَكْتَوَى سَبْعَ كَيَاتٍ فَقَالَ: إِنَّ أَصْحَابَنَا الَّذِينَ سَلَفُوا مَضَوْا وَلَمْ تَنْقُصْهُمْ الدُّنْيَا وَإِنَّا أَصْبْنَا مَا لَا نَجِدُ لَهُ مَوْضِعًا إِلَّا التُّرَابَ وَلَوْ لَأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَهَانَا أَنْ نَدْعُو بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ. (الحديث ٥٦٧٢ اطرافه في: ٦٣٤٩، ٦٣٥٠، ٦٤٣٠، ٦٤٣١، ٧٢٣٤) (١٨٦٧).

خه بباب - رمزای خوی لی بی- له چهوت شوین سکی خوی داخ کردبوو
فهرمووی: هاوړئ پېشیننه گانمان، بهروو سووری مردن و سهریان نایه وه،
به هووی خووشی جیهانه وه له پاداشی دوا روژیان به هیج جوړئ که م نه بووه
چونکه تیکه لاوی دنیا نه بوو بوون. به لام نیمه به پیچه وانه وهی نه وانه وه،
نه وونده سامان و دارایمان که له که کردووه، جی نه ماوه تی کیهین، مه گهر
خانوی بی بکهین، وه له بهر نه وه نه بی که پیغه مهر - دروودی خوی له سهر

(٨٦٦) و الحديث اخرجه مسلم في الدعوات (العيني/ ٢١ ص/ ٢٢٥). - المترجم

(٨٦٧) و الحديث اخرجه مسلم في الدعوات (العيني/ ٢١ ص/ ٢٢٦). - المترجم

بی۔ ریگری کردووه لیمان که مهرگ بهناوات بخوازین، دمنه مهرگی خومم بهناوات دهخواست). (تاج/ ۱/ ز ۱۹۱/ ل ۵۱۶/ ز ۱/).

۱۸۶۸- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَنْ يُدْخِلَ أَحَدًا عَمَلُهُ الْجَنَّةَ قَالُوا: وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: لَا وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللَّهُ بِفَضْلٍ وَرَحْمَةٍ فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَلَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ إِمَّا مُحْسِنًا فَلَعَلَّهُ أَنْ يَزْدَادَ خَيْرًا وَإِمَّا مُسِيئًا فَلَعَلَّهُ أَنْ يَسْتَعْتَبَ. (الحديث ۵۶۷۳ سبق في: ۳۷ ب/ ۱/ ل ۵۶/ (۱۸۶۸)

ئەبو ھورەیرە -رەزای خوای ئی بی- ھەرمووی: ژنەوتم لە خوشەوێست - دروودی خوای لەسەر بی- دەیفەرموو: (قەت کردەوێ کەسێ نایباتە بەھەشت)، ھاورپیان ھەرموویان: ھەتا تۆیش ئەو پیغەمەری خودا! بەکرەوێ باشی خۆت ناچیتە بەھەشت؟ ھەرمووی: (بەئێ، ھەتا منیش بەھوێ کردەوێ خۆمەوێ ناچمە بەھەشت، مەگەر خودا بەمیھرو سۆزو پەرحمەتی خۆی بێ پۆشی و نووقمی میھربانی خۆیم بکات، جا کەواتە ھەر لەئێستاوە ملی رێگەی راست بگرن و ئەوەندە بۆتان دەلوێ درێغی لەکردنی کاری باش مەکەن و مزگینی وەرگیرن).

ھەرگیز کەستان مەرگ بەناوات مەخوازن، چونکە ئەوێ خۆی باشەو چاکەکارە، سا بەئکوو باشتەر دەبێ و پتر چاکە دەکا، ئەوەیشی کە خۆی خرابەکارە و پیاو خرابە، سا بەشکوو خودای گەورە مۆلەتی بدا، تا تەوێبە دەکاو دەگەرێتەوێ بۆلای خودا). (ریاض/ ۱/ ز ۱۴۰/ ل ۱۳۵/ ز ۱۴۵/ + (تاج/ ۱/ ز ۹/ ل ۵۱۷/ ز ۲/).

۱۸۶۹- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَتَى مَرِيضًا أَوْ أَتَى بِهِ قَالَ أَذْهَبَ الْبَاسَ رَبَّ النَّاسِ اشْفِ وَأَنْتَ الشَّافِي لَا شِفَاءَ

إِلَّا شِفَاؤُكَ شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا. (الحديث ٥٦٧٥ اطرافه في: ٥٧٤٣، ٥٧٤٤، ٥٧٥٠) (١٨٦٩).

عائشه -رمزى خواى ئى بى- فەرمووى: دەستوورى پېغەمەر -دروودى خواى لەسەر بى- وابوو، كاتى دەچوو بۆلای نەخۆشى، يا فەرمووى كاتى نەخۆشىكىان دەھىنا بۆلای ئاوا نزاى چاكبوونەوہى بۆى دەگرد دەيفەرموو: (أَذْهَبِ الْبَاسَ رَبَّ النَّاسِ اشْفِ وَأَلِّتِ الشَّافِيَ لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا: ئەى خوداى من! ئەى پەرورەدگارى ھەرچى ئادەمىزادە، ئەى لاپەرى ئىشو ئازارا شىفاى بىدەو خۆش و چاكى بکەرەوہ، شىفادەرى بەراستى ھەرخۆتیت و خۆشبوونەوہ ھەربەدەستى تۆيە، بىجگە لەتۆ شىفادەرى تر نىيە، ئەگەر خواستى تۆى لەسەر نەبى دەرمان و نووشتە پارناکا، شىفايەكى تەواوى وا کەھىچ دەردى نەھىلى!). (تاج/ ٤/ ز ٧٤/ ل ٢١٦).

پایانی - الخاتمة

پیشہ‌وای عہد سقہ لانی - پرہزاو پرہمہ تی خوای لی بی - دمفہ رموی: نامہ ی نہ‌خوشہ‌کان چلو ہشت فہرموودہ ی بہرزی واتیادا، حہوتیان ہہ‌لسپیراو (معلق)ن، نہ‌وانی تریان پہیومستن، واتہ: موصولن. سیو چوار ریگہیان دووبارہن، پوختہ‌کہیان: (۴۸ - ۳۴ = ۱۴) چوارہ فہرموودہ یہ، موسلیمیش وەك بوخاری ئەم پوختہ یہ ی گیراوتہ وە جگہ لەمانہ یان.

۱. ژمارہ: ۱۸۵۹ تجرید / ۵۶۴۵ فہتج = من یرد اللہ بہ خیرا یصب منہ.

۲. حدیث عطاء: إنه رای أم زفر. انظر: الطريق الأخری من رقم: ۵۶۵۲ فتح.

۳. رقم: ۱۸۶۳ تجرید - ۵۶۵۳ = حدیث أنس فی الحبیبین، ژمارہ: ۱۸۶۵

ت=۵۶۶۶ ف-حدیث عائشہ: وارساه ہہروا دمفہ رموی: چہند بیستراو - اثر یکی صہ حابیشی واتیادا.

روونکردنه وه:

له م فهرمووده پیرۆزهدا حه قیقه تیکی پزیشکی واتیادا، که نه ویش نه وهیه، خوای که و ره ههنگوین و نهشته رگه ری و داخکردنی کردووه به هوی چاکبوونه وهی نه خوشی و دردی زۆر. ئیستا ههنگوین به ریزهیه کی دیاری کراوی جیا جیا، له زۆرینهی دهرمانه نوێ سهردهمی یه کاندایهیه، وه نهشته رگه ری و کرده وه نهشته رگه ییه کان، که ناسراون به عه مه لیاتی جیراخی، نه و منده زۆربوون له پادمه دهرن، بگره شیومه کاره کۆنه کان واله بیرده چنه وه، وه که له شاخ گرتن و خوین به دان و زالوگرتن، و مداخل کردنیش ئیستا که شهی کردووه، وه بووه به هونه ریکی که ئی پیشکه وتووی سهردهمی نوێ، به راستی ئیستا که زۆرینهی راستیه کان به نه زموون و به موشاهه ده چه سپاون، مروف به دلتیاییه وه ده توانی بلی: (نه وهی له م فهرموودمیه دا ئامازهی بۆکراوه راستیه کی پزیشکی و زانستیه چونکه: نهشته رگه ری و ههنگوین و داخ کردن، به هه موو جوړو شیوه کانیه وه رۆح و گیانی پزیشکی نه مپۆن).

١٨٧٢- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أَخِي يَشْتَكِي بَطْنَهُ فَقَالَ: اسْقِهِ عَسَلًا ثُمَّ أَتَى الْغَائِيَةَ فَقَالَ: اسْقِهِ عَسَلًا ثُمَّ أَتَاهُ الْغَائِلَةُ فَقَالَ: اسْقِهِ عَسَلًا ثُمَّ أَتَاهُ فَقَالَ: قَدْ فَعَلْتُ؟ فَقَالَ: صَدَقَ اللَّهُ وَكَذَبَ بَطْنُ أَخِيكَ اسْقِهِ عَسَلًا فَسَقَاهُ فَبَرَأَ. (الحديث ٥٦٨٤ طرفه في: ٥٧١٦) (١٨٧٢).

ئه بو سه عیدی خودری پرهای خوای ئی بی- فهرمووی: پیاوی هاته لای پیغه مه ر دروودی خوای له سه ر بی- گوئی: براهه کم هیه سکی دیشی؟ فهرمووی: ههنگوینی بدمری، بۆ جاری دووهه م هاته وه خزمه تکی دیسان فهرموویه وه: ههنگوینی بدمری، بۆ جاری سیهه م هاته وه خزمه تی: دیسان فهرموویه وه: ههنگوینی بدمری، بۆ جاری چواره م هاته وه گوئی: هوربان!

ههنگوینی دهمه، که چی زیاتر رهوانی دهکا؟ فهرمووی: دروودی خوای لهسر بی: خودا لهفورثانی پیروژدا دمفهرمووی: (فیه شِفَاءٌ لِلنَّاسِ - لهههنگوینا شیفاو دمرمان ههیه. کهواته: ئهم فهرمایشتهی خودا راسته بهلام نهوهی که تو ههنگوین دهمدی بهبراکمت و سکی چاک نابی، سکی براکمت درودهکا، دیسان ههنگوینی پی بده، جا ههنگوینی جاری تر دمداتی، وهسکی چاک دمی). (تاج/ ٤ ل/ ١٩٥ ز/ ٣).

١٨٧٣- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَلْهَا سَمِعَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ هَذِهِ الْحَبَّةَ السَّوْدَاءَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا مِنَ السَّامِ. قُلْتُ: وَمَا السَّامُ؟ قَالَ: الْمَوْتُ. (الحديث ٥٦٨٧) (١٨٧٣).

عائیشه پرزای خوای لی بی- فهرمووی: ژنهوتم لهپیغهمه- دروودی خوای لهسر بی- دمیفهرموو: (پهشکه دمرمانی ههموو دمردیکه، مه رگی لی دمرچی). عه رزم کرد: مه بهست لهمه رگ چی به؟ فهرمووی: مه بهست لهمه رگ مردنه. (تاج/ ٤ ز/ ٦٢ ل/ ٢٠٠ ز/ ١ ش/ ت).

١٨٧٤- عَنْ أُمِّ قَيْسٍ بِنْتِ مَخْصَنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيِّ فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَةٍ يُسْتَعَطُّ بِهِ مِنَ الْعُذْرَةِ وَيُلْدُّ بِهِ مِنَ ذَاتِ الْجَنْبِ. وَدَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِابْنِ لِي لَمْ يَأْكُلِ الطَّعَامَ فَبَالَ عَلَيْهِ فَدَعَا بِمَاءٍ فَرَشَّ عَلَيْهِ. (الحديث ٥٦٩٢ أطرافه في: ٥٧١٣، ٥٧١٥، ٥٧١٨، والحديث ٥٦٩٣ طرفه في: ٢٢٣) (١٨٧٤).

ئوم فهیسی کچی میحصنه پرزای خوای لی بی- دمفهرمووی: لهپیغهمه رم بیست، دمیفهرموو: عوودی هیندی بهکار بهینن، چونکه ههوت دمرمانی پیوه ههیه، بهم شیومیه بهکار دمهینری: دمی کوتن و بهرؤن زمیتوونه وه، یان

رؤنه که ی ده گرن بۆ دوومه لی مه لاشووی منال دمی تکی نه کونه لووتی، وه
رؤنه که شی بۆ نه خو شی پالوو ده خوری ته وه، له گپ رانه ومیه کا: کورپکی خو مم
پئ بوو، دوومه ل له ناو قورگی هات بوو، به زمبری په نجه دوومه له کم ته قاند،
که چوومه خزمه تی هه زرم ت - دروودی خوای له سه ر بئ - فه رمووی: (بۆچی
به زمبری په نجه دوومه لی گه رووی منال تان دمه قین و نازاریکی زوریان
ئه ده ن، به لکوو له باتی نه وه به عودی هیندی درمانی بکه ن، نه م عوودی
هیندییه، که به کوردی پئی ده گوت ری: داره هیندی، درمانی هه وت دردی
واپیوه، بۆ دوومه لی گه رووی منال، دمی تکی نه ناو کونه لووتی، وه ناوه که شی
بۆ نه خو شی پالوو ده خوری ته وه). (تاج/ ٤/ ل ٢٠٢ ز/ ٦٣).

له گپ رانه ومیه کی ئیره دا ده فه رموئ: چووم بۆ خزمه تی پیغه مه ر درودی
کورپکی ساوای خو مم پئ بوو، نانه خو ره نه بوو بوو، میزی کرد به جله کانی دا
پیغه مه ر - دروودی خوای له سه ر بئ - داوای ناوی کردو لئی پرژاندو ئیتر
نه ی شو رد).

عوودی هیندی واته: قوسط، بۆ واتای نه م وشه یه بر وانه: ژماره: ٢٠٥
ته جری د = ٣١٣ فه ت ح = به رگی/ ١ + ٢١٤/ ل + ١٦٢/ ز تجری د = ٢٢٣ = به رگی/ ١
ل/ ٨٣.

١٨٧٥ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ أَجْرِ الْحَجَّامِ فَقَالَ اخْتَجَمَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَجَمَهُ أَبُو طَيْبَةَ وَأَعْطَاهُ صَاعَيْنِ مِنْ طَعَامٍ وَكَلَّمَ مَوْلِيَهُ
فَخَفَّفُوا عَنْهُ وَقَالَ: إِنَّ أَمْثَلَ مَا تَدَاوَيْتُمْ بِهِ الْحَجَّامَةُ وَالْقُسْطُ الْبَحْرِيُّ وَقَالَ: لَا
تَعْدَبُوا صِبْيَانَكُمْ بِالْعَمْرِ مِنَ الْعُذْرَةِ وَعَلَيْكُمْ بِالْقُسْطِ. (الحديث ٥٦٩٦ طرفه في:
رقم: ٩٥٣ تجريد = ٢١٠٢ فتح الباري = به رگی/ ٣ ل/ ٢٧) (١٨٧٥).

پرسیارکرا له نیمامی نه نه س - پړزای خواى لى بى: نایا کړئى که له شاخگر
 حه لاله یا چیه؟ فه رمووی: (کړئى که له شاخ گر دروسته، چونکه نه بو
 طه بیه که له شاخی گرت له پیغه مهر - دروودی خواى له سهر بى - جا حه زمرت -
 دروودی خواى له سهر بى - له باتی نه وه دوومه ن خوراکى پییدا، وه هسه
 له گهل ناغا نازاد که ره گانی گرد، له باره ی یارمه تی دانیه وه، چونکه نه م
 خزمه ته باشه ی پیشکesh به پیغه مهرى خودا کردووه، نه وانیش نه وسهرانه ی
 که دایان نابوو له سهرى به رامبه ر به نازاد کړنى بویان که م کرده وه).

وه خوشه وېست - دروودی خواى له سهر بى - فه رمووی: (به راستى باشتړین
 نمونه بۇ دهرمانى باش، بۇ نیوه ی دانیش تووانى گهرمیان که له شاخ گرتنه، وه
 هه روه ها عوودی دهریایى، که به عه ره بى پى ده گوتړى: قوسطى به حرى). وه
 هه روه ها حه زمرت - دروودی خواى له سهر بى - فه رمووی: (منالتمان نه گهر
 تووشى دوومه لى گه روو بوو، یا نالووى که وت، به گوشینى په نجه نازاریان
 مه دهن، به لکوو له باتى نه وه به عوودی هیندى واته: به قوسط دهرمانى بکه ن.
 (بړ: تاج/ ۲ / ۲۹۹ + ژ/ ۷۷۴ + تاج/ ۴ / ل ۲۰۱ / ژ ۱/).

روونکړدنه وه:

نه و به هرانه ی له م فه رمووده یه و مرده گړین:

۱. که له شاخ گرتن و خوین به ردان و خو داخکړدن و زالوو به کاره ییان،
 له شه رعا ریگه یان پى دراوه، وده هتا نیستاش نیازمه ندان به کاریان ده یین، وه
 سودیان لى و مرده گرن، وه پزشکی و دوکتوریش ریگه ی شتى وا دمد.

۲. هه رکاتى باشتړ هه بوو، کاربه و بکړى نه وه کار به باش بکړى. وه
 له م فه رمووده د مرده که وى: که عه ربه گان به نه زموون له کونا، دوومه لى
 گه روو، وه یانالوو که وتیان، به گوشینى سهرى په نجه و به ته قانندن دهرمان و
 چاره سهر کردووه، به لام نه وه تا پیغه مهر - دروودی خواى له سهر بى - ده فه رمووی:

(۷۳) أخرجه مسلم في الإيمان، باب: الدليل على دخول طوائف من المسلمين... رقم: ۲۳۰.

كه خهوى پيښه مه رانیش هه وهه و راسته و دروسته، ته ماشام كرد: پيښه مه رى وا هه بوو، نزيكه ي ده پياوى له گهل بوو، وه هه بوو دوو پياوى له گهل دا بوو، وه پيښه مه رى وا هه بوو كه يه كه پياوى له گهل دا بوو، وه هه موو گه له كه يان بريتي بوون له و چهند كه سه، ياله و دوو پياوه، ياله و تاقه زه لاهه! هه تا پيښه مه رى وا هه بوو كه ته شريفى به بهر دمه ما ږت ده بوو، كه سى له گهل نه بوو، چونكه له دنيا دا له گه له كه ي كه س باومړى پي نه هيڼا بوو!

هه تا له دواى نه وان تارمايى و عه شاماتيكي زورم بينى، تا چاو بركا ناسويان داگرتبوو، گوتم ده بى نه م گه له زوره كى بى، تو بلتي گهل نيسلامى من بى؟ ده ي خوا دا نه وان بن. به لام پيم گوترا نه مه مووساو گهل مووسان. نه نجا پيم گوترا: ناده ي ته ماشاى نيرومه بكه و چاو بگيرپه به ناسوى ناسمانا كاتى ته ماشام كرد تارمايى عه شاماتيكي زورم دى، هه تا چاو بركا ناسوى داپوشى بوو، ديسان گوتيانه وه پيم: ناده ي ته ماشاى نه م لا ولاى خوشت بكه، جا ديسان كه ته ماشام كرد تا چاو بركا به راست و به چه پا، به هه ر چوار لا دا، تارمايى عه شاماتيى بيشمار ناسوى داگرتبوون پيم گوترا.. نه مه هه مووى نه ته وه (نوممه ت) ي تون، له مانه حه فته هه زار كه سيان به بى ليپرسينه وه ده چنه به هه شت).

جا له پيش نه وه دا كه پيښه مه ر - درودى له سه ر - باسى نه و حه فته هه زار كه سه يان بو بكا، كه كين و كى نين و چ كارمن، خوى رويشته وه بو ماله وه، يارانيش بلا و ميان لك كرد، وه له ناو خو يانا كرديان به مقومقو و گوتيان:

ببى واته: نه بى نه وانه ني مه ين، چونكه ني مه به ردى بناغه ي نيسلامان دامه زراند: بر و امان هيڼا به خودا و په پره وى پيښه مه ر كه يمان كرد، هه نديكي تريان گوتيان: ني مه هه ر چهند باومرمان هيڼا وه به خوداو، به پيښه مه رى خودا، له م روومه شايانى نه ومين كه نيوه ده ليڼ، به لام له بهر نه وه ي كه ني مه له سه ر دمه فره خودايى (شرك) دا له دايك بووين، ږنگ بى له بهر نه وه

ئەوانە ئیمە نەبین، بەلکوو ئەوانە نەتەووی ئیمە بن، کەیه کسەر
لەئیسلا مەتیدا لەدایک بوون. جاکاتی ئەم وتووێژە گەشتەووە بەپێغەمەر –
درودی لەسەر- تەشریفی هات، فەرمووی: (ئەوانە کەسانیکن لەنەتەووی
ئیسلا، کە نووشتەناکەن و نووقلانە ی خراب لێنادەن و لەبەر هەندئ
نەخۆشی کەوا باوە خەلکی تر هەندئ شوینی تایبەتی خۆیان بەنیازی چارە
سەر و دەرمان خۆیان داخ دەکەن، ئەوان ئەو ناکەن و خۆیان لەبەرشتی واداخ
ناکەن، بەلکوو هەمیشە بۆ جێبەجێ بوونی کار و فرمانیان پشت بەلوتف و
کەرەم و بەخششی خودا دەبەستن و بەس!).

جا عەککاشە ی کورپی میحصەن –رمزای خۆی لێبێ- هەلسا فەرمووی: ئەو
پێغەمەری خودا! ئایا من لەم دەستەبەم یان؟ فەرمووی: (بەلێ تۆ لەوانی)
پیاویکی تریش هەلسا گووتی: ئەو پێغەمەری خودا! ئایا من لەوانم یان؟
فەرمووی: (وەکاشە دەست پێشکەش کەری لێکردی و ئەو بەهرە گەورەیهی
بۆخۆی برد) (بەر: تاج/ ٤ ز/ ٨٠ ل/ ٢٤٠ ز/ ١) + (ریاض صالحین/ کوردی/ ١
ز/ ١٠ ز/ ٧٤ ل- ٨٧- چاپی دووهم).

روونکردنەوه:

یەكەم: وەك لەفەرموودە ی تری زۆری صەحیحەووە دەرەكەوئ:
کەنوشتەکردن بەنایەتەکانی قورئان و بەناوە جوانەکانی خودا و بە پارانەووی
ریکی شەرع دروستە، یاخۆ داخکردن لەبەر هەندئ نەخۆشی دروستە، وەك
داخکردنی لاجانگی منال، بەموورووای ئافاق، یا داخکردنی دوگمە ی
مەیا سیری و زۆر شتی تری لەم بابەتە، برپاوە: ژمارە: ١٠٠٦ تجرید= ٢٢٧٦
فەتحوالباری= بەرگی/ ٣ ل- ٨١ + تاج/ ٤ ز- ٧٣ ل- ٢١٣).

دووهم: عوککاشە ی کورپی میحصەن –رمزای خۆی لێ بێ- لەموسولمانە
پێشینەکانە، پیاویکی زۆر جوان بوو، سوارچاکی وەك خۆی نەبوو،

له کۆچکارانه، نامادهی جهنگی به درو جهنگهکانی تری پاشی بووه، پالنهوانانه
له جهنگی به دردا ده جهنگی، شمشیرهکهی له دهستیدا دهسکی، چونکه زۆرینهی
جهنگاوهرهکانی نهو رۆژگاره زریهی ناسنین و مهتالیان له بهردابوو، کاتی
شمشیر بهتونیدی بهری دهکهورت و ده بیکیشی به ناسن و بهرددا و ابوو،
جایغه مهر - دروودی خوای له سهر - بپرداریکی قهوی ده داتیون پیی
ده فهرموئی: (به مه جهنگ بکه) ئیتر له خواوه نهو بپرداره ده بی به شمشیریکی
دریزی پشت نهستووری سپی ئیتر و هکاشه شهر پی دهکا ههتا خودا سهریان
دهخات، له وه دوایش ئهم شمشیره له لای و هکاشه ده مینئ، ههتا له شهر پی
هه لگهراوهکانا، که ناوداره به حوروبی ریدده، له بوزاخه، له سهردهمی جینشینی
ئه بوبه کری سه دیکا به دهستی توله یحهی کورپی خووه یلید کوزرا، ئهم
توله یحهیه نه و کاته لافی پیغه مه ریتی لئ ددهدا، به لام له نه نجاما موسولمان
بووه، وه موسولمانیکی دروستی لئ دهرچوو، و هکاشه له م شهر ددهدا، له گهل
سابیتی کورپی نه فهرمه دا، پیش قهره ولئ ئیمامی خالیدی کورپی وه لید بوون،
توله یحه و سه له مهی برای ههر دووکیان کوشتن، له شوپنئ که ناوی بوزاخه
بوو، له ولاتی یه مامه، که وا له یه مه ن. له ئیستیعیابا ده لئ: (کاتی پیغه مهر -
دروودی له سهر - مهرگ بوو به میوانی عو کاشه، ته مه نی چل و چوار سال بوو،
سالی له وه دووا شه هیدکرا). له سالی دوازدهی کۆچیدا شه هید بووه، دیاره که
گۆره کهی له وه ده فهرمی، له گهل گۆری شه هیدهکانی تری حوروبی ریددهدا،

لیرمه دشتی ههیه شایانی روونکردنه و مهیه، نهویش نه و مهیه: که له زۆر شوین
خزن و گۆری پیرۆزو شه خس ههیه به ناوی (وه کاشه) وه، وه خه لکی نهو
ده فهره، به تایبه تی ره شه خه لک و خه لکی عه وام، خاوه نی ئه و گۆرو هه سنانه
به م هه زه رتهی عه کاشه یه دمه زانن له به ره ئه وه زۆر به چاوی ریزو
خۆشه ویستی یه وه ته ماشای شه خسی ناو نهو گۆرانه ده که ن و به گهرمی

سەردانىيان دەكەن، ھەتا مەلاو زانا يانېش بەشدارى لەم ھەست و سەردانىيانەدا دەكەن.

و دەن بەچاۋى خۇم دوو مەرقەدم دىۋە بەم ناۋە، كەپەكچىيان وا لەقەراخ،
وا لەنىۋانى برايماو ھەپگىنەدا، لەبەھارانا خەلگىكى زۇر لەھەموو چىنى،
لەژن و پىاۋ، لەگەورە و منال، لەشىخ و مەلاو ئۆمى، لەرۇژى چوارشەمەدا، لەم
گوندانەۋە، ھەتا ئىستاش دىن بۇسەردانى ئەم وەكاشەپە، وەچەندىن گۆرى
ترى وەكاشە ناۋى تىرىش لەشۋىنىيانى تىرىش ھەپە. گۆرىكى تىرىش بەم ناۋە
لەناۋچەى شۋان، لەپارىزگای كەكوك دىۋە، لەبەھارانا بەتايبەتى لەم
گوندانەۋە دىن بۆنەم وەكاشەى كەوا لەپال ھەپگىنەدا؛ لەتىمارو گەپەزىل و
گەزەردەۋە قەلاۋوورە سەرزەل و دارىكەلى و تەنگى سەرو فىكە دەرە
برايماو و ھەپگىنەۋە كانى رۇشناىى و ھالەدەرە و چەندىن گوندى تىرى ئەم
دەقەرەۋە، سەرجەم خەلگى ئەم گوندانە، بەخاۋ خىزانەۋە، دەھاتن
بۇسەردانى گۆرى وەكاشەشە.

لەپاش مەراسىمى زىارت، دەبوو بەسەيران، ھەبوو ھەل دەپەپىن، ھەبوو
نىشانىيان دەناپەۋە، ئىتر ھەركەسە بەجۇرئ تالەدوا نوپۇزى عەسر، دووبارە
زىارتىيان دەگردەۋە و ئەۋجا بىلاۋمىيان لىدەگرد. و دەن بەچاۋى خۇم دىۋە
كەشىخ محمودى مەلىك و عائىشە خىزانى، لەگەل كۆمەلئ چەكدارى خۇيانا
لەبەھارا، لەدرىكەلىيەۋە ھاتىبون بۇ زىارت و سەيران بۇ سەرنەم
ۋەكاشەپە! نامىنە خانى سەرزە لىشانى لەگەلدا بوو، كەزنىكى شازنى خاۋەن
دىۋەخان و ھەلۋىستى مەردانەبوو لەزۇر كەسى خەلگى برايماو و خەلگى
سەرزەلو مەلاكانى ئەۋناۋچەپەم بىستۋە: كە كۆمەلئ پەيدا بوو بوون،
دزايەتى گۆرى پىاۋچاكانىيان دەگرد، ئەم جۇرە مەرقەدەپىرۇزەمىيان دەرۋوخان،
ۋەنەپاندەھىشت خەلگ سەردانىيان بكا، گوتىيان: پەكى لەۋكۆمەلە ناۋى بەكر
بوو كۆرى مەلا رەنۋفى ھەپگىنەبوو، كەۋالەپال مەرقەدەكەدا، ئەو گۆرى ئەم

وہکاشہ یہی تیک داو، بی ریزی ہی کرد، گوتیان: سال و مر نہ گہرا، کہ بہر
موشہ کی کہوت، یہک پہنجهیان بہنہنگوستیلہ کہیہ وہ دؤزییہ وہ، کہ بہہوئی
نہو پہنجهیہ وہ خوشکیکی ناسییہ وہ!!

وہکاشہ کہی تریش لہناوچہی شوان، حیزبی بہعس رووخاندی، لہگہل
نہوگونہ کوردانہی کہلہوچہ بوون، گواپہ موخہریبین نہو مہرقہدہ بؤ
خویان دمکەن بہبنکہو بارہگا، نہگہر نہروو خیئرئ، وہ حیزبی بہعس
بہہزاران مزگہوتو مہرقہدی پیاوچاک و شوینی پیرۆزیان لہکوردستان
رووخاند، تہنانت زؤر لہمہلاو زمیوان و خزمہتگوزارانئ نہوشوینہ
پیرۆزانہشیان کوشت، لہہہمووی سہیرتر نیستا کہسانئ ہہن، بؤ نہو رژیہ
خوینپڑو خوینمژہ دمگرین و خۆزگہی بؤدہخوازن، بیگومان کہچارمنووسی
نہمانیش وک چارمنووسی حیزبی بہعس دمبی، نہگہر خراپتریش نہبی کہ
نہویش ہہموومان دزمانین کہچی بہسہرہات! وہ وککوو بیستوومہ لہکەسی
متمانہ پیکراو، خزنی وکاشہ ناوی تریش ہہیہ بہہہمان ناو و نیشان، وہ
نہمانہ ہہموویان گۆری پیاو باشانن وہ ہیچیان گۆری نہم وکاشہیہ نین
کہلہم فہرموودمیہدا ناوی ہہیہ.

۱۸۷۷- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ لَا عَذْوَى وَلَا طَيْرَةَ وَلَا هَامَةَ وَلَا صَفَرَ وَفَرٌّ مِنَ الْمَجْدُومِ كَمَا تَفَرُّ مِنَ
الْأَسَدِ. (الحديث ۵۷۰۷، اطرافہ فی: ۵۷۱۷، ۵۷۵۷، ۵۷۷۰، ۵۷۷۳،
۵۷۷۵) (۱۸۷۷).

نہبوہورمیرہ —رمزای خوای لی بی۔ لہخۆشہویستہوہ —دروودی خوای
لہسہر بی۔ دمفہرموی: (نہ نہخۆشی تہنینہوہ لہخۆیہوہ ہہیہو، نہنوقلانہی
خراب ہہیہو، نہبی رہشی و بہدقوومی ہہیہو، نہ (ہامہ) ہہیہو،

نەپاشخستنى مانگى موحرەم ھەيە بۆكاتى مانگى سەفەر و نەبەپچەوانەو
مانگى سەفەر پېش بخرى بۆكاتى مانگى موحرەم. لەگەل ئەومىشە ئەمە
واتاى وانىيەكە پارىز لەنەخۆشى نىيە، بەلگوو پارىزکردن لەپەتاو نەخۆشى
كارى باش و دروستە، دەى كەواتە ھەتا بۆت دەكرى پارىز لەگول بكەو،
لەبەرى ھەلبى ھەروەك چۆن لەترسا لەبەر شىر ھەل دىيت ئاوا!). (تاج/ ٤ - ل.
٢٣٠ ز ٧٦ - ژ ٥-١+٢+٣+٤+٦).

پوختەى قەسەى ساخ ئەمەيە: ئەفسانەى كۆنى سەردەمى نەزانى و شتى
ترى لەم بابەتە بى بايەخە، ھەموو شت لەبنەرەتدا بەدەست خودا خۆيەتى،
بەلام بەپىي ياساى ئاسايى و، بەپىي حال و عادەت و باوو بەراورد دەبى بۆ
ئىحتىيات واتە: دووربىنى خۆت لەدەردو نەخۆشى بپارىزى نەبادا تۆش تووش
ببى، بەتايبەتى لەنەخۆشى خراپ وەكوو گولى و گەپى. ئەمە پوختەى
فەرموودەى ئىمامى نەوەوىيە، لەم شوئەدا، پەرگۆرى پىرۆزى لەنوورى
خودابى. ھامەش بەزۆر واتا ھاتوو، ھەموو واتاكانى قەسە لەبەد قوومى و
ئەفسانە گەرى دەكا، كەشتى وا لەشەرا بى بايەخە (بى: تاج/ ٤ - ل ٢٢٧ ز -
٧٦).

١٨٧٧ - مكرر - وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي رِوَايَةٍ قَالَ: فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ يَا رَسُولَ
اللَّهِ فَمَا بَالُ إِبْلِي تَكُونُ فِي الرَّمْلِ كَالْغَاظِ الْبَاءِ فَيَأْتِي الْبَعِيرُ الْأَجْرَبُ فَيَدْخُلُ بَيْنَهَا
فَيُجْرِبُهَا؟ فَقَالَ: فَمَنْ أَعْدَى الْأَوَّلِ. (الحديث ٥٧١٧، طرفه في: ٥٧٠٧) (١٨٧٧-م).

ديسان ئەبوھورمىرە -رمزى خواى ئى بى- لەگىرپانەومىەكا، فەرمووى:
پېغەمەر -دروودى خوداى لەسەربى- فەرمووى: نەنەخۆشى تەننەو ھەيەو،
نەمانگى سەفەردەبى بەمانگى موحرەم و نەكوندە بوو بەدبوومە،
عارمىكى دەشتەكى گووتى: ئەى پېغەمەرى خودا: وادەبى كە وشترەكان لەناو

لم دان، له بهر گورج و گۆلی و پاکی و پوختی ده لئی رهوه ناسکن، چ درودو به لایان نییه، که چی که و شتریکی لاوه کی گه پریان تیکللاو دهبی هه موویان گه پ دهکا نهی نه گهر نه خوشی ناتهنیته وه نه وه بو وایه؟ هه رمووی: (نهی باشه نه خوشییه که له کیوه تهنیییه وهو گه یشت به یه کهم و شتر ۱). (تاج/ ۴ ل- ۲۲۹ ز- ۷۶ ژ- ۳).

۱۸۷۸- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَذِنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَهْلِ بَيْتٍ مِنَ الْأَنْصَارِ أَنْ يَرْقُوا مِنَ الْحُمَةِ وَالْأَذْنِ قَالَ أَنَسٌ كُوتِ مِنْ ذَاتِ الْجَنْبِ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَيٌّ وَشَهِدَنِي أَبُو طَلْحَةَ وَأَنَسُ بْنُ النَّضْرِ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ وَأَبُو طَلْحَةَ كَوَانِي. (الحديث ۵۷۲۰، ۵۷۲۱) (۱۸۷۸).

نه نهس - رهزای خودای لی بی- هه رمووی: پیغه مهه - دروودی له سهه - ریگهی مالیکی نه نصاریدا، که ناسراون به نالی عه مری کوپی چه زم، که نزاو نوشته و دهمبهستی مارو دوو پشک و جروحانه و مری تری زه هردار و نوشتهی گوئی ئیشه بو خویان و بو خه لکی تریش بکهن، نه نهس دهیغه رموو: (نه خوشی پالووم بوو که به عه ره بی پیی ده گووتری - ذات الجنب - نه بو طلحهی زربابم به داخیکی تایبه تی، بو چاره ی نه نه خوشی پالوو به دهستی خوئی داخی کردم، نهو سهه رده مه پیغه مهه - دروودی له سهه - له ژیا نا بوو، نه نهسی کوپی نه زپی مامه م و زهیدی کوپی سابیتیش له لام ناماده بوون له کاتی داخکرنه که دا). (تاج/ ۴ ز- ۷۳ ل- ۲۱۴ ژ- ۲+۱+۶+۳ ز- ۷۴ ل- ۲۱۶).

۱۸۷۹- عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهَا كَانَتْ إِذَا أُتِيَتْ بِالْمَرْأَةِ قَدْ حُمَتْ تَذْعُرُ لَهَا أَخَذَتْ الْمَاءَ فَصَبَّتُهُ بَيْنَهَا وَبَيْنَ جَنْبَيْهَا وَقَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُنَا أَنْ نَبْرُدَّهَا بِالْمَاءِ. (الحديث ۵۷۲۴) (۱۸۷۹).

فاتیمہ کی کچی مونزیر - رمزای خوی لی بی۔ فہرمووی: دمستوری ٹہسمای کچی ٹہبوبہکر - رمزای خوی لی بی۔ وابوو کاتی ژنیکی تاداریان دہینا، بولای، لہکاتی تالی ہاتنہکہدا، ہمتا دوعای بو بکا، دہچوو ناوی دہینا، لہیاخہیہوہ دہیکرد بہباخہلیا بو سہرلہشی، وہدہیگوت: پیغہمہر - دروودی لہسہر۔ فہرمانی کردووہ پیمان کہتادار بہئاو فینک بکہینہوہا۔ (تاج/۴ ل/۲۰۵ ز/۶۶ ز/۲)۔

۱۸۸۰- عَنْ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الطَّاعُونَ شَهَادَةٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ. (الحديث ۵۷۳۲ طرفہ فی: رقم/۱۱۶۵ تجرید = ۲۸۳۰ فتح = بہرگی/۳ ل/۲۹۶) (۳۸۰)۔

لہ ژمارہ: ۱۱۶۵ دا بہتہواوی رابوورد۔

۱۸۸۱- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ أَمَرَ أَنْ يُسْتَرْقَى مِنَ الْعَيْنِ. (الحديث ۵۷۳۸) (۱۸۸۱)۔

حہزرہتی عائیشہ - رمزای خوی لی بی۔ فہرمووی: پیغہمہر - دروودی خوی لہسہر۔ فہرمانی پیم کردووہ، یا فہرمووی فہرمانی بہموسولمانان کردووہ، کہ چاووزار بکری بو رزگاربوون لہچاوی پیس)۔

(۳۷۹) أخرجه مسلم في السلام، باب: لكل داء دواء و استحباب التداوي. رقم: ۲۲۱۱.

(۳۸۰) أخرجه مسلم في الإمارة، باب: بيان الشهداء، رقم: ۱۹۱۶.

(۳۸۱) أخرجه مسلم في السلام، باب: استحباب الرقية من العين و النملة.. رقم: ۲۱۹۵.

۱۸۸۲- عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى فِي بَيْتِهَا جَارِيَةً فِي وَجْهِهَا سَفْعَةٌ فَقَالَ اسْتَرْقُوا لَهَا فَإِنَّ بِهَا النَّظْرَةَ. (الحديث ۵۷۳۹) (۱۸۸۲).

نوم سہلہ مہی ہاوسہری پیغہ مہر - دروودی خودا لہسہر پیغہ مہرو رمزای خودا لہسہر ہہ موو ہاوسہرہ کانی۔ فہرمووی: پیغہ مہر - دروودی لہسہر۔ لہمائی من بوو، کچوئہیہ کی دی خہرکانہ لہدموچاوی ہاتبوو، فہرمووی: (چاومزاری بؤبکہن، ئہمہ بووہ بہ چاوموہ). ۰ تاج/ ۴ ز/ ۶۶ ل/ ۲۰۷ ز/ ۶).

۱۸۸۳- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: رَخَّصَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرُّقِيَّةَ مِنْ كُلِّ ذِي حُمَةٍ. (الحديث ۵۷۴۱) (۱۸۸۳).

عائیشہ - رمزای خودای لی بی۔ فہرمووی: پیغہ مہر - دروودی لہسہر۔ ریگہی داوہ بہ موسوئمانان کہ نوشتہو چاومزار و دمہبہست بکہن بؤ ہہ موو جانہومریکی زمہردار، وہک مارو دووپشک و زمردہوالہو ہہ موو جزوودار و زمہر داریکی تر).

۱۸۸۴- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ لِلْمَرِيضِ بِسْمِ اللَّهِ ثَرْبَةُ أَرْضِنَا بِرِيقَةٍ بَعْضُنَا يُشْفَى سَقِيمُنَا بِإِذْنِ رَبِّنَا. (الحديث ۵۷۴۵ طرفہ فی: ۵۷۴۶) (۱۸۸۴).

عائیشہ - رمزای خوای لی بی۔ فہرمووی: ئہگہر کہسی ئیشی، نازاریکی ببوایہ، پیغہ مہر - دروودی خوای لہسہر۔ ئہنگوشتی شایہتمانی بہتفی خوای تہر دہکردو دمینایہ سہر خاک و پہنجہی توژی خوئی پیوہ دہلکا، ئہوجا پہنجہی بہ خوئی و تہراییہ کہی دمہیوہ دہینا بہسہر شوینی نازارہکہدا و

(۸۸۲) اخرجہ مسلم فی السلام، باب: استحباب الرقية من العين و النملة ... رقم: ۲۱۹۷.

(۸۸۳) اخرجہ مسلم فی السلام، باب: استحباب الرقية من العين و النملة.. رقم: ۲۱۹۳.

(۸۸۴) اخرجہ مسلم فی السلام، باب: استحباب الرقية من العين و النملة... رقم: ۲۱۹۴.

لهوكتاهدا ئەم نزایە دەخویندو دەیفەرموو: (بسم الله، تربة أرضنا، بريقة بعضنا، يشقى سقيما بإذن ربنا: بە پیرۆزی ناوی خۆی گەورە، دۆعات بۆدەگەم، ئەمە خاکی زەوی خۆمانە، لەگەڵ تەپرایکی دەمی موسوڵمانی لەخۆمان بەفەرمانی پەروردگارمان، دەبی بەچارەو دەرمان بۆ ئەخۆشمان). (تاج/٤/ ز/٧٤ ل/٢١٧ ز/٤ ش/د/ت).

١٨٨٥- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا طَيْرَ وَخَيْرُهَا أَنْفَالُ قَالُوا وَمَا أَنْفَالُ قَالَ الْكَلِمَةُ الصَّالِحَةُ يَسْمَعُهَا أَحَدُكُمْ. (الحديث ٥٧٥٤ طرفه في: ٥٧٥٥) (١٨٨٥).

ئەبو ھورەیرە- پەزای خۆی ئی بی- فەرمووی: لەپێغەمەرم بیست دەیفەرموو: (نوقلانی خراپ بایەخی نییە، باشتین نوقلانی نوخشە لێدانە). گوترا: ئەو پێغەمەری خودا! نوخشە لێدان وەکوو چی؟ فەرمووی: (وہك ئەو دەتانی کاری بکەن، لەکاتی نیازی کردنەگەیا، وشەیکە باش بەرگویتان بکەوێ). (تاج/٤/ ز/٧٨ ل/٢٣٢ ز/١).

بۆ نموونە یەکی بچێ بۆ حەج، لەکاتی باسکردنی ئەم سەفەرەدا، بەرگوێ دەکەوێ، کەسێ ئەم نایەتە دەخوینێ: ﴿لَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى﴾ ئەو جۆرە نوقلانی یەکی باشە لەخوداوە، نیشانی ئەو یە کە حەجەیکە بەنسیب دەبی، زۆرجار پێغەمەر- دروودی خۆی لەسەر بی- کاتی ئەرکیکی دەسپارد بەکەسی، ئەگەر ناوەکە بەدلی بواوە پێی خۆش بوو، ئەو بەنوخشە باش لێدەدا، وە ئەگەر ناوەکە بەدلی نەبواوە پێی ناخۆش بوو، بەوینە: ئەگەر سەرکاریکی دابنایە ناوی سەرکەوت بواوە پێی خۆش بوو، بەلام ئەگەر ناوی ژێرکەوت بواوە پێی ناخۆش بوو.

١٨٨٦- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى فِي امْرَأَتَيْنِ مِنْ هُدَيْلٍ اقْتَتَلَتَا فَرَمَتْ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى بِحَجَرٍ فَأَصَابَ بَطْنُهَا وَهِيَ حَامِلٌ فَقَتَلَتْ وَلَدَهَا الَّذِي فِي بَطْنِهَا فَاخْتَصَمُوا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَضَى أَنَّ دِيَّةَ مَا فِي بَطْنِهَا غُرَّةٌ عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ فَقَالَ وَلِيُّ الْمَرْأَةِ الَّتِي غَرِمَتْ كَيْفَ أَغْرَمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ لَا شَرْبَ وَلَا أَكْلَ وَلَا نَطَقَ وَلَا اسْتَهْلَ فَمِثْلُ ذَلِكَ يُطْلَقُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا هَذَا مِنْ إِخْوَانِ الْكُفَّانِ. (الحديث ٥٧٥٨ أطرافه في: ٥٧٥٩، ٥٧٦٠، ٦٧٤٠، ٦٩٠٤، ٦٩٠٩، ٦٩١٠) (١٨٨٦).

ئەبو ھورەیرە - ھەرمووی - ھەرمووی: دوو ژنی ھوزەیلی بوو شەریان، یەکیکیان بەردیکی گرتە ئەوی تریان و خۆی و سەھەوی کۆشت، جاکە بوو داخوایی و دادگایی، دادیان بەردە لای پێغەمەر - دروودی خوای لەسەر بێ - بپاری دا: کە خۆینی سەھەوی دەکاتە سەری، ئیتر ئەو سەھە بەندەبی، یا کەنیزە کە بێ دەبی، وە بپاریشی دا خۆینی ژنە کۆژاوەکە و خۆینی سەھەوی لەسەر خۆینەسانی ژنە تاوانبارەکە، نە کە لەسەر ژنە کە خۆی. وە کە لەپووری ژنە کۆژاوەکەیشدا بە منالەکانی و بە خزمەکانی تری، جا ھەمەلی کۆرەزای نابێغە ھوزەیلیش گوتی: ئەو پێغەمەری خوا؟ من چی بپێرم ئەمە کە لەسەکی دایکیدا کۆژاوە، نە چەشکەکانی و نە ناوی کردوو و نە ورتە لە دەم دەرھاتوو و نە نقە لەیو ھاتوو، شتی و خۆیی نییە.

پێغەمەریش - دروودی خوای لەسەر بێ - ھەرمووی: ئەمە بەم قەسە قوتانەدا، وادەردەکەوی کە لە دەستە کۆلەنانی و گەھینانە. (تاج/ ٣ ز/ ٨٤ ل/ ٢٢٠ ز/ ٢).

پەپوھندی ئەم ھەرموودە بەسەر باسەکەو، کە باسی پزیشکییە، لەو روودەویە، کە کۆلەنانیتی و کەھانەش وە ک سیحرو جادوو بازی لەکاری

جنۆكه و شهياتينين، دمتوانرئ له ريگه ي نزاو نووشته كردن به نايهت و سوورمه كانى قورنانه وه چاره سهر بكرين، و نه مانه نه خووشى دمروونى يان ئى دهكه ويته وه، وه به پزىشكى گيانى (طبي روهي) چاره سهر دهكرين.

١٨٨٧- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ قَدِيمَ رَجُلَانِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَخَطَبَا فَعَجِبَ النَّاسُ لِبَيَانِهِمَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مِنْ الْبَيَانِ لَسِحْرًا أَوْ إِنَّ بَعْضَ الْبَيَانِ لَسِحْرٌ. (الحديث ٥٧٦٧ طرفه في: ٥١٤٦).

عه بدو ئلاى كورپى عومهر - په زاي خواى ئى بئ- دمفه رموى: له لاي خوهره لاتى مه دينه وه دووپياوى هوشمه ند هاتن بو خزمه تى پيغه مهر - دروودى خواى له سهر بئ- په كيكيان ناوى زيبريقان و نه وى تريان ناوى عه مري كورپى نه هته م بوو، سهر و وتاريان دا، خه لكه كه له قسه نه سته قى و په وان بئزى نه وان واقى و پرمان و سهر سام بوون. پيغه مهر يش دروودى خواى له سهر بئ- بهم بو نه يه وه فه رموى: (ههفتانه كهوا سهر سام بوون، چونكه هه ندئ قسه ي جوان و وتارى په وان دهق وهك سيحرو جادوو وان، گوپگر دهحه په سين و سهرنجى كيش دهكه ن بو لاي خويان). (تاج/ ١٠ ز/ ٧٠ ل/ ١٧٤ ز/ ٢٠١).

١٨٨٨- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُورِدَنَّ مُمْرِضٌ عَلَى مُصِحٍّ. (الحديث ٥٧٧١ طرفه في: ٥٧٧٤) (١٨٨٨).

نه بو هورمه يره - په زاي خواى ئى بئ- له خووشه ويسته وه دمفه رموى: (نه خووش نه كرپته ناو ساخه وه، نه بادا ساخه كانيش نه خووش بكه ون و دمده كه له نه خووشه كانه وه بته نيته وه بو ساخه كانيش). (تاجى كوردى/ ٤ ز/ ٧٦ ل/ ٢٢٩ ز/ ٤).

١٨٨٩- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ تَرَدَّى مِنْ جَبَلٍ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَهُوَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ يَتَرَدَّى فِيهِ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا وَمَنْ تَحَسَّى سُمًّا فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَسُمُّهُ فِي يَدِهِ يَتَحَسَّاهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِحَدِيدَةٍ فَحَدِيدَتُهُ فِي يَدِهِ يَجَأُ بِهَا فِي بَطْنِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا. (الحديث ٥٧٧٨، طرفه في: ٦٤٩ تجريد = ١٣٦٥ فتح الباري = بهرگی/٢ + (الحديث ٦٤٧ تجريد = ١٣٦٣ فتح = بهرگی/٢) (٧١/ل) ^(٣٨٩).

ئەبوھورەیرە -ڕەزای خۆای ئی بێ- لەخۆشەویستەو دەفەر موی: (کەسێ لەکیوێکەو، یالە بەرزاییەکەو، بەنیازی خۆکوشتن، خۆی بەربداتەو و خۆی بکوژی، ئەو کاتی دەرئ هەمیشە لەو کیوێو خۆی هەل دەداتە خوارەو بۆ ناو ناگری دۆزەخ، هەتا هەتایە ئەمە کارو پیشەبەتی و بە ئیجگاری لەناگری دۆزەخا دەمیئیتەو لەسەر ئەم حالە، وە کەسێ زەر بخوا، یا بخواتەو بەزەر خۆی بکوژی ئەو لەناگری دۆزەخیشا، زەرەکە ی کە لەدویدا خۆی پیکوشتوو، هەروا لەناو دەستیو پەیتا پەیتا دەبخوا، یا دەبخوا ئەو و هەتا هەتایە بەئیجگاری لەناگری دۆزەخ دا، دەبێ و هەمیشەیش ئەمە حال و کارو پیشە ی دەبێ).

(وەکەسێ بە پارچە ئاسنێ خۆی بکوژی، وەک ئەو بەخەنجەرێ یا بەکیردێ، یا بە دەمانچەیی، بەقەستی خۆی بکوژی، ئەو لەناگری دۆزەخیشا ئەو پارچە ئاسنە دەگرێ بە دەستیو و خۆش خۆش، بەردەوام دەیکا بەورگی خۆیا، ئیتر هەتا هەتایە لەناگری دۆزەخدا دەمیئیتەو، ئەوە حالێبەتی).

(تاج/٣ ز/٨١ ل/٢٠٣ ز/٧).

روونکردنه وه:

مه به ست هه پشه کردنه له خو کوشتن دنا هه کسه له سهه با و پرو
 ئیمان بمری، به هیچ تاوانی له پرحمه تی خوداو له به ههشت ناو می د نابی.
 عه سقه لانی - پرحمه تی خوی لی بی- ناوا ته نویلی نه م فه رمو و دیه ده کا:
 (نه مه سزای نه و که سانه یه که نه م تاوانه که ورمیه نه نجام دده ن، مه کهر خودا
 به میهرمانی خوی جاو پۆشی لی بکاو، له دۆزه خی هه می شه یی پزگاری بکاو
 بیباته به هه شتی به رینی نه پراوه).

١٨٩٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 قَالَ: إِذَا وَقَعَ الدُّبَابُ فِي إِنَاءٍ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْمِسْهُ كُلَّهُ ثُمَّ لِيَطْرَحْهُ فَإِنَّ فِي أَحَدِ جَنَاحَيْهِ
 شِفَاءٌ وَفِي الْآخَرِ دَاءٌ. (الحديث سبق طرفه في: ١٣٣٤ تجريد = ٣٣٢٠ فتح =
 بهرگی/ ٣ ل/ ٤٥٩) (٨٩٠). واته کهیشی له وئ به ته وای پابورد، لی ره ووشه ی (إناء
 = دمفرو قاپ و حاجه ت) ه و بهس. نه ویش نه وه ده که یه نی له باتی خواردنه وه
 هه موو شله یی، له م پرو و وه، با خواردنه وهش نه بی، وهک شله و شۆربا، برپاری
 ناوو خواردنه وهی هه یه. واته: ئیره عام ترو گشتی تره.

پایانی - الخاتمة

ماموستای عهسقه لانی - رماز - رحمة تی خوی گه وری لی بی- لیردا له م پایانه دا دمفه رموی: (نامه ی پزشکی) سه دو هه ژده فهرمووده ی بهرز کراوه ی تیادایه، هه ژده ری باز (طریق) یان بی پرشته ن (معلق) ن، نه وانی تریان په یوه ست (موصول) ن.

هه شتاو پینج ری باز یان دوو باره ن، هه یانه له م نامه خوی دا دوو باره بوونه ته وه، هه یانه له پی شتر دوو باره بوونه ته وه، پوخته که یان: (۱۸ - ۸۵ = ۳۳) سی و سی فهرمووده ن، پی شه و موسلیم وه ک پی شه و بوخاری، رماز و رحمة تی خودا له هه ردووکیان بی- نه م پوخته یه ی گپراو ته وه، بی جگه له م هه شته یان:

۱. فهرمووده ی نه بوهورمیره، ژماره: ۱۸۷۰ ته جرید = ۵۶۷۸ فته تح = فی نزول الداء و الشفاء.

۲. ژماره: ۱۸۷۱ ته جرید = ۵۶۸۰ فته تح = الشفاء فی ثلاث.

۳. ژماره: ۱۸۷۳ ته جرید = ۵۶۸۷ فته تح = حدیث عائشة فی الحبة السوداء.

۴. ژماره: ۱۸۷۷ ته جرید = ۵۷۰۷ فته تح الباری = حدیث ابي هريرة (فر من المجزوم). لاحظ ما جاء في هامش هذا الرقم من إخراج مسلم له في باب السلام برقم/ ۲۲۲۰.

۵. ژماره: ۱۸۷۸ ته جرید = ۵۷۲۰ فته تح = حدیث انس (رخص لأهل بیت فی الرقية).

۶. ژماره: ۱۸۷۸ کو تاییه که ی = حدیث انس (ان أبا طلحة كواه) = فته تح/ ۵۷۲۱.

۷. حدیث عائشة فی الصبر علی الطاعون = ۵۷۳۴ فتح الباری.

۸. حدیث انس: (اشف و انت الشافي) = ۵۷۴۲ فته تح.

هه روه ها دمفه رموی: شازده بیستراو - اثر - یشی واتیادا.

بسم الله الرحمن الرحيم

٨٠- نامه‌ی جلو بهرگ * کتاب اللباس

نامه‌ی جلو بهرگ له تاجول نوصولدا وا له بهرگی جواردا، ل/ ٩٧ ز/ ٢٩ ههتا
ل/ ١٥٤ ز/ ٤٩ + رياض/ ٢ ل/ ٢٧٣ ز/ ١١٧ ههتا ل/ ٢٩٦ ز/ ١٢٦.

١٨٩١- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا
أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ مِنَ الْإِزَارِ فَفِي النَّارِ. (الحديث ٥٧٨٧) (١٨٩١).

ئه‌بو هوره‌يره -پرمزای خوای ئی بئ- فهرمووی: خو‌شه‌ویست -دروودی خوای
له‌سه‌ر بئ- دم‌فه‌رمووی: (هه‌ر جلو بهرگی درێژییه‌که‌ی بکه‌ویته‌ خوار دوو
قاپه‌ ره‌قله‌ی پیاوه‌وه، ئه‌وه شوینه‌که‌ی له‌قیامه‌تا واله‌ناو ناگری دۆزه‌خا).
(رياض/ ٢ ل/ ٢٨٠ ژ/ ٧٩٣) + (تاج/ ٤ ز/ ٣٨ ل/ ١٣٧ ژ/ /) + (تجريد/ ٤ ل/ ٧٤
ژ/ ١٣٨٨ = ٥٧٩ فه‌تحو‌لباری + ب/ ٤ ل/ ١٤١ ژ/ ١٤٥٣).

١٨٩٢- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ أَحَبُّ الثِّيَابِ إِلَيَّ النَّبِيِّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَلْبَسَهَا الْجَبْرَةُ. (الحديث ٥٨١٣ طرفه‌ی:
٥٨١٢) (١٨٩٢).

ئه‌نه‌سی کو‌ری مالک -پرمزای خوای ئی بئ- فهرمووی: (پێغه‌مه‌ر -دروودی
خوای له‌سه‌ر بئ- له‌گشت جلو بهرگی زیاتر جه‌زی له‌ له‌به‌رکردنی
حیبه‌ره‌بوو). (تاج/ ٤ ل/ ١٠٥ ز/ ٣١ ش/ ن).

(١٨٩١) لم يوافقهم مسلم على تخريج حديث أبي هريرة: (ما أسفل من الكعبين...) (فتح/ ١١)

-المترجم-

ص/ ٦٠٢ ط.ج خاتمة كتاب اللباس

(١٨٩٢) أخرجه مسلم في اللباس و الزينة، باب: فضل لباس ثياب الحريرة، رقم/ ٢٠٧٩.

حبيبهره جوړه قوماشيكي نايابي يه مهنی يه، ږنگي جوړی بی لهو قوماشه ی جاران پييان دهگوت شیرداخ.

۱۸۹۳ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ تُوفِّيَ سَجَّيَ بِرُزْدِ حَبْرَةٍ. (الحديث ۵۸۱۴) (۱۸۹۳).

عائيشه - ږمزي خواي لي بي- فهرمووي: پيغه مهر- دروودي خواي له سهر بي- کاتي مهرگ بوو بهميواني دايان پوشي بهشالي يه ماني. (تاج/ ۴/ ز/ ۲۰۲ ل/ ۵۴۳/ ۱/ ش/ د).

روونکردنه وه:

نيمامي نه وه وي - رحمه تي خوداي لي بي- دمفه رموي: کاتي مردوو گياني دمرده چي واباشه جله کاني له بهري دابکه نري، هه تا به هوي نهو جلانه وه نه ندانه کاني دهق نه گري، وه پاش نه وه به چه رخه هه موو له شي دابپوشي، هه تا شهرمگاي دمرنه که وي، وه که لهم فهرموودميه دا نامازه بو نه وه کراوه.

۱۸۹۴ - عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ ثَوْبٌ أَبْيَضٌ وَهُوَ نَائِمٌ ثُمَّ أَتَيْتُهُ وَقَدْ اسْتَيْقَظَ فَقَالَ مَا مِنْ عَبْدٍ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ثُمَّ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ زُنِيَ (الحديث ۵۸۲۷ طرفه في: رقم: ۵۹۸ تجريد = ۱۲۳۷ فتح = بهرگي/ ۲/ ل/ ۲۱ + رقم/ ۱۰۴۷ تجريد = ۲۳۸۸ فتح = بهرگي/ ۳/ ل/ ۱۴۰) (۷۹۴).

لهم دوو شوينه نه م فهرموودميه به ته واوي رويشت، ليردها نه وه ي هيه لهسه تا نه بو زمره - ږمزي خواي لي بي- دمفه رموي: (چووم بولا ي پيغه مهر -

(۷۹۳) أخرجه مسلم في الجنائز، باب: تسجية الميت... رقم: ۹۴۲.

(۷۹۴) سبق في رقم: ۱۲۳۷، أخرجه مسلم في الإيمان، باب: من لا يشرك بالله شيئا دخل الجنة،

دروودی خوای له سهر بئ- نوستبوو، بهرگیکی سپی له بهر دابوو، له پاشا جوومه وه بؤ خزمه تی له خه وه لسا بوو....).

۱۸۹۵- عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْحَرِيرِ إِلَّا هَكَذَا وَأَشَارَ بِاصْبَعَيْهِ اللَّتَيْنِ تَلِيَانِ الْإِبْهَامَ قَالَ فِيمَا عَلِمْنَا أَنَّهُ يَعْنِي الْأَعْلَامَ. (الحديث ۵۸۲۸ أطرافه في: ۵۸۲۹، ۵۸۳۰، ۵۸۳۴، ۵۸۳۵) (۱۸۹۵).

عومهر - پرمزای خوای لی بئ- فهرمووی: پیغه مههر - دروودی خوای له سهر بئ- نهیی ده کرد، له ناوړېشم و له بهر کردنی، مه گهر بؤ نه مه. پیغه مههر - دروودی خوای له سهر بئ- بهو دوو په نجه یه ی که دین به دوا په نجه که له ی دا ناماژه ی کرد. واته: به په نجه ی شایه تمان و به په نجه ی ناوړېست، ناماژه ی کرد، واته: نه گهر ناوړېشم بؤ په راوړزو ته طریز و شتی تری و ابوو دروسته). (تاج/ ۴ ل/ ۹۹/ ۵).

۱۸۹۶- عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ لَبَسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا فَلَنْ يَلْبَسَهُ فِي الْآخِرَةِ. (الحديث ۵۸۳۴ أطرافه في: ۵۸۲۸، ۵۸۲۹، ۵۸۳۰، ۵۸۳۵) (۱۸۹۶).

عومهر - پرمزای خوای لی بئ- فهرمووی: خوښه وېست - دروودی خوای له سهر بئ- فهرمووی: (ههر پیاوړی له موسو لمانان لهم جیهانده دا، ناوړېشم له بهر بکا، له وجیهاندا له بهر هشتا له بهر ی ناکا، واته: ناچیته به هه شت چونکه بهرگی به هه شتی یه کان ناوړېشمه). (تاج/ ۴ ل/ ۲۹/ ۹۷/ ۱/ ۱).

(۱۸۹۵) أخرجه مسلم في اللباس و الزينة، باب: تحريم استعمال إناء الذهب... رقم/ ۲۰۹۶.

(۱۸۹۶) رواه الخمسة إلا أبا داود: (تاج/ ۴ ل/ ۹۷).

روونکردنه وه؛

له تاج دا دمفه رموئ؛ بوخاری و موسلیم و نه سائی ئهم فهرمووده یه یان
گیڕاومه وه، له وه جهێکی ئهم فهرمووده یه دا، که له ئیمامی ئه نه سه وه یه، عه ینی
دمفه رموئ؛ (و الحدیث من افرادم واته: ئهم فهرمووده یه بوخاری به ته نیا
گیڕاویه ته وه، موسلیم نه یگیڕاومه ته وه). ئهم دوو فهرمایشته به دیمه ن جیا یه،
ده که پڕته وه بۆ خاڵێکی گرنگ له زانستی فهرمووده دا، که ئه ویش ئهم یاسا
ناسراویه، له ناو فهرمووده شوناسه کاندایه:-

(فهرمووده به دوو شیوه ی سه ره کی دابه ش ده کری و هه ره شه ی ناویکی ئی
دمه نری؛

یه که م: به ناوی مخرجی یه که می، که زۆرینه ی کات یه که یکه له سه حابه کانی
پێغه مه ر، وه ک ده گوئری؛ حه دیسی عومه ر، حه دیسی عانی شه، حه دیسی زمید،
حه دیسی نه بو سه عید، به ناوی سه حابه که وه فهرمووده که ناوده بری، جا
ئه وه ی که لیژمه دا، واته: له په راویزی فهرمووده کاندایه، له م کتیبه دا،
له ته خریجه که دا دمفه رموئ؛ (آخرجه مسلم) مه به ست ئهم جوړمیه، واته:
ئیمامی موسلیم هه مان فهرمووده ی له هه مان سه حابه وه به سه نه دی خو ی
دمه رهی ناوه، به لام مه رج نییه سه نه دو مه تن ئه مه یش به هه مان له فظ و
به هه مان ده ق و مه تن و به هه مان سه نه دی بوخاری بی، به لکو واده ی پشته و
ده قی فهرمووده که له لای هه ردو و ئیمام یه ک شته به بی زیاده که م، جاری
وا یش ده بی هه م له پشته که دا، هه م له ده فقه که دا جیاوازی هه یه، بگه ره زۆر جار
جیاوازی زۆریش هه یه، به لام چونکه مخرجی حه دیسه که و ته وه ره ی
حه دیسه که یه ک شتن داده نری به متفق علیه، ته نانه ت پڕ ده که وئ ئیمامی
موسلیم، له یه کئ له گیڕانه وه کانی خو یدا بۆ فهرمووده که، پار چه یئ له ده قی
فهرمووده که، نه قئ ده کا، وه هه موو فهرمووده که له شو ینئ تر نه قئ ده کا، وه
ئیمامی بوخاری ش هه روا؛ له هه ندئ ریوا یه تی خو یدا پار چه یئ له فهرمووده که

نه قلّ دهگا، كه نه و پارچه يه له و فهرمووده يه دا تايبه ته به خوځه وه، له فهرمووده كه ی نيمامی موسليمدا نه و پارچه يه يا نه و زياده يه نييه، له بهر نه وه خوځينه ر سهری لئ تيّك ده چئ، ده لئ: كه ی نه م دوو حه ديسه يه له موته فقو عه له يهن. جا بؤ روونكردنه وه ی ته واوی نه م باسه عه رزتان ده كم، نيمامی موسليم فهرمووده ی ژماره: ١٨٩٤ ته جريد، به م سه نه ده ئيخراج ده كا:

١. زوهه ريری كورې حه رب و نه حمه دی كورې خيراش، هه ردوو شيخي موسليمن.

٢. عه بدولصه مه دی كورې عه بدولوا ريث.

٣. له عه بدولوا ريثی باوكی عه بدول صه مه ده وه.

٤. حوسه يني موعه لليم.

٥. ئيبنو بوره يده.

٦. يه حياي كورې يه عمه ر.

٧. نه بولنه سوه دی ديلي.

٨. نه بو زهر.

به لام نيمامی بوخاری به سه نه دو مه تنی خو ی ناوا ده يگيرپته وه:

١. نه بو مه عمه ر (شيخ = مامؤستا) ی بوخاری.

٢. عه بدولوا ريث.

٣. حوسه يني موعه لليم.

٤. عه بدوللاي بوره يد.

٥. يه حياي كورې يه عمه ر.

٦. نه بولنه سوه دی ديلي — دونه ل.

٧. نه بو زهر

له گپړانه وه میه کی تری ئهم فهرموودمیه دا، سه نه د -رشته ی- موسلیم
ناوایه:

١. محمدی کوری موته ننا.

٢. محمدی کوری جه عفر

٣. شوعبه.

٤. و اصیلی نه حدیب

٥. مه عروور

٦. نه بوزم.

یه که م: دیاره که ئهم رشتانه جیاوازی زوریان هه یه، به لام هه موویان سهر
رشته که یان ده چیت هه سهر نه بوزم، نه لغه فاری، مه تنی ریواته کانیش
جیاوازی زوریان هه یه.

دوو م: فهرمووده که ته و مره و باب ته که و واتاکه ی یه که، یا زور له یه که و
نزیکه، به لام له چهنده سه حابه یه که و نه یخراج کراوه، وه که فهرمووده ی
ژماره: ١٨٩٦ ته جرید، که له بوخاریدا له چهنده که سیکه و ریوایه ت کراوه،
ژماره: ٥٨٣٠ فه تچ له عومره ووه، له گهل ته ره فه که ی: ٥٨٢٨، ٥٨٢٩، ٥٨٣٤، ٥٨٣٥.

ژماره: ٥٨٣٢ فه تچ له ئه نه سی کوری مالیکه ووه.

ژماره: ٥٨٣٣ فه تچ مورسه لی نیبنووزوبه یر.

جابه م جوړه فهرموودمیه ده گوتری: ریوایه ت و موسلیم. جا ئه وه ی که
له تاجولنصولا زور جار ده فهرمووی: بوخاری و موسلیم، ریوایه تیان کردووه،
مه به ست هه ردوو شیوه که یه، جاری واهیه به شیوه ی یه که مه، که پی ی
ده گوتری متفق علیه جاری واهیه به شیوه ی دووه مه، که پی ی ده گوتری:
ریوایه ت به مه هنا، چونکه ئالی هه ردوو فهرمووده که له واتاو مه عنادا یه که
ده گریته ووه.

سیئہ ۴: ماموستای عهسقه لانی - رحمتی خودای ئی بی- دمه رموی: له بارترین
فهرمایشت له م لایه نه وه: (که سزای نه و که سه له قیامه تا نه و میه که له و نازو به هر میه
بی بهش ده بی، به لام واده بی نه م هر پشه یه نایه ته جی، به هوئی توبه وه، یا به هوئی
چاکه وه، یا به هوئی شفاعه ته وه یا به هوئی پاران وهی مناله وه بوی). فهرمایشتی شیخی
عهسقه لانی ته و او. له راستیدا نه م جوړه هر پشه انه هه موویان هه روان، مهرج نییه
له قیامه تدا ده قو ده ق جی به جی بکریڼ، به لام هه شیانه وه ک خوئی جی به جی ده کری،
نه گهر کابرای گونا هبار هه تا مردن له گومرا هیدایی و ناوړی له نایین و خوا به رستی و
چاکه خوازی نه داته وه.

چوارم ۵: (بروانه: تیبینی) کو تایی پایانی پاش ژماره: ۱۹۶۳ ته جرید - بهرگی/ ۵
(۲۲۵/ل).

۱۸۹۷ - عَنْ حَدِیْقَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: لَهَا اَللّٰهُیُّ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّم اَنْ
نَشْرَبَ فِیْ اَیَّۃِ الذَّهَبِ وَالْفِیْضَةِ، وَاَنْ نَّأْكُلَ فِیْهَا وَ عَنْ نَّبَسِ الْحَرِیرِ وَ الدِّیَاجِ وَ اَنْ
نَجْلِسَ عَلَیْهِ. (الحدیث ۵۸۳۷ سبق طرفه فی: رقم: ۱۸۱۳ تجرید = ۵۴۲۶ فتح
= بهرگی/ ۵ ل/ ۸۵). (۱۸۹۷):

(بـ: تاج/ ۴ ل/ ۵۷ ز/ ۲۹ ز/ ۲۲) + (ریاض/ ۲ ل/ ۲۹۳ ز/ ۸۰۸)،
فهرمووده که لهوئی به ته و اوئی رویش، لیږه له ناخره که یه وه نه مه ی پتره:
(له سر ناوړی شم دامه نیشن).

جلو بهرگی زه عفه راناوی

۱۸۹۸ - عَنْ أَنَسٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ نَهَى النَّبِیُّ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّم اَنْ یَتَزَعَفَرَ
الرَّجُلُ. (الحدیث ۵۸۴۶) (۱۸۹۸).

(۸۹۷) أخرجه مسلم في اللباس و الزينة، باب تحريم استعمال إناء الذهب، رقم: ۲۰۶۷.

(۸۹۸) أخرجه مسلم في اللباس و الزينة، باب: نهى الرجل عن التزعفر، رقم: ۲۱۰۱.

نهنهس - پرماي خواي ئي بي- فهرمووي: پيغه مهر - دروودي خواي له سره
بي- ريگهي پياوي نه نه دا، كه به زه عفهران خوي بونخوش بكا، يا جلو له شي
خوي پي پمگ بكا). (پر: تاج/ ۴ ل/ ۱۴۳ ز/ ۴۴ ژ/ ۴).

روونكر د نه وه:

مه به ست له م نامازانه كه د ميكيه يي بون نه طرفو گيړانه وه كاني تري
فهرمووده كانو بون شويي نه م فهرموودانه، له رياض الصالحين و له تاج الاصول
داو، له سر چاوه كاني تر دا، كار ناسانيه بون پسپوران و كه ساني كه بيان هوي،
له فهرمووده كان به ته واوي حالي ببنو، برياره شهر عيه گانيان ئي و مر بگرنو،
به تاي به تي بون و مر گيړانو و تار خويان و به حس نووسانو ليكول هره وان، هه تا
بتوان به ناساني ته و فنيق، يا جه مع، له نيواني گيړانه وه جيا جيا كانا بكن و
به هره تي ته واويان ئي و مر بگرن. زور له پسپوران جه خت له سر نه م لايه نه
ده كن و داوي له به نده ده كن، ده ئين: چونكه كار ناسانيه كي زور باشي
وايادا، به تاي به تي بون خوت به و تارو ناموزگاري و... تاد.

بونمونه: نه وم تا به پي نه م فهرموودميه ئيره، بون پياو، خور پمگ
كرنو و خون بون خوش كرن به زه عفهران، كه گيايه كي بون خوشه، گوليكي زمردي
بون خوشي هيه، ناباشه و نه يي ئي كراوه، كه چي به پي فهرمووده كه ي تاجول
نوصول پيغه مهر خوي شتي واي كردووه، وه ئي بنو عومهر شتي واي كردووه.
كه به باشي له بابا ته كه د مگولينه وه ده بينين: هوي نه م هه مكه راجيايي هيه، له م
مه سه له يه دا، ده گه رپ ته وه بون نه م گيړانه وه جيا جيا يانه، وه هره وها
له شوي نه كاني تري شدا، وه له راستيشدا نه م راو بون وون و برياره جيا جيا يانه
بون م هر دو م بونه سر چاوه ي كار ناساني و بار سووكي، وه به پي پيويست و
بارو دوخ و شوين و كه س، سوودو به هر ميان ئي و مر ده گيري. وه كه ده گوتري:
(اختلاف په حمه ته).

باسی سؤل (نه عل)

۱۸۹۹- وَ عَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ اللَّهُ سُلَّ: أَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فِي ثَعْلَيْهِ؟ قَالَ: نَعَمْ. (الحديث ۵۸۵۰ سبق طرفه في: رقم: ۲۴۶ تجريد = ۳۸۷ فتح الباري = بهرگی ۱/ ۲۵۹/۱) (۸۹۹).

۱۹۰۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا اتَّعَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيُنْدَأْ بِالْيَمِينِ وَإِذَا نَزَعَ فَلْيُنْدَأْ بِالشَّمَالِ لِتَكُنِ الْيَمْنَى أَوَّلَهُمَا تُنْعَلُ وَآخِرُهُمَا تُنْزَعُ. (الحديث ۵۸۵۵) (۹۰۰).

نه بو هورمیره -رمزای خوای لی بی- دمفه رموی: پیغه مهر -دروودی خوای لهسهر بی- دمفه رموی: کاتی که پیلاو له پیده کهن، له پيشا بیکه نه پیی راستان، له کاتی داکه نندیشا، له پيشدا پیی چه پتان دابکهن، واته: به پیچه وانه ی له پیگردنه وه، باپی راست له کاتی له پیگردندا یه کهم بیو له کاتی داکه نندا دووهم بی. (تاج/ ۴ ل/ ۱۲۰).

۱۹۰۱- وَ عَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَمْشِي أَحَدُكُمْ فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ لِيُخَفِّهَهَا جَمِيعًا أَوْ لِيُنْعِلَهُمَا جَمِيعًا. (الحديث ۵۸۵۶) (۹۰۱).

ديسان نه بوهورمیره دمفه رموی: خوشه ویست -دروودی خوای لهسهر بی- دمفه رموی: به شیوه ی گشتی به یه ک تاک پیلاووه مهرؤن، یاهه ردوو تاکه کان پیکه وه داکه نن و نهوسا نه گهر ناچار بوون به پیی په تی برؤن، یاهه ردوو تاکه کان له پی بکه نن و به ناسای برؤن. (تاج/ ۴ ل/ ۱۲۰ ژ ۲/ ۳۱) + (ریاض/ ۴ ل/ ۸۷ ز ۲۹۹ ژ ۱۶۴۹، ۱۶۵۰).

(۸۹۹) أخرجه مسلم في المساجد ومواضع الصلاة.. رقم: ۵۵۵.

(۹۰۰) أخرجه مسلم في اللباس و الزينة، باب: استحباب لبس النعل في اليمنى أولا .. رقم/

۲۰۹۷.

(۹۰۱) أخرجه مسلم في اللباس و الزينة، باب: استحباب لبس النعل في اليمنى أولا .. رقم:

۲۰۹۷.

روونکردنه وه:

مه بهستی سهرکی له م باسی سۆله باسی پیلأوه به گشتی، وه مه بهستی
له م ورده کاری یانه له م بابه تانه دا نه وه مه بهستی، که مرؤف به شیوهی گشتی، به پئی
کات و سات و سهرده می خۆی، موهه نده م بیو، له جل و بهرگ و شتی وادا ریک و
پیک بیو، شروشیواو نه بی. دنا به هیج شیوه یی مه بهستی نه وه دنییه که مرؤف
له کاروباری ئاسایی و عاده تی دا، واز له باوو یاساو ریسی سهرده م و وولاتی خۆی
به یینیو، خۆی به سستیته وه به عادات و نه ریت و ده ستووری جل و بهرگ و شتی
تری وای سهرده می پیغه مه ره وه. چونکه (عادات) جیا به له (عبادات). جل و
بهرگیش به شیکه له عادات.

ئه نگوستیله سوننه ته

۱۹۰۲ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ أَخَذَ خَاتَمًا مِنْ فِصَّةٍ وَنَقَشَ فِيهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَقَالَ: إِنِّي أَخَذْتُ خَاتَمًا
مِنْ وَرَقٍ وَنَقَشْتُ فِيهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ فَلَا يَنْقُشَنَّ أَحَدٌ عَلَى نَقْشِهِ. (الحدیث
۵۸۷۷ سبق طرفه في رقم: ۵۸ = ۶۵ فتح = بهرگی ۱/ ل ۸۳) (۱۹۰۲).

ئه نه سی کوری مالیک - پرمزای خوای ئی بی - ده فهرموئی: پیغه مه ره - دروودی
خوای له سه ره بی - ئه نگوستیله به کی زیوینی دروست کرد، نه خشه که ی مؤری
(محمد رسول الله) بوو. نه و جا فهرمووی: (من نه مووستیله به کی زیوینم له لای
وه ستا بوخۆم دروست کردوه، مؤری محمد رسول الله: موحه مه ده پیغه مه ره
خودایه م ئی هه لکه نه دووه، به لام نابی که سی تر چاوله من بکاو نه م مؤره
له نه مووستیله ی خۆی هه لکه نه). (تاج ۴/ ل ۱۸ ز ۵).

(۱۹۰۲) اخرجہ مسلم فی اللباس و الزینة، باب: لبس الثیبي صلی اللہ علیہ وسلم ... رقم:

ژن و پیاو له جل و بهرگ و شتیوا دا

چه رامة لاسکایی یه کتر بکه نه وه

۱۹۰۳- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: لَعَنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُخَنَّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالْمُتَرَجِّلَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَقَالَ: أَخْرِجُوهُمْ مِنْ يُورَتِكُمْ. قَالَ: فَأَخْرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فُلَانًا وَأَخْرَجَ عُمَرُ فُلَانًا. (الحديث ۵۸۸۶ طرفه فی: ۵۸۸۵، ۶۸۳۴) (۱۹۰۳).

ئیبنو عباس -پرمزای خویان لی بی- فهرمووی: پیغه مهـ دروودی خوی له سهـر بی- نه فره تی کردووه له پیاوی سهـرژنانی و، له ژنی کورانی، وه فهرمووی: (نهم جوړه که سانه مه هیلن بیـنه مالتان، نه گهر هاتیشنه مالتان دهریانکهـن). گوتی: پیغه مهـر خوی فیساره که سی وهدمرنا، وه عومه ریش فیساره ژنی وهدمرنا). (ریاض/ل ۷۷/ژ ۱۶۳۱/ز ۲۹۲) + (تاج/ل ۴/ل ۱۵۰/ز ۴۷/ژ ۱/ل).

۱۹۰۴- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: خَالِفُوا الْمُشْرِكِينَ وَقُرُوا اللَّحَى وَأَخْفُوا الشُّوَارِبَ. (الحديث ۵۸۹۲) (۱۹۰۴).

ئیبنو عومهـر -پرمزای خویان لی بی- فهرمووی: پیغه مهـر دروودی خوی له سهـر بی- فهرمووی: به پیچه وانه ی بتهـرستان و فره خواپهـرستان بکهـن، بهـم رمنگه: ئیوه ریش تهـواو بهیـلنهـوه، سمیل تهـواو کورت بکهـنهـوه). (تاج/ل ۱۳۷/ز ۴۲/ژ ۲/ش/د/ت/ن).

(۱۹۰۳) قال الإمام النووي -رحمه الله- في رياض الصالحين: (رواه البخاري) يعني: (من أفراد).

قرؤ موو بوویه و نهنگردن و

هه نندی بابیه تی تری له م بابیه ته

۱۹۰۵ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى لَا يَصْبُغُونَ فَاخْلِفُوهُمْ. (الحديث ۵۸۹۹ سبق طرفه في: ۱۳۸۰ = ۳۴۶۲ فتحولباری = بهرگی ۴/ل ۶۵) + (رياض ۴/ل ۷۹ ز ۲۹۳ ز ۱۶۳۶/۳) (۱۹۰۵).

۱۹۰۶ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ شَعْرُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ رَجُلًا، لَيْسَ بِالسَّيْطِ، وَلَا الْجَعْدِ، بَيْنَ أَذُنَيْهِ وَغَاتِهِ. (الحديث ۵۹۰۵ طرفه في: ۵۹۰۶) (۱۹۰۶).

قه تاده - په حمه تی خودای لی بی - دمه فرموی: عهرزی نه نه سی کوری مالیکم کرد: مووی پیغه مهر چۆن بوو؟ فه رمووی: هه ره سه ری که می لوول بوو، نه زور کرزو نه زور خاو بوو، هه تا لای گوچکه و ناو شانی دههات). (تاج ۴/ل ۲۵۸ ز ۸۴ + ۱/ز پر: بهرگی ۴/ل ۲۴۱ ته جریدی صهریخ به کوردی، برگی: سییه م).

۱۹۰۷ - عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَخَمَ الْيَدَيْنِ وَالْقَدَمَيْنِ حَسَنَ الْوَجْهِ لَمْ أَرْ بَعْدَهُ وَلَا قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَكَانَ بَسِطَ الْكَفَيْنِ. (الحديث ۵۹۰۷ أطرافه في: ۵۹۰۸، ۵۹۱۰، ۵۹۱۱) (۱۹۰۷).

نه نه س - په زای خوی لی بی - دمه فرموی: پیغه مهر - دروودی خوی له سه ر بی - ده ست و پی خوی بوون، رووی زور جوان بوو، له جوانی و نازداری دا، نه له ووه پاش و نه له ووه پیش مانه ندی نهوم نه بینووه، هه ردو و له په کانی به سروشت کراوه بوون).

(۱۹۰۵) أخرجه مسلم في اللباس و الزينة، باب: في مخالفة اليهود في الصبغ، رقم: ۲۱۰۳.

(۱۹۰۶) أخرجه مسلم في الفضائل، باب في صفة النبي و مبعثه، رقم: ۲۳۴۷.

(۱۹۰۷) عنه العيني طريقا آخر لحديث أنس السابق (العيني/ ۲۲ ص/ ۵۳). - المترجم -

۱۹۰۸- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَى عَنِ الْقَزَعِ قَالَ: الراوي: الْقَزَعُ، إِذَا خُلِقَ الصَّبِيُّ، وَتُرِكَ هَاهُنَا شَعْرَةً، وَهَاهُنَا، وَهَاهُنَا، فَأَشَارَ إِلَى نَاصِيَّتِهِ وَجَانِبِي رَأْسِهِ. (الحديث ۵۹۲۰ طرفه في: ۵۹۲۱) (۱۹۰۸).

ثیبینو عومەر -رہزای خوادایان لی بی- فہرمووی: لہ پیغہمہرم ژنہوت، نہ ہی دہکرد لہ قوچکہ تاش، گیرمردوہ دمفہرموی: کاتی سہری منال دہتاشری، لہ پیشہ سہری و لہ ہردوو لاجانگی، ہنیکی دہتاشری، و ہنیکی ناتاشری. (تاج/ ۴ ل/ ۱۴۱ ز/ ۶) + (ریاض/ ۴ ل/ ۸۱ ز/ ۲۹۵ ز/ ۱۶۳۸، ۱۶۳۹).

روونکردنہوہ:

مہبہست لہم فہرموودہ پیروزہیہ نہوہیہ کہ موسولمان لہہموو شتیکا ناسایی بی، شتی کہ لہ گہل زہوقی سہلیم و سروشتی پاکی مروفا ریك نہ کہوئی و دابنری بہریز بہرو یاساو ریسا بہزین، لکی دووربیو، پیشہنگ نہبی لہ داهیانی خوی ناشیرین و رفتاری ناہہموارا، دنا بہہیج شیومی مہبہست نہوہ نییہ کہ چہ شہنہ دابو نہریتی تایبہتی بہناوی ناپینہوہ بسہ پینری بہسہر خہ لکہ کدا، عورفی صہحیح و خوی شیرینی ناو کومہل نایین پہ سہندی دہکا، نیر لہ ہہر ولاتی چی باوبی، لہبارہی جل و بہرگو قز بہروردہ کردن و شتی واوہ، شہر ریگہی پی دہدا، بہ مہرجی دژی شہری خوداو سروشتی پاکی مروفا نہبی (مَا رَأَى الْمُسْلِمُونَ حَسَنًا فَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ حَسَنٌ: ہہرجی موسولمانان بہ جوانی بزائن لای خواش جوانہ).

١٩٠٩- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ أَطِيبُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَطِيبٍ مَا يَجِدُ، حَتَّى أَجِدُ وَيَبِصَ الطَّيِّبُ فِي رَأْسِهِ وَ لِحْيَتِهِ. (الحديث ٥٩٢٣ سبق طرفه في: رقم: ١٨٩ تجريد = ٢٧١ فتح الباري = بهرگی/١ ل/٢٠٣) (١٩٠٩).

عائیشہ ہاوسہری پیغہمہر - دروودی خوا لہسہر پیغہمہرو رمزای خودای گہورہ لہعائیشہی ہاوسہری بی- دمفہرموی؛ بہدہستی خوّم بوّنی خوّم دمدا لہپیغہمہر - دروودی خوای لہسہر بی- تہنانت لہباشترین بوّنی خوّم نہدا لہسہرو لہریشی، ہہروا لہبہرگو جہستہی، گہلی جار نہوہندہ بہتوخی لیّم نہدا، بریقہی بوّنہکہم نہدی بہسہرو ریشیہوہ (تاج/٤ ل/١٦٩ ز/٥١/ ٧/ش/د/ت/ن باسی بوّنی خوّم زور پہسہندہ).

١٩١٠- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يَرُدُّ الطَّيِّبَ. (الحديث ٥٩٢٩ سبق طرفه في رقم: ١١٠٣ تجريد = ٥٨٢ فتح الباري = بهرگی/٣ ل/١٩٣).

١٩١١- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ طَيِّبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَيَّ بِدَرِيرَةٍ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ لِلْحِلِّ وَالْإِحْرَامِ. (الحديث ٥٩٣٠ سبق طرفه في رقم: ٧٣٩ تجريد = ١٥٣٩ فتح الباري = بهرگی/٢ ل/١٦٤).

عائیشہ - رمزای خوای لی بی- دمفہرموی؛ لہحہجی مالآواییدا بہدہستی خوّم، توڑی بوّنی زمیرہم نہدا، لہجہستہی پیغہمہر - دروودی خوای لہسہر بی- کہجوّہ توڑیکی بوّنخوشی گیراوہ بوو، لہ ہیندہوہ دمہات، ہہم بوکاتی ئیحرام شکاندنی و ہہم بوکاتی ئیحرام دابہستنی). (تاج/٤ ل/١٦٨ ز/٥ ش).

١٩١٢- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ الَّذِينَ يَصْنَعُونَ هَذِهِ الصُّورَ يُعَذِّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ. (الحديث ٥٩٥١ طرفه في: ٧٥٥٨).

ثيبنو عومهر - پرمزای خوادایان لی بی- فهرمووی: پیغهمهر - دروودی خوای لهسر بی- دهمهرموئی: نهوانه کی که نه وینانه دروست دهکن، لهروزی قیامه تا لهسر نه و تاوانه سزاو نازار نه درین، ومبه ته وسه وه، بؤته عجیزو دهمه سانکردن پییان دهگوتری: ناده کی نه گهر راست نه کن و دروئناکن گیان بکن به بهر نه گیانله بهرانه دا که وینه کانانن دروست کردون. (بر: تاج/ ٤ ل/ ١٥٩ ز/ ٥٠ باسی وینه نادروسته و مهنی فریشته نهکا) + (ریاض/ ٤ ز/ ٣٠٥ ل/ ١٠٩ ژ/ ١٦٧٨/١).

١٩١٣- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ كَخَلْقِي فَلْيَخْلُقُوا حَبَّةً وَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً﴾ وَزَادَ فِي رِوَايَةٍ: فَلْيَخْلُقُوا شَعِيرَةً. (الحديث ٥٩٥٣ طرفه في: ٧٥٥٩).

نه بوهوره پره - پرمزای خوای لی بی- دهمهرموئی: ژنه وتم له پیغهمهر - دروودی خوای لهسر بی- دهیغهموو: (خوای گه وره دهمهرموئی: دمی کی لهوکه سه سته مکار تربی که ده چی دروستکراوی دروست دهکا، وهک دروستکراوانی من، نه گهر نه وان راست دهکن و دروئناکن فهرموون با میرووجه یی دروست بکن، یا گهر دیله یی دروست بکن، یا تومه یی دروست بکن، یادهنکه جوئی دروست بکن). (تاج/ ٤ ل/ ١٦٠ ژ/ ٢ - ش. باسی وینه نادروستو ناره وایه) + (ریاض/ ٤ ل/ ١٠٩ ز/ ٣٠٥ ژ/ ١٦٧٨ هه تا ژ/ ١٦٨٧).

پایانی - الخاتمة

مامؤستای گهوره و مه زن، ئیبنو حه جهری عه سقه لانی له م پایانه دا
دمفه رموی: نامه ی جلو بهرگ، دووسه دو بیست و دوو فهرمووده ی بهرزه وه
کراوی واتیادا، چلو شهشیان بیپرشتن، یامانه ندی بیپرشتن، نهوانی تریان
هه موو په یومستن، واته: موصولن. سه دو هه شتاو دوویان دووبارهن،
پوخته که یان (۲۲۲-۸۲ = ۴۰) چل فهرموودمیه، پی شهوا موسلیمیش وهک
پی شهوا بوخاری - پرماو رحمه تی خوادایان لئ بئ- نه م پوخته یه ی هه موو
ته خریش کردوو، بیجگه له مانه یان:

۱- ژماره: ۱۸۹۱ تجرید = ۵۷۸۷ فتح الباری = فهرمووده ی نه بوهورمیره: ما
أسفل من الکعبین من الإزار.

۲- ژماره: ۵۸۳۹ فتح الباری = حدیث الزبیر فی لبس الحریر. (راجع: رقم/۱۱۹۹
تجرید = ۲۹۱۹ فتح الباری = بهرگی/ ۲ ل/ ۳۲۳ و هامشه الرقم/۲۵۴).

۳- ژماره/ ۵۸۹۶ و طرفاه: ۵۸۹۷، ۵۸۹۸ = حدیث أم سلمة فی شَعْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

۴- ژماره/ ۱۹۱۰ تجرید = ۵۹۲۹ فتح الباری = حدیث أنس كان لا يَرُدُّ الطَّيْبَ.

۵- ژماره/ ۵۹۳۳ فتح الباری = حدیث أبي هريرة في لعن الواصلة.

۶- ژماره/ ۵۹۴۶ فتح و طرفه فی: ۵۹۳۷ = حدیث أبي هريرة: لا تُشْمَنَ.

۷- ژماره: ۵۹۵۲ فتح = حدیث عائشة في نقض الصور.

۸- ژماره: ۵۹۶۰ فتح = حدیث ابن عمر في وَعْدِ جبريل، وَ طرفه فی: ۳۲۲۷.

بپروانه: بهرگی/ ۴ ل/ ۳ ز/ ۵: إِنَّا لَا نَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ وَلَا كَلْبٌ. وقد

اخرجه مسلم من حديث عائشة.

۹- حدیث: صَاحِبُ الدَّائِيَةِ أَحَقُّ بِصَدْرِ الدَّائِيَةِ إِلَّا أَنْ يَأْذَنَ لَهُ. يقع قبل رقم/
۵۹۶۶ فتح مُبَاشَرَةً.

هه روا عه سقه لانی دمفه رموی: نوژده بیستراوی سه حابه و کهسانی

دوانه وانى واتيادا.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۸۱- نامہ ویلہ جوانہ کان * کتاب الأدب

رہ حمہ تو چاکی و دلسوزی بو

باوک و دایک و کہ سوکار و سیلہی رہ حم

۱۹۱۴- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ: أُمُّكَ قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أُمُّكَ قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أُمُّكَ قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أُمُّكَ. (الحديث ۵۹۷۱) (۱۹۱۴).

نہ بوہورہیرہ - ہمزای خوائی لی بی۔ فہرمووی: پیایو ہات بو خزمہتی
 حہ زرمہ - دروودی خوائی لہ سہر بی۔ عہرزی کرد: نہی پیغہ مہری خودا: کی
 شایانترین کہ سہ کہ بہ جوانی ہاوپرتی بکہم؟ فہرمووی: (دایکت)، گوتی:
 نہ و جاکی؟ فہرمووی: (دیسان ہہر دایکت)، گوتیہ وہ: نہ و جا کی؟ فہرموویہ وہ:
 (دیسان ہہر دایکت)، گوتی: نہ و جاکی؟ فہرمووی: (نہ و جا باوکت). (ریاض ۱/
 ل/ ۲۵۸ ژ ۳۱۶ ز/ ۴۰ ش).

۱۹۱۵- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مِنْ أَكْبَرِ الْكِبَائِرِ أَنْ يَلْعَنَ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ يَلْعَنُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ قَالَ: يَسُبُّ الرَّجُلُ أَبَا الرَّجُلِ فَيَسُبُّ أَبَاهُ وَيَسُبُّ أُمَّهُ فَيَسُبُّ. (الحديث ۵۹۷۳) (۱۹۱۵).

(۱۹۱۴) أخرجه مسلم في البر و الصلة و الآداب، باب: بر الوالدين وأنهما أحق به، رقم/ ۲۵۴۸.

(۱۹۱۵) أخرجه مسلم في الإيمان، باب: بيان الكبائر و أكبرها رقم/ ۹۰.

عبدالوللای کوری عہر - ہرمزای خویان لی بی۔ دمفہرموی: پیغہمہر -
 دروودی خوی لہسہر بی۔ دمفہرموی: تاوانیکی گہلی گہورہیہو لہ گوناہہ
 ہمرہ گہورہگانہ، کہپیایو جنیو بہ باوک و دایکی خوی بدات۔ یاران فہرموویان:
 ئەی پیغہمہری خودا: جا چۆن چۆنی پیایو جنیو بہباوک و دایکی خوی ئەدا،
 بو ہہیہ کہشتی وا بکا؟ فہرمووی: نا ہہیہ، بہم رمنگہ دەچی جنیو بہ
 باوک و دایکی کابرایہکی تر دمداو، کا براکہیش جمین بہباوک و دایکی ئەو
 دمداتہوہ، ناوا دەبی بہہوی ئەوہ کہخەلک جنیو بہ باوک و دایکی بدەن.
 (ریاض/ ۱/ ل ۲۷۲ ز/ ۴۱/ ژ ۳۳۸).

۱۹۱۶ - عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَلَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ. (الحديث ۵۹۸۴) (۱۹۱۶):

جوبہریری کوری موطعمیم - ہرمزای خوی لی بی۔ فہرمووی: پیغہمہر -
 دروودی خوی لہسہر بی۔ فہرمووی: ئەوہی رشتہی خزماہتہی بیسیئہ و
 سیلہی رحمہ بپری دووپئی ناچیتہ ناو بہہہشت۔ (ریاض/ ۱/ ل ۲۷۲ ز/ ۳۳۹
 ز/ ۴۱- ش- باسی نارہوایی دلرہنجاندنی دایک و باوک ...).

۱۹۱۷ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ الرَّحِمَ شَجَنَةٌ مِنَ الرَّحْمَنِ فَقَالَ اللَّهُ: ﴿مَنْ وَصَلَكَ وَصَلْتُهُ وَمَنْ قَطَعَكَ قَطَعْتُهُ﴾. (الحديث ۵۹۸۹) (۱۹۱۷):

ئەبو ہوریرہ - ہرمزای خوی لی بی۔ فہرمووی: خۆشہویست - دروودی
 خوی لہسہر بی۔ دمفہرموی: رحم و بہزہیی، رگ و ریشہی دەجیتہوہ سہر
 رحمانی ناوی خودای میہرمبان، کہ خاومنی سۆزو بہزہیی یہ، جا لہم دیدو

(۱۹۱۶) أخرجه مسلم في البر و الصلة و الآداب، باب: صلة الرحم و تحریم قطيعتها، رقم:

روانگه‌پیه‌وه خودای میهره‌بان به‌رحم دمفه‌رموئ، که پارچه‌پیه‌که، له‌ناوی ره‌حمانه‌ خۆی؛ هه‌رکه‌سێ تۆ به‌سه‌ر بکاته‌وه، منیش ئه‌و به‌سه‌ر ده‌که‌مه‌وه، هه‌رکه‌سیکیش په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ تۆ ئه‌ی ره‌حم! بپړئ منیش په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ ئه‌و دمبړم.

رافه‌و شیکردنه‌وه:

ئهم جوژه‌ فهرموودانه، له‌سه‌رشێوه‌ی مه‌جاز و نمایش و ته‌مسیلن، له‌ جوژی ئه‌و ئه‌مسالانه‌ن، که خودای گه‌وره‌ له‌م ئایه‌ته‌دا ئاماژه‌یان بۆ ده‌کا، که دمفه‌رموئ: ﴿وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ لَضَرِبُهَا لِلنَّاسِ﴾. مه‌به‌ستی سه‌ره‌کی له‌م جوژه‌ دمربړین و ناخواتنه‌ دووپات‌کردنه‌وه‌ی باب‌ته‌که‌پیه، که په‌یوه‌ندی‌دارانی گرنگی بێ‌بدنه‌ و پشت‌گوئی نه‌خه‌ن، هه‌تا پاداشتی گه‌وره‌ی لای خوا دمردسته‌ بکه‌ن، دما به‌پێچه‌وانه‌وه‌ ئاو قه‌دی سزای سه‌ختی لای خودا دمبړ.

وه‌کی تریش په‌یوه‌ندی خزمایه‌تی و جێ‌به‌جێ‌کردنی سیله‌ی ره‌حم به‌زۆر شیوه‌ دمبړ، وه‌ک به‌هاموش‌کردن و به‌یارمه‌تی سامانی و به‌ ئامۆژگاری خێرو به‌هاوبه‌شی کردن له‌شین و شادی یانا. (بړ: رافه‌ی ژماره‌/ ۱۶۹۸ تجرید = ۴۸۵۰ فه‌تخ = به‌رگی/ ۴/ ل/ ۴۹۳).

۱۹۱۸- عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَهَارًا غَيْرَ سِرٍّ، يَقُولُ: إِنَّ آلَ أَبِي لَيْسَا بِأَوْلِيَائِي. إِنَّمَا وَلِيُّيَ اللَّهُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ، وَلَكِنْ لَهُمْ رَحِمٌ أَبْلَاهَا بِلَالِهَا. (الحديث ۵۹۹۰) (۱۹۱۸):

عه‌مری کوپی عاص -په‌زای خوای ئی بێ- دمفه‌رموئ: به‌گوئی خۆم به‌ناشکرا به‌ده‌نگی به‌رز، نه‌ک به‌نه‌ینێ و له‌ژێر لیوه‌وه، له‌زاری پیرۆزی

(۳۸) أخرجه مسلم في الإيمان، باب: مولاة المؤمنين و مقاطعة غيرهم و البراءة منهم،

پښه مهرم بیست دمیفه رموو: خانه واده ی نه وده ی فیسارمه کس سهر ورو پښت و په نای من نین، سهر ورو خاومنی من ته نیا خودایه و بهس، له دوا خودا کس و پښت و په نای من هه موو موسولمانیکې خواناسی باشه، که له کاتی پښو یست دا دمبن به پاریزمرانی نایینی پیروزی نیسلام، نه ومنده هه یه خزم و که سوکاره نه وان مافی خزمایه تیان له سهرم هه یه، هه تا خوّم ماوم له دنیا دا، به پی ی شهرعی خودا، سیله ی رحمیان به جی ده یّ نیم. (ریاض ۱/ ل ۲۶۵ ژ ۳۳۰/ ز ۴۰/ ش).

مه به ست له م فهرمو وده یه جه خت کردنه له سهر نه م سی شته:

۱. پښه مه ر - دروودی خوی له سهر بی - که سایه تی یه کی خپله کی نییه، که به که سوکار و هوزی خو یه وه بنازی.

۲. هه میسه خودای گه وره پښتیوانی نایینی پیروزی نیسلامه، وه به پی ی به لئینی خو ی: وَاللّٰهُ مُتِمُّ نُورِهِ لَه کاتی پښو یستدا پښتیوانی نه م نایینه پیروزه دهکا، هه ودها موسولمانان به شیوه ی گشتی.

۳. به جی هی نانی سیله ی رحم رهفتاریکی به رزی نیسلامی یه، وه پښه مه ر خو ی له و بو اردها سهرمه شق و پیشه وایه.

۱۹۱۹ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِئِ وَلَكِنَّ الْوَاصِلُ الَّذِي إِذَا قُطِعَتْ رَحْمَةُ رَحْمَتِهَا. (الحديث ۵۹۹۱) (۱۹۱۹):

عبدوللای کوری عه مر - رمزای خوادایان لی بی - فهرمووی: پښه مه ر - دروودی خوی له سهر بی - فهرمووی: نه وکه سه خزم دوست نییه، که به ده ستیاو خزم به سهر دهکاته وه، به لام خزم دوست نه وکه سه یه، که

(۸۸) لم یوافقه مسلم علی تخريج حديث ابن عمر و (ليس الواصل بالمكافئ)، خاتمة كتاب

خرمه که ی په یومندی له گه لیا دمېړی، به لām نه و خزمایه تیه که تازه ده کاته وه.
(ریاض ۱/ ل ۲۶۱/ ز ۴۰/ ژ ۳۲۲).

۱۹۲۰- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَ أَغْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: تُقْبَلُونَ الصَّبِيَّانَ؟ فَمَا تُقْبَلُهُمْ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْ أَمْلِكُ لَكَ أَنْ تَزَعَ اللَّهُ مِنْ قَلْبِكَ الرَّحْمَةَ. (الحديث ۵۹۹۸) (۱۹۲۰):

عائیشه -رمزای خوای لی بی- فه رمووی: عاره بیکی ده شته کی هات بو لای پیغه مهر -دروودی خوای له سهر بی- عهرزی کرد: ئایا ئیوه منالانی خو تان ماچ ده که نه؟ ئیمه شتی وانا که ی و منالی خو مان ماچ نا که ی!! پیغه مهر -دروودی خوای له سهر بی- پیی فه رموو: جامن دمه لاتی چیم هیه بو ت؟ تو یه که خودا خو ی رحمه تی له دلت سرپو مته وه، من دمه لاتی چیم هیه بو ت.

۱۹۲۱- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبِيٌّ فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنَ السَّبِيِّ قَدْ تَحَلَّبُ ثَدْيَيْهَا تَسْعَى إِذَا وَجَدَتْ صَبِيًّا فِي السَّبِيِّ أَخَذَتْهُ فَأَلْصَقَتْهُ بِبَطْنِهَا وَأَرْضَعَتْهُ فَقَالَ: النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَرَوْنَ هَذِهِ طَارِحَةً وَلَدَهَا فِي النَّارِ قُلْنَا لَا وَهِيَ تَفْدِرُ عَلَى أَنْ لَا تَطْرَحَهُ، فَقَالَ: لِلَّهِ أَرْحَمُ بِعَبَادِهِ مِنْ هَذِهِ بَوْلَدِهَا. (الحديث ۵۹۹۹) (۱۹۲۱):

عومه ری کوړی خه تاب -رمزای خوای لی بی- فه رمووی: پیغه مهر -دروودی خوای له سهر بی- له غه زایه ک هاته وه، هی ندی ئافرمتی به تالانی گیراوی هی نایه وه، ئافرمتی له دیله کان منال به بهر بوو، به لām مناله که ی له ولاتی خو ی لی به جیما بوو، زور هر ویی مناله که یی ده کرد، له بهر نه وه هه رده سووپا یه وه

(۱۹۲۰) أخرجه مسلم في الفضائل، باب: رحمته صلى الله عليه وسلم الصبيان و العيال

...رقم/۲۳۱۷.

(۱۹۲۱) أخرجه مسلم في التوبة، باب: في سعة رحمة الله تعالى و أنها سبقت غضبة، رقم/۲۷۵۴.

بهناو ژنه دپله كاندا كه منالتيكي كورپه ي شيره خوري دمست دمكه وت له جياتي مناله كه ي خوي و له حه يبه تي نهو، نهو ساواپه ي هه ل ده گرتو دمينووساند به سينگو به روكي خويه وهو مه مكي ده داپه. جا پيغه مه دروودي خوي له سر بئ- فهرمووي: ناي ا به راي نيوه نه م نافرمته ي كه نيس تا ناوا به پهروشه بو مناله كه ي، نه گهر مناله كه ي له م كاته دا دمست بكه وپته وه، تووړي ده داته ناوناگري سووره وه؟. گوتمان نه به خوا شتي واناكا، جا فهرمووي: دسا بزانن كه خوي گه وړه، به به نده كاني خوي گه لي به رهمتره، هه تا نه م ژنه به مناله كه ي خوي. (رياض/ ٢ ل/ ٨ ز/ ٥١ ز/ ٤٨ ش- باسي نوميد به رهمه تي خودا).

١٩٢٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ جَعَلَ اللَّهُ الرَّحْمَةَ مِائَةَ جُزْءٍ فَأَمْسَكَ عِنْدَهُ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ جُزْءًا وَأَنْزَلَ فِي الْأَرْضِ جُزْءًا وَاحِدًا فَمِنْ ذَلِكَ الْجُزْءِ يَتَرَا حِمُّ الْخَلْقِ حَتَّى تَرْفَعَ الْفَرَسُ حَالِرَهَا عَنْ وَلَدِهَا خَشْيَةً أَنْ تُصِيبَهُ. (الحديث ٦٠٠٠ طرفه في: ٦٤٦٩) (١٩٢٢):

نه بو هورميره -رماي خوي لي بئ- فهرمووي: ژنه وتم له زاري پيروزي خوشه ويست دروودي خوي له سر بئ- دمه فهرموو: خوي گه وړه رهمه وت سوزو ميه رباني خوي دابهش كردوه به سه د به شه وه، نه وودو نو شياني لاي خوي هيش توته وه، وه تافه يه ك به شياني ناردوته خواره وه بو ناو زهوي، نيت نه مه ي كه دميبنين مه خلوقات و دروستكراواني خودا، له ناو خويانا رهم به يه كترى ده كهنو، به زديان به يكتريدا دپته وه، نه مه هه مووي له وفاقه به شه يه، ته نانه ت نه وديشه كه ولاخ سمى خوي دمه پاريزي، نه بادا بهر به چكه كه ي بكه وي، نه وديش هه ر لهو به شه يه.

له گپړانه وده په کی ریاض الصالحین دا دمه رموی: خودا سهد رحمه ته هی، په ك رحمه ته له وسه ده داناو، له ناو پهری و جنو که و ئاده میزاد و گیانله بهران و جانه و مرو مارو میروودا، ئیتر به هوئی ئهم تاقه رحمه ته وده، که ئهم شتانه له ناو خویندا میهر و به زمی له گه ل په کتر دهنوین و به زمی یان به یه کتریدا دیته وه، ته نانت ئه و میش که درنده به زمی به به چکه ی خویدا دیته وه، هر به هوئی ئهم تاقه رحمه ته وه یه، به لام نه وودو نو رحمه ته تری هیه، هه لی گرتوون بو روژی قیامت، له و روژدها به ورحمانه رحم دهکا به بنده کانی خوئی. (ریاض/ ۲/ ل ۹/ ز ۵۱/ ژ ۴۲۰ - ش).

۱۹۲۳ - عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْخُذُنِي فَيَقْعِدُنِي عَلَى فَخِذِهِ وَيُقْعِدُ الْحَسَنَ عَلَى فَخِذِهِ الْآخَرَى ثُمَّ يَضُمُّهُمَا ثُمَّ يَقُولُ: اللَّهُمَّ ارْحَمْهُمَا فَإِنِّي أَرْحُمُهُمَا. (الحديث ۶۰۰۳ سبق طرفه في: رقم/ ۱۴۷۱ تجريد = ۳۷۳۵ فتح الباري، و سبقت ترجمته هناك كاملة) (۱۹۲۳):

۱۹۲۴ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي صَلَاةٍ وَقُمْنَا مَعَهُ فَقَالَ: أَعْرَابِيٌّ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي وَمُحَمَّدًا وَلَا تُرَحِّمْ مَعَنَا أَحَدًا فَلَمَّا سَلَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لِلْأَعْرَابِيِّ لَقَدْ حَجَّرَتْ وَاسِعًا يُرِيدُ رَحْمَةَ اللَّهِ. (الحديث ۶۰۱۰) (۱۹۲۴):

ئهبو هورهیره - پرمزای خوای لی بی- هه رموی: پیغه مهر دروودی خوای له سهر بی- له مزگه وت پيشنوئیژی بومان دهکرد، عاره بیکی دهشته کی له پشته وه نوئیژی دهکرد، له ناو نویره که دا گوتی: خودایه: بهس رحم به من و مهحه ممد بکه و رحم به که سی تر مه که له گه لمانا. پیغه مهر دروودی

(۱۹۲۳) سبقت ترجمته بالكامل في بهرگی/ ۴/ ل ۱۶۱/ ژ ۱۴۷۱.

(۱۹۲۴) لم يوافق مسلم على تخريج حديث أبي هريرة (قام أعرابي فقال: اللهم ارحمنا..)

خوای له سهر بی- که سلاوی نویژده گهی دایه وه، به عه ره به دهشته کیه گهی
 فهرموو: نهی براله: رحمه تی خودا گه ئی گه وره یه، هه موو شتیکی گرتوته وه،
 تو بۆ وا تهسک و بچووکی ده که یته وه. (تاج/ ۹ ل/ ۴۷ ز/ ۱۴ ژ/ ۴ ش/ د/ ت/ ن
 - باسی غه یبه تی به دکار دروسته).

۱۹۲۵- عَنْ الثُّعْمَانَ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ فِي تَرَاحِمِهِمْ وَتَوَادُّهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ إِذَا
 اشْتَكَى عُضْوًا تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ جَسَدِهِ بِالسَّهْرِ وَالْحُمَى. (الحدیث ۶۰۱۱). (۱۹۲۵):

نوعمانی کوری به شیر - پرهای خوای ئی بی- دمفه رموی: خوشه ویست -
 دروودی خوای له سهر بی- دمفه رموی: ده بی موسولمانان له ناو خو یاندا، وهک
 برا، ته باو دوستو دلسوزی یه کتری بن و، له گه ل یه کتری به رحم و به به زه می
 و میهره بان بن، نمونه ی بالاو سهرمه شتیکی جوان بن، بۆ به ته نگه وه بوونی
 یه کتری، وهک چۆن جهسته یه که نه گهر نه ندامیکی بیته ژان، به ویته چاوژان
 بکا، نیتر هه موو گیانی وهک یه که دینه ژان و، هه موو نه ندامه کانی تری شه و
 نخوونی له گه ل ده کیشن و، له تاوی نازاری نه و، نه وانیش تایان ئی دی، ده بی
 موسولمانانیش له گه ل یه کتریدا ناواین! (ریاض/ ۱ ل/ ۲۰۷ ز/ ۲۷ ژ/ ۲۲۴/ ۳).

۱۹۲۶- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 قَالَ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ غَرَسَ غَرْسًا فَأَكَلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ أَوْ دَابَّةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةٌ. (الحدیث
 ۶۰۱۲ سبق طرفه و ترجمته فی رقم: ۱۰۱۹ تجرید = ۲۳۲۰ فتح الباری =
 بهرگی/ ۳ ل/ ۱۰۶) (۱۹۲۶):

(۱۹۲۵) أخرجه مسلم في البر و الصلة و الآداب، باب: تراحم المؤمنين و تعاطفهم و تعاضدهم،

۱۹۲۷- عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يَرْحَمُ. (الحديث ۶۰۱۳ طرفه في: ۷۳۷۶) (۱۹۲۷):

جهریری کوری عہدوللا - ہمزای خوی لی بی۔ دمفہرموی: پیغہمہر۔
دروودی خوی لہسہر بی۔ دمفہرموی: نہوہی رحم بہکس نہکا، نہوہ
کسیش رحم بہوناکا۔

مافی دراوسی و راسپیری باش دہربارہی

۱۹۲۸- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا زَالَ جَبْرِيلُ يوصيني بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيَرَّثُهُ. (الحديث ۶۰۱۴) (۱۹۲۸):

عائیشہ - ہمزای خوی لی بی۔ فہرموی: پیغہمہر - دروودی خوی لہسہر
بی۔ فہرموی: ہمیشہ جوبرائیل ناموژگاری خیری دمکردم دمبارہی
دراوسی، تہنانت وامزانی کہہاوسی میراتو کہلہپوور لہہاوسی دہگری۔
(تاج/ ۹/ ل ۲۴/ ز ۷/ ز ۵/ + ریاض/ ۱/ ل ۲۵۲/ ز ۳۹/ ز ۳۰۳/۱)۔

۱۹۲۹- عَنْ أَبِي شَرِيحٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ، وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ، وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ، قِيلَ: وَمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: الَّذِي لَا يَأْمَنُ جَارَهُ بَوَائِقِهِ. (الحديث ۶۰۱۷ طرفه في: رقم/ ۱۰۵۹ تجريد = ۲۵۶۶ فتح = ب/ ۳/ ل ۱۸۶) (۱۹۲۹):

(۱۹۲۷) أخرجه مسلم في الفجائل: رحمته صلى الله عليه وسلم، الصبيان والعيال، رقم/ ۱۹/ ۲۳۔

(۱۹۲۸) أخرجه مسلم في البر و الصلة و الآداب، باب: الوصية بالجار... رقم: ۲۶۲۴۔

(۱۹۲۹) لم يوافقہ مسلم علی تخريج حديث أبي شريح: (من لا يأمن جاره) فتح الباري/ ۱۲

ئەبو شۆرهیج - ڕەزای خۆای ئی بئ- فەرمووی: پێغه مەر - دروودی خۆای
 لە سەر بئ- سئ جار لە سەر یەك فەرمووی: بەخودا باومرۆ ئیمانی نییە!
 عەرزیان کرد: کئ؟ ئەو پێغه مەری خودا! فەرمووی: کەسئ کە هاوسئ
 لەزیان و وەزەنی بترسئ. (تاج/ ٩/ ل/ ٢٤ ز/ ٧ ژ/ ٣ - ش + ریاض/ ١/ ل/ ٢٥٣
 ز/ ٣٩ ژ/ ٣٠٥/٢ متفق علیه)

١٩٣٠- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِي جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
 وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُقَلِّ خَيْرًا أَوْ
 لِيَصْمُمْ. (الحدیث ٦٠١٨ طرفه في: رقم: ١٧٧٢ تجريد = ٥١٨٥ فتح الباري).

ئەبو هورەیرە - ڕەزای خۆای ئی بئ- فەرمووی: خۆشەویست - دروودی
 خۆای لە سەر بئ- فەرمووی: هەرکەسئ باومرۆ ساغی بەخودا و بەرۆژی دواپی
 هەیه، با بۆ دراوسئ خۆی باش بئ و ئازاری نەدا، هەرکەسیکیش باومرۆ
 ساغی بەخودا و بەرۆژی دواپی هەیه، باریزی میوانی خۆی بگری،
 هەرکەسیکیش باومرۆ تەواوی بەخودا و بەرۆژی دواپی هەیه، با یاقسە ی باش
 بکا، یا بۆ خۆی بئ دمنگ بئ! (ریاض/ ١/ ل/ ٢٥٤ ژ/ ٣٠٨/٦ ز/ ٣٩ + ژمارە/ ١٧٧٢
 تەجرید).

کورد گوتنی: کەقسە ی چاک نازانی، قسە ی خراپیش مەکە، کە گول نیت
 دړک مەبە.

زۆری ڕێگە ی خێر و فرە یی جۆری چاکە

۱۹۳۱ - عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ. (الحديث ۶۰۲۱) (۱۹۳۱):

جابر بن کوری عہدوللہ - ہمزای خویان لی بی۔ فہرمووی: خوشہ ویست۔ دروودی خوی لہ سہر بی۔ دمفہرموی: کردن و گوتن و پەخشی ئەووی کہ یاسانامہی خودا، پەسەندی بکا، بەچاکەو بەخیر دادەنری! (ریاض ۱/ ل ۱۲۹ ز ۱۳ ژ ۱۳۴/۸) + (ژ ۶۶۶ ھەتا ۶۹۲ تجرید).

روونکردنەوہ:

مامۆستای عەسقەلانی - پەحمەتی خودای لی بی۔ ئەم نمونانە دەھینیتەوہ، بۆ ئەو خێرو چاکەپەکی کەلەم فەرموودمێدا نامازی بۆکراوہ، وە زۆرینەیان بەفەرموودە تر دەچەسپینی:

۱. ئەو خەرجی و مەسەفە ی مەوۆ دەیکا بۆ خەزم و کەسوکاری خۆی.
۲. ھەرجی ببی بەھۆی پاراستنی نامووس و ریزی خۆی.
۳. رووی خۆش لەگەڵ دۆست و برادەر و موسوڵماناندا.
۴. چۆری ئاو لەسەتلەکەت بکەیتە سەتل و دۆلچە ی ھاوڕیکەت.
۵. ھەموو قەسەپەکی باش و، ھەموو کاریکی چاک و ھەموو خو و عادت و رەوشت و نەریتی جوانی باش.
۶. نەکردنی خراپە و خۆدوور خستەوہ لەشەر، بەتایبەتی لەو کاتانەدا کەھۆکاری ئەوہ سازابیت.
۷. مەعرووف ھەموو کاریکە کەشەر و ھۆشی ساغ بەباشی دابین.
۸. دەست پێوەگرتن، کەدزی دەستبلاوی یە.

۹. هه مووکاری که به لگهی شهرعی بچه سپی و ساغ بیته وه که هه ق و پهوایه و کردنی به پئی شهرع پهوایه و باشه.

۱۰. نیت کورت و پوخت: هه موو شتی، شهرع به حه لال و جوانی بزانی، کردنی، گوتنی، بلا و کردنه وهی، له لایهن هه رکه سیکه وه بی، به مهرجی نیازی خیر و باش، دادمنری به خیر و سه دهقه.

۱۱. مه عرووف هه موو شتی که که شهرع ریگهی پی ده دا، یا پیشگیری له کردنی ده کا، کردنی بهشی یه که م و نه کردنی بهشی دوو دم، به نیازی به پیره وی شهرعی خوا دادمنری به خیر و چاکه و سه دهقه.

۱۹۳۲- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ. (الحديث ۶۰۲۴ سبق في رقم: ۱۲۰۵ تجريد = ۲۹۳۵ فتح = بهرگی ۳/ ل/ ۳۲۸) (۱۸۳۳)؛

۱۹۳۳- عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبَيْتَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا ثُمَّ شَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسًا إِذْ جَاءَ رَجُلٌ يَسْأَلُ أَوْ طَالِبُ حَاجَةٍ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ: اشْفَعُوا فَلْتَوْجَرُوا وَلْيَقْضِ اللَّهُ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ مَا شَاءَ. (الحديث ۶۰۲۷ سبق في رقم: ۶۸۷ تجريد ۱۴۳۲ فتح = بهرگی ۲/ ل/ ۱۱۱) (۱۸۳۳)؛

ئه بو موسا - په زای خوای لی بی- فه رمووی: پیغه مهر- دروودی خوای له سه ر بی- ده فه رمووی: موسوئمان فه لایه بو موسوئمان، دمبی وهک چینی دیوار چنگ بده نه یه ک. ئه و جا پیغه مهر- دروودی خوای له سه ر بی- په نجاکانی هه ردوو دمستی خوئی تیک په پراندو، ناماژه ی کرد، که ده بی ناوا پشتی یه ک بگرن. (بر: ژماره/ ۲۹۲ تجريد = ۴۸۱ فه تح = بهرگی ۱/ ل/ ۲۹۹).

(۱۸۳۳) أخرجه مسلم في السلام، باب: النهي عن ابتداء أهل الكتاب بالسلام.. رقم: ۲۱۶۵.

(۱۸۳۳) أخرجه مسلم في البر و الصلة و الآداب، باب تراحم المؤمنين. رقم: ۲۵۸۵.

مہندہی فہرموودہ کہ لہ پیٹشہوہ رابورد (بر: بہرگی/ ۲ ل/ ۱۱۱).

خووشیرنی و رہفتاری جوان و زمانپاکی

۱۹۳۴- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبَابًا وَلَا فَحَاشًا وَلَا لَعْنًا كَانَ يَقُولُ لِأَحَدِنَا عِنْدَ الْمَعْتَبَةِ مَا لَهُ تُرِبَ جَبِينُهُ. (الحديث ۶۰۳۱ طرفه في: ۶۰۴۶) (۱۹۳۴):

نہنہسی کوپی مالیک -رہزای خوای لی بی- فہرمووی: پیٹغمہر -دروودی خوای لہسہر بی- جمین فروش و ہہرزہگو و نہفرینکہر نہبوو، کاتی گلہی لہکہسیکمان بکردایہ، پی دی دمفہرموو: نہوہ جیبہتی بوچی وادمکا لووتی بہقورا جیت!۔ (بر: تاج/ ۹ ل/ ۶۱ ز/ ۲۱ ز/ ۲)۔

۱۹۳۵- عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَاسُئِلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ شَيْءٍ قَطُّ، فَقَالَ: لَا. (الحديث ۶۰۳۴) (۱۹۳۵):

جابر -رہزای خوای لی بی- فہرمووی: ہہرگیز نہبووہ کہشتی لہپیٹغمہر -دروودی خوای لہسہر بی- داوا بکری و بلی: نا! (تاج/ ۴ ل/ ۲۶۹ ز/ ۹۰ ز/ ۴- باسی رہفتارہ شیرینہکانی پیٹغمہر -دروودی خوای لہسہر بی-)۔

۱۹۳۶- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: خَدَمْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشْرَ سِنِينَ، فَمَا قَالَ لِي: أَفٍّ، وَلَا لِمَ صَنَعْتُ؟ وَلَا: أَلَا صَنَعْتُ؟. (الحديث ۶۰۳۸ طرفه في ۲۷۶۸) (۱۹۳۶):

(۱۹۳۴) و الحديث من افرادہ (العيني ۲۲ ص ۱۱۷)۔

(۱۹۳۵) أخرجه مسلم في الفضائل، باب: ما سئل رسول الله شيئا قط.. رقم: ۲۳۱۱۔

(۱۹۳۶) أخرجه مسلم في الفضائل، باب: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم أحسن الناس

نیمای نه نهس - چمزی خوی لی بی - فهرمووی: دمسالی ریک به ردهستی و خرمه تی پیغه مهرم کرد، نه بووه که پییم بلئ: ثوف له دهست تو، یا بوئه و مت واکرد؟ یا نه دموو که ناوا بیکهیت.

۱۹۳۷ - عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَلَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يَزِيهِ رَجُلٌ رَجُلًا بِالْفُسُوقِ وَلَا يَزِيهِ بِالْكُفْرِ إِلَّا ارْتَدَّتْ عَلَيْهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ صَاحِبَهُ كَذَلِكَ. (الحديث ۶۰۴۵ طرفه في رقم: ۱۳۹۵ تجريد = ۳۵۰۸ ههتج = ب/۴ ل/۸۳) (۱۹۳۷):

لیرهدا دمه رموئ: ژنه وتم له خو شه ویست - دروودی خوی له سهر بی - دمیغه رموو: نهو موسولمانه ی به برای نایینی خوئ، یا به خوشکی نایینی خوئ بلئ: نهی ناموسولمان و تۆمه تی بی پروایی بداته پالی، یا تۆمه تی به دکاری لئ بدات، نهو نه گهر تۆمهت بؤکراوه کهوا بوو، نهو به رنه و ده که وئ، دما تۆمه تبارکردنه ناهه فه که ی ده که پته وه بؤ خوئ. (ریاض/۴ ل/۱۴۰ ز/۳۲۶ + ۱۷۳۲/۱/۱ + ۱۷۳۳/۲/۱ + ۲۶۴/۴/۱۵۵).

روونکردنه وه:

پوخته ی مه به ست له فهرموو ده کانی نه م بابه ته چهند مه به ستیکه:

۱. موسولمان زمانپاک بی، جمین فروش و زمان شرپنه بی.
۲. تۆمه تی نار هوا له کهس نه دا، دما نؤبالی نهو به ملی خو په تی.
۳. نه م جو ره فهرموو دانه بؤ هه ره شه یه، وه به پی نیازی گوته ری نه م تۆمهت و جنیوو شایه تییه ناهه فانه، بهرپرسی ده که و پته سهری.

۱۹۳۸ - عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ خَلَفَ عَلَى مِلَّةٍ غَيْرِ الْإِسْلَامِ فَهُوَ كَمَا

قَالَ، وَلَيْسَ عَلَى ابْنِ آدَمَ نَذْرٌ فِيمَا لَا يَمْلِكُ، وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ فِي الدُّنْيَا عَذَبَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ لَعَنَ مُؤْمِنًا فَهُوَ كَقَتْلِهِ، وَمَنْ قَذَفَ مُؤْمِنًا بِكُفْرٍ فَهُوَ كَقَتْلِهِ. (الحديث ٦٠٤٧ سبق طرفه في رقم: ٦٤٧ تجريد = ١٣٦٣ فتح الباري = بهرگی/ ٢/ ل/ ٧١) (١٣٢٨)؛

لیرهدا نهم دووزیادهی ههیه:

١. شت ههتا نهبی بهمالی مروؤف نهزرو بهخشینی دانا مهزری، وهک تۆ بلیتیت: نهو مهلهبهحهواوه بۆ تۆ، کهمهلهکه هی تۆنهبی، یا نهگهر نهم سکهی ژنه کهم کچ بوو مارهم کرد له کورپهکهی تۆ، یا نهگهر لهیلام مارهکرد بۆ خۆم لهپاش شهوی تهلاقی کهوتبی.

٢. لهعنهت کردن لهموسولمان بهقههه کوشتنهکهی تاوانیکی گهورهیه و گوناھی بهقههه نهو ههیه، بهلام واتای وانیهه: نهگهر کهسی لهعنهت لهکهسی تر بکا لهسهه نهوه دهکوژری، ههروهک چۆن کهسی بهناههق کهسی بکوژی دهکوژریتهوه.

غهیههت و دووزمانی

١٩٣٩- عَنْ حُدَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَاتٌ. (الحديث ٦٠٥٦) (١٩٣٩)؛

حوزههیهه -رهای خوای لی بی- دهفهرموی: ژنهوتم له زاری پیروزی خوشهویست -دروودی خوای لهسهه بی- دهیههرموو: مروی دوو زمان دووپیی ناچیتته ناوبهههشت. (ریاض/ ٤/ ل/ ١١٣١ ژ/ ١٥٣٦).

(١٩٣٨) أخرجه مسلم في الإيمان، باب: غلظ تحريم قتل الإنسان نفسه، رقم: ١١٠.

(١٩٣٩) أخرجه مسلم في الإيمان، باب: بيان غلظ تحريم النمیمه، رقم: ١٠٥.

۱۹۴۰ - حدیث ابی ہریرۃ (وَيَحْكُ قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ وَلَا يُزَكِّي عَلَى اللَّهِ أَحَدًا). (الحديث ۶۰۶۱ سبق بالكامل في رقم: ۱۱۲۲ تجريد = ۲۶۶۲ فہتج) (۱۹۴۰):

بہ خلی و کینہ کی شان

۱۹۴۱ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَبَاغُضُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَذَابِرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ. (الحديث ۶۰۶۵ طرفه في: ۶۰۷۶) (۱۹۴۱):

نہنہس - ہمزای خوی لی بی۔ فہرموی: پیغہمہر - دروودی خوی لہسہر بی۔ دمفہرموی: رقو کینہو دہغہز لہیہکتری مہکیشن و پشت مہکہنہ یہکتری و لہیہکتری لووتہ لا مہبن، وہک برای باش و تہبا بہندہی باشی خودابن، دروست نییہ بو موسولمان کہ زیاتر لہسی روژ قسہ لہبرای نایینی خوی دابری۔ (ہروانہ: ریاض/ ۴/ ز/ ۲۶۹)۔

۱۹۴۲ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغُضُوا وَلَا تَذَابِرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا. (الحديث ۶۰۶۴ طرفه في ۵۱۴۳، ۶۰۶۶، ۶۷۲۴) (۱۹۴۲):

نہبو ہورہیرہ - ہمزای خوی لی بی۔ دمفہرموی: خوۂہویست - دروودی خوی لہسہر بی۔ دمفہرموی: دووربن لہگومانی خراب، چونکہ گومانی خراب دہق وہک قسہی درو وایہو وہکوو درو تاوانیکی گہورمیہ، ہہستیش

(۱۹۴۰) أخرجه مسلم في الزهد و الرفاق، باب: النهي عن المدح... رقم/ ۳۰۰۰.

(۱۹۴۱) أخرجه مسلم في البر والصلة، باب: تحريم التحاسد و التباض، رقم: ۲۵۵۹.

(۱۹۴۲) قال في التاج الجامع للأصول في احاديث الرسول، رواه الأربعة (تاج/ ۵ ص/ ۲۹) وهم

هەل مەگرن بەنیازی خراپو، بەشوین عەیب و نەنگی خەلک دا مەگەرینو، سیخوپی و جاسووسی مەکەن و، بەربەرەکانی و قینەبەری مەکەن و بەخیلی بەیەکتری مەبەن و کۆستە کۆستە لەیەکرتی مەکەن و پشت مەکەنە یەکتری، وە وەک برا تەبابین و بەندەدی باشی خودابن. (تاج/ ٩ ل/ ٤٩ ز/ ١٦).

غەیبەتی رەوا و پۆشینی نەنگی موسولمان

١٩٤٣- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا أَظُنُّ فُلَانًا وَفُلَانًا يَغْرِفَانِ مِنْ دِينِنَا شَيْئًا. (الحديث ٦٠٦٧ طرفه في: ٦٠٦٨) (١٩٤٣).

عائیشە -ڕەزای خوای ئی- ڤەرمووی: پێغه مەر -دروودی خوای لەسەر بئ- ڤەرمووی: ئەو عائیشە گومان نابەم کە فیسارەکەس و ئەو فیسارەکەس هیچ لەم نایینی ئیسلامە ئیمە بزانن. (تاج/ ٩ ل/ ٤٦).

١٩٤٤- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: كُلُّ أُمَّتِي مُعَافَى إِلَّا الْمُجَاهِرِينَ وَإِنَّ مِنَ الْمُجَاهِرَةِ أَنْ يَغْمَلَ الرَّجُلُ بِاللَّيْلِ عَمَلًا ثُمَّ يُصْبِحُ وَقَدْ سَتَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ فَيَقُولُ يَا فُلَانُ عَمِلْتَ الْبَارِحَةَ كَذَا وَكَذَا وَقَدْ بَاتَ يَسْتَرُهُ رَبُّهُ وَيُصْبِحُ يَكْشِفُ سِتْرَ اللَّهِ عَنْهُ. (الحديث ٦٠٦٩) (١٩٤٤).

ئەبو ھورەیرە -ڕەزای خوای ئی- ڤەرمووی: ژنەوتم لە پێغه مەر -دروودی خوای لەسەر بئ- دەڤەرموو: ئۆمەتی من ھەموویان بەرەفوو لیبوردنی خوا دەکەون، مەگەر ئەوانەیان کە سەری خۆیان ھەل دەمالن، وەک ئەو کابرایەک لەشەودا کاریکی ناشیرین دەکا، وە خودا بۆی دەپۆشی، کەچی کابرا بۆ بەیانی دەچێ تاوانی خۆی ناشکرا دەکاو، دەگێرێتەو بۆ ئەم و ئەو

(١٩٤٣) لم يوافقهم مسلم على تخريج حديث (ما أظن فلانا و فلانا) (خاتمة كتاب الأدب -

ج/ ١٢ ص/ ٢٦٠ فتح الباري: ط. ج - طبعة جديدة. - المترجم

(١٩٤٤) أخرجه مسلم في الرهد و الرقائق، باب: النهي عن هتك الإنسان.. رقم/ ١٩٩٠.

و دهلی: نهی فیسار! من دوی شهو، ئیشیکی وا وام کرد! له گه‌ل فلان و نهو
فلانا، ئاره‌قمان خواردوه، یا قومارمان کرد مه‌سه‌لا!!

ته‌ماشاکهن نهو کابرایه خودا به‌شه‌و په‌رده‌ی بۆده‌کاو به‌په‌رده‌ی
ره‌حمه‌تی خۆی گونا‌هو نه‌نگی ده‌پۆشی، که‌چی نهو نه‌ومنده بی باک و بی
ناگایه، ده‌چی به‌روژ په‌رده‌ی خودا له‌سه‌ر نه‌نگ و شوورمیی خۆی هه‌ل
ده‌داته‌وه! (ریاض/ ۱/ ل/ ۲۱۵ ز/ ۲۸ ز/ ۲۴۱/ ۲-ش=متفق علیه).

روونکردنه‌وه:

کردنی گونا‌هو تاوان به‌ناشکرا، خۆی تاوانیکی دووه‌مه، وه تۆله‌ی
گونا‌هه‌که هورستر ده‌کا. هه‌ندئ شت هه‌یه له‌زاتی خۆیدا دروسته، کردنی
حه‌لّاله، به‌لام گێرانه‌وه و گوته‌ی نه‌وکاره حه‌لّاله نه‌ینی‌یه له‌لای نه‌م و نه‌و،
به‌بی مه‌هانه‌ی ره‌وا، حه‌رامه‌و تاوانه‌و، ده‌بی به‌هۆی سزای سه‌ختی لای خودا.
(بېر: تاج/ ۳/ ز/ ۴۳ ل/ ۱۰۲ ز/ ۱۳) نه‌ومیش وه‌ک که‌سی له‌گه‌ل حه‌لّاله‌ی
خۆی دا دروست ببێ و قسه‌ی ژن و می‌ردی خۆیان بکه‌ن، که‌چی بچی نه‌م
باس و خواسه بۆته‌م و نه‌و بگێرێته‌وه.

باسی قسه‌دا‌برین و قسه‌نه‌کردن له‌گه‌ل یه‌کتری

۱۹۴۵- عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَجِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرِضُ هَذَا
وَيُعْرِضُ هَذَا وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ. (الحديث ۶۰۷۷ طرفه في:
۶۲۳۷) (۱۹۴۵):

(۱۹۴۵) أخرجه مسلم في البر و الصلة و الآداب، باب: تحريم الهجر فوق ثلاث بلاغذر شرعي.

ئەبو ئەییوبی ئەنصاری - ڕمزی خۆی ئی بی- فەرمووی: خوشەوپیست - دروودی خۆی لەسەر بی- دمه‌رموی: دروست نییه بۆ پیاوی موسوڵمان، هەروا بۆ ژنی موسوڵمان، کە زیاتر لەسێ شەو، قسە دابڕێ لەبرای موسوڵمانی، یا لەخوشکی موسوڵمانی و قسە لەگەڵ ئەکا، گریمان ئەگەر لەشویئێ تووشی یەکتری بوون، ئەمیان بەم لادا ئەویان بەولادا روو وەرگێڕێ! پیاو باشی ئەم دووبرا موسوڵمانە لەیەک تۆراوەیش ئەوەیانە کە لەپیش دا ناست دەبێتەووە روژ باشی و سلاو لەوی تریان دەکا. (ریاض/٤ ل/١١٧٥ ز/٢٨٠ ژ/٢).

زەمی درۆو پەسنی راستی

١٩٤٦- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ الصَّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يَكُونَ صِدِّيقًا وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا. (الحديث ٦٠٩٤) (١٩٤٦).

عەبدوڵلای کۆری موسعوود - ڕمزی خۆی ئی بی- دمه‌رموی: حەزەرەمت - دروودی خۆی لەسەر بی- دمه‌رموی: لەراستی ڕەحمەت دەبارێ، هەمیشە راستی بکەن بەپیشە، چونکە راستی ئادەمیزاد دەخاتە سەر ڕێگەی چاکە، کردەوهی چاکەیش ئادەمیزاد دەخاتە سەر ڕێگەی بەهەشت! پیاوی واهەیه ئەوەندە راستگۆیه و ئەوەندە سۆراخی راستی دەکاو ئەونە عەودالی راستیە، هەتا لەلای خودا بەپیاوی راست و راستال لەقەڵەم دەدرێو، لەدیوانی خودا ناوی بەراستال و راستی پەرۆم دەنووسرێ، وە هەر وەها ژنیش، وەنەکەن درۆبکەن، چونکە درۆ هەوێنی بەدکاریه، پیاو دەخاتە سەر ڕێگەی خراپە، کردەوهی خراپەیش پیاو دەخاتە سەر ڕێگەی ناگری دۆزەخ، هەروا ژنیش،

موسولمانى واهىيە سەر دەكاته درۆكردن و ھەر درۆدمكا، ھەتا بەرمبەرە دمبى بەردرۆ زن و لەلای خودا بەدرۆزن لەقەئەم دەدرى. (رياض/ ۱/ ز/ ۴/ ل/ ۶۹/ ژ/ ۵۴/ ۱/ ش. باسى راستى + تاج/ ۹/ ز/ ۳۴/ ل/ ۸۸/ ف/ ۱/ باسى راستگويى).

خۆكرتن لەبەربارى نازارى مەردوم دا

۱۹۴۷- عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَيْسَ أَحَدٌ أَوْ لَيْسَ شَيْءٌ أَصْبَرَ عَلَى أَذَى سَمِعَهُ مِنَ اللَّهِ إِنَّهُمْ لَيَدْعُونَ لَهُ وَلَدًا وَإِنَّهُ لَيَعَافِيهِمْ وَيَرْزُقُهُمْ. (الحديث ۶۰۹۹ طرفه في: ۷۳۷۸) (۱۹۴۷):

ئەبو موسا -پەرزای خۆای ئی بی- ھەرمووی: خۆشەویست -دروودی خۆای لەسەر بی- دەفەرموی: کەس نییە کە وەك خودای گەورە بەئارم و بەحەوسەئە بی، لەسەر ئەو ھەموو نازارو قەسە نارەوايانەى کەبەو دەکریو بەگویی خۆی دەیانبیسیت، ئەوتمتانی بئەپرستان و ھاوبەش پەیداگاران بوی، برپاری ھاوتاو مندالی بۆ دەدەن و دەلێن: خودا مندالی ھەییە، خودا شەریک و ھاوبەشی ھەییە، کەچی لەگەڵ ئەم تانەو توانجەش دا، ئەوتمتانی خودا رزق و رۆژی یان دەدا، ساخلەمیان دەکا، خۆشی و نازو بەھەری خۆی دەپژێنن بەسەریان، واتە: ئارام و حەوسەئە و ھیمنی سیفەتی خودا و پێغەمەران و پیاو چاگانە. (تاج/ ۹/ ز/ ۳۰/ ل/ ۸۱/ ش. باسى صەبر و ئارام و لیبوردن و بەحەوسەئەیی و نازارکیشی).

تووڕەبوون

۱۹۴۸- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرْعَةِ إِلَّا مَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ. (الحديث ۶۱۱۴) (۱۹۴۸):

ئەبوھورەیرە -پەزای خوای لی بی- فەرمووی: خۆشەویست-دروودی خوای لەسەر بی- دەفەرمووی: ئەو کەسە ئازانییە کە پالەوانی چاکەو، کەس لە زۆرانبازیدا دەرەقەتی نای، بەلام ئەو کەسە ئازایە، کە لە کاتی توورەیی دا، خۆی پی دەگیرئ و، رقی خۆی دەخواتەو. (ریاض/ ۱/ ل ۶۴/ ز ۳/ ژ ۴۵/۲۱).

۱۹۴۹- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْصِنِي. قَالَ: لَا تَغْضَبْ. فَرَدَّدَ مِرَارًا، قَالَ: لَا تَغْضَبْ. (الحديث ۶۱۱۶) (۱۹۴۹):

ئەبوھورەیرە -پەزای خوای لی بی- فەرمووی: پیاوئ ھاتە خزمەتی پیغەمەر-دروودی خوای لەسەر بی- عەززی کرد: شتیکی وام فیربکە، کە تی بگەم، کە کەم و پوخت بی، بە شکم لئی ھائی بێم، ئەویش فەرمووی پی: توورەمەبە. پیاو کە چەند جارئ ئەم قەسەیی دووبارە کردەو و پی دەگوت: شتیکم فیربکە، بەلام زۆرنا، بە شکم لئی ھائی بێم و ببی بەھۆی چوونە بەھەشت؟ پیغەمەریش-دروودی خوای لەسەر بی- ھەربەم وەلامە وەلامی دەدایەو و دەیفەرموو: توورەمەبە. (ریاض/ ۱/ ز ۳/ ل ۶۶/ ژ ۴۹/۲۵).

(۱۹۴۸) أخرجه مسلم في البر والصلة و الآداب، باب: فضل من يملك نفسه رقم/ ۲۶۰۹.

(۱۹۴۹) لم يوافقه مسلم على تخريج حديث أبي هريرة: لا تغضب.. - خاتمة كتاب الأدب ج/ ۱۲

شهرم و شکو

۱۹۵۰- عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مِمَّا أَذْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النَّبِيِّ الْأَوَّلَى إِذَا لَمْ تَسْتَحِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ. (الحديث ۶۱۲۰) (۱۹۵۰):

نهبو مهسعودی نه نصاری -رمزای خوای لی بی- له خو شه ویسته وه -دروودی خوای له سهر بی- دمفه رموی: نهو فهرمایشته جوان و قسه نهسته قه ی که دمفه رموی: نه گهر شهرم ناکه ی چی ده که ی بیکه. نه م فهرمایشته له فهرمووده ی پیغه مهره پینینه کانه. (تاج/ ۹ ز/ ۳۸ ل/ ۹۵ ز/ ۳ باسی شهرم و شکو) + (ریاض/ ۴ ز/ ۳۷۰ ل/ ۱۳۳۳ ژماره/ ۳۷/ ۱۸۴۴).

۱۹۵۱- عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْحَيَاءُ لَا يَأْتِي إِلَّا بِخَيْرٍ. (الحديث ۶۱۱۷) (۱۹۵۱):

عیمرانی کوری حوصه یین -رمزای خوای لی بی- له خو شه ویسته وه -دروودی خوای له سهر بی- دمفه رموی: شهرم و شکو هه رخیر دینئو بهس. (تاج/ ۹ ز/ ۳۸ ل/ ۱ ز/ ۹۴ ش/ دباسی شهرم و شکو).

سوعبهت و کالته که مه که مه دروسته

۱۹۵۲- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِنَّ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَخْلِطُنَا حَتَّى يَقُولَ لِأَخٍ لِي صَغِيرٍ يَا أَبَا عُمَيْرٍ مَا فَعَلَ الثَّغِيرُ. (الحديث ۶۱۲۹ طرفه فی: ۶۲۰۳) (۱۹۵۲):

(۱۹۵۰) لم يوافقہ مسلم على تخريج حديث رقم/ ۲۴۸۴ ففتح راجع (بهرگی/ ۴ ل/ ۷۸)

-الترجم-

تسلسل/ ۸).

(۱۹۵۱) أخرجه مسلم في الإيمان، باب: بيان عدد شعب الإيمان و أفضلها و أدناها.. رقم/ ۳۷.

(۱۹۵۲) و الحديث أخرجه مسلم في الصلاة (العيني ج/ ۲۲ ص/ ۱۷۰) - المترجم -.

ئەنەس - پەزای خۆای ئی بئ- فەرمووی: پێغەمەر - دروودی خۆای لەسەر بئ- خۆی لەنێمە جیانە دەکردووە، تەواو تیکە لاوی دەکردین، ئەوەندە بئ دەمارو بئ فیزو بئ دەعیە بوو، گالتەو سوعبەتی لەگەڵمان دەکرد، تەنانەت بڕایەکی بچکۆلەم هەبوو، نازاناوی ئەبو عومەیر بوو، بۆ خۆشی پیمان دەگوت: باوکی عومەیر، دایک بڕام بوو، بەمندانێ لەسەر دەمی پێغەمەر دا مرد، ئەبو عومەیر کێشکەپەکی هەبوو، گەمەیی پئ دەکرد، رۆژی کێشکەکی مرد، حەزرت - دروودی خۆای لەسەر بئ- هات بۆ مالم، تەمشای کرد ئەبو عومەیر خەمبارە، فەرمووی: ئەو چییەتی؟ عەرزیان کرد: مەلیچکەکی مردووە! فەرمووی: ئەی باوکی عومەیر! مەلیچکەکەتی چی بەسەر هات. (تاج/ ۹/ ل ۹۱/ ز ۳۵/ ژ ۲/ - ش/ د/ ت/ باسی سوعبەت دروستە).

موسولمان دەبێ زرنک و وریابی

۱۹۵۳- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يُلْدَغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرِ وَاحِدٍ مَرَّتَيْنِ. (الحدیث ۶۱۳۳) (۱۹۵۳):

ئەبو ھورەیرە - پەزای خۆای ئی بئ- دەفەرمووی: پێغەمەر - دروودی خۆای لەسەر بئ- دەفەرمووی: موسولمان دەبێ زرنک و ھۆشیار و وریا و دووربینی، ئەگەر دنیا بوو، کەسێ خەڵەتانی، نابێ جارێ تر باوەری پێ بکا و دووبارە بیخەڵەتینی ئەو! چونکە مەروفی ژیر دوو جار لەسەر یەک لە یەک کونەو شت پێوەی نادات. (ریاض/ ۴/ ل ۱۳۲۸/ ژ ۲۷/ ۸۳۴/ ز ۳۷).

روونکردنەو:

جیگه‌ی داخه گه‌لی کورد له‌م لایه‌نه‌وه خو‌ش باوم‌ره، رۆژ نییه دمر و درواسی‌کانی وه‌ک ماره‌که‌ی شیخ هۆمه‌ر پێوه‌ی نه‌ده‌ن، که‌چی نه‌و وه‌ک نه‌بای دیبێ و نه‌بۆران، جار له‌گه‌ل جارا باشت‌ر ده‌ستی ده‌کاته‌وه به‌کونی هه‌ژدیه‌که‌دا.

چه‌ند باب‌ه‌تیکی نه‌ده‌ب

۱۹۵۴- عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ مِنَ الشَّعْرِ حِكْمَةً. (الحديث ۶۱۴۵) (۱۹۵۴):

نوبه‌یی کورپی که‌عب -رمزای خوای لی بی- فه‌رمووی: پێغه‌مه‌ر -دروودی خوای له‌سه‌ر بی- فه‌رمووی: به‌راستی بازێ له‌شيعر حیکمه‌ته، هه‌ندی له‌هه‌لبه‌ست دانایی یه‌کی شیرینی واتیادا. (تاج/ ۱۰ ل/ ۱۷۴ ز/ ۷۰ ب/ د/ ت - باسی- هه‌ندی هه‌لبه‌ست پره له حیکمه‌ت و دانایی).

۱۹۵۵- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَأَنْ يَمْتَلِي جَرُوفٌ أَحَدَكُمْ فَيَحْا خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمْتَلِي شِفْرًا. (الحديث ۶۱۵۴) (۱۹۵۵):

ئیبنو عومه‌ر -رمزای خوادایان لی بی- فه‌رمووی: خو‌شه‌ویست -دروودی خوای له‌سه‌ر بی- فه‌رمووی له‌راستیدا ناودلی مرو‌ف پری له‌کیم و زووخواو، هیشتا نه‌وه‌ی باشت‌ره له‌وه‌ی که‌ناو دلی پری له‌هه‌لبه‌ست و هۆنراوه‌! (تاج/ ۱۰ ل/ ۱۷۲ ز/ ۶۸).

(۱۹۵۴) لم يوافقہ مسلم. على ما قاله مؤلف التاج الجامع للأصول في أحاديث الرسول صلى الله عليه وسلم (بهرگی) ۱/ ل/ ۱۷۴ ز/ ۷۰ - ب/ د/ ت - یعنی رواه البخاری وأبو داود و الترمزي ولم يروه مسلم.

(۱۹۵۵) لم يوافقہ مسلم على تخريج الحديث ابن عمر: لأن يمتلي... . خاتمة كتاب الأدب: فتح/ ۱۲ ص/ ۲۶۰.

خوشه ویستان پیکه وه چه شر ده کرین

۱۹۵۶- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَتَى السَّاعَةُ قَائِمَةٌ؟ قَالَ: وَلَيْكَ وَمَا أَعَدَدْتُ لَهَا؟ قَالَ: مَا أَعَدَدْتُ لَهَا إِلَّا أَنِّي أَحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ. قَالَ: إِنَّكَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ. فَقُلْنَا وَنَحْنُ كَذَلِكَ؟ قَالَ: نَعَمْ. (الحديث ۶۱۶۷ سبق في ۱۴۵۹ تجريد = ۳۶۸۸ فهتج) (۱۹۵۶):

نالای به ده نه مه کی و بی په یمانی

۱۹۵۷- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ الْعَادِرَ يَنْصِبُ اللَّهُ لَهُ لُؤَاءَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَيَقَالُ هَذِهِ غَدْرَةُ فُلَانٍ بْنِ فُلَانٍ. (الحديث ۶۱۷۸ أطرافه في: ۶۱۷۷، ۳۱۸۸، ۶۱۷۸، ۶۹۶۶، ۷۱۱۱) (۱۹۵۷):

ثیبنو عومهر - پرمزای خوادایان لی بی- دمفه رموی: پیغه مهر - دروودی
خوای له سهر بی- دمفه رموی: له روژی قیامه تدا هه موو سته مگهر و بی
په یمانی، نالایه کی تایبه تی خوای هه یه، هه لدمکری له دیاری، پی
دهناسریته وه، ده لئین: نه مه نیشانه ی ناپاک و په یمانشکینی فیساره که سه، هه تا
ناوا ناوی به دیی بزری و ریسوا ببیت.

هه ندی گوته ی ناپه سه ند

۱۹۵۸- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُسَمُّوا الْعَنْبَ الْكَرْمَ إِلَّا مَا الْكَرْمُ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ. (الحديث ۶۱۸۲ طرفه في: ۶۱۸۳) (۱۹۵۸):

(۱۹۵۶) سبق في رقم: ۱۴۵۹ = بهرگی/ ۴/ ل/ ۱۴۸. المترجم

(۱۹۵۷) أخرجه مسلم في الجهاد و السير، باب: تحريم الغدر رقم/ ۱۷۳۵.

(۱۹۵۸) أخرجه مسلم في الألفاظ من الأدب، باب: كراهة تسمية العنب كرماً، رقم: ۲۲۴۷.

پی فہرموو: ئہی نہ نجه شه! هیواش له سهره خو به، ولاخه کان به هیواشی لی بخوره، چونکه باریان ئا فره ته که وهک شووشه و مینا ناسکن و بهرگهی نهه هه ئبهز هه ئبهزه ناگرن! (تاج/ ۱۰ ل/ ۸۸ ز/ ۷۸ ز/ ۲).

۱۹۶۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَخْتَى الْأَسْمَاءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ اللَّهِ رَجُلٌ تَسْمَى مَلِكَ الْأَمْلاكِ. (الحديث ۶۲۰۵ طرفه في ۶۲۰۶) (۱۹۶۱):

ئه بو هورمیره -پهزای خوای لی بی- فہرموو: خوشه ویست دروودی خوای له سهر بی- فہرموو: له رۆزی ژینه وهدا له هه موو که سی خو پری ترو، له هه موو ناوی دزیو و ناشیرینتر، له لای خودا، نهو پیاومیه که به خوی بلی: ملك الأملاك. واته شاهه نشاه: شای شایان. (تاج/ ۱۰ ل/ ۱۵۸ ز/ ۶۳ ز/ ۲) + (ریاض/ ۴ ز/ ۳۲ ل/ ۱۲۵۴ ذ/ ۱).

۱۹۶۲- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: عَطَسَ رَجُلَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَشَمَّتَ أَحَدُهُمَا وَلَمْ يُشَمِّتِ الْآخَرَ فَقِيلَ لَهُ، فَقَالَ: هَذَا حَمْدُ اللَّهِ وَهَذَا لَمْ يَحْمَدِ اللَّهَ. (الحديث ۶۲۲۱ طرفه في: ۶۲۲۵) (۱۹۶۲):

ئه نهس -پهزای خوای لی بی- فہرموو: جارێ له خزمهت پیغه مهردا - دروودی خوای له سهر بی- دوو پیاو پزمین، پیغه مهردا دروودی خوای له سهر بی- نزای خیری بو یه کیکیان کردو، نزای بو ئهوی تریان نه کرد، و اباو که یه کێ ده پزمی پی ده گوتری: یرحمک الله: رحمهتی خودات لی بی. نهو میان که پیغه مهردا نزای بو نه کردن گوتی به پیغه مهردا: بوچی که نهو پزمی نزات بو یکرد، که چی بو من، که پزمیم نزات بو نه کردم؟ فہرموو: چونکه نهو له پاش پزمینه که ی سوپاسی خودای کردو حه مدوسه نای خوای

(۱۹۶۱) أخرجه مسلم في الآداب، باب: تحريم السُّنَى بملك الأملاك و ملك الملوك. رقم/ ۲۱۴۳.

(۱۹۶۲) أخرجه مسلم في الزهد و الرفاق، باب: تشميت العاطس و كراهة التثاؤب، رقم: ۲۹۹۱.

کرد، به لام تو سوپاس و چه مدو سہنات نہ کرد. (ریاض/۲ ل/۳۳۱ ز/۱۴۲)
 ز/۴/۸۸۱).

پژمینو باویشک

۱۹۶۳- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعُطَّاسَ وَيَكْرَهُ التَّائِبَ فَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ كَانَ حَقًّا عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمِعَهُ أَنْ يَقُولَ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ وَأَمَّا التَّائِبُ فَإِنَّمَا هُوَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا تَنَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيُرِدْهُ مَا اسْتَطَاعَ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا تَنَاءَبَ ضَحِكَ مِنْهُ الشَّيْطَانُ. (الحديث ۶۲۲۶ سبق في: ۱۳۲۶ تجريد = ۳۲۸۹ فتح = بهرگی/۳ ل/۴۵۴) (۱۹۶۳)؛

ئەبو ھورەیرە -پەزای ځوای لی بئی- ڤەر مووی: پېغەمەر -دروودی ځوای
 لەسەر بئی- ڤەر مووی: خودا پڙمە ی پئی ځۆشەو ڤەزی لە پڙمینی بەندەمە،
 بەلام باویشکی پئی ځۆش نییە، چونکە نیشانە ی ځاومبوونی لەش و داهەزانی
 لەشە، جاکاتی یەکیکتان پڙمی و سوپاسی خودای کرد، ئەو دەبێ بەماڤ
 لەسەر ھەموو موسوڵمانێ کە گوێی لێیەتی پئی بئی: (پەرحمک الله) خودا
 رەحمت پئی بڤەرموێ. بەلام باویشک لەشەیتانە وەمە، جا ئەگەر کەسیکتان
 باویشکی ھات، با ھەتا دەتوانی بەری بگری و بیداتەو دەواو، چونکە کاتی
 ئێو باویشک دەدەن، شەیتان لە ځۆشی یاندا پیتان پئی دێکەن. (ریاض/۲ ل/۳۲۹ ز/۱۴۲ ز/۱/۸۷۸).

پایانی - الخاتمة

مامؤستا عہسقلانی لیڑدا، لہفہتحولباری شہرحی صہحیحی بوخاریدا دمفہرموی: نامہی ئہدمب و ویلّہ جوانہکان، دوو سہدو پہنجاو شہش فہرموودہی بہرزوہ بوو (مہرفووع)ی واتیادا، حہفتاو پینجیان بیڑشتہن، واتہ: معلقن، ئہوانی تریان پہیووستن واتہ: موصولن، دووبارہ کانیان دوو سہد و یہک فہرموودہن، پوختہکہیان: (۲۵۶ - ۲۰۱ = ۵۵) دہکاتہ پہنجاو پینج فہرموودہ. پیّشہوا موسلیمیش وەک پیّشہوا بوخاری-رہزاو رحمہتی خوا لہ ہەردووکیان بی- ئہم پوختہیہی ہەموو گیاروہتہوہ، جگہ لہمانہیان کہ نۆژدہ فہرموودہن: واتہ: (۵۵ - ۱۹ = ۳۶) مو سلیمیش (۳۶) فہرموودہی لہو پوختہیہ وەک بوخاری گیاروہتہوہ.

۱. فہرموودہی عہمری کورپی عاص: (عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ مِنَ الْكِبَائِرِ) بابی ژمارہ (۶) لہکتابی ئہدمب، وا لہنیوانی ژمارہ: ۵۹۷۴ و ۵۹۷۵ دا.

۲. فہرموودہی ئہبوہورمیرہ: (مَنْ سَرَّهٗ اَنْ يَّتَسَطَّ فِي رِزْقِهٖ) = ۵۹۸۵ فتح الباری، لہ تہجریدہکەدا نییہ.

۳. فہرموودہی ژمارہ: ۱۹۱۷ تہجرید = ۵۹۸۹ فتح (الرَّحِمُ شَجَنَةٌ).

۴. فہرموودہی عہبدوللای کورپی عہمر: (لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْكَافِي) = ژمارہ/۱۹۱۹ تہجرید = ۵۹۹۱ فہتج.

۵. فہرموودہی ئہبوہورمیرہ: (قَامَ اَعْرَابِي فَقَالَ اللَّهُمَّ ارْحَمْنَا) = ژمارہ/۱۹۲۴ تہجرید = ۶۰۱۰ فہتجولباری.

۶. فہرموودہی ئہبو شورمیح: (مَنْ لَا يَأْمَنُ جَارَهُ...) = ژمارہ/۱۹۲۹ تہجرید = ۶۰۱۷ فہتج.

۷. فہرموودہی جابیر: (كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ) = ۱۹۳۱ تہجرید = ۶۰۲۱ فہتجولباری.

۸. فہرموودہی ئہنہس: (لَمْ يَكُنْ فَاحِشًا...) = ژمارہ/۱۹۳۴ تہجرید = ۶۰۳۱ فہتج.

۹. فەرمووده‌ی عائیشه: (مَا أَظُنُّ فُلَانًا وَفُلَانًا يَعْرِفَانِ مِنْ دِينِنَا...) = ۱۹۴۳ ته‌جرید = ۶۰۶۷ فه‌تج. له‌ته‌جریده‌که‌دا نییه.
 ۱۰. فەرمووده‌ی نه‌نس: (كَانَتْ الْأُمَةُ مِنْ إِمَاءِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ...) = ۶۰۷۲ فه‌تج. له‌ته‌جریده‌که‌دا نییه.
 ۱۱. فەرمووده‌ی حوزمیفه: (إِنَّ أَشْبَهَ النَّاسِ ذَلًّا وَسَمْتًا...) = ۶۰۹۷ فه‌تج.
 ۱۲. فەرمووده‌ی ئیبنو مه‌سعود: (إِنَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ) = ۶۰۹۸ فه‌تج.
 ۱۳. فەرمووده‌ی نه‌بو هورمیره: (إِذَا قَالَ الرَّجُلُ: يَا كَافِرٌ...) = ۶۱۰۳ فه‌تج.
 ۱۴. فەرمووده‌ی ئیبنو عومهر له‌هه‌مان بابته، ژماره/۶۱۰۴ فه‌تج.
 ۱۵. فەرمووده‌ی نه‌بوهورمیره: (لَا تَغْضَبْ) = ۱۹۴۹ ته‌جرید = ۶۱۱۶ فه‌تج.
 ۱۶. فەرمووده‌ی ئیبنو عومهر: (لَأَنْ يَمْتَلِيَاءَ...) = ۱۹۵۵ ته‌جرید = ۶۱۵۴ فه‌تج.
 ۱۷. فەرمووده‌ی سه‌عیدی کورپی مسَب له‌باوکیه‌وه: (له‌بابته ناوی حزنه‌وه) = ۶۱۹۰ فه‌تج.
 ۱۸. فەرمووده‌ی عه‌بدو للای کورپی نه‌بی نه‌وفا: (رَأَيْتُ إِبْرَاهِيمَ ابْنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) = ۶۱۹۴ فه‌تج.
- هه‌روا کۆمه‌لێ بیستراو — اثر — ی سه‌حابه‌و چینه‌کانی تری‌وا تیا‌دا، سه‌رجه‌میان یازده بیستراوه، بازیکیان په‌یوه‌ستن و بازیکیان بێ رشتنه‌ن.
- تیبینی / که ده‌لێین موسلیمیش وه‌ک بوخاری فیساره فەرمووده‌ی گیراوه‌ته‌وه، مه‌به‌ست نه‌وه نییه، که رشته (سه‌نه‌د) و (ده‌ق)ی هه‌ردووکیان وه‌ک یه‌ک بێ، به‌بێ که‌م و زیاد، نه‌خه‌یر مه‌به‌ست نه‌وه‌نییه، که‌رجی نه‌م بابه‌ته باسیکی دوورودریژو که‌مێ پیچیده و ئالۆزه، به‌لام له‌به‌ر گرنگی و بۆ سوودو به‌هره و مرگرتنی ته‌واو له‌م ئاماژه‌و هی‌مایا نه‌نه‌م جه‌ند خاله‌ روون ده‌که‌ینه‌وه، به‌پشتی خودا، ده‌لێین:

١. ریوایهت بهمهعنا، ئهوهیه کهچهند فهرموودهیهك، چهند كهس، ههركهسێ بهرشتهی تایبهتی خوێ و بهدهقی تایبهتی خوێ دمیگیرپتهوه، وهههه فهرموودهیی لهو فهرموودانه لهمهسنه دی کهسیکه، بهلام لهنهجاما ههموو گیراوهكان سهبارمت بهباتیکن، ئهم جوړه ههه زوړ زوړه، وهك ئهو کۆمهله فهرمووده زوړه که لهباری (محمدی مهدی) یهوهن، بههه موویان دهگهنه تواتری معنوی، گهرچی لهناو خوینا چفیف و قویان واتیادا.

٢. فهرمووده ی واهیه چهند فهرمووده شوناسی، دهری دهینیی، بهوینه؛ بوخاری لهئهبوهورهیرهوه دهری دهینیی، موسلیم لهئینوعهباسهوه دهری دهینیی، بۆ نموونه؛ فهرمووده ی ژماره: ١٩٥٥ تهجرید - ٦١٥٤ فهتج، بوخاری بهم شیوهی ئیره لهدوو سهحابهوه دهری هیناوه، لهئینوعومهروهوه، ئهوجا لهئهبو هوریرهوه، بهژماره: ٦١٥٥ فهتج. رستهو مهتنی فهرموودهکهی ئینوعومههه، لای بوخاری ئاویه؛

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، أَخْبَرَنَا حَنْظَلَةُ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَأَنْ يَمْتَلِيَّ جَوْفُ أَحَدِكُمْ قَيْحًا، خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمْتَلِيَّ شِعْرًا.

رستهو مهتنی فهرموودهکهی ئهبوهوریره لای بوخاری ئاویه؛
حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَأَنْ يَمْتَلِيَّ جَوْفُ رَجُلٍ قَيْحًا، خَيْرٌ يَرِيَهُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَمْتَلِيَّ شِعْرًا.

موسلیمیش ههمان فهرمووده ی لهم سێ هاویری پیغهمهروهوه دهرهیناوه؛

١. ئهبو هوریره

٢. سهعدی کوپی ئهبو وهفاس

٣. ئهبو سهعیدی خودری

بهسێ مهتن، کهیهکهه و دووه میان وهك گیرانهوهکهی ئهبو هوریره وایه لای بوخاری، لهگهڵ ئهم دوو جیاوازییه زوړکه مهدا، جیاوازی دهقی یهکهه: (جَوْفُ رَجُلٍ قَيْحًا) له (يَرِيَهُ). جیاوازی دهقی دووه می موسلیم: (جَوْفُ

أَحَدِكُمْ قِيحًا يَرِيَّةً). به لَام دهقی سییه می موسلیم، سه رهاکه ی ته و او جیا یه، به لَام کو تا که ی ری ک وهک یه که م و دو و م وایه، له گهل که می جیا وازی (بر وانه: صحیح مسلم بشرح النووی، ج/ ۱۵ ص/ ۱۴-۱۵).

جا نه و ه ی که شیخی عه سقه لانی - پره حمه تی خودای لی بی- له خاتیمه گانی نامه و سه رباسه کاند، ناماژه دهکا، بو نه وه که نه م حه دیسه و نه و حه دیسه موسلیم ده ری نه هی ناوه، بوخاری ده ری هی ناوه، ته نیا نه م لایه نه یه، که له و سه حابه وه ده ری نه هی ناوه، چونکه هه مو و سه حابه یی مسندی خو ی هه یه. له وانه یه موسلیمیش هه مان فه رمو وده ی ده ره ی نایه به لَام له سه حابه یه کی تره وه. جا له م روانگه و بو چو و نه و م یه، که عه سقه لانی له خاتیمه ی کتابی نه ده بدا ده فه رموی: (لم یوافق البخاری مُسْلِمَ فی تخریج حدیث ابن عمر: لَأَنْ يَمْتَلِيَّ جَوْفُ أَحَدِكُمْ....) به لَام مامو ستای عه ینی له کاتی شه رحی نه م فه رمو وده یه دا، به ده ق ده فه رموی: (وَأَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ). فه مو وده ی وایش هه یه هه ر لایه کیان ده ری هی ناوه، نه و پتریان نه به ر شته، نه به ده ق، به به مه عا ده ری نه هی ناوه، وه هو کانی ده ره ی نان و ده رنه هی نانی ش زور زورن.

وه کی تری ش (طرفه) و (أطرافه) ی حه دیس، نه و م یه که بوخاری، یا موسلیم، یا فه رمو وده زانی کی تر، له گت ی به که ی خو ید، حه دیسی له چه ند شو ی نی، به چه ند بو نه یه که وه ده گ ی ر ی ته وه، به یه ک ر شته، یا به چه ند ر شته یه کی جیا جیا، به لَام هه مو و ر شته کان مه تنه که یان هی یه ک که سن و له موس نه دی یه ک که سن، به لَام ده چه نه وه سه ری ه ک که س له کو تا یی دا، مه تنی طه ره ف و نه طراهه کانیش، مه رج نییه له هه مو و جیگه کاند یه ک بن، به لکو و جاری واهه یه فه رمو وده که به ش به ش ده کری، له هه ر شو ی نی به شی کی ری وایه ت ده کری، له ته نیا یه ک شو ی نی دهقی مه تنه که به ته وای دهنو س ری: (بر وانه: ژماره/ ۴۹ ته جری د - ۵۳ فه تح- به رگی/ ل/ ۷۵) که له زیاده شو ی نا، به یازده بو نه وه، هه ر جاره ی بوخاری طه ره فی واته: به شی له و فه رمو وده یه ده گ ی ر ی ته وه.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۸۲- نامه‌ی ریخوازی

(بر: تاج/ ۱۰ ز/ ۲۶ هه تا زنجیره/ ۳۹).

باسی سلاو کردن * کتابُ الاستئذان

۱۹۶۴- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَالَ: يُسَلِّمُ الرَّاَكِبُ عَلَى الْمَاشِي وَالْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ وَالْقَاعِدُ عَلَى الْكَثِيرِ. (الحديث ۶۲۳۱ طرفاه في: ۶۲۳۲، ۶۲۳۴) (۱۹۶۴).

ئه‌بو هورمه‌یره - ږم‌زای خوای لی بـی- له‌خو‌شه‌و‌یسته‌وه -دروودی خوای له‌سه‌ر بـی- دم‌فه‌رموئ: باب‌چوک سلاو له‌گه‌وره بکا، له‌کاتی به‌یه‌ک گه‌یشتندا، رابردوو له‌دانیشتوو سلاو بکا، که‌میش سلاو له‌زور بکا. له‌گیرانه‌وه‌یه‌کی تاج و ریاض دا: باسوار سلاو له‌پیاده بکا. (ریاض/ ۲ ل/ ۳۸ ز/ ۱۳۳ - ده‌ستووری سلاو‌کردن ز/ ۸۵۷) + (تاج/ ۱۰ ل/ ۱۸ ز/ ۳۲ ز/ ۳- له‌پیشا سلاو‌کردن ئنجا قسه‌کردن).

وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي رِوَايَةٍ: قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَلِّمُ الرَّاَكِبُ عَلَى الْمَاشِي، وَالْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ، وَالْقَاعِدُ عَلَى الْكَثِيرِ. (الحديث ۶۲۳۲ طرفه في: ۱۹۶۴ تجريد = ۶۲۳۱ فتح). واتاکه‌ی به‌ته‌واوی له‌ژماره: ۱۹۶۴ دا رابوورد.

۱۹۶۵- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الْإِسْلَامِ خَيْرٌ قَالَ: تُطْعِمُ الطَّعَامَ وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ

(۹۶۴) اخرجہ مسلم في السلام، باب: يسلم الراكب على الماشي و القليل على الكثير، رقم:

وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ. (الحديث ۶۲۳۶ سبق طرفه في رقم/ ۱۲ تجريد = ۱۲ فتح = بهرگی/ ۱ ل/ ۳۳) ^(۱۶۵)؛

لهوئ به ته وای رؤیشت، هیئانه وهی لی ره به سه رجوونه، به پیچه وانهی
 نهم مهرجهی دانهری ته جریده، که له پی شه کییه کهی خویدا دمه رموی: (و
 إذا اتى الحديث المتكرر أثبتته في اول مرة و ان كان في الموضع الثاني زيادة فيها
 فائدة ذكرتها و الا فلا...).

ریخوازی سوننه ته

۱۹۶۶- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: إِطْلَعَ رَجُلٌ مِنْ جُحَرٍ فِي
 جُحَرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِذْرَى يَحْكُ بِه
 رَأْسَهُ، فَقَالَ: لَوْ أَعْلَمْتُ أَنَّكَ تَنْظُرُ، لَطَعْتُ بِه فِي عَيْنِكَ إِنَّمَا جُعِلَ الْإِسْتِئْذَانُ مِنْ أَجْلِ
 الْبَصَرِ. (الحديث ۶۲۴۱ طرفاه في: ۵۹۲۴، ۶۹۰۱) ^(۱۶۶)؛

سه هلی کوړی سه عد - پژای خوای لی بی- فه رموی: جاری پیاوئ له درزی
 دمرگا کهی مالی پیغه مهروه - دروودی خوای له سهر بی- سه ره تاتکیی ده کردو،
 ته ماشای ناووهی ده کرد، پیغه مه - دروودی خوای له سهر بی- شانه یه کی
 ناسنینی به دهسته وه بوو سه ری خوئی بی داده یینا، فه رموی: نه گهر
 دهمزانی که تو ته ماشای ناووه ده کهی له درزی دمرگا که وه، نهم شانه یه م ده کرد
 به ناوچاوتا، چونکه خودای گه وره له بهرچاو، ریخوازی (رپییدن = إستهئذان) ی
 دناوه. (ریاض/ ۲ ل/ ۳۲۶ ز/ ۱۴۰ ز/ ۸۷۱ - ش + تاج/ ۳ ل/ ۲۲۷ ز/ ۷ +
 تاج/ ۱۰ ل/ ۱۱۰ ز/ ۲۸).

^(۱۶۵) أخرجه مسلم في الإيمان، باب: بيان عدد شعب الإيمان و أفضلها و أدناها.. رقم: ۳۷.

داوینپسی نه داما مه کان بیجگه له دامهن

۱۹۶۷- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَشْبَهَ بِاللَّمَمِ مِمَّا قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ حَظَّهُ مِنَ الزَّنا أَدْرَكَ ذَلِكَ لَا مَحَالَةَ فَرَزَا الْعَيْنِ النَّظْرُ وَزَا اللِّسَانِ الْمَنْطِقُ وَالنَّفْسُ تَمَنَّى وَتَشْتَهِي وَالْفَرْجُ يُصَدِّقُ ذَلِكَ أَوْ يُكَذِّبُهُ. (الحديث ۶۲۴۳ طرفه بی: ۶۶۱۲) (۱۹۶۷):

له نیب نو عه عباس - پر مزی خوايان لی بی- پرسیار کرا؛ مه به ست له (لَمَم) له م نایه ته دا چییه، که دمفه رموی: ﴿الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ إِلَّا اللَّمَمَ...﴾ (سورة النجم - ۳۱/۵۳) واته؛ خودا له گوناوه ورده کانی نه و که سانه خوښ ده بی، که له گوناوه گه ورده کان و له گوناوه ناشیرینه حه یابه رده کان خوښا ده پاریزن. لیان پرسی مه به ست له (له م م) له م نایه ته دا چییه؟ فه رموی: شتیکی وام نه دیوه که له (له م م) بکا، وهک نه م ی، که نه بوهوره ر، له پیغه مه رده ده گپ یرته وه که دمفه رموی: (هه موو ناده میزادی خودا به شی خو ی داوینپسی له چاره ی نووسیوه، خواه نا خواه دمش نه وهی تووش بی، جا داوینپسی چا و بریتیه له ته مشا کردنی نادرست، داوینپسی زمان بریتیه له هسه کردنی نادرست وه دلش نارمزووی نه وه ده کاو، دموونیش ناوات بو نه و بی شهرعییه ده خوازی، له نه نجاما دامهن (فه رج = عه ورت = شهرمگا) یش نه مه به کرده وه به دی ده ینی، یا ره مزی ده کا. (ریاض/ ۴/ ل/ ۱۱۹۸ ز/ ۲۹۰ ز/ ۱/).

سلاو له منالان

۱۹۶۸ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ مَرَّ عَلَى صَبِيَّانِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمَا وَقَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْضُلُهُ. (الحديث ۶۲۴۷) (۱۹۶۸):

ئەنەسى كۆرى مالیک - پەزای خۆای ئى بى - جارى لەلای كۆمەلئ منالەوه رەت بوو، سلاوى ئى كردن و، فەرمووى: جارى لەگەل پێغەمەردا دەروێشتە، لەلای كۆمەلئ منالەوه رەت بوو، سلاوى ئى كردن. (رياض/۲ ل/۱۵۶ ز/۷۱ + ۶۰۴/۳ ز/۲ ب/۲ ز/۱۳۶ ل/۳۲۱ ز/۱/۸۶۲ - باسى سلاو كردن لە منالان).

دەستورو چۆنیى رێخوازى و دانىشتنى ناو كۆرى دانىشتن

۱۹۶۹ - عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي دِينٍ كَانَ عَلَى أَبِي، فَدَقَقْتُ الْبَابَ، فَقَالَ: مَنْ ذَا، فَقُلْتُ: أَنَا. فَقَالَ: أَنَا، أَنَا، كَأَنَّهُ كَرِهَهَا. (الحديث ۶۲۵۰ سبق طرفه في رقم/۹۶۳ تهجريد = ۲۱۲۷ فتح = بهرگى/۳ ل/۳۶) (۱۹۶۹):

لێرەدا جابیر - پەزای خۆای ئى بى - دەفەرمووى: چووم بۆ خەزمەتى پێغەمەر - دروودى خۆای لەسەر بى - لەپاش مردنى عەبدوللای باوکەم، هەتا راویزی پێکەم، لەبارەى دانەوهى ئەو قەرەزەى کەوا لەسەر باوکەم، جا لەدەرگام دا، پێغەمەر - دروودى خۆای لەسەر بى - لە ژوورەوه فەرمووى: (ئەو کێیە؟) منیش گوتە: منم. پێغەمەر - دروودى خۆای لەسەر بى - هاتە دەرەوه وەک کەسێ وەلامەکەى منى پێ ناخۆش بى، لەبەر خۆیەوه فەرمووى: (منم منم!!). (رياض/۲ ل/۳۲۹ ز/۱۴۱ ژمارە/۴/۸۷۷).

(۹۶۸) أخرجه مسلم في السلام، باب: استحباب السلام على الصبيان، رقم: ۲۱۶۸.

(۹۶۹) أخرجه مسلم في الآداب، باب: كراهة قول المستأذن أنا.. رقم: ۲۱۵۵.

۱۹۷۰- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُقِيمُ الرَّجُلُ الرَّجُلَ مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ يَجْلِسُ فِيهِ وَلَكِنْ تَفْسَحُوا وَتَوَسَّعُوا. (الحديث ۶۲۶۹ سبق طرفه في: رقم/ ۴۸۰ تهجريد/ ۹۱۱ فتح- بهرگی/ ۱/ ل/ ۴۵۴) (۱۹۷۰):

لیرهدا ئەم پتری یەه یەه یە: بەلام لەکاتی پێویست دا تەکە تەکە بکەن و، جێگە یە کەتری بکەنە وەو، کەمێ برەوینە وە، هەتا شوینی هاتوانی تر لە کۆرەکە دا ببیتە وە.

۱۹۷۱- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِفَنَاءِ الْكَعْبَةِ مُحْتَبًا بِيَدِهِ هَكَذَا. (الحديث ۶۲۷۲) (۱۹۷۱):

ئەبنو عومەر -پەزای خوادایان ئی بی- فەرمووی: لەحە وشە ی کابە دا، پێغەمەر م دی، -دروودی خوای لەسەر بی- بە جێچکانە وە دانیشتبوو، کوروشکە ی کردبوو، هەردوو دەستی ناوا گرتبوو بە بەرئە ژنۆ ی خۆ یە وە. واتە: بە دەستی راستی مە چەکی دەستی چەپی لە بەر ئە ژنۆ یا گرتبوو، لەسەر ئەو شیو یە بە جێچکانە وە دانیشتبوو.

۱۹۷۲- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا كُنْتُمْ ثَلَاثَةً فَلَا يَتَنَاجَى رَجُلَانِ دُونَ الْآخَرِ حَتَّى تَخْتَلِطُوا بِالنَّاسِ مِنْ أَجْلِ أَنْ يُحْزَنَهُ. (الحديث ۶۲۹۰) (۱۹۷۲):

عەبدوللای کورپی مەسعود -پەزای خوای ئی بی- فەرمووی: خۆشەویست - دروودی خوای لەسەر بی- کاتی سێ کەس بوون، نابێ دوو کەستان بەبێ ئەوی تەرتان سەر تە بکەن و دوو بەدوو بەبێ ئەوی تەرتان قسە ی پەنەنای

(۱۹۷۰) أخرجه مسلم في السلام، باب: تحريم إقامة الإنسان من موضعه المباح رقم/ ۲۱۷۷.

(۱۹۷۱) قال العيني: هو من أفراد (العمدة/ ۲۲/ ص/ ۲۵۹) - المترجم.

(۱۹۷۲) أخرجه مسلم في السلام، باب: تحريم مناجاة الإثنين دون الثالث بغير رضا،

بکهن، چاومروانکهن نه گهر قسه یه کی نهی نی خوټان هه بوو مه یکه ن هه تا
تی که لی خه لکی تر دمبن، نه وسا دوو به دوو قسه نهی نی یه که ی خوټان بکهن،
چونکه نه گهر سی که س بن و دوانتان چیه چپ بکهن و لهوی تر تانی
بشارنه وه نه وه شتی وا ده بی به هو ی دلته نگ ی نهوی تر تان. (ریاض/ ٤/ ل/ ١١٧٩
ز/ ٢٨١ ژ/ ٣-ش).

کوژانه وه ی ناگر له کاتی خه وتنا

١٩٧٣- عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: اخْتَرَقَ بَيْتٌ عَلَى أَهْلِهِ بِالْمَدِينَةِ
مِنَ اللَّيْلِ فَحُدِثَ بِشَأْنِهِمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ هَذِهِ النَّارَ إِنَّمَا هِيَ
عَدُوٌّ لَكُمْ فَإِذَا نِمْتُمْ فَأَطْفِئُوهَا عَنْكُمْ. (الحديث ٦٢٩٤) (١٩٧٣).

نه بو موسا -رمزای خوای لی بی- فهرمووی: له مه دینه شه وی مالی سووتا
به سه رخاومنه کهیدا، که نه م رووداوه یان عهرزی پیغه مه ر درودی خوای
له سه ربی- کرد فهرمووی: ناگر دوژمنی نیو یه، که ده خه ون له خوټانی
بکوژینه وه. (ریاض/ ١/ ز/ ١٦ ژ/ ١٦١/ ٦- ل/ ١٥٠- ش) + (ژماره/ ١٣٢٤ تجرید -
٣٢٨٠ فهتج - بهرگی/ ٣/ ل/ ٤٥٢).

١٩٧٤- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُنِي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ بَنَيْتُ بَيْتًا يُكْنِي مِنَ الْمَطَرِ وَيُظِلُّنِي مِنَ الشَّمْسِ مَا أَعَانِي عَلَيْهِ أَحَدٌ مِنْ
خَلْقِ اللَّهِ. (الحديث ٦٣٠٢) (١٩٧٤).

نیبنو عومه ر -رمزای خوادایان لی بی- ده فهرمووی: له سه رده می پیغه مه ردا
دروودی خوای له سه ر بی- به دهستی خو م خانو چکه یه کم دروست کرد بو

(١٩٧٣) أخرجه مسلم في الأشربة، باب: الأمر بتغطية الإناء وإيكاء السقاء... رقم/ ٢٠١٦.

(١٩٧٤) لم يوافقه مسلم على تخريج حديث ابن عمر في البناء (خاتمة كتاب الاستئذان ج/ ١٢)

خۆم، له زستاندا په نای له باران دهمامو، له هاوینا سیبهری ئی دهکردمو، ههتا ولیی نه دهمام، خۆم نه بی که سیکی تر له دروستکراوانی خودای گه وره یاریدهی نه دام له دروستکردنی. (تاج/ ۱۰ ل/ ۲۹۶).

پایانی - الخاتمة

شیخی عهسقه لانی - پرهمهتی خودای لی بی - له م پایانه دا دمفه رموی: نامه ی ریخوازی (استثان) ههشتاو پینج فهرموودهی بهرزوه کراوی له خوگرتوو، دوازد میان یابی رشتن، یا له برپاری بی رشتن، نه وانی تریان په یوهستن واته: موصولن، شهست و پینج فهرموودهیان دووبارن، پوخته که یان بیست فهرموودهیه، پیشهوا موسلیمیش وهک پیشهوا بوخاری - پرهمهتی خودا له ههردوولایان بی - نه م پوختهیهی گیراوتیهوه، بیجگه له مانه یان، که نیستا له دواوه دهیانز می رین، که نه م پینج فهرموودهیهن:

۱. فهرموودهی نه بوهور میره: (رَسُولُ الرَّجُلِ إِذْنُهُ) وا له پیش ژماره: ۶۲۴۶ فهتج.

۲. فهرموودهی نه نهس، له باره ی موصافه حه و ته و فه کردنه وه = ۶۲۶۳ فهتج.

۳. ژماره/ ۱۹۷۱ ته جرید = ۶۲۷۲ فهتج - فهرموودهی ئیبنو عومهر، له باره ی (اِحْتَبَاء) وه.

۴. ژماره/ ۱۹۷۴ ته جرید = ۶۳۰۲ فهتج. فهرموودهیهی ئیبنو عومهر - رمزای خوادایان ئی بی - له باره ی دروستکردنی خانوو مهکی.

۵. فهرموودهی ژماره/ ۶۳۰۰ فهتج = قُبُضَ النَّبِيِّ وَأَنَا خَيْرٌ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نامه‌ی نزاو دووعا

پیشہ کی پروانہ: بہرگی/۹ ل/۸۰ ز/۶۶ جاسی دووعا و نزا- تاجول ٹووصول
 بہ کوردی. ہہتا لاپہرہ: ۲۵۲ کوٹایی زنجیرہ: ۸۸ + ریاض/۳- کوردی ل/۱۵۰
 ز/۲۵۰ ہہتا لاپہرہ/۱۰۷۲ کوٹایی زنجیرہ/۲۵۲) = کِتَابُ الدَّعَوَاتِ جَابِی یہ کہم
 = چاپی دووہم ل/۳۸ ز/۱۴۶۷ ہہتا ل/۲۴۱ ز/۱۵۰۲.

۱۹۷۵- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 قَالَ: لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ يَدْعُو بِهَا وَ أُرِيدُ أَنْ أَخْتَبِيَ دَعْوَتِي لِأُمَّتِي فِي الْآخِرَةِ.
 (الحديث ۶۳۰۴ طرفہ فی: ۷۴۷۴) (۱۹۷۵):

لہ نہبو ہورہیرہوہ - پرمزای خوای لی بی- لہ پیغہمہرہوہ - دروودی خوای
 لہسر بی- دمفہرموی: ہہموو پیغہمہری نزاو پارانہومیہ کی تایبہتی خوی
 ہہیہ، کہ خودا گیرای دہکا لی، ہہموو پیغہمہرہکانی تر نزاکہی خوئیانیان
 بہزووی لہ دنیا دا کردوہو نزاکہیان قہبوولکراوہ، بہلام من نزاکہی خوئم
 ہہلگرتوہ بؤ پڑوی قیامت، لہوی تکای پی دہکہم بؤ ٹومہتم، نیر نہوہی لہ
 ٹومہتم لہسر نیمان و باوہری راست ہمری و ہیج ہاوبہش بؤ خودا پہیدا
 نہکا - خودا حمزکا- نہوہ نہوکہسہ بہر نہم تکاو شہفاعہتہی منہ دہکہوی!
 (تاج/۴ ل/۲۷۷ ز/۹۱ ز/۱- جاسی دلسوزی پیغہمہر بؤ گہلی خوی).

۱۹۷۶- عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 قَالَ: سَيِّدُ الْإِسْتِغْفَارِ أَنْ تَقُولَ (اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا
 عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ
 وَأَبُوءُ لَكَ بِذُنُوبِي فَاعْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ) قَالَ وَمَنْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ

مُوقِنًا بِهَا فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُنْسِيَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَمَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ مُوقِنٌ بِهَا فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ. (الحديث ٦٣٠٦ طرفه في: ٦٣٢٣) (١٩٧٦):

شه دادای کورپی نهوس - پرزای خوای لی بی- فهرمووی: پیغه مهر - دروودی
خوای لهسهر بی- فهرمووی: پارانه وادی ههره گهوره و سهر و مری گونا هپویشی
نه و میه که بهنده به سوزی دل بلی: (اللَّهُمَّ أَلْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبْرَأُ
لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبْرَأُ لَكَ بِذُلِّي، فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ:
خودا وندم! هه رتو پر و مردگاری منیت، له تو زیاتر خوای تر نییه، من بهنده و
عهدی تو و تو منت له نه بوون دروست کردو و، تا بتوانم بهیمان و به لی نی
تو ناشکیتم! که نه شم توانی نه و له ده ساو سانیمه، چونکه ستمه که بهنده
بتوانی ته وادی نه رکی سهرشانی خوای به جی بهی نی، په نا ده گرم به تو
له شیری کرده وادی خو، که ده بی به مایه ی سزاو تو له بو، تو سهر چا وادی نازو
نیعمه تی بو من و، هه میشه چاکه و نیعمه تی بی شوماری تو له بهر چا وادی، پی
دمنیم له گونا هباریی خو، که واته: لیم خو ش به، به راستی تو نه بی که سی تر
ناتوانی و هیچ که س راده ی نه وادی ناکه وی که له گونا هی بهنده ی خودا خو ش
(بی).

پیغه مهر - دروودی خوای لهسهر بی- فهرمووی: هه رکه سی له رزو دا نه مه
به ده م بلی، وه به دل با و مری ته وادی پی هه بی، وه بهر له هاتنی شه و، له و
رزو دا بمری، نه و به هه شتییه، وه هه رکه سی - به شه و - نه مه بلی، وه به دل
با و مری پی هه بی، وه له بهر هاتنی رزو بمری، نه و به هه شتییه. (ریاض/ ٤
ل/ ١٣٨٦ ز/ ٣٧١ - نامه ی پارانه وادی لی بو ورن. چاپی یه که م - چاپی
دو و م ل/ ٢٦٥ ز/ ١٧٧٥).

(١٩٧٦) لم یوافقہ مسلم علی تخريج حديث شداد بن اوس (سید الاستغفار..). خاتمة کتاب

الدعوات، فتح/ ١٢ ص/ ٥٢٢.

المترجم-

روونکردنه وه:

شه ددادی کوری نهوسی کوری سابیت ی خه زره جی، پیاوئکی زانای دانای
 تیکۆشهر بوو، به تایبهتی له خواپهرستی دا، برازای ههسانی کوری سابیته، که
 شاعیری پیغمه مهر بوو، نهوسی باوکیشی هاوړی پیغمه مهر بوو، وه له غهزای
 ئو خوددا شهید کرا، شه دداد په کیک بوو له زانا هه لیم و هیمنه کان، شه دداد
 دمیغه رموو؛ جارێ زۆر نه خۆش بووم، له گیانه لادا بووم، پیغمه مهر - دروودی
 خوای له سه ر بێ- ته شریفی هات، فه رموو: ئه ی شه دداد نه وه چیته؟ گوتم:
 دنیام ته واو لێ ته نگ بووه. پیغمه مهر - دروودی خوای له سه ر بێ- فه رموو:
 تۆقه ی ناکه ی، به م نه خۆشینه نامریت، به لگوو چاک دمیغه مه وه، شام ئازاد
 ده کری، بیتوله قه دیس ئازاد ده کری، تۆو مناله کانی تۆ له ناویانا ده بن
 به پی شه نگ و پی شه وایان. وه پیغمه مهر چۆنی فه رموو وابوو، به غه و ی -
 به ره حمه ت بێ- دمفه رموئ: شه دداد له حمص نیشته جئ بوو، ئه بو نه عیم
 دمفه رموئ: له فه له ستین مردوو، له سه رده می جینیشینی مو عاو یه دا.
 ئیبنو حه بان دمفه رموئ: سالی په نجاو هه شتی کۆچی له به پتول مه قه دیس
 به خاک سپێردرا ته مه نی هه فتا و پینج سال بوو. ره زاو ره حمه تی خودای
 لێ بێ- (بر: إصابة في تمييز الصحابة).

١٩٧٧- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ يَقُولُ وَاللَّهِ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً.
 (الحديث ٦٣٠٧) (١٩٧٧):

ئه بو هورمه ره - ره زای خوای لێ بێ- له پیغمه مه ره وه - دروودی خوای له سه ر
 بێ- دمفه رموئ: به خودا به یه زدانێ پاک من به ش به حالێ خۆم، زۆر
 ده پارێمه وه، رۆزی واهه یه پتر له هه فتا جار له خودا ده پارێمه وه و داوای

(١٩٧٧) لم يوافق مسلم على تخريج حديث أبي هريرة في عدد الاستغفار كل يوم (خاتمة

لِيَخُوشِبُونِي لِيْ دَهْكَهْ مَو تَهْوِبِيْ لَهْ خَزْمَهْ تَدَا نَوِيْ دَهْكَهْ مَهْوَهْ، نَهْ بَادَا بَهْ هَهْ لَهْ
هَهْ لَهْ يَهْ كَم كَرْدِيْ، يَالَهْ كَرْدِيْ نَهْرَكِيْ سَهْر شَانِي خَوْمَدَا دَرِيْغِيْم كَرْدِيْ. (تاج/ ٩
ل/ ٢٥٣ ٢/ ز ٨٩ - باسی پارانه وهو په شيماني).

باسی: تهوبه و په شيماني

١٩٧٨- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَلَّهُ حَدَّثَ حَدِيثَيْنِ أَحَدُهُمَا
عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْآخَرُ عَنْ نَفْسِهِ قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَرَى ذُلُوبَهُ كَأَنَّهُ
قَاعِدَةٌ تَحْتَ جَبَلٍ يَخَافُ أَنْ يَقَعَ عَلَيْهِ وَإِنَّ الْفَاجِرَ يَرَى ذُلُوبَهُ كَذُبَابٍ مَرَّ عَلَى أُنْفِهِ
فَقَالَ بِهِ هَكَذَا ثُمَّ قَالَ لِلَّهِ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ رَجُلٍ نَزَلَ مِنْزِلًا وَبِهِ مَهْلِكَةٌ وَمَعَهُ
رَاحِلَتُهُ عَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ فَوَضَعَ رَأْسَهُ فَنَامَ نَوْمَةً فَاسْتَيْقَظَ وَقَدْ ذَهَبَتْ رَاحِلَتُهُ
حَتَّى إِذَا اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْحَرُّ وَالْعَطَشُ أَوْ مَا شَاءَ اللَّهُ قَالَ أَرْجِعْ إِلَى مَكَانِي فَرَجَعَ فَنَامَ
نَوْمَةً ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَإِذَا رَاحِلَتُهُ عِنْدَهُ. (الحديث ٦٣٠٨) (١٩٧٨):

حاریسی کوړی سوومید - په حمه تی خودای لئبی - هه رمووی: عه بدوللای
کوړی مه سعوود - په زای خوای لئ بی - دوو هه رمووده ی گپړایه وه بؤمان:
یه کیکیان هه رمایشتی پیغه مهه بوو، نهوی تریان هسه ی خو ی بوو، نیبنو
مه سعوود هه رمووی: مرؤی موسلمان، گونا هی خو ی وه ک یو ی دهبینی،
که له بنیا دانیشتی، مه ترسی نه وه ی هه بی که بپروخی به سه ریا. واته:
موسولمان دلی رووناکه هیچ گونا هی به بچووک نازانی، له بهر نه وه هه میسه
پاریز ده کا له گونا ه. به لام به دکار، گونا هی خو ی بی نه همیه ت دهبینی،
دهر به ستی نییه به لایه وه وه ک میش به لای لووتیا بپرواو به ده ستی ناوایه کی
لئ بکا ناوایه!!

ئەوجا ئىبنو مەسعوود فەرموويه وه: خودا پتر شادمان دەبى بەتەوبەى
 بەندەى خوۋى، كاتى پەشىمان دەبىتەوه و دەگەرپىتەوه بۆ لای خودا، ھەتا ئەو
 پياو، كە لەھەوارى دادەبەزى، شوپىنىكى تالووگەى لىدەبى، نان و ئاوەگەى
 بەسەر و لاخەگەىھە دەبى، سەرى دەبىتەوه، تاوى دەخەوى، سەرخەوى
 دەشكىنى، كاتى خەبەرى دەبىتەوه، لەخەو ھەل دەستى، دەرۋانى و لاخەگەى
 بەنان و ئاوەگەىھە روپشتووھە نەماو! جاكاتى بەدۋاى دا دەگەرپى و لى
 ئانومىد دەبى و گەرماوتوونىتى زۆرى بۆ دىنى، يا ئەوھى كە ھەزى خوداى
 لەسەر بوو بەسەرى دى، وە دەگاتە ھالى مردن. لەبەرماندووى و شەكەتى و
 توونىتى و برسىتى، دەلى: بابگەرپىمەوھە بۆ جىگەگەى پىشۋى خۆم،
 دەگەرپىتەوه بۆئەوى، لەوى دەنۆى، لەپاشا كەخەبەرى دەبىتەوه و سەرى ھەل
 دەبىرى، دەبىنى و لاخەگەى بەنان و ئاوەگەىھە لەدىارى لەلایا راوہستاو، خودا
 بەتۆبەى بەندەى خوۋى شادمانتر دەبى، ھەتا ئەم پياو لىقەوماو
 بەدۆزىنەوھى و لاخەى بەنان و ئاوەگەىھە، لەو بىابانە چۆل و ھۆلەدا.
 (تاج/ ۹ ز/ ۹۰ ل/ ۲۵۸ ز/ ۱-باسى گەورمى تەوبەو پەشىمانى) + (رياض/ ۱ ز/ ۲
 ل/ ۲۲ ز/ ۱۵/۳).

دەست دانان لەژىر كۆلمى راستا

۱۹۷۹- عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ مِنَ اللَّيْلِ وَضَعَ يَدَهُ تَحْتَ خَدِّهِ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُمَّ يَا سَمِكَ
 أَمُوتْ وَأَحْيَا وَإِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ.
 (الحديث ۶۳۱۴ أطرفه في: ۶۳۱۲، ۶۳۲۴، ۷۳۹۴) (۱۹۷۹):

(۱۹۷۹) لم يوافقہ مسلم على تخريج حديث حذيفة في القول عند النوم خاتمة كتاب

المترجم-

الدعوات ج/ ۱۲ ص/ ۵۳۲ ط.ج.

حوزه‌یفه‌ی کورپی یه‌مان - پرمزای خوای لی بی- فه‌رمووی: گه‌لی جار
 حه‌زرم‌ت - دروودی خوای له‌سهر بی- که‌به‌شهو ده‌چووه سه‌رپی‌خه‌فه‌که‌ی،
 ده‌ستی راستی دهنایه ژیر کولمی راستی و نه‌وجا ده‌یفه‌رموو: (اللَّهُمَّ يَا سَمِيكَ
 أَمُوتُ وَأَحْيَا: خودایه! به‌ پیروزی ناوی تو دهم‌رمو و ده‌ژیم) کاتلی که‌له‌خه‌ویش
 خه‌به‌ری ده‌بووه ده‌یفه‌رموو: (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَاَنَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ الشُّكُورُ:
 سوپاس بو نه‌و خودایه‌ی که‌له‌م خه‌وه خه‌به‌ری کردینه‌وه، له‌پاش نه‌وه
 که‌خه‌وی لی خستین، هه‌موومان له‌نه‌نجاما ده‌چینه‌وه دیوانی خودا خوی!
 (ریاض/ ۲ ل/ ۲۹۷) = ز/ ۱۲۷ ژ/ ۸۱۷/۴.

نوستان له‌سهر لای راست

۱۹۸۰- عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ نَامَ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ، ثُمَّ قَالَ: (اللَّهُمَّ أَسَلَمْتُ
 نَفْسِي إِلَيْكَ وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ وَقَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ رَغْبَةً
 وَرَهْبَةً إِلَيْكَ لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنَاجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أُنْزِلَتْ وَبِنَبِيِّكَ
 الَّذِي أُرْسِلْتَ). (الحديث ۶۳۱۵ تقدم طرفه في رقم: ۱۷۸ تجريد = ۲۴۷ فتح
 الباري = به‌رگی ۱/ ل/ ۱۹۵ بالكامل) (۱۹۸۰):

نزاکردن کاتلی له‌خه‌و خه‌به‌ری بووه

۱۹۸۱- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ بَتُّ عِنْدَ مَيْمُونَةَ فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَى حَاجَتَهُ فَعَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ ثُمَّ نَامَ ثُمَّ قَامَ فَأَتَى الْقِرْبَةَ فَأَطْلَقَ
 شِنَاقَهَا ثُمَّ تَوَضَّأَ وَضُوءًا بَيْنَ وَضُوءَيْنِ لَمْ يَكْثُرْ وَقَدْ أُنْبِغَ فَصَلَّى فَقَمِنْتُ فَتَمَطَّيْتُ

(۱۹۸۰) أخرجه مسلم في الذكر والدعاء والتوبة، باب: ما يقول عند النوم و أخذ المضجع،

كَرَاهِيَةً أَنْ يَرَىٰ آلِي كُنْتُ أَتَّقِيهِ فَتَرَضَاتُ فَقَامَ يُصَلِّي فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ فَأَخَذَ بِأَذُنِي فَأَذَارَنِي عَنْ يَمِينِهِ فَتَنَامْتُ صَلَاتُهُ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً ثُمَّ اضْطَجَعَ فَنَامَ حَتَّى نَفَخَ وَكَانَ إِذَا نَامَ نَفَخَ فَأَذَنَهُ بِلَالٌ بِالصَّلَاةِ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ وَكَانَ يَقُولُ فِي دُعَائِهِ: اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا وَفِي بَصَرِي نُورًا وَفِي سَمْعِي نُورًا وَعَنْ يَمِينِي نُورًا وَعَنْ يَسَارِي نُورًا وَفَوْقِي نُورًا وَتَحْتِي نُورًا وَأَمَامِي نُورًا وَخَلْفِي نُورًا وَاجْعَلْ لِي نُورًا .

(الحديث ٦٣١٦ سبق طرفه في: ٩٨ تجريد = ١١٧ فتح الباري = بهرگی ١/ ل ١١٩ + رقم/ ١١٢ ت = ١٣٨ ف = بهرگی ١/ ل ١٣٧ + ز/ ٨٣ تجريد = ١٣٨ فهتج = بهرگی ١/ ل ١٥٩) (١٨١)؛

ئيبنو عهباس -رمزای خوايان لی بی- هه رمووی؛ شهوئ له مائی مهيموونهی پوورم بووم، که هاوسه ری پیغه مهر بوو، لهوئ نووستم، خو شه ویست دروودی خوای له سهر بی- هه ستا، دهستی به ناو گه یاند، نه و جا هه ردوو دهست و دهمو چاوی خوئی شوؤرد و نه و جا خهوت، له پاشا هه لسا بو شه و نوئژ، چوو بو لای کونده که، ده مبینه که ی کرده و، نه و جا خوئی له ناوی کونده که به بی نه وه که سی یاریده ی بدا ده سنوئژیک ی مامنا و مندی، نه زؤر ته و او، نه زؤر که م و کورتی گرت، نه و جا دهستی کرد به نوئژ کردن، جا منیش بوئه وهی که نه با دا پیغه مهر -دروودی خوای له سهر بی- و ابزانی که من له و ما و هدا سهر منجی نه و م دا و ه ته ماشایم کردوو، که هه لسا م دهستم کرد به خو کشان و خو بادان به م دیو و نه و دیو دا، وه که که سی تازه له خه و هه لسا بی ناوا، جا ده سنوئژیکم گرت، پیغه مهر -دروودی خوای له سهر بی- هه لسا نوئژی تری دا به ست، منیش چووم له لای چه پیه وه نوئژم له پشتیه وه به جه ماعه ت دا به ست، جا حه زره ت - دروودی خوای له سهر بی- به دهستی راستی گوئچکه ی گرت و بر دمی بو لای راستی خوئی، هه تا له لای راستیه وه له جه ماعه ته که دا رابو هستم، جا ته و او ی

(١٨١) أخرجه مسلم في صلاة المسافرين و قصرها، باب: الدعاء في صلاة الليل و قيامه،

شەونوئێژەکی گەبوو بەسیازدە رکات ئیتر راکشایەوهو خەوتەوه، لەناو خەوهکەیدا دەستی کرد بە پرخه پرخ، چونکە زۆرجار کە پیغەمەر دەخەوت پرخه پرخی دەکردو، لەناو خەوهکەیدا پفی دەکرد، ئیتر راکشا هەتا بیلال هات ئاگاداری کردەوه کە کاتی نوێژی بەیانی یە، بفرموو و مره بۆ نوێژ، ئیتر هەر بە دەسنوێژی شەونوئێژەکی نوێژی بەیانی شی کرد، وه دەسنوێژی تری نەگرتەوه. لە نزاو پارانه وهکی شەوانەیشیا دەیفەرموو: (اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي قَلْبِي نُورًا، وَ فِي بَصَرِي نُورًا، وَ فِي سَمْعِي نُورًا، وَ عَنِ يَمِينِي نُورًا، وَ عَنِ يَسَارِي نُورًا وَ قُلُوبِي نُورًا، وَ كُنْجِي نُورًا، وَ أَمَامِي نُورًا، وَ خَلْفِي نُورًا، وَ اجْعَلْ لِي نُورًا: ئەى پەرورەدگارم! پەردل و زمان و گوێچکەو چاو و لەنوورو رووناکی بکە، هەرودها سەر و ژێرو راست و چەپ و بەردەم و پشتەم، هەرودها دل و دەر و نوو و هەناوم لە نوور کەیلکەو نووقم و غەرقي ناو نوورم بفرموو). (تاج/ ١ ل/ ٥٠٣ ز/ ٨٤ ز/ ٢-م/ د/ ت - خوێندنی قورئان و نزاو پارانه وه لەشەودا).

١٩٨٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَوَى أَحَدُكُمْ إِلَى فِرَاشِهِ فَلْيَنْقُضْ فِرَاشَهُ بِدَاخِلَةِ إِزَارِهِ فَإِنَّهُ لَا يَذَرِي مَا خَلْفَهُ عَلَيْهِ ثُمَّ يَقُولُ: بِاسْمِكَ رَبِّ وَضَعْتُ جَنْبِي وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكَتَ نَفْسِي فَأَرْحَمَهَا وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَأَحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ. (الحديث ٦٣٢٠ طرفه في: ٧٣٩٣) (١٩٨٢).

ئەبو هورەیرە -پەزای خوای ئی بی- فرمووی: پیغەمەر -دروودی خوای لەسەر بی- فرمووی: کاتی یەکی لە ئێوە دەیهوی بجیتە ناو نوێنەکەیهوه، بابە چمکی ناوهوهی جلهکەى، یا به هەرشتیکی تر، نوێنەکەى بتهکینى، چونکە ئیوه نازانن کە لەپاش ئیوه نوێنەکە چى تری تی دەجی، لەوانەیه ماری، یا دوو پشکی، یا گەزندهیی، یا نازاریکی تری تی چووبی، جا کە

(١٩٨٢) أخرجه مسلم في الذكر و الدعاء و التوبة، باب: ما يقول عند النوم و أخذ المضجع،

نوڤينه كهى ههڵ تهكانه نهوجا بابلئ: بِاسْمِكَ رَبِّي وَضَعْتُ جَنِّي وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنَّ
أَمْسَكَتَ نَفْسِي فَأَرْحَمَهَا، وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَأَخْفِظَهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ:
ئهى پهرومردگارم! به پیرۆزی ناوی پیرۆزی تۆ، تهنیشتی خۆم لهسهر ئهم
نوڤينه دادمنییم و دهخهوم، وه بهپشتی تۆ بهرزى دهكهمهوهو ههڵ دهسم
لهخهو، خودایه: ئهگهر گيانم گل ددهدیهتهوهو لهم خهوهدا گيانم دهکیشی،
ئهو بهرهمهتی خۆت رحمی پێ بکه، وه ئهگهر بهرهلاى دهكهیهتهوه و لهم
خهوه خهبهرم دهكهیهتهوه ئهو بیپاریزه و بهوهی كه ناگاداریی بهنده
باشهکانی خۆتی پێ دهكهی ناگاداری ئهویش بکه. (تاج/ ٨/ ل/ ٢٦/ ز/ ٨/ ز/ ٣ -
دهستووری نزای نووستن).

جهخت کردن له نزا دا

١٩٨٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَالَ لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ لِيَعْزِمَ
الْمَسْأَلَةَ فَإِنَّهُ لَا مَكْرَةَ لَهُ. (الحديث ٦٣٣٩ طرفه في: ٧٤٧٧) (١٩٨٣):

ئهبو هورمیره -پرمزای خوای ئی بێ- لهحهزهرتهوه -دروودی خوای لهسهر
بێ- دهقهرموی: كهستان مهئین، لهكاتی نزاو پارانهوهدا، خودایه! ئهگهر خۆت
ئارمزوو دهكهی لێم خۆشبه: خودایه: ئهگهر خۆت ئارمزوودهكهی رحمم
پێ بکه، داواكهتان يهك لایى بکهنهوهو سوور بن لهسهری و بهجهخت داوا
لهخودا بکهو ئهگهر و مهگهر لهدووعا و پارانهوهدا مهکهن، بهئکوو بهبێ
بهندو مهرج و تهعلیق بهشتیکهوه، داواى شت لهخودا بکهن، وهك ئهوه بلێن:
خودایه: لهگوناهمان خۆشبه، زیندوو مان سهلامهتکه، لهمردوو مان خۆشبه،

شیفای نه خوْشمان بده، دل و مال و ولّاتمان ناوهدان بفرموو، چونکه کەس زۆری له سەر خودانییه، تۆ بلّییت و نه لّییت، خودا نه گەر مه یلی له سەر شتی نه بێ نایکا. (تاج/ ۹/ ل ۸۶/ ز ۶۷/ ژ ۱۰ - دمستوو رو یاسای نزاو پارانه وه).

۱۹۸۴ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ فَيَقُولُ قَدْ دَعَرْتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي. (الحديث ۶۳۴۰) (۱۹۸۴):

ئەبو هورەیره -پەزای خۆای ئی بێ- له خۆشه و یسته وه -دروودی خۆای له سەر بێ- دمه فرموی: نزاو پارانه وه و دوعاتان گیراو قبول دهبی، به مه رجی په له په ل نه کهن، وهك نه وه بلّین: من هەر دووعا ده کهم و هەر گیرانه بوو. واته: به رده وام بوون له سەر دووعاو کۆل نه دان له پارانه وه نیشانه ی گیرابوونیه تی. (تاج/ ۹/ ز ۶۷/ ل ۸۶/ ژ ۱۱) + (ریاض/ ۳/ ل ۱۰۷۰/ ز ۲۵۲/ ژ ۴).

نزاى كاتى خه مو خه فته

۱۹۸۵ - عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ عِنْدَ الْكَرْبِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ. (الحديث ۶۳۴۵ أطرافه في: ۶۳۴۶، ۷۴۲۶، ۷۴۳۱) (۱۹۸۵):

ئیبناو عه باس -پەزای خودا له خۆی و باوکی- دمه فرموی: دمستوری پیغه مه ر -دروودی خۆای له سەر بێ- وابوو: له کاتى سه خله تی و دلته نگو مه ینه تدا ده یفه رموو: (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ: خودای

(۱۹۸۴) اخرجه مسلم في الذكر و الدعاء.. باب: بيان انه يستجاب لكم ما لم.. رقم/ ۲۷۲۵.

(۱۹۸۵) اخرجه مسلم في الذكر و الدعاء و التوبة، باب: دعاء الكرب، رقم/ ۲۷۲۰.

بهههق بهس یهزدانی پاکه، که خودایهکی گهوره و خاومن حیلوم
 جهوسه لیه، خودای بهههق همر یهزدانی پاکه، که خاومنی عهرشی مهزنه،
 که تهخت و بارهگای حوکمرانی خویتی، خودای بهههق بهس یهزدانی پاکه،
 که خاومنی یهک بهیهکی گشت ئاسمانهکان و زهمینه، که خاومنی عهرشو
 بارهگای نازداری خودایه). (ریاض/۳ ل/۱۰۷۱ ز/۲۵۲ ژ/۷ = چاپی دووهم
 ل/۳۴۱ ژ/۱۵۰۲ + = تاج/۹ ل/۲۱۴ ز/۷۲ ژ/۱ - نزاکانی مهینه تبار).

چونیتی په ناگرتن به خوا

۱۹۸۶ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَعَوَّذُ مِنْ
 جَهْدِ الْبَلَاءِ. وَدَرَكِ الشَّقَاءِ وَسُوءِ الْقَضَاءِ، وَشَمَائَةِ الْأَعْدَاءِ. (الحديث ۶۳۴۷ طرفه
 فی: ۶۶۱۶) (۱۹۸۶):

ئهبو هورمهیر - رمزای خوای لی بی- همرمووی: یاساو دمستووری پیغه مهر -
 دروودی خوای لهسهر بی- وابوو: ئاوا زورترین کات په نای دهگرت به خودا:
 دهیفه رموو: اللَّهُمَّ إِلَيَّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ وَدَرَكِ الشَّقَاءِ وَسُوءِ الْقَضَاءِ
 وَشَمَائَةِ الْأَعْدَاءِ: خودایه: په نادهگرم بهتو له به لای برسرپو، له توشبوونی
 نه گبه تی و، له یه خه گرتنی چاره رمشی و، له چاره نووسی خراب و،
 له پیخو شبوون و شاده کامیی دوزمنان. (تاج/۹ ل/۲۰۷ ز/۷۱ ژ/۱-ش/ن) +
 (ریاض/۳ ل/۱۰۵۴).

۱۹۸۷ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اللَّهُمَّ فَايَّمَا
 عَبْدٍ مُؤْمِنٍ سَبَّيْتُهُ فَأَجْعَلَ ذَلِكَ لَهُ قُرْبَةً إِلَيْكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. (الحديث ۶۳۶۱) (۱۹۸۷):

(۸۸۱) أخرجه مسلم في الذكر و الدعاء و التوبة، باب: التعوذ من سوء القضاء. رقم/ ۲۷۰۷.

(۸۸۲) أخرجه مسلم في البر و الصلة و الآداب، باب: من لعنه النبي صلى الله عليه وسلم أو

ئەبو ھورەیرە - ڕەزای خوای ئی بێ- ھەرمووی: بەگوێی خۆم ژنەوتەم لەزاری پیرۆزی پیغەمەر - دروودی خوای لەسەر بێ- دمیغەرموو: ئەی خودایە! ھەرموسوئمانی، لەبەر ھەر ھۆی، جەینیکم پێدا، یا نەفرمت و لەعنەتیکم لیکرد، یاھەر ئازاریکی ترم دا، ئەوێ بۆ بکە بەکەفارمتی گوناھ و بەھۆی نزیکبوونەوہ لەخۆت لەروژی قیامەتدا.

١٩٨٨- عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَأْمُرُ بِهَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ: (اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْدَلِ الْعُمُرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا يَغْنِي فِتْنَةَ الدُّجَالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ). (الحديث ٦٣٧٠ أطرافه في: ٢٨٢٢، ٦٣٦٥، ٦٣٧٤، ٦٣٩٠) (١٩٨٨):

سەعدی کوری ئەبو ومقاص - ڕەزای خوای ئی بێ- ھەرمووی: پیغەمەر - دروودی خوای لەسەر بێ- ھەرمانی پێمان دەکرد کەئەم رستەو وشانە لەنزاو پارانەوہماندا بئێین و پەناگیرین بە خوالییان: اللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ، وَ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ، وَ أَعُوذُ بِكَ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرَزَلِ الْعُمُرِ، وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا، وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ: خودایە: پەنا دەگرم بەتۆ لە ڕەزایی و چرووکی و، لەترسنۆکی و لەوێ کە بگەمە تەمەنی کەسیفی، ھەروا پەنا دەگرم بە تۆ لە ئازاوہ گەورمکە جیھان، واتە: لەجەجال، و پەنادەگرم بەتۆ لە سزای گۆڕ.

١٩٨٩- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: (اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ وَالْمَأْثَمِ وَالْمُعْرَمِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّارِ وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْغَنَى وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ

الْفَقْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ اللَّهُمَّ اغْسِلْ عَنِّي خَطَايَايَ بِمَاءِ السَّلْجِ
وَالْبَرَدِ وَتَقَّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا تَقُتُّ الثُّوبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ وَبَاعِذْ بَيْنِي وَبَيْنَ
خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ). (الحديث ٦٣٧٧ سبق طرفه في
رقم/٤٤٧ تجريد = ٨٣٢ فتح الباري = بهرگی/ ١ ل/٤٢٦) (١٩٨٩):

عائشہ - ہرمزای خوائ لی بی- ہرمووی: پیغہمہر - دروودی خوائ لہسہر
بی- دستووری وابوو دمیغہرموو: خودایہ: پنادہگرم بہتو لہتمہئی و
تہودہزلی و، لہتمہنی کہسیفی و ٹیفتادہیی و، لہگوناہباری واتاوانباری و
لہقہرزازی و قہرزکویری و، لہنازاوہ و قہرتہنہی ناوگوڑو، لہسزای گوڑو،
لہگرفتار بوون بہناگری دوزہخو، لہسزای ناگری دوزہخو، لہشہری نازاوہو
ناشووبی دہولہمہندی مائی غہزہب، ہرودہا پنادہگرم بہتو لہگرفتاری
ہہزاری، کہمرؤ تووشی نازاوہ دہکا، پنادہگرم بہتو لہقہرتہنہی ججالہ
کویر، خودایہ: لہباتی من، بہرحمہت و سوز و میہرمبانی خوت گوناہہکانم
بہناوی بہفرو تہرزہ بشورہوہ، وہک چؤن شتی بہناو بہناوی بہفرو تہرزہ
بشوردری، تہواو پاک دہبیتہوہ ناوا، دلہ لہتاوان پاک بکہرہوہ، وہک بلووری
بی گہرد و بلووری پاکی سبی، ہرودہا لہگونہ دوورم بخہرہوہ وہک دووری
خورہلات و خورناوا لہیہکتری. (تاج/ ٩ ز/ ٧١ ل/ ٢٠٨ ز/ ٣ - ش/ د/ ت/ ن -
نہو گوتہ حہدیس یانہی کہ بہکار دہیئرین بؤ پہناگرتن بہخودای گہورہ).

نزای کۆکیر = جوامع الدعاء

١٩٩٠- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ أَكْثَرُ دُعَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ. (الحديث ٦٣٩٩ طرفه في ٦٣٩٨) (١٩٩٠):

١٩٩١- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَدْعُو (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي وَمَا أَلْتَّ أَغْلَمُ بِهِ مِنِّي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي هَزْلِي وَجِدِّي وَخَطَايَايَ وَعَمْدِي وَكُلُّ ذَلِكَ عِنْدِي). (الحديث ٦٣٨٩ - سبق طرفه في: ١٦٤١ تجريد = ٤٥٢٢ فتح = بهرگی/٤ ل/٤٨ لهوی رابورد) (١٩٩١):

ئەبو موسای ئەشعەری -هزای خوای ئی بئ- هەرمووی: پێغه مەر-دروودی خوای لەسەر بئ- گەلێ جار ئەم نزایە دەکرد، دەیفەرموو: اللّهم اغفر لی خطیئتی وجہلی، وإسرافی فی أمری، وما ألت أغلم به منی، اللّهم اغفر لی هزلی وجدی، وخطایای، وعمدی، وکل ذلك عیندی: ئەی پەرودەگارم: خۆشەبیەم، خۆشە لە تاوانەم، لە نادانی و نەقامیم، لە زیادەڕەوی و پێلێهەلپینم لە هەموو کاریکە، لەوێ کەتۆ خۆت باشتی دەزانی لەمن، خودایە: تاوانەکانم هەموو بپۆشە، چ بەعەمد و ئەنقەست بن، چ بە نەزانی بن، چ بە گالته وەبن، وە ئەم جوړە تاوانەشم هەموو هەن. (تاج/ ٩ ل/ ١٩٥ ز/ ٧٠ ز/ ٣ - نزای پڕواتا).

١٩٩٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ قَالَ (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ كَانَتْ لَهُ عِشْرَتُ رِقَابٍ وَكُتِبَ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ وَمُحِيتَ عَنْهُ مِائَةُ سَيِّئَةٍ وَكَانَتْ لَهُ حِرْزًا مِنَ الشَّيْطَانِ يَوْمَهُ ذَلِكَ حَتَّى يُمْسِيَ وَلَمْ

(١٩٩٠) و أخرجه مسلم من طريق اسماعيل بن عليّة عن عبد العزيز (فتح الباري - ج/ ١٢

ص/ ٤٨٧ شرح الحديث ٦٣٨٩) - المترجم-

(١٩٩١) أخرجه مسلم في الذكر و الدعاء و التوبة، باب/ التعوذ من شر ما عمل، رقم/ ٢٧١٩.

يَأْتِ أَحَدٌ بِأَفْضَلٍ مِمَّا جَاءَ إِلَّا رَجُلٌ عَمِلَ أَكْثَرَ مِنْهُ. (الحديث ۶۴۰۳ طرفه في: ۳۲۹۳) (۱۹۹۲):

ئەبو ھورەیرە -رمزای خوای لی بی- ھەرمووی: پێغەمەر -دروودی خوای لەسەر بی- ھەرمووی: ھەرکەسێ ھەر پۆژی سەد جار بلی: (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَخَدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) ھەرخودا خودایەو بەس، ھاوبەشی نییە، مۆلک و پاشایی و سوپاس ھەر بۆخۆیەتی، وەخودا تەوانای ھەموو شتیکی ھەیە، ھەرکەسێ ھەر پۆژی سەدجار ئەم یادە پیرۆزە بلی، خیری ئازادکردنی دە بەندە (کۆیلە) ی ھەیە، وەسەد چاکە ی تریشی بۆ دەنوسری، وە سەد خراپەیشی لی دەکوژی تەو، وە ئەو پۆزەیش ھەتا ئیوارێ ئەو زیکرە دەبی بەپەرژین و پەنا بۆی و دەپاریژی لەشەیتان وە کەسیش ئەو پۆزە کردەوێ باشتی نەھیناوە بۆ دیوانی خودا، مەگەر کەسێ کەلەو یادو زیکرە ی زیاتر کردبێ!.

۱۹۹۳- عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ، وَابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَا فِي هَذَا الْحَدِيثِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ قَالَ عَشْرًا كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ. (الحديث ۶۴۰۴) (۱۹۹۳):

ئەبو ئەیووبی ئەنصارێ و ئیبنو مەسعوود -رمزای خودایان لی بی- ھەرموویان لەم فورموودەیدەدا، پێغەمەر -دروودی خوای لەسەر بی- ھەرمووی (کەسێ دەجار لەم زیکرە بلی وە کەسێ وایە کە گەردنی کۆیلە یەکی لەکوژی دیلی و بەندەیی ئازادکردبێ، کەئەو کۆیلە یە لەبەنەرتدا لەنەوێ حەزەرتی ئیسماعیل باپەرەگەورە ی پێغەمەر بی، دیارە کە ئازادکردنی کۆیلە ی وا

(۱۹۹۲) أخرجه مسلم في الذكر و الدعاء و التوبة، باب: فضل التهليل و التسبيح و الدعاء،

رقم: ۲۶۹۱.

(۱۹۹۳) أخرجه مسلم في الذكر و الدعاء و التوبة، باب: فضل التهليل و التسبيح و الدعاء،

رقم: ۲۶۹۳.

که له نه وهی ئیسماعیل پیغه مهر بێ - دروودی خوای له سهر بێ - خیری زیاتره، له نازاد کردنی کۆیلهی ناسایی.

١٩٩٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ قَالَ (سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ) فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ. (الحديث ٦٤٠٥) (١٩٩٤):

ئه بو هورمهیره - پرمزای خوای ئی بێ - فهرمووی: خۆشه ویست - دروودی خوای له سهر بێ - دمفه رمووی: هه رکه سی، هه ر رۆژی، سه د جار بلی: (سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ) پاک و پیرۆزی و بێ گهردی له هه موو نه نگ و که م و کورپییه ک و سوپاس و ستایش، هه ر بۆیه زدانی پاکه، هه رکه سی، هه ر رۆژی سه د جار ئه م یاده بلی، گونا ه و تاوانه کانی ئی هه ل دهره م، با به وینه ی که فی دهریاش گونا ه ی زۆربین. (ریاض ٣/ ل ١٠٤١/ ز ٢٤٨/ ژ ١ - باسی ویرد خویندنی به یانیان و ئیواران = چاپی دووه م ل ٣٠٨/ ژ ١/ ١٤٥١).

روونکردنه وه:

زاناکان دمفه رموون: مه به ست له وتاوان و گونا هانه ی که خودای گه و ره به هۆی گوتن و کردنی ئه م جوړه زیکرو و پیردانه وه، له به نده دمیانسپێته وه، ئه م جوړه گونا ه و تاوانه یه که په یوه مندیان به مافی خودا وه هه بێ، نه ک گونا ه ی که په یوه مندی به مافی به نده وه هه بێ. وه کی تریش به ئه زموون دمرکه وتوو ه که سانی که خوو بگرن به خواپه رستی و زیکرو یادکردنی خودا وه، به تایبه تی ئه م جوړه یاده پیرۆزانه، دوورترین که سن له گونا ه و نافه رمانی خودا، هه روا و به به رچاوه و به ته جره به و ئه زموون دمرکه وتوو ه که درۆزن و بیاو خراپ و دزو حیزو خوینپێژ و خراپه کاریش دوورترین که سن له یادو

زیکری خوا بہ تائبہ تی لہ کردنی ئەم جوړہ زیکرہ تائبہ تیانیہ، کابرای
زورداری ملهور، نہک ہمر ئەم زیکرانہ ناکا بہ لکوو گالتهیشی پی دی، مہگہر
کەسێ کہ خودا ہیدایہ تی بداو تہوبہی راستیی بکا، ئەوانہش بہ خوا زور
کەمن، چونکہ بہ راستی گوناه و تاوانی زور بہرہبەرہ وادل و دہروونی مروّف
رہق و رہش دہکەن، ہەتا لووتیان نہ تہق بہ بہرہدی ئەلحەد و گورپچەدا
سەرہووش خویان نایہ نہوہ!

زورمان دی، کەلہگەل ئیمەدا فہق بوون، نوپژکارو باشکار بوون، بہ لّام
بہبەرہ تیکہ لاوی دنیا بوون، گوناه و تاوان دلّ رہش و رہق کردن، وەک گہرہ
لوولّ فنگلاشکەپی لوول بدا، ناوا لافاوی گوناه و تاوان راپیچی کردن، ہەتا
فریای شایہ تمنانی سەرہمەرگ نہکەوتن، بہ دەم سەرخووشی و بہ دہمەستی یہوہ
گیانیان دەرچوو!

گەورہیی یادی خوا

۱۹۹۵- عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ وَالَّذِي لَا يَذْكُرُ رَبَّهُ مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ. (الحديث
: ٦٤٠٧) (١٩٩٥):

ئەبو موسا -رەزای خوا ی بئ- فەرمووی: پێغەمەر -دروودی خوا ی
لەسەر بئ- دەرہرموئ: وینە ی کەسێ کە زیکر و یاد ی خودا بکا، وەک مروّف ی
زیندو وایہ، وینە ی کەسێ کە زیکر و یاد ی خودا نہکا، وەک مروّف ی مردو و
وايہ. (تاج/ ۹ ل/ ۱۴۱ ز/ ۵۸ ز/ ۳ - باسی گەورہیی یاد و زیکری خودا).

۱۹۹۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: إِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً يَطُوفُونَ فِي الطُّرُقِ يَلْتَمِسُونَ أَهْلَ الذِّكْرِ فَإِذَا وَجَدُوا قَوْمًا

يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَنَادُوا هَلُمُّوا إِلَى حَاجَتِكُمْ قَالَ فَيَحْفُلُهُمْ بِأَجْحَتِهِمْ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا
 قَالَ فَيَسْأَلُهُمْ رَبُّهُمْ وَهُوَ أَغْلَمُ مِنْهُمْ مَا يَقُولُ عِبَادِي؟ قَالُوا يَقُولُونَ يُسَبِّحُونَكَ
 وَيُكَبِّرُونَكَ وَيُحَمِّدُونَكَ وَيُمَجِّدُونَكَ قَالَ فَيَقُولُ هَلْ رَأَوْنِي؟ قَالَ فَيَقُولُونَ لَا وَاللَّهِ مَا
 رَأَوْكَ قَالَ فَيَقُولُ وَكَيْفَ لَوْ رَأَوْنِي؟ قَالَ يَقُولُونَ: لَوْ رَأَوْكَ كَانُوا أَشَدَّ لَكَ عِبَادَةً
 وَأَشَدَّ لَكَ تَمَجُّدًا وَتَحْمِيدًا وَأَكْثَرَ لَكَ تَسْبِيحًا قَالَ يَقُولُ فَمَا يَسْأَلُونِي؟ قَالَ
 يَسْأَلُونَكَ الْجَنَّةَ قَالَ يَقُولُ وَهَلْ رَأَوْهَا؟ قَالَ يَقُولُونَ لَا وَاللَّهِ يَا رَبِّ مَا رَأَوْهَا قَالَ
 يَقُولُ فَكَيْفَ لَوْ أَلْهَمَ رَأَوْهَا؟ قَالَ يَقُولُونَ لَوْ أَلْهَمَ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ عَلَيْهَا حِرْصًا
 وَأَشَدَّ لَهَا طَلَبًا وَأَعْظَمَ فِيهَا رَغْبَةً قَالَ فَمِمَّ يَتَعَوَّدُونَ؟ قَالَ يَقُولُونَ مِنَ النَّارِ قَالَ يَقُولُ
 وَهَلْ رَأَوْهَا؟ قَالَ يَقُولُونَ لَا وَاللَّهِ يَا رَبِّ مَا رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُ فَكَيْفَ لَوْ رَأَوْهَا؟ قَالَ
 يَقُولُونَ لَوْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ مِنْهَا فِرَارًا وَأَشَدَّ لَهَا مَخَافَةً قَالَ فَيَقُولُ فَأَشْهَدُكُمْ أَنِّي
 قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ قَالَ يَقُولُ مُلْكٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ فِيهِمْ فُلَانٌ لَيْسَ مِنْهُمْ إِمَّا جَاءَ لِحَاجَةٍ
 قَالَ هُمْ الْجُلَسَاءُ لَا يَشْتَقِي بِهِمْ جَلِيسُهُمْ. (الحديث ٦٤٠٨) (١٩٩٦):

نه‌بو هورمديره -پره‌زای خوای لی بی- فه‌رمووی: خو‌شه‌ویست -دروودی
 خوای له‌سهر بی- فه‌رمووی: خودای گه‌وره چه‌شنه فریشته‌یه‌کی تایبه‌تی
 هه‌یه، ئیشیان ئه‌وه‌یه به‌ری و بانا ده‌سوورپینه‌وه‌و به‌شوین ئه‌هلی زی‌کردا
 ده‌گه‌رپین، جا هه‌رکاتێ دییان که‌وا کۆمه‌لێ یادی خودا ده‌که‌ن و کۆری
 زی‌کریان‌ت دابه‌ستوو، هاو له‌یه‌کتری ده‌که‌ن و به‌یه‌کتر ده‌لین؛ و‌مرن به‌لای
 کاری خۆتانه‌وه، ئه‌مه ئه‌وه‌یه که ئیوه‌ بۆی ده‌گه‌رپین. فه‌رمووی: ئیت‌ر که‌ئه‌که
 ده‌که‌ن له‌ده‌وریان و هه‌تا ئاسمانی خو‌ارو به‌بال ده‌خولپینه‌وه، به‌ده‌وریاندا، جا
 په‌روه‌ردگاریان لییان ده‌پرسی (هه‌رچه‌ن خۆی با‌ش‌تر حاله‌که‌ ده‌زانێ)،
 ده‌فه‌رمووی: ئه‌م به‌ندان‌ه‌ی من ده‌لین چی؟ فه‌رمووی -دروودی خوای له‌سهر
 بی- فریشته‌کان ده‌فه‌رموون: (سبحان الله) ده‌که‌ن و تۆبه‌پاک و پی‌رو‌ز و
 بی‌خه‌وش ده‌زانن و (الله اکبر) ده‌که‌ن و خودای خۆیان به‌گه‌وره ده‌گرن و (الحمد

لله) دهكهن و سوپاسی تۆدهكهن و بههه موو جۆری بهشان و شكۆی تۆدا هه
دهدن، جا دمفهرموئ: ئایا ئه مانه منیان بینیه؟ دمفهرموون: نه به خوا نه تیان
دیوه، جا دمفهرموئ: ئه ی نه گهر بم بینن چۆنه؟ فهرمووی -دروودی خوی
له سه ر بئ- دمفهرموون: نه گهر بتبینن باشتر بهنده ییت دهكهن و باشتر
سوپاس و ستایش و باسی گه وره ییت دهكهن و، پتر ته سبیحات دهكهن و، زیاتر
باسی بئ خه وشیت دهكهن، جا خودا دمفهرموئ: ئه ی باشه داوای چیم
لئدهكهن؟ فهرمووی -دروودی خوی له سه ر بئ- دمفهرموون: داوای بههه شت
لئدهكهن. فهرمووی -دروودی خوی له سه ر بئ- دمفهرموئ: ئایا دیویانه؟
فهرمووی -دروودی خوی له سه ر بئ- دمفهرموون: نه به خودا ئه ی خودایه!
نه یان دیوه. فهرمووی -دروودی خوی له سه ر بئ- دمفهرموئ: ئه ی نه گهر
ببینن چۆنه؟ فهرمووی -دروودی خوی له سه ر بئ- دمفهرموون: نه گهر
ببینن باشتر سوور ده بن، له سه ری و باشتر هه لپه ی بۆدهكهن و زیاتر هه زی
لئدهكهن، دمفهرموئ: ئه ی له چی دمه ترسن و خۆیانی ئی ده پاریزن؟ فهرمووی:
دمفهرموون: له ناگر دمه ترسن و په نا ده گرن به خودا لئی. فهرمووی: دمفهرموئ:
ئایا ناگریان دیوه؟ فهرمووی -دروودی خوی له سه ر بئ- دمفهرموون:
نه به خودا نه یان دیوه، دمفهرموئ: ئه ی نه گهر ببیینن چۆنه؟ فهرمووی:
دمفهرموون: نه گهر ببیینن زیاتر له دهستی هه ل دین و باشتر کۆی لئدهكهنه وه.
فهرمووی: ئه و جا دمفهرموئ: ده ئیوه به شایهت بن ئه و من لئیان خۆش بووم،
جا فره شته یی له فره شته کان ده ئی: کابرایه کیان له ناو دایه له وان نییه،
پیاویکی خراپه، بۆ زیکری خودا نه هاته بوو؟ دمفهرموئ: کۆمه ئی کۆری و،
هوانیشینیان له بهر خاتری ئه وان له به ده ختی رزگاری ده بی و به هۆی
ئه وانه وه ئه ویش خۆش به خت ده بی! (ریاض/ ۳ ل/ ۱۰۳۳ ز/ ۲۴۷ ز/ ۱/ = چاپی
دووهم ل/ ۳۰۰ ز/ ۱۴۴۷ - ش- باسی بههره و خیری کۆری زیکر.. + تاج/ ۹ ل-
۱۳۸ ز/ ۵۸ ز/ ۲- ش/ ته باسی گه وره یی یادو زیکری خودا).

پایانی - الخاتمة

ماموستای عهسقه لانی - په حمه تی خودای لی بځ - دمفه رموی: نامه ی نزاو دووعا، سهدو چل و پینچ فهرمووده ی بهرزه وه گراوی واتیادا، چل و په کیان بی رشتنه، واته: معلقن، و نه وانی تریان په یوه ستن - موصولن، دووباره گانیان سهدو بیستو په ک فهرموودنه، پوخته که یان (۱۴۵ - ۱۲۱ = ۲۴) دهکاته بیست و چوار فهرمووده. موسلیمیش نه م پوخته په ی ته خریج کردووه وهک بوخاری، بیجگه له مانه یان که ههشت فهرموودنه:

۱. فهرمووده ی شداد (سید الاستغفار = ژماره/۱۹۷۶ ته جرید = ۶۳۰۶ فتح الباری).

۲. فهرمووده ی نه بوهورمیره: (فی عدد الاستغفار کل یوم = ژماره = ۱۹۷۷ ته جرید = ۶۳۰۷ فتح الباری).

۳. فهرمووده ی حوزه یفه: فی القول عند النوم = ژماره/۱۹۷۹ ته جرید = ۶۳۱۴.

۴. فهرمووده ی نه بو زمر: اللهم باسمک أموت و أحیا. = ۶۳۲۵ فتح الباری.

۵. فهرمووده ی: صلوا کما صلینا وجاهدوا کما جاهدنا... = ژماره/۶۳۲۹ فتح الباری/ریوایه ته که ی نه بودمرداء و بهس.

۶. فهرمووده ی ئیبنوعه باس: فی اجتناب السجع = رقم/۶۳۳۷ فتح الباری.

۷. فهرمووده ی جابر له باره ی استخاروه = رقم/۶۳۸۲ فتح الباری.

۸. فهرمووده ی نه بو نه ییوبی نه نصاری: من قال عشرا کان کمن اعتق... رقم/۱۹۹۳ تجرید/۶۴۰۴ فتح الباری.

ههروه ها عهسقه لانی دمفه رموی: نو بیستراو - اثری صه حابه و تابعینیشی واتیادا.

بسم الله الرحمن الرحيم

٨٤- نامه‌ی دلنه رمکاره کان

کتاب الرقاق

١٩٩٧- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ الصَّحَّةُ وَالْفَرَاغُ. (الحديث ٦٤١٢) (١٩٩٧):

ئيبنو عبباس -رمزای خوای لی بی- له خوْشه ویسته وه -دروودی خوای له سهر بی- دمفه رموی: دوو بههری گه وره و گرانبه ها ههن، زورک هس لهو دوو بههریه دا بهه له دا چوون و ههرزان فروشیان کردوون، وهک کهسی له سه و دایه کا تی بشکی ناوا، یه که میان له شساخی و تهن دروستییه، دووهمیان دمست به تالئییه، کهسی له شی ساخ بی و دمستی به تال بی و، تی نه کوشی بو رمزای خودا، بو سوودی ههر دوو جیهان، نه وه نه و دوو نیعمه ته ی تالان فروش کردووه! (تاج/ل ٢٨٦ ز ٩٤/٢ + ریاچ/١ ل ١٠٦ ز ١١/٣ ز ٩٧).

١٩٩٨- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَنْكِبِي فَقَالَ كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ غَابِرٌ سَبِيلٍ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ وَخُذْ مِنْ صِحِّكَ لِمَرَضِكَ وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ. (الحديث ٦٤١٦) (١٩٩٨):

ئيبنو عومهر -رمزای خوادایان لی بی- فه رموی: پیغه مههر -دروودی خوای له سهر بی- سه شانی گرتهم و فه رموی: له م جیهانه دا خو ت به نه اواره دابنی،

(١٩٩٧) قال الإمام النووي في رياض الصالحين: (رواه البخاري). -الترجم-

(١٩٩٨) لم يوافقه مسلم على تخريج حديث ابن عمر: (كن في الدنيا كأنك غريب.. فتج

یاخوت بهر پیوار و رفته‌نی بزانه! به لک‌وو له‌وه پتریش، وای دانی که مردووی ناو گورستانی، که‌واته: له‌م کاروانسه‌رایه‌دا پستی لئ مه‌که‌ره‌وه‌و به‌مالی خوئی مه‌زانه! ئیبنو عومەر -ر‌مزای خوادایان لئ بی- خوئی دمیضه‌رموو: ئیواری به‌ته‌مای به‌یانی مه‌به، به‌یانی به‌ته‌مای ئیواری مه‌به، کاتی له‌شت ساخه هه‌ول بده بۆکاتی نه‌ساغیت، ژیانته به‌هه‌ل بزانه‌و، هه‌ول و کوشی تیابده بۆ پاش مردنت. (تاج/ ۹/ ل ۲۸۶ ز ۹۴/ ۱/ ریاض/ ۲/ ل ۵۲ ز ۵۵/ ذ/ ۴۷۱/۵).

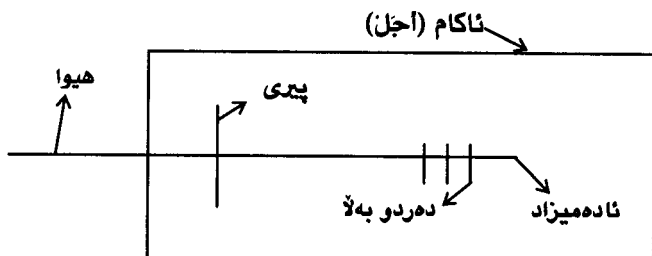
۱۹۹۹ - ۵۹۳۸ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ خَطَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطًّا مُرَبَّعًا وَخَطَّ خَطًّا فِي الْوَسَطِ خَارِجًا مِنْهُ وَخَطَّ خَطًّا صِغَارًا إِلَى هَذَا الَّذِي فِي الْوَسَطِ مِنْ جَانِبِهِ الَّذِي فِي الْوَسَطِ وَقَالَ هَذَا الْإِنْسَانُ وَهَذَا أَجَلُهُ مُحِيطٌ بِهِ أَوْ قَدْ أَحَاطَ بِهِ وَهَذَا الَّذِي هُوَ خَارِجٌ أَمَلُهُ وَهَذِهِ الْخُطُطُ الصِّغَارُ الْأَعْرَاضُ فَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذَا نَهَشَهُ هَذَا وَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذَا نَهَشَهُ هَذَا. (الحديث ۶۴۱۷) (۱۹۹۹):

عەبدوللای کورێ مەسعوود -ر‌مزای خوای لئ بی- هه‌رمووی: پێغه‌مه‌ر - دروودی خوای له‌سه‌ر بی- خه‌تیکی چوار گۆشه‌ی کیشاو، له‌ ناوئه‌وخه‌ته‌ چوارگۆشه‌یه‌وه، خه‌تیکی تری درێژی ر‌کیشا هه‌تا دمه‌ره‌وه، نه‌نجا له‌دیوی ناوه‌وه، چه‌ند خه‌تیکی تری وردی له‌سه‌ر خه‌ته‌که‌ی ناوه‌وه کیشا، نه‌وجا فه‌رمووی -دروودی خوای له‌سه‌ر بی- ئه‌مه‌ وێنه‌ی مرۆڤو هیوایه‌تی، ئه‌م خه‌ته‌یان که‌وا له‌ناو خه‌ته‌ چوارگۆشه‌که‌دا و خه‌ته‌ ورده‌کانی واله‌سه‌ر، ئه‌مه‌یان وێنه‌ی ئاده‌میزاده‌و، ئه‌م خه‌ته‌ چوار گۆشه‌شیان وێنه‌ی ئاکامه‌که‌یه‌تی، ئه‌وه‌تانی به‌ری لئ پ‌یوه‌ته‌وه‌و له‌هه‌ر چوارلاوه‌ ئاب‌ل‌و‌قه‌ی داوه‌، یا فه‌رمووی: که‌مارۆی داوه‌ ده‌وری گرت‌وه‌وه، ئه‌م خه‌ته‌شیان که‌ در‌چ‌ووه‌ته‌ دمه‌ره‌وه‌ هیواکه‌یه‌تی، ئه‌م خه‌ت و کێر‌کێره‌ وردیلانه‌یش دمه‌ردو به‌لاو مه‌ینه‌تن، گریمان ئه‌گه‌ر له‌هه‌ندی له‌م دمه‌ردو ئازارانه‌یش قوتاری بوو له‌هه‌ندی تریان

(۱۹۹۹) لم یوافقہ مسلم علی تخریج حدیث ابن مسعود فی الخط المربع طبعۃ جدیدۃ: فتح

قوتاری نابی، سهرنجام پیش نهودی که بگات به ناواتی خوئی، یه کی لهم دهر دو به لایانه وهك مار دهیگه زئی. (تاج/ ۹ ل/ ۲۰۴ ز/ ۹۷-باسی: زینهار: خۆتان بپاریزن چاو برسیتی و هیوای دوو رو درێژی + ریاض/ ۲ ل/ ۱۳۴ ز/ ۶۵ ژماره/ ۵۷۷/۴ - باسی بیرگردنه وه له مردن و هیواگورتی).

ئهم شكله ئهو وینهیه:

بهه بۆنهیه وه بهنده گووتومه:

بهقه د نوو حیش بژی رۆژن تهسهن ههردیتنه کووتایی

دهبن شینس له بۆ بکری نهوهس که بۆس کرا شایس

ههتا دهکری بکهن چاکه و مهکهن کارن خراپ دهچن

تکام لیتان بههیچ جوړن بهژینس وامهبن بایس

۲۰۰ - عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ خَطَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُطْرًا فَقَالَ هَذَا الْأَمَلُ وَهَذَا أَجَلُهُ فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ جَاءَهُ الْخَطُّ الْأَقْرَبُ. (الحديث ۶۴۱۸) (۲۰۰):

ئهنهسی کوپی مالیک -رمزای خوای لی بی- ههرمووی: خو شه ویست - دروودی خوای له سهه بی- چهند خه تیکی کیشا، ههرمووی: ئهم یه که یان ئاده میزادمو، ئهمه شیان هیواو ناواته که یه تیو، ئهمه شیان ناکامه که یه تی،

له وکاته دا که تاوا خه ریکه و هه رساته ی له سه ر باریکه و، به دوا ی هیوا ی دووردو در یژدا ویله، له پر خه ته نزیکه که یان ده گاته سه ری و مردن پری پیاده کاو یه خه ی پی ده گری و ده مری. (ریاض/ ۲ ل ۱۳۴ ز ۶۵ ز ۵۷۶/۳).

۲۰۰۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَعَذَرَ اللَّهُ إِلَيَّ أَمْرِي أَخْرَأَجَلُهُ حَتَّى بَلَغَهُ سِتِّينَ سَنَةً. (الحديث ۶۴۱۹) (۲۰۰۱):

ئه بو هورهیره - په زای خوا ی لی بی- له خوشه و یسته وه - دروودی خوا ی له سه ر بی- ده فه رموی: ئه وکه سه ی که خودا ئاکامی دوا بخا، هه تا ته مه نی ده گاته شه ست سا ل، ئیتر ئه وه خودا بیانووی بر یوه و به هانه ی ئه وه ی نه ما وه، که بل ی: ئه گه ر ته مه ن به به ریه وه هه بی، فه رمانه کانی خودا به حی ده هی نه م و ته وه به ده کم. (تاج/ ۹ ل ۳۰۶).

۲۰۰۲- وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يَزَالُ قَلْبُ الْكَبِيرِ شَابًا فِي اثْنَتَيْنِ فِي حُبِّ الدُّنْيَا وَطُولِ الْأَمَلِ. (الحديث ۶۴۲۰) (۲۰۰۲):

د یسان فه رمووی: خوشه و یست - دروودی خوا ی له سه ر بی- فه رمووی: ئاده می زاد هه تا پیر تر ببی ئه م دوو په وشته ی تیادا گه نه جتر ده بیت ه وه: خوشه و یستی جیهان و هیوا ی دوو رو در یژ. (تاج/ ۹ ل ۹۷ ز ۳۰۳ ل ۲/).

۲۰۰۳- عَنْ عِثْبَانَ بْنِ مَالِكٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَنْ يُرَافِيَ عَبْدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُولُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَنْتَفِي بِهِ وَجْهَ

(۲۰۰۱) لم يوافقه مسلم على تخريج حديث أبي هريرة: (اعذر الله إني أمرى) (فتح/ ۱۳)

الترجم-

ص/ ۳۱۰ - خاتمة كتاب الرفاق).

(۲۰۰۲) أخرجه مسلم في الزكاة، باب: كراهة الحرص على الدنيا رقم: ۱۰۴۶.

اللَّهُ إِلَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ. (الحديث ٦٤٢٣ طرفه في رقم: ٣٩ تجريد= ٤٢
فتح= بهرگی/ ١ ل/ ٥٩) (٢٠٠٣):

عبتبانى كورى مالىكى نه نصارى - رهاى خواى لى بى- فهرموى:
خوشهويست - درووى خواى لهسر بى- فهرموى: ههريهندهيى لهروزي
قيامهتدا، كهدي بؤ ديوانى خودا، لهگهل خوى وشهى پيروزي (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)
بهينى، وه لهگوتنى نهو وشهيه، مهبهستى رهاى خوداى گهوره بووبى،
مسوگهر كه خودا ناگري دوزهخي لى حهرام دهكا).

٢٠٠٤- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَالَ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى مَا لِعِبْدِي الْمُؤْمِنِ عِنْدِي جَزَاءٌ إِذَا قَبَضْتُ صَفِيَّهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا
ثُمَّ احْتَسَبَهُ إِلَّا الْجَنَّةَ. (الحديث ٦٤٢٤) (٢٠٠٤):

نهبو هوريره- رهاى خوداى لى بى- لهخوشهويستهوه، دمهفرموى - درووى
خواى لهسر بى- (خوداى گهوره دمهفرموى: كاتى لهبهندهى موسولمانى خوم،
خوشهويستهكهبي لى دمهسنمهوهو گيانى دهكيشم، وهك منالو براو
خوشهويستى ترى مروف، كه نههم جوړه كهسانه بهسروشت لهجيهانا لهلاى
مروف زور خوشهويستن، نهويش نارامو سهبر لهسر نههم كوستانهوتنه بگريو
ناسوپاسى و ناشوكري لهسر نهكاو، بيكا به تويشووى قيامهتى، نهوه
لهپاداشتى نهوهدا بهههشتى ددهمى). (رياض/ ١ ز: ٢ ل- ٥٤ زماره
فهرمووده: ٣٢/٨).

٢٠٠٥- عَنْ مِرْدَاسٍ الْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَذْهَبُ الصَّالِحُونَ الْأَوَّلُ فَالْأَوَّلُ وَيَبْقَى خُفَالَةٌ كَخُفَالَةِ الشَّعِيرِ أَوْ التَّمْرِ لَا يُبَالِيَهُمُ اللَّهُ بِالَّة. (الحديث ٦٤٣٤ طرفه في: ٤١٥٦) (٢٠٠٥):

ميرداس نه سلهمی - رمزای خوای لی بی- له خو شه ویسته وه - دروودی خوای له سهر بی- دمفه رموی: (پیاو چاکان یهک له شوینی یهک بهرودوا له دنیا دمردده چن، تاده مینیتته وه خویری و سهر سه رییه کان، که وهک سهر کوزمری خهرمانی جو وان، یافه رموی: که وهک بنبیزنگو و بنبؤل و بووچه لی خورما وان، یهک تو سقال چیه خودای که و ره دمربه ستیان نایهت و گوئیان پی نادات!). (تاج/ ٩ ل- ٣١ ز: ٩٨ ژماره: ٦- باسی بههری هه ژاری و هه ژاران) + (ریاض/ ٤ ز: ٣٧٠ ژ: ١٨٢٨/٢١).

روونکردنه وه:

١- میرداسی کوری مالیکی نهل- نه سلهمی، له کومه لهی پهیمانی بهیهه تول شه جهریه، له نه نجاما له کوفه نیسته حی بوو، و مبه خه لکی نهوی دادهنرا، یهک فهرمودهی ههیه که نه فهرموده دهی ئیرهیه، قه یسی کوری نهبو حازم له وه وه گپراویه ته وه).

٢- به پیی فهرمایشتی شهرحه کان، نه فهرموده دهیه به لگهیه له سهر نه وه، که یهک له مهرجه کانی هاتنی قیامهت و نیشانه کانی نه وهیه: پیاو چاک نامینن، دهمیننه وه خراپ و گهندو بیسه کان، بهره بهره وهک کهرو گاو ناژه لیان لی دی، به بهرچاوی یه که وه له یه کتر هه لدین!

(٢٠٠٥) لم یوافقه مسلم علی تخريج حديث مرداس: یذهب الصالحون الأول ... راجع

٢٠٠٦- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَوْ كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَادِيَانِ مِنْ مَالٍ لَابْتَغَى ثَالِثًا وَلَا يَمْلَأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ وَيَتَوَبُّ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ. (الحديث ٦٤٣٨) (٢٠٠٦):

ئيبنو عبباس- رمزای خودا له خوئی و بابی- فهرمووی به گوئی خوُم له زاری پیرۆزی خوُشه ویستم ژنهوت دیفه رموو؛ ئەم ئادەمیزادە ئەوەندە چاوچنۆک و بەتەماعە، بەهیج شتێ تێرناخواو چاوی تێرنابی، گریمان پربەشیوی زێری هەبی، حەز دەکا بیکا بە دووشیو، پڕ بە دووشیو سامان و زێری هەبی حەز دەکا کە بیکا بەسێ شیو، وەههروهها هەتا پتری هەبی هەول و هەلپە بۆ پتر دەکا!! ئیتەر مەگەر گل چاوی ئادەمیزاد پربکا. ئادەمیزاد مەگەر بەگلی گۆر تێربخوا، مەگەر بەمردن تەماعی نەمیئێ، هەرکەسییکیش لەهەر گوناھێ تەوبە بکا -وێک ئەوە تەوبە لەچاوچنۆکە بکا- خودا تەوبە ی گێرا دەکاو، پەشیمانی لەهەموو کەسێ قەبوولە. (ریاض ١/ ٤٤/ ل ٣/ ز ٢٣/ ١١/ + تاج ٩/ ل ٢٩١/ ز ٩٤/ ز ١٤).

٢٠٠٧- عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّكُمْ مَالٌ وَارِثُهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ مَالِهِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا مِنَّا أَحَدٌ إِلَّا مَالُهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ قَالَ فَإِنَّ مَالَهُ مَا قَدَّمَ وَمَالٌ وَارِثُهُ مَا أَخَّرَ. (الحديث ٦٤٤٢) (٢٠٠٧):

عەبدوللای گۆری مەسعوود- پەزای خوا ی بی- فهرمووی: پێغه مەر - دروودی خوا ی لەسەر بی- فهرمووی: کامتان مائی میراتبەرەکی لەمائی خوئی خوُشتر دەوی؟ عەرزیا ن کرد: قوربا ن! هەموومان مائی خوُمانمان خوُشتر دەوی لەمائی میراتبەرەکانمان، فهرمووی -دروودی خوا ی لەسەر بی- : دەبزانی مائی ئادەمیزاد ئەوە مائە یەتی کە لەپێشخوێوە دەتێ دەکاو، پەوانە ی دەکا بۆ ئەو

(٢٠٠٦) أخرجه مسلم في الزكاة، باب: لو أن لابن آدم واديين لابتغى ثالثا ... رقم/١٠٤٩.

(٢٠٠٧) قال النووي في رياض الصالحين، في نهاية هذا الحديث: (رواه البخاري). ويعني ذلك

جیہانی، مالی میراث بہرہ گانیسی نہ وہ یہ کہ بہ چنگہ کپڑا ہر کوئی دہکاتہ وہ،
 ہتا لہ پر خوی دہمری و مالہ کہی لہ پاشی بہ جی دہمینی و دہبی بہ ہی
 کہ لہ پوور گرہ گانی! (تاج/ ۹/ ل ۲۹۴/ ز ۹۴/ ز ۲۰/) + (ریاض/ ۲/ ز ۶/ ل ۱۰۸/ ز ۵۴۵/ ۲/ - باسی سہ خاومت و بہ خشینہ وہ...).

۲۰۰۸ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
 إِنْ كُنْتُ لَأَعْتَمِدَ بِكَفِّي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْجُوعِ وَإِنْ كُنْتُ لَأَشُدُّ الْحَجَرَ عَلَى بَطْنِي
 مِنَ الْجُوعِ وَلَقَدْ قَعَدْتُ يَوْمًا عَلَى طَرِيقِهِمُ الَّذِي يَخْرُجُونَ مِنْهُ فَمَرَّ أَبُو بَكْرٍ فَسَأَلْتُهُ
 عَنْ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ مَا سَأَلْتُهُ إِلَّا لِيُشْبِعَنِي فَمَرَّ وَلَمْ يَفْعَلْ ثُمَّ مَرَّ بِي عُمَرُ فَسَأَلْتُهُ
 عَنْ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ مَا سَأَلْتُهُ إِلَّا لِيُشْبِعَنِي فَمَرَّ فَلَمْ يَفْعَلْ ثُمَّ مَرَّ بِي أَبُو الْقَاسِمِ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَبَسَّمَ حِينَ رَأَانِي وَعَرَفَ مَا فِي نَفْسِي وَمَا فِي وَجْهِهِ ثُمَّ قَالَ
 يَا أَبَا هُرَيْرٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْحَقُّ وَمَضَى فَتَبِعْتُهُ فَدَخَلَ فَاسْتَأْذَنَ فَأَذِنَ لِي
 فَدَخَلَ فَوَجَدَ لَبْنَا فِي قَدَحٍ فَقَالَ مِنْ أَيْنَ هَذَا اللَّبَنُ قَالُوا أَهْدَاهُ لَكَ فُلَانٌ أَوْ فُلَانَةٌ قَالَ
 أَبَا هُرَيْرٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْحَقُّ إِلَى أَهْلِ الصُّفَّةِ فَادْعُهُمْ لِي قَالَ وَأَهْلُ
 الصُّفَّةِ أَصْنِافُ الْإِسْلَامِ لَا يَأْوُونَ إِلَى أَهْلِ وَلَا مَالٍ وَلَا عَلَى أَحَدٍ إِذَا أَتَتْهُ صَدَقَةٌ بَعَثَ
 بِهَا إِلَيْهِمْ وَلَمْ يَتَنَاوَلْ مِنْهَا شَيْئًا وَإِذَا أَتَتْهُ هَدِيَّةٌ أَرْسَلَ إِلَيْهِمْ وَأَصَابَ مِنْهَا وَأَشْرَكَهُمْ
 فِيهَا فَسَأَعَنِي ذَلِكَ فَقُلْتُ وَمَا هَذَا اللَّبَنُ فِي أَهْلِ الصُّفَّةِ كُنْتُ أَحَقُّ أَنَا أَنْ أُصِيبَ مِنْ
 هَذَا اللَّبَنِ شَرْبَةً أَتَقَوَّى بِهَا فَإِذَا جَاءَ أَمْرِي فَكُنْتُ أَنَا أُعْطِيهِمْ وَمَا عَسَى أَنْ يَبْلُغَنِي
 مِنْ هَذَا اللَّبَنِ وَلَمْ يَكُنْ مِنْ طَاعَةِ اللَّهِ وَطَاعَةِ رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بُدٌّ
 فَأَتَيْتُهُمْ فَدَعَوْتُهُمْ فَأَقْبَلُوا فَاسْتَأْذَنُوا فَأَذِنَ لَهُمْ وَأَخَذُوا مَجَالِسَهُمْ مِنَ النَّبِيِّ قَالَ يَا أَبَا
 هُرَيْرٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ خُذْ فَأَعْطِهِمْ قَالَ فَأَخَذْتُ الْقَدَحَ فَجَعَلْتُ أُعْطِيهِ
 الرَّجُلَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرَوْى ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ فَأُعْطِيهِ الرَّجُلَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرَوْى
 ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرَوْى ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ حَتَّى التَّهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ رَوَى الْقَوْمُ كُلُّهُمْ فَأَخَذَ الْقَدَحَ فَرَضَعَهُ عَلَى يَدِهِ فَتَنَظَّرَ إِلَيَّ
 فَتَبَسَّمَ فَقَالَ أَبَا هُرَيْرٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ بَقِيتُ أَنَا وَأَنْتَ قُلْتُ صَدَقْتَ يَا

رَسُولَ اللَّهِ قَالَ أَفْعُدْ فَاشْرَبْ فَقَعَنْتُ فَشَرِبْتُ فَقَالَ اشْرَبْ فَشَرِبْتُ فَمَا زَالَ يَقُولُ اشْرَبْ حَتَّى قُلْتُ لَا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أَجِدُ لَهُ مَسْلَكًا قَالَ فَأَرِنِي فَأَعْطَيْتُهُ الْقَدَحَ فَحَمِدَ اللَّهُ وَاسْمَى وَشَرِبَ الْفَضْلَةَ. (الحديث ٦٤٥٢ سبق طرفه في رقم: ١٨٠٠ تجريد = ٥٣٧٥ فتح الباري = بهرگی/ ٥/ ٦٧/ (٢٠٠٨):

نهبو هورهیره - پهزای خوای لی بی- فهرمووی: بهو خودایه ی که کهسی
له پرنګ نییه، که لی جار وام به سه رهاتوو له بهرسانا، لاکه ی سهرم هاتوو و
خوم کوتاو به زه ویدا و له پی که وتووم، یا له تاو برسیتی بهر دم شه ته ک داوه
به سه رسکه موه، وه روژی له سه سهره پی موسولماناندا دانیستم، له سه
نه وړیګه یه که لییه وه ده چوون بو مزګه وت، سابه شکو به بیانوی شتیګه وه،
یه کیکیان له گهل خوی بمباته وه تیران و ناوم بکا، جا نه بویه کرات
نایه تیکی قورثانم لی پرسیییه وه، مه به ستم نه وه بوو که نه و پرسیاره بکه م
به بیانوو هه تا له گهل خویدا بمباته وه تیرم بکا، به لام رویش و تیری
نه کردم، نه نجا عومهر پمت بوو له لاهمه وه، نایه تیګم له ویش پرسیییه وه نه ویش
هه روه ها، نه نجا پیغهمهر - دروودی خوای له سه بی- له لاهمه وه پرتبوو، که منی
بینی زه رده خه نه یی گرتی و تی گه یش که چی له دلمایه و پرنګم بوچی وایه:
فهرمووی: نه ی نه بو هیر! گوتم: بهر موو نه ی پیغهمهر خودا! سهرم
له پرتایه، فهرمووی: شوینم که وه. نیر نه و پیش که وت و منیش شوینی
که وت، تا گه یشته ماله وه چوه ژووره وه روخسه تی بو منیش خواست و
منیش چومه ماله وه خو شه ویست - دروودی خوای له سه بی- پروانی واهه ندی
شیر له جامیکا دانراوه، فهرمووی: نه م شیر هتان له کوئ بوو؟ گوتیان: هی مالی
فیساره پیاوه، یا فیساره ژنه به دیاری بو تو هاتوو. فهرمووی: نه بو هیر! گوتم:
بهر موو نه ی پیغهمهری خودا: سهرم له پرتایه، فهرمووی: بګه ره
دانیشتوه کانی صوفه بانگیانکه بوم. نه بو هورمیره فهرمووی: دانیشتوه کانی

صوفه ئه وانه بوون كه ميواني ئيسلام بوون، كه سوكارو مال و منال و خانه خوئ و ئه مانه يان نه بوو، پيغه مهر - دروودي خوي له سهر بي- نه گهر خير (سه دهقه) ي بؤ بهاتبايه دمينارد بؤ ئه وان و خوي دهستي بوي نه دمبرد، به لام نه گهر ديارى بؤ بهاتبايه دمينارد به شوپنيانو خوشي ليى دهخواردو به شى ئه وانيشى ئى دمد، منيش ئه مجاره كه ناردى به شوپنياندا ئه مه مه له شان گران بوو، چونكى له دلى خومدا گوتم: ئه م توزه شيره چييه بؤنه م همكه دانىشتوانى صوفه يه، ئه م كه م و ئه وان زور به جى دمردىكيان دهخوات. ئه مه به من رها تر بوو كه زه ميكي لي بخوممه ووه، هه ناويكم تى بيتوه پيى، خو كه ئه وانيش هاتن، خوشه ويست - دروودي خوي له سهر بي- فه رمانم پي دهكاو، ده بى من شيره كه به سه رياندا بگيرم، جاكه وابى ده بى چى له م شيره به من بپري، به لام فه رمانى خودا و فه رمانى پيغه مه رى خودا چارى نيه و ده شى جى به جى بكري، بويه چووم بانگم كردن، ئه وانيش هاتن و له دم رگاوه روخصه تى چوونه ژوورمه ميان خواست و ريگه خوازي يان كردو، خوشه ويست - دروودي خوي له سهر بي- ريگه دانىشتنى دان و، له ماله وه دانىشتن و كۆريان به ست له هؤده كه دا، فه رمووى: ئه ي نه بو هيپر: گوتم: به رموو ئه ي پيغه مه رى خودا! فه رمووى: جامه شيره كه هه لگرو بگه رى به سه ريانه وه و شريان پي بده بابخونه وه، منيش جامه كه م هه لگرت و گه رانم به سه ريانه وه، دهمدا به ره ره ر پياوى ليى دهخواردوه تاتير شيرى دهخواردوه، ئه و جا جامه كه ي دهمامه وه، هه تا پياوگه له كه، يه كه له دوا يه كه تير شريان خواردوه، هه تا گه يشتمه وه سه ر پيغه مه ر - دروودي خوي له سهر بي- جا جامه كه ي ئى و مرگرتم و له سه ر به رى دهستي خوي دايناو سه يريكي منى كردو زمرده يه كه گرتى، له وه ي كه هات به خه يالى مندا، كه گوايه شيره كه به شمان ناكات، فه رمووى: ئه ي نه بو هيپر: گوتم: به ئى قوربان! فه رمووى: ماينه وه خوم و خوت، گوتم: به ئى راست دمفه رموويت ئه ي پيغه مه رى خودا! فه رمووى: ده ي

دانیشه بخورهوه. منیش دانیشتم و له شیره کهم خواردهوه، فهرمووی: دیسان بخورهوه، دیسان خواردمهوه، ئیتر هر دمیفهرموو: (پتریش بخورهوه) تاخۆم گوتم: ئیتر ناخۆمهوه، بهوکهسهی کهتۆی کردووه بهم پیغه مه ره راست و دروسته و نهم نایینه راسته ی له گه لدا رهوانه کردووی، کهیهزدانی پاکه، ئیتر جیگه ی نا کریته وه بۆم).

فهرمووی - دروودی خوای له سه ر بـ. ده بیده به منیش، منیش جامه کهم داپتی، جا سوپاسی خودای کرد له سه ر نه وه که نه و جامه شیره بیت و فه رپکی وای تی کهوت که بهشی دهو ری حه فتا که سی کرد، نه و جا ناوی خودای هی نا و ماوه که ی که له جامه که دا ما بو و خوارده وه. (تاج/ ۱۰ ز ۱/ ل ۳/ ژ ۱- باسی کۆمه له ی صوفه = نه هلی صوفه).

۲۰۰۹- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ ارْزُقْ آلَ مُحَمَّدٍ قُوتًا. (الحديث ۶۴۶۰) (۲۰۰۹):

ئه بو هوریره- رهزای خودای ئی بـ. فهرمووی: پیغه مبه ر- دروودی له سه ر- دیفهرموو: خودایه! رزق و روژی خیزان و که سوکاری موحه مه د نه وهنده بده که سه رو به رپتی بژین و به س. (ریاض/ ۲ ل- ۷۳ ز: ۵۶: ژماره ی فهرمووده: ۵۰۱/۱۱- ش)

۲۰۱۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَنْ يُتَجَّى أَحَدًا مِنْكُمْ عَمَلُهُ قَالُوا وَلَا أَلْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ وَلَا أَلَّا إِلَّا أَنْ يَتَعَمَّدَنِي اللَّهُ بِرَحْمَةٍ سَدَّوْا وَقَارِبُوا وَاغْدُوا وَرَوْحُوا وَشَيْءٌ مِنَ الدُّلْجَةِ وَالْقَصْدِ

الْقَصْدُ تَبْلُغُوا. (الحديث ٦٤٦٣ طرفه في رقم/٣٧ تجريد = رقم/٣٩ فتح الباري = بهرگی/ ١ ل/ ٥٦). (قَالَ الْعَيْنِي: الحديث من أفرادہ - المترجم -) (٢٠١٠):

ئەبو ھورەیرە - ڕەزای خوای ئی - ھەرمووی: خۆشەویست - دروودی خوای لەسەر ئی - ھەرمووی: کەستان کردەوہی خۆی رزگاری ناکات. یاران عەرزیان کرد: ھەتا تۆیش؟ ئەو پێغەمەری خودا! ھەرمووی: ھەتا منیش بەکرەوہی خۆم ناچمە بەھەشت، مەگەر خودا بەبەرگی رەحمەتی خۆی دامپۆشێ و نوقمی رەحمەتی خۆیم بکا، ھەول و تەللایەکی ڕێک و پێکی مامناوہندی ب دەن و لەکاری خێرا درێغی مەکەن و ئەو مەندە بۆتان دەلوێ بە ڕاساڵی کۆتایی لەکردنی کاری چاک مەکەن، ئێوہش وەک ڕێبوارێ چالاک لەم سێکاتەدا تێکۆشن و خواپەرستی بەندەگی خۆتان بکەن و بیکەن بە دەسمایە و سەرمايە خۆتان: سەرلەبەیانیان و سەرلەئێواران و دەمەو پارشیو! میانەکارین میانەکار دەگەنە ھەوار، کاروانی ئەگەر میانەپەونەبی، ھەم خۆی ھەم و لاخەکانی دەپرووکی و لەپێ دەکەون. (ریاض/ ١ ل/ ٩٧ ژ/ ٨٦/٢ زنجیرە ژمارە: ٨ - باسی ڕاساڵی، واتە: ئیستیقامەت).

٢٠١١ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ: سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَحَبُّ إِلَيَّ اللَّهُ؟ قَالَ: أَذْوَمُهَا وَإِنْ قُلْتُ. (الحديث ٦٤٦٥ سبق طرفه في رقم: ٩٠٩ تجريد = ١٩٦٩ فتح = بهرگی/ ٢ ل/ ٢٩٠) + (بەروانە/ ژمارە/ ٩١٠ تەجرید = بهرگی/ ٢ ل/ ٢٩١) (٢٠١١):

عائیشە - ڕەزای خوای ئی - ھەرمووی: لەپێغەمەر - دروودی خوای لەسەر ئی - پرسیارکرا: کام کردەوہ زۆر خۆشەویستە لەلای خودای گەورە؟ ھەرمووی: ھەرکاریکی چاکە خاوەنەکە ی بەردەوام ئی لەسەری، ئەو لەلای خودا

(٢٠١٠) أخرجه مسلم في صفات المنافقين و احكامهم، باب: لن يدخل احد الجنة

- المترجم -

بعمله.. رقم/ ٢٨١٦ (راجع رقم/ ٣٧ تجريد).

- المترجم -

(٢٠١١) راجع رقم: ٩٠٩ تجريد.

خوشه‌ویست‌ترین کرده‌وی چاکه‌ی نه‌وچاکه کاریه، با نه‌وکرده‌ویه کاریکی که‌میش بی. (تاج/ ۱/ ل ۶۴/ ز ۱۰/ ژ ۷-ش/ت).

۲۰۱۲- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ الرَّحْمَةَ يَوْمَ خَلَقَهَا مِائَةَ رَحْمَةٍ فَأَمْسَكَ عِنْدَهُ تِسْعًا وَتِسْعِينَ رَحْمَةً وَأَرْسَلَ فِي خَلْقِهِ كُلِّهِمْ رَحْمَةً وَاحِدَةً فَلَوْ يَعْلَمُ الْكَافِرُ بِكُلِّ الَّذِي عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الرَّحْمَةِ لَمْ يَيْئَسْ مِنَ الْجَنَّةِ وَلَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ بِكُلِّ الَّذِي عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْعَذَابِ لَمْ يَأْمَنْ مِنَ النَّارِ. (الحديث ۶۴۶۹ طرفه فی: ۶۰۰۰) (۲۰۱۲):

نه‌بو هورهیره -په‌زای خوای لی بی- فه‌رمووی: ژنه‌وتم له‌پیغه‌مه‌ر - دروودی خوای له‌سه‌ر بی- ده‌یفه‌رموو: نه‌ورؤژدی که‌خودا ره‌حمه‌ت و سؤزو به‌زه‌یی دروست کرد، کردی به‌سه‌د به‌شه‌وه، نه‌وه‌دو نو به‌شیانی لای خو‌ی هیشتوت‌ه‌وه، هه‌لی گرتوون بو رؤزی قیامه‌ت، له‌و رؤژه سه‌خته‌دا ره‌حمیان پی‌ده‌کا به‌به‌نده‌کانی خو‌ی، وه‌تاقه‌یه‌ک به‌شیانی ناردوت‌ه خواره‌وه بؤناو زه‌وی، ئیتر نه‌مه‌ی که‌ده‌یبینن دروستکرا وان له‌ناو خو‌یانا هه‌موو ره‌حم به‌یه‌کتری ده‌که‌ن و، به‌زه‌یی یان به‌یه‌کتریدی دیت‌ه‌وه، نه‌مه هه‌مووی به‌شیکه له‌وتاقه به‌شه. جانه‌گه‌ر بی‌پروا واته: کافر - ده‌یزانی که‌خودا چه‌نی ره‌حمه‌تی زؤره له‌به‌هه‌شت نا‌ئومید نه‌ده‌بوو، هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر بر‌واداریش ده‌یزانی که‌خودا چه‌نی بی‌باکه‌و چه‌نی سزای زؤر و تۆله‌ی سه‌ختی له‌لا هه‌یه، که‌س له‌چوونه نا‌وناگری دؤزه‌خ دل‌نیانه‌ده‌بوو. (ریاض/ ۲/ ل ۹/ ز ۵۳/ ژ ۱/ ۴۴۳-باسی کو‌کردنه‌وی ترس و هیوا) + (تاج/ ۹/ ز ۹/ ل ۲۶/ ژ ۱/ + تاج/ ۹/ ل ۲۷۴/ ز ۹۳/ ژ ۴+۳+۲).

٢٠١٣- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ. (الحديث ٦٤٧٤ - طرفه في: ٦٨٠٧) (٢٠١٣):

سهلی کوپی سہ عد - رمزای خوی لی بی۔ فہرمووی: خوٰشہویست - دروودی
خوی لہسہر بی۔ فہرمووی: ہہرکہسی زامنسی زمانی و زامنسی داوینسی
خویم بوکا، لہشہرو خراپہ نہم دوو نہندامہی خوی بیاریزی، منیش خوّم
دمبم بہ زامنسی بہہشت بوئی! واتہ: موسولمانی داوینپاک و زمانپاک
بہہشتیہ. (تاج/ ١٠ ز/ ٢ ل/ ٨ ز/ ٤ + تاج/ ٣ ز/ ٩٢ ل/ ٢٣٧ ز/ ٢) + (ریاض/ ٣ ز/ ٢٥٤ ل/ ١١٠٣ زمارہ/ ١٥١٣- باسی غیبہت و پاشہملہ - ش).

٢٠١٤- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ رِضْوَانِ اللَّهِ لَا يُلْقِي لَهَا بَالًا يَرْفَعُهُ اللَّهُ بِهَا دَرَجَاتٍ وَإِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللَّهِ لَا يُلْقِي لَهَا بَالًا يَهْوِي بِهَا فِي جَهَنَّمَ. (الحديث ٦٤٧٨ طرفه في: ٦٤٧٧) (٢٠١٤):

نہبو ہورہیرہ - رمزای خوی لی بی۔ لہخوٰشہویستہوہ دمفہرموئی - دروودی
خوی لہسہر بی۔ واری دہکہوئی کہبہندہئی قہسہیئ دہکا، لہو جوٰرہ قسانہی
کہدہبن بہمایہی رمزای خودا، نہوہندہیش دلی ناداتی، بہہوئی گوئنی
نہوقسہیہوہ، خودا نہوبہندہئی چہندیں پایہ بہرز دہکاتہوہ، وہہرودہا ری
دہکہوئی کہبہندہئی قہسہیئ دہکا، لہوجوٰرہ قسانہی کہدہبن بہہوئی توورہی و
رہنجانندی خودا، ناجیئتہ بنج و بناوانی و بہباشی لی ورد نابیئتہوہ، تابزانی

(٢٠١٣) ١- متفق عليه: البخاري (٦٤٧٤)، ولم أجده في مسلم هاشم رياض الصالحين. تخريج حديث رقم/١٥١٣/٣.

ب- ولم يوافقه مسلم على تخريج حديث سهل بن سعد: من لم يضمن لي. فتح/٣ ص/٣١٠.

(٢٠١٤) قال النووي في رياض الصالحين: (رواه البخاري) يعني من أفرادہ. المترجم

فسه که ی کوی ده گریته وه، که چی به هو ی نه و فسه یه وه ده خزیته ناواگری
دوزه خه وه! (تاج/ ۱۰ ز/ ۲/ ل/ ۷ ز/ ۱- پاراستنی زمان + ریاض/ ۳ ز/ ۲۵۴ ل/ ۱۱۰۵
ژماره/ ۶/ ۱۵۱۵).

۲۰۱۵- عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: مَثَلِي وَمَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ كَمَثَلِ رَجُلٍ أَتَى قَوْمًا فَقَالَ رَأَيْتُ الْجَيْشَ بَعَيْنِي
وَأَنَا التَّذِيرُ الْعُرْيَانُ فَالْتَجَاءَ النَّجَاءَ فَطَاعَتُهُ طَائِفَةٌ فَأَذْلَجُوا عَلَى مَهْلِهِمْ فَتَجَرُوا
وَكَذَبْتُهُ طَائِفَةٌ فَصَبَّحَهُمُ الْجَيْشُ فَاجْتَا حَهُمْ. (الحديث ۶۴۸۲ طرفه في:
۷۲۸۳) (۲۰۱۵):

ئه بو موسا -رمزای خوای لی بی- فه رمووی: پیغه مه- دروودی خوای
له سه- بی- فه رمووی: نموونه ی من و ئه م ئایینه پیروزی که خوا به منا
ناردوو یه تی، وه ک نموونه ی پیاویکی راستگو وایه، که به دلسوزی هوزده کی
خوی له مه ترسییه کی گه وری نزدیک هوشیار بکاته وه، بجیته ناویان و بلی:
به چاوی خو م ئه و سوپایه م دی، که هاتوو به سهر ئیوه، وه من ترسینه ریکی
راست و دروست و په تیم بو ئیوه، ده ی هه تازوووه خوتان رزگار کهن، درهنگه
درهنگ!! جا کو مه ئی له هوزده کی بر وای پی بکه ن و به گو ی بکه ن و رزگاریان
ببی، به م شیومه یه: له سه رم تای شه وه وه له سه ره خوشه و په و ی بکه ن و خو
قوتار کهن، کو مه ئیکی تریشیان هوشیار کردنه وه که ی به رد رو بزانن و باوه ر به
نامو زگاریه کانی نه که ن و بی ناگا پشته لی بکه نه وه، هه تا له گه ل به یانا
سوپا که بدا به سه ریانا و ته فرو تونایان بکه ن و به فه تارمه تیان به رن.

۲۰۱۶- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَيَّ أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَالتَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ. (الحديث ۶۴۸۸) (۲۰۱۶):

عبداللہ - پرمزای خوای لی بی- فہرمووی: خوشہ ویست - دروودی خوای
لہسہر بی- دہفہرمووی: ہہرکہسی لہئیوہ بگری بہہشتی لیوہ نزیکترہ لہ
بہنپیلاوی کہوشہکانی، دوزہخیش ہہروہا. (ریاض/ ۲/ ز/ ۵۳ ل/ ۳۱/ ز/ ۴۵/۳-
کؤکردنہوہی ترسو ہیوا لہدلا).

روونکردنہوہ:

واتہ: کہس نازانی بہہوی چبیہوہ خوالیی دہرمنجی، یابہہوی چبیہوہ
خوا لئی خوش دہبی، کہواتہ: مروف تادمتونی کاری خیر زور بکا، سا بہشکو
بہہوی یہکیکیانہوہ خوالیی خوش بی، وہہہروہا تادمتونی لہخراپہ،
لہگہورہو بجووی، لہکہم و لہزوری، دووربی، نہبادا خوانہخواستہ، بہہوی
یہکیکیانہوہ ببی بہدوزہخی؟ (تاج/ ۱۰/ ز/ ۱۴ ل/ ۴۸/ ز/ ۳-ترسی خودای
گہورہ).

۲۰۱۷- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَالَ: حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ وَ حُجِبَتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ. (الحديث ۶۴۸۷) (۲۰۱۷):

ئہبوہورمیرہ - پرمزای خوای لی بی- دہفہرمووی: خوشہ ویست - دروودی
خوای لہسہر بی- دہفہرمووی: ناگری دوزہخ بہنارمزووبازی پہرژین کراوہ،
بہہشتیش بہبی دلی کردنی دموون پہرژین کراوہ. (تاج/ ۱۰/ ل/ ۴۷/ ز/ ۱۴-
ز/ ۲-ش/ت).

۲۰۱۸- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا نَظَرَ
أَحَدُكُمْ إِلَى مَنْ فَضَّلَ عَلَيْهِ فِي الْمَالِ وَالْخَلْقِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ.
(الحديث ۶۴۹۰) (۲۰۱۸):

(۲۰۱۷) أخرجه مسلم في أول كتاب الجنة وصفة يضعها و أهلها رقم/ ۲۸۲۲، ۲۸۲۳.

(۲۰۱۸) أخرجه مسلم في الزهد و الرقاق، رقم: ۲۹۶۳.

ئەبو ھورمیرە -رەزای خۆای لی بئی- لەخۆشەویستەووە -دروودی خۆای لەسەر بئی- دmfه رموی: ئەگەر تەماشای کەسیکتان کرد، کە لەمال و سامان و شیوہ جوانیدا، باوی ھەبوو بەسەر ئیوہو، باتەماشای خوار خۆشتانەووە بکەن، نەبادا بەھۆی ئەوہو خۆتان بەمەغدوور بزانن و، ئەونازو بەھەر و نیعمەتە ی کە خۆاپیی بەخشیون بەکەم بزانن و سەبارت بەو تەووشی ھەلەو ناسۆپاسی ببن! (تاج/ ۹/ ز/ ۹۶/ ل/ ۲۹۹ + ل/ ۳۰۰ ز/ ۲).

۲۰۱۹- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا يَرَوِي عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ ثُمَّ بَيَّنَ ذَلِكَ فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَعَةِ مِائَةِ ضِعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً. (الحدیث ۶۴۹۱) (۲۰۱۹):

ئەبنو عەباس -رەزای خوا لەخۆی و بابی بئی- فەرمووی: لەفەرموودە یەکی قودسیدا، کە پێغەمەر -دروودی خۆای لەسەر بئی- دەگێڕێتەووە لەخودای گەورەو پیرۆزەو، فەرمووی: خودای گەورە دmfه رموی: خودا ھەموو چاکە یەکی و ھەموو خراپە یەکی لە (لوح المحفوظ) نوسیووە بەم شیوہ یە روونی کردۆتەو، بۆ ھەموو کەسی: ئەگەر کەسی ویستی چاکە یی بکاو بۆی نەکرا، ئەو خودا لەلای خۆی چاکە یەکی تەواوی بۆ دمنوسی، و ئەگەر کەسی ویستی چاکە یی بکاو لە ھەمان کاتدا کردی ئەو خودای سەردار و سەرور لەلای خۆی لە دە چاکەو تە ھەوت سەد چاکە، تە ئەو ھەندە ی خودا خۆی ھەزدەکا چاکە ی بۆ دمنوسی، و ئەگەر کەسی ویستی خراپە یی بکات بەلام نەیکرد ئەو خودا لەلای خۆی چاکە یەکی تەواوی بۆ دمنووسی، و ئەگەر

کەسێ ویستی خراپەیی بکا، وەگردی، ئەووە خودا بەهێک خراپە دەینوو سێ
لەسەری. (ریاض/ ۱/ ز/ ۱/ ۱۱/ ل/ ۱۶-ش. باسی: نیازو نیاز پاکی...).

۲۰۲۰- عَنْ حَدِيثَةٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيثَيْنِ قَدْ رَأَيْتُ أَحَدَهُمَا وَأَنَا أُنْتَظِرُ الْآخَرَ حَدَّثَنَا أَنَّ الْأَمَانَةَ نَزَلَتْ فِي جَذَرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ ثُمَّ نَزَلَ الْقُرْآنُ فَعَلِمُوا مِنَ الْقُرْآنِ وَعَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ ثُمَّ حَدَّثَنَا عَنْ رَفْعِ الْأَمَانَةِ قَالَ يَنَامُ الرَّجُلُ النَّوْمَةَ فَتَقْبِضُ الْأَمَانَةُ مِنْ قَلْبِهِ فَيُظَلُّ أَثَرُهَا مِثْلَ الْوَكْتِ ثُمَّ يَنَامُ النَّوْمَةَ فَتَقْبِضُ الْأَمَانَةُ مِنْ قَلْبِهِ فَيُظَلُّ أَثَرُهَا مِثْلَ الْمَجْلِ كَجَمْرِ دَخَرَجْتُهُ عَلَى رِجْلِكَ فَتَقِطُ فَتَرَاهُ مُنْتَبِهًا وَلَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ أَخَذَ حَصَى فَدَخَرَجَهُ عَلَى رِجْلِهِ فَيُصْبِحُ النَّاسُ يَتَبَايَعُونَ لَا يَكَاذُ أَحَدٌ يُؤَدِّي الْأَمَانَةَ حَتَّى يُقَالَ إِنَّ فِي بَنِي فُلَانٍ رَجُلًا أَمِينًا حَتَّى يُقَالَ لِلرَّجُلِ مَا أَجَلَدَهُ مَا أَظْرَفَهُ مَا أَغْفَلَهُ وَمَا فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ وَلَقَدْ أَتَى عَلِيٌّ زَمَانَ وَمَا أَبَالِي أَيْكُمْ بَايَعْتُ لِمَنْ كَانَ مُسْلِمًا لِيَرُدَّهُ عَلَيَّ دِينُهُ وَلَكِنْ كَانَ نَصْرَانِيًّا أَوْ يَهُودِيًّا لِيَرُدَّهُ عَلَيَّ سَاعِيهِ وَأَمَّا الْيَوْمَ فَمَا كُنْتُ لِلْبَائِعِ مِنْكُمْ إِلَّا فُلَانًا وَفُلَانًا. (الحديث ۶۴۹۷ طرفاه في: ۷۰۸۹، ۷۲۷۶) (۲۰۲۰):

حوزەهێفە -رمزای خوای لی بی- فەرمووی: پێغەمبەری خودا - دروودی
خودای لەسەر بی- دوو فەرمايشتی لەبارەى سپاردەوه پێمان فەرموو،
یەکیکیانم بەچاوی خوّم دى کەهاتە دى، کەبریتی بوو لە هاتنى سپاردە
(ئەمانەت) وە چاوەنواپى ئەوى تریشیانم کە بێتە دى، بریتی یە لەنەمانى
ئەمانەت، واتە: سپاردە. یەکەم: ئەووە بوو فەرمووی پێمان: (ئەمانەت -واتە:
سپاردە- کەهاتە خوارەوه، لەناخی دلى پیاو چاکان وەك چینی سەحابەو
تابیعین بەسروشت سپاردە پەرورم بوون، بەرە بەرە قورئانیش دەهاتە
خوارەوه، سوننەتى پێغەمبەرىش لەدوا ئەو دەهات، ئیتەر ئەوانیش

به‌فیربوونی قورئان و به‌زانینی شهریه‌ت، سپارده‌یان به‌باشی و به‌جوانی به‌رومه‌کرده‌کرد).

فه‌رمایشتی دووهم نه‌وه بوو باسی نه‌ممانی نه‌مانه‌تی بۆ کردین، فه‌رمووی دروودی خوای له‌سهر بی- (کاتی نه‌مانه‌ت هه‌ل ده‌گیری به‌ره‌به‌ره نامینی، پیاو ده‌بی خه‌وی ئی ده‌که‌وئ، له‌و خه‌وه‌دا سپارده له‌دلی و مرده‌گیریته‌وه، به‌ره‌به‌ره شوینه‌که‌یشی له‌ناو دلا کوپ‌ر ده‌بیته‌وه، له‌سهر نه‌م شیومه‌یه:

یه‌که‌مه‌جار شوینه‌که‌ی وه‌ک نیتکه‌یه‌کی ره‌ش ده‌مینێته‌وه، دووهم‌جار که‌خه‌وی ئی ده‌که‌وئ نه‌وه‌یشی که‌ ماوه له‌دلیا نه‌وه‌یش دم‌رواو هیچی نامینی، ئیتر شوینه‌که‌ی وه‌ک تلۆقی ئی دئ، نووری نه‌مانه‌ت، پرووناکی ی سپارده، که له‌دل بار ده‌کا، وه‌ک نه‌و پشکوێه وایه که‌بیینیت به‌هاچی خۆتاو، شوینه‌که‌ی هه‌لتۆقی، سه‌یر ده‌که‌یت هاچت بلۆق ده‌کاو، بلۆقه‌که‌و شوین بلۆکه‌و، تاماوه‌یی ده‌مین، به‌لام پشکوکه نه‌ماوه‌و سکه‌که دیار نییه، نه‌مانه‌تیش که له‌دل باری کرد ئاوایه!

ئه‌وجا بۆ روونکردنه‌وه‌ی مه‌به‌سته که‌ پتر، چه‌وێکی هه‌لگرت و تلاینه‌وه به‌سهر هاچی خۆیاو، نیشانی دا که‌پشکوکه ئاوابنی به‌هاچی خۆیا. فه‌رمووی: ئیتر به‌ره به‌ره که‌س متمانه به‌که‌س نا‌کا، تاوای ئی دئ، خه‌ک مامه‌له‌و سه‌ودا له‌گه‌ل یه‌کتری ده‌که‌ن، به‌لام خه‌ریک ده‌بی که‌که‌س نه‌مانه‌ت به‌جی نه‌هین، تاوای ئی دئ پیاوی نه‌مین و ده‌ستپاک واکه‌م ده‌بی، ده‌لین: له‌ناو‌فیساره خێلدا پیاوێکی ده‌ستپاکی نه‌مین ماوه! وای ئی دئ ده‌بی به‌پاشا‌گه‌ردانییه‌کی وا، قسه‌و گوتاریان بایه‌خی نامینی، پیاوی وایه‌یدا ده‌بی سه‌نگی ده‌نکه خه‌رته له‌یی جییه، باوه‌رونیمان له‌دلیا نییه، که‌چی پپی ده‌لین: ئای له‌م شا پیاوه، چه‌نده ژيرو هۆشیاره، یاچه‌نده سه‌لارو ناسک و نازداره، یاچه‌نده به‌جه‌رگو ره‌شیدو نازایه! (به‌راستی ئیستا ریک وایه).

حوزه میفه - پرہزای خوای لی بی۔ دہیفہ رموو: ئہو سہردمہ نہماوہ کہ من دہربہست نہبووم، کہ لہ گہل ہر کامیکتانا مامہ لہو سہودام بکردایہ، ترسم نہبواہ، چونکہ مامہ لہ کارہ کہ نہ گہر خوی موسلمان بواہ، ناپین و دینہ کہی نہیدہ ہیشت کہ گزی و ناپاکیم لی بکا، خونہ گہر گاورو جوو لہ کہش بواہ، سہرکارہ کہی سہری، نہیدہ ہیشت کہ گزی و ناپاکیم لی بکا! بہ لام نہ مہرؤ مہ گہر لہ گہل فیسارہ کہس و فیسارہ کہس بتوانم مامہ لہو سہودا بکہم و لیان دلیابم!) . (تاج/ ۱۰ ل ۶۹ / ز ۱۸ / ش ۱ / ت باسی سپاردہ ہل دہگیری) + (ریاض/ ۱ ل ۱۸۳ / ز ۲۵ / ز ۲۰۰ / ۲ / باسی فہرمانکردن بہ دانہ وہی نہمانت - سپاردہ)

۲۰۲۱ - عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَجِدُونَ النَّاسَ كِبَابِلٍ مَائَةٍ لَا يَجِدُ الرَّجُلُ فِيهَا رَاحِلَةً. (الحديث ۶۴۹۸) (۲۰۲۱):

ئیبنو عومہر - پرہزای خوادایان لی بی۔ فہرمووی: ژنہ وتم لہ خوشہ ویست - دروودی خوای لہ سہر بی۔ دہیفہ رموو: (ئہو خہ لکہ بی متمانہن، متمانہیان بی ناکری، مہ گہر چونہ ہا، ہر و ہک چون لہ سہرد و شتردا، و شتریکی رہسنت دہست ناکہوئی کہ دہست بدا بو سواری ناوا!).

۲۰۲۲ - عَنْ جُنْدَبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ يُرَاءِ يُرَاءِ اللَّهُ بِهِ وَمَنْ سَمِعَ سَمِعَ اللَّهُ بِهِ. (الحديث ۲۰۲۲):

جوندوب - پرہزای خوای لی بی۔ دہفہرموی: خوشہ ویست - دروودی خوای لہ سہر بی۔ دہفہرموی: (ہر کہس بو ناوبانگ و شورمت چاکہ و خودا پہرستی بکا، خودا لہ جیہانا دہیکا بہ پہندو، لہ قیامہ تیشا بی پاداشتی دہکا،

(۲۰۲۱) أخرجه مسلم في فضائل الصحابة، باب: قوله صلى الله عليه وسلم (الناس كإبل مائة...)، رقم/ ۲۵۴۷.

(۲۰۲۲) أخرجه مسلم في الزهد و الرفاق، باب: من اشرك في عمله غير الله: رقم/ ۲۹۸۶.

ودهه ركه سى بۆ روالهت و رىبابازى ههركارى بكا، خودا له پوژى قىامهتدا
پهردى لهروو ههله دهمالى و رىبابازىيهكهى ئاشكرا دهكا). (تاج/ ١ ل/ ٧٣ ز/ ١٣
١/ ش/ ت هه رشه كردن له رىا كارى و رىبابازى).

٢٠٢٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ وَمَا تَقَرَّبَ
إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالتَّوَّافِلِ
حَتَّى أُحِبَّهُ فَإِذَا أُحِبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ وَيَدَهُ الَّتِي
يَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا وَإِنْ سَأَلَنِي لِأَعْظِيئَةٍ وَلَئِنْ اسْتَعَاذَنِي لِأَعِيدَنَّهُ وَمَا
تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ تَرَدَّدِي عَنْ نَفْسِ الْمُؤْمِنِ يَكْرَهُ الْمَوْتَ وَأَنَا أَكْرَهُ
مَسَاءَتَهُ. (الحديث ٦٥٠٢) (٢٠٢٣).

ئهبو هوريره -رمزای خوای لی بی- فهرمووی: خو شه ویست -دروودی خوای
له سه ر بی- فهرمووی: (خودای گه و ره و سه ر و ره دم فه رمو ی: که سی گه ر بکا
به خو شه ویستیکی من و دو ژ منایه تی بکا له گه ل دو ستیکی من دا، یاشه ر پی
بفرۆشی، ئه وه دو ژ منایه تی له گه ل مندا ده کا و شه ر به من دم فرۆشی، که واته
باخو ی ئاماده بکا بۆ شه ر کردن له گه ل خو م دا، من خو م شه ری تی دهبه ستم و
له حیاتی ئه و دو سته نازدارم بۆی ده چمه مه یدانى جهنگو شه ری له گه ل
ده کم، وه عه بدو به نده ی من به هیه چ شتیکی باش و خو شه ویست وهك ئه وه
خو ی له من نزیك ناکاته وه، که وهك به کردن ئه و شتانه ی فه رزو پیو یستم
کردو وه له سه ری خو ی له من نزیك بکاته وه، باشترین هوکار بۆ نزیکبوونه وه
له خوای په ر و مر دگار، جی به جی کردنى فه رزه کانه وه به ره به ره به نده ی من
به کردنى سوننه ته کان خو ی له من نزیك ده کاته وه و خو ی دینیته پی شه وه،
هه تا خو شه ویست ده بی له لام، جاکاتی به نده، به کردنى عیباداتی جوان،

(٢٠٢٣) لم یوافقہ مسلم علی حدیث ابی ہریرۃ، (من عادى الى وليا..). (فتح/ ١٣ ص/ ٣١٠)

گه‌یشته نه‌و پایه‌ی که‌ببی به‌خوشه‌ویست و دۆستی من، ئیتر خۆم دهبم به‌گوئ و چاو و ده‌ست بی بۆی! هه‌رجی به‌دلی من نه‌بی و بۆ رمزای من نه‌بی، نه‌گوئ ی ده‌داتی و نه‌ته‌ماشای ده‌کاو نه‌ده‌ستی بۆ دهباو نه‌بۆی ده‌چی! ئیتر منیش بی دلی نه‌و ناکه‌م و دلی ناشکینم، هه‌رجیم ئی داوابکا، به‌بان چاو ده‌یده‌می و به‌ده‌ستی خۆم ده‌یده‌می و به‌بی ی خۆم بۆی دهبه‌م، نه‌گه‌ر په‌نام بۆ بیئنی په‌نای ده‌ده‌م، له‌کردنی هیج شتی وه‌ک نه‌وه‌ سی و دوو ناکه‌م، وه‌ک نه‌وه‌ که‌ له‌ کیشانی گیانی موسوئمانا، سی و دوو ده‌که‌م، چونکه‌ نه‌و چه‌زی له‌مردن نییه، وه‌منیش هه‌رچه‌ند چه‌زم له‌بی دلی نه‌و نییه‌ به‌لام مردنیش کاریکی ناچاریه، هه‌رده‌بی بی). (ریاض ۱/ ز ۴۷ ژ ۳۸۶/۱ = ل ۳۰۱/ چابی دووهم + ز ۱۱/ ژ ۹۵ ل ۱۰۵ - باسی تیکۆشان و لیبران بۆ خوا، باسی نیشانه‌ی خوشه‌ویستی خوا).

۲۰۲۴ - عَنْ عَبْدِ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ كَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ. (الحديث) (۲۰۲۴):

ئه‌م فه‌رموو ده‌یه له‌ ریاض الصالحین دا، له‌عائیشه وه‌ ئاوایه: عائیشه‌ی هاوسه‌ری پیغه‌مبه‌ر - دروودی خودا له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌رو رمزای خودا له‌هه‌موو هاوسه‌ره‌ پاکیزه‌کانی - فه‌رمووی: پیغه‌مبه‌ر - دروودی خوای له‌سه‌ر بی - فه‌رمووی: هه‌ر که‌سی چه‌ز به‌دیداری خودا بکات، خودایش چه‌ز به‌دیداری نه‌و ده‌کا، وه‌هه‌ر که‌سی چه‌ز له‌دیداری خودا نه‌کات، خودایش چه‌ز له‌دیداری نه‌و ناکات و چه‌زی له‌چاره‌ی نییه، عائیشه‌ی فه‌رمووی: منیش عه‌زیم کرد: جا خۆنه‌ی پیغه‌مه‌ری خودا! که‌سمان چه‌ز له‌مردن ناکه‌ین، گوایه‌ ده‌بی خوداش چه‌ز له‌ئیمه‌ نه‌کا؟

(۲۰۲۴) أخرجه مسلم في الذكر و الدعاء و التوبة، باب/ من أحب لقاء الله أحب الله لقاءه...

خوشه‌ویست - دروودی خوی له‌سهر بی- فه‌رمووی: (مه‌به‌ست نه‌مه نییه که تو تی ی گه‌یشتویت، به‌لام مه‌به‌ست نه‌ومیه کاتی موسولمان له‌سهره مهرگا فریشته‌ی - په‌حمه‌تی خوی لئ‌بی- موژده‌ی رحمه‌ت و په‌زامه‌ندی و ریزلیگرتنی خوی دده‌نی له‌گه‌ل نازو نیعمه‌ت و به‌هری به‌هه‌شتا، نیت نه‌ویش هیچی وه‌ک نه‌و دنیا بی خوش نابئ، وه‌حه‌ز له‌دیداری خوی ده‌کا، خوداش حوز به‌دیداری نه‌و ده‌کا، ناموسولمانیش کاتی که‌مردن قورتمی ده‌گری، وه‌موژده‌ی سزای سه‌ختی خوی بی دهری، نیت هیچی تری وه‌ک نه‌و جیهان بی ناخوش نابئ، وه‌حه‌ز له‌دیداری خوی نا‌کا، خوداش حه‌ز له‌چاره‌ی نه‌و نا‌کا). (ریاض/ ۴/ ل/ ۱۳۳۶ ز/ ۳۷۰ ژ/ ۱۴۸۱/ ۱ - موسلیم).

۲۰۲۵ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَجُلٌ مِنَ الْأَعْرَابِ جُفَاءً يَأْتُونَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَسْأَلُونَهُ: مَتَى السَّاعَةُ، فَكَانَ يَنْظُرُ إِلَى أَصْغَرِهِمْ فَيَقُولُ: إِنْ يَعِشَ هَذَا لَمْ يُدْرِكْهُ الْهَرَمُ حَتَّى تَقُومَ سَاعَتُكُمْ (يعني موتهم). (الحديث ۶۵۱۱) (۲۰۲۵):

عائیشه - ره‌زای خوی لئ‌بی - فه‌رمووی: گه‌ل جابر پیاو گه‌لیکی سارا نشینی عه‌رب، که‌به‌سوست و شک و ره‌قن، ده‌هاتنه‌ خزمه‌تی پیغه‌مبه‌ر - دروودی له‌سهر - پرسایریان لئ‌ ده‌کرد: کاتی قیامه‌ت که‌ی دئ؟ نه‌ویش ته‌ماشای هه‌ره به‌کۆله‌که‌یانی به‌ته‌مه‌ن ده‌کردو ده‌یفه‌رموو: (نه‌گه‌ر نه‌م کوره‌ بزی، به‌ر له‌وه‌ی پیر ببئ کاتی قیامه‌تی ئیوه‌ دئ). هیشامی کوری عوروه ده‌یفه‌رموو: واته: کاتی مردنی ئیوه‌ دئ. (تاج/ ۱۰/ ل/ ۲۷۵ ز/ ۱۰۵ - باسی نیشانه‌ی داهاتنی قیامه‌ت).

۲۰۲۶ - ع عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَكُونُ الْأَرْضُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ خُبْزَةً وَاحِدَةً يَتَكَفَّوْهَا الْجَبَّارُ بِيَدِهِ كَمَا يَكْفَأُ

أَحَدُكُمْ خُبْرَتُهُ فِي السَّفَرِ نَزُلًا لِأَهْلِ الْجَنَّةِ فَأَتَى رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ بَارَكَ الرَّحْمَنُ عَلَيْكَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ أَلَا أَخْبِرُكَ بِنَزْلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ بَلَى قَالَ تَكُونُ الْأَرْضُ خُبْرَةً وَاحِدَةً كَمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَنْظَرُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْنَا ثُمَّ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِدُهُ ثُمَّ قَالَ أَلَا أَخْبِرُكَ بِإِدَامِهِمْ قَالَ إِدَامُهُمْ بِالْأَمِّ وَتُونَ قَالُوا وَمَا هَذَا قَالَ تَوَزَّ وَتُونَ يَأْكُلُ مِنْ زَائِدَةٍ كَسَدِهَا سَبْعُونَ أَلْفًا. (الحديث ٦٥٢٠) (٢٠٢٦):

نهبو سه عیدی خودری - پرهای خوای لی بی- فهرمووی پیغه مبهه - دروودی خوای له سهه بی- فهرمووی: (رؤزی دهستا خیز (قیامت) گوئی زهوی دهبی بهیه که کولیره، خودا وهندی بهزهبرو زمنگ، بهدهستی خوئی نهم دهستاو نهو دهستی بی دهکا، وهکوو چوئن یهکی لهئیوه لهسهفهرا، کولیره بنناگره لهبن ناگردا دهبرژینئیو، که دروستی دهکا، نهم دهستهو نهو دهستی بی دهکا، ههتا توژی پان ببیتهوه ناوا، خودا نهم کولیره گوئی زهوی یه دهکا بهنانی میوانداری بؤ بهههشتیهکان، لهئیستگای مهحشهردا بهر لهچوونه بهههشت، وهک بهرکول دهیخوئن! لهو کاتهدا، پایویکی جوولهکه هات گوتی: نهی باوکی قاسم! خودا پیّت فهر بهسهرتا برپژی، باعهرزت بکهه که لهرؤزی قیامتتا یهکهه زیافهتی بهههشتیهکان چییه؟ فهرمووی: (نادهی بلئی) گوتی: گوئی زهوی دهبی بهتاقه کولیرهیه که. جوولهکهکش فهرمایشتهکهی پیغه مههری، سهبارمت بهبوونی زهوی بهکولیره دووباره کردهوه. پیغه مبهه ریش - دروودی خوای له سهه بی- تهماشایهکی واتا بهخشی ئیمهی کردو تهواو پیکهنی، ههتا خری پاشینهکانی وهدهرکهوتن، چونکه قسهی جوولهکهکه گوتهی تهورات بوو، پکی فهرمایشتهکهی پیغه مبهه بوو، پاشان جوولهکهکه گوتی: باپیّت بلکیم وههرزت بکهه که پیخوره کهشیان چییه؟! کابرای جووه گوتی: پیخوره که یان بالامو نوونه، هاوپریان فهرموویان: بالام چییهو نوون چییه؟

کابرای جووه گوتی : بالام گاجووته و نونیش ماسی و نههنگه، له پارچه گوشته زیادهکهی جگهری نهم دوانه، که خوشتین پارچه یانه، هفتا هزار بههشتی لی دهخون). (تاجی کوردی/ ۱۰ ل/ ۳۶۰ ز/ ۱۸ ز/ ۳ ز/ -باسی هشر لهسر زهوییهکی نوئی دهکری) + (تاج/ ۱۰ ل/ ۴۷۱ ز/ ۱۴۷ ز/ ۱ ز/ -باسی یهکه م خوراک و یهکه م خواردنه وهی خه لکی بههشت) + (تاجی کوردی/ ۶ ل/ ۱۱ ز/ ۳ ز/ ۷ ز/ -تهفسیری سوورتهی بهقه ره).

۲۰۲۷ - عَنْ سَهْلَ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى أَرْضٍ بَيْضَاءَ عَفْرَاءَ كَقُرْصَةِ نَقِيٍّ قَالَ سَهْلٌ أَوْ غَيْرُهُ لَيْسَ فِيهَا مَعْلَمٌ لِأَحَدٍ. (الحديث ۶۵۲۱) (۲۰۲۷):

سهلی کوری سهعد - پهزای خوای لی بی- فهرمووی: زنه وتم لهزاری پیروزی پیغه مهر خوی - دروودی خوای لهسر بی- دهیضه رموو: (پوژی قیامت، مهردوم هه موو لهسر زهمینیکی سپی مهیله و سوور، هشر دهکری، که وهک کولیره ی باراشی پاک کراوی بیژراوهی بی سووس و که پهک وایه).

سهل - یایه کیکی تر- له گیره ره وهکانی نهم فهرمووده یه فهرمووی: (نه و زهوی یه، زهوی یهکی تری نوئی یه جیایه لهم عهردهی ئیستای خویمان، که ئیستا لهسهری دهزین له بهر نه وه نیشانهی خاوه نییتی و په یوهندی و دیار یکردنی جیگه و ریگه ی پیوه نییه، بههر چوارلادا ههتا چاو برکا، دهشتیکی سافی بی بهرزی و نزمی و بی نیشانه و شوینه واره). (تاج/ ۱۰ ل/ ۳۶۰ ز/ ۱۸ ز/ ۲ ز/ ش- هشر لهسر زهوییهکی نوئی دهکری).

۲۰۲۸ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى ثَلَاثِ طَرَائِقَ رَاغِبِينَ رَاهِبِينَ وَاثْنَانِ عَلَى بَعِيرٍ وَثَلَاثَةَ عَلَى بَعِيرٍ

وَأَرْبَعَةً عَلَى بَعِيرٍ وَعَشْرَةً عَلَى بَعِيرٍ وَتُحْشَرُ بَقِيَّتُهُمُ النَّارُ تَبِيتُ مَعَهُمْ حَيْثُ بَاقُوا وَتَقِيلُ مَعَهُمْ حَيْثُ قَالُوا وَتُصْبِحُ مَعَهُمْ حَيْثُ أَصْبَحُوا وَتُمْسِي مَعَهُمْ حَيْثُ أَمْسَوْا. (الحديث ٦٥٢٢) (٢٠٢٨):

ئەبو ھورەیرە -پەزای خوای لی بی- ھەرمووی: ھەزەرت -دروودی خوای لەسەر بی- ھەرمووی: (توژی لەپیش بەرپابوونی ھیامەتدا، ھەشری لەجیھاندا دەبی، لەم ھەشرەدا مەردوم بەسێ کۆمەل کۆدەکرێنەو، دەستە یەكەم: پێشەنگەکانن، ئارەزوومەندی دیداری خودان و لەرپابووردوویان بیزارن، چونکە ئەوئەندە تەمەزرۆی دیداری خودان، لەھەموو شتێکی تر بیزارن.

دەستە ی دووھەم: ئەوانەن کە دووکەس ، یا سێ کەس، یاچار کەس، یابینج کەس، یاشەش کەس، یاھەوت کەس، یاھەشت کەس، یا نۆکەس، یادەکەس، بەسەرەو بەنۆرە بەرودوا سواری یەك و شتر دەبن، یاخود دووکەس دووکەس، یاسێ کەس سێ کەس، پیکەو لەپاشکۆی یەكتری یەو سواری یەك و شتر دەبن و... تاد. وەھەرچی لەمانە مایەو ئەو دەستە ی سییەمن و، ئایەخی ھەرسێ دەستەکەن، ئەمانە پیادەن بەپێ دەپۆن، ئاگر وەك شوان دەیاندا تە بەرو وەك رات بەرەو سارای مەحشەرییان دەخوێ، ئیتر چەند پۆژ بەرپۆھەن ئاگرەكەش لەگەڵیان، لەھەركوێ شەو بکەنەو ئاگرەكەش بەدیاریانەو شەو دەکاتەو، لەھەر کوێ نیومروان وچان بگرن، ئاگرەكەش لەویدا لەگەڵیان وچان دەگری، لەھەر کوێ بەیان بکەنەو ھەروەھا، وەلەھەر کوێ ئیوارەیان لی بی ھەروەھا -ش. (تاج/ ١٠ ز/ ١١٧ ل/ ٣٥٨ ز/ ٤).

٢٠٢٩ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تُحْشَرُونَ حُفَاةَ غُرَاةٍ غُرًّا. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ الرَّجَالُ وَ

النِّسَاءُ يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ؟ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْأَمْرُ أَشَدُّ مِنْ أَنْ يَهْمَهُمْ ذَلِكَ. (الحديث ٦٥٢٧) (٢٠٢٩):

عائیشه - رمزای خودای لی بی - فہرمووی: پیغہمبہر- دروودی لہسہر - فہرمووی: (نیوہ ئہی بہرہی ئادہمیزادا لہرؤزی قیامہتا بہرووت و قووتی و بہپیخاوسی و بہسوننہت نہکراوی، حہشر دہکرین و کؤدہکرینہوہ بو لیپرسینہوہ.

عائیشه فہرمووی: منیش گوتہم: ئہی پیغہمبہری خودا! پیواوان

و ژنان پیکہوہ دہبن، خو ئہوہ تہماشای شہرمگای یہکتری دہکەن! نایا وایہ یانا؟ فہرمووی: (لہبہر دیژواری ہہلویت و سہختی ئہو دہمہ، کئ دہیپہرژیتہ سہر شتی وا، کئ وەک خودا لہقورئانا دہفہرموی: (لکل امری منہم یومئن شان یغنیہ ٣٧/٨٠ - واتہ: لہو رؤژمدا بارودؤخ و ہہلویت و اشلؤق و سہخت و سہخلەت دہبی، کەس نایپہرژیتہ سہر کەس، ہہرکەسی ئالوہ بہدەردی خوئیہوہ نایپہرژیتہ سہر شتی وا، مشووری کاری خوئی دہخوات و بەس!) . (تاجی کوردی/ ٧ ل/ ٢٣٧ ز/ ٦٣ - تہفسیری سوورہتی عہبہسہ ٣/ ز) + (ریاض/ ١ ل/ ٣٨ ز/ ٥٠ ز/ ٤١/١٦ - ترسان لہقاری خودا - ش).

٢٠٣٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَغْرَقُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَذْهَبَ عَرْقُهُمْ فِي الْأَرْضِ سَبْعِينَ ذِرَاعًا وَيُلْجِمُهُمْ حَتَّى يَبْلُغَ آذَانُهُمْ. (الحديث ٢٠٣٠):

ئەبو ھورەیرە - پەزای خوای لی بی- فہرمووی: حەزەمت - دروودی خوای لہسہر بی- فہرمووی: (لہرؤزی ژیانہوہدا ئہو خەلکە دہکەونہ سہخلەتیہکی

(٢٠٢٩) أخرجه مسلم في الجنة و صفة نعيمها، باب: فناء الدنيا، وبيان الحشر يوم القيامة،

رقم/٢٨٥٩.

(٢٠٢٠) أخرجه مسلم في الجنة و صفة نعيمها، باب/ في صفة يوم القيامة، رقم/٢٨٦٣.

واوه نارەق دەکەن، ئارەقێکی زۆر زۆر، تەنانەت حەفتا بال ئارەقیان بەناخی زەویدا دەچیته خوارەوه، وەکی تریش پەنگاوی ئارەقی لەشیان وانهوق دەکاتەوه، هەتا دەگاتە لاغاویمان، گەلی جار دەگاتە بناگوێ یان! . (ریاج ١/ ل ٣١٤ ژ ٤٠٣/٨ ش).

٢٠٣١- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الدَّمَاءِ. (الحديث) (٢٠٣١):

دیسان فەرمووی: پێغەمبەر -دروودی خوای لەسەر بێ- فەرمووی: (لەرۆژی قیامەتا، یەكەم شت كە ئادەمیزاد لەسەری دادگایی مەحکەمە دەکری، مەسەلەو پرسی خوین رشتن و پیاکوشتنە. لەگێرپانەوێهەکی تاج دا دەفەرمووی: (یەكەم شت كەبەندە لەسەری بەرپرسی (موحاسەبە) دەکری، مەسەلە ی خوین رشتنی ناهەق و کوشتنە). (تاجی کوردی/ ٣ ل ٢٠٠/ ٨١ ز ٢/ ش/ ت/ ن) + (ریاض/ ٤ ل ١٣٣٤ ز ٣٧٠/ ٣٨/ ١٨٤٥).

٢٠٣٢- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا صَارَ أَهْلُ الْجَنَّةِ إِلَى الْجَنَّةِ وَصَارَ أَهْلُ النَّارِ إِلَى النَّارِ أَتَى بِالْمَوْتِ حَتَّى يُجْعَلَ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ثُمَّ يُدْبَحُ ثُمَّ يُنَادِي مُنَادٍ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ لَا مَوْتَ وَيَا أَهْلَ النَّارِ لَا مَوْتَ فَيَرْدَا أَهْلَ الْجَنَّةِ فَرَحًا إِلَى فَرَحِهِمْ وَيَرْدَا أَهْلَ النَّارِ حُزْنًا إِلَى حُزْنِهِمْ. (الحديث) (٢٠٣٢):

ئێبنو عومەر -رەزای خوادایان ئی بێ- - رەزای خودا لەخۆی و بابی - فەرمووی: خۆشەویست - دروودی خودای لەسەر - فەرمووی: (کاتێ بەهەشتیەکان لەبەهەشتا جیگیر دەبن و تیادا دا دەمەزرێن، و مەهروەها دۆزەخییەکانیش لەدۆزەخ دا مۆل ئەدرێن، ئەوجا جاترچییهك جار هەل دەداو

(٢٠٣١) أخرجه مسلم في القسامة، باب/ المجازاة بالدماء في الآخرة ... رقم/ ١٦٧٨.

(٢٠٣٢) أخرجه مسلم في الجنة و صفة نعيمها، باب: النار يدخلها الجبارون، ٢٨٥٠.

به‌دهنگی به‌رز بانگ ده‌کا؛ نه‌ی دانیش‌توانی به‌هه‌شتا گوئ بگرن، نه‌وانیش گوئ قولاخ ده‌کهن و دهنوارن، دیسان بانگی دۆزه‌خیه‌کان ده‌کاو ده‌ئی: نه‌ی خه‌لکی دۆزه‌خ! گوئ بگرن، نه‌وانیش گوئ قولاخ دمبن و دهنوارن! نه‌وجا مردن دینن، له‌شیوه‌ی به‌رانیک‌ی ته‌ودا، له‌سه‌ر شووره‌که‌ی نینوانی به‌هه‌شتا و دۆزه‌خ که‌پیی ده‌گوترئ نه‌عراف، رایده‌گرن، جارچییه‌که به‌هه‌ردوولا ده‌ئی: نه‌مه دهناسن؟ ده‌ئین: به‌ئی نه‌مه مردنه، هه‌موویان به‌باشی جاویان لییه‌تی، جایه حیای کوپی زه‌که‌ریا به‌رانه‌که پال ده‌خاو سه‌ری دمبپی، نه‌نجا جارکیش بانگه‌واز هه‌ل ده‌دا: نه‌ی خه‌لکی به‌هه‌شتا خوشی له‌ئیه‌وه، موژده‌تان لی بی، نیتز مردن نه‌ما، هه‌تا هه‌تایه له‌به‌هه‌شتا به‌خوشی ده‌ژین! وه نه‌ی خه‌لکی دۆزه‌خ! هۆربه‌بانی چاوتان، دهرگای ئومیدتان به‌نیجگاری لی داخرا، نیتز مردنیش نه‌ما، هه‌تا هه‌تایه نه‌مه شوینتانه! جابه هه‌شتیه‌کان به‌م بۆنه خوشه‌وه نه‌ومنده‌ی تر که‌یفخوش و شادمان دمبنو، دۆزه‌خیه‌کانیش به‌هۆی نه‌م رووداوه دل نه‌زینه‌وه نه‌ومنده‌ی تر خه‌مبارو خه‌فه‌تبار دمبن). (تاج/٧ ل/١٩ ز/٢ ژ/٢ ش/ت-ته‌فسیری سوورمه‌تی مه‌ریه‌م).

٢٠٣٣- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ فَيَقُولُونَ لَبَّيْكَ رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ فَيَقُولُ هَلْ رَضِيتُمْ فَيَقُولُونَ وَمَا لَنَا لَا نَرْضَى يَا رَبُّ وَقَدْ أُعْطِينَا مَا لَمْ نَعْطِ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ فَيَقُولُ أَلَا أُعْطِيكُمْ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ فَيَقُولُونَ يَا رَبُّ وَأَيُّ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنْ ذَلِكَ فَيَقُولُ أُحِلُّ عَلَيْكُمْ رِضْوَانِي فَلَا أَسْخَطُ عَلَيْكُمْ بَعْدَهُ أَبَدًا. (الحديث ٦٥٤٩ - طرفه في: ٧٥١٨): (٢٠٣٣).

نه‌بو سه‌عیدی خودری -رمزای خوای لی بی- ووی: خوشه‌ویست -دروودی خوای له‌سه‌ر بی- ووی: خودای پاک و پیروزو مه‌زن، به‌به‌هه‌شتیه‌کان

(٢٠٣٣) أخرجه مسلم في الجنة و صفة نعيمها، باب: إحلال الرضوان على أهل الجنة، رقم:

دەفەر موی: ئەی خەلکی بەهەشت! ئەی بەهەشتینە! ئەوانیش بەیەك دەنگ دەلێن: بۆھرموو ئەی پەروردگارمان! ھەمیشە نێمە بەندە ی کە مەربەستەین و ئامادەین بۆ جێ بەجێ کردنی فەرمانەکانت، سەرچاوەی گشت خێرو خۆشی و بەھرمیی، والە ھەردوو دەستی توانایی تۆدا، خودای گەورە دەفەر موی: ئایا بەش و بارە ی باشی خۆتان لەبەھەشتا رازین و پێی خوشنودن؟ دەلێن: ئەی بۆ رازی نابین، لەم بەش و بارە باشە، کە تۆ داو تە بەنێمە دەبێ باشتەر ھەبێ؟ کۆی تر بەش و بارە ی وا زۆر باشی پێ دراو؟ خودا دەفەر موی: ئەدی دەلێن چی ئەگەر لەو مەیش باشتەرتان پێ خەلات بکەم؟ دەلێن: جاشتی و ھەھە دەبێ چی شتێ ھەبێ کە لەو بەشتەر بێ؟! دەفەر موی: (خۆشنودی و رمزامەندیی خۆمتان دەدەمێ و لێزەمە ی لێرازببونی خۆم دا دەبارێنم بەسەرتاندا و لەناو بەھەشتی ریزوانی خۆما جێتان دێکەمەو و ئێتر بەھۆی ئەو وەو ھەتا ھەتایەو ھەرگیزا و ھەرگیزو قەت قەت و بێرای بێرای لەم رۆ بەدواو لێتان ناپرنجێم). (ریاض ٤/ ل ١٤٠٦ ز ٣٧٢ ز ١٨٩٤/١٥ ش - ب+م - ئیمامی بوخاری و ئیمامی موسلیم - رمزاو رەحمەتی خودایان ئی -).

٢٠٣٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا بَيْنَ مَنْكِبَيْ الْكَافِرِ فِي النَّارِ مَسِيرَةُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ لِلرَّاكِبِ الْمُسْرِعِ. (الحديث ٦٥٥١) (٢٠٣٤).

ئەبو ھوریرە - رمزای خوای ئی - دەفەر موی: خۆشەویست - دروودی خوای لەسەر بێ - دەر فەر موی: (لەشی دۆزەخیەکان ئەو دندەزل و گەورمە، تەنانەت بەینی ھەردوو سەر شانێ ناموسوڵمان، لەدۆزەخ دا، سێ رۆژە رێگە یە، بەرپۆشتنی سواری خێراو تیز رەو). (تاجی کوردی ١٠ ل ٤٩٨ ز ١/ ١٥٢).

(٢٠٣٤) أخرجه مسلم في الجنة، وصفة نعيمها، باب: النار يدخلها الجبارون و الجنة يدخلها

روونكر دىنەۋە:

لەفەرمايشى دانەرى تاجول ئوۋوول و شىخى عەسقىلانى و مامۇستاي
 عەينى و زاناپان دەرەكەۋى كە: (كۆمەللى فەرموودەى بەھىز ھەيە، كەمى
 لەناو خۇيانا جۆرە جىاۋازى يەكيان ھەيە، قسە لەچۇنىتتى و گەورەو بچوۋكى
 ئەندام و لەشى بىباۋەرەن دىكەن لەناو دۆزەخا، ۋەك ھەندى فەرموودە باسى
 ئەۋە دەكا كەھەندى لەناموسولمانەكان زۆر زەبەلاح و فەلەتەنن، تەننەت
 كاكىلەيەكيان بەقەد كىۋى ئوۋو دىبى، يالەنەرمەى گوى ناموسولمانەۋە،
 ھەتا سەرشاخ، ماۋەى ھەوت سەد سائە رېگەيە، يانەستوۋرى پىستەكەى سى
 پۆۋە رېگەيە، يان ئەستوۋر پىستەكەى چل و دوۋبالە، كابرايەكى زەبەلاح، يا
 جى قىنگى ناموسولمان لەناو ئاگرى دۆزەخ دا، بەقەد نىۋانى رەبەزەو مەدىنە
 دىبى، يابە قەد نىۋانى مەككەو مەدىنە دىبى، يازمانى ناموسولمان، فرسەخى،
 دوو فرسەخ رادەخرى، خەللى بەسەرىدا دەرۋىن و بەپى دەيشىلن، ۋەھەندى
 فەرموودەى تر باسى ئەۋە دىكەن، كەجەستەى دەعيە زل و خۇبەزلزانەكان
 زۆر بچكۆلەن، ۋەك دەفەرەمۇ، خۇبەزلزانەكان، كاتى ھەشەر دىكرىن، لەپۇزى
 قىامەتدا، بەقەد مىروۋچەيەك دىبى، لەسەر شەكل و شىۋەى پىاۋ دىبى.
 ۋەگەللى فەرموودەى ترى لەم بابەتەنە ھەيە، كەباسى چۇنىتتى و چەندىتتى
 ئەندام و لەش و قەبارەى ناموسولمانان لە دۆزەخادەكەن، لەگەل ھەندى
 جىاۋازى لەھەندى لايەنەۋە، لەناو ئەم فەرموودانەدا، ئەمەيش قەيدى نىيە
 چۈنكە:

۱. لەپەلەى يەكەما، مەبەست لەم دەرېپىنەنە، ئەۋەيە كە موسولمان لەھالى
 شېرى بىباۋەرەن ھالى بىبى، كەلەدۆزەخا چەندە سزايان سەختە،
 ۋەشەپتان و دەستەى شەپتان تەفرەى نەدەن و لەقارو بىباكى خوداى
 گەورە بترسىۋ، ھەمىشە ئەۋ پۆۋە رەشەو ئىش و ئازارو سزاي دۆزەخى
 لەبەر چاۋبى.

٢. سزای دۆزه خیه کان له دۆزه خ دا هه موو وه کوو یه ک نین، به لکوو جیاوازییه کی زۆر هه یه له نیوانی چه ندی و چۆنی ی سزای دۆزه خیه کاند، سزای فیرعه ون و نه مروودو شه ددادو نه بو جه هل، گه ل قورسو سه ختره، له سزای ناموسو لمانیکی ره شوکی، که نه داوای خوایه تی کردبی، نه زو لئو زۆری له که سی کردبی، ته نیا له سه ر بیباوم په که ی سزا بدری.
٣. گه ل جار جووری سزاو چۆنی تی له شو جه سته یان، ناماژمیه بۆ تاوانه کانی جیهانیان، وه ک حه شرکردنی دمه یه زلان، له سه ر شیوه ی پیاوی به قه د میرووله یی بی!
٤. بۆیه جه سته و نه ندامه کانی بی باوم پران گه و ره ده کرین، هه تا به پی ی دوه سزاو نازار زیاتر به چیژن.
٥. ئەم جوۆره جیاوازی یانه هه موو ته ئویل کراون، له بهر ئەوه هیج کی شه پیی دروست ناکهن، بۆ نمونه ده لێن: هه ندی بیباوم به پی ی تاوانه که ی، ئەستوری چه ره مه که ی سی پۆژه پێگه یه، وه هه ندی کی تر، ئەستووری پیسته که ی چلو دوو باله، به پی ی تاوانه که ی، وه هه ندی تر پینچ پۆژه پێگه یه له بهر هه مان هۆ...تاد.
٦. که سی به چاوی ژیری، سه ره منجی حا لی ژیا نی زۆرینه ی دروستکراوان بدا، له م جیهانی په که مه دا، که به تان و پۆی مه ی نه ت و خه م و خه فه ت و ئیش و نازارو کاره ساتی دت ه زین چنرا وه ته نرا وه، بۆی دمرده که وئ که لایه نی تاریکی ژیا ن، نموونه یه که له ژیا نی ناو دۆزه خ، ئەو هه مکه ئیش و نازارو ترس باره و دمر باره و هه زار هه زار باره دمه نه وه، تابلو یه کن له تابلو کانی ژیا نی دۆزه خ، یه ک چه رکه نییه له م ژینه دا، که ئیش و نازارو خه م و خه فه ت و مه ی نه ت، وه ک قی س پ نه بارئ، وابه بهر چاومه که پۆژانه به ملیۆنه ها پۆح ده کی شری، له شو بی سه ره ده کری، گو رپه له بهر دایک هه لده کری، گیان له بهرانی بی تاوان دمه ن به ژیر هه ره سی بوومه له ره زه و

رووخانی دارو پەردموهوه، لافاوی مەرگ، بەهەزارویەك ناوموه، گیانی نازداران دروینە دەگا، پۆژانە بەهەزاران لاوو پیرو کچو گوپو ژن و پیاو دمبن بەداوی شیر پەنجە و دمردی کوشندە تروهه، هەر موپتەلایه، بەسەل، بەدمەسەل لەژێر باری نیش و ئازاری گولی و گەپری و دمردی بی دمەرمانا دمەتلیتەوه، ئەم هەموو نازەلە لەقەسابخانەکانا سەردەپڕین، ئەم هەموو مەل و مۆرو ئاسک و بزە و مەپە، بەردەوام، گورگو شیر و پلنگ و هەلوو دال، پەلپەلیان دەمەن و چاو و دل و جەرگیان لەت لەت دەمەن! تەنانەت دمەریاکان بەو زلی و پانی و پۆرییە خیان، سوور بوون بەخوینی ماسی سە هەلدراو و نەهەنگی شەقوپەفکراو، بەهاران ئەم هەمەکی گیانلەبەرە خنجیلانە لەدایک دمبن، بەهەزارو یەك شیوه رازاونەتەوه، کەچی لەپایزا نا بەبی تاوان، وەیشوومەو گەردەلوولی سەرماو سوڵە، لەبەهەشتی ژین وە دمەریان دمەنی!.

دهی ئەم کۆمیدی یە سەرمەدی، ئەم شانۆی مەرگەساتەنەم بەردەوامبوونی ئەم هەموو نیش و نازارو ئەشکەنجەیه، بەلگەیه لەسەر بی باکی ی خودا، هەروەك نمونەیه کە لەژیانی ناو دۆزەخی ئەو جیهان. خواپەنامان بدا. (بڕ/تاج/ ۱۰ ل/ ۴۹۷ ز/ ۱۵۲ ژ/ ۱ + ۲ + ۳ + ۴ + ۵ ز/ ۱۵۵ ژ/ ۱ + ۲ + ۳). ۲۰۳ - عَنْ أَسْ بِنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَخْرُجُ قَوْمٌ مِنَ النَّارِ بَعْدَ مَا مَسَّهُمْ مِنْهَا سَفْعٌ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ فَيَسْمِيهِمْ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَهَنَّمِيِّينَ. (الحديث) (۲۰۳):

ئەنەسی کۆری مالیک - رمزای خودای ئی بی - فەرمووی: خۆشەویست - دروودی لەسەر بی - فەرمووی: (کۆمەلێ دۆزەخی لەدۆزەخ دمەردەچن، کەلەومەو بەر ئاگری دۆزەخ مۆری پیاوا ناوان و داخی کردوون و کردوونی

(۲۰۳) أخرجه مسلم من حديث أبي سعيد، وزاد فيه: فيدعون الله فيذهب عنهم هذا الاسم

به سووته مهرؤ، جائه مانه كه ده چنه ناو به ههشت، به ههشتیه كان پێیان ده لێن له ناو به ههشتا؛ كۆنه دۆزهخی یهكان! جاله خوا دوا دهكهن ئهم ناومیان لهكۆل دهكاتوه).

۲۰۳۶- عن الثَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَخْطُبُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ أَهْلَ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَرَجُلٌ تَوَضَّعَ فِي أَحْمَصِ قَدَمَيْهِ جَمْرَتَانِ يَغْلِي مِنْهُمَا دِمَاعُهُ. (الحديث ۶۵۶۲) (۲۰۳۶):

نوعمانی کوپی به شیر - رهزای خوای ئی بی- فهرمووی: لهخۆشه ویستم بیست دهیفه رموو: (لهپۆزی قیامهتا، ئهو كهسهی كه له هه مووان سزای سووكتره، كابرایه كه دوو پشكۆ ئاگر دهخه نه سه ر هه ر دوو بهری پێ ی، میشکی پێیان دیته كوێ، وهك مه نه جهل و حه وجۆشی سه ر ئاگر). (تاج/ ۱۰ ز/ ۱۵۵ ل/ ۵۰۷ ز/ ۳+۲+۱).

تییینی: لهو دوولێسته دا، كه له سه رهتای بهرگی دووهم و بهرگی چواره مه وه، بۆ ژیا نه نامه ی هاوه لانی پیغه مه رو هه ندێ له پیاوانی رسته كان نوو سراون، له زۆرینه ی ژماره كانا ئاماژه بۆ ژماره ی ته جریده كه وه فه تهج كراوه ئاوا: (۲۸/۳۰ - ئه بو زه پری غیفا ری - ژماره / ۲۸ ته جرید - ژماره / ۳۰ فه تهحولبا ری). له هه ندێ ژماره ییش دا، ئاماژه بۆ ژماره ی ته جریده كه به ته نه یا كراوه، یا بۆ ژماره ی فه ته كه به ته نه یا كراوه، كه واته: ئه گه ر ته رجه مه ی حا لی كه سایه تی یه كه له ژماره ی ته جریده كه دا نه بوو، ته ماشای ژماره ی فه ته چی فهرمووده كه بكړی.

۲۰۳۷- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَدْخُلُ أَحَدٌ الْجَنَّةَ إِلَّا أَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ لَوْ أَسَاءَ لِيَزْدَادَ شُكْرًا وَلَا يَدْخُلُ النَّارَ أَحَدٌ إِلَّا أَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ لَوْ أَحْسَنَ لِيَكُونَ عَلَيْهِ حَسْرَةٌ. (الحديث ۶۵۶۹) (۲۰۳۷):

ئەبو ھوریرە - ڕەزای خۆی ئی - ھەرمووی: پێغەمەر - دروودی خۆی لەسەر بێ - دەفەرموئ: (ھەموو کەسێ لەبەھەشتا، بە چاوی خۆی جێگەی خۆی لەناو دۆزەخا دەبینی، پێی دەلێن: ئەم شوینی تۆ بوو، ئەگەر خراپەکار بوویتایە، ھەتا زیاترو باشتر سوپاسی خودا بکا، لەسەر ئەو بەھەرەو نازو نیعمەتە ی کە واتیادا، ھەروھا گشت دۆزەخییەکانیش، کەدەچنە ناو دۆزەخ ھەرکەسەیان لەناو بەھەشتا جێگەی خۆی نیشان ئەدری، پێی دەلێن: ئەم شوینە خۆشە جێگەی تۆ بوو، ئەگەر پێگەی راستت بگرتایەو لەجیھانا ئیمانت بەینایەو کاری باشت بکردایە، ھەتا پتر داخو خەم و خەفەت بخواتو ناھی سەرد ھەلکێشی). (تاج/ ١٠/ ز/ ١٥٧/ ل/ ٥١٠/ ز/ ٣).

٢٠٣٨ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَوْضِي مَسِيرَةُ شَهْرٍ وَزَوَايَاهُ سَوَاءٌ وَمَاؤُهُ أَيْضٌ مِنَ الْوَرَقِ وَرِيحُهُ أَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ وَكَيْزَالُهُ كَنْجُومِ السَّمَاءِ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَا يَظْمَأُ بَعْدَهُ أَبَدًا. (الحدیث ٦٥٧٩) (٢٠٣٨):

عەبدوللای کورێ عەمر - ڕەزای خوادایان ئی - ھەرمووی: پێغەمبەر - دروودی خۆی لەسەر بێ - دەفەرموئ: (ئەندازە ی گەورە یی ھەوزی کەو پەری من رێ ی مانگە پێ یەگە، ئاوە کە ی لەچرپی شیر تەر، بۆنی لەبۆنی میسک خۆشترە. گۆزە ئەو شەربەکانی دەوری، کە ئاویان ئی دەخۆنەو، لە ئەستێرە ی ناسمان زۆرتەر، ئەو ی ناوی کەوسەریان پێ بخواتەو، ھەرگیز تینووی نابێ). (تاجی کوردی/ ١٠/ ز/ ١٢٧/ ل/ ٢٨٣/ ز/ ٧+٦+٥+٣+٢+١+٤).

(٢٠٣٧) لم يوافقہ مسلم علی تخريج أبي هريرة (لا يدخل الجنة أري مقعده..) (فتح/ ١٣)

المترجم

ص/ ٣١٠ خاتمة كتاب الرقاق).

(٢٠٣٨) أخرجه مسلم في الفضائل، باب: إثبات حوض نبينا صلى اللهم عليه وسلم و صفاته،

۲۰۳۹- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَمَامَكُمْ حَوْضٌ كَمَا بَيْنَ جَرَبَاءَ وَأَذْرُحَ. (الحديث ۶۵۷۷) (۲۰۳۹):

ثیبنو عومەر -پرہزی خوادایان لی بی- فہرمووی: پیغہمبہر -دروودی خوای لہسہر بی- فہرمووی: (حہوزی لہدمرگای بہہہشتا والہ ہشتیانہود، لہجہرباود ہہتا نہزروح دمبی). (تاج/۱۰ ل/۲۸۲ ز/۱۲۷/۱/ش).

۲۰۴۰- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَدَرْتُ حَوْضِي كَمَا بَيْنَ أَيْلَةَ وَصَنْعَاءَ مِنَ الْيَمَنِ وَإِنَّ فِيهِ مِنَ الْبَارِيقِ كَعَدَدِ نُجُومِ السَّمَاءِ. (الحديث ۶۵۸۰) (۲۰۴۰):

نہنس کوری مالیک -پرہزی خوای لی بی- فہرمووی: خوشہویست -دروودی خوای لہسہر بی- فہرمووی: (نہندازہی حہوزہکھی من لہہہندی شوینیا، لہنہیلہود کھوا لہشام، ہہتا صہنعاو دمبی کھوا لہیہمہن (نیستہ پیٹہختی کواماری یہمہنہ) وہک ژمارہی نہستیہری ناسمانیش پیالہو جامو مہسینہو سوراحی وا لہسہر). (تاج/۱۰ ل/۲۸۳ ز/۱۲۷/۳/ش).

۲۰۴۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بَيْنَا أَنَا قَائِمٌ إِذَا زُمْرَةٌ حَتَّى إِذَا عَرَفْتُهُمْ خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ بَيْنِي وَبَيْنِهِمْ فَقَالَ هَلُمَّ فَقُلْتُ أَيْنَ قَالَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهِ قُلْتُ وَمَا سَأَلْتُهُمْ قَالَ إِنَّهُمْ ارْتَدُّوا بِغَدِكَ عَلَى أَذْبَارِهِمُ الْقَهْقَرَى ثُمَّ إِذَا زُمْرَةٌ حَتَّى إِذَا عَرَفْتُهُمْ خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ بَيْنِي وَبَيْنِهِمْ فَقَالَ هَلُمَّ قُلْتُ أَيْنَ قَالَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهِ قُلْتُ مَا سَأَلْتُهُمْ قَالَ إِنَّهُمْ ارْتَدُّوا بِغَدِكَ عَلَى أَذْبَارِهِمُ الْقَهْقَرَى فَلَا أَرَاهُ يَخْلُصُ مِنْهُمْ إِلَّا مِثْلُ هَمَلٍ النَّعَمِ. (الحديث ۶۵۸۷) (۲۰۴۱):

(۲۰۳۹) أخرجه مسلم في الفضائل، باب: إثبات حوض نبينا و صفاته، رقم/۲۲۹۹.

(۲۰۴۰) أخرجه مسلم في الفضائل، باب: إثبات حوض نبينا و صفاته، رقم/۲۳۰۳.

(۲۰۴۱) لم يوافقه مسلم على تخريج حديث أبي هريرة فيمن يدفع عن الحوض (فتح/۱۳)

ئەبو ھورەیرە - پەزای خۆای ئی بئ- فەرمووی: پێغەمبەر - دروودی خۆای لەسەر بئ- فەرمووی: (جاری لەخەوما، لەسەر ھەوزی کە وپەرم پراوەستا بووم، بۆ پێشوازی لەھاتوانی ئۆمەتەم، کە دین بۆ دینی من و نۆشین لەناوی ھەوزی کە وپەرم، ئەوەندەم زانی کۆمەڵی خەڵک ھاتن، کەھاتنە پێشەوہ ناسیمنەوہ، کەچی فریشتەیی لەشیوہی پیاویکا، کەوتە نیوانی من و نیوانی ئەوانەوہو، نەپھیشت پتر بێنە بەرەوہ، ئەوجا فەرمووی بەو کۆمەڵە: دەی وەرن، منیش بەفریشتەکەم گوت: دمیانیئیری بۆ کوئی؟ فەرمووی: بەخودا دمیانیئیرم بۆ دۆزەخ. گوتەم: بۆ چییان کردووە، کەوا دمیانیئیری بۆ ئەو شوینە؟ فەرمووی: ئەمانە لەپاش تۆ پاشەو پاش لەدین وەرگەرا بوون و پاشگەز بوو بوونەوہو لەتۆ ھەل گەرابوونەوہ، ھەروا لەدوا ئەمانە کۆمەڵی تریش دین، ئەوانیش ھەروا، خۆشەویست فەرمووی: (جا وابزانم زۆر کەم لەم کۆمەڵانە قوتاریان دەبی، وەک چۆن وشتی بەرەلا کرابی و پشت گوئی خرابی، کەم وا دەبی ئەو وشتەرە زەگاری ببی و سەری تیا نەچی و لەناو نەچی). (تاج/ ۱۰ ل/ ۲۸۱ ز/ ۱۳۶ ز/ ۴).

۲۰۴۲- عن حارثة بن وهب رضي الله عنه قال: سمعت النبي صلى الله عليه وسلم و ذكر الحوض فقال: كما بين المدينة و صنعاء. (الحدیث ۶۵۹۱) (۲۰۴۲):

حاریثە کۆری وەھب - پەزای خۆای ئی بئ- فەرمووی: جاری پێغەمبەر - دروودی خۆای لەسەر بئ- باسی ھەوزی کە وپەری بۆمان دەکرد، گویم لێی بوو دمیافەرموو: (ھەوزەکەم لەمەدینەوہ ھەتا صەنعای یەمەن دەبی!). (تاج/ ۱۰ ل/ ۲۸۳ ز/ ۱۳۷ ز/ ۲-ش).

(۲۰۴۲) أخرجه مسلم في الفضائل، باب: إثبات حوض نبينا صلى الله عليه وسلم و صفاته،

روونکردنه وه:

باسی چهوزی که وئهر، له تاج داوا له بهرگی/ ٥ ل/ ٢٨٧ ههتا ل/ ٣٨٣، نه صله
 عهرمبی یه که، که بریتی یه له ته و اوای زنجیره ی/ ٢٢٧، ٢٢٦، ٢٢٥، که نه م سئ
 زنجیرمیه له باره ی نه م چهوزم وه، به ریز: ٥ + ٧ + ٣ = ١٥ پازده فهرموودمیان
 له خو گرتو وه، نه م پازده فهرموودمیه، نه گهر به ریز له یه که وه ههتا پازده
 ژماره یان بۆ دابنری، ژماره/ ٢+٣+٦+٧+٨ نه م پینجه یان موته فقهو عله یهین،
 واته شیخی بوخاری و شیخی موسلیم ریوایه تیان کردوون، بوخاری
 له صه حیجی بوخاریداو موسلیم له صه حیجی موسلیم دا، که نه م دوو کتیبه
 پیروژه له پاش هورنان دروستترین پهراوی سوننه تن. ژماره/ ٤+٩+١٤ نه م سئ
 یهشیان بوخاری گیراونه ته وه. ژماره/ ١٠+١١ نه م دوووشیان موسلیم ریوایه تی
 کردوون. مامۆستای عه سقه لانی - په حمه تی خودای لئبی - دمه فرموی؛
 (هورگوبی و قازی عه یاج دمه فرموون، به پی ی دمه فرموون، به پی ی
 فهرمووده ی ساخ، چهوزه که ی پیغه مهر، که مه شهووره به چهوزی که و پهر
 چه سپاوه، پیویسته له سهر هه موو موکه لله فئ بیزانی و باومری پی هه بی، پتر
 له سیی سه حابه باسی نه م چهوزمیان له پیغه مبه رموه گیراومه ته وه).

پایانی = خاتمه

مامۆستای که و ره و سه روهر شیخی عه سقه لانی - په حمه تی خودای لئبی -
 له پایانی نه م نامه ی (رفاق) دا دمه فرموی؛ (نه م نامه یه سه دو نه و دوسئ
 فهرمووده ی واتیادا، سپیو سئ پگه (طریق) یان بی رشتن، واته؛
 موعه لله قن، نه وانی تریان په یومست (موصول) ن، دوو باره کانیا ن سه دو سیو
 چوار فهرموودن، پوخته که یان (١٣٩ - ١٣٤ = ٥٩) په نجاو نو فهرموودن،
 موسلیمیش فهرمووده کانی نه م پوخته یه ی وهک بوخاری گیراومه ته وه، بیجگه
 له مانه یان که حه فده فهرموودن؛

۱. فہرموودہکھی ٹیبینو عومہر پرمازی خوادایان لی بی: (کن فی الدنیا کالک غریب) = ژ/۱۹۹۸ تہجرید = ۶۴۱۶ فہتحوالباری).
۲. فہرموودہکھی ٹیبینو مہسعود لہبارہی خہتکیشانہکھی پیغہمبہرموہ. = ژ/۱۹۹۹ تہجرید = ۶۴۱۷ فہتحوالباری.
۳. ہہروا فہرموودہکھی ٹہنہس لہبارہی خہتکیشانہوہ = ژمارہ: ۲۰۰۰ تہجرید = ژمارہ ۶۴۱۸ فہتحوالباری.
۴. فہرموودہکھی ٹوبہیی کوری کہعب، سہبارمت بہہاتنی سوورمتی (الہکم التکائر) = ژ/۶۴۲۰ فہتحوالباری، لہتہجریدہکھی دانییہ.
۵. فہرموودہکھی ٹیبینو مہسعود: ایکم مال وارثہ احب الیہ = ژ/۲۰۰۷ تہجرید = ژ/۶۴۴۲ فہتحوالباری.
۶. فہرموودہکھی ٹہبو ہوریرہ (أعن الله إلى امریء...) ژ: ۲۰۰۱ تہجرید = ۶۴۱۹ فہتحوالباری.
۷. فہرموودہکھی: (الجنة أقرب إلى أحدکم من شراک ثلثة...) = ژمارہ: ۲۰۱۷ تہجرید = ۶۴۸۸ فہتحوالباری.
۸. فہرموودہی: (مالعبدی المؤمن إذا قبضت ضیفہ) = ژمارہ: ۲۰۰۴ تہجرید = ژ: ۶۴۲۴ فہتحوالباری.
۹. فہرموودہی: (لو کان لأبن ادم واد من ذهب = ژمارہ: ۶۴۳۸ فہتحوالباری- حہدیپہکھی ابن الزبیر
۱۰. فہرموودہی سہہلی کوری سہعد: (من یضمن) = ۲۰۱۳ تہجرید = ژ: ۶۴۷۴ فہتحوالباری.
۱۱. فہرموودہی ٹہنہس: (إنکم لتعلمون اعمالا = ۶۴۹۲ فہتحوالباری).
۱۲. فہرموودہی ٹہبو ہوریرہ: (من عادی لی ولیا) = ۲۰۲۳ تہجرید = ژ: ۶۵۰۲ فہتحوالباری.

۱۳. فہرموودہی نہبو ہوریرہ: (بعثت أنا والساعة كهاتين) = ژ: ۶۵۰۵
فہتحوالباری.

۱۴. فہرموودہی نہبو ہوریرہ: (لي بعث النار) = ژمارہ: ۶۵۳۰ فہتحوالباری.

۱۵. فہرموودہی عیمرا نی کوپی حوصہین: (فيدخلون الجنة يسمون الجهنميين)
= ۶۵۶۶ فہتحوالباری.

۱۶. فہرموودہی نہبو ہوریرہ: (لايدخل أحد الجنة إلا أرى مقعدة) = ۲۰۳۷
تہجرید =

۱۷. فہرموودہی نہبو ہوریرہ: (فيمن يدفع عن الحوض) = ژ: ۲۰۴۱ تہجرید =
۶۵۸۷ فہتحوالباری.

ہہروا دمفہرموی: حہفدہ بیستراو - اثر - یشی واتیا، کہہی سہحابہکانو
زانایانی دوا نہوانہ.

٨٥- نامه‌ی چاره‌نوس - کتاب القدر

٢٠٤٣- عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيْعَرَفُ أَهْلُ الْجَنَّةِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَلِمَ يَعْمَلُ الْعَامِلُونَ قَالَ كُلُّ يَعْمَلُ لِمَا خُلِقَ لَهُ أَوْ لِمَا يُسَرُّ لَهُ. (الحديث ٦٥٩٦ طرفه في: ٧٥٥١) (٢٠٤٣).

عیمرانی کوپی حوصهین - پرمزای خوای لی بی- فہرمووی: پیایوی عہرزی
 ھہزہمتی کرد: ھوربان! ئہی پیغہمبہری خودا! ئایا لہ جیہانا بہ ھہشتی
 لہدۆزہخی جیا دہکریتہوہ، و ھہرکہسہیان دہناسرین یانا؟ فہرمووی: (بہ لئ)
 پیایوہکہ فہرمووی: (کہوتہ: کارو کردہوہ سوودی جیہ، مادہم ھہرکہسی
 لہئیسٹاوہ جیگہی لہبہ ھہشتا یا لہدۆزہخا دیاری کرابی؟ فہرمووی:)
 ھہرکہسی بۆچی دروست کرابی، پیگہی ئہوہ دہگری و کاری دہکا بیگہیہنیٹہ
 ئہوئی). (تاج/ ١٠ ز: ٦ ل/ ٢١ ز: ٤).

روونکردنہوہ:

کہسی چوارہم لہرشتہ -سند- ی ئہم فہرموودہیہدا کہمامؤستای
 مامؤستای مامؤستاکی بوخاریہ، مہشہورہ بہ یہزیدی رشک. شیخی عہینی
 لہعومدہدا دمفہرموئی: (ناوی یہزیدی کوپی سینانی ھہسسامہ، بۆیہ پیی
 دہگوترئی ھہسسام چونکہ خانووی لہمہککہ دابہش دہکرد، ھہروا دمفہرموئی:
 رشک واتہ رشکی وردہ بہچکہی ئہسپی، کہبہکوردی خویشان ھہپی
 دہگوترئی: رشک. ھہروا عہینی -پہحمہتی خودای لئبی- دمفہرموئی: دہلین:
 (ئہم یہزیدی رشکہ ریشیکی دریزی گہورہی وای ھہبوو، دووپشکی دہچیٹہ
 ناوی، سی رۆژ لہناوہیدا دہمینیتہوہ یہزید پیی نازانی). ھہروا دمفہرموئی:

ئەم يەزیدە لەبوخاریە ئەم فەرموودەى ھەيە لیژمدا لەگەڵ گەرمفەكەى كەژمارە: (٧٥٥١) ٥. ھەزار ھەزار رحمةى خودای ئى بى - ئامین.

٢٠٤٤- عَنْ حَدِیْقَةِ قَالَ قَامَ فِیْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَائِمًا فَمَا تَرَكَ شَيْئًا يَكُونُ فِي مَقَامِهِ ذَلِكَ إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ إِلَّا حَدَّثَهُ حَفِظُهُ مَنْ حَفِظَهُ وَكَسِيَهُ مَنْ نَسِيَهُ قَدْ عَلِمَهُ أَصْحَابُهُ هَؤُلَاءِ وَإِنَّهُ لَيَكُونُ مِنْهُ الشَّيْءُ فَأَذْكُرُهُ كَمَا يَذْكُرُ الرَّجُلُ وَجْهَ الرَّجُلِ إِذَا غَابَ عَنْهُ ثُمَّ إِذَا رَأَاهُ عَرَفَهُ. (الحديث ٦٦٠٤) (٢٠٤٤):

حوزەیفە - پەزای خۆای ئى بى- فەرمووی: جارى خۆشەویست- دروودی خۆای لەسەر بى- و تارىكى گەنگى دوورو درېژى دا، ھىچ نەما كەرووی دا بى، ياهەتا پۆژى قىامەت رووبدا، كەباسى نەكا بۆمان، ئىتر ئەوى لەيادی مابى ئەوا لەيادی ماوه (و گەنجینەى رازو نەئىنى يەكان بوو بەمالى) ئەوييشى لەيادی چووبىتەوه ئەوا لەيادی چۆتەوه (و ئەنجى ناو گەنجینە يەى بەفېرۆ داناو) مەن بەش بەحالى خۆم جارى وادەبى شتى لەو بابەتانه روودەدا، كەپىغەمەر لەو وتارەدا باسى كردبوون، وەمەن ئەو شتەم لەياد نەما بوو، بەلام كەروو دەدات وشتەكە دەبينم، ئەوجا يادەم دەكەويتەوهو لەدلى خۆما دەئىم: ئای ئەمە ئەوھىە كەپىغەمەر- دروودی خۆای لەسەر بى- لەو وتارەدا باسى كرد بۆمان، رىك وەك چۆن گەلى جار وارى دەكەوى مەرووف پياوى دەناسى، بەلام لەپاش ماومىي ئەو پياوھى لەبىر دەچى، ھەتا كاتى دىتەوه بەر چاوى دەبينى، ديسانەوه دەيناسىتەوهو دەزانى كەئەمە پياوھەى پيشووه ئاوا (تاج/ ١٠ ز ٨٨ ل ٢١٦ ز ١/ - خەبەردان لەھىتەنە گەل...)

(٢٠٤٤) أخرجه مسلم في الفتن و أشراف الساعة، باب: أخبار النبي صلى الله عليه وسلم فيما

۲۰۴۵- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ النَّذْرَ لَا يَقْرُبُ مِنْ ابْنِ آدَمَ شَيْئًا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ قَدْرَهُ لَهُ وَلَكِنَّ النَّذْرَ يُوَافِقُ الْقَدْرَ فَيُخْرِجُ بِذَلِكَ مِنَ الْبَخِيلِ. (الحديث ۶۶۹۴) (۲۰۴۵):

نهبو هوریره - رمزی خوی لی بی- فہرمووی: پیغہمبہر - دروودی خوی
لہسہر بی- فہرمووی: (خوی گہورہ دمفہرمووی: نہو شتہی کہخودا
نہینووسیبی لہچارہی ئادہمیزاد، بہشت نہزرکردن بوئی نابی، بہلام وادہبی
نہزرمکہ لہگہل چارہ نووسہکہ یہک دہگریو شتہکہ روودمداتو ئادہمیزاد
وادمزانی کہنہوہ لہبہر نہزرمکہی نہو رووی داوہ، جا بہہوئی نہمہوہو لہسہر
نہم بنیاتہ، شتی لہ پیایو پیسکہو چرووک پی دمردہہینم، چونکہ نہگہر
وانہبی نہو کابرا رژدو چرووکہ خیرو نہزرناکا). (تاج/ ۳ ل / ۳۳۴ ز / ۱۰۲
ز / ۱۳۰ - باسی نہزر).

روونکردنہوہ:

ماموستای عہسقہلانی لہتہرمفی نہم فہرموودہیہدا کہژمارہ/ (۶۶۹۴) ہ، کہوا
لہ ل / ۴۳۳ ج / ۱۳ و ل / ۴۳۸ دا دمفہرمووی: (هذا من الأحاديث القدسية ولكن
سقط منه التصريح بنبته إلى الله) واتہ: نہمہ فہرموودہی قودسی یہو
فہرمایشتی خوی گہورمہیہ، بہلام دانہپال خودای لی پہریوہ.

۲۰۴۶- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا
اسْتَخْلَفَ خَلِيفَةً إِلَّا لَهُ بَطَانَتَانِ بَطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالْخَيْرِ وَتَحْضُهُ عَلَيْهِ وَبَطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالشَّرِّ
وَتَحْضُهُ عَلَيْهِ وَالْمَغْصُومُ مَنْ عَصَمَ اللَّهُ. (الحديث ۶۶۱۱- طرفہ
فی: ۷۱۹۸) (۲۰۴۶):

(۲۰۴۵) أخرجه مسلم في النذر، باب: النهي عن النذر وأنه لا يرد شيئاً، رقم/ ۱۶۴۰.

(۲۰۴۶) لم يوافقه مسلم على تخريج حديث: ما استخلف من خليفة. فتح/ ۱۳ ص/ ۲۵۸.

ئەبو سەئیدی خۇدري - ڕەزاي خۆاي ئى بى- ڤەرمووى : پىڤەمبەر -
 دروودى خۆاي لەسەر بى- ڤەرمووى: (خودا ھەر پىڤەمەريكى ڕەوانە کردبى،
 وە ھەر کەسيكى کرد بى بە جىنشين، ياخود بە خاومەن دەسەلاتى سەر ولات،
 مسۆگەر کە دوو تاقمە دەستو پيوندی بوو: تاقمە پەکیان ڕيگەي چاکەي
 بى نیشان دەداو، ھانی دەدا لەسەر گرتنى ڕيگەي چاکەو، کردنى کارى باش،
 تاقمە کەي تریشيان بە پىچە وە ھەو: ى خراپەي بى نیشان دەداو، گالى دەدا
 لەسەر گرتنى ڕيگەي خراپەو کردنى بى ڤەرمانى خودا. پاك و پاکیزمیش
 تەنيا ئەو کەسە پە کە خوداي گەورە بىباريژى و بەسۆزو مېھربانى خۆي
 لە خراپە دوورى بگري و بىخاتە سەر شەقامە ڕيگەي ياسانامە خوا دەناکەس
 بە ئازاي خۆي نييە کە پاك و پاکیزمیە و لە گوناھ و تاوان بە دوورە). (تاجي
 کوردی/ ۳ ل/ ۲۹۳ ز/ ۱۰۸ ۱/۷- باسی دئسۆزی بو ڤەرمان ڤەوا).

ڤوونکردنەو:

۱. پەيوەندى ئەم ڤەرموودمىە بە باتە کەو کە چارەنووسە لەدوايە کە پەدايە،
 کە دەڤەرموئ: کەس بە ئازاي خۆي نييە کە پاريزراوہ لە تاوان، چونکە
 شتى وا چارەنووسين خوداي پە ، ديارە ئەم بابەتەش باسی چارەنووسە.
۲. وەرگەرپاوە کە دەڤى تەرمڤى ئەم ڤەرموودمىە، کە ژمارە کەي
 لە ڤەتحوئباريدا: (۷۱۹۸) ە، والە بەرگى/ ۱۳ ل/ ۸۹ طبعۃ قديمە.
۳. عەسقەلانى دەڤەرموئ: (لە گيرپانەو ى ئەوزاعى و معاويەي کورپى سلام دا:
 (من وال) ە، ئەم گيرپانەو ى گشتى ترە) بۆيە منيش لە تەر جەمە کە دا،
 وشەي: (خاومەن دەسەلاتى سەر ولات) م ئ پتر کرد، مەبەستم
 لەروونکردنەو ى ئەم بڕگەيە ئەو ى، کە بە ھەرمەندى بەريژ دئيابى،
 لە خالو لەوشە بەوشەي وەرگەرپاوە کوردی پە کە، خواپار بى دوور دەبى
 لە ھەواو ھەمەسکاری.

۴. له پاستیدا نهم دوو تاقمه يه، مه رج نيه كه دوو تاقمه ي ديار يکړاوی تایبه تمه ند بن و شه وو پوژ هاو دهم و هاو نشینی کار به د دهستان بن، جیگه ی داخه له م پوژ گاردی نیمه دا، به تایبه تی له نیشتمانی نیمه دا، پراگه یانندی به هه موو لقو به شه کانیه وه، هه روا هونه رو هونه رمه ندا، به هه موو جوړه کانیه وه، وهك مؤسقاو مؤسقارو گوړانی و گوړانی بیژو شانؤو شانؤو نوسان، جیگه ی داخه نه مانه هه موو له م پوژ گاردی نیمه دا، له کوردستانی نازیزدا، بگانه ی سوون، هه رخه ریکی په خشی گهنده لی رهوشتین، بوون به بلویری شه یتان!!

۲۰۴۷ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كَثِيرًا مِّمَّا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْلِفُ لَا وَمُقَلَّبِ الْقُلُوبِ. (الحدیث ۶۶۱۷ طرفاه فی: ۶۶۲۸، ۷۳۹۱) (۲۰۴۷):

عه بدو لای کورې عومهر - په زای خوای لی بی - هه رمووی زور جاران پیغه مبه ر - دروودی خوای له سه ر بی - ناوا سوندی ده خوارد: (لا و مقلب القلوب - نائمه و شته ناکه م، یاخود نا نه و شته وانییه به هه لسوور پنه ری دلان!)

پایانی - خاتمه

عہ سقہ لانی - پر حمہ تی خودای لی بی - دمفہ رموی: نامہ ی چارمنوس - کتاب القدر - بیست و نو فہرموودہ ی بہر زہ و گراوی وا تیادا، سی لہ مانہ بیپرستہ (معلق) ن، نہوانی تریان پہیوہست (موصول) ن. بیست و دوویان دووبارہن، پوختہ کہیان حہوت فہرموودہ یہ: (۲۹-۲۲ = ۷). لہم حہوت فہرموودہ پوختہ یہ موسلیم پینجیانی گپراوہتہوہ، نہم دوانہ یانی نہ گپراوہتہوہ:

۱- ژمارہ: ۲۰۴۶ تہ جرید = ۶۶۱۱ فہتحو لباری = فہرموودہ ی نہبو سہ عید (ماستخلف من خلیفہ).

۲- ژمارہ: ۲۰۴۷ تہ جرید = ۶۶۱۷ فہتحو لباری = فہرموودہ ی ٹیبنو عومہر: (لا ومقلب القلوب).

لہم پوختہ یہ کہ حہوت فہرموودہ ن، لہتہ جریدہ کہ دا: (۲۰۴۷-۲۰۴۲ = ۵) پینج فہرموودہ یان ہاتوون، سیانیان متفق علیہن کہ ژمارہ: ۲۰۴۳ و ۲۰۴۴ و ۲۰۴۵ ن، دوانیشیان لہنہ فردای بوخارین کہ ژمارہ: (۲۰۴۶، ۲۰۴۷) ن.

ہہروا عہ سقہ لانی دمفہ رموی: (ہہروا لہم نامہ یہ دا پینج بیستراو- نہ پہری صہ حابہ و تابیعینیش واتیادا. ولہ اعلم.

۸۶- نامه‌ی سویندو نه زرکردن

کتاب الایمان والنذور

(بو باسی نه زر بپ. بهرگی/۳ ل/۳۳۳ ز/۱۳۰ ههتا لاپه‌ره: کو‌تایی زنجیره/

(۱۳۵۰۳۴۸).

۲۰۴۸- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سُمْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ سُمْرَةَ لَا تَسْأَلِ الْإِمَارَةَ فَإِنَّكَ إِن أُعْطِيتَهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وَكُنْتَ إِلَيْهَا وَإِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَكَفَّرْ عَنْ يَمِينِكَ وَالتَّ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ. (الحديث ۶۶۲۲ أطرافه في: ۶۷۲۲، ۷۱۴۶، ۷۱۴۷) (۲۰۴۸):

ئه‌وره‌حمانی کوری سه‌مووره -پر‌زای خ‌وای ئی بی- فه‌رمووی: پی‌غه‌مه‌ر - دروودی خ‌وای له‌سه‌ر بی- فه‌رمووی پی‌م: ئه‌ی ئه‌وره‌حمان! دا‌وای فه‌رمان‌پروایی (ئه‌ماره‌ت = ئه‌میری) مه‌که، چونکه ئه‌گه‌ر له‌سه‌ر دا‌واکردنی خ‌وت، فه‌رمان‌پروایی و به‌رپرسی وهریگریت لی‌ت ده‌بی به‌بار، به‌لام ئه‌گه‌ر به‌بی ئه‌وه که‌خ‌وت هه‌وئی بو‌بدی بکریی به‌فه‌رمان‌پروا، یا‌به‌سه‌ر کاری سه‌رکاری، ئه‌وا خودا زالت ده‌کا به‌سه‌ریا، ئه‌ی ئه‌و پر‌حمان! ئه‌گه‌ر سویندت خ‌وارد له‌سه‌ر شتی، وه‌له‌پاشا ته‌ماشات کرد که‌له‌وشته باشتر هه‌یه، ئه‌وه بریتی - واته: که‌فاره‌تی- سوینده‌که‌ت بده‌و، ئه‌وه بکه‌ که‌به‌باشتری ده‌زانی). (تاج/۳ ل/۲۷۰ ز/ ۱/ش/د/ت/ن).

(۲۰۴۸) أخرجه مسلم في الایمان باب/ ندب من حلف يميناً فرأى غيرها خيراً منها أن يأتي

الذي هو خير و في الإمارة باب: النهي عن طلب... رقم/۱۶۵۲.

۱. به پئی ی ئەم فەرموودهیی، هەرکاتێ که سێ سویندی خوارد له سهر شتی، که بیکا، یانهیکا، نهوه نابێ سویندهکهی بخت، دمی سویندهکهی بباته سهر، به لām نهگهر سویندی له سهر کردنی شتی خوارد که بیکات، دوایی وابهباشی زانی که نهیکا، باکه فارتهی سویندهکهی بداو شته که نهکا، وه ههروهها به پێچه وانهوه نهگهر سویندی له سهر نه کردنی شتی خوارد.

۲. عهبدو رهحمانی کوپی سه موره -رَمزای خَوای ئی بئ- بهس ئەم فەرموودهی ههیه له بوخاریدا، که له م سێ شوینهی تر دا دووباره بۆتهوه:

۱- ژماره ی/ ۶۷۲۲ له که فارتهی نه پماندا.

ب- ژماره / ۷۱۴۶ له نه حکام دا. ج- ژماره / ۷۱۴۷ له نه حکام دا. له موسلیمیش دا فەرموودهی ههیه.

عهبدولرهحمان له مسلمی فهتحه، واته: رۆژی نازاد کردنی مهککه موسوئمان بووه، له فتوحاتی عیراقدا ناماده بووه، له سهر دهستی نهودا سحستان نازاد کراوه، له سهردهمی جینشینی ی عوپماندا، ههروا کابل له سهر دهستی نهودا غهزا کراوه و نازاد کراوه، له خزمهت پێغه مهر خۆی دا نامادهی غهزای تهبووک بووه، خۆی فەرموودهی له پێغه مهر و له موعاژی کوپی جبهه له و مرگ پراوه تهوه، ئەم زاتانهیش فەرموودمیان له وهوه گیراوه تهوه: ئیبنو عهباس و سه عیدی کوپی مسیب و محمدی کوپی سیرین و حهسهنی به حری و کهسانی تریش. مائی په نجاو په کی کوچی له به حره مردووه، رمزای خودای ئی بئ.

۲۰۴۹- عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال:

نحن الآخرون السابقون يوم القيامة. (الحديث ۶۶۲۴ أطرافه ۲۳۸، ۸۷۶، ۸۹۶،

۲۹۵۶، ۳۴۸۶، ۶۸۸۷، ۷۰۳۶، ۷۴۹۵) وقال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاللَّهِ لَأَنْ يَلْجَ أَحَدُكُمْ بِيَمِينِهِ فِي أَهْلِهِ آثِمٌ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ مَنْ أَنْ يُعْطَى كَفَارَتَهُ الَّتِي افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيْهِ. (الحديث ۶۶۲۵ طرفه في: ۲۶۲۶) (۲۰۴۹):

فهرموده‌ی: ۶۶۲۴ لهم ژماره‌یه‌دا رابورد: ۴۶۵ ته‌جرید = ۸۷۶ فه‌تحو‌ل‌باری + ۴۷۵ ته‌جرید = ۸۹۶ فه‌تحو‌ل‌باری = به‌رگی ۱/ل ۴۴۰ + به‌رگی ۱/ل ۴۵۱.

فهرموده‌ی ژماره/۶۶۲۵ پیش واته: خو‌شه‌ویست -دروودی خ‌وای له‌سهر بی-
دم‌فه‌رم‌وئ: به‌خودا نه‌گهر که‌سی‌کتان له‌سهر شتئ سویند له‌که‌سوکاری بخ‌و‌او
له‌پاشا وورکی لی بگ‌رئ و لیی په‌شیمان نه‌بی‌ته‌وه، وه‌ل‌حال په‌شیمان‌بوو نه‌وه
له‌و‌شته با‌شر بی، نه‌وه پ‌یل‌یدا گ‌رتنه گ‌ونا‌هی زور تر ده‌گا له‌لای خودا، هه‌تا
نه‌وه‌که سوینده‌که‌ی بش‌ک‌ینئ و نه‌وه که‌ف‌ار‌ته‌ده‌دا که‌خودا د‌ای‌نا‌وه بو سویند
له‌کاتی ش‌ک‌ان‌دن‌یدا. (تاج/۳ ل/۳۲۹ ز/۱۲۶ ۱/ب/م).

۲۰۵۰ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هِشَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا مِنْ نَفْسِي فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ فَإِنَّهُ الْآنَ وَاللَّهِ لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْآنَ يَا عُمَرُ. (الحديث) (۲۰۵۰):

عه‌بدول‌لای ک‌ور‌ی ه‌ی‌شام - پ‌رم‌زای خ‌ودای لی بی - فه‌رم‌و‌ی: ج‌ار‌ی
له‌خ‌زم‌ه‌ت پ‌ی‌غه‌م‌به‌ردا بو‌و‌ین، دروودی خ‌ودای لی بی، ده‌ستی ع‌وم‌ه‌ری ک‌ور‌ی
خ‌ه‌تاب‌ی گ‌رت، ع‌وم‌ه‌ر ع‌ه‌ر‌زی گ‌رد: ه‌ور‌بان! نه‌ی پ‌ی‌غه‌م‌به‌ری خودا! به‌خودا
ت‌و‌م له‌ه‌ه‌مو‌و‌شتئ تر خو‌ش‌تر ده‌وئ، به‌س نی‌یه، سویندم به‌و که‌سه که‌گیانی

(۲۰۴۹) أخرجه مسلم في الإيمان، باب: النهي عن الإصرار على اليمين، رقم/۱۶۵۵.

(۲۰۵۰) لم يوافقه مسلم على تخريج حديث عبدالله بن هشام: كنا مع النبي صلى الله عليه وسلم

وسلم راجع رقم: ۱۱ ج/۴ ص/۱۹۲ تجريد. الترجمة الكردية. -المترجم-

منی به دهسه، دهبی منت له خودی خوشت خوشر بوئ نهوسا بهسه بو
گهشتن به پلهو پایهی ههره بهرز لهم لایه نهوه! (بروانه ژماره/ ۱۰۸۰
ته جرید = ۲۵۰۱ = بهرگی/ ۳ ل/ ۱۷۱ ههتا ۱۷۳. ژيانامه‌ی عه‌بدوللای کوری
هیشامی واتیادا).

۲۰۵۱- عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ انْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقُولُ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ هُمُ الْآخِسُونَ وَرَبُّ الْكَعْبَةِ هُمُ الْآخِسُونَ وَرَبُّ
الْكَعْبَةِ. قُلْتُ: مَا شَأْنِي أَيْرَى فِي شَيْءٍ، مَا شَأْنِي؟ فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ: فَمَا
اسْتَطَعْتَ أَنْ اسْكُتَ وَتَغْشَانِي مَا شَاءَ اللَّهُ، فَقُلْتُ: مَنْ هُمُ بَأْيِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا
رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: الْآكُثَرُونَ أَمْوَالًا إِلَّا مَنْ قَالَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا. (الحدیث
۶۶۳۸ طرفه فی: ۱۴۶۰) (۲۰۵۱):

ئهبو زهر - پرمزای خوای لی بئ- فهرمووی: پیغه‌مه‌ری خودا، دروودی له‌سه‌ر
بئ، له‌سیبه‌ری کابه‌دا بوو، چووم بو خزمه‌تی، کاتی گه‌یستمه لای لهو کاته‌دا
ذهیفه‌رموو: (سویندم به‌خودای کابه، که یه‌زدانی پاکه، زیانه‌ومه‌ندی ههره
گه‌وره خو‌یانن، سویندم به‌خودای کابه، که یه‌زدانی پاکه زیان‌کردووی ههره
گه‌وره خو‌یانن!) منیش له‌به‌ر خو‌مه‌وه به‌خو‌مم گوت: نه‌وه چیمه، ده‌بی
شتیکی وا له مندا هه‌بی، که‌شایه‌نی نه‌وه بم ببم به‌که‌سیکی ههره
زه‌ره‌مه‌ند؟

که‌له‌خزمه‌تیدا دانیشتم، هه‌روای ده‌فه‌رموو، له‌به‌ر نه‌وه نه‌متوانی که‌بی
ده‌نگ بم، هه‌نی خه‌یالی ناخو‌شیش هات به‌دلما له‌وه‌ی که‌مه‌یلی خودای
له‌سه‌ر بوو، وه‌ک نه‌وه نه‌بی گونا‌هیکی وام کرد‌بی، جاعه‌رزی هه‌زرمتم کرد:
نه‌ی پیغه‌مه‌ری خودا! به‌باوک و دایکه‌مه‌وه به‌قوربان‌ت بم ئەم نه‌گبه‌تانه کی‌ن،
که‌هه‌ره‌زیانه‌و مه‌ندانن؟ فهرمووی: (نه‌وانه‌ی که‌مالو سامانیان زۆر زۆره،

مهگەر کهسێ لهوانه خودا مالی باشی زۆری پێ دابی، ئه‌ویش درێغی لێ نه‌کا، به‌هر چوار لادا داغانی بکا، به‌راست و به‌چه‌پا، له‌پێگه‌ی خودادا بیدا به‌م و به‌وو بیبه‌ خشیته‌وه و بۆکاری خێر درێغی نه‌کا. (تاج/ ٩ ز: ٩٤؛ ل/ ٢٩٠ ژ/ ١٣) + (تاجی کوردی/ ١٠ ز/ ١٩ ل/ ٧٢).

٢٠٥٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَمُوتُ لِأَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ قَتَمَسَهُ النَّارُ إِلَّا تَحِلَّ الْقَسَمُ. (الحديث ٦٦٥٦ طرفه في: ١٢٥١) (٢٠٥٢).

له‌ئهبو هوریره‌وه -په‌زای خوای ئی بی- پێغه‌مه‌ر -دروودی خوای له‌سه‌ر بی- ده‌فه‌رموی: (هه‌ر موسوڵمانێ سێ منالی به‌مرن، ره‌سیده نه‌بووبن، مه‌گه‌ر بۆ ئاه‌ی سوین به‌جێته‌ دۆزه‌خ). (ریاض/ ٣ ل/ ٩ ژ/ ٩٥٣-٦ چاپی/ ٢ کوردی).

پروونکردنه‌وه:

پێشه‌وا نه‌وه‌وی -په‌حمه‌تی خودای ئی بی- ده‌فه‌رموی: مه‌به‌ست له‌ئاه‌ی سوین (تحله‌ القسم) له‌م فه‌رمووده‌یه‌دا، ئه‌و سوینه‌یه‌ که‌له‌م ئایه‌ته‌ پیرۆزه‌دایا ده‌فه‌همرێته‌وه، که‌ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا﴾. (سورة مريم ٧١/١٩) واته‌: که‌س نییه‌ له‌ئێوه‌ که‌به‌ناو دۆزه‌خا نه‌پواو نه‌جێته‌ ناوی: ئه‌م چوونه‌ ناو دۆزه‌خه‌ هه‌موانی (عمومی) یه‌، به‌پاریکی خودا نووسه‌و په‌تبوونه‌وه‌ی بۆ نییه‌. پوخته‌یی له‌ژيانامه‌ی ئیمامی نه‌وه‌وی -په‌رگۆری پیرۆزی له‌ره‌حمه‌ت و نووری خودا بی- ناوو نه‌سه‌بی: (الأمام الخافض، الأوحّد، القدوة، شیخ الإسلام، علم الأولیاء، محی الدین ابو زکریا یحی بن شرف، الأمام الربانی، الشافعی الثانی).

له مانگی موحه ررهمی سال ۶۳۱ کۆچی، له گوندی نهوا، له باوک و دایکیکی زۆر باش، له دایک بووه، گوندی نهوا سهر به شاری حۆرانه له سوریا. له ته مه نهی دهسالییدا دهستی کردووه به له بهرکردنی قورئان و خویندنی پهراوهکانی شهر (فقه) له و ده مه دا شیخی خواناس؛ شیخ یاسینی مه پراگیشی له و پوه پمت دهبی، دهروانی واکۆمه ئی منال زۆری ئی ده که ن که له گه ئیانا یاری بکات، ئه ویش له دهستیان راده کاو، له بهر خۆشیه وه قورئان له بهر ده کا، له بهر ئه وه شیخ یاسین ده چی بۆلای باوکی ئیمامی نه وه وی و ئامۆژگاری ده کا، که ناگای ئی بی و ته رخانی بکات بۆ خویندنی ئایینی، ئه ویش به گوئی ده کا، له سائی (۶۴۹) دا ده چی بۆ دیمه شق و دهبی به فقهی و له وی له ره و اچییه داده مه زری، به نانی فه قییه تی له قوتا بخانه که ی ره و اچییه ده زی و که له ته نیشت مه سجیدول ئه مه وه دیمه وه دهبی. ئه و جا له خزمه تی باوکیدا ده چی بۆ حه ج، زۆرینه ی کات له رپگه نه خۆش دهبی، چل و پینج شه و له مه دینه له خزمه ت پیغه مه ردا ده مینیته وه، ئه مه سائی (۶۵۱) کۆچی دهبی، له پاش حه جه که ده که رپته وه بۆ دیمه شق. خۆی ده فهرموی؛ له م ماومه دا، رۆژانه دوازه وانه م له خزمه ت مامۆستا کانم دا ده خویند، ئه و په راویزو حاشیانه ی که پئویست بوون بۆ روونکردنه وه ی واتای دهربرین و جیگه قورسه کان خۆم ده منووسینه وه و کتیبه کانم خۆش ده کرد، خودای گه وره پیت و فه ری خسته کاته که م، ویستم که خه ریکی پزیشکی بم، خۆم خه ریک کرد به کتیبی (القانون فی الطب) وه، که دانراوی ئیبنوسینایه، به لام دلم تاریک بوو، چه ند رۆژی نه مه ده توانی خه ریکی هیج ببم، ته نانم به زمیم به خۆما هاته وه، تا قانۆنه که م فروشت و له و بیرو بیردۆزمیه په شیمان بوومه وه، ئیتیر خودا دلی رووناک کردمه وه و ئه و حاله ته م نه ما). له ته مه نه ی سی و چوار سالییدا، واته؛ له سائی (۶۶۵) ک دا دهبی به سه روکی مه شیخه ی دارول حه دیث، و متاکاتی مردنی له و پایه دا ده مینیت. پی شه وانه وه ی هه تا خه یال بر بکات خاومنی

زوهو و مرعو تهقوا بوو، بهواتای وشه بؤ خودا لیبرا بوو. شیخ موحیه دین دمفه رموی: (گله ییم لا کرد، که بؤچی واگوزمرانت له خؤت گران کردووه، له خواردن و جل و بهرگو گوزمرانا خؤت جه رېمابه داوه، تهنانهت ناچیتته حه مامیش، دمرسم که تووشی نه خووشی ببیت و له کارو نیش بکات!!).

که چی فهرمووی: (فیسار که س نه وهنده بهرپوژوو بوو، و نه وهنده خوا بهرستی کردووه، ههتا پیستی شین هه لگه رابوو!). میوه و خه یاری نه ده خوارد، ده فیه رموو: نه بادا جه ستم شیدار بکاو خه و م ئی بخت).

نه مهیش کورته یه کی پوختی ژیاننیتی: (ههتا بلئیت زاهیدو دنیا نه ویست، له عیبادمت و ژیکرو نه ورادا کولا بوو، شه و نوپژیک زوری ده گرت، شه وو پوژ خه ریکی کتیب دانان و وانه گوتنه وه بوو، به هه ناسه له خوا بی ئاگا نه بوو، مانگایه کی باشی هه بوو، هه مووی دمکرد به خیر، سال دوازه مانگه بهرپوژوو بوو، پینج پوژ نه بی، پوژی یه که می جه ژنی رهمه زان و چوار پوژه که می جه ژنی قوربان. نه مهیش خواردن و خواردنه وهی بوو: ئیواره پوژوو دهشکان و ژهمی نانی ئیواره ده خوارد. له پیش مه لا بانگانیشا، له جیاتی پارشیو جامی ئاوی ده خوارد ده وه).

نه مهیش مال و حالو دارایی و سامانی بوو: (ژنی نه هیئاوه، منالی نه بوو، له گۆشه ی مزگه و تا ده ژیا، گۆزه یه کی هه بوو بؤ ئاو خواردنه وه، هه سیرئ له سه ری ده نوست، مه و جئ له کاتی خه ودا دهیدا به خوی دا، میژمریککی خام، جبه یه کی خام، دیشدا شه یه کی خام، جووتی سؤل و ئاوبینه و دست بشو!!).

وهقاتی: له سالی (۶۷۱) ک. دا گه راپه وه بؤ نه و، له پیشا هه موو نه و کتیبانه ی له نه وه قافی خواستبوو گه راندنیه وه بؤی، چوو بؤ سه ردانی گۆرستانی مامؤستاکانی و بۆیان پاراپه وه و له سه ریان گریا، سه ردانی دؤسته کانی خووشی کردو خوا حافیزی ئی کردن، و سه ردانی باوکیشی کرد، نه و جا دین به ی توله قدیس و خه لیلی کرد له فه له ستین، نه و جا گه راپه وه بؤ

گوندی نهوا، لهوئ نهخوش كهوت و مهرگ بوو بهميوانی لهبيست و چواری مانگی رهجهبی (۶۷۱)ك. واته: چلو پینج سال و چهند مانگی ژیاوه. رهزاو رهمهتی خودای لی بی.

۲۰۵۳- وعنه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَنْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ لِأَمْنِي عَمَّا وَسَّوَسْتَ أَوْ حَدَّثْتَ بِهِ أُنْفُسَهَا مَا لَمْ تَعْمَلْ بِهِ أَوْ تَكَلَّمْ * (الحديث ۶۶۶۴ سبق طرفه في: ۱۰۸۶ تجريد = فتح الباري: ۲۵۲۸ = بقرطی/ ۳/ ل/ ۱۷۸) (۲۰۵۳):

واتاکهی بهتهواوی لهوئ رابورد.

۲۰۵۴- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَلْيُطِعهُ وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَهُ فَلَا يَعْصِيهِ. (الحديث ۶۶۹۶ طرفه في: ۶۷۰۰) (۲۰۵۴):

عائیشه -رهزای خودای لی بی- لهخوشهويستهوه دهفهرموی: (كهسي نهزری کرد كهفهرمانبهیری خودا بكا، نهوه بانه زرهكهی بهجی بیئی، بهلام نهگهر كهسي نهزری کرد كهگوناهي بكا، كهدياره كردنی گوناه بی فهرمانی خودايه، نهوه با نهو نهزره جی بهجی نهكا). (تاجی كوردی بهرگی/ ۳/ ل/ ۳۵۳ ز/ ۱۳۰- باسی نهزر- ب/ د/ ت/ ن).

۲۰۵۵- عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ اسْتَفْتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي نَذَرٍ كَانَ عَلَى أُمِّهِ فُتُوْقَاتٍ قَبْلَ أَنْ يَقْضِيَهُ فَأَقْبَاهُ أَنْ يَقْضِيَهُ عَنْهَا. (الحديث ۶۶۹۸ طرفه في: ۲۷۶۱، ۶۹۵۹) (۲۰۵۵):

(۲۰۵۳) أخرجه مسلم في الإيمان: تجاوز الله عن حديث النفس... رقم: ۱۲۷.

(۲۰۵۴) لم يوافقه مسلم على تخريج حديث عائشة: من نذر أن يطيع الله فليطعه. خاتمة

المترجم

كتاب كفارات الإيمان ج/ ۱۳ ص/ ۴۸۴.

(۲۰۵۵) أخرجه مسلم في النذر، باب: الأمر بقضاء النذر، رقم/ ۱۶۳۸.

ئىبنو عەبباس -رمزى خوداى گەورە لەخۆى و بابى- فەرمووى: سەعدى كورپى عوبادە -رمزى خوداى ئى- لەپىغەمەرى پەرسى: دايكەم نەزرىكى لەسەر بوو، لەپىش ئەوودا كەجى بەجى ى بكا مرد، ئايا دەبى ئىستا من خۆم بىگىر مەوە بۆى؟ فەرمووى: (بەئى دەبى ئىستا تۆ بۆى بگىر مەوە). (تاجى كوردى/ ۲/ ۳۳۷/ ز/ ۱۳۱/ ۱/ ۳+۲+۱).

پوونكر دنەو:

كەسى ھەرخىرئ نەزرىكا، وەك گرتنى پۆزوى سوننەتو ئازاد كردن و پارەو مال بەخشینەو، لەپاش مردنى خۆى بۆى قەزا دەكریتەو.

۲۰۵۶- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ إِذَا هُوَ بِرَجُلٍ قَائِمٍ فَسَأَلَ عَنْهُ فَقَالُوا أَبُو إِسْرَائِيلَ لَدَرَا أَنْ يَقُومَ وَلَا يَقْعُدَ وَلَا يَسْتَظِلَّ وَلَا يَتَكَلَّمَ وَيَصُومُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّةً فَلْيَتَكَلَّمْ وَلْيَسْتَظِلَّ وَلْيَقْعُدْ وَلْيَتِمَّ صَوْمَهُ. (الحدیث ۶۷۰۴) (۲۰۵۶):

ئىبنو عەبباس -رمزى خوداى لەخۆى و لەبابى- فەرمووى: جارى پىغەمەر - دروودى خواى لەسەر بى- ووتارى ئەدا، پياوێكى بىنى لەبەر ھەتاوەكە رەق راوەستاوو، پەرسى: بۆجى ئەو پياو و رەق راوەستاو؟. عەرزىان كرد: ئەو ھەبو ئىسرائىل، ئاھ (نەزى) ى كردوو، كەبەپىو ھەبەر خۆر رەق راوەستى و دانەنىشى و نەجىتە ھەر سىبەر و قسە نەكاو لەھەمان كاتدا بەرپۆز ووش بىن فەرمووى- دروودى لەسەر بى-: (فەرمانى بى بکەو لەزمانى منەو پى بلى: كە قسە بكاو بچىتە بن سىبەر دا دابنىشى، بەلام بارپۆزوو ھەكەى تەواو بكا). (تاجى كوردى/ ۳/ ۳۳۸/ ز/ ۱۳۲/ ۱/ ش/ د/ ت/ ن- نەزرىكى شتى كەلەدەستى نەبى دانامەزى).

(۲۰۵۶) لم يوافقہ مسلم على تخريج حديث قصة ابي اسرائيل (خاتمة كتاب كفارات الايمان:

**۸۷- نامه‌ی که فاره‌ت و بریتیی سوئنده‌کان
کتاب کفارات الایمان**

بسم الله الرحمن الرحيم

۸۷- نامه‌ی که فاره‌تو بریتیی سوینده‌کان

کتاب کفارات الايمان

۲۰۵۷- عَنْ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ كَانَ الصَّاعُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُدًّا وَثُلُثًا بِمُدِّكُمْ الْيَوْمَ. (الحديث ۶۷۱۲ طرفاه فی: ۱۸۵۹، ۷۳۳۰):

سائیبی کوپی یه‌زید -رهزای خوای لی بی- فهرمووی: به‌سه‌رینی ی پیغهمه‌ر خوئی -دروودی خوای له‌سه‌ر بی- (مه‌ن) واته: صاع- موددیک و سی یه‌کی مودیک بوو، به‌مووددی نه‌م‌پ‌و‌که‌ی نیوه). (تاجی کوردی/ ۲ ل/ ۳۴۶ ۱/ ز/ ۱۳۵- دیاریکردنی نه‌ندازه‌ی که‌فاره‌تی سویند).

۲۰۵۸- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مَكْيَالِهِمْ وَصَاعِهِمْ وَمُدِّهِمْ. (الحديث ۶۷۱۴ طرفاه فی: ۲۱۳۰، ۷۳۳۱) (۲۰۵۸):

نه‌نه‌سی کوپی مالیک -رهزای خوای لی بی- فهرمووی: پیغهمه‌ر -دروودی خوای له‌سه‌ر بی- فهرمووی: (خودایه! بیت و فه‌رو به‌ره‌که‌ت بخه‌ره عه‌یاره و مه‌ن و موددی خه‌لکی شاری مه‌دینه‌وه).

پایانی = خاتمه

ماموستای گهورمو مهزمن شیخی عهسقه لانی - غه ریقی رحمه تی خودا بی- دمفه رموی: (نامه ی نهیمان و نه زرو که فارمت و پاشکوی ئه م نامه یه، سه دو بیست و حهوت فه رمووده ی به رزه وه کراوی واتیادا، بیپرشته کانی (هه ئسپراوه کانی = معلقه کانی) بیست و شهش فه رمووده ن، دووباره کانیان سه دو پازده فه رمووده ن، پوخته گه یان: دوازه فه رمووده ن. پی شه واه موسلیمیش وهک پی شه واه بوخاری - پرماو رحمه تی خودایان لی بی- ئه م پوخته یه ی هه موو گپراوته وه، بیجگه له م شه شه یان:

(۶) فه رمووده ی عانیسه له باوکیه وه: (ژماره: ۶۶۲۱ فه تج).

(۷) فه رمووده ی عانیسه: (من نذر أن یطیع الله فلیطعه) ۲۰۵۴ ته جرید =

۶۶۹۶ فه تحولباری.

(۸) فه رمووده ی ئیبنو عهباس، سه بارمت به داستانه که ی ئه بو ئیسرائیل =

ژماره/ ۲۰۵۶ ته جرید = ۶۷۰۴ فه تحولباری

(۹) فه رمووده ی ئیبنو عهباس: (أعوذ بعزتک).

(۱۰) فه رمووده ی عه بدوللای کوری عومه ر: (فی الیمین الغموس).

بسم اللہ الرحمن الرحیم

۸۸- نامہ فی فرائیز (میرات دابہ شکردن)

کتاب الفرائض

نامہ فی فرائیزو باسی میرات و کہلہ پور دابہ شکردن، لہ تاجی کوردیدا، و
لہ بہرگی ۳/ل ۳/ز ۱/ہتا زنجیرہ ۱۰/ل ۲۴/ہ + پروانہ: ریاض صالحین ۱/
ل ۱۸۷/ ژمارہ ۲۰۲/۴/ہتا لاپہرہ ۱۹۲/ہ + فیکھی ٹاسان، بہرگی دووہم،
لاپہرہ ۵۶۳/ زنجیرہ ۲۴۱/ ہتا لاپہرہ ۶۰۴/ زنجیرہ ۲۵۲/.

۲۰۵۹- عن ابن عباس رضي الله عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم قال:
ألقوا الفرائض بأهلها، فما بقي فهو لأولى رجل ذكر. (الحديث ۶۷۳۲ أطرفه في:
۶۷۳۵، ۶۷۳۷، ۶۷۴۶) (۲۰۵۹):

ثیبونوعہ باس - پرمزای خوالہ خوئی و بابی بی- فہرمووی: پیغہ مہر - دروودی
خوای لہ سہر بی- دہ فہرمووی: ہہموو خاومن بہشی لہ کہسو کاری مردوو،
بہشی دیاریکراوی خوئی پی بدن، بہ پیی دہقی فورٹانہ کہ، نہنجا ہہرچی
لہوان مایہوہ، نہوہ بوخزمتین کہسہ بہ مہرجی کہنیرینہ بیٹ. (تاجی
کوردی ۳/ل ۱۱/ ز ۴/ ژ ۲/ - ش/د/ت).

روونکردنه وه:

وهك پياوئ دهرئ كچيک و ژنيك و ماميک و ناموزايه كي دهبي، به پي ددقي قورنان لهكاتي وادا، كچ نيودي مائي باوكه كه ي بوهه يه، ژنه كه ي ههشت يه كي بوهه يه، واته: لههشت بهش چواري بو كچه كه، يهك بهشي بو ژنه كه، كوي بهشي نهم دوانه يهكسانه به: $4 + 1 = 5$. كه واته: $8 - 5 = 3$ بهش دهميني نهم سي بهشه دهرئ به مامه ي مردوو كه، چونكه نهو نزيكترين خزمي نيرينه يه تي، ناموزا كه شي بي بهش دهبي، چونكه نهو به پله يه دوورتره له مردوو كه.

۲۰۶۰- عن أبي موسى رضي الله عنه أنه سئل عن ابنة و ابنة ابن و أخت، فقال: للإبنة النصف و للأخت النصف، وأت ابن مسعود فسيتابعني، فسئل ابن مسعود، و أخبر بقول أبي موسى فقال: لقد ضللت إذا، وما أنا من المهتدين أقضي فيها بما قضى النبي صلى الله عليه وسلم: للإبنة النصف و لابنة الابن السدس تكملة الثلثين، وما بقي فللأخت، فأخبر أبو موسى بقول ابن مسعود، فقال: لا تسألوني مادام هذا الخبر فيكم. (الحديث ۶۷۳۶ طرفه في: ۶۷۴۲) (۲۰۶۰):

هوزهيلی کوړی شه ره حیل - په حمه تی خودای لی بی - فه رمووی: پرسیارکرا له نه بومووسای نه شعهری - په زای خوای لی بی - مردوویه که هه یه کچیک و کچیک کی کوړ و خوشکیکی هه یه، که له پووره که یان چوڼ لی دابهش ده کړی؟ فه رمووی: نیو دی له بو کچه که یه تی و نهو نیو ده که ی تریشی بو خوشکه که یه تی، کچی کوړه که ی هیچی ناکه وئ. بشچو بولای ئیبنو مه سعوود،

(۲۰۶۰) انفراد البخاري بتخريج حديث ابن مسعود في توريث بنت الابن. (كتاب الفرائض -

بُوَ دُنْيَايَ تَهَوَاوْ لَهْوِيشْ بېرسه، دهبینی نهویش ههروهك من دهلی و لهه
پرسیاردا پهیرهوی من دهكا. جا پرسیاركرا له ئیبنو مهسعوود، وه قسهكهی
ئهبو موساشیان گیرایه وه بو، نهویش فهرمووی: ئهگهر وابی. دهبی من
رێگهی شهرعم ههلهگردبی و لهه لایه نهوه سهرم لئشیاو بی، چونكه نهه
وهلامه ههلهیه، به پیچه وانهی سوننهتو ریبازی پیغه مهروهیه، شتی وایش
وهك نهه ئایته وایه كه دمهفرموی: ﴿قَدْ ضَلَلْتُ إِذَا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ﴾
له بهرئه وه من لهه پرسیاردا، وهك پیغه مهه خوی بریار نهدهم و حوكم
دهكهه: بُوَ كچه كه نیوه ههیه، بُوَ كچی كوره كهش شهش یهك ههیه، كه
به ههر دوولا دهكه نه دووس یهکی تهواو، كه دوو سی یهك بهشی دیاریكراوی
دوو كچ و زیاتره، وه ههرچیش لهوان مایه وه بُوَ خوشكه كهیه، جا چوینه وه
بۆلای ئهبو موسا و قسهكهی ئیبنو مهسعوود مان بُوَ گیرایه وه، فهرمووی:
ئیه كه نهه زانا گه ورهیه تان واله ناوا، لهمن مهپرسن، لهو بپرسن،
پرسیاره كه تان وهلام ده داته وه. (تاجی كوردی/ ۳/ ل ۷/ ز ۳/ ژ ۳- باسی بهشه
كه له پووری منال).

۲۰۶۱- عن أنس بن مالك رضي الله عنه عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قال: ابن أخت القوم من أنفسهم. (الحديث ۶۷۶۲) (۲۰۶۱):

خۆشهویست - دروودی خوای له سهه بی- دمهفرموی: خوشكه زای پیاو
یهکیكه له كه سوکاره كهی. (تاجی كوردی/ ۳/ ل ۲۲/ ز ۹/ ژ ۲- باسی دانی
كه له پوور به خالوان (ذقویلنه رحام).

۲۰۶۲- عن أنس بن مالك رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: مولى القوم من أنفسهم. (الحديث ۶۷۶۱) (۲۰۶۲):

ئەنەسى كۆپى مالىك -رەزاي خىواي ئى بى- خۇشەويست دروودى خىواي لەسەر بى- دەفەر موى: ئازاد كراوى ھەموو كەسى بەيەكك لەخۇيان دادەنرى و ميرات و كەلەپوورەكەى لەپاش مردنى بۆ ئەوانە، ئەگەر ميراتبەرى خرمى نەبوو. (تاج/ ۳/ ل/ ۱۹/ ز/ ۸/ ژ/ ۲).

۲۰۶۳- عن سعد رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قال: سمعت النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول: من ادعى إلي غير أبيه، وهو يعلم أنه غير أبيه، فالجنة عليه حرام. (الحديث ۶۷۶۶ سبق طرفه في: رقم: ۱۵۹۳ تجريد = ۴۳۲۶ فتح الباري = بهرگی/ ۴/ ل/ ۳۳۹. انظر رقم/ ۱۳۹۵ تجريد فذكر ذلك لأبي بكرة فقال: وأنا سمعته أذناي و وعاه قلبي من رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (الحديث ۶۷۶۷ تقدم طرفه في: ۱۵۹۳ تجريد = ۴۳۲۷ فتح الباري = بهرگی/ ۴/ ل/ ۳۳۹). (انظر رقم/ ۱۳۹۵ تجريد = ۳۵۰۸ فتح الباري = بهرگی/ ۴/ ل/ ۸۳) (۲۰۶۳):

روونکردنەو:

ئەم ھەرموودەيە پيويستی بە روونکردنەو ھەيەکی تايبەتە، پياوی ھەبوو ناوی زیادى كۆپى باوکی بوو، يەکی بوو لە سەرکردەکانى ئىمامى عەلى، داىک براى ئەبو بەکرە بوو، داىکی کەنیزەک بوو، ئەبوسوفيان لەسەر دەمی ئىمامى

(۲۰۶۲) أشار في التاج الجامع للأصول في أحاديث الرسول إلى تخريج البخاري لهذا الحديث فقط

الـمترجمـ

و انفراد به من دون مسلم.

(۲۰۶۳) أخرجه مسلم في الإيمان باب: بيان حال إيمان من رغب عن أبيه ... رقم/ ۶۳.

٢٠٦٤- عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال:
لا ترغبوا عن آبائكم، فمن رغب عن أبيه فهو كفر. (الحديث ٦٧٦٨) (٢٠٦٤):
(بر: ژماره/١٣٩٥ و ١٣٩٦ له بهرگی/٤ ل/٣٣٩).

پایانی - خاتمه

ماموستای عهسقه لانی - رەزاو رەحمەتی خودای لێبێ - دەرەرمووی: نامە ی
 فەرانیض چل و سێ فەرموودە ی بەرزەو وەرگراوی واتیادا، تەنیا فەرموودە کە ی
 تەمیمی داری بێرشتە یه، کە دەرەرمووی: (من أسلم علی یدیہ رجل) ئەوانی تر
 هەموو پە یووەست (موصول)ن، دووبارە کە یان سیی و حەوت فەرموودەن، پالفتە
 (بوختە) کە یان: (۴۳ - ۳۷ = ۶) شەش فەرموودەن. ئیمامی موسلیم تەنیا ئەم
 دوانە یانی گێراوە تەو: ۵:

۱. فەرموودە ی ئەبو هورەیرە: (فی الجنین غرة) = رەقم/ ۶۷۴۰ فەتەح.

۲. فەرموودە ی ئیبنوعەباس: (ألقوا الفرائض بأهلها) = ۲۰۵۹ تەجرید =

۶۷۳۲ فەتەحولباری. بەلام ئەم فەرموودانە ی تری لەئەفرادی ئیمامی بوخارین
 - رەحمەتی خودای لێبێ -.

أ. فەرموودە ی موعاز، سەبارەت بە بەشە میراتی خوشک و کچ = ۶۷۳۴ +

طرفه في ۶۷۴۱ فتح الباری. لەتەجریدە کە دا نییە.

ب. فەرموودە ی ئیبنوعەباس سەبارەت بە میراتگرتنی کچی کور = ۲۰۶۰

تەجرید = ۶۷۳۶ فەتەحولباری.

ج. فەرموودە ی ئیبنوعەباس: (إن أهل الإسلام لا یسیون) = ۶۷۵۳

فەتەحولباری. لەتەجریدە کە دا نییە.

د. تەعلیقە کە ی تەمیمی داری: (هو أولى الناس بحیاه و مماته = بەتەعلیق

وا لەپیش ژمارە/ ۶۷۵۷ فەتەحولباری).

ههروا دمه رموی: بیست و چوار بیستراو (اثری صه حابه و کهسانی تری
دوا نهوانیشی واتیادا.

نه مانهیش ژماره ی نهو فه رموودانهن، که له سه راسه ری نه م (به پراوه =
ته جریده) دا، په یوه ندی به زانستی که له پووره وه هه یه:

۱. ژماره / ۱۴۳ ته جرید = ۱۹۴ فه تحولباری = ب/ ۱ / ل/ ۱۶۴.
۲. ژماره / ۶۲۲ ته جرید = ۱۲۹۵ فه تحولباری = بهرگی / ۲ / ل/ ۴۷.
۳. ژماره / ۹۳۳ ته جرید = ۲۰۴۸ فه تحولباری = بهرگی / ۳ / ل/ ۵ هتا ل/ ۷.
۴. ژماره / ۱۰۰۹ ته جرید = ۲۲۸۹ فه تحولباری = بهرگی / ۳ / ل/ ۹۰.
۵. ژماره / ۱۰۴۹ ته جرید = ۲۳۹۹ فه تحولباری = بهرگی / ۳ / ل/ ۱۴۳.
۶. ژماره / ۱۰۴۱ ته جرید = ۲۷۶۴ فه تحولباری = بهرگی / ۳ / ل/ ۲۷۲.
۷. ژماره / ۱۱۴۳ ته جرید = ۲۷۷۶ = بهرگی / ۳ / ل/ ۲۷۴.
۸. ژماره / ۱۱۴۵ ته جرید = ۲۷۸۰ فه تح = بهرگی / ۳ / ل/ ۲۷۵.
۹. ژماره / ۱۲۵۸ ته جرید = ۳۰۹۴ فه تحولباری. ب/ ۳ / ل/ ۳۷۹.
۱۰. ژماره / ۱۳۹۵ ته جرید = ۳۵۰۸ فه تحولباری = بهرگی / ۴ / ل/ ۸۳.
۱۱. ژماره / ۱۵۳۹ ته جرید = ۴۰۳۴ فه تحولباری = بهرگی / ۴ / ل/ ۲۷۳.
۱۲. ژماره / ۱۶۵۰ ته جرید = ۴۵۷۷ فه تحولباری = بهرگی / ۴ / ل/ ۴۳۱.
۱۳. ژماره / ۱۹۲۸ ته جرید = ۶۰۱۴ = بهرگی / ۵ / ل/ ...

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۸۹- نامہی تۆلہی تاوان،

کہ ناسراون بہ جہ ددہ شہرعیہ کان = کتاب الحدود

نہم باسہ لہ تاجول نوصولدا، دہکے ویٹہ بہرگی سیہم لاپہرہ/۱۹۹
 زنجیرہ/۸۱ ہہ تا زنجیرہ/۱۰۱ ل/۲۶۶ + فیقہی ناسان، بہرگی سیہم، لاپہرہ/۸۰۵
 زنجیرہ/۳۸ ہہ تا/لاپہرہ/۸۳۹ زنجیرہ/۳۳۴ + تہ جریدی بوخاری، بہرگی/۵
 ل/.....نامہی خواردنہ وہکان، ژمارہ/۱۸۴۰، ۱۸۴۱، ۱۸۴۲، ۱۸۴۳،تاد.

۲۰۶۵- عن أبي هريرة رضي الله عنه أتى النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ برجل
 شرب، قال: (اضربوه) قال ابو هريرة: فمنا الضارب بيده، و الضارب بنعله و
 الضارب بثوبه، فلما انصرف قال بعض القوم: أخزأك الله، قال: لا تقولوا هكذا، لا
 تعينوا عليه الشيطان. (الحديث ۶۷۷۷، طرفه في: ۶۷۸۱) (۲۰۶۵):

نہبو ہورہیرہ - ہمزای خوای لی بی- فہرمووی: کابرایہکیان ہیئا بؤلای
 پیغہمہر - دروودی خوای لہسہر بی- نارمقی خواردبؤوہ، پیغہمہر - دروودی
 خوای لہسہر بی- فہرمووی: نادی لی دہن. نیتر ئیمہش دہسمان کرد
 بہلیدانی، ہہمان بوو بہدہستی لی دہدا، چہن شہ قازلیہکی لی دہدا، ہہمان
 بوو بہجلہکھی لی دہدا جلہکھی لوول دہکردو پیاودا دہمالی، کاتی کابراکہ

(۲۰۶۵) لم يوافقہ مسلم على تخريج حديث أبي هريرة: (أتى النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ برجل قد شرب الخمر). (خاتمة كتاب الحدود - فتح/ ۱۴ ص/ ۱۶۳ طبعة جديدة).

رؤیشت، هه ندى كهس گوتيان: خواروو زهردو شه رمه سارت كا، بو ئيش دهيكهيت!

پيغه مهريش - دروودى خواى له سه رب- فه رمووى: نا، وا مه ئين، مه بن به كومه كى شه يتان له سه ربى! (تاجى كوردى/ ۲ ل/ ۲۵۲ ز/ ۹۶ - باسى: هه ددى: باده نووش: ئاره قنوش. / ۲ + ۱ + ۳ + ۴ - ب/ د = بوخارى و نه بو داوود).

۲۰۶۶ - عن علي بن أبي طالب رضي الله عنه قال: ما كنت لأقيم حداً على أحدٍ فيموت، فأجد في نفسي، إلا صاحب الخمر، فإنه لو مات وديته، وذلك أن رسول الله صلى الله عليه وسلم لم يسته. (الحديث ۶۷۷۸) (۲۰۶۶):

ئيمامى عهلى - رهزاي خواى لى بى- دهفه رموى: دارى هه ده له هه كهس بدهم، له وه كه سانه كى كه دارى هه ديان لى ده ربى، وه كه بوختيانكه ر و داوئنييس، نه گه ر به و دارى هه ددهى منه بشمري ده ربه ستى نيم و خه م و خه فه تى پى ناخوم، چونكه نه و جو ره هه ددانه پيغه مه ر خوئى ديارى كر دوون و دايناون، به لام نه گه ر گريمان دارى هه ددى مه ينوشى له كهس بدهم و به و دارى هه ددهى منه بمرى، نه وه په ستم ده كا، وه خوئنى نه و كا بر ايه ش ده دم كه له كاتى وادا بمرى، له ژيردارى هه ددى مه ينوشيدا.

۲۰۶۷ - عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه: أن رجلاً على عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم كان اسمه عبدالله، وكان يلقبُ حماراً وكان يضحك رسول الله صلى الله عليه وسلم، وكان النبي صلى الله عليه وسلم قد جلدَهُ في الشَّرابِ، فأتى به يوماً فأمر به فجلدَ، فقال رجلٌ من القوم: اللهم العنه، ما أكثر ما يؤتى به؟! فقال النبي صلى الله عليه وسلم: لا تلعنوه، فوالله ما علمتُ إلا أنه يحبُّ الله ورسوله. (الحديث ۶۷۸۰) (۲۰۶۷):

(۲۰۶۶) أخرجه مسلم في الحدود، باب/حد الخمر رقم/۱۷۰۷.

(۲۰۶۷) لم يوافقه مسلم على تخريج حديث عمر في قصة الشارب الملقب حماراً (خاتمة كتاب

الحدود فتح الباري/ ۱۴/ ص/ ۱۶۳.

عومهری کوری خهتاب - پرزای خوای لی بی- فهرمووی: بهسه رینی
 پیغه مهر - دروودی خوای لهسهر بی- پیاوی هه بوو ناوی عه بدوللا بوو،
 نازناوی حیمار بوو (واته: کهر) جاروبار به قسهی خوش، یا به نوکته یی،
 پیغه مهری دهینایه پیکه نین، گه لی جار پیغه مهر - دروودی خوای لهسهر بی-
 لهسهر مه یخواردنه وه داراگاری دهگرد، واته: جه لدهی مهینوش لی دمه دا، روژی
 به و حاله وه هی نابووین، پیغه مهر - دروودی خوای لهسهر بی- فهرمانی فهرموو
 جه لدمیان لی دا، هه ندی کهس گوتیان: له عنه تی خودای لی بی، جهنده
 به زوری دهینن لهسهر نه م خووه پیسه! پیغه مهر - دروودی خوای لهسهر بی-
 فهرمووی: نه فرین (له عنه تی) لی مه کهن، دمه به خودا من ناگام لی یه تی
 که خودا و پیغه مهری خودای خوش دهوی، نه وهیش واتای وایه که باومری
 به خودا و پیغه مهر هه یه، دهی له عنه تی باومرداریش دروست نییه.

روونکردنه وه:

جاروبار و کهمه کهمه، قسهی خوش و قسهی نهسته ق و نوکته ی خوش
 گیرانه وه شتیکی په سهنده، خه تیبه دم فهرمووی: چونکه نیمامی عه لی،
 سه بارمت بهم بابه ته دم فهرمووی: (روحوا القلوب و ابتغوها طرف الحکمة:)
 وچانی دل بدهن و به قسهی خوش و نهسته ق باوه شیینی بکهن و فینکی
 بکهنه وه. نیمامی زوهری به هاوه له گانی دم فهرموو: نه گهر شیعرتان هه یه
 ئاده ی بیهینن، قسهی خوش بگیری نه وه چونکه گوی که رخ ده بی. (بروانه:
 ته دریبی راوی نیمامی سیووتی - بهرگی/ ۲ ل/ ۵۸۱).

هه ندی جار نه م کابر اسوع به ته چیه هیزولکه یی رۆن، یا دوو به ره یی
 هه نگوینی به دیاری دهینا بو پیغه مهر، به قهرز و مری ده گرت له خاومنه که ی،

كاتى خاۋەنەكەى دەھات بۇ پارەى ھىزۇلكە رۇنەكە، يا بۇ پارەى دووبەرە
ھەنگوینەكە، دەيىرد بۇلاى پېغەمەرۈ پېى دەگوت: ئەى پېغەمەرۈ خودا!
پارەى شتەكەى پىدە!! پېغەمەرۈش زەردەخەنەىكى دەكردو لەپاشا پارەى
دىارىيەكەى دەدا بەخاۋەنەكەى!!

ئەم بەھرانە لەم فەرموودانە وەردەگىرىن:

۱. قەسەى نەستەق و قەسەى خۇش و نوكتە و شتى وا، باش و رەۋاۋ
دروستىن، ۋە دروستە گوئى يان لى بگىرى، ۋە كەسى بىانگىرپىتەۋە، يا كارپكى
نوكتە و قۇشمە بكا دروستە، بەمەرچى گالتە و سوعبەت و قەسە نەستەقەكە
ھەق بى، ناھەق نەبى.

۲. خاۋەنى گوناھى گەۋرە بەموسولمان دائەنرى، چونكە رېگە نەدراۋە
كەلەنەتى لى بگىرى، ۋە فەرمانكراۋە كەدوعاى خىرى بۇ بگىرى، بەلام
گوناھەكەى لەسەر ئەنوسرى.

۳. گوناھبارو تاۋانبار، ئەگەر چاكەيان ھەبوو، يا رەفتارىكى جوانيان
تيابوو، دروستە باسى ئەۋچاكە و ئەۋرەفتارە جوانەيان بگىرى.

۴. ئەم جۆرەكەسانە، كەخاۋەنى گوناھە گەۋرەكانىن، دروستە مامەلە
گفتوگوۋ مەرچەبايان لەگەل بگىرى، تەنانەت ديارىشيان لى ۋەربگىرى و
تاموشۇ دراوسىتى يان بگىرى، ئەۋەندە ھەيە بەھىچ جۆرى نابى ھان بىرىن
ۋە تەشجىع بگىرىن لەسەر كەردنى گوناھ، بەلكوۋ بە پېچەۋانەۋە دەمبى ئامۇزگارى
خىر، بەپىى حال بگىرىن.

۵. دروستە زىن و زىنخۋازى لەگەلئان، ۋە تەلاقى موسولمان بەكەردى
گوناھى گەۋرە ناكەۋى.

۶. به کردنی گوناھی گه وره چاکه ی مروؤف ناسرپته وه، ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ، وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾.

۷. هه تا له سه رده می پیغه مه ردا، ئەم جوړه که سانه ی تیا دا بو وه.

۸. به راستی له م روژگار دی نیمه دا خاومنی گوناھی گه وره زور بوون، وه موسولمانان دهستیان ناروا به سه ریانا، له کاتی وادا، واباشه موداراتیان له گه ل بکری و چاوپوښی له هه ندی کاریان بکری و، موسولمان به خوږایی کیشه و به ره بوخوی دروست نه کا.

۶۸-۲۰- عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: لعن الله السارق يسرق البيضة فتقطع يده، ويسرق الحبل فتقطع يده. (الحديث ۶۷۸۳) (۲۰۶۸):

ئەبو هورمیره -پمزای خوای ئی بی- فه رمووی: خو شه ویست -دروودی خوای له سه ر بی- فه رمووی: نه فرین و له عنه تی خودا له دز، که نه وه نه ده نه فسی سووکه، له سه ر دزینی هیلکه یی، یا به هو ی دزینی گوریسیکه وه دهستی دمېرن به پئی شه رع ی خوا. (تاجی کوردی ۳/ ل ۲۳۳ ز ۱/ ز ۹۰ ش د/ ت/ ن باسی دزی..).

۶۹-۲۰- عن عائشة رضي الله عنها عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: تقطع اليد في ربع دينار فصاعداً. (الحديث ۶۷۸۹ طرفاه ی: ۶۷۹۰، ۶۷۹۱) (۲۰۶۹):

(۲۰۶۸) أخرجه مسلم في الحدود، باب/ حد السرقة و نصابها، رقم/ ۱۶۸۷.

(۲۰۶۹) أخرجه مسلم في الحدود، باب: حد السرقة و نصابها، رقم/ ۱۶۸۴.

عائیشہ - پرمزای خوای لی بی۔ دمفہرموی خوشه ویست - دروودی خوای لهسهر بی۔ دمفہرموی: دهستی دز به پیی شهرع، کاتی دمپرئی که بایی چاره کی دیناری زیر بدزی، یا بایی زیاتر بدزی. (تاجی کوردی/ ۲ ل/ ۲۳۴ ز/ ۹۰ - باسی سزای دزی - ش/ د/ ت/ ن).

۲۰۷۰ - و عنها رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنْ يَدَّ السَّارِقَ لَمْ يَقْطَعْ فِي عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا فِي ثَمْنٍ مَجْنٍ، حُفَّةٍ أَوْ تَرَسٍ. (الحديث ۶۷۹۲ طرفاه في: ۶۷۹۳، ۶۷۹۴) (۲۰۷۰):

ديسان عائیشہ - پرمزای خوای لی بی۔ فہرمووی: بهسهرینی پیغہمہر - دروودی خوای لهسهر بی۔ دهستی دز نہ دمپررا، لهکه متر له بههای مه تائی، نیر فہ لُخانی بی، که به چهرم جوتبه فی کرابی، یا فہ لُخانی بی که ته خته و بهرگی چهرمی تی گیرایی.

۲۰۷۱ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَطَعَ فِي مَجْنٍ ثَمْنَهُ ثَلَاثَةَ دَرَاهِمٍ. (الحديث ۶۷۹۵ أطرافه في: ۶۷۹۶، ۶۷۹۷) (۲۰۷۱):

ثیبنو عومہر - پرمزای خوادایان لی بی۔ فہرمووی: پیغہمہر - دروودی خوای لهسهر بی۔ دهستی دزیکی بری، لهسهر دزینی فہ لُخانی که بایی سی درہم بوو! (تاجی کوردی/ ۳ ل/ ۲۳۴ ز/ ۹۰ - ش/ د/ د).

(۲۰۷۰) أخرجه مسلم في الحدود، باب/ حد السرقة و نصابها رقم/ ۱۶۸۵.

(۲۰۷۱) أخرجه مسلم في الحدود، باب/ حد السرقة و نصابها رقم/ ۱۶۸۶.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۹۰- نامہی موخاریبین

کتاب المحاربين من أهل الكفر والردة

موخاریبین: واتہ ئهوانه‌ی که دژایه‌تی ده‌که‌ن له‌گه‌ل خوداو پی‌غه‌مه‌ردا، له‌بیباومرآن و پاشکه‌زبان.

۲۰۷۲- عن أبي بردة الأنصاري رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يَجْلِدُ فَوْقَ عَشْرِ جُلْدَاتٍ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ. (الحديث ۶۸۴۸ طرفاه فی: ۶۸۴۹، ۶۸۵۰) (۲۰۷۲):

ئهبو بورده‌ی ئه‌نصاری-په‌زای خوای ئی بی- فه‌رمووی: جاران خوشه‌ویست-دروودی خوای له‌سه‌ر بی- ده‌یفه‌رموو: مه‌گه‌ر بو حه‌ددی شه‌رعی، ئه‌گینا له‌سه‌ر هیج سه‌رپیچی‌یه‌کی تر، له‌ده‌ردار (جه‌لده) زیاتر له‌که‌س نادری. (تاجی کوردی/ ۳ ل/ ۲۵۴ ز/ ۹۷ ژ/ ۱- باسی: ته‌می کردن (ته‌عزیز = سووک کردن).

روونکردنه‌وه:

ئهبو بورده‌ی ئه‌نصاری ناوی هانی کوپی نیاره، خائی به‌پائی کوپی عازیبه، ئاماده‌ی جه‌نگی به‌درو نه‌به‌رده‌کانی پاش به‌در بووه، هه‌روا ئاماده‌ی په‌یمانێ عه‌قه‌به‌ی دووهم بووه. فه‌رمووده‌ی له‌بوخاری و موسلیم داهه‌یه،

له بوخاریدا هه رنهم فهرموودمیه ی هه یه، که دوو تهرمفی هه یه، ژماره: ۶۸۴۹ و ۶۸۵۰.

شه یخان: بوخاری و موسلیم - په حمه تی خودایان لئ بئ - له سه حیحیندا، له جابیری کوپی عه بدوللاوه ریوایه تیان لئیه وه کردووه، بوخاری له عه بدولر په حمانی کوپی جابیریشه وه تهرمفی ژماره/ ۶۸۴۹ ی نهم فهرموودمیه ی ئیره ی لئوه ریوایه ت کردووه، نه بو بورده بئ وه چه بووه، منال و مناله زای له پاش به جئ نه ماوه.

نهم زاتانه گیرانه وه یان لئ نه نجام داوه: به رانی کوپی عازیبو که عبی کوپی عومه یرو نه صری کوپی یه سار، پشتگیری عه لی بوو له هه موو نه به رده کانیدا، ده لئین: له ده ورو به ری سالی چلو یه ک، یادوو، یا پینج مردووه - په زای و په حمه تی خوی لئ بئ -.

۲۰۷۳ - عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: سمعت أبا القاسم صلى الله عليه وسلم يقول: من قذف مملوكه، وهو بريء مما قال، جلد يوم القيامة، إلا أن يكون كما قال. (الحديث ۶۸۵۸) (۲۰۷۳).

نه بو هورمه یه - په زای خوی لئ بئ - فهرمووی: به گوپی خوم ژنه وتم له زاری پیرۆزی پیغه مه ر - دروودی خوی له سه ر بئ - ده یفه رموو: که سی بوختان بکا بؤ به نده ی خوی، کۆیله که ی ژن بئ یا پیاو، به لام به نده که ی بئ تاوان بئ و پاک بئ، نه وه له روژی قیامه تدا، نه و خاومن کۆیله یه داده نری به بوختیانکار، له روژی قیامه تدا له سه ر نه و بوختانه داری هه ددی لئ ده دری. به لام نه گهر وه ک ده لئ، کۆیله که وایی، نه وه داری هه ددی لئ ندری. (تاج/ ۳ ل/ ۲۵۰ ز/ ۹۵ - باسی هه ددی بوختیان و جمین و جادوو بازی).

پایانی = خاتمه

عسقه لانی - رحمتی خودای لی بی - دمه رموی: نامه ی خود و دو
 موحاریبین، سده و سی فهرمووده ی بهرزی واتیادا، هفتا و نویان په یوهستن،
 واته موصولن، له نیمای بوخارییه وه هتا سهر پیغه مهر - دروودی خوی
 له سهر بی - رشته که یان بی بچرانه. نهوانی تریان بی رشته و موتابه عاتن،
 دووباره گانیان شه ست و دووه، پوخته که یان: (۷۹ - ۶۲ = ۱۷) حه فده
 فهرموودن، نیمای موسلیمیش نه م پوخته یه ی گیراوه ته وه بیجگه له م
 هشت فهرمووده یه یان:

۱. فهرمووده ی نه بو هورمیره: (أَتِي النَّبِيُّ بِرَجُلٍ قَدْ شَرِبَ الْخَمْرَ) =
 ژماره/ ۲۰۶۵ ته جرید = ۶۷۷۷ فه تحولباری.

۲. فهرمووده ی سائیبی کوری په زید: (كُنَّا نُوْتِي بِالْشَّارِبِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ
 اللَّهِ) = ۶۷۷۹ فه تحولباری.

۳. فهرمووده ی عومه: باسی کابرای نازناوی که ربوو = ژماره/ ۲۰۶۷
 ته جرید = ۶۷۸۰ فه تحولباری.

۴. فهرمووده ی ئیبنوعه باس: (لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ) ژماره/
 ۶۷۸۲ فه تحولباری.

۵. فهرمووده ی عهلی: (فِي رَجْمِ الْمَرْأَةِ وَجِلْدِهَا = ۶۸۱۲ فه تحولباری).

۶. فهرمووده ی عهلی: (أَمَّا عَلِمْتُ أَنَّ الْقَلَمَ رَفَعَ عَنِ الْجَنُّونِ = پیش
 ژماره/ ۶۸۱۵ فه تحولباری).

۷. فہرموودہی ئہنہس: (یا رَسُوْلُ اللّٰہِ اَصْبَتْ حَدًا فَاَقَمَہ عَلٰی) =

ژمارہ/۶۸۲۳ فہتحوٰلباری.

۸. فہرموودہی ئیبنوٰعہبباس لہبارہی چیرۆکەگەہی ماعیزەوہ = ۶۸۲۴.

ہہروا دہفہرموئ: فہرموودہ درپژدەگەہی عومہریش سہبارمت بەداسستانی

سەقیفە کە سەرەتاگەہی سەبارمت بەچیرۆکی رەجەم متفق علیہ یە. ہہروا

دەفہرموئ: بیست بیستراو (اثر)یشی واتیادا.

بسم الله الرحمن الرحيم

۹۱- نامه‌ی خوین و خوینبایی

کتاب الدیات

باسی خوین و و خوینبایی له تاجول ئوصول دا، تهرجه مه کوردییه که‌ی ده‌که‌وێته: به‌رگی/ ۳/ ل/ ۲۱۳/ ز/ ۸۳ هه‌تا زنجیره: ۸۹ لاپه‌ره/ ۲۳۲. له‌فیهی ئاسانا واله‌به‌رگی/ ۳/ ل/ ۷۸۲/ ز/ ۳۰۶ هه‌تا زنجیره/ ۳۱۷ ل/ ۸۰۳.

۲۰۷۴- عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يزال المؤمن في فسحة من دينه ما لم يصب دماً حراماً. (الحديث ۶۸۶۲ طرفه في: ۶۸۶۳) (۲۰۷۴).

ئیبینو عومهر -په‌زای خوادایان لی بی- دمه‌رموی: پیغه‌مه‌ر -دروودی خوی له‌سه‌ر بی- دمه‌رموی: موسولمان هه‌تا خوین په‌شتنی نارپه‌وا نه‌بی به‌تووشیه‌وه، هیشتا ئایینی به‌به‌ریه‌وه دهمینی.

گیرانه‌وه‌یه‌کی تری ئه‌م فه‌رمووده‌یه له تاجا ئاوایه:

موسولمان هه‌تا خوینی نارپه‌وا به‌قه‌ستی نه‌پێژێ، هیشتا کۆلی سووکه‌و خوش په‌وته‌و هه‌رباشه، به‌لام هه‌رکاتی خوینی نارپه‌وا بوو به‌ تووشیه‌وه، ئیتر له‌په‌ ده‌که‌وێ و ده‌وه‌ستی! (تاجی کوردی/ ۳/ ل/ ۲۰۱/ ز/ ۸۱/ ژ/ ۳- هه‌رمشه‌کردن له‌مرووف کوشتن).

۲۰۷۵- عن ابن عباس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
للمقداد: إِذَا كَانَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ يَخْفِي إِيمَانَهُ مَعَ قَوْمٍ كُفَّارٍ، فَأُظْهِرَ إِيمَانَهُ فَقُتِلَتْهُ؟ فَكَذَلِكَ
كَنتُ أَنْتَ تَخْفِي إِيمَانَكَ بِمَكَّةَ مِنْ قَبْلُ. (الحديث ۶۸۶۶) (۲۰۷۵):

ثیبنو عہ عباس -رمزای خودا له خوئی و بابی- فہرمووی: پیغمہر -دروودی
خوای له سہر بی- بہ میقدادی کوپی ئہ سوہدی فہرموو: ئہ گہر پیاوپیکی
موسولمان، له ناو هوژیکی ناموسولماندا بی، باومرہکھی بشاریتہوہ، ہہتا نا
موسولمانہکان پیئ نہ زانن و نازاری نہ دہن، بہ لام کاتی باومپی خوئی ئاشکرا
بکا تو بجی بیکوژی؟ دەی تویش پیک ئاوا بوویت کاتی له مہککھ بوویت
لہ پیش کوچ کردندا.

روونکردنہوہ:

بۆ تیگہیشتنی تہواو لہم فہرموودہیہ سہرنجی ژمارہ: ۱۵۳۵ تہجرید =
۴۰۱۹ فہتج بدہ = بہرگی/ ۴ ل ل/ ۲۶۹.

۲۰۷۵م- عن عبد الله بن عمر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا. (الحديث ۶۸۷۴ طرفه في:
۷۰۷) (۲۰۷۵):

عبداللہ کو پری عومہر - پرزای خوی لی بی - فہرموی: پیغہ مہر -
دروودی خوی لہ سہر بی - فہرموی: کہسی چہ کمان لی ہہ لبگری لہ نیمہ
نیہہ. (تاجی کوردی/ ۸ ل/ ۱۳۳ ز/ ۵۵ باسی: پیمان شکندن و بی پیمانی).

۲۰۷۶ - عن عبد الله رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
لَا يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ، يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّي رَسُولُ اللَّهِ، إِلَّا بِأَحَدٍ ثَلَاثٍ:
النَّفْسُ بِالنَّفْسِ، وَالثِّبُ الزَّانِي، وَالمُفَارِقُ لِدِينِهِ التَّارِكُ لِلْجَمَاعَةِ. (الحديث
۶۸۷۸) (۲۰۷۶):

عبداللہ کو پری مہسعود - پرزای خوادای لی بی - دم فہرموی:
خوشہ ویست - دروودی خوی لہ سہر بی - دم فہرموی: ہہر موسولمانی شایہ تمان
بہین و بی: (أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ: بہ دل باومرم
ہہیہ و بہ زمان دہ نیم و شایہ تی دم دم کہ ہہر خودا خودایہ و بہس، خودای تر
نیہہ، موحہ مہدی کو پری عبداللہیش پیغہ مہری رہوانہ کراوی خودایہ).
ہہر کہسی نہم شایہ تیہہ بدا، نیتر خوینی نہ و کہسہ حہرامہ و بہ ہیج شیوہی
خوینی بہ کہس رہوانابی، مہ گہر لہیہ کی لہم سی کاتانہدا: بیوہی داوینپیس،
چ زن بی، چ پیوا، یا کہسی بہ نارہوا کہسی بہ نارمزو و بکوژی، یالہ نایینی خوی
ومرگہ رابی و لہ کومہ لہی موسولمانان تہرا بووبی! (فیقہی ناسان/ ۳ ل/ ۸۱۰
ز/ ۳۱۹ باسی تولہی شہروالپسی).

٢٠٧٧- عن ابن عباس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أْبْعُضِ النَّاسَ إِلَى اللَّهِ ثَلَاثَةً، مَلْحِدٌ فِي الْحَرَمِ، وَ مُبْتَغٍ فِي الْإِسْلَامِ سَنَةَ الْجَاهِلِيَّةِ، وَ مُطْلَبٌ دَمٍ أَمْرِيٍّ بِغَيْرِ حَقٍّ لِيَهْرِيْقَ دَمَهُ. (الحديث ٦٨٨٢) (٢٠٧٧):

ئيبنو عه بباس - په زای خودا له خوځی و بابی- فه رمووی: خوځه ویست - دروودی خوای له سهر بی- فه رمووی: خودا له هه موو تاوانباری زیاتر، رقی له سئ تاوانباریه: یه که م زمندیقی ناو به ست و هه رمی مه کهه، دوو دم: که سئ له ئیسلامه تیدا، منه یی ره وشت و یاسای سه رده می نه زانی بکا، سییه م: که سئ منه ی خوینی که سئ بکا، تا به ناره ووا خوینی بریژی. (تاج/ ٣ ل/ ٢٠٥ ز/ ٨١ ز/ ٩ - باسی هه ره شه گردن له کوشتنی ناره ووا).

٢٠٧٨- عن أبي هريرة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ يَقُولُ: لَوْ أَطْلَعَ فِي بَيْتِكَ أَحَدًا، وَلَمْ تَأْذِنْ لَهُ، حَذَفْتَهُ بِحَصَاةٍ، فَفَقَاتَ عَيْنَهُ مَا كَانَ عَلَيْكَ مِنْ جَنَاحٍ. (الحديث ٦٨٨٨ طرفه في: ٢٩٠٢) (٢٠٧٨):

ئهبو هورهیره - په زای خوای لی بی- فه رمووی: ژنه وتم له خوځه ویست - دروودی خوای له سهر بی- ده یفه رموو: نه گهر که سئ، به بی ریگه پیډانی خوټ، ته ماشای ناو مالی تو بکا، تو به په له پیتکه چه ویکی تی بگری و چاوی فه لپووت بکه ی، گونا هت ناگا. (تاجی کوردی/ ٣ ل/ ٢٢٧ ز/ ٨٧ ز/ ٣ - باسی نه وانه ی که خوینیان به فیرو دانه نری).

(٢٠٧٧) و الحديث من أفراد (العيني = عمدة القاري/ ٢٤ ص/ ٤٤). - المترجم

(٢٠٧٨) أخرجه مسلم في الآداب، باب تحريم النظر في بيت غيره رقم/ ٢١٥٨.

۲۰۷۹- عن ابن عباس رضي الله عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم قال:
هذه و هذه سواء يعني المختصر و الإبهام. (الحديث ۶۸۹۵) (۲۰۷۹):

ئيبنو عه عباس - پرمزای خودا له خوئی و بابی - فه رمووی: خو شه ویست -
دروودی خوای له سهر بی - دمفه رموی: نه مه و نه مه یه کسانو و خوینیان وهک
یه که. واته: په نجه تووته و په نجه که له خوینیان چون یه که. (تاجی کوردی ۳/
ل ۲۲۱/ ز ۸۵/ ژ ۱ - باسی خوینی نه ندامه کانی له ش - ب/د/ت/ن).

پایانی = خاتمہ

شیخی عہ سقہ لانی - پرہمہ تی خودای لی بی۔ دمفہ رموی؛ نامہ ی خوین و قصاص، پہنجاو چوار فہرموودہ ی بہرزی واتیادا، حہوتیان بیپرشتہ و متابعاتن، نہوانی تریان پہیوہ ستن لہنیمامی بوخارییہ وہ ہتا سہر پیغہ مہر، پرشتہ کہیان تہواوہ و پچرانی تیادا نییہ۔ دووبارہ کانیان چل فہرموودہن، ہہموویان موسلیمیش گپراویہ تیہوہ، بیجگہ لہمانہ یان:

۱. فہرموودہ ی ئیبنو عومہر: (إن من ورطات الأمور) = ژمارہ/۶۸۶۳ فہتحو لباری.

۲. ژمارہ/۲۰۷۷ تہجرید = ۶۸۸۲ فہتج = فہرموودہ ی ئیبنو عہبباس (أبغض الناس إلى الله ثلاثة: ملحد في الحرم).

۳. ژمارہ/۶۹۰۰ فہتحو لباری = فہرموودہ ی نہنہس: (لو أطلع عليك).

۴. فہرموودہ ی ئیبنو عہبباس: (هذه و هذه سواء) = ۲۰۷۹ تہجرید = ۶۸۹۵.

۵. فہرموودہ مورسہ لہکہ ی نہبو قلابہ: (ما قتل أحد قط إلا في إحدى ثلاث) = ژمارہ: ۶۸۹۹ فہتحو لباری = فہرموودہ مورسہ لہکہ ی تری: (دخل عليه نفر من الانصار).

ہہروا شیخی عہ سقہ لانی - پرہمہ تی خودای لی بی۔ دمفہ رموی؛ بیست و ہشت بیستراو (اثر) یشی واتیادا، ہندیکیان پہیوہ ستن و ہندیکیان بیپرشتہن.

بسم الله الرحمن الرحيم

۹۲- نامه‌ی داوای په‌شیمان بوونه‌وه له‌پاشکه‌زو

له‌سهرکه‌ش و شه‌رکردن له‌که‌لیان

کتاب استنابة المرتدين والمعاندين وقتالهم

بۆ تیگه‌یشتنی ته‌واو له‌م باسه بنواړه: فیه‌قی ناسان - به‌رگی سییه‌م،
زنجیره/۳۳۹ هه‌تا ۳۴۴ = لاپه‌ره/۸۴۷ هه‌تا ۸۶۱.

۲۰۸۰- عن ابن مسعود رضي الله عنه قال: قال رجل يا رسول الله ائؤاخذ
بما عملنا في الجاهليّة؟ قال: من أحسن في الإسلام لم يؤاخذ بما عمل في
الجاهليّة ومن أساء في الإسلام أخذ بالأوّل والآخِر. (الحديث ۶۹۲۱) (۲۰۸۰):

ئیب‌نو مه‌سعود - رم‌زای خوای ئی بئ - فه‌رمووی: پیاوئ له‌پێغه‌مبه‌ری
پرسی: ه‌وربان! ئایا له‌سه‌ر نه‌و کرده‌وه خراپانه‌ی که‌له سه‌رده‌می نه‌قامی
پیش هاتنی ئیسلاما کردوومانن سزاو نه‌شکه‌نجه دمه‌رئین له‌دوا پوژدا؟
فه‌رمووی: هه‌رکه‌سئ له‌پاش موسوئمانبوون ره‌فتارو کرداری جوان بئ، له‌سه‌ر
کارو کرده‌وی سه‌رده‌می کافری پیش ئیسلامبوونی، سزا ناده‌ری و موحاسه‌به
ناکری له‌سه‌ری، به‌لام هه‌رکه‌سئ له‌سه‌رده‌می ئیسلامه‌تی دا کردارو ره‌فتاری
ناشیرین بئ، توئله‌ی به‌رو دوا‌ی ئی ده‌سیئری.

پایانی = خاتمة

مامؤستای عهسقه لانی، -رحمه تی خودای لی بی- دمه رموی: نامه ی
 إستابه ی مورتهددین، بیست و یه ک فهرمووده ی بهرزوه کراوی واتیادا،
 یه کیکیان بیپرشته یه، نهوانی تریان هه موو په یوهستن، واته: موصولن.
 حه قدهیان دووبارهن، پوخته که یان (۲۱- ۱۷ = ۴) چوار فهرمووده یه. نیمامی
 موسلیم ئه م پوخته یه ی هه موو گپراومته وه، حهوت بیسترای هاوه لانی و دوی
 هاوه لانی شی واتیادا، هه موویان په یوهستن.

بسم الله الرحمن الرحيم

۹۲- نامه ی خهوپه رزین * کتاب التعبیر

نامه ی خهون و خهوبینین و دهستوره کانی خهوبینین واله تاجی کوردیدا
 بهرگی ۸/ ل ۳/ ز ۱/ هه تا ۳۶/ ل ۱۰/ ز.

۲۰۸۱- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الرُّؤْيَا الْحَسَنَةُ مِنَ الرَّجُلِ الصَّالِحِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ التُّبُوءِ. (الحديث ۶۹۸۳ طرفه فی: ۶۹۹۴) (۲۰۸۱).

نه نه سی کوری مالیک -رهزای خوای لی بی- دمه رموی: پیغه مه ر- درودی
 خوای له سهر- دمه رموی: خهونی باشی پیای باش، به شیکه له چل و شهش
 بهش له پیغه مه رایه تی. (تاجی کوردی ۸/ ل ۳/ ز ۱/ ژ ۱/ ل ۶/ ز ۲/ ز ۲/ ز).

٢٠٨٢- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ رُؤْيَا يُحِبُّهَا فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ اللَّهِ فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ عَلَيْهَا وَلْيُحَدِّثْ بِهَا وَإِذَا رَأَى غَيْرَ ذَلِكَ مِمَّا يَكْرَهُ فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَلْيَسْتَعِذْ مِنْ شَرِّهَا وَلَا يَذْكُرْهَا لِأَحَدٍ فَإِنَّهَا لَا تَصُرُّهُ. (الحديث ٦٩٨٥) (٢٠٨٢):

ئەبو سەعیدی خودری -رەزای خوای ئی بئ- فەرمووی: بەگوێی خوێم لەزاری پیرۆزی خوێه و یستم بیست دەیفەرموو: (ئەگەر کەسیکتان خەونیکی بینی و خەونەکە ی پێ خوێش بوو، ئەو لەخوداوەیه، باحەمدو سوپاسی خودای لەسەر بکاو بیگیڕیتەووە بۆ زاناو دوست، بەلام ئەگەر خەویکی وای دی کە بە دئی نەبوو، ئەو لەشەیتانەووەیه، باپەنابگری بەخودا لەشەری شەیتان و لەشەری ئەو خەونە، وەبایسێ نەکا بۆکەس، ئیتر زیانی پێ ناگەیهنێ!). (تاجی کوردی ٨/ل ٤/ز ١/ژ ٣).

٢٠٨٣- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَمْ يَبْقَ مِنَ التُّبَّةِ إِلَّا الْمُبَشِّرَاتُ قَالُوا: وَمَا الْمُبَشِّرَاتُ؟ قَالَ: الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ. (الحديث ٦٩٩٠) (٢٠٨٣):

ئەبو ھوریرە -رەزای خوای ئی بئ- فەرمووی: بیستم لەپێغەمەر- دروودی لەسەر- دەیفەرموو: (لەپێغەمەرایەتی تەنیا موژدە بەخشەکان ماون). ھاوێلان -رەزای خودایان ئی بئ- فەرموویان: قوربان! موژدەدەرەکان چین؟ فەرمووی: (خەونی باشە). (بڕ: تاجی کوردی ٨/ل ٣/ز ١/ژ ٢).

(٢٠٨٢) لم يوافقته مسلم على تخريج حديث أبي سعيد: (إذا رأى أحدكم الرؤيا يحبها). خاتمة

٢٠٨٤- و عنه رضي الله عنه قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ رَأَى فِي الْمَنَامِ فَسِيرَانِي فِي الْيَقْظَةِ وَلَا يَتَمَثَّلُ الشَّيْطَانُ بِي. (الحديث ٦٩٩٣) (٢٠٨٤):

ديسان نهبو هوريرد- رهزای خودای لی بی- فهرمووی: ژ نهوتم له پیغه مهر - دروودی له سهر- دهیغه رموو: (هه رکه سی له خه و من ببینی، نهوه به چاوی سه ریش له حاللی هو شیاریدا من ده بینی، شهیتان قهت ناجیته شه کلی منه وه). (تاج/ ٨/ ل ٢٣/ ز ٧/ ژ ٢).

٢٠٨٥- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ رَأَى فَقَدْ رَأَى الْحَقَّ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَتَكَوَّنُنِي. (الحديث ٦٩٩٧) (٢٠٨٥):

نهبو سه عیدی خودری- رهزای خوای لی بی- فهرمووی: ژ نهوتم له پیغه مهر - درودی خوای له سهر- دهیغه رموو: هه رکه سی له خه ونیدا من ببینی، نهوه خه ویکی راست و دروستی دیوه، چونکه شهیتان خوای بو ناگری به من و، ناتوانی به هیج شیوه یی و له هیج حالیکا بجیته شکل و شیوه ی منه وه). (تاجی کوردی/ ٨- ٢٣: ٧: ٣- ش- باسی دیتنی پیغه مهر به خه ون.

(٢٠٨٤) أخرجه مسلم في الرؤيا، باب: قول النبي صلى الله عليه وسلم من رآني في المنام فقد رآني، رقم/ ٢٢٦٦.

(٢٠٨٥) قال الشيخ منصور علي ناصيف مؤلف (التاج الجامع للأصول في احاديث الرسول صلى اللهم عليه وسلم: (رواه الشيخان). راجع التاج الجامع للأصول في احاديث الرسول. الأصل العربي مجلد/ ٤/ ص/ ٢١٦. راجع صحيح مسلم بشرح النووي ج/ ٥/ ص/ ٢٦. - المترجم.

پروونکردنه وه:

بینینی پیغه مهـر - درودی خوای له سهـر - به خه و، به دوو شیوه ده بی، به هیزه که یان نه وه یه: که له سهـر شیوهی کاتی ژبانی پیغه مهـر - درودی خوای له سهـر - بیبینی، نیتر شیوهی کاتی لاوی بی، پاکاتی هه رته پیاو هتی بی، یاشیوهی کاتی پیری بی، یاهی کاتی ناخرو نوخوری ژبانی بی، دهبی ته نانه ت ئیبنو سیرین که گه وره ترین خه ونزانی ناوداری موسولمانانه، کاتی که سی بۆ یدمگیراپیه وه که پیغه مهـری دیوه، پپی ده گوت: نادهی باسی شیوه و شه کلیم بۆ بکه چۆن بوو؟ نه گهر کابرا بیگوتبایه شیوهی ناوا و ناوابوو، و منه وهی نه و دمیگوت جیابوایه له شیوه و سیفه تی پیغه مهـر له کاتی ژبانیدا، ئیبنو سیرین دمیگوت پپی: نه ت دیوه). پیاویکیش به ئیبنو عه باسی فه رموو: له خه و نا به خزمه تی پیغه مهـر - درودی له سهـر - گه پشتم، پپی فه رموو: په نگ و روا له ت و شیوهی چۆن بوو؟ پیاوه که پپی گوت: من هه سه نی کوری عه لیم دیوه، پیغه مهـر له خه و ما له وی ده گرد). فه رموو: راست ده کهیت دیوته. جاله م پروانگه یه وه و بۆ دلتیا بوون له راستی و دروستی خه و نی و، باشت رین شت نه وه یه که مرۆی موسولمان شارمزیی ته و اوای له سیفه ت و چۆنیتی ی شه کلۆ شیوهی پیغه مهـر هه بی، هی کاتی ژبانی، وه به پپی ی سوننه ت و ژیننامه ی راست و دروستی پیغه مهـر، شیوهی شیرینی بناسی. به هه ر حال بینینی پیغه مهـر له خه و نندا، له سهـر هه ر شیوه یی بی، خالی نییه له سوود و به هره، به لام به مه رجی که نه و شیوه یه شایانی شانی پیغه مهـر بیت.

۲۰۸۶ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْخُلُ عَلَى أُمِّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ فَيُطْعِمُهُ وَكَانَتْ أُمُّ حَرَامٍ تَحْتَ عِبَادَةِ بْنِ الصَّامِتِ فَدَخَلَ عَلَيْهَا يَوْمًا فَأَطْعَمَتْهُ وَجَعَلَتْ تَقْلِي رَأْسَهُ فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ قَالَتْ: فَقُلْتُ: مَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي غَرَضُوا عَلَيَّ غُرَاةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَرَكِبُونَ بَجَجَ هَذَا الْبَحْرِ مُلُوكًا

عَلَى الْأَسِيرَةِ أَوْ مِثْلَ الْمُلُوكِ عَلَى الْأَسِيرَةِ قَالَتْ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اذْغُ اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ، فَدَعَا لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ وَضَعَ رَأْسَهُ فَنَامَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ، فَقُلْتُ: مَا يَضْحَكُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عَرَضُوا عَلَيَّ غَزَاةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ. كَمَا قَالَ فِي الْأَوَّلَى، قَالَتْ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اذْغُ اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ: أَنتِ مِنَ الْأَوَّلِينَ. فَرَكِبْتُ أُمَّ حَرَامٍ بِنْتُ مِلْحَانَ الْبَحْرَ فِي زَمَنِ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سَفْيَانَ، فَصُرِعْتُ عَنْ دَابَّتِهَا حِينَ خَرَجْتُ مِنَ الْبَحْرِ فَهَلَكْتُ. (الحديث ۷۰۰۲) (۲۰۸۶):

ئەنەسى كۆرى مالىك - رەزى خەلى ئى بى - فەرموۋى: (گەلى جارى پېغەمەر - درودى خەلى لەسەر - دەچوو بۇ دىنى ئوم حەرام، كەپوورى ھەقى من بوو، خوشكى دايكم بوو، وەپوورى شىرى پېغەمەرىش بوو، مەحرەمى بوو، نامەحرەم نەبوو، ئوم حەرام ناۋى رومەيىساي كچى مىلحان بوو، خىزانى عوبادەى كۆرى صامىت بوو، پۇژى پېغەمەر - درودى خەلى لەسەر - ھات بۇ دىنى ئوم حەرام، ناننى بۇ دانا، دوايى ھەنى سەرى پېغەمەرى دۇزى، پېغەمەر خەلى ئى دەكەۋى و سەرخەۋى نىومرۇ ھەۋى دەشكىنى، كاتى خەبەرى دەبىتەۋە پى دەكەنى. ئوم حەرام فەرموۋى: عەرزىم كەرد: ئەى پېغەمەرى خەلى باۋك و دايكم بەقوربانى بن، ئەۋە بۇچى پى دەكەنى؟ فەرموۋى: (لەخەۋما كۆمەلانى لەگەلى ئىسلامى خۆمەم بىنى، دەبن بەخەباتكارو غەزا كار لەپىگەى خەۋادا، سەۋارى پىشتى ئەم دەريايانە دەبن، شەۋىن و جىگەيان لەناۋ پاپۇرو كەشتى يەكاندا، ئەۋەندە باش و خۆش و فەرح و ئاۋەدانە دەلىتى پاشان لەسەر تەخت و ھەنەفەى شاھانە دانىشتوون) ئوم حەرام فەرموۋى: عەرزىم كەرد: ئەى پېغەمەرى خەلى داۋا لەخەۋا بىكە كەمن يەكەى لەم چىنەى ئۆمەتت بىم. فەرموۋى: (تۆ لەۋانیت و لەجىنى غەزا

کاران و شهیدانی ناو دمریایت!) نهجا دیسان پیغمه مهر - درودی خوی له سهر-
سهری نایه وه و جارئ تر خه و ته وه، که هه ئسایه وه دیسان پیده که نی، کاتی له م
بارمه وه پرسیارم ئی کرده وه، هه مان وه لامی پیشووی دامه وه، که کومه لانی
تریش له ئومه تی له بارو دۆخیکی شاهانه دا ده چن بۆ خه باتگپران و غه زاکردن
له پێگه ی خودای گه وره داو، نه ویش له خووشی نه وه پیده که نی و موعجیبه
پێیان). ئوم حه رام فه رمووی: منیش عه رزیم کرده وه: نه ی پیغمه مهری خودا!
نزام بۆ بکه که خودا بمکات به یه گئ له و ده سته یه. فه رمووی (تۆ له ده سته ی
پیشینی!).

له پاشا له کاتی موعاوپییه ی کورپی سوفیاند، که نوینه ری ئیمامی عوسمان
بوو له سهر ولاتی شام، عوباده ی میردی، له دهریا وه ئوم حه رامی له گه ل خوی
برد بۆ غه زای قوبروس، کاتی هاته وه و گه راپه وه و گه یشته وشکانی، هیستره
ماچه یه کیان بۆ یبرد، کاتی سواری هیستره که بوو، گلاندی و که و ته خواره وه و
مرد. به پئی ی دوو عاکه ی پیغمه مهر، که بوئی کرد، شه هید بوو). (تاجی
کوردی/ ۸ ل/ ۵۳ ژ/ ۱۷ ش/ د/ ت/ ن).

۲۰۸۷- عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ إِذَا اقْتَرَبَ الزَّمَانُ لَمْ تَكْذُ لَمْ تَكْذُ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ مِنْ تَكْذِبٍ وَرُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ
مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ الثُّبُوءِ. وَمَا كَانَ مِنَ الثُّبُوءِ فَإِنَّهُ لَا يَكْذِبُ. (الحديث
٧٠١٧) (٢٠٨٧):

ئه بو هوریره - پهمزای خودای ئی بی- فه رمووی: پیغمه مهر - درودی خوی
له سهر- فه رمووی: (کاتی شه وو پۆژ به رابه ر بوون، وه ک ناوه راستی وهرزی
پایزو ناوه راستی وهرزی به هار، له و کاته دا زۆر نزیکه که خه ونی موسوئمان
هه ئه ی نه بی و راست دهرچی. نه و که سه یشتان خه ونی زۆر راست و دروسته

که خوی زور راستگوئی، و دهخونی موسولمان، پیاوبی یازن، به شیکه له چل و شش بهش له پیغه مه رایه تی). (شتیکیش که له بابته پیغه مه رایه تی بی، قهت به درو دهر ناجی). (تاجی کوردی/ ۸ ل/ ۴ ز/ ۱ ز/ ۴ - باسی: به شه کانی خه ون).

۲۰۸۸- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: رَأَيْتُ كَأَنَّ امْرَأَةً سَوْدَاءَ ثَائِرَةَ الرَّأْسِ خَرَجَتْ مِنَ الْمَدِينَةِ حَتَّى قَامَتْ بِمَهْيَعَةٍ وَهِيَ الْجُحْفَةُ فَأَوَّلْتُ أَنَّ وَبَاءَ الْمَدِينَةِ لِقَلِّ إِلَيْهَا. (الحديث ۷۰۳۸ طرفاه في: ۷۰۳۹، ۷۰۴۰) (۲۰۸۸):

ئیبنو عومەر رمزای خودا له خوی و بابی فه رمووی: پیغه مه دروودی له سهر فه رمووی: (له خه و ما دیتم و ده کوو بلئی ژنیکی رهشی سهر ئالوسکاوی له مه دینه دهر بچی و بچی بو مه هیهعه و ابو) واته: بو جوحفه، هه زرمته دروودی له سهر- فه رمووی: (جامن وام لیکدایه وه واپه رژینم کرد که په تاو ناسازییه که ی مه دینه ده گو یز ریته وه بو مه هیهعه). (تاج/ ۸ ل/ ۱۷ ز/ ۵ ز/ ۵ - ب/ ت- باسی: نه و خه ونانه ی که پیغه مه خوی دیونی).

۲۰۸۹- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ تَحَلَّمَ بِحُلْمٍ لَمْ يَرَهُ كُفٌّ أَنْ يَقْعِدَ بَيْنَ شَعِيرَتَيْنِ وَلَنْ يَفْعَلَ وَمَنْ اسْتَمَعَ إِلَى حَدِيثِ قَوْمٍ وَهُمْ لَهُ كَارَهُونَ أَوْ يَفْرُونَ مِنْهُ صَبٌّ فِي أَذُنِهِ أَلَّا تَكُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ صَوَّرَ صُورَةً عَذَّبَ وَكُفٌّ أَنْ يَنْفَخَ فِيهَا وَلَيْسَ بِنَافِخٍ. (الحديث ۷۰۴۲) (۲۰۸۹):

ئیبنو عه باس- رمزای خودا له خوی و له بابی- ده فه رمووی: پیغه مه دروودی خوای له سهر- ده فه رمووی: (هه رکه سی له خوی هه، خه ونی به درو هه له بهستی،

(۲۰۸۸) قال الشيخ منصور ناصف علي: رواه البخاري. المترجم

(۲۰۸۹) لم يوافقهم مسلم على حديث عكرمة عن ابن عباس وهو يشتمل على ثلاثة احاديث

(من تحلم، ومن استمع، ومن صور) (خاتمة كتاب التعبير فتح/ ۱۴ ص/ ۴۹۰) - المترجم

لەرپۇزى قىيامەتدا جەختى ئى دەكرى كە دوو دەنكە جۇى ئاگرىن پىكەوہ گرى
 بدا، ئەویش ھەرگىز ئەودى بۇ ئاكرى، واتەى واىە، كەبەردەوام ھەر لەو سزاو
 ئەشكەنجەپەدا دەبى. ھەر كەسەپىش گوى لە قسەى ھۆزى بگرى، كەئەوان ئەو
 گوگرتنەى ئەوئان پى ئاخوئى بى، يائەوان خوئانى ئى دوور بخەنەوہ ھەتا
 گوىى لەقسەيان نەبى كەچى ئەویش ھەر بچىتە پىشەوہو گوى يان ئى بگرى،
 ئەوہ لەرپۇزى قىيامەتا، لەتۆلەى ئەو تاوانەدا، قور قوشمى سوورە وەكراوى
 تواوہ دەكرىتە ناو ھەردوو كونە گوپچكەپەوہ، ھەر كەسەپىش وپنەپى بكىشى،
 ئەوہ ئازارو سزا دەدرى و بەزور داواى ئى دەكرى كەدەبى گيان بكا بەبەرىدا،
 ديارە كەئەوہپىشى بۇ ئاكرى). (تاجى كوردى ٨/ل ٩/ز ٣/ز ١/ب/د/ت-
 باسى: لەخەون گىرپانەوہدا درؤ دروست نىيە).

٢٠٩٠- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 قَالَ: إِنَّ مِنْ أَفْرَى الْفَرَى أَنْ يُرَى عَيْنُهُ مَا لَمْ تَرَ. (الحديث ٧٠٤٣) (٢٠٩٠):

ئىبنو عومەر -رمزى خودا لەخوى و بابى- ھەرمووى: پىغەمەر -دروودى
 لەسەر- دەفەرموى: (ھەلاتىكى ھەرە زلە: كەسى بلى: لەخەوما ئەوہم دىوہ،
 وەلەپراستىشدا ھىچى نەدەبى). (تاجى كوردى ٨/ل ١٠/ز ٣/ز ٢/ب/د/ت- باسى:
 لەخەون گىرپانەوہدا درؤ دروست نىيە).

٢٠٩١- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَجُلًا أَتَى رَسُولَ
 اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنِّي رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ فِي الْمَنَامِ ظُلَّةً تَنْطَفُ السَّمَنَ
 وَالْعَسَلَ فَأَرَى النَّاسَ يَتَكَفَّفُونَ مِنْهَا فَأَلْمُسْتُكَثِرُ وَالْمُسْتَقِيلُ وَإِذَا سَبَبَ وَاصِلٌ مِنَ
 الْأَرْضِ إِلَى السَّمَاءِ فَأَرَاكَ أَخَذْتَ بِهِ فَعَلَوْتَ ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَعَلَا بِهِ ثُمَّ أَخَذَ بِهِ
 رَجُلٌ آخَرُ فَعَلَا بِهِ ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَأَقْطَعَ ثُمَّ وَصَلَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ

(٢٠٩٠) لم يوافقہ مسلم على تخريج حديث ابن عمر: (من أفرى الفرى ان يرى...) (خاتمة

اللَّهُ بِأَبِي أَلْتِ وَاللَّهُ لَتَدْعَنِي فَأَعْبَرَهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اعْبَرَهَا. قَالَ: أَمَّا الظُّلَّةُ فَلِإِسْلَامٍ وَأَمَّا الَّذِي يَنْطَفُ مِنَ الْعَسَلِ وَالسَّمَنِ فَالْقُرْآنُ حَلَاوَتُهُ تَنْطَفُ فَلِمُسْتَكْثَرٍ مِنَ الْقُرْآنِ وَالْمُسْتَقِيلُ وَأَمَّا السَّبَبُ الْوَاصِلُ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ فَالْحَقُّ الَّذِي أَلْتِ عَلَيْهِ تَأْخُذُ بِهِ فَيُعْلِيكَ اللَّهُ ثُمَّ يَأْخُذُ بِهِ رَجُلٌ مِنْ بَعْدِكَ فَيَعْلُو بِهِ ثُمَّ يَأْخُذُ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَيَعْلُو بِهِ ثُمَّ يَأْخُذُهُ رَجُلٌ آخَرُ فَيَنْقَطِعُ بِهِ ثُمَّ يُوصَلُّ لَهُ فَيَعْلُو بِهِ فَأَخْبِرْنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَبِي أَلْتِ أَصَبْتُ أَمْ أَخْطَأْتُ؟ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَصَبْتُ بَعْضًا وَأَخْطَأْتُ بَعْضًا. قَالَ: فَوَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَتُحَدِّثَنِي بِالَّذِي أَخْطَأْتُ قَالَ لَا تُقْسِمُ. (الحديث ٧٠٤٦) (٢٠٩١):

ئيبنو عه بياس - رهزای خودا له خوئی و له بابی - فهرمووی: پیاوی هاته خزمه تی پیغه مه ر - دروودی له سه ر - گوتی: نهی پیغه مه ری خودا! نه مشه و له خه وما په له یه که هه ورم دیت، رۆن و ههنگوینی لئ دهچۆرایه وه، دیشم که نه و خه لکه به هه ردوو له پ لیبان دهگرت هه وه، هه بوو زۆرو هه بوو که می گرتبۆوه! وه دیشم که مه ندئ له ئاسمانه وه شوپۆته وه وه گه یشتۆته سه رزه وی، وه تۆم دی، نه و که مه ندمت گرتبوو سه رکه وتیت، له پاش تۆ پیاویکی تر گرتی و نه ویش سه رکه وت، له پاش نه و پیاویکی تریش هه روا، له پاش نه و پیاویکی تریش گرتی، به لām که مه نده که له دهستی دا پسا! هه تا به ستیانه وه به یه که وه بوئی و نه ویش سه رکه وت. نه بوبه کریش - په زای خوای لئ بی - فهرمووی: نهی پیغه مه ری خودا! باوکم به قوربان ت بی، به خودا دمبی لیم گه پیت من نه و خه وه لیک دده مه وه، فهرمووی: (باشه خه وپه رزینی بکه). نه بو به کریش فهرمووی: په له هه وره که که پرو ساباتی ئیسلامه نه و رۆن و ههنگوینه ییش که ده چۆرایه وه، نه وه شیرینی و نه رم و ناسکی ی قورنانه وه ویش که خه لک به هه ردوو ده ست لیبان دهگرت هه وه نه وه یه که هه ندئ که س زۆر له قورنانه

و مردمگرن و هندی کس کس، نه و که مهندهش که له ناسمانه وه که یشتنه وه
 سه زهوی نه و هه ق و راست و دروستیه یه که تۆی له سه ریت، پښگه ی هه ق و
 راستی ئیسلامه، هه له سه ری دهرۆیت و هه رخودا پله و پایته، جار له گه ل
 جاردا، بۆند ترت دهکا. له پاش تۆش پیاوی پښگه ی راستی تۆ دهگریت و پئی
 بۆند ده بیته وه، پیاویکی تریش دوا ی نه و هه روه ها، له پاشا پیاویکی تریش نه و
 که مهنده دهگری و له سه ری دهرۆا، به لام له ده ستیدا ده پچرۆ و بۆی
 ده به ستنه وه به یه که وه، جا نه ویش پئی به رز ده بیته وه، جا نه ی پیغه مه ری
 خودا! باوکم به قوربانیت بی، پیم به رمو و ئایا پیکامه یابه هه له دا چووم؟
 فه رمووی: (هه ندیکیت پیکاه وه هه ندیکیت هه له کردوه) جا گوتی: دها
 به خودا نه ی پیغه مه وری خودا! ده بی پیم به رمو ویت که کامه یم به هه له
 خه و په ورژین کردوه، فه رمووی: (سوین مه خۆ پیت نائییم. (تاجی کوردی/ ۸/
 ل/ ۲۰ ز/ ۶ ژ-ش/ د/ ت- باسی: نه و خه وانه ی که پیغه مه ر- درودی خوی
 له سه ر- خۆی خه و په رژی نی کردوون).

پایانی = خاتمه

یه که مه: مامۆستای عه سقه لانی- رهزاو رهحه تی خودای لی بی-
 ده فه رمو ی: نامه ی خه و په رژین (ته عبیر) نه وه دو نو فه رمو وده ی به رزه وه
 بووی له خۆ گرتوه، هه شتاو دوویان په یوه ست (موصول)ن، نه وانی تریان
 بی پرشته و موتابه عاتن، هه فتا و پینجیان دووبارن، بوخته که یان (۹۹ - ۷۵ -
 ۲۴) بیست و چوار فه رمو وده ن، موسلیمیش نه م بوخته یه ی گپرا و ته وه بیجگه
 له مانه یان:

۱. ژماره/ ۲۰۸۲ ته جرید - ۶۹۸۵ فه تح - فه رمو وده ی نه بو سه عید: (اذا

رای احدکم الرؤیا یجها..).

٢. فەرموودهی ژماره/٦٩٨٦ فەتحوڵباری = فەرموودهی ئەبو فەتاده:
(الرؤيا الصالحة جزء من ستة واربعين).

٣. ژماره/٢٠٨٩ تەجرید = ٧٠٤٢ فەتحوڵباری = فەرموودهی ئیبنو عەباس:
(من تحلم، ومن استمع، ومن صور).

٤. فەرموودهی ئیبنو عومەر: (من أفرى القرى ان يرى..) = ٢٠٩٠ تەجرید
= ٧٠٤٣ فەتحوڵباری. هەر وا دمەرموئ: دەبیستراو (اثر)ی صەحابو
تابعینیشی واتیادا. خوا بۆ خۆی لەهەموو شتێ باشتەر دمرانی.

دووهم: خەون و خەو بینین دیاردمیهکی راست و دروسته، وهلق و پۆپی
زۆری ئی دەبیتهوه، خەوی پێغه‌مەران هەقه، وهك خەونه‌كه‌ی حەزرەتی
ئێبراهیم كه‌له‌خه‌ویدا حەزرەتی ئیسماعیلی كردبوو به‌قوربانی، وهك
خەونه‌كه‌ی حەزرەتی یوسف، وهك خەونه‌كه‌ی عەزیزی میسر، كه‌گاكان
یه‌كتری یان خوارد، وهك خەونه‌كانی پێغه‌مەر كه‌ له‌قورئان و سوننه‌تدا باس
كراون. له‌سوننه‌تیش دا كۆمه‌ڵێ خەونی پێغه‌مەران و پیاو چاكان تۆمار
كراوه، له‌بەر ئەوه هەر كه‌سێ باومرێ به‌خه‌ون نه‌بێ، باومرێ
به‌قورئان و سوننه‌تی راست و دروستی پێغه‌مەر نییه له‌بەر ئەوه داده‌نرێ
به‌ناموسوڵمان. لێره‌دا بۆ سوودی گشتی كۆمه‌ڵێ زانیاری به‌سوود و راست و
دروست له‌بابه‌ت خەونه‌وه دهنووسین، له‌ خوا داوا ده‌كه‌م كه‌بێكا به‌نووری
چاوی ئەو كه‌سانه كه‌پابه‌ند دهن به‌م پێنمایانه‌وه. ئامین:

١. باشت‌ترین خەون خەونی موسوڵمانی باشه، كه‌م وادمبێ كه‌خه‌ونی
موسوڵمانی باش، راست دمرنه‌چێ، جیاوازی له‌نیوانی ژن و پیاودا له‌م لایه‌نه‌وه
نییه.

٢. جارو بار خەوی پیاو خراپ و ناموسوڵمانیش راست دمرده‌چێ، وهك
دوو هاوڕێكه‌ی یوسف له‌بەندیخانه‌كه‌دا.

۳. باشتین کات بۆ خەونی راست و دروست کاتی بەرەبەیانە.

۴. مامۆستای عەسقەلانی دەفەرموی: (ذیکری پیاو لەم فەرموودانەدا بۆ تەغلیبە، مەفھومی نییە، چونکە ژنی باشیش لەم لایەنەووە پێک وەک پیاوی باشە، خەونەکە ی وەک خەونی ئەو راست و دروستە).

۵. واباشە ئەگەر کەسێ حەزبکا خەونی باش ببینی، خۆی بۆ ئامادەبکا، وەک حەلāl خواردن و خۆپاراستن لەحەرەم و بێ شەری و بەردەوام بوون لەسەر دەسنوێژو لەپێش خەوتن دا زیکرو یادیکی زۆری خودا بکا، قورئان بخوینێ، سەلاواتی زۆر لەدیداری خۆشەویست بکا. ئەگەر مەبەستیکی تایبەتی بوو، بەلەپێش خەوتن دا دوورکات نوێژی استخارەش بکات.

۶. کەسێ لەخەو نەهێژێن نەزانێ دروست نییە، کەدەم لەشتی وابدا، ئەو وەک ئەو وایە گالتە بەپێغەمەرایەتی بکا. چونکە خەون و بەشیکی لەپێغەمەرایەتی.

۷. خەوون ھەبە پێک دەقاو دەق دەرەجی، وەک ئەو لەخەودا کەسێ دەبینێ دەجی بۆ حەج، وە ئەو کەسە لەو سالاھەدا دەجی بۆ حەج، یا لەخەودا دۆستیکی دێ بۆ دینی، وەلەکاتی دیاریکراودا دۆستەکە ی دیت بۆ سەردانی. وەمەن بەش بەحالی خۆم لەم جۆرە خەونەم دیووە. جاری لەکەرکوک بووین، سوودی زۆرم لەتەفسیری خالو تەفسیری نامی وەردەگرت، شەوێ لەخەوما بایەکی سەخت ھەلێ کرد، کۆمەلێ دار خورمای گەورە ھەبوون، بایەکە دەپھێنان و دەبێردن، جاری واھەبوو نووچی تەواوی پێ دمان و ھەل دەسانەووە، بەرە بەرە بایەکە ی خست، دارخورماکان وەک جارانیاں راستەووە بوون، ناو بەناو خورما لەدارە خورماکان دەوێ، منیش لەگەل کەسانی تردا خورمام دەچینیووە و دەمانخوارد، لەم کاتەدا شەمائی ھەلێ کرد یەکی لەدارخورماکانی لەرپەگو ریشە ھەلکەند، کاریکی سەیر بوو بە لامانەووە بەو بایەختە ھەل نەکەندرا، کەچی بەوشەمالە سووکەلێە ھەلکەنرا!!! وەک

بئىي ھەر لەخەونەكەدا ھەستم كرد كەنەمە خەونە، وە ھەر لەخەونەكەم دا ئەم خەونەم ئاوا خەو نپەرژین كرد:

(كەخورما نموونەى پياو چاكى موسولمانە، من خۆم لەبەرى زانستى جەنابى شىخ محمدى خالو شىخ عبدالكرىمى بيارەم زۆر چەشتوو، بەتايبەتى لەبابەتى تەفسىردا، دياربوو، ئەو خورما و مریو بەرى زانستە پیرۆزەكەى ئەوان بوو، ئەللاھو ئەعلەم: يەكئ لەم دوو زاتە و وفات دەكەن). جا بۆ سبەینى كاتى نوێژى عەسر لەمزگەوت باسى ئەم خەونەمو وفاتى يەكئ لەم دوو زاتەم دەكرد بۆ نوێژ كەرەكان، لەم كاتەدا حاجى قادر ناوى ھەبوو، شوڤىر بوو، پياوێكى زۆر چاك بوو، خەلكى سايماى بوو، ھات بۆ نوێژ گوتى: مامۆستا شىخ موخەممەدى خال ئەمڕۆ لەسايماى، ئەمرى خوداى كرد!!).

لەدوا ھەجى ئەمسائىش، حاجىيەك كە باومرئ تەواوم پىي ھەيە، فەرمووى: (لەمەدينە، لەپاش تەواوگردنى مەراسىمى ھەج، مامۆستا مەلا عەبدولكەرىمى مودەرىسەم دى، لەچواردەمىيانىكا، بەبەرگى ئىحرامەو ھاوستانبووم، سەروشانى رووت بوو، پىي پەتى بوو، بەرگى ئىحرامەكەى سەوز بوو، سەرو پىشى ماش و برنج بوو، حاجىيەكان بەرودوا لەھەموولایەكەو دەھاتن، تەوقەو بەخىرھاتن و خوا حافىزى ئى دەكردن، كەلەدوو پياو كەلەگەلى دابوون پرسیارم كرد: ئەمە چىيە، گوتیان: (ئەمسال مامۆستا مەلا عەبدولكەرىم، لەلایەنى پىغەمەرەو، كراو بەنوینەر، بۆ ئىستىقبال و تەودىعى حاجىانى ئەمسال). والله على صدق ما نقول شهيد.

بسم الله الرحمن الرحيم

۹۴- نامہی ناژاودہ و فہرتہ نہ کان

کتاب الفتن

نامہی فہرتہ نہ و ناژاودہ کان لہ تا جوں نوصول دا وا لہ بہرگی دمہم دا،
لا پھرہ/۲۰۵ زنجیرہ/۸۷ ہتا لا پھرہ/۲۷۲ زنجیرہ/۱۰۴.

۲۰۹۲- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلْيَصْبِرْ فَإِنَّهُ مَنْ خَرَجَ مِنَ السُّلْطَانِ شَبْرًا مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً.
(الحديث ۷۰۵۳ طرفاه فی: ۷۰۵۴، ۷۱۴۳) (۲۰۹۲):

ثیبنو عہباس -رمزای خودا لہ خوئی و باوکی- دمفہرموی: پیغہ مہر -
دروودی لہ سہر- دمفہرموی: (نہ گہر کہ سئ شتیکی دی لہ فہرمانرہ واکہی،
ومنہو شتہی بہ دل نہ بوو، پی ی ناخوش بوو، نہوہ بانہوہ نہکا بہ مہانہ بو
ہہ لکردنی بہیداخی یاخیتی و لہ فہرماندہر جوونی و، نہوہ نہکا بہ بیانوی
تیکدانی کؤمہ لہی موسولمانان، بہ لکوو باددان بہ خویدا بگری، چونکہ نہوہی
یہک بست لہ کؤمہ لہی موسولمانان جیا ببیتہوہ، ومہمری نہوہ بہ نہزانی
دمہری، وہک مردنی سہردہمی نہزانی پئش ئیسلام) (تاجی کوردی/۳ ل/۲۷۹
ز/۵-۱۰۵-ش- باسی: بہ گوئی کردنی فہرمانرہ و پئویستہو..).

۲۰۹۲م- و عنه في رواية أخرى قَالَ: مَنْ رَأَى مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَصْبِرْ
عَلَيْهِ فَإِنَّهُ مَنْ فَارَقَ الْجَمَاعَةَ شَبْرًا فَمَاتَ إِلَّا مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً. (الحديث
۷۰۵۱) (۲۰۹۲):

(۲۰۹۲) أخرجه مسلم في الإمامة، باب وجوب ملازمة جماعة المسلمين عند ظهور الفتن

واته که می له زمار ده کی پیشه و میدا به ته و او ی راپورد.

۲۰۹۳- عَنْ عَبْدِ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: دَعَانَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَايَعَنَا فَقَالَ فِيمَا أَخَذَ عَلَيْنَا: أَنْ بَايَعَنَا عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي مَنْشَطِنَا وَمَكْرَهِنَا وَعُسْرِنَا وَيُسْرِنَا وَأَثَرَةٍ عَلَيْنَا وَأَنْ لَا نُنَازِعَ الْأَمْرَ أَهْلَهُ قَالَ إِلَّا أَنْ تَرَوْا كُفْرًا بَوَاحًا عِنْدَكُمْ مِنَ اللَّهِ فِيهِ بُرْهَانٌ * . (الحديثان ۷۰۵۵، ۷۰۵۶) (۲۰۹۳):

عوباده ی کوړی صامیت -رہزای خودای لی بی- فہرمووی: پیغہمہر -
دروودی لہسہر- لہشہوی پھیمانی عہقہ بہدہا، داوای لی کردین، کہ پھیمانی پی
بدہین، ئیمہیش پھیمانمان پی دا، پیغہمہر -دروودی لہسہر- لہکاتی
پھیمانپیدانہ کہماندا، فہرمووی: (پھیمان و بہ ئینم پی بدن لہسہر ئہوہ:
کہہمیشہ گوپراپہل و فہرمانبہری خوداو پیغہمہری خودابن، لہخوشی و
ناخوشیدا، لہکاتی ناسوودمی و تہنگانہدا، تہنانہت ئہگہر
فہرمانرہواکانیشمان خو مانہ خو مانہمان لہگہل بکہن و نازی ئہم و ئہو بدن
بہسہر ئیمہدا، ئیمہ ئہوہ نہ کہین بہمہانہو لہفہرمانیان دہرنہچین) وہ
لہسہر ئہویش پھیمانمان لہگہلیدا بہست: (کہگہرو گچہل و تہشقہلہ
بہوکہسانہ نہ کہین کہبوون بہسہرہوکارو کار بہدہست و بہرپرس و
فہرمانرہوای موسولمانان، مہگہر لہکاتیکا کہ بہتہ و او ی شوولی لی ہل
بکیشن و لہرئی دورچن و کاربگاتہ ئہوہ کوفریکی پەتی و بی باوہرپیہکی
ناشکرایان بہچاوی خو تان لی ببینن، کہبی بہ بہلگہیہکی پو شن و
بہہانہیہکی رہوا بو تان لہلای خودا، ئہوجا ہہفتان ہہیہ بہزمبری شیرو تیر،
بایان پی بدہنہوہ بو سہر شہقامہ ریگہی ئیسلام). (تاجی کوردی/ ۱/ ل ۴۷/
ز ۸/ ژ ۱/۲+۳ - باسی پھیمان بہستن و بہیعت و مرگرتن).

(۲۰۹۲) لاحظ ماجاء في رقم ۲۰۹۲ السابق عليه. المترجم

(۲۰۹۳) أخرجه مسلم في الإمارة، وجوب طاعة الأمراء في غير معصية ... رقم/ ۱۷۰۹.

٢٠٩٤- عن ابن مسعود رضي الله عنه قال: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مِنْ شِرَارِ النَّاسِ مَنْ تُذَرِكُهُمُ السَّاعَةُ وَهُمْ أَحْيَاءُ. (الحديث ٧٠٦٧) (٢٠٩٤):

ئيبنو مەسعوود -رمزای خودای ئی بی- فەرمووی: ژنەوتەم لە پێغەمەر- دروودی لەسەر- دەیفەرموو: (قیامەت کاتێ هەڵ دەستی، تەنیا کۆمەلانی خەلکی بەدکار بەسەر زیندوون و لەناو ولاتە دەرین).

٢٠٩٥- عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ عَدِيٍّ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى قَالَ: أَتَيْنَا أَلَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَشَكَرْنَا إِلَيْهِ مَا نَلَقَى مِنَ الْحَجَّاجِ، فَقَالَ: اضْبِرُّوا، فَإِنَّهُ لَا يَأْتِي عَلَيْكُمْ زَمَانٌ إِلَّا الَّذِي بَعْدَهُ شَرٌّ مِنْهُ، حَتَّى تَلْقَوْا رَبَّكُمْ سَمِعْتُهُ مِنْ نَبِيِّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. (الحديث ٧٠٦٨) (٢٠٩٥):

زوبەیری کۆری عەدی -رحەتی خودای گەورە ئی بی- فەرمووی: چووین بۆ خزمەتی ئەنەسی کۆری مالیک- رمزای خودای ئی بی- لەخزمەتیدا سکاڵامان لە دەستی زولم و زۆری حەجج کرد. فەرمووی: (ددان بگرن بەخۆتان، بەئارام بن، چونکە پۆڕ بەپۆڕ دنیا خراپتر دەبێ، لەپراستیدا زەمانە پۆڕ بەپۆڕ خراپتر دەبێ، وئەم بارودۆخی بەردەوامی خراپبوونی دنیا یە هەروا دەبێ هەتا لەقیامەتا دەچنەو بەردیوانی خودا) وە ئەمەم لەپێغەمەرە کەتان بیستوو. (تاجی کوردی/ ١٠/ ل ٢٢٥/ ز ٨٩/ ژ ٣).

(٢٠٩٤) أخرجه مسلم في الفتن و أشرط الساعة، باب: هرب الساعة رقم/٢٩٤٩.

(٢٠٩٥) لم يوافقهم مسلم على تخريج حديث أنس/ أشرار الناس من تدركهم الساعة وهم

٢٠٩٦- عن أبي هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: لا يُشِيرُ أَحَدُكُمْ عَلَى أَخِيهِ بِالسَّلَاحِ فَإِنَّهُ لَا يَذَرِي أَحَدَكُمْ لَعَلَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ فِي يَدِهِ فَيَقَعُ فِي خُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ. (الحديث ٧٠٧٢) (٢٠٩٦).

ئەبو ھورەیرە -رمزای خودای ئی بی- ھەرمووی: خۆشەویست -دروودی لەسەر- دەفھەرمووی: (ئەو موسوڵمانینە! نەبەراست و نەبەدرو، کەستان پرووی چەك مەكەنە براى ئایینی خۆتان، چونکە دوور نییە و پێی تێ دەچێ کەشەیتان ھەلەبەھەکی پێ بکاو لە دەستی دەرچێ و براکەى بپێکێ و بەھۆی ئەوھو، پمھەندى ناو ئاگردانى دۆزەخ ببێ). (ریاض/٤ ل/١٦٥ ز/٢٥٧ ژ/١/١٧٨٣-٢٤٨-ش- باسی: پێگە نەدراو کەچەك و شتی وا ئاراستەى موسوڵمان بکری، نیتەر بەراست بێ یابەسوعبەت..).

٢٠٩٧- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَتَكُونُ فِتْنٌ، الْقَاعِدُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ، وَالْقَائِمُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْمَاشِي وَالْمَاشِي فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السَّاعِي مَنْ تَشَرَّفَ لَهَا تَشَتَّرَفَهُ فَمَنْ وَجَدَ فِيهَا مَلْجَأً أَوْ مَعَاذًا فَلْيُعِذْ بِهِ. (الحديث ٧٠٨٢) (٢٠٩٧).

دیسان ئەبو ھورەیرە -رمزای خودای ئی بی- ھەرمووی: پێغەمەر -دروودی لەسەر- ھەرمووی: (ئاشووب و ئازاوە و ھەرتەنە گەلی دەفھەومین، ھەتا لییان دووربێ و دووریان ئی بگری کەمە، ئەوێ بچێ بەپیریانەو دین بەپیریەو بەرۆکی پێ دەگرن! دانیشتوو تیایان لەراوەستاو تیایان باشترە، راوەستاو تیایان لەرۆیشتوو باشترە، رۆیشتوو تیایان لەراکردوو باشترە. واتە: ھەتا

(٢٠٩٦) أخرجه مسلم في البر و الصلة و الآداب، باب/النهي عن الإشارة بالسلاح الى مسلم،

رقم/٢٦١٧.

(٢٠٩٧) أخرجه مسلم في الفتن و اشراط الساعة، باب: نزول الفتن كمواقع القطر،

رقم/٢٨٨٦.

که متر به شداری لهو ئازاوانه دا بکهی باشتره. دهی ههرکه سی لهو دهمه دا په ناو پاساریکی دهست کهوت، باپه نای بۆ بهرئو خۆی لهوئ قایم بکاو خۆی قوتار بکا). (تاج/ ١٠ ل/ ٢٠٨ ز/ ٨٧ ژ/ ٦ - ش/ د/ ت- باسی ترساندن له ئازاوانه کان).

٢٠٩٨- عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى الْحَجَّاجِ فَقَالَ يَا ابْنَ الْأَكْوَعِ ارْتَدَذْتَ عَلَى عَقَبَيْكَ تَعَرَّبْتَ؟ قَالَ: لَا، وَلَكِنْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَذِنَ لِي فِي الْبَذْرِ. (الحديث ٧٠٨٨) (٢٠٩٨):

سه له مهی کورێ نه کووه -رمزای خودای ئی بی- پویشت بۆ لای حه حاج، پهی گوت: نهی کورێ نه کووه! له ئیسلام و کۆچ کردن بۆ مه دینه پاش گهز بوو یته وه وه نه وه تا بوو یته وه به نه عراب و له ناو به دو مه کانا له سارا نیشته جی بووی! سه له مه فه رمووی: (نا من نه له ئیسلام پاش گهز بوو مه ته وه وه نه له کۆچ کردن په شیمان بوو مه ته وه، به لام من کاتی خۆی پیغه مه ر- دروودی له سه ر- ریگهی نه وهی پی داوم که له دهشت نیشته جی بم).

٢٠٩٩- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِقَوْمٍ عَذَابًا، أَصَابَ الْعَذَابُ مَنْ كَانَ فِيهِمْ، ثُمَّ بُعِثُوا عَلَى نِيَّاتِهِمْ. (الحديث ٧١٠٨) (٢٠٩٩):

ئیبو عومه ر- رمزای خودا له خۆی و بابی- فه رمووی: پیغه مه ر- دروودی له سه ر- فه رمووی: (کاتی خودا سزا دهنی ئی بۆ هۆزی، سزا که ته پ و وشک و پاک و پیسیان ده گریته وه، به لام له پاشا له پۆزی قیامه تا ههرکه سه یان له سه ر نیازی خۆی زیندوو ده گریته وه، چاکیان به چاک پاداشتی ده دریته وه وه

(٢٠٩٨) أخرجه مسلم في الإمامة، باب: تحريم رجوع المهاجر الى إستيطان وطنه، رقم/ ٨٦٢.

(٢٠٩٩) أخرجه مسلم في الجنة و صفة نعيمها، باب/ الأمر بحسن الظن بالله تعالى

خرابییان به خراب). (تاجی کوردی/ ۲/ ل ۲۷۵/ ز ۱۳۷/ ۱/ ش/ د/ ت/ ن- باسی لهشکری شالو دینن بۆ سه رکابه، وهله پری پۆده چن به ناخی زه ویدا).

۲۱۰۰- عَنْ حَدِثَةِ بْنِ الْيَمَانِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ إِمَّا كَانَ التَّفَاقُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَّا الْيَوْمَ فَإِمَّا هُوَ الْكُفْرُ بَعْدَ الْإِيمَانِ. (الحديث ۷۱۱۴) (۲۱۰۰):

حوزه یفه ی کوری یه مان- رمزای خودای لی بی- دهفه رموی: (دوو پرووی و ناپاکی و به ده م موسوئمانبی و به دل ناموسوئمان نه وه تایبه ت بوو به سه رده می پیغه مه رده، به لام ئیستا مروف یان موسوئمانی ساغه، یان ناموسوئمانه موسوئمان بووه بووه به کافر).

۲۱۰۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَخْرُجَ نَارٌ مِنْ أَرْضِ الْحِجَازِ تُضِيءُ أَغْتَاكَ الْإِبِلِ بِصُرَى. (الحديث ۷۱۱۸) (۲۱۰۱):

ئه بو هورمیره- رمزای خودای لی بی- فه رموی: پیغه مه ر- دروودی له سه ر- فه رموی: (قیامه ت هه ئناسی هه تا ناگری له خاکی حیجاز دهرده چی، گهردنی و شتر له شاری بو صرا رووناک ده کاته وه. بو صرا شاری حوړانه، واله شام سی پۆزه پری له دیمه شقه وه دووره). (تاجی کوردی/ ۱۰/ ل ۲۷۶/ ز ۱۰۵/ ۱/ ش/ ت- باسی نیشانه ی داهاتنی قیامه ت).

۲۱۰۲- وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُوشِكُ الْفُرَاتُ أَنْ يَخْسِرَ عَنْ كَثَرٍ مِنْ ذَهَبٍ فَمَنْ حَضَرَهُ فَلَا يَأْخُذْ مِنْهُ شَيْئًا. (الحديث ۷۱۱۹) (۲۱۰۲):

(۲۱۰۰) لم يوافقه مسلم على إخراجها، راجع خاتمة هذا الكتاب، رقم/ ۵. -الترجم-

(۲۱۰۱) أخرجه مسلم في الفتن و أشرط الساعة، باب: لا تقوم الساعة حتى تخرج

دیسان فہرمووی: پیغہ مہر - دروودی لہسہر - فہرمووی: (ہاکا گہنجی
لہزپر لہبن رووباری فوراتہ وہ دمرکہوت، ہہرکہسہ پیادا گہیشٹو لہو
سہردمہدا بوو، باھیچی لی نہباو ہیچی لی ہہل نہگری). (تاجی کوردی ۱۰/
ل/۲۷۸ ز/۱۰۵ ژ/۷ - ش/د/ت).

۲۱۰۳ - و عنه رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا
تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَفْتِلَ فِتْنَانِ عَظِيمَتَانِ يَكُونُ بَيْنَهُمَا مَقْتَلَةٌ عَظِيمَةٌ دَعَوْتُهُمَا وَاحِدَةٌ
وَحَتَّى يُنْبِئَ دَجَالُونَ كَذَّابُونَ قَرِيبٌ مِنْ ثَلَاثِينَ كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ وَحَتَّى
يُقْبِضَ الْعِلْمُ وَتَكْثُرَ الزَّلَازِلُ وَيَتَقَارَبَ الزَّمَانُ وَتُظْهَرَ الْفِتْنُ وَيَكْثُرَ الْهَرْجُ وَهُوَ الْقَتْلُ
وَحَتَّى يَكْثُرَ لَيْكُمُ الْمَالُ فَيَفِيضَ حَتَّى يُهَمَّ رَبُّ الْمَالِ مَنْ يَقْبَلُ صَدَقَتَهُ وَحَتَّى يَغْرِضَهُ
عَلَيْهِ فَيَقُولَ الَّذِي يَغْرِضُهُ عَلَيْهِ: لَا أَرَبَ لِي بِهِ وَحَتَّى يَتَطَاوَلَ النَّاسُ فِي الْبُتْيَانِ وَحَتَّى
يَمُرَّ الرَّجُلُ بِقَبْرِ الرَّجُلِ فَيَقُولَ يَا لَيْتَنِي مَكَانَهُ وَحَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا
طَلَعَتْ وَرَأَاهَا النَّاسُ يَعْنِي آمَنُوا أَجْمَعُونَ فَذَلِكَ حِينَ (لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ
آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا) وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ كَشَرَ الرَّجُلَانِ
ثَوْبَهُمَا بَيْنَهُمَا فَلَا يَتَبَايَعَانِي وَلَا يَطْوِيَانِي وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ انْصَرَفَ الرَّجُلُ بِلَبَنِ
لِقَلْبَتِهِ فَلَا يَطْعُمُهُ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَهُوَ يُلِيطُ حَوْضَهُ فَلَا يَسْقِي فِيهِ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ
وَقَدْ رَفَعَ أَكْلَتَهُ إِلَى فِيهِ فَلَا يَطْعُمُهَا. (الحديث ۷۱۲۱) (۲۱۰۳):

دیسان نہبوهویرہ - رمزای خودای لی بی - فہرمووی: حہزرت - دروودی
سلاوو بیتو فہرو میہرمبانی خودای گہورہی لہسہر بیو، سہرومالو وروح
ہہست و نہست گشتی، بہقوربانی گہردی سہر گوڑی پیروزی بی - فہرمووی:

(۲۱۰۲) أخرجه مسلم في الفتن و اشرط الساعة، باب: لاتقوم الساعة حتى يحسر الفرات....

رقم/۲۸۹۴.

(۲۱۰۳) أخرجه مسلم في الفتن و اشرط الساعة، باب: إذا توجه المسلمان بسيفيهما و

باب/لاتقوم الساعة حتى يمر الرجل...رقم/۵۷.

قیامت له پړو له ناګاو روودېدا، هه یه دوو پیاو کهل و پهل و تۆپه
کووتالیان بلاوکردۆته وه له بهینی خۆیان، هه تا سه وداى بکهن، به لام فریای
نه وه ناکه ون که سه ودايه که ی بېر نه وه، یان دیسان بیپېچنه وه کوتو پر قیامت
هه ل دهستی، هه یه پیاو شیرى وشتره که ی دده دوشى و دهیاته وه به لام فریای
نه وه ناکه وئ که بیخواته وه له و ماومیه دا قیامت هه ل دهستی، هه یه
نه ستیله که ی خوړ دده او بهری نه ستیله که ی ده گری هه تا پر بى له ئاو، وه ل
فریای نه وه ناکه وئ که ئازده لى ئى ئاوبدا، هه یه تیکه که ی دمبا بۆده مى، به لام
فریانا که وئ که بیخواو قووتى بدا، قیامت له و وه خته دا له پړ هه ل دهستی (۱).
(تاجی کوردی ۱۰/ل ۲۸۱/ز ۱۰۴/ژ ۱۲ - ش/د/ت - باسی: نیشانه گانی داهاتنى
قیامت).

پایانی = خاتمة

یه که م: ماموستای گه ورده مه زن نیمامی عه سقه لانی - رحمة تی خودای
 لی بی- لی ردها لهم پایانه دا، وهك دستووری خوئی، دمفه رموی: نامه ی ئاژاوه و
 فره تهنه كان سه دو یهك فره مووده ی به رزه وه گراوی هه تا سه ر پیغه مه ر
 واتیا دا، هه شتاو حه وتیان موصول و په یوه ستن، نه وانی تریان- که چواره
 فره مووده ن بپرشته و هه ئسپی راو و موتابه عاتن- هه شتایان دووباره ن،
 پوخته که یان (۸۰-۱۰۱-۲۱) بیست و یهك فره مووده ن، پی شه و ا موسلیمیش وهك
 پی شه و ا به خاری نه م پوخته یه ی له صه حیجی موسلیم دا، به رشته و ده فی
 خوئی، له موسنده ی نه م زاتانه ی نیمامی بوخاری ته خریجی فره مووده کانی
 نه وانی کردووه له صه حیجی به خاریدا، نه ویش نه م پوخته یه ی دهر هی ناوه
 له موسنده ی نه و زاتانه، له صه حیجی موسلیم دا - رهاو رحمة تی خوا
 له هه ردوکیان بی-، بیجگه له م جهن د فره مووده یه یان:

۱. ژماره/ ۲۰۹۴ ته جرید = ۷۰۶۷ فره تحوالباری = فره مووده ی ئیبنو مه سعوود:
 (شرار الناس من تدركهم الساعة وهم أحياء...) (لاحظ ماجاء في الهامش
 من تخريج مسلم لة برقم: ۲۹۴۹. - المترجم.
۲. ژماره/ ۲۰۹۵ ته جرید = ۷۰۶۸ فره تحوالباری = فره مووده ی نه نه س: (لایاتی زمان
 إلا والذي بعده شر منه).
۳. الحدیث ۷۱۰۲ و ۷۱۰۳ و ۷۱۰۴ فره تحوالباری = حدیث عمار و ابن مسعود (فی
 قصة الجمل).
۴. ژماره/ ۷۱۱۲ فره تحوالباری = حدیث ابي برزة فی الإنكار علی من یقاتل
 للدنيا).
۵. ژماره/ ۲۱۰۰ ته جرید = ۷۱۱۴ فره تحوالباری = فره مووده ی حوزة یفه، له باره ی
 نیفاقه وه.

٦. ژماره/ ٧١١٣ فه تحویلباری = فهرموودهی حوزمیفه لهبارهی منافقیه وه.

٧. ژماره: ٧١٣٤ فه تحویلباری = فهرموودهی نه نه س: (فی المدینه لایدخلها الذجال ولا الطاعون إن شاء الله).

پازده بیستراو- اثر- ی هاوه لآن و دوا نه وانیشی واتیادا. خوا خوئی زوړ باش دمرانی.

دووه م: یارمببی خودایه سهرمان لی نه شیوینی، وهرپگهی راستمان نیشان بدهی، ومبه هوئی نه فامی و سهرلی شیواوی هه ندی لایه نه وه، گه لی کوردی سته مدیده تووشی ناشووب و هه رته نه و ناژاوهی نوئی نه که ی وه نه بین به و هوژانه، که خوا له بارمیان وه دمه هه رموی: ﴿وَالْقُوا فِتْنَةً لِّلْكَافِرِينَ﴾ الیین ظلموا منکم خاصه.

جیگهی داخه، که نی مه ی گه لی کورد، به تایبه تی له عیراقی به عث دا، له سیبه ری عوروبه و عونصوریه تدا، حالمان له کویله زوړ خراپتر بوو، ژیر دمسته و ژیر چه پوکه بووین، هه تا کاسه ی زوړوسته م پر بوو، وه خوا ی گه و ره به میهره بان ی خوئی د مرووی رحمه تی لی کردینه وه، و نمازادی و سهر به سستی پی به خشین، و مبووین به خاومنی نامووس و هه واره و کیان و ولاتی خو مان، وه خودا دوژمنه که مانی کرد به په ندی بسات، سه د هه زار خوزگه ی به جاری جارانی نی مه، که چی هیشتا به ته و اوای پر به سینگی خو مان هه وای نازادیمان هه لی نه مزی بوو، به دمنکه جوی زهرین، له باتی نه وه ی که به پی ی یاسای دستووری خودایی: ﴿لئن شکرتم لأزیدنکم﴾ سوپاسی خودا بکه یین و هه ول بدمین که نه م نیعمه تی سهر به سستی و نازادی یه، نه معارمش وه که له مه و پییش له کیس نه دمین، وه خو مان له ناوچه که دا له بهر چاوی دو ست و دوژمن شیرین بکه یین، وه بیسه لی نین نی مه گه لیکی باوم پر داری خاوم نامووس و حیثیه ت و رهفتاری به رزین، دورترین گه لین له بی دینی و بی رهوشتی که چی له جیاتی

ئەو، ئیستا راگەیانندی کوردستانی ئازاد، شەوو پۆز، ئالای دژەدینی و زەندیقی ھەلکردوو، ھەر خەریکی پەخشی بێ پەوشتی و گۆرانی خەلاعی و بلاوکردنەوی بەر بەرەلایی نیرومی، تەنانەت زۆریان بۆ قوتابی و خوێندکارەکان ھێناو، کەفیرگەکان بکەن بەجیگە عیشقبازی و زانکۆ بکەن بەگانکۆ، وەبۆ ئەم مەبەستە گلاوی خۆیان، کۆمەڵێ کۆلکە میرزا و نیمچە ئەفەندی و خوێنەوارانی دەرباری خۆیان کردوو بە (پەرە فیسۆر و مەلا چلکاو خۆرا).

وە لەسەر شاشە و کەنالەکانی راگەیاندن، وەک مێکی ماوس و بووکەلە دارینە، بەردەوام قوتیان دەکەنەو و فوویان تی دەکەن و سەر و مێ پەفو بێ پیزی بەبێرو باوەری پیرۆزی ئایینی و رەوشتی گەلی کورد دەکەن و بەزۆری زۆرداری دەیانەوی ئەو خەلگەیش وەک ئەوان زەندیق و بەرەلاو بێ پەوشت و بێ نامووس و حیزو سەفیل و تەرۆ و ھیبی بن، کورت و پوخت مەبەستی سەرەکی یان ئەو مەبەستە کە ئەو خەلگەش وەک خۆیان بەرەلاو لەزەتپەرست بێ و ھەموو لەکین و چون یەکین بێ، نەبادا خەلگە پێزدار ئەوان بێ پێز، وەک قورئان بەدەق دەفەرموێ: ﴿وَدَا لَوْ تَكْفُرُوا كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُوا سَوَاءً﴾ بەلێ کەنالەکانی راگەیاندنیان کردوو بەبەلویری شەیتان لەباتی ئەو کە ئەم راگەیاندنە بەھێزانە رەحمەتی خودا بلاو بکەنەو و پەشتازی شیرین پەخش بکەنەو و ناوی جوان بۆ کورد و کوردستان دروست بکەن و بیانوی چەوسینەرەوێکانی کورد و کوردستان بپرن، کەگواپە کورد بێ دین و ھۆزێکی خێلەکی و شەپانی و دوور لەنەریت و باو و کەلتووری جوانی ناوچەکەن، لەباتی ئەو کە دەرزی مەردایەتی و ئازایەتی و دلیری لەلاو و گەنجەکانمان بدم، بەگور و کچیانەو، ھەتا کاتی کوردستان پێویستی بەخوێنی گەشی ئالی ئەوان بوو، بەرخێ نێر بن بۆ سەر بپرن و بیچەسپێن: شیر کە لەلانە دەرچوو، چ نێر چ مێ! لەجیاتێ ئەو کە راگەیانندی ھەریم بێ بەمەشخەل

لەناوچەكەداو بېي بەمىنبەرئىكى جوان بۇ پەخشى خووى جوان و عادەتى
 شىرىن و ژيانى پىر لەشەرم و شىكۆو سەربەرزى دىن و دنيا، خەللى فېرى
 نىشتمان پەرورمى بىكا، فېرى خەبات و تىكۆشان و نەبەرد بىكا، وەك ھەموو
 راگەياندىكى مسۇلى جىھانى پېشكەوتوو، بەتايىبەتى لەناوچەكەى خۇماندا،
 كەچى لەجىياتى ئەو، راگەياندى كوردى بوو بەنوینەرى ھۆلىۋدو لەپەخشى
 بەر بەرەلایى دا، شان لەشانى كەنالە جنسى يەكان دەدا، كارگەپشتۇتە ئەو،
 بەپېچەوانەى راگەياندى ھەموو جىھان، راگەياندى چەواشەى كوردى، چلەى
 مردوو لەسەر گۆرەكەى بەئامادەبوونى كەسوكارەكەى ناو دەنى ئاھەنگو
 وەك خۇيان دەلېن: (ئاھەنگى چلەى پېشمەرگەى دېرىن لەسەر گۆرەكەى
 بەچەند گۆرانىيەك لەلایەن فلانە گۆرانى جىيەو رازايەو!!) من لەم جىگە
 پېرۆزەدا، بەنورى فېراسەى ئىمانى، لەسەر زمانى ئەو جەماوەرە ستەمدىدە
 بى ئاوو نان و بى كارەباو نەوت و غازو بەنزىن و بى خانەو لانەو رەشو رووتە،
 ەرزى ئەم راگەياندىنە چەواشەى دەكەم: (... بەلئ دەتوانن يەك دووساللى
 تىرىش بەم جۆرە بەنگو تىلىكە، خەللىكى زۆر سېر و چەواشە بىكەن، وەسوودو
 بەھرە لەرقو غەزەبى گەلى كورد لەسەدام و رېژىمەكەى وەربىگرن و نان و پىازى
 پېو بخۆن و ئەم دىاردەمىە بەرھەم بەيىن و بۇ چەند سالىكى تىرىش بۇ خۇيان
 بخۆن و بدزن و گىرفان پىركەن، تەنانەت مەلای (وَعَاظ السَّلَاطِينَ) یش فەتواى
 ئەومىان بۇ بدەن و ژنى دووەم و سىيەم و جوارەمىان لى مارە بېرن و تەلاقنامە
 بۇ ژنە دېرىنەكانىان بنووسن، وەپىك وەك رېژىمە داپلۆسنەرەكان، كۆمەللى
 كاسەلىس و چىكاو خۆر لەخۇيان كۆبكەنەو، خەللىكى زۆرىش، لەبەر
 دىلسافى و خۇشباومى و ساويلكەى خۇيان باوەرپان پى بىكەن وەك گەنەى
 گونى گا بلىكىن پېتانەو، بەلام خەيالىان خاوە، ھاكا قارى خودا و رقو
 توورمى مەت، دەق وەك زىل و خاشاك، خۇيان و بى رەموشتى و گەندەللى و
 زەندىقى كەيانىان توور دايە ناو زىلدانى مېژووو!!

نیمه رووی دهممان لهجه ماومری گه لی کوردستانه، دمنه نهو له ریډمر
چوانه، وشتره که ی هۆزی شه موود، به خۆی و به چکه که یه وه له شاشه ی
که ناله که یان دمربچئ باومری پی ناکه نو بگره سه ریشی دهرن، نه مانه لهو
جوړه له خوا دووره به درموستانه، نه گهر به شوپن و له قه برو قیامه تا حسابو
کتابو دۆزه خو سزابه چاوی خو یان ببینن، نه گهر بگه پنه وه بو دنیا له بی
دینی تی هه ل ده چنه وه! وه ک خو ورئان به ده ق دمفه رموی؛ (ولو ردوا لهادوا لما
نهوا عنه).

بسم الله الرحمن الرحيم

۹۵- نامه ی بریاره کان و خاوه ن بریاره کان

کتاب الأحکام

۲۱۰۴- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَإِنْ اسْتَعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ كَأَنَّ رَأْسَهُ زَبِيَّةٌ.
(الحديث ۷۱۴۲) (۲۱۰۴):

به ته واوی رابورد له ژماره /۳۹۰ ته جریډ - ۶۹۳ فتح الباری - بهرگی یه که م
لاپه ره: ۳۸۰.

۲۱۰۵ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ
إِنَّكُمْ سَتَخْرِصُونَ عَلَى الْإِمَارَةِ وَتَكُونُونَ لِدَامَةِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَنِعْمَ الْمُرْضِعَةُ وَنَسْتِ
الْفَاطِمَةَ. (الحديث ۷۱۴۸) (۲۱۰۵):

ئەبو ھوریرە -رمزای خودای ئی بئ- ھەرمووی: خوۆشەویست -دروودی خودای ئی بئ- دەفھەرمووی: (ئێو وادیارە زۆر سووروومجیزن لەسەر ھەرمانرەوایی و کار بەدەستی، وەلحال ئەم کارە لەپۆزی قیامەتا، بەشیمانی لەدوایە، لەراستیدا ھەرمانرەوایی و کار بەدەستی، دایەنی چاکە، بەلام لەشیر بڕینەو ھەگە گە ئی ناخۆشە) تاجی کوردی/ ۳ ل/ ۲۷۱ ز/ ۱۰۳ -۳/ باسی ھەویستنی ھەرمانرەوایی و کار بەدەستی).

۲۱۰۶- عن مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَا مِنْ عَبْدٍ اسْتَرْعَاهُ اللَّهُ رَعِيَةً فَلَمْ يَحْطَهَا بِنَصِيحَةٍ إِلَّا لَمْ يَجِدْ رَاحَةً الْجَنَّةِ. (الحديث ۷۱۵۰) (۲۱۰۶):

مەعقیلی کۆری یەسار -رمزای خودای ئی بئ- ھەرمووی: بەگۆی خۆم لەزاری پیرۆزی پێغەمھەرم ژ ھەوت دەیفھەرموو: (ھەر بەندەیی خودا بیکا بەسەر گەورە کۆمەڵی و بەباشی و بەدئسوۆزی سەرھەوکاری کاروباریان نەکا، بێگومان کەئەو بەندەییە بۆنی بەھەشت ناکات). (تاجی کورد/ ۳ ل/ ۲۸۵ ز/ ۱۰۶ -۲/ باسی ھەری سەر شانی ھەرمانرەوا).

۲۱۰۷- و عنه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا مِنْ وَالٍ يَلِي رَعِيَةً مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَيَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ لَهُمْ إِلَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ. (الحديث ۷۱۵۱) (۲۱۰۷):

مەعقیلی کۆری یەسار نەخۆش بوو، عوبەیدوللای کۆری زیاد - کە ھەرمانرەوای بەسەر بوو- چوو بۆ لای، بۆ سەر خۆشی کردنی، مەعقیل پێی

(۲۱۰۵) لم يوافقهم مسلم على تخريج هذا الحديث (فتح/ ۱۵ ص ۱۶۷). -المترجم-

(۲۱۰۶) أخرجه مسلم في الإيمان باب/ استحقاق الوالي الغاش ... وفي الإمارة باب/ فضيلة الإمام

العاقل... رقم/ ۱۴۲.

(۲۱۰۷) طريق آخر في الحديث السابق (عيني - ۲۴ عمدة القاري/ ۲۴ ص/ ۲۲۸). -المترجم-

گوت: گوئی بگره فەرموودمییه کی پیغمه رت بۆ بگپرمه وه، که خۆم لیم بیستوه، دهیغه رموو: (هه رکار به دهستی ببی به گه وره دهستی له موسولمانان و کزی و ناپاکی یان ئی بکاو، له سه ره وه حاله دهوام بکا تاده مری، نه وه بیگومان که خودا به هه شتی ئی قه دهغه دهکا). (تاج/ ۳ ل/ ۲۸۵ ز/ ۱۰۶ ز/ ۲ - باسی: نه رکی سه رسانی فەرمان په وا - ش).

مه عقیلی کورپی یه سار - ره زای خودای ئی بی- له پیش ره زای خوده بیبیه دا موسولمان بوو، ئاماده ی بهیمانی خو شنوودی - بیعة الرضوان) بوو، فەرمووده ی له سه حیحه ی و سونه ی نه ره عه دا هیه، له به صره نیشته جی بوو، نه م زاتانه و کهسانی تریش فەرمووده یان له وه وه گپرا وه ته: عه مری کورپی مه یمونی نه زدی و نه بو عو ثمانی نه دی و هه سه ی به صری، دوو فەرمووده ی له بو خاریدا هیه. له ناخرو ئو خری جینشی نی موعاویه دا مه رگ بوو به میوانی- ره زاو ره حمه تی خوا یان ئی بی-.

۲۱۰۸- عَنْ جَنْدَبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ سَمِعَ اللَّهَ بِه يَوْمَ الْقِيَامَةِ، قَالَ: وَمَنْ شَاقَّ شَقَّ اللَّهِ عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. فَقَالُوا: أَوْصِنَا. فَقَالَ: إِنْ أُولَ مَا يَنْتُنُ مِنَ الْإِنْسَانِ بَطْنُهُ، فَمَنْ اسْتَطَاعَ أَنْ لَا يَأْكُلَ إِلَّا طَيِّبًا فَلْيَفْعَلْ، وَمَنْ اسْتَطَاعَ أَنْ لَا يَجَالَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ بَمَلٍّ كَفَرٍ مِنْ دَمٍ أَهْرَاقَهُ فَلْيَفْعَلْ. (الحديث ۷۱۵۲ سبق طرفه في رقم ۲۰۲۲ تجريد = ۶۴۹۹ فتح الباري = به رگی/ ۵ ل/ ۲۷۹) (۲۱۰۸):

لیره دا نه م پتری یه ی هیه: (وهه رکه سی به بی پئویست کار له موسولمانان و به نه دهکانی خودا گران بکا، له ره زای قیامه تا له توله ی نه وه دا خودا کارناسانی بۆ نا کاو به لکوو کارگرانی بۆ ده کاو کاری ئی گران دهکا).

هاورې پان عه زری چه زرم ت یا عه زری چون دو بیان کرد: ناموژگاری
خیرمان بفرموی: فرموی: (یه که م شت که له مرفو له پاش مردن،
له نندامه کانی ده گهنی ورگیه تی، که واته هه تا ده توان شتی هه لائی پاک
بخون، نه که ن که به هوی رشتنی خوینی ناهه قه وه، با پر به لوی چیکیش بی،
پهرده له نیوانی خوتان و به هه شتا دروست بکه ن، واته: رشتنی خوین به ناهه ق
، که م بی یا زور دمی به هوی نانومید بوون له به هه شت).

۲۱۰۹- عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا يَقْضِينَ حَكْمَ بَيْنِ اثْنَيْنِ وَهُوَ غَضْبَانُ. (الحديث ۷۱۵۸) (۲۱۰۹):

ئهبو به کره -رمزای خودای لی بی- فرموی: خو شه ویست- دروودی
له سر- فرموی: (دادومر له کاتی تووریدی دا دادپرسی و مه که مهی که س
نه کا). (تاج/ ۳/ ل/ ۳۰۴/ ز/ ۱۱۳/ ژ/ ۱- ش/ د/ ت/ ن- باسی ده ستوورو یاسای
دادومری).

۲۱۱۰- عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَتْمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ سَهْلٍ وَ
مُحِيصَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا خَرَجَا إِلَى خَيْرٍ مِنْ جَهْدٍ أَصَابَهُمْ فَأَخْبَرَ مُحِيصَةُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ
قَدْ قُتِلَ وَطَرِحَ فِي فِقِيرٍ أَوْ عَيْنٍ فَأَتَى يَهُودَ وَقَالَ أَنْتُمْ وَاللَّهِ قَتَلْتُمُوهُ قَالُوا وَاللَّهِ مَا
قَتَلْنَاهُ فَأَقْبَلَ حَتَّى قَدِمَ عَلَى قَوْمِهِ فَذَكَرَ لَهُمْ ثُمَّ أَقْبَلَ هُوَ وَأَخُوهُ حُوَيْصَةُ وَهُوَ أَكْبَرُ
مِنْهُ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَهْلٍ فَذَهَبَ مُحِيصَةُ لِيَتَكَلَّمَ وَهُوَ الَّذِي كَانَ يَخْتِيرُ فَقَالَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِمُحِيصَةَ كَبُرَ يُرِيدُ السَّنَّ فَتَكَلَّمَ حُوَيْصَةُ ثُمَّ
تَكَلَّمَ مُحِيصَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِمَّا أَنْ يَدُودَا صَاحِبَكُم وَإِمَّا أَنْ
يُؤَذُّوَا بِحَرْبٍ. (الحديث ۷۱۹۲) (۲۱۱۰):

(۲۱۰۹) اخرجه مسلم في الأفضية، باب: كراهة قضاء القاضي وهو غضبان، رقم/ ۱۷۱۷.

(۲۱۱۰) اخرجه مسلم في القسامة و المحاربين و القصاص...باب/ القسامة، رقم/ ۱۶۶۹.

سه‌لی کوپی نه‌بو جه‌ئمه -ره‌زای خودای لی بی- فه‌رمووی: عه‌بدوللای کوپی سه‌هل و موچه‌پیه‌سی کوپی مه‌سه‌وود -ره‌زای خودایان لی بی- ده‌چن بو خه‌یبه‌ر، له‌به‌رده‌ست کورتی، بو که‌سه‌ابه‌ت...تاد. (رابورد له‌ژماره: ۱۲۸۲ ته‌جرید= ۳۱۷۳ فه‌تحو‌لباری= به‌رگی ۴۱۲-۳/)

۲۱۱۱- عن عبادة بن الصامت رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قال: بايعنا رسول الله صلى الله عليه وسلم على السمع و الطاعة (...). (الحديث ۷۱۹۹ و ۷۲۰۰ سبق طرف الحديث الأول في رقم: ۱۸ تجريد= ۱۸ فتح الباری= به‌رگی ۱/ ل/ ۳۷ و سبق طرف الحديث الثاني في رقم: ۲۰۹۳ تجريد= رقم/ ۷۰۵۶ فتح الباری = به‌رگی/ ۵ ل- (۲۱۱۱):

۲۱۱۲- عن عبد الله بن عمر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قال: كنا إذا بايعنا رسول الله صلى الله عليه وسلم على السمع و الطاعة، يقول لنا: فيما استطعتم. (الحديث ۷۲۰۲):

عه‌بدوللای کوپی عومه‌ر- ره‌زای خودایان لی بی- فه‌رمووی: جاران کاتی پهمانمان له‌گه‌ل پیغه‌مه‌ردا ده‌به‌ست، ده‌یفه‌رموو: (ئه‌ومنده‌ی که له‌تواناتانا هه‌یه). (تاج/ ۳/ ل/ ۲۷۳ ز/ ۱۰۴ ژ/ ۲- ش/ د/ ت/ ن- باسی: پهمان به‌ستن به‌یعه‌ت) و پهمان بردنه‌ سه‌ر).

۲۱۱۳- وعنه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قال: قِيلَ لِعمر "ألا تَسْتَخْلِفُ؟ قَالَ: إِنْ أَسْتَخْلِفْتُ فَقَدْ اسْتَخْلَفَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي يَعْنِي أَبَا بَكْرٍ وَإِنْ أُنْزِلْتُكُمْ فَقَدْ تَرَكَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. (الحديث ۷۲۱۸) (۲۱۱۳):

دیسان ئیبنوعومه‌ر -ره‌زای خودا له‌خوی و باوکی- فه‌رمووی: (کاتی عومه‌ر -ره‌زای خودای لی بی- پی‌کرا، عه‌رزایان کرد که‌بوچی جینشین بو پاش

(۲۱۱۱) أخرجه مسلم في الإمارة، باب/ وجوب طاعة الأمراء في غير معصية رقم/ ۱۷۰۹.

(۲۱۱۲) أخرجه مسلم في الإمارة، باب/ الاستخلاف و تركه رقم/ ۸۲۱.

خۆت ديارى ناكه پيت؟ فهرمووى: (خۆنه گهر جى نشين بۆ پاش مردنى خۆم ديارى بکه، ئه وه جيگه ي خۆپه تى چونکه ئه بو به کر که له من باشر بوو، جيئشيني بۆ خۆى دانا، وه سيئى کرد که من مردم عومهرى کوپى خهتاب له جيگه ي من ببيت به خهليفه ي موسولمانان، وه خۆشى وابوو، خۆ نه گهر جيئشيني ديارى نه که، ئه وه پيغه مهر- دروودى له سه ر- که له من باشره، جيئشيني ديارى نه کرد بۆ پاش مه رگى خۆى).

٢١١٤- عن جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ يَكُونُ اثْنَا عَشَرَ أَمِيرًا فَقَالَ كَلِمَةً لَمْ أَسْمَعْهَا فَقَالَ أَبِي إِنَّهُ قَالَ كُلُّهُمْ مِنْ قُرَيْشٍ. (الحديثان ٧٢٢٢/٧٢٢٣) (٢١١٤):

جابري کوپى سه مووره -رمزى خوداى لى بى- فهرمووى: له زارى پيرۆزى خۆشه ويستم بيست دهيفه رموو: (هه تا دوانزه جيئشين، ئاييى نيسلام هه رزالو سه رکه وتوو دهبى و له شه وقو بره ودا دهبى) نه نجا قسه يه کى فهرموو، باش تى نه گه يستم، چونکه به باشى نه م بيست، به باوکم گوت: نه وه فهرمووى چى؟ فهرمووى: فهرمووى: (هه موويان له هۆزى قورميش دهبى) (تاجى کوردى/ ٣ ل/ ٢٦٨ ز/ ١٠٢ ز/ ٤ - ش/ ت - باسى: کى ره واترين که سه به فهرمان ره وايى).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۹۶- نامه‌ی نأواتخواستنو خۆزگه خواستن

کتاب التمني

۲۱۱۵- عن أنس رضي الله عنه قال: لَوْلَا أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (لَا تَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ) لَتَمَنَّيْتُ. (الحديث ۷۲۳۳ سبق طرفه في: ۱۸۶۶ تجريد = ۵۶۷۱ فتح الباري بهرگی/ ۵ ل/ ۱۵۹):

لێره‌دا ئیمامی نه‌نه‌س- ره‌زای خودای ئی بی- ده‌فه‌رموئ: له‌به‌رئه‌وه‌ی که‌به‌گوێچکه‌ی خۆم له‌زاری پیرۆزی پێغه‌مه‌رم ژ نه‌وتوووه‌ که‌ ده‌یفه‌رموو: (مه‌رگ به‌خۆزگه‌ مه‌خوازن) ده‌نا مه‌رگم به‌ئأوات ده‌خواست).

۲۱۱۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَتَمَنَّى أَحَدُكُمْ الْمَوْتَ إِلَّا مُحْسِنًا فَلَعَلَّهُ يَزْدَادُ وَإِمَّا مُسِيئًا فَلَعَلَّهُ يَسْتَعْتَبُ. (الحديث ۷۲۳۵):

سبق طرفه في/ ۳۷ تجريد = ۳۹ فتح الباري = بهرگی/ ۱ ل/ ۵۶ واتاکه‌ی به‌ته‌واوی له‌پێشه‌وه‌ له‌ژماره‌: ۱۸۶۸ ته‌جريد = ۵۶۷۳ فه‌تحو‌لباری = بهرگی/ ۵ ل/ ۱۶۰ رابورد.

پایانی = خاتمة

مامؤستا عهسقه لانی دمفه رموی: (نامه ی نه حکام و ته مه ننی و نه خبری
 ئاحاد، سه دو شهست و سی و هه رمووده ی به رزمه کراویان بو پیغه مه ر- دروودی
 له سه ر- واتیادا- سی و هه وتیان بیړشته ن، یاله حوکه می معلق دان، نه وانی
 تریان په یوه ستن، سه دو چل و نو یان دووبارهن، پوخته که یان (۱۶۳-۱۴۹=۱۴)
 چوار دمفه رمووده ن، موسلیمیش نه م پوخته یه ی گیراوه ته وه نه مانه یان نه بی:

۱. ژماره: ۲۱۰۴ ته جرید = ۷۱۴۲ هه تح = (انکم سترصون).

۲. حدیث ابی ایوب فی البطانة.

۳. حدیث ابی هريرة فی البطانة.

۴. حدیث ابن عمر فی بیعة عبدالملك.

۵. حدیث عمر فی بیعة ابی بکر الثانية.

۶. حدیث ابی بکر فی قصة وفده بزاحة.

کتابی ته مه ننی (۲۷) هه رموودمیه هه موویان دووبارهن هه روا خه به ری

واحد (۲۲) هه رموودهن هه موو دووبارهن په نجاو هه شت نه په ریشی واتیادا.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۹۷- نامہ دی دستکرتن بہ کہ مہندی نامہ دی خوداو
کہ مہندی ریبازو رہفتاری پیغہ مہر- دروودی لہ سہر-

کتاب الإعتصام بالكتاب والسنة

۲۱۱۷ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ
كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَنْ يَأْبَى قَالَ مَنْ أَطَاعَنِي
دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبَى. (الحديث ۷۲۸۰) (۲۱۱۷):

نہبو ہوریرہ -رمزای خودای لی بی- فہرمووی : پیغہ مہر -دروودی لہ سہر-
فہرمووی: (گہلی نیسلامی من ھہموودہ چنہ بہ ھہشت مہ گہر نہوانہی کھمل
نہدہن). عہرزیان کرد: قوربان ائہوانہ کامانہن کھمل نادہن؟
فہرمووی:(ھہرکھسی بہ گویای من بکاو فہرمانی من جی بہ جی بکا، لہبارہی
کاروباری جوڑاو جوڑی نایینیہوہ، دہچیٹہ بہ ھہشت، وھہرکھسی لہمن
یاخی بیو فہرمانی نایینی نیسلامی پیروژ جی بہ جی نہکا، نہوہ واتای وایہ
مل بہ نیسلام نادا لہبہر نہوہ ناچیٹہ بہ ھہشت).

۲۱۱۸- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ جَاءَتْ مَلَائِكَةٌ إِلَى النَّبِيِّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ نَائِمٌ فَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّهُ نَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ الْعَيْنَ نَائِمَةٌ
وَالْقَلْبَ يَقْظَانُ فَقَالُوا إِنَّ لَصَاحِبِكُمْ هَذَا مَثَلًا فَاضْرِبُوا لَهُ مَثَلًا فَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّهُ نَائِمٌ
وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ الْعَيْنَ نَائِمَةٌ وَالْقَلْبَ يَقْظَانُ فَقَالُوا مَثَلُهُ كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى دَارًا وَجَعَلَ
فِيهَا مَأْدُبَةً وَبَعَثَ دَاعِيًا فَمَنْ أَجَابَ الدَّاعِيَ دَخَلَ الدَّارَ وَآكَلَ مِنَ الْمَأْدُبَةِ وَمَنْ لَمْ
يُجِبِ الدَّاعِيَ لَمْ يَدْخُلِ الدَّارَ وَلَمْ يَأْكُلْ مِنَ الْمَأْدُبَةِ فَقَالُوا أَوَلَوْهَا لَهُ يَفْقَهُهَا فَقَالَ

بَعْضُهُمْ إِلَهُ نَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ الْعَيْنَ نَائِمَةٌ وَالْقَلْبَ يَقْظَانُ فَقَالُوا فَالِدَّارُ الْجَنَّةُ
وَالدَّاعِي مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَنْ أَطَاعَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَدْ
أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ عَصَى مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَمُحَمَّدٌ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَقَ بَيْنَ النَّاسِ. (الحديث ٧٢٨١) (٢١١٨):

جابر بن عبد الله بن جابر -رمزای خودایان لی بی- فہرمووی: جاری
پیغمبر مہری خوشہویست -دروودو سہلاوات و سہلامی خودای گہورہی لہ سہر
بی و باوک و دایک و مال و منال و ہست و نہست ہہمووی بہقوربانی بیت-
دہخوئی، فریشتہ دینہ دیاری، ہہندیکیان دہلین: ئہمہ نووستووہ، ہہندیکی
تریشیان دہلین: بہچاو نووستووہ بہلام بہدل وریایہ، چونکہ پیغمبر مہران
دلایان ناوئی. جاگوتیان: ئہم برادرہی ئیوہ مہسہل و وینہیہکی ہہیہ، ئہو
مہسہل و وینہیہکی خوئی بؤ پروون بکہنہوہ. ہہندیکیان گوتیانہوہ: ئاخر
خہوتووہ، ہہندیکی تریشیان گوتیانہوہ: بہچاو نووستووہ، بہلام بہدل
ووریایہ. ئینجا فہرموویان: مہسہل و وینہی ئہم پیاوہ وک پیاوئ وایہ، کہوا
خانووئی دروست بکاو شای یہکی بؤ بکاو بانگکەر بنیرئ کہخہلک خوئلک
بکا بؤ سہرشایی، ئیتئر ئہوہی بہدہنگی بانگکارہکہوہ بجیت دہچیتہ ناو
خانووہکہوہ لہنانی شاییہکہ دہخوات، ئہوہشی نہچی بہدہنگی
بانگکەرہکہوہ نہدہچیتہ ناو خانووہکہوہ نہ لہنانی شاییہکہیش دہخوا.
ئہنجا فریشتہکان فہرموویان: ئادہی ئہم مہسہل و سہرگوروشتہی بؤ لیک
بدہنہوہ باباش تی ی بگات، جادیسان ہہندیکیان فہرموویان: ئاخر خہوتووہ،
وہہندیکی تریشیان فہرموویان: چاو خہوتووہن دل خہبہردارہ! ئینجا
فہرموویان: خانووہکہ بہہشتہ، بانگکەرہکہش موحمہدہ- دروودی خودای
لی بی- ئیتئر ئہوہی فہرمانی موحمہد لہگوئ بگری لہراستیدا فہرمانی خودا
لہگوئ دہگری، ومنہوہی لہموحمہد یاخی بی لہفہرمانی خودا دہردہچی،

ئەو بەپرستی لەخودا یاخی دەبێ و لەفەرمانی خودا دەر دەچێ. وەموو حەمەد-
 دروودی خودای ئی-بێ- پاك و پێسی ئەو خەلگە لەیهك جوئ دەكاتەو. چونكە
 ئەووی پەپرەوی ئەو، ئەو پەپرەوی فەرمانی خودایە، وە ئەووی لەدزی
 ئەو، ئەو لەحیزبو پارتی شەیتانە). (تاج/ ۱/ ل/ ۵۴ ز/ ۹ ز/ ۸- باسی
 ڕەفتارکردن بەقورئان و بەسوننەتی پێغەمەر- دروودی خودای ئی-بێ-).

۲۱۱۹- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَنْ يَرِحَ النَّاسُ يَتَسَاءَلُونَ حَتَّى يَقُولَ: هَذَا خَلَقَ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ
 فَمَنْ خَلَقَ اللَّهُ. (الحديث ۷۲۹۶) (۲۱۱۹):

ئەنەسی کۆری مالیک- ڕەزای خودای ئی-بێ- فەرموویدی: خۆشەویست-
 دروودی لەسەر- فەرمووی: (ئەو خەلگە ھەر بەرەبەرە پرسیار لەدوا پرسیار
 لەم شت و لەوشت دەکەن) تا بەرەبەرە سەردەگیشی بۆ ئەو دەلێن: باشە ئەو
 خودا ئەم خەلگ و جیھان و بوونەومرە هەموو دروست کردوو و هەمووشتی
 ئەو دروستکاریەتی، ئەی کێ خودای دروست کردوو؟ (تاج/ ۱/ ل/ ۲۸ ز/ ۳+۴+۵-
 ش-).

۲۱۲۰- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْزِعُ الْعِلْمَ بَعْدَ أَنْ أَعْطَا كُمْهُ الْتِزَاعًا وَلَكِنْ يَنْتَزِعُهُ مِنْهُمْ
 مَعَ قَبْضِ الْعُلَمَاءِ بِعِلْمِهِمْ فَيَنْقِي نَاسَ جُهَالٍ يُسْتَفْتُونَ فَيُفْتُونَ بِرَأْيِهِمْ فَيُضِلُّونَ
 وَيُضِلُّونَ. (الحديث ۷۳۰۷- سبق في رقم/ ۸۵ تجريد = ۱۰۰ فتح الباري =
 بەرگی/ ۱/ ل/ ۱۰۷) لەوئ بەتەواوی رابورد (۲۱۲۰):

(۲۱۱۹) أخرجه مسلم في الإيمان، باب/ بيان الوسوسة في الإيمان و مايقوله من
 وجدها.... رقم/ ۱۳۶.

(۲۱۲۰) أخرجه مسلم في العلم، باب/ رفع العلم و قبضة رقم/ ۲۶۷۳.

۲۱۲۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَأْخُذَ أُمَّتِي بِأَخْذِ الْقُرُونِ قَبْلَهَا شَيْبًا بِشِيرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَفَّارِسَ وَالرُّومِ فَقَالَ وَمَنِ النَّاسُ إِلَّا أَوْلَئِكَ. (الحديث ۷۳۲۰- سبق طرفه من رقم/ ۱۳۷۸ تجريد = ۳۴۵۶ فتح الباری = بهرگی/ ۴ ل- ۶۳):

جیاوازی نیرہ نہ وہدیہ: دمفہرمووی: قیامت ہہ ناسی ہہ تا... تاد.
و دمفہرمووی: (مہ بہست فارس و روومہ..)

۲۱۲۲- عَنْ عَمْرِو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَقِّ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ فَكَانَ فِيمَا أُنْزِلَ آيَةُ الرَّجْمِ. (الحديث ۷۳۲۳- سبق في رقم/ ۱۳۷۳ تجريد = ۳۴۴۵ فتح الباری = بهرگی/ ۴ ل- ۶۰) (۲۱۲۲):

عومہر - رمزای خودای لی بی- فہرمووی: خودای گہورہ حہ زہرتی
موحہ مہدی رہوانہ کردوہ لہ گہل دینیکی حق و راست و دروستا، و ہقورٹان
کہنامہی خودایہ ناردوویہ تی بو، یہ کی لہ نایہ تہ کانی قورٹان، نایہ تی
رہ جمی زانی موحصہن بوو، کہدوایی لہ تیلاوہتا نہ سخ بووہ، بہ لام
حوکہ مہ کی ہہ رماوہ) نایہ تہ کیش ناو ابوو: (الشَّيْخُ وَ الشَّيْخَةُ إِذَا زِنَا
فار جوہما).

۲۱۲۳- عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِذَا حَكَمَ الْحَاكِمُ فَاجْتَهَدَ ثُمَّ أَصَابَ فَلَهُ أَجْرَانِ وَإِذَا حَكَمَ فَاجْتَهَدَ ثُمَّ أَخْطَأَ فَلَهُ أَجْرٌ. (الحديث ۷۳۵۲) (۲۱۲۳):

عہمری کوپی عاص - رمزای خوی لی بی- فہرمووی: خو شہ ویست- دروودی
لہ سہر- فہرمووی: (دادپرس - حاکم) نہ گہر تی کو شہ و باش وورد بییتہ وہ بو

(۲۱۲۲) أخرجه مسلم من الحدود، باب: رجم الثيب في الزنا، رقم/ ۱۶۹۱.

(۲۱۲۳) أخرجه مسلم في الأفضية، باب/ بيان اجر الحاكم إذا اجتهد فأصاب او أخطأ،

گه‌یشتن به‌هه‌ق له‌مه‌سه‌له‌که‌داو ئه‌نجا بریاره‌که‌ دمرکا، ئه‌وه له‌م حاله‌دا،
ئه‌گهر بریاره‌که‌ی راست بوو ئه‌وه دووپاشی بو هه‌یه، به‌لام ئه‌گهر له‌م کاته‌دا
بریاره‌که‌ی هه‌له‌بوو ئه‌وه یه‌ک پاداشی بو هه‌یه، چونکه ئه‌و به‌ئه‌رکی
سه‌رشانی خو‌ی هه‌له‌ساوه‌و درێغی نه‌کردوه‌و). (تاجی کوردی/ ٣/ ل/ ٣١٢ ز/ ١٨
١/ - باسی تیکۆشین (اجتهاد)- ش/ د/ ت/ ن).

روونکردنه‌وه:

داوهر، یا‌حاکم، کاتی مافی ئه‌وه‌ی هه‌یه، که‌له‌مه‌سه‌له‌که‌دا تیکۆشی‌و
اجتهاد بکا، که‌شایانی ئه‌وه‌بی‌و بتوانی اجتهاد بکا، دما نه‌زان و نه‌ته‌وانا
ئه‌گهر اجتهاد بکه‌ن وانیه‌یه، هه‌روا ئه‌گهر ده‌قیکی روون هه‌بوو، پێویست به‌
اجتهاد نا‌کا.

٢١٢٤- عن محمد بن المکدر رحمہ اللہ تعالیٰ قال: رأیتُ جابرَ بن عیداللہ رضی
اللہ عنہما یحلفُ باللہ أنَّ ابنَ الصیادِ الدَّجَّالُ، قلتُ: تحلفُ باللہ؟ قال: إني سمعتُ
عمرَ رضی اللہ عنہ عنہ یحلفُ علی ذلک عند النبیِّ صلی فلم ینکره النبی صلی اللہ
علیه وسلم. (الحديث ٧٣٥٥) (٢١٢٤).

موحه‌مه‌دی کوپی مونکه‌ دیر- رحمه‌تی خودای گه‌وره‌ی لی بی-
فه‌رمووی: به‌چاوی خو‌م جابیری کوپی عه‌بدو‌للام بی‌نی سویندی ده‌خوارد که
ئیب‌نو سه‌ییاد جه‌اله، منیش عه‌رزیم کرد: چۆن سویندی وا ده‌خو‌یت؟
فه‌رمووی: (به‌گو‌یی خو‌م گو‌یم له‌عومه‌ری کوپی خه‌گاب بوو له‌خزمه‌ت
پێغه‌مه‌ر خو‌یدا، سویندی له‌سه‌ر ئه‌وه‌ خوارد که‌ئیب‌نو سه‌ییاد جه‌اله،
که‌چی پێغه‌مه‌ر- دروودی له‌سه‌ر- انکاری ئه‌وه‌ی نه‌کرد، شتی وایش
به‌ته‌ق‌یردانه‌نری). (ب‌روانه: تاجی کوردی/ ١٠/ ل/ ٢٤٧ ز/ ٩٦ - سه‌رگوزه‌شته‌ی
ئیب‌نو سه‌ییاد).

پایانی = خاتمة

گه وره و سه رومرمان نیمامی عه سقه لانی، له فه تحولباری شه رحی
 صه حیجی بوخاریدا، له خاتمه ی نه م باسانه دا له بهرگی/ ۱۵ ص/ ۲۸۹. طبعه
 جدیده ده فهرمووی: نامه ی اعتصام سه دو بیست و جهوت فهرمووده ی
 بهرزه وه کراوی واتیادا، بیست و شه شیان تعلیقن، نه وانی تر موصولن. سه دو
 دهیان دووبارهن، پوخته که یان: (۱۲۷ - ۱۱۰ = ۱۷) جه فده فهرمووده ن. هه موویان
 موسلیمیش گپراونیته وه نه مانه یان نه بی:

۱- ژماره/ ۲۱۱۷ ته جرید = ۷۲۸۰ فته ح = (..إلامن أبی).

۲- حدیث عمر: (نهینا عن التکلف).

۳- ژماره/ ۲۱۲۱ ته جرید = ۷۳۰ = فی مأخذ القرون.

۴- حدیث عائشة فی الرفق.

۵- حدیث عائشة لا ذکی به.

۶- حدیث عثمان فی الخطبة.

۷- حدیث أبی سلمة المرسل فی الاجتهاد.

۸- حدیث المشاورة فی الخروج إلى الأحد.

شازده نه سه ریشی واتیادا.

بسم الله الرحمن الرحيم

۹۸- نامه‌ی یه‌کتا به‌رستى

كتاب التوحيد

۲۱۲۵- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ رَجُلًا عَلَى سَرِيَّةٍ وَكَانَ يَقْرَأُ لِأَصْحَابِهِ (الحديث ۷۳۷۵) (راجع: رقم/ ۱۷۲۸ تجريد = ۵۰۱۳ فتح البارى = بهرگى/ ۵ ل/ (۲۱۲۵):

۲۱۲۶- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَحَدٌ أَصْبَرَ عَلَى أَدَى يَسْمَعُهُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى إِنْهُمْ يَجْعَلُونَ لَهُ نِدَاءً وَيَجْعَلُونَ لَهُ وَلَدًا وَهُوَ مَعَ ذَلِكَ يَرْزُقُهُمْ وَيُعَافِيهِمْ وَيُعْطِيهِمْ * . (الحديث ۷۳۷۸ - سبق طرفه بالكامل في رقم / ۹۴۷ تجريد = ۶۰۹۹ فتح البارى = بهرگى/ ۵ ل/ (۲۱۲۶):

۲۱۲۷- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ أُنَبِّتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَنْ تُضِلَّنِي أَلْتَ الْحَيُّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَالْجِنُّ وَالْإِنْسُ يَمُوتُونَ. (الحديث ۷۳۸۴ - طرفه في: رقم/ ۱۶۹۷ تجريد = ۴۸۴۸ فتح البارى = بهرگى/ ۴ ل/ ۴۲۹) (۲۱۲۷):

(۲۱۲۵) أخرجه مسلم في الصلاة و فقرها، باب/ فضل قراءة قل هو الله... رقم/ ۸۱۳.

(۲۱۲۶) أخرجه مسلم في صفات المنافقين، باب/ لا أحدا أصبَرَ على أذى رقم/ ۲۸۰۴.

(۲۱۲۷) أخرجه مسلم في الذكر و الدعاء و التوبة... رقم/ ۲۷۱۷.

ئیبینو عه باس -رمزای خوا له خوئی و بابی- فهرمووی: خو شه ویست -
دروودی له سهر- فهرمووی: (په نا دهگرم به عزیزمت و گه ورمیی تو خودایه، تو
نه مری و نامری، به لام جنوکه و مروف دهمرن).

۲۱۲۸- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْخَلْقَ كَتَبَ فِي كِتَابِهِ وَهُوَ يَكْتُبُ عَلَى نَفْسِهِ وَهُوَ مَوْضُوعٌ عِنْدَهُ عَلَى الْعَرْشِ إِنَّ رَحْمَتِي تَغْلِبُ غَضَبِي. (الحديث ۷۴۰۴ - سبق طرفه في رقم/ ۱۲۸۹ تجريد = ۳۱۹۴ فتح الباري) = بهرگی/ ۳ ل/ ۴۲۱ (۲۱۲۸):

۲۱۲۹- وَ عَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي وَأَنَا مَعَهُ حِينَ يَذْكُرُنِي فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَأٍ ذَكَرْتُهُ فِي مَلَأٍ خَيْرٍ مِنْهُ وَإِنْ اقْتَرَبَ إِلَيَّ شَيْئًا نَقَرْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا وَإِنْ اقْتَرَبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا اقْتَرَبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا وَإِنْ أَتَانِي يَمْسِحُ أَكْبُتُهُ هَرُولَةً). (الحديث ۷۴۰۵ طرفه في ۷۵۰۵، ۷۵۳۷) (۲۱۲۹):

ئهبو هورمهیره -رمزای خوای له سهر بی- دیسان فهرمووی: خو شه ویست -
دروودی خوای لی بی- فهرمووی: خودای گه وره و سهر ورم دهفه رموی: بهنده ی
من گومانی چۆن بی به من، من وا دمبم له گه لی. له ودهمه دا که نه و ناوی من
دمباو یادی من دهکا، خو م وام له گه لیدا، جا نه گهر نه و به ته نیا هه رخوی یادو
زیکری من بکا، نه و منیش هه رخو م به نه ینی یادی نه و ده که م، نه گهر نه و
له ناو دهسته یه کا یادو زیکری من بکا، نه و منیش به نا شکرا له ناو دهسته یه کی
باشتردا یادو باسی نه و به چاکه ده که م، نه گهر بهنده بستی له من نزیک
ببیته وه، من بالی له و نزیک دمبه وه، نه گهر نه و بالی له من نزیک بیته وه من

(۲۱۲۸) أخرجه مسلم في التوبة، باب/ في سعة رحمة الله رقم/ ۲۷۵۱.

(۲۱۲۹) أخرجه مسلم في الذكر و الدعاء و التوبة، باب: الحث على ذكر الله تعالى.. و باب

دوو بالّ لهو نزيك دهممه وه، كاتئ نهو بهرؤيشتنى ناسايى بئ بؤلاى من، من بهلؤقه دهچم بهپيرييه وه، واته: تابهنده، نيّربئ، يامئ، بهتاعهت خؤى له من نزيك بكاته وه من بهرهممه تى خؤم زياتر لهو نزيك دهكه ومه وه. (تاجى كوردى/ ۹/ ل ۱۳۶ ز/ ۵۸ ژ - باسى گهرمويى يادى خوا).

۲۱۳۰ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَقُولُ اللَّهُ إِذَا أَرَادَ عَبْدِي أَنْ يَعْمَلَ سَيِّئَةً فَلَا تَكْتُبُهَا عَلَيْهِ حَتَّى يَعْمَلَهَا فَإِنْ عَمِلَهَا فَامْكُتُبْهَا بِمِثْلِهَا وَإِنْ تَرَكَهَا مِنْ أَجْلِي فَامْكُتُبْهَا لَهُ حَسَنَةً وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَعْمَلَ حَسَنَةً فَلَمْ يَعْمَلْهَا فَامْكُتُبْهَا لَهُ حَسَنَةً فَإِنْ عَمِلَهَا فَامْكُتُبْهَا لَهُ بِعَشْرِ امْتَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةٍ ضِعْفٍ. (الحديث ۷۵۰۱) (۲۱۳۰):

له رياض الصالحين دا ئهم فهرمووديه ئاوايه:

(فهرمووى: له فهرمووديه كى قودسيدا، كه پيغه مهر - دروودى خواى ئى بئ- دهگيرپيته وه له خوداى گهر وه پيرؤزه وه، چه زمرت فهرمووى: خوداى گهر وه هموو چاكه يه كه وه هموو خراپه يه كى له له و حول مه حفوظ نووسيوه، و بهم شيويه روونى كردؤته وه بؤ هموو كه سئ: نه گهر كه سئ ويستى چاكه يئ بكاو بؤى نه كرا، ئه وه خودا له لاى خؤى چاكه يه كى ته واوى بؤ دهنوسئ، وه نه گهر كه سئ ويستى چاكه يئ بكاو له هه مان كاتا كردى، ئه وه خوداى سهردارو سهرور له لاى خؤى له ده چاكه وه هه تا جهوت سه د چاكه، هه تا نه و مندهى كه خودا خؤى چه ز دهكا، چاكه ي بؤ دهنوسئ، و منه گهر كه سئ ويستى خراپه يئ بكا، به لام نه يكرد، ئه وه خودا له لاى خؤى چاكه يه كى ته واوى بؤ دهنوسئ، وه نه گهر كه سئ ويستى خراپه يئ بكا وه كردى، ئه وه خودا به يه كه خراپه دهنوسئ له سهرى). (ش-تاج). (رياض/ ۱/ ل ۱۶ ژ/ ۱۱/ ز / باسى نياز و نياز پاكى).

۲۱۳۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا يَخْكِي عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ أَذْذَبَ عَبْدٌ ذُئْبًا فَقَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُلِّي فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَذْذَبَ عَبْدِي ذُئْبًا فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذُّبَّ وَيَأْخُذُ بِالذُّبِّ ثُمَّ عَادَ فَأَذْذَبَ فَقَالَ أَيُّ رَبِّ اغْفِرْ لِي ذُلِّي فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَبْدِي أَذْذَبَ ذُئْبًا فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذُّبَّ وَيَأْخُذُ بِالذُّبِّ ثُمَّ عَادَ فَأَذْذَبَ فَقَالَ أَيُّ رَبِّ اغْفِرْ لِي ذُلِّي فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَذْذَبَ عَبْدِي ذُئْبًا فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذُّبَّ وَيَأْخُذُ بِالذُّبِّ اغْمَلْ مَا شِئْتَ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكَ قَالَ عَبْدُ الْأَعْلَى لَا أَذْذِي أَقَالَ فِي الثَّالِثَةِ أَوِ الرَّابِعَةِ اغْمَلْ مَا شِئْتَ قَالَ أَبُو أَحْمَدَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ زَلْجَوِيَّةَ الْقُرَشِيُّ الْقُشَيْرِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ التُّرْسِيُّ بِهَذَا الْإِسْنَادِ حَدَّثَنِي عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ حَدَّثَنِي أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ قَالَ كَانَ بِالْمَدِينَةِ قَاصٌّ يُقَالُ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي عَمْرَةَ قَالَ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ عَبْدًا أَذْذَبَ ذُئْبًا بِمَعْنَى حَدِيثِ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ وَذَكَرَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ أَذْذَبَ ذُئْبًا وَفِي الثَّالِثَةِ قَدْ غَفَرْتُ لِعَبْدِي فَلْيَعْمَلْ مَا شَاءَ. (الحديث ۷۵۰۷) (۲۱۳۱):

نہم فہرموودہیہش لہ ریاض الصالحین دا ناواہیہ:

نہبو ہورمیرہ رمزای خوای لہ سہر بی۔ فہرمووی: پیغہ مہری
خوشہ ویست و نازدار - دروودو سلاو و صہلاوات و رحمت و بہرہ کاتی خودای
گہورہ و سہرومری لہ سہر بی و سہرو مال و منال و حال و ہست و نہست گشتی
بہ قوربانی توڑی بہر بی دینیکہ رانی گوڑی پیروزی بی۔ لہ فہرموودہیہ کی
خودسید، لہ بہروردگاری گہورہ و سہرومری خوہیہ و دہگیر پتہ و، کہ خودای
گہورہ و سہرومر دہفہرموی: بہندمیہ گوناہی دہکا، لہ پاشا بہ شیمان دہبیہ و
و دہلی: خودایہ! بہ شیمان، لیہ خوش بہ، خودای پیروزو گہورہش

دەفەر مۆی: ئەم بەندەییە من، وەك ئەم گوناھە ی کردوو، هەق دەیشزانئ، کە خودایەکی وای هەیه دمتوانئ: هەم لەگوناھ خۆش بئ و هەم لەسەر گوناھ تۆلە بستینئ، دیسان ئەو بەندەییە تئ هەل دەچیتەو و گوناھێکی تر دەکاتەو دەلیتەو: خودایە! پەشیمانم لەگوناھم خۆش بە. دیسان خودای پیرۆزو گەورمیش دەفەر مۆیتەو: ئەم بەندەییە من، وەك ئەم گوناھە ی کردوو، دەیشزانئ کە خودایەکی وای هەیه، میهرمان و لیبوردەیه، دمتوانئ هەم لەگوناھ خۆش بئ و هەم لەسەر گوناھ تۆلە لەگوناھکار بستینئ، دە ی ئیتر هەرچی ئارمزوو دەکا با بیک، مادام ئەمە حالیەتی: گوناھ دەکات و تەو بەی بەراستی لئ دەکا، والئی خۆش بووم ش. (ریاض/ ۲ ل/ ۱۱ ز/ ۲۱/۱۰) — باسی هیوا و ئومید بەمیهر و رحمتی خودای گەورە زنجیرە (۵۱).

۲۱۳۲- عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ شَفَعْتُ فَقُلْتُ يَا رَبِّ أَدْخِلِ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ خَرَدَلَةٌ فَيَدْخُلُونَ ثُمَّ أَقُولُ أَدْخِلِ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ أَذَى شَيْءٍ فَقَالَ أَنَسٌ كَأَنِّي أَنْظِرُ إِلَى أَصَابِعِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. (الحديث ۷۵۰۹ طرفه في: رقم/ ۴۱ تجريد = ۴۴ فتح الباري = بەرگی یەكەم لاپەرە/ ۶۳) (۲۱۳۲):

لێرەدا خۆشەویست-دروودی خۆای لئ بئ- دەفەر مۆی: کاتی روژی قیامت هات، خودای گەورەو سەرور، گوشتوگوێیەکی تایبەتی لەگەڵ پیغمەران و کەسانی تریش دەکا، وە من رێگەم پئ دەدرئ، تکاو شەفاعەت دەکەم، وە تکام بۆ گوناھبارانی ش گێرا دەبئ، منیش عەززی پەرورەدگاری خۆم دەکەم: ئە ی خودایە! ئەو ی تۆسقالئ خێرو چاکەو باومر بە تۆی لەدلیا بئ داخلئ بەهەشتی بفرموو، جا ئەو جۆرە کەسانە هەموو دەرۆنە ناو بەهەشت و لەدۆزەخ و سزا رزگاریان دەبئ، دیسان عەززی پەرورەدگاری گەورەو سەرور و

به لوتف و کهرم و به خششی خۆم ده که مه وه: نه وهی که مترین با و پرو نیمانی به تۆ هه بووه بی به ره به رسی به ری ره حمه تی خۆت و داخلی به هه شتی به هه رموو، وه له ناگری دۆزه خ به که ره می خۆت رزگاری بکهو به به هه شتی شاد به هه رموو، وه له ناگری دۆزه خ به که ره می خۆت رزگاری به هه رموو، وه خودایش واده کا. نه نه س - رمزای خوای له سه ر بی - ده یفه رموو: نیستاش هه روا له به ر چاوم که چۆن چۆنی پیغه مه ر - دروودی خودای که وره و سه روهری له سه ربی - بۆ روونکردنه وهی نموونه ی که مترین با و پرو نیمان، به نووکی په نجه کانی خۆی ناماژهی بۆ نه و ده کرد.

۲۱۳۳ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ مَآجَ النَّاسِ بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ ... (الحديث ۷۵۱۰ - سبق طرفه في رقم ۴۱/ تجريد = ۴۴ فتح الباري = بهرگی ۱/ ل ۶۳) (۲۱۳۳)؛

نه م فه رموو ده پیرۆزمیه له م جیگه یه دا به تیرو ته سه لی له حه زره تی نه بو هورهیره وه - رمزای خوای له سه ر بی - رابورد. ژماره / ۱۶۷۰ ته جریدی بوخاری که ناسراوه به (مختصر صحیح البخاری) بهرگی چواره م، لاپه ره / ۴۵۳ + تاج / ۱۰ ز / ۱۳۰ ل / ۴۰۴ ز / ۸ + ژماره / ۷۱۱ ته جرید = بهرگی / ۲ ل / ۱۳۴.

۲۱۳۴ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ. (الحديث ۷۵۶۳ طرفه في: ۶۴۰۶) = آخر حديث من أحاديث صحيح البخاري رضي الله عنه (۲۱۳۴)؛

ئەبو ھورەیرە -رمزای خۆای ئی بئ- ھەرمووی: خۆشەویست دروودی
خۆای لەسەر بئ- ھەرمووی: ئەم دوو ووشەییە: (سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ
اللَّهِ الْعَظِيمِ = خودا بەپاک و پیرۆز دەزانم و سوپاس و ستایشی بئ پایانی
دەکەم، دیسان خودای خۆم، یەزدانی مەزن، بەپاک و پیرۆز دەزانم و لەمەدا
ھیچ گومان و سوو یەکم نییە). ئەم دوو ووشە پیرۆزەییە سووک و خۆش و
ئاسانن لەسەر زمان، ھۆرس و گرانن لەناو شایان لەکاتی کێشان، خۆشەویستن
لەلای خودای میھربان ش = موسلیم و بوخاری، رمزاو رەحمەتی خودای
گەورەو سەرورەیان ئی بئ. ئامین. (ریاض صالحین/ ۳ ل/ ۲۷۸ ز/ ۱/ ۱۴۰۸ -
۴۶۲).

لێردەدا لەکۆتایی ئەم نامە پیرۆزەدا لە پەشنووسی یەکەمی ئەم تەجریدی
بوخاریەدا، بەدەق ئەمەم نووسیوە، وایستا بەبئ ئەوەی پیتیکی ئی کەم
بکەمەو وەك خۆی دەینووسم، خۆزگەم بەرێژ چاپکاریش وەك خۆی
بەھەمان ئاملا و ئنشا نەفتی دەکرد:

"پیشەوای داناو مەزن و گەورە -دانەری ئەم نامە پیرۆزە- سەرورەو
مامۆستامان: ئەبولعەبباس، زەینوددین: ئەحمەدی کوری ئەحمەدی کوری
عبد اللطيفي شەرجی زوبەیدی -خوای لێی خۆش بئ- ئەفەرموی: لەم
تەجریدە ئی بوومەو و لە پۆزی چوارشەممە ریکەوتی بیست و چواری مانگی
شەعبانی پیرۆز سائی (۸۸۸ کۆچی) والحمد لله وَحَدُهُ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى
مَنْ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ.

بەندەش لەسایە خوداوە ئەم نامە پیرۆزە مەزنەم کرد بەکوردی، وە
مەرم گێڕایە سەر زمانە شیرینەکە گەلی کوردی خواپەرستی ئیسلام دۆست،
و ئی بوومەو و لێی لەشەوی چوار شەممە ریکەوتی ۱۴ مانگی پەمەزانی سائی
۱۳۹۳ کۆچی بەرامبەر ۱۰-۱۰-۱۹۷۳ زایینی لەھۆدەکە خۆما لە خەستەخانە
سەربازی کەرکوک لەکاژێر نۆی تەواو.

سا خواجه! بیکهیت به چرای ههردوو جیهانی خوّم و باوکم و دایکم و
هه‌موو کهس و کارێکم (و دوورو نزیک، ئەووی به‌خۆی چێشت پێم ده‌گات،
له زیندوو و مردووم، له ئوصولو فروع و حواسیم) و هه‌موو موسولمانێک
که‌سوودی ئی و مرده‌گرێ (وهه‌رکه‌سی بۆ پرمزای خوا خزمه‌تی ئەم کتێبه‌ ده‌کا،
په‌خشی ده‌کا، ومقفی ده‌کا، چاپی ده‌کا) به‌تایبه‌تی باوکی سه‌رو مرو خواناسم
حاجی فارس برایماوه‌یی که‌زۆرنییه‌ رووه‌و دیوانی خوای میهرمبان سه‌ری
نایه‌وه‌.

نوری فارس

٩٧٣/١٠/١٠

مستشفى کرکوک العسكري

ئێستاش که‌سه‌عات هه‌شتی به‌یانی رۆژی ٢٠٠٦/٥/١٠ ز = ١٢ ره‌بعی
دووه‌می ساڵی ١٤٢٧ کۆچی، له‌پاش سوپاس و ستایشی بێ پایانی خوا له‌سه‌ر ئەم
جهاد و کۆششه‌ بێ وچانه‌ ده‌ئێم؛
غَفَرَ اللَّهُ لِي وَلِإِلَدَيَّ وَلِإِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ. وَ آخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ.

به‌ ئومیدی دوعای خێرتان..

خواجه به‌ لوتف و که‌ره‌مو و په‌حمه‌تی خۆت توفیقم بده‌یت که‌؛ مختصر

صحیح مسلم — لِلْمُنَادِرِ — یش ته‌رجه‌مه‌ بکه‌م به‌ زمانی شیرینی کوردی. آمین.

دوعا گۆتان

نوری فارس همه‌مه‌ خان چه‌سه‌ن

٢٠٠٦/٥/١٠ زایینی

سلێمانی- کوردستان — مامۆستایان — مالی خو‌مان

فهرده‌سی باسه‌کان

زنجیره	سهرباس	لا پهره
۷۰-	نامه‌ی ژنه‌ستان	۳
	رمبه‌نی و خو‌خه‌ساندن زور ناباشه	۴
	هینانی کچ په‌سهنده	۶
	ماره برینی بچووک له‌گه‌وره دروسته	۷
	باسی هاوتایی و هاولفی- که‌فائته	۸
	باسی شوومی و به‌ده‌دوومی ژن	۱۴
	باسی شیرو مه‌مک‌خواردن	۱۴
	دروست نییه ژن به‌سهر پووری، یابه‌سهر میمکی خو‌ی شوو بکات	۱۸
	باسی ژن به‌ژن	۲۲
	باسی سیغه‌کردن، واته: موعه	۲۲
	ژن پیشک‌ش کردن به‌پیاوی باش	۲۴
	وه‌لی = هه‌قدار	۲۶
	هه‌قدار- وه‌لی- چ باوک بی، چ که‌س تر بی، کچ یابیوه ژن نادات به‌شوو، مه‌گهر به‌ئارمزووی خو‌ی.	۲۸
	پیاوی کچی خو‌ی که‌رمزاهندی له‌سهر نه‌بی بدا به‌شوو، به‌شوودانه‌که‌ی پووچو بی بایه‌خه.	۳۰
	خوازبینی له‌سهر خوازبینی نادرسته	۳۱
	ئه‌و مهرجانه‌ی له‌هاوسهر گرتن دا نا دروستن	۳۲
	ژنان ژن ده‌به‌ن به‌بووکی بۆ می‌رده‌که‌ی و دووعای پیت و قهریان بۆ ده‌که‌ن.	۳۳
	نزای کاتی دروستبوون له‌گه‌ل حه‌لال و هاوسهردا	۳۴
	شایی و مهر سهربرین له‌شایی دا	۳۵
	نامۆزگاری خیر دهرباره‌ی ژنان	۳۶
	داستانی نوم زرع	۳۷

۴۳	بەيىق قەرزمانى مېرد نابىق ھاموشۇي ژنى مېرددار بىرى.	
۴۵	سەرپىچى ژن ھۆي ئەۋەپكە كەزۈرىنەي خەلگى دۆزەخ	
۴۵	قورە كىردن لەنئوانى چەند ژنىكا لەكاتى سەھەردا	
۴۷	نۆرە شەۋى ژنان - القسم بين الزوجات	
۴۷	لافو گەزافو خۇ ھەلگىشانى ھەۋى بەسەر ھەۋىي خۇيدا	
۴۸	مەردايەتى و بەتەنگەۋە بوونى ناموس زۇر پەسەندە	
۵۱	بېكەۋە بوونى دوو بە دوۋىي ھەردوۋ پەگەزى ناخۇيى	
۵۲	گېرەنەۋە باسى جوانى و شىۋەي ژنى ناخۇيى بۇ مېرد	
۵۴	دلىپسى نىۋانى ھاسەرەن ھەۋىيى روۋخانى خىزانە	
۵۷	نامەي تەلاق (ژن بەرەلەردن)	۷۱-
۵۸	بەكارھىنانى ووشەي تەلاق و لىداتاشراۋەكانى مەرجە بۇ كەۋتىنى تەلاق يانا؟	
۶۱	تەلاقى سى بە سى دوستە يا نا دوستە	
۶۲	شتى خەلەلە خۇجەرامكىردن بەۋە جەرام نابىق	
۶۵	باسى (خولج) رېكەۋتىنى ژنو مېرد لەسەر جىابوۋنەۋە بەرامبەر بەمال.	
۶۶	كەنىز خۇي سەرپىشكە لەپاش ئازادبوۋنى، كەمبىنئىتەۋە لەلاي مېردى كۆيلەي	
۶۷	ئامازە بېرىار و ھوكمى پېدادەمەزرى	
۶۸	ھوكمى تەعرىض بۇ ھاشاكىردن لەمنالى خۇي جىيە	
۶۹	مارەبىي ژنى شەرمەنەفرىن لەگەل كراۋ	
۶۹	كل بۇ ژنى پەشپۇش	
۷۵	نامەي ژىۋار و نەفەقە * كىتاب النِّفَاقَات	۷۲-
۷۷	نامەي خواردەمەنىيەكان * كىتابُ الْأَطْعِمَةِ	۷۳-
۱۰۰	نامەي ھەۋتم * كىتابُ الْعَقِيقَةِ	۷۴-
۱۱۶	نامەي سەربىراۋەكان و نەجىر	۷۵-
۱۱۶	ناۋى خودا ھىنان لەنەجىر	

۱۳۵	نامەى قوربانى - كىتاب الاضاحى	۷۶-
۱۳۹	نامەى خواردنەوہكان * كىتاب الاشرىة	۷۷-
۱۴۲	باسى نادروستى مەى	
۱۴۳	خۇشاۋ دروستە نا دروست نىيە	
۱۴۴	رەيدان بەبەكارەيتانى ھەندى دىفرو ھاپ و ھاجەت	
۱۴۴	خۇشاۋ دەبىي لەمەك جۇرە ميوە بېت	
۱۴۶	خواردنەوہى شىرو سەرداپۇشىنى خۇراك	
۱۴۷	ئاۋخواردنەوہ بەپۇۋە دروستە	
۱۴۸	دەمۈ ھەنگلى كۈندەو مەشكە ھەلپىچ كىردن	
۱۴۸	خواردنەوہ لەدەمى كۈندەو مەشكە	
۱۴۸	ھەناسەدان لەكاتى شت خواردنەوہدا	
۱۵۳	نامەى نە خۇشەكان	۷۸-
۱۶۳	نامەى پزىشكى	۷۹-
۱۸۴	نامەى جىلو بەرگ	۸۰-
۱۹۰	جىلو بەرگى زەغفەراناۋى	
۱۹۲	باسى سۇل (نەل)	
۱۹۳	ئەنگۈستىلە سۈننەتە	
۱۹۴	زىن و پىاۋ لەجىلو بەرگ و شتىۋا دا ھەرامە لاسكايى يەكتىر بەكەنەوہ.	
۱۹۵	ھىزۈ موۋ بۇيەو رەنگىردن و ھەندى بابەتى تر لەم بابەتە	
۲۰۰	نامەى وىلە جۋانەكان * كىتاب الادب	۸۱-
۲۰۰	رەھمەت و چاكى و دىسۆزى بۇ باۋك و دايك و كەسوكار و سىلەى رەھم.	
۲۰۸	مافى دراۋسىۋو پاسبىرى باش دەربارەى	
۲۰۹	زۆرى رېگەى خېرو فرمىي جۆرى چاكە	
۲۱۲	خوۋشىرنى و رەھتارى جۋان و زامانپاكى	

۲۱۴	غەپبەت و دووزمانى	
۲۱۵	بەخىلى و كىنە كىشان	
۲۱۶	غەپبەتتى پەوا و پۇشىنى نەنگى موسولمان	
۲۱۷	باسى قىسەداپرىن و قىسەنەكردن لەگەل پەكترى	
۲۱۸	زەمى درۆو پەسنى راستى	
۲۱۹	خۇگرتن لەبەربارى ئازارى مەردوم دا	
۲۲۰	تووپرەبوون	
۲۲۱	شەرم و شكۆ	
۲۲۱	سوعبەت و گائتە كەمە كەمە دروستە	
۲۲۲	موسولمان دەبى زىنگ و وريابى	
۲۲۳	چەند بابەتتىكى ئەدەب	
۲۲۴	خۇشەويستان پىكەوۋە حەشر دەكرىن	
۲۲۴	ئالاي بەد ئەمەكى و بى پەيمانى	
۲۲۴	ھەندى گوتەى ناپەسەند	
۲۲۷	پژمىن و باويشك	
۲۳۲	نامەى رىخوازى	۸۲-
۲۳۲	باسى سلاو كردن	
۲۳۴	رىخوازى سوننەتە	
۲۳۴	داوۋىن پىسى ئەندامەكان بىجگە لەدامەن	
۲۳۵	سلاو لەمنداآن	
۲۳۵	دەستورو چۇنىەتتى رىخوازى و دانىشتنى ناوكۆرى دانىشتن	
۲۳۷	كوژانەوۋى ناگر لەكاتى خەوتنا	
۲۳۹	نامەى نزاو دووۋعا	
۲۴۲	باسى تەوېبە و پەشىمانى	
۲۴۳	دەست دانان لەژېر كوئى راستا	
۲۴۴	نوشتن لەسەر لاي راست	
۲۴۴	نزاكردن كاتى لەخەو خەبەرى بۆۋە	

۲۴۷	جه خت کردن له نزاذا	
۲۵۹	نامه‌ی دلنه رمکاره کان	-۸۳
۲۹۹	نامه‌ی چاره نوس - کتاب القدر	-۸۵
۳۰۵	نامه‌ی سویندو نه زرکردن	-۸۶
۳۱۵	نامه‌ی که فارهت و بریتسی سوینده کان	-۸۷
۳۱۸	نامه‌ی فه رائیز (میرات دابه شکردن)	-۸۸
۳۲۵	نامه‌ی تۆله‌ی تاوان، که ناسراون به جه دده شهرعی به کان - کتاب الحدود.	-۸۹
۳۳۱	نامه‌ی مو حاریبین	-۹۰
۳۳۵	نامه‌ی خوین و خوینبایی	-۹۱
۳۴۱	نامه‌ی داوای په شیمان بوونه وه له پاشکه زو له سه رکه ش و شه رکردن له که ثیان	-۹۲
۳۴۲	نامه‌ی خه و به رزین * کتاب التعبير	-۹۳
۳۵۵	نامه‌ی خه و به رزین	-۹۴
۳۶۸	نامه‌ی نازاوه و فره ته نه کان	-۹۵
۳۷۴	نامه‌ی ناوانخواستن و خوزکه خواستن	-۹۶
۳۷۶	نامه‌ی ده سترتن به که مه ندی نامه‌ی خوداو که مه ندی ریبازو ره فتاری پیغه مهر- دروودی له سه ر-	-۹۷
۳۸۲	نامه‌ی یه کتا په رستی	-۹۸